

❖ **เจ้าของ**

วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

❖ **สำนักงาน**

179/30 ถนนประชาสโมสร ตำบลในเมือง อำเภอเมือง

จังหวัดขอนแก่น 40000

โทรศัพท์ 043-246537 ต่อ 625 โทรสาร 043-246539

<https://casjournal.cas.ac.th>❖ **วัตถุประสงค์**

1. เพื่อเผยแพร่บทความทางวิชาการ และผลงานวิจัย ที่เกี่ยวกับ กลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์การแพทย์ สาขา วิศวกรรมศาสตร์และอุตสาหกรรม สาขาปรัชญา สาขานิติศาสตร์ สาขารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ สาขาเศรษฐศาสตร์ สาขาสังคมวิทยา สาขาเทคโนโลยีสารสนเทศ และนิเทศศาสตร์ สาขาการศึกษา ในแนวทางสร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ทางวิชาการ

2. เพื่อเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ วิชาการ และประสบการณ์วิชาชีพ ในสาขาวิทยาศาสตร์การแพทย์ สาขาวิศวกรรมศาสตร์และอุตสาหกรรม สาขาปรัชญา สาขานิติศาสตร์ สาขารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ สาขาเศรษฐศาสตร์ สาขาสังคมวิทยา สาขาเทคโนโลยีสารสนเทศ และนิเทศศาสตร์ สาขาการศึกษา รวมถึงเป็นแหล่งเผยแพร่ผลงานของสมาชิกวารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

❖ **ที่ปรึกษา**

นายกสภาวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

อธิการบดีวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

รองอธิการบดีวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

❖ **บรรณาธิการ**

ศาสตราจารย์ ดร.นายแพทย์กระแส ชนะวงศ์

❖ **บรรณาธิการผู้ช่วย**

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สนใจ ไชยบุญเรือง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาทิตย์ ฉัตรชัยพลรัตน์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุหลาบ บุรีสาร

❖ **กองบรรณาธิการ**

ศาสตราจารย์ ดร.กนกกร สมปราษฎ์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตขอนแก่น

รองศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร ชิวพิมาย

วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

รองศาสตราจารย์ ดร.วัลลภา อารีรัตน์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รองศาสตราจารย์ ดร.สุรัชย์ จันทร์จรัส

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รองศาสตราจารย์ ดร.สุวกิจ ศรีปัดดา

วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

รองศาสตราจารย์ ดร.เจษฎ์ โทณะวณิก

วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

รองศาสตราจารย์ ดร.จุฬามาศ จันทร์ศรีสุคต

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

รองศาสตราจารย์ ดร.อัศวพันธ์ เนื้อไม้หอม

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

รองศาสตราจารย์ วิณา อิศรางกูร ณ อยุธยา

วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

รองศาสตราจารย์ นฤมล ลินสุพรรณ

วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาทิตย์ ฉัตรชัยพลรัตน์

วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยยุทธ สิริสุทธิ

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อารีย์ นัยพินิจ

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นงคินิตย์ จันทร์จรัส

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นวมินทร์ ประชานันท์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

❖ กองบรรณาธิการ (ต่อ)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สนใจ ไชยบุญเรือง

วิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำนาจ ชนวงษ์

วิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุหลาบ ปุริสาร

วิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย

ผศ.ดร.ดาวรุวรรณ ถวิลการ

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ดร.นิกัญชา ลั่นเหลือ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ขอนแก่น

❖ ฝ่ายจัดการและเลขานุการ

อาจารย์กุสุมา ดำรงชัย

อาจารย์ชัยวัฒน์ วัลลภา

นางสาวอัญชลี มุลทิพย์

นางสาวกัญญาลักษณ์ กว้างสวาสดี

❖ กำหนดออก ปีละ 4 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม – มีนาคม

ฉบับที่ 2 เมษายน – มิถุนายน

ฉบับที่ 3 กรกฎาคม – กันยายน

ฉบับที่ 4 ตุลาคม – ธันวาคม

❖ การส่งเรื่องลงตีพิมพ์

<https://casjournal.cas.ac.th>

❖ แหล่งเผยแพร่วารสาร

<https://casjournal.cas.ac.th>

- บทความทุกเรื่องได้รับการตรวจสอบทางวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ต่อ 1 เรื่อง จากภายในและภายนอก วิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย
- การตีพิมพ์และเผยแพร่ของวารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเซียนี้ เนื้อหาบทความ ทัศนะและข้อคิดเห็นใด ๆ ในวารสารถือว่าเป็นของผู้เขียน โดยเฉพาะทางกองบรรณาธิการวารสาร หรือวิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย

**รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาประเมินบทความที่ตีพิมพ์ในวารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
ประจำปี 14 ฉบับที่ 1 มกราคม - มีนาคม 2567**

ศาสตราจารย์ ดร.กนกกร สมปราชญ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.อัศรพนธ์ เนื้อไม้หอม	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวณี ศิริสุขศิลป์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร ชิวพิมาย	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
รองศาสตราจารย์ ดร.วัลลภา อารีรัตน์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.พรณิ บัณชรหัตถกิจ	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
รองศาสตราจารย์ ดร.บัณฑิต สวรรยาวิสุทธิ์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.ไชยา ภาวะบุตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
รองศาสตราจารย์ ดร.ชนะพล ศรีฤชา	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
รองศาสตราจารย์ ดร.จุฬามาศ จันทร์ศรีสุต	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุมารวรรณ วาทกิจ	มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำนาจ ชนะวงศ์	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนิวัช แก้วจำนงค์	มหาวิทยาลัยทักษิณ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุมินทร เป้าธรรม	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล สกลนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภาพร ลำเลิศธน	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรทิพย์ อนันต์กุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พนายุทธ เขยบาล	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประกอบ ผลงาม	มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นวมินทร์ ประชานันท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยยุทธ สิริสุทธิ	มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยยนต์ เพาพาน	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิระพร ชะโน	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุลลาบ ปุริสาร	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติชัย เจริญชัย	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกกร บุญมี	มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ดร.สุทิน ชนะบุญ	วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น
ดร.เนตรศิริ เรืองอริยภักดิ์	มหาวิทยาลัยนครพนม
ดร.นิกัญชลา ลั่นเหลือ	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น
ดร.นพดล มั่งมี	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
ดร.ทรงสุดา หมั่นไธสง	วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น
ดร.ชีวัน ทองสอดแสง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ขอนแก่น

บทบรรณาธิการ

วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชียฉบับนี้เป็น ปีที่ 14 ฉบับที่ 1 มกราคม - มีนาคม 2567 เป็นวารสารที่มีคุณภาพฐาน TCI (ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย) กลุ่มที่ 2 โดยมีเป้าหมายมุ่งมั่นเพื่อขึ้นสู่ฐาน TCI (ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย) กลุ่มที่ 1 ให้ได้ในอนาคตอันใกล้ ซึ่งวิทยาลัยบัณฑิตเอเชียมีความภาคภูมิใจ และได้พัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่องตลอดมา รวม 14 ปี บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชียฉบับนี้ เป็นบทความวิจัยของ คณาจารย์ นักวิจัย บทความวิจัย วิทยานิพนธ์ ในแต่ละกลุ่มสาขาวิชา ทางบรรณาธิการและบรรณาธิการผู้ช่วยร่วมกับเจ้าของบทความที่ต้องแก้ไขปรับปรุง ให้ได้มาตรฐาน แยกเป็นผลงานภายในสถาบัน 9 เรื่อง และภายนอกสถาบัน 14 เรื่อง รวม 23 เรื่อง ผลงานทุกเรื่องล้วนได้ มาตรฐานและมีคุณภาพ โดยมีเกณฑ์การพิจารณาบทความเชิงวิชาการในด้านความถูกต้องของกระบวนการวิจัย อย่างเป็นระบบ สามารถนำผลวิจัยไปใช้อ้างอิงและใช้ประโยชน์ต่อชุมชน สังคม และประเทศชาติ กองบรรณาธิการได้ตระหนักถึง มาตรฐานคุณภาพของวารสารจึงมุ่งมั่นพัฒนาให้วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย เป็นวารสารที่ได้มาตรฐานคุณภาพสามารถใช้ เป็นแหล่งค้นคว้าอ้างอิงทางวิชาการในระดับชาติและระดับสากล อันจะก่อให้เกิดคุณประโยชน์ต่อสังคม และวงพหุวิทยาการได้ อย่างหลากหลายทันต่อการเปลี่ยนแปลง สำหรับฉบับนี้มีผลงานวิจัยจากหลากหลายด้าน อาทิ ด้านการศึกษา จำนวน 11 เรื่อง ด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์ จำนวน 3 เรื่อง ด้านบริหารธุรกิจ จำนวน 8 เรื่อง และ ด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ จำนวน 1 เรื่อง ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อนิสิตนักศึกษา ครู อาจารย์ นักวิชาการ และผู้สนใจใฝ่เรียนรู้จะได้ใช้เป็นแหล่งสารสนเทศในการ พัฒนาองค์ความรู้ที่ทันสมัยสามารถประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสังคม วงวิชาชีพและประเทศชาติต่อไป

กองบรรณาธิการมีความยินดีรับบทความในกลุ่ม สาขาวิทยาศาสตร์การแพทย์ สาขาวิศวกรรมศาสตร์และ อุตสาหกรรม สาขาปรัชญา สาขานิติศาสตร์ สาขารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ สาขาเศรษฐศาสตร์ สาขาสังคมวิทยา สาขาเทคโนโลยีสารสนเทศ และนิเทศศาสตร์ สาขาการศึกษา และมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ จากทุกองค์กรทั้งภาครัฐ และ เอกชน บทความทุกเรื่องจะได้รับการพิจารณาตรวจสอบประเมินคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิประจำกองบรรณาธิการ 3 ท่าน ต่อ 1 เรื่อง ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาเพื่อให้ได้คุณภาพและมาตรฐานวิชาการตามเกณฑ์มาตรฐานของ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และมาตรฐาน TCI (ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย) ที่กำหนดไว้ เริ่มตั้งแต่ ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 เป็นต้นไป

ท้ายที่สุดนี้กองบรรณาธิการวารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย มีความมุ่งมั่นในการสรรค์สร้างผลงานวิจัย บทความวิชาการ ที่หลากหลายศาสตร์เพื่อเผยแพร่นวัตกรรมแนวคิดใหม่ ๆ สำหรับนักวิชาการ นักวิจัย นักศึกษา และผู้อ่านอย่างเต็มความสามารถ และขอขอบคุณเจ้าของบทความทางวิชาการ และบทความวิจัยทุกเรื่องที่ท่านได้ให้ความเชื่อมั่นในคุณภาพ และสนใจส่งมา ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ตลอดจนขอขอบพระคุณท่านผู้อ่านที่ให้ความสนใจติดตามวารสารวิทยาลัย บัณฑิตเอเชีย มาอย่างต่อเนื่องตลอดมา และทางกองบรรณาธิการมีความมุ่งมั่นอย่างแน่วแน่ที่จะพัฒนาฐานคุณภาพให้สูงขึ้น เพื่อก้าวสู่ฐาน TCI กลุ่ม 1 พบกันใหม่ฉบับหน้าปีที่ 14 ฉบับที่ 2 ปี 2567 ในเดือนมิถุนายนนี้ และ ท่านผู้อ่านสามารถติดตาม บทความวารสารทุกฉบับได้ โดยได้ Up load ไว้ใน Website ของวารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชียได้ที่ <https://casjournal.cas.ac.th> ขอขอบคุณท่านผู้อ่านทุกท่าน มา ณ โอกาสนี้

ด้วยความปรารถนาดี

กองบรรณาธิการ

สารบัญ

	หน้า
การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	1
ปลาทอง อัยวรรณ, ไพโรจน์ เต็มเตชาติพงศ์, ไพศาล สุวรรณน้อย	
ผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบ 7-7 เพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ไข ปัญหาทางการพยาบาลในคลินิก สำหรับนักศึกษาพยาบาล	15
ธิดารัตน์ เลิศวิทยากุล	
ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย และการมีจิตสำนึกในการจัดการขยะ มูลฝอย ชุมชนเขาตาโล 2 ในเขตเทศบาลเมืองหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี	29
สุภาวดี เสนาฤทธิ์, วสุธร ตันวัฒนกุล, สุนิศา แสงจันทร์	
แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1	41
ธวัชชัย โพธิ์แสง, กุหลาบ ปุริสาร, ประสงค์ ต่อโชติ	
การศึกษาพฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรมและแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรม ของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3	52
ชลัดดา บุญมาก, ฉลอง ชาติรูปะชีวิน, สกิตพร เขาวนชัย	
ระดับการเปิดเผยรายงานความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย: กลุ่ม SET ปี พ.ศ. 2564	66
สุมินทร เป้าธรรม, ดวงฤดี อุ๋, จิราภา ชาลาธราวัฒน์, ฐิติมา สำเภาทอง, อารยา วรชีนา, เบญจภรณ์ นาคนวน	
การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม เพื่อกำหนดกลยุทธ์สำหรับธุรกิจค้าปลีกแบบดั้งเดิม ภายใต้ภาวะ วิกฤติ กรณีศึกษาในพื้นที่รอบมหาวิทยาลัยขอนแก่น อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น	78
ปิยวรรณ ถูเงิน, อารีย์ นัยพินิจ	
การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ลดอาการสั่นเทาแตกลายจากมันแกวและสมุนไพรธรรมชาติ	90
ภัทรพล โพนไพรสันต์, ปภาวี รัตนธรรม, สุรัตนา เหล่าไชย, กิจปพน ศรีธานี, วรวิษา ตรีสุนัย	
แนวทางการพัฒนาสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานของครูในสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชัยภูมิ	98
ศุภกร จันโส, อาคม อึ้งพวง	
ผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนทางตรง ด้วยเทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อนที่ส่งผลต่อทักษะการ ปฏิบัติงานสำหรับนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพ	112
ธวัชชัย สีลาโส, จุฬามาศ จันทร์ศรีสุคต	

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น	121
ชาญยุทธ์ วัชคุย, อาทิตย์ ฉัตรชัยพลรัตน์, กุหลาบ ปุริสาร	
การทดสอบผลการมุ่งเน้นเชิงกลยุทธ์ต่อผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย: บทบาทตัวแปรคั่นกลางของแรงจูงใจในการทำงานและการทำงานเป็นทีม	136
ศิตภัทธ ฉวีวงศ์, อาริย์ นัยพินิจ	
แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4	149
นุชนาถ แผ้วไธสง, ธนาศักดิ์ ศิริบุญยพันธ์, วีระพงษ์ เทียมวงษ์	
แนวทางการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนในเครือข่ายพัฒนาเศรษฐกิจระดับภาคเหนือสู่สากล	163
รัตติกาลญจน์ ภูษิต	
ความต้องการของนักศึกษาและอาจารย์ ในการปรับปรุงหลักสูตรศึกษาทั่วไป ของวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย	174
กฤษฎาพันธ์ พงษ์บริบูรณ์, กุหลาบ ปุริสาร, โยธิน สารพล, ประมินทร์ นวลอินทร์	
แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2	189
พัชรินทร์ นະະສິມມາ, อาคม อึ้งพวง	
การใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการส่งเสริมทักษะการเล่นฟุตบอลนักกีฬาฟุตบอลของวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย จังหวัดขอนแก่น	202
พรสุตา ชูช่วย, สิรินาถ งามประเสริฐ, วชิรา จันทร์คายโคตร	
การยอมรับนวัตกรรม และกลยุทธ์การสื่อสารการตลาดดิจิทัลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าประเภทขนมขบเคี้ยว ผ่านช่องทาง TikTok	215
วิภาวดี พรโคกสูง, รัชพล ทับล้อม, ราษฎร์ นาราสุโขติ	
พฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชและการป้องกันตนเองจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ของเกษตรกรผู้ปลูกผักบ้านโนนยาง ตำบลโนนยาง อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ	226
สุวิมล ดอบุตร, กวิสธารินทร์ คณะพันธ์, มุกดาวรรณ ชนะวงศ์, โสภณ เปื่องบน, ณัทปภา จันทโรสม	
การสร้างชุดสื่อวีดิทัศน์เรื่อง การพับผ้าเช็ดปากเพื่อพัฒนาทักษะการพูดนำเสนอ ของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย	238
ศรีจิตรา นวรัตนภรณ์	

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การศึกษาแนวทางการดำเนินงานรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1	250
กัมปนาท นาคบัว, ฉลอง ชาตรูประชีวิน, สติรพร เขาวนชัย	
การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการคลังพัสดุ: กรณีศึกษาคณะเจ้าอาวาสวัดพระธาตุทวารวดี เจษฎากร อินทวงศ์, ธัญภัส เมืองปัน	265
การตัดสินใจใช้บริการทรูออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตพื้นที่เทศบาลนครขอนแก่น	280
ฤดี โคตรทุม, ธนาพันธ์ นัยพินิจ, นพดล มั่งมี, ศิริพร น้อยวงศ์, ปรมินทร์ นวลอินทร์, สวิตา อ่อนละอ	

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการประกันคุณภาพ
ภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

Development of Blended Training Curriculum for Internal Quality Assurance
Practice of Teachers in Basic Education Schools

ปลาทอง อัยวรรณ¹, ไพโรจน์ เต็มเตชาติพงษ์², ไพศาล สุวรรณน้อย³

Plathong Aiyawan¹, Phairoth Termtechatipongsa², Paisarn Suwannoi³

¹นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

³ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

¹⁻³Faculty of Education, Khon Kaen University

Corresponding author. Email: plathong191@gmail.com

(Received: February 23, 2023; Revised: March 10, 2023; Accepted: April 24, 2023)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 2) เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 3) เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมครูแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา วิจัยดำเนินการวิจัยประกอบด้วย 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ระยะที่ 2 การสร้างและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ระยะที่ 3 การนำหลักสูตรไปใช้และปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรม กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่สมัครใจเข้ารับการฝึกอบรม จำนวน 40 คน การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานหลักสูตรฝึกอบรมครูเป็นหลักสูตรที่มีกระบวนการพัฒนาที่ส่งเสริมให้ครูมีพฤติกรรมด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติต่อการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 2. ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 1) หลักการของหลักสูตร 2) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 3) เนื้อหาของหลักสูตร 4) โครงสร้างของหลักสูตร 5) แนวทางการฝึกอบรม 6) สื่อการฝึกอบรมและแหล่งเรียนรู้ 7) การวัดและประเมินผลการฝึกอบรม 3. ผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมครูแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า 1) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของครูหลังการฝึกอบรมผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ ร้อยละ 80 โดยมีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 89.93 2) ทักษะการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของครูหลังการฝึกอบรมผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ ร้อยละ 85 โดยมีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 88.50 3) เจตคติต่อการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของครูหลังการฝึกอบรมผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้ โดยมีคะแนนเฉลี่ยระดับดีมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ย 92.60

คำสำคัญ : การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม; หลักสูตรฝึกอบรมแบบผสมผสาน; การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

Abstract

The objectives of this research were 1) to study basic information for develop internal quality assurance in basic education school 2) to construct and develop a curriculum for blended training to develop internal quality assurance and 3) to study the results of using a curriculum for blended training to develop internal quality assurance. The research methodology consisted of 3 phases: Phase 1, study basic information, Phase 2, curriculum construction and development, and Phase 3, Try out and improvement of the training curriculum. The target group of the research was 40 teachers responsible for Internal quality assurance who voluntarily attended the training. Data were analyzed using descriptive statistics: percentage, mean, standard deviation. The results showed that 1. The results of the study of the basic data of the training curriculum should be a curriculum with a development process that encourages teachers to have knowledge, skills, and attitudes toward internal quality assurance 2. Blended training curriculum for Internal quality assurance of teachers in basic educational Schools consists of 1) Principles of the curriculum 2) Objectives of the curriculum 3) Contents of the curriculum 4) Curriculum structure 5) Training guidelines 6) Training materials and learning resources and 7) Measurement and evaluation training. 3. The results of using the blended training curriculum to develop Internal quality assurance found that 1) knowledge and understanding about internal quality assurance after training passed the set criteria, namely 80 percent with an average score of 89.93 percent 2) The operational skills for internal quality assurance of teachers after training pass the set criteria, which is 85 percent with an average score of 88.50 percent 3) The attitude towards internal quality assurance of teachers after the training passed the set criteria with a very good average score of 92.60

Keywords: Curriculum Development; Blended training Curriculum; Internal quality assurance

1. บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 โดยกำหนดให้สถานศึกษาแต่ละแห่งจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาโดยกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษา พร้อมทั้งจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ จัดให้มีการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษาเป็นประจำทุกปี (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564)

ในอดีตที่ผ่านมา นั้น ภาครัฐพยายามมุ่งเน้นให้การพัฒนาคุณภาพในสถานศึกษา จึงได้มีการให้สถานศึกษาทำการประกันคุณภาพในสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วยการประกันคุณภาพทั้งภายในและภายนอก อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่เกิดขึ้นกับระบบการประกันคุณภาพของสถานศึกษาที่ผ่านมา มีหลายประการดังนี้ 1. ระบบการประกันคุณภาพยังไม่สะท้อนถึงความแตกต่างของสถานศึกษาแต่ละแห่ง 2. ระบบการประกันคุณภาพยังเน้นการตรวจสอบเอกสารมากกว่าการพัฒนาคุณภาพ 3. ระบบการประกันคุณภาพภายในและภายนอกไม่สอดคล้องกัน มีนิยามแตกต่างกัน การประกันคุณภาพจึงกลายเป็นเหมือน

การกรอกเอกสารที่ต้องให้ตรงกับนิยามของแต่ละหน่วยงานที่กำหนด 4. ครูใช้เวลามาทำเอกสารหรือต้อนรับผู้ประเมินจนทำให้หลายครั้งไม่มีเวลาไปสอนหรือทบทวนบทเรียนให้นักเรียน 5. ผู้ประเมินขาดความรู้ความเข้าใจในบริบทของโรงเรียนอย่างถ่องแท้ ผู้ประเมินทำหน้าที่เพียงไปตรวจสอบเอกสารและให้คะแนนตามเอกสารที่เห็นเท่านั้นจึงไม่ได้ทำให้คุณภาพของสถานศึกษาดีขึ้นแต่ประการใด จากปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าวกระทรวงศึกษาธิการ จึงได้มีนโยบายในการปรับเปลี่ยนระบบการประกันคุณภาพขึ้นใหม่ โดยให้มีการประกันคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอกโดยใช้หลักการว่าสถานศึกษาสามารถออกแบบระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่เหมาะสมได้ด้วยตนเองโดยที่จะต้องไม่เป็นภาระกับครูในการหาหลักฐานต่างๆ รวมถึงผลที่ได้จากการประกันคุณภาพภายในและการประเมินภายนอกนั้นจะต้องสามารถนำไปใช้พัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563)

การฝึกอบรมแบบผสมผสานเป็นการรวมเอาเทคนิควิธีต่างๆมาใช้ร่วมกันอย่างเหมาะสมทำให้สามารถตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลสามารถประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับบริบทในชีวิตจริงได้ ดังนั้นการฝึกอบรมแบบผสมผสานจึงเป็นการรวมนวัตกรรมและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเข้าด้วยกันโดยใช้เทคนิควิธีต่างๆมาใช้ร่วมกันอย่างเหมาะสมเพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมพัฒนาศักยภาพในการทำงานและบรรลุจุดมุ่งหมายของการฝึกอบรมที่ตั้งไว้ นอกจากนี้รัฐบาลกำหนดแผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. 2561–2580 เป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลให้กับข้าราชการและบุคลากรภาครัฐโดยกำหนดให้มีการปรับรูปแบบการพัฒนาด้วยการนำแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานมาใช้และการฝึกอบรมให้ลดการบรรยายและเพิ่มการเรียนรู้แบบอื่นในสัดส่วน 60 : 40 กล่าวคือ การบรรยายไม่เกินร้อยละ 60 และวิธีการอื่น ไม่น้อยกว่าร้อยละ 40 เช่น การฝึกปฏิบัติ การอภิปรายกลุ่มเพื่อส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาทักษะ

จากการศึกษาสภาพปัญหาของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจังหวัดสกลนครที่ผ่านมาพบว่า บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจและขาดความมั่นใจในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ยังไม่สามารถจัดทำมาตรฐานของสถานศึกษาได้ด้วยตนเอง การเขียนรายงานประเมินตนเองประจำปีไม่สะท้อนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษารวมถึงปัญหาการเปลี่ยนแปลงโยกย้ายบุคลากรผู้รับผิดชอบงานด้านประกันคุณภาพหรือครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพทำให้การดำเนินงานเรื่องการประกันคุณภาพของสถานศึกษาไม่ต่อเนื่อง (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสกลนคร, 2562) ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูแบบผสมผสานตามแนวคิดการฝึกอบรมแบบออนไลน์ แนวคิดการฝึกอบรมระหว่างการทำงาน แนวคิดการฝึกอบรมผู้ใหญ่ แนวคิดทฤษฎีเชื่อมโยงความรู้ แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ แนวคิดการโค้ชและระบบพี่เลี้ยงซึ่งเป็นวิธีการที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ร่วมกับการปฏิบัติงานใช้สถานที่ปฏิบัติงานคือโรงเรียนเป็นสถานที่ฝึกอบรม ทำให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความสามารถในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้นวิธีการดังกล่าว จะช่วยให้ครูได้รับการพัฒนาโดยไม่จำเป็นต้องหยุดการเรียนการสอน ควบคู่ไปกับการส่งเสริมให้มีการพัฒนาดตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีความสามารถในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.3 เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรการฝึกอบรมครูแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมรูปแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในครั้งนี้เป็นการดำเนินการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method) ดังนี้

ขอบเขตการวิจัยระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นต่อการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับ หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เป็นข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นต่อการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อนำไปพัฒนาโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรม ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็นในการฝึกอบรมรูปแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

1. ศึกษาความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อนำไปพัฒนาโครงสร้างหลักสูตร กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครูผู้สอน ผู้บริหารและศึกษานิเทศก์ ในจังหวัดสกลนคร จำนวน 15 คน ที่สมัครใจเข้าร่วมการอบรม โดยวิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. ศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็นในการฝึกอบรมรูปแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา โรงเรียนในจังหวัดสกลนคร จำนวน 657 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ใช้การเปิดตาราง Krecie Morgan ระดับความเชื่อมั่น 95 % ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 260 คน

ขอบเขตการวิจัยระยะที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยระยะที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ขั้นตอนนี้เป็นการสร้างหลักสูตรให้สอดคล้องกับผลการศึกษาในระยะที่ 1 ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การยกร่างหลักสูตรฝึกอบรมรูปแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามองค์ประกอบของหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา กิจกรรมการฝึกอบรม สื่อประกอบการฝึกอบรม และการวัดและประเมินผล เพื่อให้ได้หลักสูตรฝึกอบรม (ฉบับร่าง) และคู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรม ขั้นตอนที่ 2 การทดลองใช้หลักสูตรเป็นการศึกษาความเป็นไปได้ปัญหาอุปสรรคของการนำหลักสูตรก่อนนำไปทดลองใช้ในสถานการณ์จริง กับครูที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย

ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. การประเมินร่างหลักสูตรฝึกอบรมรูปแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 5 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จำนวน 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 2 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการฝึกอบรม จำนวน 1 คน

2. การทดลองใช้หลักสูตร (Try out) เป็นการศึกษาความเป็นไปได้ปัญหาอุปสรรคของการนำหลักสูตรก่อนนำไปใช้ในสถานการณ์จริง กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่สมัครใจเข้าร่วมการอบรม จำนวน 5 คน

ขอบเขตการวิจัยระยะที่ 3 การนำหลักสูตรไปใช้และปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรม

ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจ ทักษะและเจตคติต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานหลังการฝึกอบรม

ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในจังหวัดสกลนคร ได้มาโดยความสมัครใจเข้าร่วมการฝึกอบรม โดยพิจารณาคัดเลือกผู้ที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ คือ ได้รับความเห็นชอบจากผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 40 คน

ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ หลักสูตรฝึกอบรมรูปแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ทักษะการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และเจตคติต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.1 แบบสัมภาษณ์ครู ผู้บริหารสถานศึกษา และศึกษานิเทศก์เกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพปัญหา และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมรูปแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 15 ข้อ

4.2 แบบประเมินหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 22 ข้อ ซึ่งมีคุณภาพด้านความตรงตามเนื้อหา โดยมีค่า Item Objective Congruence (IOC) เท่ากับ 0.65 – 1.00

4.3 แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเรื่องการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ 40 คะแนน ซึ่งมีคุณภาพด้านความตรงตามเนื้อหา ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง มีค่าตั้งแต่ 0.80 – 1.00 Item Objective Congruence (IOC) เท่ากับ 0.68 – 1.00 มีค่าความยากระหว่าง 0.29 – 0.75 มีค่าอำนาจจำแนก ระหว่าง 0.35 – 0.86 และมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.80

4.4 แบบวัดเจตคติต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ ซึ่งมีคุณภาพด้านความตรงตามเนื้อหา โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง มีค่าตั้งแต่ 0.80 – 1.00 Item Objective Congruence (IOC) เท่ากับ 1.00 ทุกรายการ มีค่าอำนาจจำแนก ระหว่าง 0.36 – 0.75 และมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.84

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมรูปแบบผสมผสาน และแนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

5.2 เก็บรวบรวมข้อมูลความต้องการจำเป็นของครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้วยแบบประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมรูปแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานผ่านระบบออนไลน์ google form

5.3 พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมรูปแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 1. หลักการของหลักสูตร 2. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 3) เนื้อหาของหลักสูตร 4) โครงสร้างของหลักสูตร 5) แนวทางการฝึกอบรม 6) สื่อการฝึกอบรมและแหล่งเรียนรู้ 7) การวัดและประเมินผลการฝึกอบรม

5.4 นำหลักสูตรฝึกอบรมครูแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่พัฒนาขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่านประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรด้วยแบบประเมิน แล้วนำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงหลักสูตรให้มีความสมบูรณ์

5.5 นำหลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้ (Try out) กับครูที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 5 คน เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ปัญหาอุปสรรคของการนำหลักสูตรก่อนนำไปใช้ในสถานการณ์จริง

5.6 นำหลักสูตรฝึกอบรมครูแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายจำนวน 40 คนโดยอบรมระยะที่ 1 ผ่านระบบออนไลน์และระยะที่ 2 การฝึกอบรมระหว่างปฏิบัติงานในสถานศึกษา

5.7 ประเมินประสิทธิผลของหลักสูตรโดยให้ผู้เข้าอบรมทำแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา แบบประเมินทักษะการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และแบบประเมินเจตคติต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ด้วยวิธีการสรุปเชิงอุปนัยทั้งในแง่ความเหมือนและความแตกต่างของข้อมูลพื้นฐาน โดยนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาประมวล จำแนกประเภทข้อมูล รวบรวมเป็นหมวดหมู่ จัดระบบระเบียบ เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างกัน แล้วนำมาตรวจสอบความถูกต้องและประมวลผลข้อมูล

6.2 วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

6.3 วิเคราะห์ผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมด้วยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้เข้าอบรมด้านความรู้ความเข้าใจ ทักษะและเจตคติต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

7. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน สภาพปัญหาในการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร พบว่า ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทำงานแยกส่วนกัน ขาดการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงการดำเนินงานบางกิจกรรมไม่ต่อเนื่อง ขาดความร่วมมือจากผู้ปกครองและชุมชน การเปลี่ยนผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ส่วนวิธีแก้ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาได้มีการสร้างความเข้าใจในเป้าหมายการทำงานและตระหนักถึงการปฏิบัติงานร่วมกับการประชุมปรึกษาหารือร่วมกัน ใช้กระบวนการชุมชนทางวิชาชีพ ลดภาระการจัดเก็บข้อมูล ประเมินงานหลังเสร็จสิ้นงาน มีการอบรมพัฒนาผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายใน และมีการนิเทศกำกับติดตามอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ผลการศึกษาความต้องการในการฝึกอบรมพบว่า ความต้องการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามากที่สุด คือ แนวทางการจัดทำแผนการประกันคุณภาพภายใน มาตรฐานตัวชี้วัดและรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา ในส่วนรูปแบบการฝึกอบรมครูแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาควรใช้เทคนิคการฝึกอบรมในลักษณะการศึกษาเอกสารด้วยตนเอง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การอบรมเชิงปฏิบัติการ การสอนงานและนิเทศงาน การฝึกปฏิบัติจริง อบรมผ่านระบบ e-learning และอบรมในรูปแบบผสมผสานทั้งแบบออนไลน์และในห้องฝึกอบรม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพปัญหาและความต้องการในการฝึกอบรม

หัวข้อ	ประเด็นคำถาม	ผู้บริหารสถานศึกษา	ครู	ศึกษานิเทศก์
1. สภาพปัจจุบัน	1. ท่านมีความรู้ความเข้าใจเรื่อง การประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษามากน้อยเพียงใด	- มีความรู้ความเข้าใจ ระดับปานกลาง และระดับ มาก	- มีความรู้ ความเข้าใจระดับ ปานกลาง	- มีความรู้ความเข้าใจ ระดับปานกลาง และ ระดับมาก
	2. ท่านเคยเข้ารับการอบรม เกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาที่หน่วยงานต่างๆจัด ขึ้นหรือไม่	- เคยเข้ารับการอบรมจาก สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาและ ผ่านระบบ Online	- เคยเข้ารับการ อบรมจาก สพป./ สพม และ สมศ.	-เคยเข้ารับการอบรม จาก สมศ./สพป./สพม. - กรมส่งเสริมการ ปกครองท้องถิ่น
	3. ท่านมีความมั่นใจในการนำ ความรู้สู่การปฏิบัติงานการ ประกันคุณภาพในสถานศึกษา หรือไม่ อย่างไร	- มีความมั่นใจในการวาง แผนการทำงานและการนำ ความรู้สู่การปฏิบัติงานใน สถานศึกษา	- ยังไม่ค่อยมั่นใจ เพราะขาด ประสบการณ์ ในการทำงาน	- มีความมั่นใจในเรื่อง มาตรฐานและตัวชี้วัด ตามหลักสูตร
2. สภาพปัญหา	1. ท่านพบปัญหาเกี่ยวกับการ ดำเนินงานด้านประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษาอย่างไรบ้าง	- ครูและผู้เกี่ยวข้องทำงาน แยกส่วนกัน - ขาดการวิเคราะห์ความ เชื่อมโยง - การดำเนินงานบาง กิจกรรมไม่ต่อเนื่อง - ความแตกต่างช่วงวัยของ บุคคลากร	- ใช้เวลาในการ ดำเนินงานมาก - มีการปรับเปลี่ยน บางในบาง มาตรฐานทำให้เกิด ความสับสน - นวัตกรรม	- เอกสารรายงานยังทำ ไม่ถูกต้อง - บุคลากรขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการ ประกันคุณภาพ การศึกษา -การเปลี่ยนตัว ผู้รับผิดชอบ
	2. ท่านมีวิธีแก้ปัญหาเกี่ยวกับการ ดำเนินงานด้านประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษา อย่างไรบ้าง	- สร้างความเข้าใจใน เป้าหมายการทำงานและ ตระหนักถึงการปฏิบัติงาน ร่วมกัน - นิเทศกำกับติดตามอย่าง สม่ำเสมอและต่อเนื่อง - ใช้กระบวนการ PLC	- ประชุมชี้แจงทำ ความเข้าใจและ ปฏิบัติ หรือ - ประเมินงานหลัง เสร็จสิ้นงาน - การแลกเปลี่ยน เรียนรู้	- การฝึกอบรม - ตั้งกลุ่ม Line/Facebook ประกันคุณภาพ - จัดทำเอกสารคู่มือการ ดำเนินงานประกัน คุณภาพการศึกษา - การนิเทศติดตาม
	3. ท่านคิดว่าวิธีใดที่สามารถ แก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการ ดำเนินงานด้านประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา	-วางแผนเชื่อมโยงและ ปฏิบัติตามแผน -การจัดเก็บระบบเอกสาร อย่างเป็นหมวดหมู่ - กระบวนการ PLC	-ประชุมชี้แจงทำ ความเข้าใจและ แก้ปัญหาร่วมกัน - อบรมพัฒนา	-ประชุมสร้างความ เข้าใจการประกัน คุณภาพการศึกษา - การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ - นิเทศติดตาม

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพปัญหาและความต้องการในการฝึกอบรม (ต่อ)

หัวข้อ	ประเด็นคำถาม	ผู้บริหารสถานศึกษา	ครู	ศึกษานิเทศก์
3. ความต้องการในการฝึกอบรม	1. ท่านมีความต้องการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเรื่องใดมากที่สุด เพราะเหตุใด	- การวิเคราะห์ภาระงาน - รูปแบบการนิเทศ - การใช้เทคโนโลยีในการจัดเก็บข้อมูล - นวัตกรรม / Best Practice	- แนวทางการจัดทำแผนการประกันคุณภาพภายใน - มาตรฐานตัวชี้วัด - การเขียน SAR	- รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา - มาตรฐานการศึกษา - ความสำคัญการประกัน - การฝึกปฏิบัติ
	2. ท่านคิดว่าหลักสูตรฝึกอบรมควรมีเนื้อหาการประกันคุณภาพการศึกษาเรื่องใดบ้าง	- การกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษา - แผนการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับมาตรฐาน	- การกำหนดค่าเป้าหมายและตัวชี้วัด - แผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา	- วิสัยทัศน์ พันธกิจ - มาตรฐานและตัวชี้วัดตามหลักสูตร - อบรมเชิงปฏิบัติการ
3. ความต้องการในการฝึกอบรม (ต่อ)	3. ท่านคิดว่าการฝึกอบรมครูแบบผสมผสาน เรื่อง การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาควรใช้เทคนิคการฝึกอบรมรูปแบบใดจึงเหมาะสมกับผู้เข้ารับการอบรม	- การศึกษาเอกสารด้วยตนเอง - การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ - การอบรมเชิงปฏิบัติการ - การสอนงานและนิเทศงาน - การฝึกปฏิบัติจริง - อบรมผ่านระบบ Online	- การฝึกปฏิบัติจริง - นำเทคโนโลยีมาบูรณาการในการอบรม - รูปแบบออนไลน์ - อบรมเชิงปฏิบัติการ	
	4. ท่านคิดว่าระยะเวลาในการฝึกอบรมที่เหมาะสมควรจัดในช่วงเวลาใด และรูปแบบใดจึงสามารถปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ	- ช่วงปิดภาคเรียน - ช่วงก่อนเปิดภาคเรียน	- ช่วงเสาร์อาทิตย์ - ช่วงปิดภาคเรียน - ช่วงก่อนเปิดภาคเรียน	- ช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนมีนาคม - ช่วงปิดภาคเรียนเดือนเมษายน-เดือนพฤษภาคม

ผลการวิจัยระยะที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมฉบับร่าง มีองค์ประกอบของหลักสูตร ดังนี้

1.1 หลักการ หลักสูตรฝึกอบรมมีหลักการ ประกอบด้วย 4 ข้อ ได้แก่

1) มุ่งเน้นการฝึกอบรมควบคู่ไปกับการลงมือปฏิบัติงานจริงในสถานศึกษา โดยใช้โรงเรียนเป็นสถานที่

หลักในการฝึกอบรม

2) กระบวนการฝึกอบรมมุ่งเน้นการปฏิบัติจริง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสะท้อนผลการปฏิบัติงานในสถานศึกษา

3) การประเมินผลมุ่งเน้นการประเมินตามสภาพจริง นำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาผู้เข้าอบรมอย่างต่อเนื่อง

4) เป็นหลักสูตรฝึกอบรมที่มีการนิเทศติดตามภายใต้แนวคิดการสอนงานและระบบพี่เลี้ยง

1.2 จุดมุ่งหมาย หลักสูตรฝึกอบรมมีจุดมุ่งหมาย ประกอบด้วย 4 ข้อ ได้แก่

1) เพื่อพัฒนาผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้มีความรู้ความเข้าใจด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2) เพื่อพัฒนาผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้มีทักษะในการปฏิบัติงานด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3) เพื่อพัฒนาผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้มีเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.3 เนื้อหาหลักสูตรฝึกอบรม

หลักสูตรฝึกอบรมรูปแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีเนื้อหาหลักสูตรฝึกอบรม 8 หน่วย

1.4 โครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรม

โครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรมรูปแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้เวลาในการฝึกอบรมตลอดหลักสูตร จำนวน 30 ชั่วโมง ดังนี้

1.4.1 การฝึกอบรมออนไลน์ (Online training) จำนวน 12 ชั่วโมง

1.4.2 การฝึกอบรมระหว่างการปฏิบัติงาน (On the job training) จำนวน 18 ชั่วโมง

ตารางที่ 2 โครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรมรูปแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

หัวข้อหลัก	เวลา	กิจกรรมการฝึกอบรม
1. การฝึกอบรมออนไลน์ (Online training)	12 ชั่วโมง	1. ศึกษาใบความรู้
หน่วยที่ 1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน	(3)	2. แลกเปลี่ยนเรียนรู้
หน่วยที่ 2 การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	(3)	3. ทำใบงาน/ใบกิจกรรม
หน่วยที่ 3 การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา	(3)	4. บันทึกสะท้อนการเรียนรู้
หน่วยที่ 4 การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา	(3)	
2. การฝึกอบรมระหว่างการปฏิบัติงาน (On the job training)	18 ชั่วโมง	1. การฝึกปฏิบัติ
หน่วยที่ 5 การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายใน	(4)	2. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้
หน่วยที่ 6 การติดตามผลการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน	(4)	3. การนิเทศติดตาม
หน่วยที่ 7 การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา	(5)	4. การให้คำปรึกษา
หน่วยที่ 8 การพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง	(5)	5. การสอนงาน
		6. ระบบพี่เลี้ยง
รวมทั้งสิ้น	30 ชั่วโมง	

1.5 สื่อการฝึกอบรมและแหล่งการเรียนรู้ ได้แก่ 1) บทเรียนออนไลน์ หน่วยที่ 1-8 2) ใบความรู้หน่วยที่ 1-8 3) ใบกิจกรรม หน่วยที่ 1- 8 4) ใบงาน หน่วยที่ 1-8 5) คลิปวิดีโอที่ประกอบกรฝึกอบรม 6) ไฟล์ข้อมูล เช่น ไฟล์รูปภาพ ไฟล์ข้อความ ไฟล์เสียง ไฟล์วิดีโอ

1.6 การวัดและประเมินผลการฝึกอบรม

1) การวัดผลการฝึกอบรม ได้แก่ ทดสอบความรู้ความเข้าใจ ประเมินทักษะและวัดเจตคติต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2) เกณฑ์การผ่านการฝึกอบรม ดังนี้ 2.1) ด้านความรู้ผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 2.2) ด้านทักษะผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 85 2.3) ด้านเจตคติผ่านเกณฑ์ระดับดีขึ้นไป

2. ผลการประเมินหลักสูตรฝึกอบรมรูปแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ผลการประเมินปรากฏ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมรูปแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (n=5)

รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. หลักการของหลักสูตรฝึกอบรม	4.60	0,51	มากที่สุด
2. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรฝึกอบรม	4.45	0.48	มาก
3. เนื้อหาของหลักสูตรฝึกอบรม	4.63	0.48	มากที่สุด
4. โครงสร้างของหลักสูตรฝึกอบรม	4.52	0.48	มากที่สุด
5. แนวทางการฝึกอบรม	4.40	0.51	มาก
6. สื่อการฝึกอบรมและแหล่งเรียนรู้	4.46	0.55	มาก
7. การวัดและประเมินผลการฝึกอบรม	4.50	0.55	มาก
คะแนนเฉลี่ย	4.51	0.52	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่าคะแนนเฉลี่ยความเหมาะสมด้านองค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรมรูปแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.51$ และ S.D. = 0.52) และเมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบของหลักสูตร พบว่า 1) หลักการของหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.60$ และ S.D. = 0.51) 2) จุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.46$ และ S.D. = 0.48) 3) เนื้อหาของหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.63$ และ S.D. = 0.48) 4) โครงสร้างของหลักสูตรมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.52$ และ S.D. = 0.48) 5) แนวทางการฝึกอบรมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.40$ และ S.D. = 0.51) 6) สื่อการฝึกอบรมและแหล่งเรียนรู้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.46$ และ S.D. = 0.55) 7) การวัดและประเมินผลการฝึกอบรมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.50$ และ S.D. = 0.55)

3. ผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม (Try out) กับครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5 คน ปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 4 ผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมครูแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ประเด็นการวิเคราะห์	$\bar{x}$	S.D.	ค่าเฉลี่ยร้อยละ	ผ่านเกณฑ์
1. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (N=5)	33.40	0.82	83.50	ผ่านเกณฑ์
2. ทักษะการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (N=5)	86.75	0.95	86.75	ผ่านเกณฑ์
3. เจตคติต่อการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (N=5)	4.53	0.64	90.60	ผ่านเกณฑ์

จากตารางที่ 4 พบว่า ภายหลังการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมครูแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้เข้าอบรมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้ร้อยละ 80 โดยมีค่า ($\bar{x} = 83.50$ และ $S.D. = 0.82$) ทักษะในการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้ร้อยละ 85 โดยมีค่า ($\bar{x} = 86.75$ และ $S.D. = 0.95$) และเจตคติต่อการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้ระดับดี โดยมีค่า ($\bar{x} = 4.53$ และ $S.D. = 0.64$)

ผลการวิจัยระยะที่ 3 การทดลองใช้และประเมินประสิทธิผลของหลักสูตรฝึกอบรมครูแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. ผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมครูแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีขั้นตอนการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม ดังนี้

1) ปฐมนิเทศและประชุมชี้แจงรายละเอียด ขั้นตอนการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมครูแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2) ทำการทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และความสามารถในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3) ทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมครูแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4) ทำการประเมินประสิทธิผลของหลักสูตรฝึกอบรม ประกอบด้วย การประเมินด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านเจตคติต่อการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. ผลการประเมินประสิทธิผลของหลักสูตรฝึกอบรมครูแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านเจตคติต่อการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

ตารางที่ 5 ผลการประเมินประสิทธิผลของหลักสูตรฝึกอบรมครูแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (n=40)

การประเมิน	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	S.D.	ร้อยละ ค่าเฉลี่ย	ผลการ ประเมิน
ความรู้ความเข้าใจเรื่องการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	40	35.97	3.86	89.93	ผ่านเกณฑ์
ทักษะการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	40	44.25	2.48	88.50	ผ่านเกณฑ์
เจตคติต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	40	46.30	1.92	92.60	ผ่านเกณฑ์

เทียบเกณฑ์ (ร้อยละ 80)

จากตารางที่ 5 พบว่า หลังการฝึกอบรมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 35.97(S.D.=3.86) คิดเป็นร้อยละ 89.93 ทักษะการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 44.25(S.D.=2.48) คิดเป็นร้อยละ 88.50 เจตคติต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 46.30 (S.D.=1.92) คิดเป็นร้อยละ 92.60 ซึ่งการประเมินทั้ง 3 ด้าน สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้

8. อภิปรายผลการวิจัย

8.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับหลักสูตรฝึกอบรมครูแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานที่ใช้งานอินเทอร์เน็ตของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ใช้อินเทอร์เน็ตผ่านเครือข่ายผู้ใช้บริการโทรศัพท์มือถือของตนเอง จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 39.11 รองลงมา ได้แก่ ใช้อินเทอร์เน็ตผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์เน็ตภายในโรงเรียน จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 32.00 และใช้อินเทอร์เน็ตผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์เน็ตภายในบ้านพักหรือที่อยู่อาศัยของตนเอง จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 28.88 ตามลำดับ การใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ใช้ Line มากที่สุด จำนวน 225 คน คิดเป็นร้อยละ 100 รองลงมา ได้แก่ YouTube จำนวน 220 คน คิดเป็นร้อยละ 97.77 และ Facebook จำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 86.66 และการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์อื่นๆน้อยที่สุด จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 11.11 รูปแบบการฝึกอบรมที่ต้องการผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ต้องการฝึกอบรมแบบผสมผสาน มากที่สุด จำนวน 225 คน คิดเป็นร้อยละ 86.54 รองลงมา ได้แก่ การฝึกอบรมระหว่างปฏิบัติงานในสถานศึกษา จำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 75.00 และ การฝึกอบรมแบบออนไลน์ จำนวน 169 คน คิดเป็นร้อยละ 65.00 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชญาพิมพ์ อูสาโท (2563) พบว่า การพัฒนาครูด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสานผ่านการทำงานหรือลงมือปฏิบัติจริง ร้อยละ 70 การพัฒนาครูด้วยวิธีการเรียนรู้ผ่านผู้อื่น ร้อยละ 20 และการพัฒนาครูด้วยวิธีการอบรม/สัมมนา ร้อยละ 10 ซึ่งหมายถึงการพัฒนาครูเน้นที่การลงมือปฏิบัติจริง สามารถนำความรู้และประสบการณ์จากการอบรมไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานจริง ครูสามารถปรึกษาผู้มีประสบการณ์ อันได้แก่ พี่เลี้ยง (Mentor) โค้ช (Coach) โดยแนวคิดนี้สอดคล้องกับการพัฒนาคนที่องค์กรชั้นนำในต่างประเทศใช้อยู่ โดยเชื่อว่าการพัฒนาโดยการอบรมเพียงอย่างเดียวไม่อาจพัฒนาสมรรถนะบางอย่างให้เกิดขึ้นได้

8.2 ผลการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรในครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเอาผลสรุปที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ในระยะที่ 1 มากำหนดเป็นโครงร่างหลักสูตร โดยมีองค์ประกอบของหลักสูตรที่สำคัญคือ หลักการของหลักสูตร จุดมุ่งหมาย ของหลักสูตร เนื้อหาสาระของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร แนวทางการฝึกอบรม สื่อการฝึกอบรมและแหล่งเรียนรู้ การวัด และประเมินผลการฝึกอบรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนักการศึกษา สจต์ อุทรานันท์ (2532) ที่กล่าวถึง ลำดับขั้นตอนของ การพัฒนาหลักสูตรไว้ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน 2) การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร 3) การคัดเลือกและจัด เนื้อหาสาระและประการณ์การเรียนรู้ 4) การกำหนดมาตรการวัดและการประเมินผล 5) การนำหลักสูตรไปใช้ 6) การประเมินผล การใช้หลักสูตร และ 7) การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร ในการตรวจสอบโครงร่างหลักสูตร ผลการประเมินความเหมาะสมของโครง ร่างหลักสูตรในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.52 ซึ่งเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ นำเอาแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของทาบ (1962) หลักสูตรที่สร้างขึ้นมีความครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการปฏิบัติโดยเริ่มตั้งแต่ การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน การวิเคราะห์สภาพปัญหาและความจำเป็น หลายๆด้าน มาประกอบในการพิจารณาสร้างเป็นโครงร่างหลักสูตรที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง มากที่สุด

8.3 ผลการใช้หลักสูตรและปรับปรุงฝึกอบรมรูปแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการขั้นพื้นฐาน อภิปรายได้ดังนี้

8.3.1 ด้านผลประเมินด้านความรู้ความเข้าใจ ทักษะ และเจตคติต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลังการฝึกอบรมทุกด้านสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ แสดงว่าหลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ส่งผลให้ผู้เข้า อบรมมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และเจตคติ เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดทั้งนี้เนื่องมาจากองค์ประกอบของหลักสูตรที่ สอดคล้องกับความต้องการของผู้เข้าอบรม นอกจากนี้ยังมาจากการกระบวนการฝึกอบรมที่เน้นการฝึกปฏิบัติงานในสถานศึกษาอีก ทั้งผู้วิจัยได้มีการนิเทศติดตามการฝึกอบรมโดยใช้กระบวนการชี้แนะและเป็นพี่เลี้ยงซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพรรณิการ์ สุทธหลวง (2562) พบว่า กระบวนการชี้แนะและเป็นพี่เลี้ยงมีความสำคัญในการพัฒนาสมรรถนะครูส่งผลให้เกิดการนิเทศ ภายในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ มีการให้คำแนะนำ การสอนงานและการให้คำปรึกษาตลอดระยะเวลาของการพัฒนาหลักสูตร ฝึกอบรม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นวพร วรรณทอง (2561) ผลการวิจัยพบว่าประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมการ สอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษาด้านความรู้ ความเข้าใจ ทักษะการสอนภาษาอังกฤษและเจตคติของครูที่มีต่อหลักสูตร ฝึกอบรมอยู่ในระดับดีมาก

8.3.2 การปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรม การดำเนินการในขั้นนี้เป็นการประเมินหลังการนำหลักสูตรไปใช้เพื่อ นำมาปรับปรุงองค์ประกอบในแต่ละส่วนของหลักสูตรที่ยังบกพร่องอยู่ โดยพิจารณาจากข้อเสนอแนะของผู้เข้ารับการอบรม หลังการอบรมหลักสูตรฝึกอบรมรูปแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาแล้วผู้เข้าอบรมมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและเจตคติเป็นอย่างดี หลังการใช้หลักสูตร ผู้วิจัยดำเนินการปรับปรุงทางด้านภาษา ความเหมาะสมของ เนื้อหา กิจกรรมการฝึกอบรม และจัดทำเป็นหลักสูตรฉบับสมบูรณ์ต่อไปสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงใจ สีเขียว (2565) ผล การทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการออกแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูประถมศึกษาในการเสริมสร้าง สมรรถนะการตัดสินใจของผู้เรียนพบว่าผู้เข้าอบรมมีสมรรถนะด้านความรู้ ความสามารถและเจตคติในการออกแบบการจัดการ เรียนรู้สูงกว่าร้อยละ 70

9. เอกสารอ้างอิง

- คุณาพร วรรณศิลป์, สมปอง ศรีกัลยา และภูษิต บุญทองเถิง. (2562). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูด้วยรูปแบบผสมผสาน เรื่อง การทำวิจัยในชั้นเรียน. *วารสารคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 13(3); 25-40.
- ดวงใจ สีเขียว, ลัดดา หวังภษิต และสุมาลี เชื้อชัย. (2565). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมการออกแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูประถมศึกษาในการเสริมสร้างสมรรถนะการคิดขั้นสูงของผู้เรียน. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*, 13(1); 223-247.
- นพพร วรรณทอง. (2560). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการสอนภาษาอังกฤษโดยการใช้แนวการสอนแบบการใช้ปัญหาเป็นฐานของครูในพื้นที่กลุ่มจังหวัดสกลนคร. *วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย*, 8(พิเศษ); 193-201.
- วิชัย พ้องเสียง, ทศนีย์ นาคุณทรง และณัฐชัย จันทชุม. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์*, 5(2); 351 – 365.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2554). *การพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ : อาร์แอนด์ปริ้นท์จำกัด.
- วุฒิพงษ์ ทองก้อน. (2554). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะการประกันคุณภาพสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี*. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต. สาขาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สจัด อุทรานนท์. (2537). *พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร*. กรุงเทพฯ : วงเดือนการพิมพ์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). *แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสกลนคร. (2562) *รายงานผลการประเมินตนเองของโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร ปีการศึกษา 2562*. กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผล , สกลนคร.
- สุพรรณานิการ สุทธิหลวง และมนสิข สิริสมบุญ. (2565). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้กระบวนการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง สำหรับครูประถมศึกษา. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 7(6); 468-487.
- Bersin, J. (2004). *The blended learning book: best practices, proven methodologies and lessons learned*. San Francisco, CA: Pfeiffer Publishing.
- Goldstein, I.L. (1993). *Training in organization: Need assessment, development and evaluation*. 3rd ed. Pacific Grove, CA: Brooks Cole.
- Taba, Hilda. (1962). *Curriculum development theory and practice*. New York, Harcourt Brace Jovanovich.
- Tyler, Ralph W. (1949). *Basic principles of curriculum and instruction*. Chicago, The University of Chicago press.

**ผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบ 7-7 เพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดเชิงวิพากษ์
และการแก้ไขปัญหาทางการพยาบาลในคลินิก สำหรับนักศึกษาพยาบาล**
**The Result of Using The 7-7 Instructional Model for Enhancing Critical Thinking
and Problem Solving (CTPS) to Nursing Practice in Clinic for Student Nurses**

ธิดารัตน์ เลิศวิทยากุล

Thidaratana Lertwittayakul

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขาการพยาบาลเด็กและวัยรุ่น คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

Assistant Prof. Dr., in Pediatrics and adolescent Nursing, Faculty of Nursing, College of Asian Scholars

Corresponding author. Email: thidaratana@cas.ac.th

(Received: February 20, 2024; Revised: March 10, 2024; Accepted: March 15, 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถในการใช้กระบวนการคิดเชิงวิพากษ์ในการแก้ไขปัญหาทางการพยาบาลของกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบ 7-7 เพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ไขปัญหาทางการพยาบาลบนคลินิก สำหรับนักศึกษาพยาบาล 2) เปรียบเทียบความสามารถในการใช้กระบวนการคิดเชิงวิพากษ์ในการแก้ไขปัญหาทางการพยาบาล ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบ 7-7 และ 3) ศึกษาเจตคติของนักศึกษาพยาบาลต่อรูปแบบการเรียนการสอนแบบ 7-7 กลุ่มตัวอย่างได้แก่นักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ปีการศึกษา 2566 ได้จากการสุ่มแบบกลุ่มที่ขึ้นฝึกปฏิบัติงาน 2 กลุ่ม จำนวน 16 คน แบ่งเป็นกลุ่มละ 8 คน ดำเนินการวิจัยกึ่งทดลองแบบสองกลุ่ม มีกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบประเมินความสามารถในการใช้กระบวนการคิดเชิงวิพากษ์ในการแก้ไขปัญหาทางการพยาบาล และแนวคำถามเจตคติต่อการใช้รูปแบบการเรียนการสอน 7-7 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบค่าที่แบบอิสระและไม่อิสระต่อกัน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) กลุ่มทดลองมีระดับความสามารถในการใช้กระบวนการคิดเชิงวิพากษ์ในการแก้ไขปัญหาทางการพยาบาล หลังได้รับการใช้รูปแบบการเรียนการสอน 7-7 สูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบ 7-7 ($t=9.320$, $Sig=.000$) 2) กลุ่มทดลองมีระดับความสามารถในการใช้กระบวนการคิดเชิงวิพากษ์ในการแก้ไขปัญหาทางการพยาบาล สูงกว่ากลุ่มควบคุม ($t=8.093$, $Sig=.000$) และ 3) ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อรูปแบบการเรียนการสอนแบบ 7-7 โดยสะท้อนว่าส่งเสริมกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ และสามารถวางแผนการพยาบาลได้อย่างเหมาะสมกับกรณีตัวอย่างมากที่สุด

คำสำคัญ : รูปแบบการเรียนการสอนแบบ 7-7; การคิดเชิงวิพากษ์; การแก้ไขปัญหาทางการพยาบาล; นักศึกษาพยาบาล

Abstract

This study aims to 1) compared the ability to use critical thinking processes to solve nursing problems of experimental groups before and after using the 7-7 Instructional Model for enhancing Critical Thinking and Problem Solving (CTPS) to Nursing Practice in Clinic for Student Nurses 2) compared ability to apply CTPS between experimental and control groups after using the 7-7 Instructional Model and 3) studied

the attitude of nurse students in 7-7 Instructional Model. The sampling included Nursing Students, the 3rd year, College of Asian Scholars. Study year 2023 has been based on cluster randomization, 16 people, divided into groups, 8 people conducting in quasi-experimental research, two groups. There were controlled and experimental groups. The experimental group was tested the ability to use CTPS pre- post using the 7-7 Instructional Model, and compared the ability to CTPS after using the 7-7 Instructional Model between the experimental group and the control group. The research tools were used include: Assessment of ability to use CTPS, and questions about attitudes towards using the 7-7 Instructional Model. Data were analyzed by using descriptive statistics: frequency, percentage, mean, standard deviation, paired t test, independent t test and content analysis. The results of the research found that 1) the experimental group had a high level of ability to use CTPS after received the use of the 7-7 Instructional Model, and higher than before using the model ($t=9.320$, $Sig.=.000$). 2) The experimental group had a level of ability to use CTPS higher than the control group ($t=9.320$, $Sig.=.000$) and 3) students had a good attitude towards the 7-7 Instructional Model, reflecting that it promotes a systematic attachment process and be able to plan nursing care that is most appropriate for the sample case.

Keywords: The 7-7 Instructional Model; Critical Thinking; Problem Solving; Student Nurses

1. บทนำ

การคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) มีความสำคัญและจำเป็นต่อมนุษย์ในการดำรงชีวิตเพราะเป็นกระบวนการในการใช้เหตุผลในการวิเคราะห์ปัญหา ใช้ข้อมูลที่ถูกต้องในการแก้ไขปัญหาเพื่อตัดสินใจอย่างมีเหตุผลเกี่ยวกับสิ่งที่จะทำหรือจะเชื่อต่อไป มนุษย์มีความสามารถที่จะเรียนรู้วิธีคิดในการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลและสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เป็นทั้งรูปธรรมและนามธรรม การคิดเชิงวิพากษ์จึงเป็นทักษะที่สำคัญที่มนุษย์จะต้องมีวิธีการหรือกระบวนการในการฝึกฝนจนมีความชำนาญนำไปสู่การแก้ไขปัญหา (Problem Solving) ได้อย่างเหมาะสม ทักษะของคนในศตวรรษที่ 21 เน้นให้ทุกคนต้องเรียนรู้ตลอดชีวิต และที่สำคัญคือทักษะด้านการคิดเชิงวิพากษ์ และความสามารถในการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) (จิตราต์น เลิศวิทยากุล, 2559) ประเทศไทยได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการของการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2545 และ(ฉบับที่3) พ.ศ. 2553 หมวดที่ 1 มาตรา 6 ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และในมาตราที่ 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ได้ให้ความสำคัญในการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ความสำคัญเหล่านี้ ส่งผลกระทบบให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาทุกระดับ มีการเน้นให้ปรับปรุงหลักสูตรและปรับเปลี่ยนวิธีการสอนเพื่อพัฒนานักศึกษาให้คิดเป็น แก้ปัญหาเป็น และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมไทย ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาในฐานะที่เป็นหน่วยงานกำกับและส่งเสริมการดำเนินการของสถาบันอุดมศึกษาจึงได้ดำเนินการโครงการจัดทำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย พ.ศ. 2552 (Thai Qualifications Framework for Higher Education; TQF: HEd) ซึ่งกำหนดให้จัดทำมาตรฐานคุณวุฒิสาขาวิชาเพื่อนำไปจัดทำหลักสูตรหรือปรับปรุงหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนเพื่อให้คุณภาพบัณฑิตในสาขาวิชาของแต่ละระดับคุณวุฒิมีมาตรฐานใกล้เคียงกัน และประกาศใช้ใน พ.ศ. 2555 โดยกำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้หลักสูตรอุดมศึกษา 5 ด้าน

คือ 1) ด้านคุณธรรมจริยธรรม 2) ด้านความรู้ 3) ด้านทักษะทางปัญญา 4) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และ 5) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2552) จะเห็นได้ว่ามาตรฐานผลการเรียนรู้ที่ 3 ด้านทักษะทางปัญญา ที่เน้นผลการเรียนรู้ด้านการคิดและการแก้ไขปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) คือความสามารถในการวิเคราะห์สถานการณ์และใช้ความรู้ความเข้าใจในแนวคิด หลักการ ทฤษฎี และกระบวนการต่างๆ ในการคิดวิเคราะห์ และการแก้ปัญหาเมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ใหม่ ๆ ที่ไม่ได้คาดคิดมาก่อน อย่างไรก็ตามปัจจุบันหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตปรับหลักสูตรให้ทันสมัยเพื่อสอดคล้องกับทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ในการศึกษาที่มุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ (Outcome Based Education: OBE) โดยการประเมินผู้เรียนโดยการจำแนกการเรียนรู้ตามทฤษฎีของบลูม หรือเรียกว่า ระดับขั้นความสามารถของ Bloom (Bloom's Taxonomy) ซึ่งแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านทักษะพิสัย และด้านจิตพิสัย โดยในแต่ละด้านจะมีการจำแนกระดับความสามารถจากต่ำสุดไปถึงสูงสุด เช่น ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) เริ่มจากความรู้ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การประเมิน นอกจากนี้ยังนำเสนอระดับความสามารถที่มีการปรับปรุงใหม่ตามแนวคิดของ Anderson and Krathwohl (2001) เป็นการจำ (Remembering) การเข้าใจ (Understanding) การประยุกต์ใช้ (Applying) การวิเคราะห์ (Analyzing) การประเมินผล (Evaluating) และการสร้างสรรค์ (Creating) ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) จำแนกเป็น การรับรู้ การตอบสนอง การสร้างค่านิยมการจัดระบบ และการสร้างคุณลักษณะจากค่านิยม ด้านจิตพิสัย (Affective Domain) จำแนกเป็น ทักษะการเคลื่อนไหวของร่างกาย ทักษะการเคลื่อนไหวอวัยวะส่วนหรือมากกว่าพร้อม ๆ กัน ทักษะการสื่อสารโดยใช้ท่าทาง และทักษะการแสดงพฤติกรรมทางการพูด

การจัดการศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ. 2528 ที่ปรับปรุง พ.ศ. 2540 (สภาการพยาบาล, 2540) ในมาตรา 4 กำหนดไว้ว่า “การพยาบาล” เป็นการกระทำต่อมนุษย์เกี่ยวกับ การดูแลและการช่วยเหลือเมื่อเจ็บป่วย การฟื้นฟูสภาพ การป้องกันโรค และการส่งเสริมสุขภาพ รวมทั้งการช่วยเหลือแพทย์กระทำการรักษาโรค ทั้งนี้โดยอาศัยหลักวิทยาศาสตร์และศิลปะ และ “การประกอบวิชาชีพการพยาบาล” เป็นการปฏิบัติหน้าที่การพยาบาลต่อบุคคล ครอบครัว และชุมชน ดังนั้นวิชาชีพพยาบาลจึงเป็นวิชาชีพที่สร้างคุณค่าให้กับมวลมนุษยชาติ ด้านการดูแลสุขภาพมนุษย์ทุกช่วงวัยของชีวิต ตั้งแต่ปฏิสนธิในครรภ์ จนกระทั่งวาระสุดท้ายของชีวิต การคัดเลือกผู้เข้าศึกษาต่อคณะพยาบาลศาสตรบัณฑิตจึงมีความพิถีพิถัน ละเอียด รอบคอบ และกำหนดคุณลักษณะเพื่อให้ตรงตามเป้าหมายของหลักสูตร และพระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์

ข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ และการแก้ไขปัญหาจึงมีความสำคัญกับวิชาชีพพยาบาลและเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับพยาบาล ที่จะทำให้สามารถรวบรวมข้อมูลและแปลความหมายได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์ อันจะนำไปสู่การพิจารณา การตัดสินใจที่ดี ปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมในสถานะการ ด้านสุขภาพที่สลับซับซ้อน การทำงานทุกครั้งต้องวิเคราะห์เรื่องที่คิด ก่อนที่จะตัดสินใจลงมือปฏิบัติ การคิดที่มีคุณภาพ จะทำให้แน่ใจว่าสิ่งที่ปฏิบัติต่อผู้ป่วยนั้นมีคุณค่า โดยพยาบาลจะทบทวนและฝึกคิดได้อย่างไร เพื่อให้เกิดทักษะสามารถคิด ตัดสินใจ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับชีวิตมนุษย์ให้ปลอดภัย และเหมาะสมที่สุด

สถานการณ์การจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต นักศึกษาชั้นปีที่ 3 ต้องเรียนรายวิชาในหมวดวิชาชีพพยาบาลที่ต้องฝึกปฏิบัติการในคลินิก โดยใช้กระบวนการพยาบาล ที่ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนคือ 1) การประเมินสภาพ (Assessment) 2) ข้อวินิจฉัยการพยาบาล (Nursing Diagnosis) 3) การวางแผนการพยาบาล (Planning) 4) การปฏิบัติการพยาบาล (Implementation) 5) การประเมินผลการพยาบาล (Evaluation) ปัญหาที่พบคือเนื้อหาสาระซับซ้อนและจำนวนมาก ที่นักศึกษาต้องฝึกปฏิบัติงานในคลินิก ซึ่งต้องใช้ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ไขปัญหาทางการพยาบาล

จากการศึกษาของ จันทรา พรหมน้อย, เนตรนภา พรหมเทพ และ สมณันท์ ทศนียสุวรรณ (2555) , สมเกียรติ สุทธิรัตน์ และ พัทธนี สมกำลัง. (มปป.) พบว่า นักศึกษาพยาบาลมีระดับทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ไขปัญหาในระดับน้อยถึงปานกลาง เมื่อนำมาวิเคราะห์โดยการประเมินสมรรถนะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักศึกษาพยาบาล ซึ่งในช่วงชั้นปีที่ 3 ที่นักศึกษาผ่าน รายวิชาปฏิบัติการพยาบาลในชั้นปีที่ 2 แล้วยังพบว่าทักษะทางปัญญายังอยู่ในระดับปานกลาง

ดังนั้นผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญและมีข้อมูลในการสนับสนุนการศึกษาการพัฒนากระบวนการสอนเพื่อส่งเสริม กระบวนการคิดเชิงวิพากษ์และความสามารถในการแก้ไขปัญหาบนคลินิก ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย ภายใต้ บริบทสังคมที่เปลี่ยนไป และมีความซับซ้อนมากขึ้น โดยนำรูปแบบการเรียนการสอนแบบ 7-7 เพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดเชิง วิพากษ์ และการแก้ไขปัญหาทางการพยาบาลบนคลินิก สำหรับนักศึกษาพยาบาล ของ จิตารัตน์ เลิศวิทยากุล (2559) มาใช้ในการ พัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ไขปัญหาในคลินิก ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 ในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาล เด็กและวัยรุ่น เพื่อยกระดับทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ไขปัญหาให้สูงขึ้น ซึ่ง จิตารัตน์ เลิศวิทยากุล ได้ให้ข้อเสนอแนะ ในงานวิจัยไว้ว่ารูปแบบการสอน 7-7 ที่ส่งเสริมกระบวนการคิดเชิงวิพากษ์และ การแก้ไขปัญหาในคลินิกของนักศึกษาพยาบาล ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น สามารถนำไปใช้กับทุกรายวิชาปฏิบัติทางการพยาบาลโดยผู้สอนหรือผู้นิเทศ เพียงแต่ปรับเปลี่ยนแผนการ สอนให้มีเนื้อหาที่สอดคล้องกับบริบท ของแต่ละคลินิก

2. วัตถุประสงค์

2.1 เปรียบเทียบความสามารถในการใช้กระบวนการคิดเชิงวิพากษ์ในการแก้ไขปัญหาทางการพยาบาลของกลุ่ม ทดลองก่อนและหลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบ 7-7 เพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ไขปัญหา ทางการพยาบาลบนคลินิก สำหรับนักศึกษาพยาบาล

2.2 เปรียบเทียบความสามารถในการใช้กระบวนการคิดเชิงวิพากษ์ในการแก้ไขปัญหาทางการพยาบาล ระหว่าง กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอน

2.3 ด้านเจตคติต่อรูปแบบการสอน ของนักศึกษาพยาบาล ที่ใช้รูปแบบ

3. สมมติฐานการวิจัย

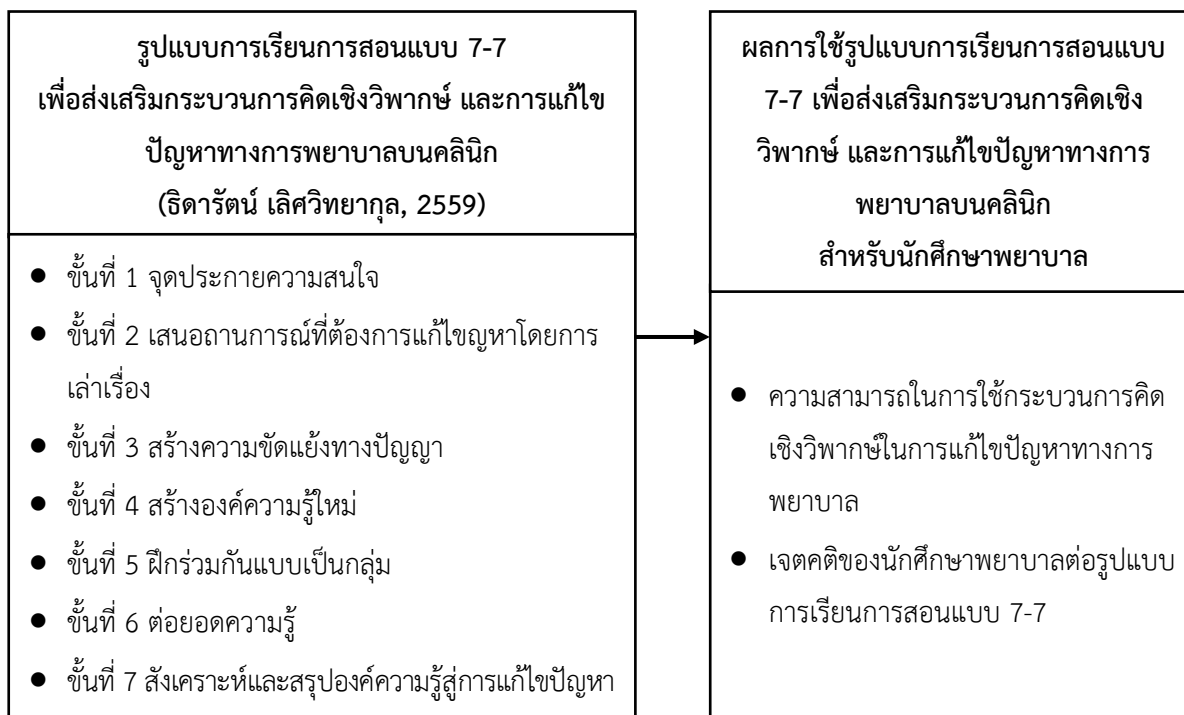
3.1 หลังใช้รูปแบบฯ ระดับความสามารถในการใช้กระบวนการคิดเชิงวิพากษ์ในการแก้ไขปัญหาทางการพยาบาล กลุ่มทดลองสูงขึ้นกว่าก่อนใช้รูปแบบฯ

3.2 ความสามารถในการใช้กระบวนการคิดเชิงวิพากษ์ในการแก้ไขปัญหาทางการพยาบาลของกลุ่มทดลอง สูงกว่า กลุ่มควบคุม

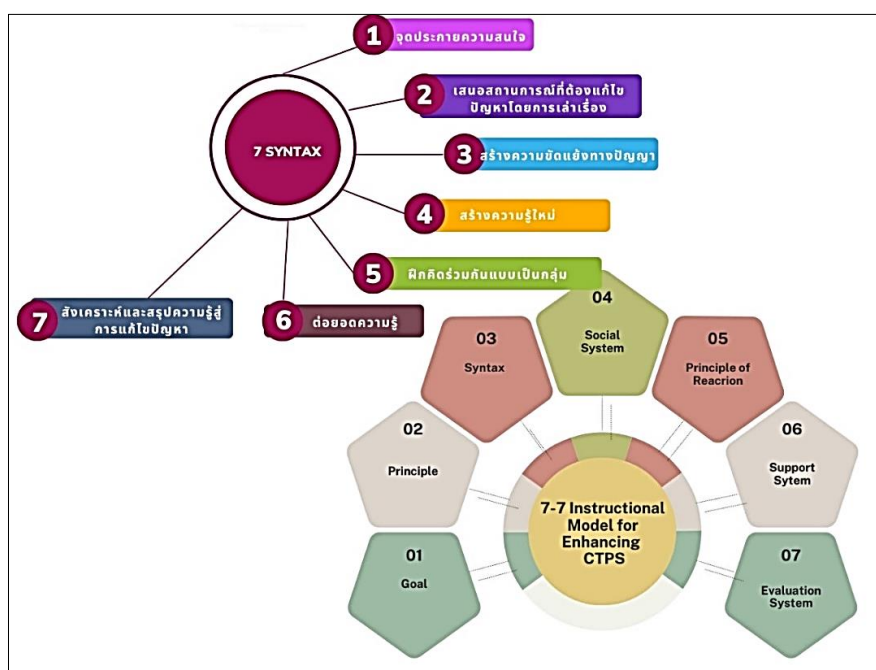
4. กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในคลินิกที่ส่งเสริม กระบวนการคิดเชิงวิพากษ์ และการแก้ไขปัญหาทางการพยาบาล ที่พัฒนาขึ้น โดย จิตารัตน์ เลิศวิทยากุล (2559) ที่สอดคล้องกับ ทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยรูปแบบที่มี 7 องค์ประกอบ 7 ขั้นตอนการสอนประกอบด้วย 1) เป้าหมาย (Goal) 2) หลักการ (Principle) 3) ลำดับขั้นตอนการสอน (Syntax) ขั้นที่ 1 จุดประกายความสนใจ ขั้นที่ 2 เสนอสถานการณ์ที่ต้องการ แก้ไขปัญหาโดยการเล่าเรื่อง ขั้นที่ 3 สร้างความขัดแย้งทางปัญญา ขั้นที่ 4 สร้างองค์ความรู้ใหม่ ขั้นที่ 5 ฝึกคิดร่วมกันแบบเป็น กลุ่ม ขั้นที่ 6 ต่อยอดความรู้ และ ขั้นที่ 7 สังเคราะห์และสรุปองค์ความรู้สู่การแก้ไขปัญหา 4) ระบบสังคม (Social system) 5) หลักการตอบสนอง (Principle of reaction) 6) สิ่งสนับสนุน (Support system) และ 7) ระบบการประเมินผล (Evaluation

System) และผู้วิจัยนำเอาขั้นตอนการสอนมาประยุกต์ใช้ในเนื้อหาที่สอดคล้องกับบริบทรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลเด็กและวัยรุ่น ในบริบทผู้ป่วยหัวใจพิการแต่กำเนิด และจัดทำแผนการสอนในคลินิกเรื่องการพยาบาลผู้ป่วยหัวใจพิการแต่กำเนิด นำสู่กรอบแนวคิดการวิจัยดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 2 The 7-7 Instructional Model for Enhancing Critical Thinking and Problem Solving (CTPS)

5. นิยามศัพท์

5.1 รูปแบบการเรียนรู้การสอนแบบ 7-7 หมายถึง ขั้นตอนการสอนในคลินิกที่ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน และ 7 ลำดับการสอน ดังนี้

ขั้นตอนการสอน

- 1) เป้าหมาย (Goal)
- 2) หลักการ (Principle)
- 3) ลำดับขั้นตอนการสอน (Syntax)
 - ขั้นที่ 1 จุดประกายความสนใจ
 - ขั้นที่ 2 เสนอสถานการณ์ที่ต้องการแก้ไขปัญหาโดยการเล่าเรื่อง
 - ขั้นที่ 3 สร้างความขัดแย้งทางปัญญา
 - ขั้นที่ 4 สร้างองค์ความรู้ใหม่
 - ขั้นที่ 5 ฝึกคิดร่วมกันแบบเป็นกลุ่ม
 - ขั้นที่ 6 ต่อยอดความรู้
 - ขั้นที่ 7 สังเคราะห์และสรุปองค์ความรู้สู่การแก้ไขปัญหา
- 4) ระบบสังคม (Social system)
- 5) หลักการตอบสนอง (Principle of reaction)
- 6) สิ่งสนับสนุน (Support system)
- 7) ระบบการประเมินผล (Evaluation System)

5.2 ความสามารถในการใช้กระบวนการคิดเชิงวิพากษ์ในการแก้ไขปัญหาทางการพยาบาล หมายถึง ระดับความสามารถของนักศึกษาที่สามารถวิเคราะห์กรณีศึกษา ตามแบบแผนของกระบวนการพยาบาล 5 ขั้นตอนได้แก่ 1) การประเมินภาวะสุขภาพ Assessment 2) การวินิจฉัยการพยาบาล Nursing Diagnosis 3) วางแผนการพยาบาล Planning 4) ปฏิบัติการพยาบาล (Implementation) 5) การประเมินผลการพยาบาล (Evaluation)

6. วิธีการวิจัย

วิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) การวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi- Experimental Research) เปรียบเทียบสองกลุ่ม มีกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม

6.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักศึกษานักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 ที่ขึ้นฝึกรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลเด็กและวัยรุ่น ปีการศึกษา 2566 จำนวน 94 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษานักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 ที่ขึ้นฝึกรายวิชา 602 310 ปฏิบัติการพยาบาลเด็กและวัยรุ่น หอผู้ป่วยกุมารเวชศาสตร์หัวใจ ศูนย์หัวใจสิริกิติ์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2566 จำนวน 16 คน ได้จากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Sampling Randomization) แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 8 คน กลุ่มควบคุม 8 คน ดำเนินการใช้รูปแบบการระยะเวลา 3 สัปดาห์ ใช้ 2 แผนการสอนเรื่องการพยาบาลผู้ป่วยโรคพิษการหัวใจแต่กำเนิด และ แผนการสอนเรื่องการพยาบาลผู้ป่วยเด็กหลังการสวนหัวใจ โดยกลุ่มทดลองใช้รูปแบบการสอนในคลินิกแบบ 7-7 ส่วนกลุ่มควบคุม ใช้รูปแบบการสอนแบบปกติ

6.2 เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย และการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

6.2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

- 1) แผนการสอนเรื่องการพยาบาลผู้ป่วยโรคหัวใจแต่กำเนิด
- 2) แผนการสอนเรื่องการพยาบาลผู้ป่วยเด็กหลังการสวนหัวใจ
- 3) แบบทดสอบความสามารถในการใช้กระบวนการคิดเชิงวิพากษ์ในการแก้ไขปัญหาทางการพยาบาล เป็น

กรณีศึกษา จำนวน 5 ข้อ 38 คะแนน

- 4) แนวทางสนทนากลุ่ม (Group discussion) ด้านเจตคติต่อรูปแบบการสอน

6.2.2 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

- 1) แผนการสอนตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการพยาบาลโรคหัวใจพิการแต่กำเนิด จากพยาบาลชำนาญการศูนย์หัวใจสิริกิติ์ จำนวน 3 คน ได้ค่าความตรงเชิงเนื้อหา ค่า IOC เท่ากับ 1.00

- 2) แบบทดสอบความสามารถในการใช้กระบวนการคิดเชิงวิพากษ์ในการแก้ไขปัญหาทางการพยาบาล ปรับปรุงจาก อิดารัตน์ เลิศวิทยากุล (2559) ตามบริบทของคลินิกที่เปลี่ยนไป

6.2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา และ ข้อมูลเชิงปริมาณ คะแนนความสามารถในการใช้กระบวนการคิดเชิงวิพากษ์ในการแก้ไขปัญหาทางการพยาบาล เทียบเกณฑ์ร้อยละ 80

7. ผลการวิจัย

7.1 รูปแบบการสอน แบบ 7-7 ที่ส่งเสริมกระบวนการคิดเชิงวิพากษ์ในการแก้ไขปัญหาทางการพยาบาลบนคลินิก สำหรับนักศึกษาพยาบาล ดำเนินการใช้รูปแบบการสอน ระยะเวลา 3 สัปดาห์ ใช้ 2 แผนการสอนเรื่องการพยาบาลผู้ป่วยโรคหัวใจพิการแต่กำเนิด จำนวน 26 ชั่วโมง และ แผนการสอนเรื่องการพยาบาลผู้ป่วยเด็กหลังการสวนหัวใจ จำนวน 26 ชั่วโมง โดยกลุ่มทดลองใช้รูปแบบการสอนในคลินิกแบบ 7-7 ส่วนกลุ่มควบคุม ใช้รูปแบบการสอนแบบปกติ

ลำดับขั้นตอนการสอน (Syntax)	เวลา (ชั่วโมง)	กิจกรรมตามขั้นตอนการสอน
ขั้นที่ 1 จุดประกายความสนใจ	2	 -ครูตั้งคำถามเพื่อสร้างความสนใจให้แก่ผู้เรียน ดังนี้ หากพยาบาลไม่สามารถดูแลผู้ป่วยหัวใจพิการแต่กำเนิดได้อย่างมีคุณภาพ จะส่งผลกระทบต่อเด็กและครอบครัว -ผู้เรียนร่วมสร้างความสนใจโดยการค้นคว้าหาความรู้เพื่อให้การพยาบาลผู้ป่วยอย่างปลอดภัย และมีคุณภาพ

ลำดับขั้นตอนการสอน (Syntax)	เวลา (ชั่วโมง)	กิจกรรมตามขั้นตอนการสอน
ขั้นที่ 2 เสนอสถานการณ์ที่ต้องการแก้ไขปัญหาโดยการเล่าเรื่อง	5	 -เมื่อผู้เรียนค้นคว้าความรู้ และประเมินสภาพผู้ป่วยกรณีศึกษา โดยการซักประวัติ ตรวจร่างกาย การตรวจทางห้องปฏิบัติการ การตรวจพิเศษ ต่างๆ ผู้เรียนรวบรวมข้อมูลเพื่อนำเสนอโดยการเล่าเรื่องเพื่อให้เกิดความเข้าใจในกรณีศึกษา -ครูผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้ตรวจสอบความรู้ และตั้งคำถามเพื่อให้เกิดกระบวนการคิด เพื่อสรุปปัญหาทางการพยาบาลของกรณีศึกษา
ขั้นที่ 3 สร้างความขัดแย้งทางปัญญา	7	 -ครูผู้สอน ตั้งคำถามเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการคิดเชิงวิพากษ์ โดยการตั้งคำถามในสถานการณ์ที่ขัดแย้งจากการพยาบาลที่ปกติ เพื่อให้ผู้เรียนฝึกคิดบริหารความเสี่ยงให้รอบด้าน -ผู้เรียนและผู้สอนร่วมกันสรุปปัญหาทางการพยาบาล และร่วมกันวางแผนการพยาบาล
ขั้นที่ 4 สร้างองค์ความรู้ใหม่	7	 -ครูผู้สอนจัดกิจกรรมหลากหลาย ที่สอดคล้องกับกรณีศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนสนใจที่จะแสวงหาความรู้ และสร้างองค์ความรู้ใหม่จากความรู้เดิมที่ผู้เรียนมีมาก่อน -ผู้เรียนได้ปฏิบัติการพยาบาลตามองค์ความรู้ใหม่ที่ร่วมกันสร้างขึ้น -ผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก และร่วมตรวจสอบความรู้กับผู้เรียน

ลำดับขั้นตอนการสอน (Syntax)	เวลา (ชั่วโมง)	กิจกรรมตามขั้นตอนการสอน
ขั้นที่ 5 ฝึกคิดร่วมกันแบบเป็นกลุ่ม	1	 -ผู้เรียนร่วมกันคิดเป็นกลุ่ม เพื่อค้นหาความรู้ และปัญหาของผู้ป่วยที่ยังไม่สมบูรณ์ -ผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก และร่วมอภิปราย
ขั้นที่ 6 ต่อยอดความรู้	2	 -ผู้เรียนร่วมกันสรุปกรณีศึกษา เพื่อนำเสนอผลของการสร้างองค์ความรู้ -ผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก และร่วมตรวจสอบความรู้ -ผู้เรียนและผู้สอนร่วมสรุปกรณีศึกษา
ขั้นที่ 7 สังเคราะห์และสรุปองค์ความรู้สู่การแก้ไขปัญหา	2	 -ผู้เรียนสังเคราะห์และวางแผนการพยาบาลเพื่อแก้ไขปัญหาของผู้ป่วยอย่างเหมาะสม และสมบูรณ์ -ประเมินความสามารถของผู้เรียน โดยแบบทดสอบความสามารถในการใช้กระบวนการคิดเชิงวิพากษ์ในการแก้ไขปัญหาทางการพยาบาล ปรับปรุงจาก จิตารัตน์ เลิศวิทยากุล (2559) ตามบริบทของผู้ป่วยหัวใจพิการแต่กำเนิด
รวม	26	

7.2 ผลการใช้รูปแบบการสอน

7.2.1 ความสามารถในการใช้กระบวนการคิดเชิงวิพากษ์ในการแก้ไขปัญหาทางการพยาบาลของกลุ่มทดลอง หลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบ 7-7 เพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ไขปัญหาทางการพยาบาลในคลินิก สำหรับนักศึกษาพยาบาล สูงกว่าก่อนใช้รูปแบบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละและเปรียบเทียบกับเกณฑ์การสอบผ่าน ร้อยละ 80 สรุปว่า นักศึกษาพยาบาลที่ได้รับการสอนโดยรูปแบบการสอนที่พัฒนากระบวนการคิดเชิงวิพากษ์ในการแก้ไขปัญหาทางการพยาบาล มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาทางการพยาบาลเพิ่มขึ้น ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 คะแนนความสามารถในการใช้กระบวนการคิดเชิงวิพากษ์ในการแก้ไขปัญหาทางการพยาบาลของ นักศึกษาพยาบาล ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบ 7-7 เพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ไขปัญหาทางการพยาบาลในคลินิก สำหรับนักศึกษาพยาบาล

คนที่	คะแนนก่อนใช้รูปแบบ คะแนนเต็ม 38 คะแนน	คะแนนหลังใช้รูปแบบ คะแนนเต็ม 38 คะแนน	เปรียบเทียบ หลังการทดลอง	ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 30.4 คะแนนขึ้นไป
1	21	35	สูงขึ้น	ผ่านเกณฑ์
2	26	34	สูงขึ้น	ผ่านเกณฑ์
3	23	34	สูงขึ้น	ผ่านเกณฑ์
4	25	36	สูงขึ้น	ผ่านเกณฑ์
5	21	32	สูงขึ้น	ผ่านเกณฑ์
6	18	33	สูงขึ้น	ผ่านเกณฑ์
7	19	31	สูงขึ้น	ผ่านเกณฑ์
8	10	31	สูงขึ้น	ผ่านเกณฑ์
คะแนนเฉลี่ย	20.37	33.25	สูงขึ้น	ผ่านเกณฑ์
ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	5.01	1.83		

หลังทดสอบข้อมูลมีการแจกแจงปกติ นำมาเปรียบเทียบคะแนนก่อนหลังก่อนและหลังการใช้รูปแบบ โดย ใช้สถิติ paired test พบว่า คะแนนหลังการใช้รูปแบบสูงกว่าก่อนใช้รูปแบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($t=9.320$, $Sig.=.000$) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบคะแนนก่อนหลังก่อนและหลังการใช้รูปแบบ ในกลุ่มทดลอง

เปรียบเทียบ	คะแนนเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	t	df	sig
ก่อนใช้รูปแบบ	20.37	5.01	9.320	7	.000
หลังใช้รูปแบบ	33.25	1.83			

7.2.2 ความสามารถในการใช้กระบวนการคิดเชิงวิพากษ์ในการแก้ไขปัญหาทางการพยาบาลหลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอน กลุ่มทดลอง (ค่าเฉลี่ย = 33.25 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.71) สูงกว่ากลุ่มควบคุม (ค่าเฉลี่ย = 23.38 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 2.74) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 คะแนนความสามารถในการใช้กระบวนการคิดเชิงวิพากษ์ในการแก้ไขปัญหาทางการพยาบาลของ นักศึกษาพยาบาล หลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบ 7-7 เพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ไขปัญหาทางการพยาบาลในคลินิก สำหรับนักศึกษาพยาบาล ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

คนที่	กลุ่มทดลอง คะแนนเต็ม 38 คะแนน	กลุ่มควบคุม คะแนนเต็ม 38 คะแนน
1	35	20
2	34	25
3	34	25
4	36	26
5	32	24
6	33	23
7	31	18
8	31	26
ค่าเฉลี่ย	33.25	23.38
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	1.71	2.74

หลังทดสอบข้อมูลมีการแจกแจงปกติ นำมาเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการใช้รูปแบบฯ โดยใช้สถิติ Independent t test พบว่า คะแนนหลังการใช้รูปแบบของกลุ่มทดลอง สูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($t=8.093$, Sig.=.000) ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบคะแนนหลังการใช้รูปแบบฯ ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ค่าเฉลี่ย	การทดสอบความแปรปรวน Levene's Test for Equality of Variances		t	df	Sig. (2-tailed)
	F	Sig.			
ความแปรปรวนไม่แตกต่างกัน	1.440	.250	8.093	14	.000

7.3 ด้านเจตคติต่อรูปแบบการสอนฯ ของนักศึกษาพยาบาล ที่ใช้รูปแบบฯ พบว่า เจตคติต่อการใช้รูปแบบการสอนแบบ 7-7 เพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ไขปัญหาทางการพยาบาลบนคลินิก สำหรับนักศึกษาพยาบาล นักศึกษาเสนอความคิดเห็นว่า การสอนแบบกระตุ้นให้นักศึกษาคิดอย่างเป็นระบบ นอกจากจะทำให้ นักศึกษามีแรงจูงใจในการฝึกปฏิบัติงานมากขึ้นแล้ว ยังฝึกให้นักศึกษาคิดรอบคอบ ต้องการเรียนรู้และศึกษาค้นคว้ามากขึ้นและเป็นพื้นฐานที่สำคัญมีประโยชน์ ในการเรียนวิชาอื่นๆ ต่อไป ดังที่ผู้เรียนสะท้อนว่า

“การฝึกปฏิบัติงานครั้งนี้ทำให้หนู เรียนรู้ในการศึกษาเคส อย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนกระบวนการคิด ทำให้หนู เข้าใจ และมั่นใจว่าข้อมูลที่หามาเพื่อวินิจฉัยปัญหาการพยาบาล มีความถูกต้องมากขึ้น....” SN1

“การเรียนรู้แบบนี้ทำให้หนูไม่กลัวในการทำเคส เพราะมีเพื่อน และครูคอยช่วย ทำให้เคสที่ 2 ของหนูมีความมั่นใจขึ้น” SN2

“หนูคิดรอบคอบ และเป็นระบบมากขึ้น...” SN3

“ผมว่าการสอนแบบนี้ทำให้เราคิดเป็นระบบ รอบคอบ ละมีความมั่นใจในการวางแผนการพยาบาลมากขึ้น...” SN4

“ตอนที่นำเสนอผลการศึกษา คั่นคว่ำ และครูบอกว่าข้อมูลที่ศึกษามาถูกต้อง หนูรู้สึกมีกำลังใจที่อยากเรียนมากขึ้น” SN5

“การเรียนรู้แบบนี้ หนูมองว่าสร้างความท้าทาย ให้เราสามารถคิด และวางแผนการดูแลผู้ป่วยได้ถูกต้องมั่นใจมากขึ้น..” SN6

“อยากให้ฝึกวิชาอื่นๆ เป็นแบบนี้...” SN7

“มีประโยชน์มากค่ะ ทำให้หนูรู้จักขั้นตอนของการคิดวิเคราะห์ และไตร่ตรองก่อนสรุปเพื่อวางแผนการพยาบาล..” SN8

8. การอภิปรายผล และสรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบ 7-7 เพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดเชิงวิพากษ์ และการแก้ไขปัญหาทางการพยาบาลในคลินิก สำหรับนักศึกษาพยาบาล ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

คะแนนความสามารถในการใช้กระบวนการคิดเชิงวิพากษ์ในการแก้ไขปัญหาทางการพยาบาลของ นักศึกษาพยาบาล หลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอนฯ สูงกว่าก่อนใช้รูปแบบฯ และคะแนนความสามารถในการใช้กระบวนการคิดเชิงวิพากษ์ในการแก้ไขปัญหาทางการพยาบาลของ หลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอนฯ ของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม ผู้วิจัยอภิปรายว่า รูปแบบการเรียนการสอนแบบ 7-7 เพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดเชิงวิพากษ์ และการแก้ไขปัญหาทางการพยาบาลในคลินิก สำหรับนักศึกษาพยาบาล มีความเหมาะสมในการสอนในคลินิก โดยนำผู้เรียนคิดอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนที่ชัดเจนในการจัดลำดับความคิด จากขั้นที่ 1 จุดประกายความสนใจ ขั้นที่ 2 เสนอสถานการณ์ที่ต้องการแก้ไขปัญหโดยการเล่าเรื่อง ขั้นที่ 3 สร้างความขัดแย้งทางปัญญา ขั้นที่ 4 สร้างองค์ความรู้ใหม่ ขั้นที่ 5 ฝึกคิดร่วมกันแบบเป็นกลุ่ม ขั้นที่ 6 ต่อยอดความรู้ และ ขั้นที่ 7 สังเคราะห์และสรุปองค์ความรู้สู่การแก้ไขปัญหา ซึ่งเป็นวิธีการสอนแบบ Active Learning เน้นทักษะกระบวนการคิด (Thinking Based Learning) เป็นกระบวนการสอนที่ผู้สอนใช้เทคนิค วิธีการกระตุ้นให้ผู้เรียน คิดเป็นลำดับขั้นแล้วขยายความคิดต่อเนื่องจากความคิดเดิม พิจารณาแยกแยะอย่างรอบด้าน ด้วยให้เหตุผลและเชื่อมโยงกับความรู้เดิมที่มี จนสามารถสร้างสิ่งใหม่หรือตัดสินใจประเมินหาข้อสรุปแล้วนำไปแก้ปัญหอย่างมีระบบ สอดคล้องกับ Wozniak, R. H. (1998). ได้เสนอขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นเตรียมพร้อม เป็นขั้นที่ผู้สอนนำผู้เรียนเข้าสู่เนื้อหา โดยการสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นต้องการที่จะเรียนรู้ต่อไป 2) ขั้นปฏิบัติงานกลุ่ม เป็นขั้นที่ผู้สอนให้ผู้เรียนเข้ากลุ่มย่อยเพื่อทำงานร่วมกัน และสรุปความคิดเห็นของกลุ่มอีกทั้งต้องแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันระหว่างกลุ่มอื่น ๆ โดยที่ผู้สอนต้องเสริมข้อมูลให้สมบูรณ์ 3) ขั้นประยุกต์ใช้ เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัด หรือทำแบบทดสอบหลังเรียน 4) ขั้นติดตามผล เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าอิสระเพิ่มเติมโดยจัดทำเป็นรายงาน หรือ ให้นักเรียนเขียนบันทึกประจำวัน รวมถึงให้ผู้เรียนเขียนสรุปความรู้ที่ได้รับในคาบเรียนนั้น ๆ อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่าการสอนในคลินิกสำหรับนักศึกษาพยาบาลควรมีการพัฒนาแบบที่หลากหลาย เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตมีความหลากหลาย บริบท การจัดการเรียนที่มีรูปแบบการสอนย่อมจะส่งเสริมผลลัพธ์การเรียนรู้ และการปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังที่ วรรณิ ตปนิยากร สุภาพร วรรณสันทัด กัลยารัตน์ อนนทร์รัตน์ และ จินตามาศ โกศลชินวิจิตร

(2560) พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถในการให้เหตุผลทางคลินิกของนักศึกษาพยาบาล พบว่ารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการให้เหตุผลทางคลินิกได้ถูกพัฒนาขึ้นสำหรับใช้สอนในคลินิก ในการวิเคราะห์กรณีตัวอย่าง โดยประกอบด้วย 2 ระยะ ได้แก่ 1) ระยะเตรียมการ ประกอบด้วย 1.1 การกำหนดวัตถุประสงค์และประเด็นการเรียนรู้ 1.2 การเลือกกรณีศึกษาที่เหมาะสม และ 1.3 การเตรียมความรู้ของนักศึกษา 2. ระยะสอน ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน: 2.1 สังเกต 2.2 แผลผล 2.3 กำหนดปัญหา-พาไตรตรง 2.4 ตอบสนองให้เหมาะสม 2.5 วิเคราะห์ผลลัพธ์ และ 2.6 สะท้อนคิด ย้อนกลับสู่การเรียนรู้และพัฒนา เทคนิคหลักที่ใช้ในการสอนประกอบด้วย การตั้งคำถาม การใช้ผังมโนทัศน์ การให้ข้อมูลย้อนกลับ และการสะท้อนคิด รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพในการพัฒนาความสามารถในการให้เหตุผลทางคลินิกในนักศึกษาพยาบาล

จากการอภิปรายผล สรุปผลการวิจัยได้ว่า การคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา เป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับนักศึกษาพยาบาลที่ต้องพัฒนาให้เกิดทักษะเพื่อนำไปใช้ในการประเมินปัญหา รวบรวมข้อมูลในการวางแผนการพยาบาล อย่างมีคุณภาพ ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ในคลินิกซึ่งผู้เรียนต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่เป็นปัญหาในสภาพจริง ผู้สอนควรมีรูปแบบการสอนที่หลากหลายแบบ Active Learning ผู้เรียนได้เผชิญปัญหาในสถานการณ์จริงด้วยตนเอง ผู้สอนมีหน้าที่อำนวยความสะดวก ตรวจสอบความรู้ และกระตุ้นผู้เรียนให้กระหายที่จะเรียนรู้ในขั้นต่อไป เพื่อส่งเสริมกระบวนการคิด การแก้ไขปัญหาทางการพยาบาล และผู้เรียนสามารถสังเคราะห์แผนการพยาบาลได้สอดคล้องกับปัญหาของผู้รับบริการ ในการปฏิบัติการพยาบาลได้อย่างมีคุณภาพ

9. ข้อเสนอแนะ

9.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

อาจารย์พยาบาลควรนำรูปแบบการเรียนการสอนแบบ 7-7 เพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดเชิงวิพากษ์ และการแก้ไขปัญหาทางการพยาบาลในคลินิก สำหรับนักศึกษาพยาบาล โดยควรให้ความสำคัญกับการเตรียมผู้สอนให้มีความสามารถในการสอนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนนี้ โดยอาจจะใช้วิธีการซ้อมสอน หรือการดูตัวอย่างครูต้นแบบสอน ก่อนไปดำเนินการสอนจริง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดแก่ ผู้เรียน และควรให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อม ผู้เรียน เกี่ยวกับการค้นคว้า การสัมภาษณ์ การตรวจร่างกาย การรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ และต่อยอดความรู้ใหม่

9.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรนำรูปแบบการจัดการเรียนการสอนนี้ไปใช้สอน ในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลในบริบทอื่นๆ เพื่อปรับรูปแบบการเรียนการสอนในคลินิกที่หลากหลาย และประเมินผลเปรียบเทียบกับการสอนแบบปกติ

10. เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. (เข้าถึงข้อมูล 29 กุมภาพันธ์ 2567).
- จันทร์หา พรหมน้อย, เนตรนภา พรหมเทพ และ สมณันท์ ทศนีย์สุวรรณ. (2555). ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 4 คณะพยาบาลศาสตร์ ,มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. วารสารพยาบาลสงขลานครินทร์, 32(3), กันยายน - ธันวาคม.

- ธิดารัตน์ เลิศวิทยากุล. (2559). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบ 7-7 เพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ไขปัญหามหาวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสถาบันการศึกษาศาสตร์พยาบาล. บทความวิชาการประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและระดับนานาชาติ ครั้งที่ 4/2559. www.grad.cas.ac.th.
- วรรณิ ตปนียากร สุภาพร วรรณสันทัด กัลยารัตน์ อนนทรัตน์ และ จินดามาศ โกศลชื่นจิตร. (2560). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถในการให้เหตุผลทางคลินิกของนักศึกษาพยาบาล. วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสถาบันการศึกษาศาสตร์พยาบาล. 33(1), มกราคม – เมษายน; 151-162.
- สภาการพยาบาล. (2540). พระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ. 2540 ที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2540. <https://www.tnmc.or.th/images/userfiles/files/222222.pdf>. (เข้าถึงข้อมูล 29 กุมภาพันธ์ 2567).
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2552). กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF:HEd). www.mua.go.th. (เข้าถึงข้อมูล 29 กุมภาพันธ์ 2567).
- Wozniak, R. H. (1998). *Thought and things: James Mark Baldwin and the biosocial origins of mind*. In R. W. Rieber & K. Salzinger (Eds.), *Psychology: Theoretical-historical perspectives* (2nd ed., pp. 429–453). American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/10276-017>

ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย และการมีจิตสำนึกในการจัดการขยะมูลฝอย
ชุมชนเขาตาล 2 ในเขตเทศบาลเมืองหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

The factors related to community participation on management and awareness
of solid waste management at Baan Kao Taloh 2, in Nongprue Municipality,
Bang Lamung District, Chonburi Province

สุภาวดี เสนาฤทธิ์¹, วสุธร ตันวัฒนกุล², สุนิสา แสงจันทร์^{3*}

Supawadee Sanarit¹, Vasuton Tanvatanakul², Sunisa Sangjun^{3*}

¹นักศึกษาหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา

²รองศาสตราจารย์ สถาบันพระบรมราชชนก

³อาจารย์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

¹Master of Public Health, Burapha University

²Associate Professor, Praboromarajchanok Institute

³Lecturer, Faculty of Public Health, Burapha University

Corresponding author. Email: sunisasangjun@hotmail.com

(Received: June 1, 2023; Revised: August 26, 2023; Accepted: September 10, 2023)

บทคัดย่อ

วิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายและหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยและการมีจิตสำนึกในการจัดการขยะมูลฝอย ของประชาชนชุมชนเขาตาล 2 ในเขตเทศบาลเมืองหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี กลุ่มตัวอย่างจำนวน 300 หลังคาเรือน เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเองและผ่านการตรวจสอบคุณภาพวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและสถิติอ้างอิง ไคสแควร์ และสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัย พบว่าความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการมีจิตสำนึก ความรู้ในภาพรวม ทั้งสามด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยและการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง การมีจิตสำนึกในการจัดการขยะมูลฝอยส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ตัวแปรที่พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติคือ อาชีพมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย ($p=0.009$) ความรู้ทั้งสามด้าน (การจัดการขยะมูลฝอย การมีส่วนร่วมและการมีจิตสำนึก) มีความสัมพันธ์ทางลบกับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการขยะมูลฝอย มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย ($r = 0.165$ $p = 0.004$) และการมีจิตสำนึกในการจัดการขยะมูลฝอย ($r = 0.192$ $p = 0.001$) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับปัจจัยส่วนบุคคลอาชีพ และความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน

คำสำคัญ: การจัดการขยะมูลฝอย; การมีส่วนร่วม; การมีจิตสำนึก

Abstract

The objective of this research was to explain the relationship between factors and community participation on management and awareness of proper waste disposal management among the residents of Baan Kao Taloh 2 at Nongprue Municipality, Bang Lamung District, Chonburi Province. The study included a sample group of 300 households, and data was collected through a questionnaire that underwent quality checks. The data was analyzed using descriptive and inferential statistics, including Chi-square and Pearson correlation as inferential statistics.

The research findings indicated that the knowledge regarding solid waste management, community participation, awareness, and knowledge in all three aspects (solid waste management, participation, and awareness), were predominantly at a high level. Opinions regarding the state of the solid waste management problem and community participation were mostly at a moderate level. However, the awareness of proper waste disposal was predominantly at a high level. Statistically significant relations were found between the variables. Occupation showed a significant relation with community participation in solid waste management ($p=0.009$). Furthermore, it was discovered that knowledge in all three aspects have a negative correlation with community participation in solid waste management and awareness of proper waste disposal. The opinions about the state of the solid waste management problem, while having a positive correlation with community participation ($r = 0.165$, $p = 0.004$) and awareness of proper waste disposal ($r = 0.192$, $p = 0.001$). Related organizations should prioritize factors such as occupation and opinions regarding the state of the solid waste management problem in the community.

Keywords: Solid Waste Management; Participation; Awareness

1. บทนำ

ปัญหาขยะมูลฝอยเป็นปัญหาสำคัญระดับประเทศและสะสมมายาวนาน ในภาพรวมทั้งประเทศและท้องถิ่น เนื่องจากปริมาณขยะมูลฝอยที่เพิ่มมากขึ้นทุกปี และมีแนวโน้มมากขึ้นเรื่อย ๆ ในเขตเทศบาลหนองปรือก็มีปัญหาขยะมูลฝอยเช่นกัน ด้วยสาเหตุมาจากการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ความเจริญทางด้านเทคโนโลยี และมีแนวโน้มการบริโภคของประชากรเพิ่มมากขึ้น (เทศบาลเมืองหนองปรือ, 2562) อาจกล่าวได้ว่าปัญหาขยะมูลฝอยเป็นสิ่งที่เพิ่มขึ้นตามการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจและนำมาซึ่งผลกระทบต่อชุมชนทั้งเหตุรำคาญ เป็นแหล่งเพาะพันธุ์พาหะนำโรค เกิดสภาพความไม่สวยงามไม่น่าดู และเกิดความขัดแย้งของประชาชนในพื้นที่ ปัจจุบันจังหวัดชลบุรีมีปริมาณขยะมูลฝอยประมาณ 3,107 ตัน/วัน สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ 250 ตัน/วัน มีการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้อง 2,370 ตัน/วัน และมีขยะมูลฝอยที่กำจัดไม่ถูกต้อง 487 ตัน/วัน ขยะมูลฝอยส่วนใหญ่ถูกบริหารจัดการเองโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อีกทั้งจังหวัดชลบุรีก็ยังมีขยะมูลฝอยอีกจำนวนมากที่ยังไม่สามารถกำจัดได้หมดสิ้นและต้องใช้เวลาอันยาวนานกว่าจะได้รับการกำจัดซึ่งต้อง ส่งไปกำจัดในพื้นที่จังหวัดสระบุรี และ จังหวัดระยอง (กรมควบคุมมลพิษ, 2565)

เทศบาลเมืองหนองปรือ ตำบลหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี เป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่มีปัญหาเกี่ยวกับการขยะมูลฝอยเช่นเดียวกัน โดยพบว่าปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น จำนวน 111.69 ตัน/วัน ขยะที่เก็บขนได้ จำนวน 110 ลูกบาศก์เมตร/วัน และขยะที่กำจัดได้ จำนวน 100 ลูกบาศก์เมตร/วัน กำจัดขยะมูลฝอยโดยวิธี เทกองบนพื้น ฝังกลบอย่าง

สุลักษณะ หมักทำปุ๋ย (เทศบาลเมืองหนองปรือ, 2566) ชุมชนเขาตาล 2 เป็นชุมชนหนึ่งในเทศบาลหนองปรือ และเป็นอีกชุมชนที่มีปัญหาในเรื่องของปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก การดำเนินการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนนั้นอาจกล่าวได้ว่ายังขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนซึ่งเป็นกลไกที่สำคัญในการจัดการขยะมูลฝอยที่ยั่งยืน อีกทั้งจิตสำนึกที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนนั้นยังค่อนข้างจำกัด เนื่องด้วยประชาชนในพื้นที่บางส่วนเป็นประชากรแฝง ที่มาพักอยู่ในชุมชนเขาตาล 2 (สำนักงานทะเบียน เขตพื้นที่ ท้องถิ่นเทศบาลเมืองหนองปรือ จังหวัดชลบุรี, 2562) และลักษณะพื้นที่ที่เป็นทางผ่านไปเมืองพัทยาผู้คนสัญจรผ่านไปมาทำให้เกิดการนำขยะมาทิ้งในชุมชนและการลักลอบทิ้งในพื้นที่ว่างเปล่า

การดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยของชุมชนสิ่งที่มีบทบาทสำคัญเป็นอย่างยิ่งคือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนรวมถึงการมีจิตสำนึกเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย การมีส่วนร่วมเป็นสิ่งสำคัญของการพัฒนาท้องถิ่น (ธนากร ระตะจารุ, 2564) รวมถึงการจัดการปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชนก็เช่นกัน การมีส่วนร่วมทำให้เกิดการปฏิบัติและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงต่อไปได้ สำหรับการสร้างจิตสำนึกนั้นเป็นแนวทางหนึ่งในการแก้ไขปัญหาที่บุคคลนั้นมีความรับผิดชอบตนเองและสังคม (สุรัชย์ วัฒนจันทร์, 2554) เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ผู้คนรู้จักการเสียสละ การร่วมแรงร่วมใจในการทำประโยชน์เพื่อสังคมและส่วนรวม (Chai Photisita, 2000)

จากความหมายและความสำคัญของการมีส่วนร่วมและการมีจิตสำนึกที่จะมีความสำคัญในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชน จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า สามารถ ใจเดี้ย, สิทธิ รัตนปัญญา, จันจิราภรณ์ สาทันไตรภพ และเอมพิกา ตาใจ (2565) ได้ระบุแนวทางในการแก้ไขปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนคือการสร้างจิตสำนึกและการมีส่วนร่วม และพบว่าวิจัยโดยส่วนใหญ่จะมุ่งศึกษาที่พฤติกรรมการมีส่วนร่วม เช่น จิตสำนึก มีเพิ่มพูนศรี, ปิยะนุช เงินชูศรี และสุกัญญา หอมหวาน (2564) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในหมู่บ้านจัดสรรแห่งหนึ่งในจังหวัดปทุมธานี พบว่าการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก คณิต เรื่องขจร, เฉลิมพงษ์ จันทรสุขา, วุฒิวัฒน์ อนันต์พุดิเมธ และพีรพัฒน์ จันทรฉาย (2564) ได้รายงานการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในชุมชนในจังหวัดสระแก้วอยู่ในระดับปานกลาง นฤนาท ยืนยง และพิชานาถ เงินดีเจริญ (2565) ศึกษาและรายงานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา พบค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้จากการทบทวนพบว่าข้อมูลรายงานการศึกษาในช่วงเวลาพ.ศ. 2560-2566 นี้พบเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอย สำหรับข้อมูลการมีจิตสำนึกในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนมีค่อนข้างจำกัด

จากความสำคัญของปัญหาในพื้นที่ และความสำคัญของการมีส่วนร่วมและการมีจิตสำนึกในการจัดการขยะมูลฝอย ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมและการมีจิตสำนึกในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนเขาตาล 2 ในเขตเทศบาลเมืองหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ทั้งนี้เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญที่จะนำไปสู่การออกแบบการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่ออธิบายปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการมีจิตสำนึก ความรู้ในภาพรวม ปัจจัยความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการขยะมูลฝอย การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย การมีจิตสำนึกในการจัดการขยะมูลฝอย ของประชาชนชุมชนเขาตาล 2 ในเขตเทศบาลเมืองหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

2.2 เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย กับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย และการมีจิตสำนึกในการจัดการขยะมูลฝอย ของประชาชนชุมชนเขาตาล 2 ในเขตเทศบาลเมืองหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

3. วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional descriptive study) เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนมีนาคม - พฤษภาคม 2564

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ตัวแทนหลังคาเรือนที่อยู่ในชุมชนเขาตาล 2 ตำบลหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี จำนวน 1,064 หลังคาเรือน (สำนักงานทะเบียน เขตพื้นที่ ท้องถิ่นเทศบาลเมืองหนองปรือ จังหวัดชลบุรี, 2562)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ตัวแทนหลังคาเรือนซึ่งมีอายุ 18 ปีขึ้นไปที่อยู่ในชุมชนเขาตาล 2 ตำบลหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ทั้งหมด จำนวน 282 หลังคาเรือน ซึ่งกำหนดขนาดตัวอย่าง ด้วยการใช้สูตรของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. 1970) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และได้ปรับขนาดตัวอย่างโดยเพิ่มสำรองสำหรับแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ หรือข้อมูลไม่ครบถ้วนเป็นขนาดตัวอย่าง 300 หลังคาเรือน (คิดเป็นร้อยละ 6.38 ของขนาดตัวอย่างที่คำนวณได้) การสุ่มตัวอย่างผู้ศึกษากำหนดแบ่งพื้นที่ชุมชนเขาตาล 2 เป็น 3 เขตตามลักษณะการกระจายของหลังคาเรือนในชุมชนและใช้วิธีสุ่มตัวอย่างหลังคาเรือนแบบ (Accidental sampling) สุ่มเก็บตัวแทนหลังคาเรือนจากทั้ง 3 เขต เขตละ 100 หลังคาเรือน รวมตัวอย่างทั้งสิ้น 300 หลังคาเรือน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือวิจัยคือแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล จำนวน 6 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ภูมิสำเนา ลักษณะคำถามเป็นแบบเปิด และคำถามแบบปิด

ส่วนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการมีจิตสำนึก โดยความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย จำนวน 10 ข้อ ความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการมีจิตสำนึก จำนวน 10 ข้อ รวมทั้งหมดส่วนนี้จำนวน 20 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือก 2 คำตอบ คือ ใช่ และ ไม่ใช่ โดยเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ ตอบถูก 1 คะแนน ตอบผิด 0 คะแนน ใช้เกณฑ์การแบ่งระดับคะแนน ตามหลักเกณฑ์ของ Bloom (1971)

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการขยะมูลฝอย คำถามจำนวน 10 ข้อ ลักษณะคำตอบให้เลือก 3 คำตอบ คือ น้อย มาก และมากที่สุด โดยเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ มากที่สุด 3 คะแนน มาก 2 คะแนน และน้อย 1 คะแนน ใช้เกณฑ์การแบ่งระดับคะแนนของ Best (1977)

ส่วนที่ 4 การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย คำถาม จำนวน 10 ข้อ ลักษณะคำตอบให้เลือก 3 คำตอบ คือ น้อย ปานกลาง และมาก โดยเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ มาก 3 คะแนน ปานกลาง 2 คะแนน และน้อย 1 คะแนน ใช้เกณฑ์การแบ่งระดับคะแนนของ Best (1977)

ส่วนที่ 5 การมีจิตสำนึกในการจัดการขยะมูลฝอย คำถาม จำนวน 10 ข้อ ลักษณะคำตอบให้เลือก 3 คำตอบคือ ทุกครั้ง บางครั้ง และไม่เคยปฏิบัติ โดยเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ ข้อความเชิงบวก ทุกครั้ง 3 คะแนน บางครั้ง 2 คะแนน และไม่เคยปฏิบัติ 1 คะแนน ข้อความเชิงลบ ทุกครั้ง 1 คะแนน บางครั้ง 2 คะแนน และไม่เคยปฏิบัติ 3 คะแนน ใช้เกณฑ์การแบ่งระดับคะแนนของ Best (1977)

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือส่วนความตรงเชิงเนื้อหา (Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) มีผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.65 – 1.0 ตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้ค่า KR-20 (ส่วนความรู้) และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (ส่วนความคิดเห็น การมีส่วนร่วม และการมีจิตสำนึก) และค่าอำนาจจำแนก โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งมีค่าในแต่ละส่วน ดังนี้ 1) ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการมีจิตสำนึก มีค่า KR-20 เท่ากับ 0.72 2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการขยะมูลฝอย มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85 ค่าอำนาจจำแนก 0.11 - 0.83 3) การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89 ค่าอำนาจจำแนก 0.45 - 0.83 4) การมีจิตสำนึกในการจัดการขยะมูลฝอย มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85 ค่าอำนาจจำแนก 0.29 - 0.77 ทั้งนี้ค่าคุณภาพของเครื่องมือเกือบทุกส่วนเป็นไปตามเกณฑ์ สำหรับข้อคำถามที่มีค่าคุณภาพส่วนอำนาจจำแนกที่น้อยกว่า 0.2 (ค่าเกณฑ์คุณภาพอำนาจจำแนกต้องไม่น้อยกว่า 0.2) ได้มีการปรับแก้ข้อไขคำถามนั้นเพื่อให้มีคุณภาพดีขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการมีจิตสำนึก ความรู้ในภาพรวม (ค่ารวมของความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยและความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการมีจิตสำนึก) ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการขยะมูลฝอย การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย การมีจิตสำนึกในการจัดการขยะมูลฝอย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด

2. ข้อมูลความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ศึกษา วิเคราะห์โดยสถิติอ้างอิง (Inferential statistic analysis) ไคสแควร์ (Chi-square) และสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson product moment correlation) โดยระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้พิจารณาโครงการวิจัย รหัส G-HU188/2563 ลงวันที่ 20 พฤศจิกายน 2563

5. ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 60.33 มีอายุระหว่าง 41 – 60 ปี ร้อยละ 47.33 รองลงมาคืออายุระหว่าง 20 – 40 ปี ร้อยละ 40.00 มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 30.67 รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 30.00 และระดับปริญญา ร้อยละ 27.33 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 31.33 รองลงมาคืออาชีพค้าขาย ร้อยละ 30.67 และประกอบธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 13.67 กลุ่มตัวอย่างมีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาท ร้อยละ 56.67 รองลงมาคือรายได้อยู่ระหว่าง 10,001 – 20,000 บาท ร้อยละ 25.67 และรายได้อยู่ระหว่าง 20,001 – 30,000 บาทขึ้นไป ร้อยละ 17.66 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในชุมชนเขาตอโล 2 มาตั้งแต่เกิด ร้อยละ 91.0

ตารางที่ 1 ระดับของความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการมีจิตสำนึก ความรู้ในภาพรวม ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการขยะมูลฝอย การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย การมีจิตสำนึกในการจัดการขยะมูลฝอย (n = 300)

ตัวแปร	ระดับของตัวแปร จำนวน (ร้อยละ)			$\bar{x}$	S.D.	max	min
	มาก	ปานกลาง	น้อย				
1. ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย	281 (93.67)	14 (4.67)	5 (1.66)	9.18	1.14	10	5
2. ความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการมีจิตสำนึก	278 (92.67)	22 (7.33)	0 (0.00)	9.16	1.07	10	6
3. ความรู้ในภาพรวม (การจัดการขยะมูลฝอย การมีส่วนร่วมและการมีจิตสำนึก)	275 (91.67)	25 (8.33)	0 (0.00)	18.33	2.01	20	13
4. ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการขยะมูลฝอย	29 (9.67)	223 (74.33)	48 (16.00)	19.50	3.31	30	12
5. การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย	138 (46.00)	161 (53.67)	1 (0.33)	22.87	2.81	30	16
6. การมีจิตสำนึกในการจัดการขยะมูลฝอย	151 (50.33)	147 (49.00)	2 (0.67)	23.67	2.81	30	16

ส่วนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการมีจิตสำนึก ความรู้ในภาพรวม ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการขยะมูลฝอย การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย และการมีจิตสำนึกในการจัดการขยะมูลฝอย

จากตารางที่ 1 ผลการศึกษาความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการมีจิตสำนึก ความรู้ในภาพรวม ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการขยะมูลฝอย การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย การมีจิตสำนึกในการจัดการขยะมูลฝอย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านดังนี้ **1) ด้านความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย** พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 93.67 รองลงมาอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 4.67 มีค่าเฉลี่ย (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน) 9.18 (1.14) คะแนน ค่าต่ำสุด 5 คะแนน ค่าสูงสุด 10 คะแนน **2) ด้านความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการมีจิตสำนึก** พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการมีจิตสำนึก อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 92.67 รองลงมาอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 7.33 มีค่าเฉลี่ย (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน) 9.16 (1.07) คะแนน ค่าต่ำสุด 6 คะแนน ค่าสูงสุด 10 คะแนน **3) ด้านความรู้ในภาพรวม** พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 91.67 รองลงมาอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 8.33 มีค่าเฉลี่ย (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน) 18.33 (2.01) คะแนน ค่าต่ำสุด 13 คะแนน ค่าสูงสุด 20 คะแนน **4) ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการขยะมูลฝอย** พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการขยะมูลฝอย อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 74.33 รองลงมาอยู่ในระดับน้อย ร้อยละ 16.00 มีค่าเฉลี่ย (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน) 19.50 (3.31) คะแนน ค่าต่ำสุด 12 คะแนน ค่าสูงสุด 30 คะแนน **5) ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย** พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 53.67 รองลงมาอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 46.00 มีค่าเฉลี่ย (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน) 22.87 (2.81) คะแนน ค่าต่ำสุด 16 คะแนน

ค่าสูงสุด 30 คะแนน 6) ด้านการมีจิตสำนึกในการจัดการขยะมูลฝอย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีจิตสำนึกในการจัดการขยะมูลฝอย อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 50.33 รองลงมาอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 49.00 มีค่าเฉลี่ย(ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน) 23.67 (2.81) ค่าต่ำสุด 16 คะแนน ค่าสูงสุด 30 คะแนน

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพ กับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย (n=300)

อาชีพ	การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย จำนวน (ร้อยละ)		Chi-square	p-value
	น้อยกว่าค่าเฉลี่ย	เท่ากับค่าเฉลี่ยและสูงกว่า		
เกษตร	10 (31.20)	22 (68.80)	11.502	<0.009*
รับจ้าง	45 (47.90)	49 (52.10)		
ค้าขาย	35 (38.00)	57 (62.00)		
อาชีพอื่น ๆ	49 (59.80)	33 (40.20)		

*p-value < 0.001

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการมีจิตสำนึก ความรู้ในภาพรวม ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการขยะมูลฝอย กับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย และการมีจิตสำนึกในการจัดการขยะมูลฝอย (n = 300)

ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	r	p-value
1) ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย	การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย	-0.158	0.006*
	การมีจิตสำนึกในการจัดการขยะมูลฝอย	0.063	0.276
2) ความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการมีจิตสำนึก	การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย	-0.158	0.006*
	การมีจิตสำนึกในการจัดการขยะมูลฝอย	0.063	0.276
3) ความรู้ในภาพรวม	การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย	-0.166	0.004*
	การมีจิตสำนึกในการจัดการขยะมูลฝอย	0.049	0.402
4) ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการขยะมูลฝอย	การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย	0.165	0.004*
	การมีจิตสำนึกในการจัดการขยะมูลฝอย	0.192	0.001*

*p-value < 0.01

ส่วนที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการมีจิตสำนึก ความรู้ในภาพรวม ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการขยะมูลฝอย กับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย และการมีจิตสำนึกในการจัดการขยะมูลฝอย

จากตารางที่ 2 และ 3 พบว่าปัจจัยส่วนบุคคลด้านอาชีพ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p=0.009) ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลอื่นไม่พบความสัมพันธ์ (ข้อมูลไม่ได้แสดง) ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยมีความสัมพันธ์ทางลบกับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (r = -0.158)

$p=0.006$) ความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการมีจิตสำนึก มีความสัมพันธ์ทางลบกับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย ($r = -0.158$ $p=0.006$) และความรู้ในภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางลบกับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย ($r = -0.166$ $p=0.004$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ยังพบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาในการจัดการขยะมูลฝอย มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย ($r = 0.165$ $p=0.004$) และการมีจิตสำนึกในการจัดการมูลฝอย ($r = 0.192$ $p=0.001$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนปัจจัยอื่นไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยและการมีจิตสำนึกในการจัดการขยะมูลฝอย

6. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่าระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการมูลฝอย ระดับความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการมีจิตสำนึกในการจัดการขยะมูลฝอยส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ซึ่งผลนี้เป็นไปในทำนองเดียวกับการศึกษาของ นภัสพรี แถบเงิน, ละมัย ร่มเย็น และ สัญญาศรณ์ สวัสดิ์ไธสง (2565) ได้รายงานว่าการที่ประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร มีความรู้ในการจัดการขยะโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ในส่วนของความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาในการจัดการขยะมูลฝอย ซึ่งพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ในชุมชนเขาตาล 2 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของสุภาณี ศรีมงคล (2565) ที่พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลนาอ้อ จังหวัดเลย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนเขาตาล 2 ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเป็นไปในทำนองเดียวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในเขตเทศบาลนครสกลนครโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (นภัสพรี แถบเงิน และคณะ, 2565) แต่มีความแตกต่างจาก พิระพงษ์ ดอกคำ (2565) ที่ได้รายงานการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในอำเภอเมือง จังหวัดนครปฐมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของทับทิม แสงงาม (2562) โดยพบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของตำบลหินเหล็กไฟ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในภาพรวมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ส่วนผลการศึกษาเกี่ยวกับระดับจิตสำนึกในการจัดการขยะมูลฝอย ในวิจัยครั้งนี้พบว่าระดับการมีจิตสำนึกในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนชุมชนเขาตาล 2 ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 50.33) ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาครที่ กัญญณิศา วัฒนพานิชกุล (2563) ที่รายงานว่ามีความตระหนักต่อคุณค่าของสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับสูง

ซึ่งจากผลการศึกษาระดับของปัจจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในเรื่องความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการมีจิตสำนึกเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ระดับของความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนเขาตาล 2 จะเห็นได้ว่าแม้ประชาชนในชุมชนจะมีระดับความรู้ในประเด็นที่ศึกษาอยู่ในระดับมาก แต่ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาส่วนใหญ่ยังอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง และระดับการมีจิตสำนึกในการจัดการขยะมูลฝอยซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่ใกล้เคียงกับระดับปานกลางนั้น ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวบ่งชี้ถึงหน้าต่างแห่งโอกาสของภาคส่วนต่าง ๆ ในชุมชนที่จะส่งเสริมให้ประชาชนได้ปรับเปลี่ยนมุมมองและเล็งเห็นถึงความสำคัญของสภาพปัญหาขยะมูลฝอยและโอกาสที่ปัญหานี้จะส่งผลกระทบต่อตนเองและชุมชน รวมถึงโอกาสที่จะเสริมสร้างการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนและได้มีแผนดำเนินการเกี่ยวกับการปลูกจิตสำนึกในการจัดการขยะมูลฝอยต่อไปได้ ทั้งนี้เพื่อเป็นการยกระดับความคิดเห็น ระดับการมีส่วนร่วมและระดับของจิตสำนึกเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในภาพรวมของชุมชนเขาตาล 2 ให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

จากผลการศึกษาพบว่า อาชีพ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการศึกษาจากปัจจัยส่วนอาชีพนั้นเป็นข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญในการที่จะดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน ถ้าหากจะเริ่มต้นในการดำเนินการปัจจัยอาชีพ เป็นปัจจัยหนึ่งที่จำเป็นต้องคำนึงถึง ซึ่งผลศึกษานี้มีความ

สอดคล้องกับการศึกษาของ อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ (2559) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน พบว่า อาชีพที่แตกต่างกัน มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกัน สอดคล้องกับ บุญจง ขาวสิทธิวงศ์ (2554) ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน พบว่า อาชีพมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอย และยังสอดคล้องกับพรณิภา มาลี และรัฐบุรุษ คุ่มทรัพย์ (2565) ที่พบว่าประชาชนที่มีอาชีพต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำบัว อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดน่าน โดยรวมแตกต่างกัน ทั้งนี้การประกอบอาชีพเป็นภารกิจที่สำคัญสำหรับการดำรงชีวิต อาชีพจะมีความเกี่ยวข้องกับการใช้เวลาประมาณ 1 ใน 3 ของชีวิต (Super, 1957) ดังนั้นการประกอบอาชีพแต่ละอาชีพซึ่งจะมีเวลาที่อาจจะมีเวลาแตกต่างกัน มีภารกิจที่เกี่ยวข้องกับอาชีพของตนเป็นเหตุให้มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยที่แตกต่างกัน

เมื่อวิเคราะห์ปัจจัยส่วนความรู้ ทั้งความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการมีจิตสำนึก และความรู้ในภาพรวม พบว่ามีความสัมพันธ์ทางลบกับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งผลการศึกษาความสัมพันธ์มีลักษณะในทำนองเดียวกับรายงานของ พระครูสุวรรณจันทนิวิฐ (2566) ระบุว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอด่านซ้ายจังหวัดสุพรรณบุรี ปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับบุญพิชชา จิตต์ภักดี และผ่องศรี เกียรติสุคนธ์ (2552) ที่พบว่าพยาบาลมีความรู้เกี่ยวกับนโยบายสุขภาพแห่งชาติโดยรวมอยู่ในระดับสูงแต่โดยส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายสุขภาพแห่งชาติ แต่ผลการศึกษาไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ Vassanadumrongdee and Kittipongvises (2018), ชนนีรุฬห์ เรณู และวิราสิริ วสุวิสิฐ (2566) ที่พบว่าความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอยชุมชนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความตั้งใจและการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยของประชาชน และไม่สอดคล้องกับอังลินี กันสุขเจริญ (2561) ที่พบว่าความรู้ในการดำเนินการด้านประกันคุณภาพไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพ ซึ่งจะเห็นได้จากผลการศึกษาและการศึกษาก่อนหน้ารูปแบบของความสัมพันธ์ของความรู้กับการมีส่วนร่วมนั้นอาจจะมีลักษณะทิศทางตรงกันข้าม ทิศทางเดียวกัน หรืออาจจะไม่มีความสัมพันธ์กันได้ ทั้งนี้ปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมที่สำคัญ เช่น การเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม การนำฐานข้อมูลที่เป็นมาใช้งาน การแสดงให้ประชาชนได้เห็นถึงอิทธิพลของการมีส่วนร่วมต่อชุมชนนั้นๆ (Maptionnaire, 2023) ปัจจัยดังกล่าวข้างต้นอาจจะเป็นปัจจัยจำกัดการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีความรู้ได้ จากผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับมากแต่มีความสัมพันธ์ทางลบกับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย ซึ่งอาจจะเกิดจากการขาดการเปิดโอกาสที่จะได้เข้ามามีส่วนร่วม ขาดการนำฐานข้อมูลในชุมชนมาใช้ประโยชน์ หรืออาจรวมถึงประชาชนยังไม่ได้ทราบถึงอิทธิพลของการมีส่วนร่วมของตนเองต่อการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน

ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย และการมีจิตสำนึกในการจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งผลนี้สอดคล้องกับ Anderson, Böhmelt, & Ward. (2017) ที่ได้ระบุว่าความคิดเห็นของประชาชนนำไปสู่การจัดลำดับความสำคัญของปัญหาสิ่งแวดล้อม รวมถึง Sattayapanich, Janmaimool, & Chontanawat. (2022) ที่รายงานถึงความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ถึงคุณค่าทางนิเวศของชุมชนเป็นปัจจัยทำนายที่ดีที่สุดในทุกขั้นตอนของโครงการ ผลการศึกษานี้กล่าวได้ว่าประชาชนในชุมชนมีความคิดเห็นว่าปัญหาขยะมูลฝอยเป็นปัญหาที่สำคัญของชุมชนและอาจจะส่งผลกระทบต่อตนเอง ครอบครัวและชุมชนความคิดเห็นดังกล่าวจึงอาจเป็นเหตุให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนและมีจิตสำนึกในการจัดการขยะมูลฝอยมากขึ้นเนื่องจากมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาและอาจจะส่งผลกระทบต่อตนเองและครอบครัวได้

7. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งนี้

1. ผลการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งผลดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงโอกาสของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะดำเนินให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในระดับต่างๆ เช่น การมีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหาในภาพรวม มีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ และการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการอื่น ๆ ในการที่จะทำให้ปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนเขาตาลอ 2 ดีขึ้น
2. การดำเนินงานในการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่ชุมชนเขาตาลอ 2 โดยเฉพาะเรื่องของการสร้างการมีส่วนร่วมนั้นควรให้ความสำคัญกับกลุ่มอาชีพเป็นสำคัญ
3. ผลการศึกษาพบว่าระดับจิตสำนึกในการจัดการขยะมูลฝอยเกือบครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างอยู่ระดับกลางและน้อย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรได้พิจารณาแผนในระยะยาวในการสร้างจิตสำนึกให้กับภาคส่วนต่าง ๆ ในชุมชน
4. ผลการศึกษาพบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมและการมีจิตสำนึกในการจัดการขยะมูลฝอย ดังนั้นกลวิธีที่สำคัญของการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนเขาตาลอ 2 คือการดำเนินการที่จะให้ประชาชนในชุมชนได้มีความเห็นว่าขยะมูลฝอยในชุมชนเป็นปัญหาที่สำคัญและอาจส่งผลกระทบต่อตนเอง คนใกล้ชิด และชุมชนที่อาศัยอยู่ต่อไปได้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ผลการศึกษาพบว่าระดับการมีส่วนร่วมและระดับจิตสำนึกในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนเขาตาลอ 2 อยู่ในระดับที่สามารถพัฒนาให้สูงขึ้นกว่านี้ได้ จึงควรมีการวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมและการสร้างจิตสำนึกในปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชน
2. ควรมีการศึกษาวิจัยและพัฒนา R&D (Research and Development) ในพื้นที่ชุมชนเขาตาลอ 2 เพื่อให้เกิดการดำเนินการในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยในพื้นที่อย่างเป็นระบบ

8. เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมมลพิษ. (2565). รายงานสถานการณ์สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยชุมชนของประเทศไทยปี พ.ศ. 2565. กรุงเทพฯ: กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- กัญญณิศา วัฒนพานิชกุล. (2563). พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของครัวเรือนในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร. วารสารสหศาสตร์, 19(2); 55-72.
- คณิต เรืองขจร, เฉลิมพงษ์ จันทร์สุชา, วุฒิวัฒน์ อนันต์พัฒน์ และพีรพัฒน์ จันทร์ฉาย. (2564). การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน กรณี ศึกษาชุมชนวัดท่าเกษม ตำบลท่าเกษม อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว. วารสาร Journal of Modern Learning Development, 6(5); 234-48.
- ชนันฐพัทธ์ เรณู และวิราสิริ วีสิริสิริ. (2566). การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน ตำบลหมูสี อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา. วารสารวิชาการสาธารณสุขชุมชน, 9(3); 125-134.
- ฐิติรัตน์ มีเพิ่มพูนศรี, ปิยะนุช เงินชูศรี และสุกัญญา หอมหวาน. (2565). การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในหมู่บ้านจัดสรรแห่งหนึ่งจังหวัดปทุมธานี. วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 5(1); 11-24.
- ทับทิม แสงงาม. (2562). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลหินเหล็กไฟ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วารสารละติจูด มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, 3(2); 1-12.
- เทศบาลเมืองหนองปรือ. (2562). แผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน “จังหวัดสะอาด” ประจำปี พ.ศ. 2562. ชลบุรี

- เทศบาลเมืองหนองปรือ. (2566). **ข้อมูลพื้นฐานเทศบาลเมืองหนองปรือ**. <https://nongpruecity.go.th/content/environment7>.
สำนักงานทะเบียน เขตพื้นที่ ท้องถิ่นเทศบาลเมืองหนองปรือ จังหวัดชลบุรี. (2562). **ข้อมูลประชากรในเขตเทศบาลเมืองหนองปรือ**. (เอกสารคัดสำเนา)
- ธนากร ระตะจารุ. (2564). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น. **วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร**, 1(2); 57-76.
- นักสรีรฯ แกบเงิน, ละมัย ร่มเย็น และสัญญาศรณ์ สวัสดิ์ไธสง. (2565). ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะและการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลนครสกลนคร. **วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ**, 2(5); 733-754.
- นฤนาท ยืนยง และพิชานาถ เงินดีเจริญ. (2565). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของตำบลสำพะเนียง อำเภอโนนแดง จังหวัดนครราชสีมา. **วารสารวิชาการ และวิจัยมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**, 12(2); 279-297.
- บุญจง ขาวสิทธิวงศ์. (2554). ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยก มูลฝอยชุมชนในเขตยานนาวา. **วารสารสมาคมนักวิจัย**, 16(3); 152-161.
- บุญพิชชา จิตต์ภักดี และผ่องศรี เกียรเลิศสนภา. (2552). ความรู้และการมีส่วนร่วมของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยเกี่ยวกับนโยบายสุขภาพแห่งชาติ. **วารสารสภาการพยาบาล**, 24(3); 70-80.
- พรณิภา มาลี และรัฐบุรุษ คุ่มทรัพย์. (2565). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำบัว อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน. **วารสารวิชาการ วิจัย และนวัตกรรม มสธ**, 2(1); 63-78.
- พระครูสุวรรณจันทนิวิฐ. (2566). การพัฒนารูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมแบบมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี. **วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์**, 8(1); 189-200.
- พีระพงษ์ ดอกคำ. (2565). มีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในอำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม. **วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)**, 16(1); 371-386.
- สุรัชย์ วัฒนจันทร์. (2554). จิตสาธารณะของชุมชนเมืองกับการกำจัดขยะ. **วารสารการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน**, 18(2); 185-198.
- สามารถ ใจเตี้ย, สิวลี รัตนปัญญา, จันจิราภรณ์ สห่านไทรภพ และเอมพิกา ตาใจ. (2566). การทบทวนแนวปฏิบัติการประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. **วารสารก้าวหน้าโลกวิทยาศาสตร์**, 23(1); A11-A26.
- อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ. (2559). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท่าแค จังหวัดลพบุรี. **วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์**, 10(1); 106-115.
- อังสนี กันสุขเจริญ. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้และทัศนคติกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี. **วารสารศาสตร์การศึกษาและการพัฒนามนุษย์**, 2(1); 27-38.
- Anderson, B., Böhmelt, T., & Ward, H. (2017). Public opinion and environmental policy output: a cross-national analysis of energy policies in Europe. **Environmental Research Letters**, 12(11); 1-10.
- Best, J.W. (1977). **Research in Education**. (3 rd ed) Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall, Inc.
- Bloom, Benjamin S., et al. (1971). **Hand book on Formative and Summative Evaluation of Student Learning**. New York: Mc Graw-Hill Book Company.

- Chai Photisita, et al. (2000). **A Study of Thai Consciousness in the Public Domain: A Case Study of Bangkok Metropolis Research**. NakhonPathom: Institute for Population and Social Research Mahidol University.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). **Determining sample size for research activities**. *Educational and Psychological Measurement*, 30; 607-610.
- Maptionnaire. (2023). **Community Engagement Trends**. (March 23, 2024) from <https://www.maptionnaire.com/blog/3-principles-for-public-participation>.
- Sattayapanich, T., Janmaimool, P., & Chontanawat, J. (2022). Factors Affecting Community Participation in Environmental Corporate Social Responsibility Projects: Evidence from Mangrove Forest Management Project. *Journal of Open Innovation: Technology, Market, and Complexity*, 8(4).
- Super, Donald. E. (1957). **Career pattern as a basic for vocational**. New York: Harper and Brothers.
- Vassanadumrongdee S, Kittipongvises S. (2018). **Factors influencing source separation intention and willingness to pay for improving waste management in Bangkok, Thailand**. *Sustainable Environment Research*. Mar 1, 28(2); 90-99.

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1

Guidelines for Developing Innovative Leadership of Small Size School Administrator in Chaiyaphum Primary Education Service Area Office 1

ธวัชชัย โพธิ์แสง¹, กุลลาบ ปุริสาร², ประสงค์ ต่อโชติ³

Thawatchai Phosaeng¹, Kularb Purisarn², Prasong Tochot³

¹นักศึกษาลัทธิศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

²อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

³ผู้อำนวยการสำนักบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

¹Master of Education Program in Educational Administration, Faculty of Education and Liberal Arts, College of Asian Scholars

² Education Program in Educational Administration, Faculty of Education and Liberal Arts, College of Asian Scholars

³Director of Office of Graduate Studies, College of Asian Scholars

Corresponding author. Email: Thawatchai.pppik@gmail.com

(Received: October 18, 2023; Revised: November 20, 2023; Accepted: December 10, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต 1 และ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต 1

โดยใช้วิธีดำเนินการวิจัยและพัฒนา แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 266 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้ตาราง Krejcie & Morgan และสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) เครื่องมือวิจัยแบบเลือกถามรูปแบบการตอบสนองแบบรายการ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.91 ระยะที่ 2 หาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก และประเมินแนวทางโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต 1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI Modified)

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การมีบุคลิกภาพเชิงนวัตกรรม ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีบุคลิกภาพเชิงนวัตกรรม สำหรับความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา เรียงลำดับความสำคัญ 3 ลำดับ คือ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล 2) ด้านความรู้ดิจิทัล และ 3) ด้านวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต 1 มีทั้งหมด 5 แนวทางหลัก ได้แก่ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม 2) ด้านการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วมเชิงนวัตกรรม 3) ด้านการมีทักษะการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม 4) ด้านการมีบุคลิกภาพเชิงนวัตกรรม 5) ด้านบทบาทหน้าที่เชิงนวัตกรรม ประกอบด้วย 23 แนวทางย่อย มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{x} = 4.71$) และความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.54$)

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียน; แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก

Abstract

This research aimed 1) to study current conditions, desirable conditions, and needs of the innovative leadership in small size school for administrators and 2) to study the guidelines to develop the innovative leadership in small size school administrators under the office of Chaiphum Primary Education Service Area Office 1. The study was divided into 2 phases: Phase 1; study the current conditions, desirable conditions, and the needs of the innovative leadership in small size school for administrators. The sample group in this research consisted of school administrators and teachers in small size school totaling 226 people. They were selected by Krejcie and Morgan's method including Stratified random sampling. The research tools using the dual-response format with Reliability value at 0.91 Phase 2; study the guidelines to develop the innovative leadership in small size school for administrators through an evaluation among 5 academic experts selected by purposive sampling. The research instruments in the second phase were a semistructured interview and a questionnaire on appropriateness and feasibility of the guidelines to the innovative leadership in small size school for administrators. The statistics used to analyze the data consisted of the frequency, the percentage, mean, standard deviation, and Modified Priority Needs Index (PNI_{Modified}).

The findings revealed that:

1. The current conditions of the innovative leadership in small size school for administrators under the office of Chaiphum Primary Education Service Area Office 1 were overall at the moderate level. The highest aspect was the Innovative personality.

The desirable conditions of the innovative leadership in small size school for administrators were overall at the highest level. The highest aspect was the innovative vision. The first 3 important needs of the innovative leadership in small size school for administrators were the innovative vision aspect the Teamwork and innovative participation and the Innovative personality.

2. The guidelines to develop the innovative leadership in small size school for administrators under the office of Chaiphum Primary Education Service Area Office 1 in 5 aspects namely 1) innovative vision 2) innovative teamwork and participation 3) creative and innovative thinking skills 4) innovative

personality and 5) innovative role consisted of 23 guidelines. In overall, the mean of appropriateness was 4.71 as the highest level and the mean of feasibility was 4.54 as also the highest level.

Keywords: Innovative Leadership of Administrators; Guidelines for developing innovative Leadership of Small Size School Administrator

1. บทนำ

กระแสโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการเมือง และด้านการศึกษา โดยเฉพาะด้านการศึกษา กล่าวได้ว่าการศึกษามีบทบาทและความสำคัญเป็นอย่างมากในการพัฒนาประเทศ และในโลกยุคใหม่ทรัพยากรที่สำคัญที่สุดคือ “ทรัพยากรมนุษย์” ประเทศที่พลเมืองได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพย่อมได้เปรียบในการแข่งขัน การศึกษาในยุคปัจจุบันและอนาคตไม่ได้จำกัดอยู่แค่ในห้องเรียนเท่านั้นแต่เป็นการศึกษาตลอดชีวิต การที่จะพัฒนาผู้เรียนและพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพนั้น จำเป็นต้องนำนวัตกรรมเข้ามาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ประเทศไทยได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เป็นเป้าหมายในการพัฒนาประเทศในระยะยาว โดยได้กำหนดวิสัยทัศน์ “ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และพัฒนาสู่การเป็น “ประเทศไทย 4.0” การศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ถูกกำหนดให้เป็นนโยบายหลักสำหรับการพัฒนาประเทศ เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือหนึ่งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ อันจะส่งผลกระทบต่อพัฒนาสังคมและประเทศชาติโดยตรง ดังนั้นการศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0 จะเป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสร้างนวัตกรรมได้ โดยมุ่งเน้นการผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560)

ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระดับสถานศึกษาหรือ องค์กรต่าง ๆ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา หรือผู้นำขององค์กรนั้น ๆ ผู้นำมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง ในการสร้าง พัฒนา และเป็นแรงผลักดันสำคัญให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษา ผู้นำจะใช้บทบาทหน้าที่ตามตำแหน่งของตนในการบริหารจัดการองค์กร และเป็นปัจจัยสำคัญในการนำพาให้องค์กรบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ สำหรับองค์กรระดับสถานศึกษาหรือโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญที่จะช่วยขับเคลื่อนการศึกษาให้พัฒนาไปตามแนวทางการพัฒนาประเทศ การศึกษาในยุคปัจจุบันเน้นในเรื่องของ “นวัตกรรม” ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมซึ่งจะส่งผลให้สามารถสร้างนวัตกรรม หรือสิ่งที่เป็ประโยชน์ต่อสถานศึกษา สามารถพัฒนาการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพบนฐานของการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบัน นวัตกรรมมีความสำคัญต่อการศึกษาหลายประการ ทั้งนี้เนื่องจากโลกยุคโลกาภิวัตน์มีการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะอย่างยิ่งความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศ การศึกษาจึงจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงจากระบบการศึกษาที่มีอยู่เดิมเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป อีกทั้งยังเพื่อแก้ไขปัญหาทางการศึกษาบางประการที่เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ เช่นเดียวกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านการศึกษาจำเป็นต้องมีการศึกษาเกี่ยวกับนวัตกรรมการศึกษา เพื่อนำมาใช้แก้ไขปัญหาด้านการศึกษาในบางเรื่อง เช่น ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับจำนวนผู้เรียนที่มากขึ้น การพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย การผลิตและพัฒนาสื่อใหม่ ๆ เพื่อตอบสนองการเรียนรู้ของมนุษย์ให้เพิ่มมากขึ้นในระยะเวลาที่สั้นลง การใช้นวัตกรรมมาประยุกต์ในระบบการบริหารจัดการด้านการศึกษา เพื่อช่วยให้การใช้ทรัพยากรการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ศศิประภา ชัยประสิทธิ์ (2553)

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษามุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถสร้างนวัตกรรมได้และนำนวัตกรรมมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาต้องได้รับการพัฒนาให้มีคุณลักษณะและสมรรถนะความ

เป็นผู้นำเชิงนวัตกรรม ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมเป็นหนึ่งในคุณลักษณะที่ผู้บริหารจะต้องมี ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเรียนรู้ และปรับเปลี่ยนทัศนคติให้เป็นผู้นำเชิงนวัตกรรมโดยคำนึงถึง 2 ประเด็นหลัก คือ การนำวิธีการใหม่ ๆ มาใช้เพื่อให้เกิดภาวะผู้นำ และการเป็นผู้นำเชิงนวัตกรรมที่มุ่งเน้นการสร้างบรรยากาศในการทำงานที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์ และการเกิดนวัตกรรมต่าง ๆ ในเวลาเดียวกันก็สามารถนำความคิดเชิงนวัตกรรมมาช่วยแก้ปัญหา และสร้างสรรค์นวัตกรรมต่าง ๆ ในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้นำเชิงนวัตกรรม มีหน้าที่หลักในการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์กรไปสู่วัฒนธรรมนวัตกรรม กระทรวงศึกษาธิการ (2559) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมจึงมีความสำคัญกับผู้บริหารสถานศึกษาเพราะจะส่งผลให้สามารถปฏิบัติงานจนได้นวัตกรรมหรือสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา สามารถพัฒนาการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพบนฐานของการเปลี่ยนแปลงของโลก จากการสะท้อนผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา พบว่า สภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่ยังขาดผู้บริหารที่ให้ความสำคัญกับการบริหารวิชาการและหลักสูตร การสร้างสรรค์กิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนให้รู้จักคิดด้วยตนเอง และการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมด้านการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งต้องส่งเสริมและกระตุ้นการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของครูและบุคลากรในสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้และปฏิบัติงานในสถานศึกษา ครูไม่ค่อยมีการพัฒนานวัตกรรมการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งความคาดหวังของสังคมที่มีต่อการจัดการศึกษาและครูที่มีคุณภาพเป็นแรงผลักดันให้ครูต้องมีศักยภาพในการจัดการเรียนการสอน สามารถพัฒนาวิธีการใหม่ ๆ และมีความสนใจในการทำให้นักเรียน มีผลสัมฤทธิ์ที่ดีขึ้นสามารถตอบสนองความต้องการ ของสังคมได้ ชลกร ต้นประภัสร์ (2556) ซึ่งผลส่วนหนึ่งที่เกิดขึ้นก็มาจากผู้บริหารที่ให้ความสำคัญในการสร้างสรรค์ ส่งเสริม สนับสนุน นวัตกรรมในสถานศึกษา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม นอกจากนี้ จูตินันท์ นันทศรี (2563) ยังกล่าวว่า สถานศึกษาที่มีประสิทธิผลหรือที่ประสบความสำเร็จนั้น ต้องอาศัยหลักการ แนวคิดและทฤษฎีเป็นแนวทาง ต้องอาศัยความทุ่มเทพยายามในทุกด้านจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง ต้องอาศัยความเป็นหนึ่งอันเดียวกัน ต้องอาศัยเป้าหมายที่ ชัดเจน และท้าทาย มีทรัพยากรที่เพียงพอและมีคุณภาพ ต้องอาศัยภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา และยังมีงานวิจัยต่าง ๆ ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำ ซึ่งพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารงานให้สัมฤทธิ์ผล ความสำเร็จในผลงานมีส่วนสัมพันธ์กับความสามารถของผู้บริหารหรือภาวะผู้นำเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นว่าสถานศึกษานั้นมีลักษณะการปฏิบัติงานอย่างไร มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพียงใด ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญที่สุดที่ต้องใช้ความรู้ ความสามารถในการเป็นผู้นำบริหารงานให้บุคลากรที่มีอยู่ช่วยกันทำงานและรู้จักเลือกวิธีการแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เพื่อให้การดำเนินงานต่าง ๆ ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 มีโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดจำนวน 138 โรงเรียน และได้ให้ความสำคัญกับนวัตกรรม จึงมีการกำหนดนโยบาย ด้านการสร้าง และพัฒนาขีดความสามารถด้านนวัตกรรมของบุคลากร เพื่อการจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐานเชื่อมโยงและเข้าถึงได้อย่างชัดเจนและนำนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในทุก ๆ ภาระงาน และมีนโยบายอบรมความรู้ให้ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษามาปรับใช้ในสถานศึกษา นอกจากนี้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ได้กำหนดนโยบายให้กับสถานศึกษานำนวัตกรรม มาใช้เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ นำไปสู่การนำนวัตกรรมที่ชื่อว่า “Big Data” เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ ตั้งแต่ข้อมูลนักเรียน ครูผู้สอน สถานศึกษา งบประมาณที่จำเป็นมาวิเคราะห์ เพื่อให้สถานศึกษาสามารถจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการสรุปรายงานผลการสังเคราะห์รายงานตนเองของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2564 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ มีผลการประเมินอยู่ในระดับดี จำนวน 41 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 56.58 เมื่อเทียบสัดส่วนแล้วยังมีความต้องการพัฒนาให้อยู่ในระดับดีเลิศ และยังพบปัญหาอยู่บ้างสำหรับการนำนวัตกรรมมาใช้ในโรงเรียน

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการศึกษาต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1

2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา ประกอบด้วย

3.1.1 ด้านการมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรมมี ประกอบด้วย 1) การสร้างวิสัยทัศน์ 2) การเผยแพร่วิสัยทัศน์ 3) การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ 4) การเป็นแบบอย่างที่ดี

3.1.2 ด้านการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วมเชิงนวัตกรรม ประกอบด้วย 1) การกำหนดเป้าหมายร่วมกันในการทำงานเป็นทีม 2) การสร้างความไว้วางใจในการทำงานเป็นทีม 3) การติดต่อสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ในการทำงานเป็นทีม 4) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ 5) การมอบหมายงานที่ชัดเจน

3.1.3 ด้านการมีทักษะการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม ประกอบด้วย 1) ความคิดริเริ่ม 2) ความคล่องในการคิด 3) ความคิดยืดหยุ่น 4) จินตนาการ

3.1.4 ด้านบุคลิกภาพเชิงนวัตกรรม ประกอบด้วย 1) บุคลิกภาพแบบเปิดรับประสบการณ์ 2) บุคลิกภาพแบบเปิดรับประสบการณ์ 3) บุคลิกภาพแบบเปิดรับประสบการณ์ 4) บุคลิกภาพแบบเปิดรับประสบการณ์

3.1.5 ด้านบทบาทและหน้าที่เชิงนวัตกรรม ประกอบด้วย 1) ด้านบทบาทหน้าที่ 2) คุณลักษณะด้านทางสังคม 3) ด้านบุคลิกภาพ 4) การเป็นแบบอย่างที่ดี

3.2 ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการคือ เดือนธันวาคม 2565 ถึง เดือน มิถุนายน 2566

3.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1

3.4 ขอบเขตด้านประชากร

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1

1. ประชากร

กลุ่มประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กและครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 จำนวน 825 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กและครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 จำนวน 266 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยตาราง Krejcie & Morgan และสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 เพื่อประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 โดยพิจารณาความเหมาะสม ความเป็นไปได้และการนำไปใช้ประโยชน์ของแนวทาง ซึ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 มีวิธีดำเนินการวิจัยแบบออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1

5. ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ผู้วิจัยสรุปผลดังนี้

ผู้บริหารและครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 มีความเห็นต่อสภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การมีบุคลิกภาพเชิงนวัตกรรม สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การมีบุคลิกภาพเชิงนวัตกรรม ส่วนความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม 2) ด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วมเชิงนวัตกรรม 3) บทบาทหน้าที่เชิงนวัตกรรม 4) การมีทักษะการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม และ 5) การมีบุคลิกภาพเชิงนวัตกรรม

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 มีทั้งหมด 5 แนวทางหลัก ประกอบด้วย 23 แนวทางย่อย มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{x} = 4.71$) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.54$) โดยเรียงลำดับตามความต้องการจำเป็นซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. ด้านการมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรมมี 5 แนวทาง ได้แก่ 1. ผู้บริหารควรสร้างวิสัยทัศน์ให้เกิดขึ้นกับองค์กร โดยการศึกษาดูงานโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษา 2. ผู้บริหารควรจัดประชุมเพื่อให้บุคลากรร่วมกันกำหนดนโยบายและวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีเป้าหมายในการพัฒนางองค์กรไปในทิศทางเดียวกัน 3. ผู้บริหารควรพัฒนาตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง โดยการเข้ารับการอบรม สัมมนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคลากรเพิ่มความรู้ความเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงของนวัตกรรม เห็นมุมมองใหม่ ๆ 4. ผู้บริหารควรมีการสร้างเครือข่าย และมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนแนวคิดด้านนวัตกรรม 5. ผู้บริหารควรมีการส่งเสริมการจัดหา และค้นหาข้อมูลใหม่เพื่อให้บุคลากรในหน่วยงานเข้าใจการเปลี่ยนแปลงของโลกนวัตกรรม นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการทำงาน

2. ด้านการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วมเชิงนวัตกรรม มี 4 แนวทาง ได้แก่ 1. ผู้บริหารควรเข้าร่วมโครงการอบรมเพื่อเพิ่มความรู้ความเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงของนวัตกรรม และนำนวัตกรรมมาช่วยในการบริหารจัดการของโรงเรียน 2. ผู้บริหารควรมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ หาแหล่งข้อมูลเพื่อพัฒนาให้ตนเองมีความรู้ความ เข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงบนโลกนวัตกรรม 3. ผู้บริหารควรมีการรวบรวมข้อมูลสารสนเทศเพื่อใช้ในการตัดสินใจเข้าใจและสามารถนำนวัตกรรมมาใช้ในการบริหารงานในสถานศึกษา สนับสนุนให้มีการแบ่งปันและส่งเสริมให้บุคลากรได้เข้าใจในการใช้นวัตกรรม 4. ผู้บริหารควรส่งเสริมการจัดหาแหล่งข้อมูลที่ดี หรือมีแหล่งข้อที่น่าเชื่อถือเพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้และเห็นมุมมองที่หลากหลาย

3. ด้านการมีทักษะการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม มี 4 แนวทาง ได้แก่ 1. ผู้บริหารควรมีการนำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในการตัดสินใจในการขับเคลื่อนในการพัฒนาการศึกษา 2. ผู้บริหารควรมีการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) โดยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ 3. ผู้บริหารควรมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงพร้อมที่จะปรับตัวได้ทุกสถานการณ์ 4. ผู้บริหารควรสำรวจความต้องการของบุคลากรและนักเรียน เพื่อ อำนวยความสะดวก จัดหาอุปกรณ์ทางด้านเทคโนโลยีภายใต้งบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด 4. ผู้บริหารควรสำรวจความต้องการของบุคลากรและนักเรียน เพื่ออำนวยความสะดวก จัดหาอุปกรณ์ทางด้านเทคโนโลยีภายใต้งบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด

4. ด้านการมีบุคลากรเชิงนวัตกรรม มี 5 แนวทาง ได้แก่ 1. ผู้บริหารควรเป็นผู้นำทางนวัตกรรม โดยการศึกษาเรียนรู้การใช้นวัตกรรมที่ถูกต้องด้วยการฝึกฝน อบรม สัมมนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวทางการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพด้วยการใช้นวัตกรรม 2. ผู้บริหารควรรับฟังและวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ ของการจัดการศึกษา กำหนดแนวทางแก้ไขด้วยการส่งเสริมให้บุคลากรได้ศึกษาค้นคว้างานวิจัย พร้อมทั้งใช้กระบวนการวิจัยทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการใช้นวัตกรรมใหม่ มาพัฒนาขีดความสามารถของผู้เรียน 3. ผู้บริหารควรมีการส่งเสริมให้บุคลากรประยุกต์ใช้ความรู้และนวัตกรรมจากการศึกษาดูงาน และการเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน 4. ผู้บริหารควรส่งเสริมสนับสนุนการบริหารงบประมาณในด้านสื่อนวัตกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน 5. ผู้บริหารควรวางแผนการพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะด้านการใช้นวัตกรรม จัดหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านการใช้เทคโนโลยี เพื่อเป็นผู้รับผิดชอบในการดูแลรักษาและพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยีให้เกิดประสิทธิภาพ สามารถใช้งานได้อย่างถูกต้อง สะดวก รวดเร็ว ทันเหตุการณ์

5. ด้านบทบาทหน้าที่เชิงนวัตกรรม มี 5 แนวทาง ได้แก่ 2. ผู้บริหารควรมีการสื่อสารที่เป็นการแสดงความคิดเห็น มีความระมัดระวังมีความรู้จริง และมีเหตุผลในการแสดงความคิดเห็น 3. ผู้บริหารมีความสามารถในการพูด การแสดงออก ถูกต้อง ตรงไปตรงมา กระชับ ชัดเจน ตรงตามวัตถุประสงค์ และมีมนุษยสัมพันธ์ 4. ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรได้เสนอแนวคิดแลกเปลี่ยนหรือ ร่วมวางแผนการทำงาน 5. ผู้บริหารตรวจสอบทบทวนการปฏิบัติงาน ผลงานที่เกิดขึ้น และวิธีการทำงานที่เป็นระบบ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่าย

6. อภิปรายผล

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.93 ส่วนรายด้านพบว่า ระดับสภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมมากที่สุด คือ 4 ด้านการมีบุคลิกภาพเชิงนวัตกรรม ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.80 ส่วนรายด้านพบว่า 1) การมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม มีมากที่สุด เมื่อเรียงลำดับความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก เรียงตามลำดับขององค์ประกอบ ดังต่อไปนี้ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม 2) ด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วมเชิงนวัตกรรม 3) ด้านการมีทักษะการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม 4) ด้านการมีบุคลิกภาพเชิงนวัตกรรม และ 5) ด้านบทบาทหน้าที่เชิงนวัตกรรม ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 อยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่านและปรับตัวเข้าสู่โลกในยุคดิจิทัล ครูและผู้บริหารล้วนมีความมุ่งมั่นที่จะบริหารจัดการและจัดการเรียนรู้เพื่อทำงานภายใต้วิถีปกติใหม่ อีกทั้งยังให้ความสำคัญกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมซึ่งจะนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ สอดคล้องกับ ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี (2561) จากการศึกษาของเวียงวีสรรณ (2557) ทำการศึกษาเรื่องภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลกระทบต่อองค์การขีดสมรรถนะสูงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 พบว่าองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง 2) การคิดสร้างสรรค์ 3) การทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม 4) การมีจริยธรรมและตรวจสอบได้ 5) การบริหารความเสี่ยง และ 6) บรรยากาศแห่งองค์การนวัตกรรม สอดคล้องกับของปวีณา กันถิ่น (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่องภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 5 ได้กล่าวถึงองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์สู่การเปลี่ยนแปลง 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการทำงานและทำงานเป็นทีม 3) ด้านการสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากร 4) ด้านการคิดสร้างสรรค์ 5) ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งการส่งเสริมองค์กรนวัตกรรมและเทคโนโลยี 6) ด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม สอดคล้องกับ ญัฐ ธาระสืบ (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมประสิทธิผลของผู้นำและความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้นำวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ประกอบด้วย 1) การมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง 2) ความคิดสร้างสรรค์ 3) การทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม 4) ความมีจริยธรรม 5) บรรยากาศแห่งองค์การนวัตกรรม สอดคล้องกับ อนุสรณ์ นามประดิษฐ์ (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนในเครือข่ายสาสน์ พบว่าองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมมี 5 องค์ประกอบ คือ 1) วิสัยทัศน์และกลยุทธ์เชิงนวัตกรรม 2) ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม 3) การสร้างบรรยากาศแห่งองค์การนวัตกรรม 4) การบริหารความเสี่ยง 5) การสร้างเครือข่ายนวัตกรรม และยังสอดคล้องกับ ฐิตินันท์ นันทะศรี (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัย พบว่าภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษามี 5 องค์ประกอบ คือ 1) การมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม 2) การทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วมเชิงนวัตกรรม 3) การมีทักษะการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม 4) การแสดงบทบาทหน้าที่เชิงนวัตกรรม และ 5) การมีบุคลิกภาพเชิงนวัตกรรม

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 มีทั้งหมด 5 แนวทางหลัก ประกอบด้วย 23 แนวทางย่อย มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.71$) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.54$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ประกอบด้วยผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและเข้าใจแนวทางการพัฒนาบุคลากรให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกและเมื่อผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะที่ 1 ผสมกับข้อเสนอแนะมาเป็นข้อมูลในการสร้างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 รวมถึงการวิเคราะห์บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากับทิศทางการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน ทำให้แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญจนา นันทะศรี (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือด้านวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรมมากที่สุด รองลงมาคือด้านทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วมเชิงนวัตกรรม ด้านมีทักษะการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม ด้านแสดงบทบาทหน้าที่เชิงนวัตกรรม ด้านมีบุคลิกภาพเชิงนวัตกรรมตามลำดับ และยังสอดคล้องกับอนุสรณ์ นามประดิษฐ์ (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนในเครือข่ายสารสนเทศ พบว่าภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐ ธาระสืบ (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมประสิทธิผลของผู้นำและความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในกรุงเทพมหานคร พบว่าภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของปิรญา กันถิน (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่องภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระราชวังเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 ผลการวิจัยพบว่าระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากเช่นกัน

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

7.1.1 จากผลการวิจัยที่พบว่า สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก โดยเฉพาะด้านการมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรมมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น ผู้บริหารควรมีการสร้างความชัดเจนให้กับสร้างวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรมในโรงเรียน สร้างค่านิยมด้านนวัตกรรม กำหนดเป้าหมาย กลยุทธ์และทิศทางด้านนวัตกรรมของโรงเรียน และลงมือปฏิบัติตามกลยุทธ์แผนงานที่วางไว้

7.1.2 จากผลการวิจัยที่พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กมีความต้องการด้านวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรมมากที่สุด ดังนั้นผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพราะจะเป็นพื้นฐานการจัดการศึกษาในโลกยุคดิจิทัลในระดับโรงเรียนและสนับสนุนให้ครูใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการศึกษาให้เกิดคุณภาพมากยิ่งขึ้น

7.1.3 จากการศึกษาความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่ามีความต้องการจำเป็นด้านการมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรมสูงที่สุด ดังนั้นผู้บริหารควรมีการกำหนดเป้าหมาย กลยุทธ์และทิศทางด้านนวัตกรรมของโรงเรียน มีสร้างวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรมให้เกิดความชัดเจนและลงมือปฏิบัติตามกลยุทธ์แผนงานสนองตามวิสัยทัศน์ที่กำหนด

7.1.4 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาควรนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการอบรม พัฒนาผู้บริหารโรงเรียน เพื่อให้เกิดภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมอันจะเกิดประโยชน์ต่อระบบการศึกษาและผลักดันเป็นนโยบาย เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

7.2 ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการเพื่อการศึกษาครั้งต่อไปครั้งต่อไป

7.2.1 ควรศึกษาวิจัยเพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อเป็นหลักสูตรจัดอบรมผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม

7.2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนเพื่อสามารถพัฒนาได้ ตรงตามการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน

8. เอกสารอ้างอิง

- จิราภา ประพันธ์พัฒน์. (2560). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตาม **ความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- จรัสวรรณ จันทลา. (2559). การเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้ประกอบการในธุรกิจแปรรูปอาหาร. **วารสารเทคโนโลยีภาคใต้**.
- จิตินันท์ นันทะศรี. (2563). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ ปร.ด.สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ณัฐ ธาระสืบ. (2562).ความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมประสิทธิผลของผู้นำและความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในกรุงเทพมหานคร. **วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์**.
- ปวีณา กันถิน. (2560). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระราชรัฐ. **เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่เขต 5**.
- พิสิฐวัฒน์ กลิ่นไธสงค์. (2559). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. **วารสารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น**.
- พระครูใบฎีกา อภิชาติ ธมฺมสุทฺธ. (2559). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในศวรรษหน้า. **วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร**.
- พีรณย์ จัตุรัส. (2561). การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- เวียงวิวรรณ ทำทูล. (2557). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อองค์การขีดสมรรถนะสูงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น**
- อนุสรณ์ นามประดิษฐ์. (2562).รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนในเครือสารสาสน์. **วารสารพัฒนบริหารศาสตร์**.
- อรรวรงค์ จันทรเกษม. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ภาวะผู้นำเชิง นวัตกรรมของผู้บริหารตามความคิดเห็นของพนักงานและพฤติกรรมมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการทำงานของพนักงานในอุตสาหกรรมการผลิต. **วารสารวิชาการศิลปะศาสตร์ประยุกต์**.

- อรอนงค์ โรจน์วัฒนบุญย์. (2553). การพัฒนาตัวแบบผู้นำเชิงนวัตกรรม.วิทยานิพนธ์ รป.ด. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Ailin, M. & Lindgren, P. (2008). **Innovation Leadership in Danish SMEs**. In Management of Innovation and Technology.
- Horth, D. M., & Vehar, J. (2012). **Becoming a leader who fosters innovation**. Greensborough, NC: Center for Creative Leadership.
- Jong, J. P. & Den Hartog, D. N. (2007). How Leaders Influence Employees Innovative Behaviour. **European Journal of Innovation Management**
- Roscorla,T. (2010). **The 7 steps to Innovative leadership**. Retrieved January 12 2023. from <http://www.convergemag.com/policy/the-7-Elements-of-Innovative-Leadership.html>.
- Sharma, P. (2008). **Innovative-Leadership**. Retried January 15 2013. From <http://www.scribd.com/doc/4705971/Innovative-Leadership>.
- Siengthai, S. and Bechter, C. (2002). **Strategic Human Resource Management and Firm Innovation**. Research and Practice in Human.

การศึกษาพฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรมและแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรมของครู
โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3

A Study Innovation Behavior and Guidelines for Innovation Behavior of Teachers Under
the Office of Nakhon Sawan Primary Educational Service Area Office 3

ชลัดดา บุญมาก¹, ฉลอง ชาตรุประชีวิน², สธิพร ชาวนชัย³

Chaladda Boonmak¹, Chalong Chatrupachewin², Sathiraporn Chaowachai³

นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

^{2,3}อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

¹Master of Education Program in Educational Administration students Faculty of Education, Naresuan University

^{2,3}Lecturer of the Master of Education Program in Educational Administration Faculty of Education, Naresuan University

Corresponding author. Email: chaladdab64@nu.ac.th

(Received: May 31, 2023; Revised: July 11, 2023; Accepted: August 22, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรมของครูและศึกษา แนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรมของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาระดับพฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรมของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนจำนวน 291 คน ได้มาโดยวิธีสุ่มแบบ แบ่งชั้น โดยกำหนดสัดส่วนตาม รายอำเภอ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นมาตร ประมาณค่า 5 ระดับ มีความ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรมของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน ได้มา โดยการเลือกแบบเจาะจง เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาระดับพฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรมของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 พบว่า ภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากโดย ด้านการประยุกต์ใช้และนำไปปฏิบัติจริงมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาเป็นด้านการแสวงหาโอกาส และ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือความคิดถูกยอมรับ

2. ผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรมของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสร้างเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนจัดอบรมหรือจัดกิจกรรมที่จะสามารถส่งเสริม ให้ครูได้มีโอกาสพัฒนานตนเองด้านความรู้ความสามารถ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริม สนับสนุนครูให้ได้มีโอกาสที่จะนำเสนอความคิด สร้างความตระหนักและสร้างแรงจูงใจในการแสวงหาความรู้ใหม่ให้กับครูและบุคลากรที่จะสามารถนำความรู้ที่นำมาใช้พัฒนาองค์กรได้

คำสำคัญ: นวัตกรรม; พฤติกรรมสร้างสรรค์

Abstract

The purposes of this research were to study innovation behavior and guidelines innovation behavior of primary school teachers under Nakhon Sawan Primary Educational Service Area Office 3. The research method was divided into 2 steps: The first is study of the level of innovative behavior of school teachers under Nakhon Sawan Primary Educational Service Area Office 3. The sample group consisted of 291 teachers. The samples were proportionated by district. Data were collected by a questionnaire. It is a 5-level estimation scale with data analysis using mean and standard deviation. The second step was to study the guidelines for innovation behaviors of school teachers under the Nakhon Sawan Primary Educational Service Area Office 3. The informants were 3 experts selected by purposive sampling. Collected data by interview form. And analyzed the data by content analysis.

The research results were as follows.

1. The results of the study were as follows: The overall results of the study of innovative behavior of primary school 's teachers under Nakhon Sawan Primary Educational Service Area Office 3 were at a high level. The highest average was adaptation and practical next in order was seeking for the opportunity. The lowest average was the idea is accepted

2. The results of the study of guidelines for innovation behaviors of school teachers under the Nakhon Sawan Primary Educational Service Area Office 3 found that Nakhon Sawan Primary Educational Service Area Office 3 creates a network to exchange knowledge between schools. Educational Service Area should set up training or activities. Teachers have the opportunity to develop themselves in terms of knowledge and ability. Educational institute administrators encourage teachers to have the opportunity to present their ideas. Raise awareness and create incentives for teachers and personnel to acquire new knowledge who will be able to use that knowledge to develop the organization.

Keywords: Innovation; Innovation Behavior

1. บทนำ

ไทยแลนด์ 4.0 เป็นวิสัยทัศน์เชิงนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย หรือโมเดลพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐบาล ที่มีภารกิจสำคัญในการขับเคลื่อนปฏิรูปประเทศด้านต่างๆ เพื่อปรับแก้ จัดระบบ ปรับทิศทาง และสร้างหนทางพัฒนาประเทศให้เจริญ สามารถรับมือกับโอกาสและภัยคุกคามแบบใหม่ ๆ ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว รุนแรงในศตวรรษที่ 21 ได้ โดยที่แนวทางการพัฒนาประเทศแบบไทยแลนด์ 4.0 นั้น เพื่อให้เกิดผลจริงต้องมีการพัฒนาวิทยาการ ความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการวิจัยและพัฒนาในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 ในแผนยุทธศาสตร์ของการพัฒนาระบบราชการไทย พ.ศ. 2564 - พ.ศ. 2565 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. 2564) ให้ความสำคัญกับการบริการที่เป็นมาตรฐานสากล ตอบสนองความต้องการของประชาชนในฐานะผู้รับบริการได้อย่างทันที มีการนำเทคโนโลยีดิจิทัล ระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big data) และนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ นอกจากนี้แล้วแผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมยังมีเป้าหมายเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศ ด้วยการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล เป็นเครื่องมือหลักในการสร้างสรรค์นวัตกรรมการผลิต การบริการ รวมถึงเตรียมความพร้อมให้บุคลากรทุกกลุ่ม มีความรู้และทักษะ

ที่เหมาะสมต่อการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพในยุคดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาของจังหวัดนครสวรรค์ พ.ศ.2563-2565 ตามประเด็นยุทธศาสตร์ ที่ 3 ที่มีการส่งเสริมศักยภาพ การพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาสู่การพัฒนาคนทุกช่วงวัยพร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ 21

การจัดการศึกษาในปัจจุบันจึงจำเป็นต้องมีการปรับตัวให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและวิถีชีวิตในศตวรรษที่ 21 โดยที่สถานศึกษาต้องเป็นจุดเริ่มต้นขับเคลื่อนให้การจัดการศึกษาเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อตอบสนองต่อนโยบายดังที่กล่าวมาข้างต้น ครูต้องมีพฤติกรรมแบบคิดริเริ่มแบบใหม่ มีการสร้างนวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้พฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรมเป็นพฤติกรรมทางตรงของบุคคลต่อการริเริ่มหรือความตั้งใจที่จะเริ่มต้น หรือวิธีการทำงานใหม่ๆ ซึ่งสำหรับการจัดการศึกษาในองค์กรหรือสถาบันการศึกษาปัจจุบันนวัตกรรมถือเป็นสิ่งสำคัญ นวัตกรรมที่เกิดขึ้นกับครูจึงมีผลต่อการจัดการศึกษา

พฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรมของครูจึงมีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้และการถ่ายทอดไปสู่นักเรียนซึ่งเป็นกระบวนการที่ความคิดใหม่ ๆ ถูกทำให้เกิดขึ้น สร้างขึ้น พัฒนา และนำมาประยุกต์ใช้ พฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรมของครูยังเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับการพัฒนาวิชาชีพด้านการศึกษา ตลอดจนองค์กรของโรงเรียนและเพื่อการพัฒนาให้เป็นสังคมแห่งความรู้ หน่วยงานทางการศึกษาควรต้องขับเคลื่อนให้การจัดการศึกษาเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

การส่งเสริมพฤติกรรมก็จะเป็นวิธีแนวทางที่ใช้กลวิธีแนวทางในการปรับพฤติกรรมเพื่อจะได้พฤติกรรมตามต้องการ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลสำคัญที่จะพัฒนาให้ครูเป็นผู้มีพฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรมเพิ่มมากขึ้น ทั้งด้านการสนับสนุนการสร้างนวัตกรรม การเอื้ออำนวยความสะดวกต่างๆ ซึ่งมีแนวทางการส่งเสริมก็จะเป็นข้อเสนอเพื่อพัฒนาและส่งเสริม ให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่ดี เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประเทศไทย 4.0 โดยมีความคาดหวังถึงคุณลักษณะของประชากรให้มีพฤติกรรมนวัตกรรมมากขึ้น รวมไปถึงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 ได้มีจุดเน้นในเรื่องของหนึ่งโรงเรียนหนึ่งนวัตกรรมและพันธกิจที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณภาพ และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3. 2565)

ดังนั้นผู้ศึกษาวิจัยซึ่งเป็นข้าราชการครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 จึงมีความสนใจศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรมของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 เพื่อข้อมูลการวิจัยจะเป็นประโยชน์แก่ผู้บริหารสถานศึกษา แล้วนำไปเป็นแนวทางในการส่งเสริม หรือพัฒนาพฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรมของครูในโรงเรียน เพื่อให้ตอบรับกับนโยบายข้างต้นและควมมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการจัดการศึกษา

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรมของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3

2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรมของครูโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3

3. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งขั้นตอนของการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาระดับพฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรมของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3

1. ขอบเขตเนื้อหา ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการศึกษาพฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรมของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 โดยสังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีจากงานวิจัย ของบุคคลดังต่อไปนี้ ตรีทิพย์ บุญแ่ม (2554), รังสรรค์ ศรีเกียรติธรงค์ (2559), วรชัย สิงห์ฤกษ์ และประสพชัย พสุนนท์ (2561), ไชยสิทธิ์ สัจปัญญา พิทักษ์และภาสกร เติวีพงษ์ (2562) และอำพร พันมณี (2562) ได้ดังนี้ แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการสร้างแนวคิดใหม่ 2. ด้านการแสวงหาโอกาส 3. ความคิดถูกยอมรับ 4. ด้านการประยุกต์ใช้และนำไปปฏิบัติจริง

2. ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 จำนวน 1,199 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 จำนวน 291 คน ได้มาโดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) และสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนแต่ละอำเภอ

3. ขอบเขตตัวแปรที่ศึกษา ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ พฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรมของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3

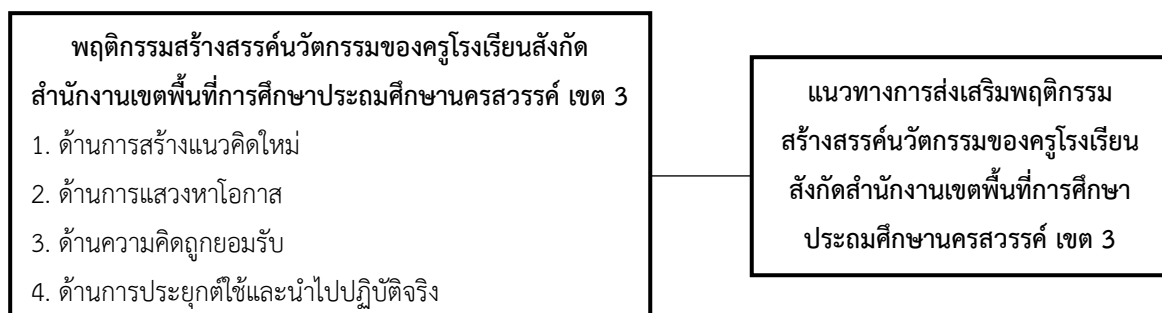
ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรมของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3

1. ขอบเขตเนื้อหา ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาพฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรมของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ในขั้นตอนที่ 1 โดยเลือกจากข้อพฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในแต่ละด้านมาเป็นกรอบในการศึกษาแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรมของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3

2. ขอบเขตกลุ่มผู้ให้ข้อมูล กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในด้านนวัตกรรม จำนวน 3 คน ได้โดยการเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ 1. ศึกษาธิการจังหวัด 2. ศึกษาพิเศษ 3. ครูเชี่ยวชาญ

3. ขอบเขตตัวแปรที่ศึกษา ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ แนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรมของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3

4. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

5. วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาระดับพฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรมของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3

1. เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสอบถามพฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรมของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist)

ตอนที่ 2 พฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรมของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) จำนวน 4 ด้าน รวมทั้งสิ้น 30 ข้อ

2. การหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้ผ่านกระบวนการหาค่าความเชื่อมั่นโดยผ่านผู้ทรงคุณวุฒิ หาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม โดยได้ค่า (IOC : Index of item objective congruence) ผลการวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม มีค่าเฉลี่ยของดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้เท่ากับ 0.67 และนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้ (try-out) กับครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามด้วยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบัก ผลปรากฏว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ มีค่าเท่ากับ 0.95

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage)

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลระดับพฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรมของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรมของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3

1. เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรมของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ มีลักษณะเป็นแบบเติมคำตอบ

ตอนที่ 2 แนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรมของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) จำนวน 4 ด้าน ด้านละ 1 ข้อ รวมทั้งสิ้น 4 ข้อ

2. การหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ศึกษาเอกสาร หลักการสัมภาษณ์ การสร้างคำถาม เพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือให้ครอบคลุมขอบเขตเนื้อหาตามที่กำหนดสร้างคำถามในการสัมภาษณ์ โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและข้อมูลจากแบบสอบถามพฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรมของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 จากข้อค้นพบในระยะเวลาที่ 1 ที่มีการปฏิบัติมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย และสร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมจากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาจัดกระทำข้อมูลและสรุปข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

6. สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาระดับพฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรมของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แผลผลและอันดับที่ของพฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรมของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต 3 ในภาพรวม

ที่	พฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรมของครู	กลุ่มตัวอย่าง (n = 291)		แผลผล	อันดับที่
		$\bar{X}$	S.D.		
1.	ด้านการสร้างแนวคิดใหม่	4.27	0.43	มาก	3
2.	ด้านการแสวงหาโอกาส	4.29	0.49	มาก	2
3.	ด้านความคิดถูกยอมรับ	4.03	0.59	มาก	4
4.	ด้านการประยุกต์ใช้และนำไปปฏิบัติจริง	4.36	0.50	มาก	1
รวม		4.24	0.43	มาก	

จากตาราง 1 พบว่า พฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรมของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.24) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการประยุกต์ใช้และนำไปปฏิบัติจริงอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.36) รองลงมา คือ ด้านการแสวงหาโอกาส อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.29) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือด้านความคิดถูกยอมรับ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.03)

ตาราง 2 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แผลผลและอันดับที่ของพฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรมของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต 3 ด้านการสร้างแนวคิดใหม่

ที่	ด้านการสร้างแนวคิดใหม่	กลุ่มตัวอย่าง (n = 291)		แผลผล	อันดับที่
		$\bar{X}$	S.D.		
1.	มีการคิดค้นวิธีการทำงานแบบใหม่ ๆ อยู่เสมอ	4.23	0.62	มาก	5
2.	ให้ความสนใจในสิ่งใหม่ ๆ ที่จะทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น	4.47	0.56	มาก	1
3.	มีการปรับปรุงกระบวนการทำงานอยู่เสมอ	4.35	0.61	มาก	2
4.	สามารถระบุปัญหาและสามารถหาแนวทางในการแก้ปัญหาในการทำงานได้เสมอ	4.23	0.55	มาก	5
5.	เก็บรวบรวมแนวความคิดการทำงานแบบเดิมที่มีอยู่และนำมาปรับปรุงแก้ไขใหม่ได้	4.24	0.57	มาก	4
6.	ชอบแสดงออกในการเสนอแนวความคิดใหม่	4.10	0.73	มาก	8

ตาราง 2 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แผลผลและอันดับที่ของพฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรมของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต 3 ด้านการสร้างแนวคิดใหม่ (ต่อ)

ที่	ด้านการสร้างแนวคิดใหม่	กลุ่มตัวอย่าง (n = 291)		แผลผล	อันดับที่
		$\bar{X}$	S.D.		
7.	สามารถนำความคิดใหม่ ๆ มาสร้างโอกาสในการดำเนินงานต่อไป	4.21	0.62	มาก	7
8.	รวบรวมความรู้จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ มาสร้างเป็นแนวทางการดำเนินงานของตนเอง	4.32	0.62	มาก	3
รวม		4.27	0.43	มาก	

จากตาราง 2 พบว่าพฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรมของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 ด้านการสร้างแนวคิดใหม่ ในภาพรวมอยู่ ในระดับมาก ($\bar{X}= 4.27$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ให้ความสนใจในสิ่งใหม่ ๆ ที่จะทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.47$) รองลงมา คือ มีการปรับปรุงกระบวนการทำงานอยู่เสมอ อยู่ในระดับระดับมาก ($\bar{X}= 4.35$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ชอบแสดงออกในการเสนอแนวความคิดใหม่ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}= 4.10$)

ตาราง 3 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แผลผลและอันดับที่ของพฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรมของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต 3 ด้านการแสวงหาโอกาส

ที่	ด้านการแสวงหาโอกาส	กลุ่มตัวอย่าง (n = 291)		แผลผล	อันดับที่
		$\bar{X}$	S.D.		
1.	พยายามหาโอกาสในการนำเสนอความคิดอยู่เสมอ	4.21	0.71	มาก	7
2.	หาโอกาสเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เพื่อนำมาใช้ในการทำงานอยู่เสมอ	4.40	0.64	มาก	1
3.	เสาะแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ เพื่อใช้ในการทำงานอยู่เสมอ	4.32	0.64	มาก	3
4.	พิจารณาและหาโอกาสในการที่จะคิดหรือนำสิ่งใหม่ ๆ ไปใช้ในการทำงาน	4.29	0.61	มาก	4
5.	มองหาโอกาสที่เกิดจากปัญหาหรือสถานการณ์ ที่ต้องได้รับการแก้ไข	4.23	0.60	มาก	6
6.	มองเห็นช่องว่างของการปฏิบัติงาน ที่ต้องได้รับการแก้ไข	4.24	0.63	มาก	5
7.	หาโอกาสเรียนรู้สิ่งใหม่ๆเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนากระบวนการทำงาน	4.36	0.58	มาก	2
รวม		4.29	0.49	มาก	

จากตาราง 3 พบว่าพฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรมของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ด้านการแสวงหาโอกาส ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.29) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หาโอกาสเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เพื่อนำมาใช้ในการทำงานอยู่เสมอ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.40) รองลงมา คือหาโอกาสเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนากระบวนการทำงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.36) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ พยายามหาโอกาสในการนำเสนอความคิดอยู่เสมอ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.21)

ตาราง 4 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แปลผลและอันดับที่ของพฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรมของครูโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 3 ด้านความคิดถูกยอมรับ

ที่	ด้านความคิดถูกยอมรับ	กลุ่มตัวอย่าง (n = 291)		แปลผล	อันดับที่
		$\bar{X}$	S.D.		
1.	มีการโน้มน้าวผู้อื่นให้เห็นด้วยกับความคิดของท่าน	3.88	0.82	มาก	7
2.	ระดม ชักจูงผู้อื่น ให้เห็นด้วยกับแนวความคิดของท่าน	3.82	0.84	มาก	8
3.	เข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมเพื่อหาเพื่อนหรือบุคคล ที่มีแนวความคิดตรงกับท่าน	4.03	0.83	มาก	3
4.	พูดคุยหรือปรึกษาหารือกับเพื่อนร่วมงานเกี่ยวกับแนวคิด ใหม่ ๆ หรือนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการทำงาน	4.25	0.69	มาก	1
5.	หาบุคคลหรือผู้สนับสนุนที่คอยอยู่เบื้องหลังท่าน เพื่อสนับสนุนแนวความคิดของท่าน	4.03	0.76	มาก	3
6.	ทำให้ความคิดของท่านเป็นที่ประจักษ์ต่อผู้อื่น	3.99	0.68	มาก	5
7.	แนวคิดของท่านมักได้รับการสนับสนุนเมื่อนำไปเผยแพร่ ให้กับบุคคลอื่น	3.98	0.71	มาก	6
8.	สนับสนุนเพื่อนร่วมงานที่มีความคิดใหม่ในการทำงาน เพื่อที่เพื่อนร่วมงานจะได้สนับสนุนท่านเช่นกัน	4.22	0.73	มาก	2
รวม		4.03	0.59	มาก	

จากตาราง 4 พบว่าพฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรมของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ด้านความคิดถูกยอมรับ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.03) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือพูดคุยหรือปรึกษาหารือกับเพื่อนร่วมงานเกี่ยวกับแนวคิดใหม่ ๆ หรือนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการทำงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.25) รองลงมา คือ สนับสนุนเพื่อนร่วมงานที่มีความคิดใหม่ในการทำงาน เพื่อที่เพื่อนร่วมงานจะได้สนับสนุนท่านเช่นกันอยู่ในระดับระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.22) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือระดม ชักจูงผู้อื่น ให้เห็นด้วยกับ แนวความคิดของท่านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.82)

ตาราง 5 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แผลผลและอันดับที่ของพฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรมของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 ด้านการประยุกต์ใช้และนำไปปฏิบัติจริง

ที่	ด้านการนำไปประยุกต์ใช้และปฏิบัติจริง	กลุ่มตัวอย่าง (n = 291)		แผลผล	อันดับที่
		$\bar{X}$	S.D.		
1.	นำวิธีการต่างๆที่คิดค้นได้ไปใช้ในการแก้ปัญหาการดำเนินงานต่าง ๆ จริง	4.37	0.59	มาก	3
2.	นำวิธีการต่างๆที่คิดค้นได้ไปใช้อย่างเป็นรูปธรรม	4.34	0.64	มาก	5
3.	นำวิธีการต่างๆมาประยุกต์ใช้ในการทำงาน	4.39	0.62	มาก	2
4.	พยายามปรับปรุงพัฒนาวิธีการดำเนินการใหม่ ๆ เพื่อการปฏิบัติงานหรือพัฒนางาน	4.40	0.59	มาก	1
5.	สามารถบูรณาการความรู้หรือวิธีการที่มีอยู่เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาหรือปฏิบัติงานได้	4.37	0.59	มาก	3
6.	มีกระบวนการในการวางแผนและดำเนินการตามแนวทางใหม่ ๆ เพื่อนำไปใช้ในทางปฏิบัติงานได้	4.34	0.61	มาก	5
7.	วิธีการและแนวความคิดใหม่ ๆ ของท่านมักจะเกิดประโยชน์ต่อองค์กรอย่างจริงจัง	4.30	0.70	มาก	7
รวม		4.36	0.50	มาก	

จากตาราง 5 พบว่าของพฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรมของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 ด้านการประยุกต์ใช้และนำไปปฏิบัติจริง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.36) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือพยายามปรับปรุงพัฒนาวิธีการดำเนินการใหม่ ๆ เพื่อการปฏิบัติงานหรือพัฒนางาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.40) รองลงมา คือนำวิธีการต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการทำงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.39) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือวิธีการและแนวความคิดใหม่ ๆ ของท่านมักจะเกิดประโยชน์ต่อองค์กรอย่างจริงจัง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.30)

ผลการศึกษา พฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรมของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 ทั้ง 4 ด้าน ในภาพรวม พบว่า พฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรมของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านด้านการประยุกต์ใช้และนำไปปฏิบัติจริงอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านด้านการแสวงหาโอกาส อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือด้านความคิดถูกยอมรับ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1.1 ด้านการสร้างแนวคิดใหม่ พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ให้ความสนใจในสิ่งใหม่ ๆ ที่จะทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ มีการปรับปรุงกระบวนการทำงานอยู่เสมอ อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือชอบแสดงออกในการเสนอแนวความคิดใหม่ อยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการแสวงหาโอกาส ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หาโอกาสเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เพื่อนำมาใช้ในการทำงานอยู่เสมอ อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือหาโอกาสเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนากระบวนการทำงานอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ พยายามหาโอกาสในการนำเสนอความคิดอยู่เสมอ อยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านความคิดถูกยอมรับ ในภาพรวมอยู่ ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือพูดคุยหรือปรึกษากับเพื่อนร่วมงานเกี่ยวกับ แนวคิดใหม่ ๆ หรือนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการทำงาน อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ สนับสนุนเพื่อนร่วมงานที่มีความคิดใหม่ในการทำงาน เพื่อที่เพื่อนร่วมงานจะได้สนับสนุนท่านเช่นกัน อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือระดม ชักจูงผู้อื่น ให้เห็นด้วยกับแนวความคิดของท่าน อยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการประยุกต์ใช้และนำไปปฏิบัติจริง ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือพยายามปรับปรุงพัฒนาวิธีการดำเนินการใหม่ ๆ เพื่อการปฏิบัติงานหรือพัฒนางาน อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ นำวิธีการต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการทำงาน อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือวิธีการและแนวความคิดใหม่ ๆ ของท่านมักจะเกิดประโยชน์ต่อองค์กรอย่างจริงจัง อยู่ในระดับมาก

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมสร้างสรรค่นวัตกรรมของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 มีแนวทาง ดังนี้

2.1 ด้านการสร้างแนวคิดใหม่ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้โอกาสครูได้นำเสนอความคิด โดยที่เปิดรับฟังความคิดเห็นของครู จับประเด็นที่ครูพูดและให้ผลตอบกลับเชิงบวกได้ เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ครูได้กล้าแสดงความคิดเห็นใหม่ ๆ อยู่เสมอ รวมไปถึงสนับสนุนให้ครูได้มีโอกาสนำเสนอความคิด ในการประชุม หรือในพื้นที่สาธารณะ ครูศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในเรื่องที่จะพูดหรือนำเสนอ เพื่อเป็นการเพิ่มความมั่นใจในตนเอง

2.2 ด้านการแสวงหาโอกาส พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสร้างเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างโรงเรียน จัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ/สัมมนา ที่ให้ครูได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนหรือนำเสนอความคิดในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูได้เป็นผู้นำในวง PLC ของโรงเรียนหรือกลุ่มสาระการเรียนรู้ การประชุมในสถานศึกษาผู้บริหารจะจัดให้ครูได้มีโอกาสที่จะนำเสนอความคิด อย่างเช่น การแบ่งเป็นการประชุมกลุ่มย่อย ที่ทุกคนต้องนำเสนอความคิด รวมไปถึงส่งเสริม สนับสนุนให้ครูทุกคนได้เข้าร่วมกิจกรรมกับทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและทางโรงเรียนเพื่อให้มีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยนและนำเสนอแนวความคิดใหม่ ๆ อยู่เสมอ

2.3 ด้านความคิดถูกยอมรับ พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรจัดอบรม/ประชุมเชิงปฏิบัติการหรือจัดกิจกรรมที่จะสามารถส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาเพิ่มพูนความรู้ความสามารถของตนเอง จนเกิดความเชี่ยวชาญ ความชำนาญในงานที่รับผิดชอบหรือสาระการเรียนรู้ที่สอน รวมไปถึงผู้บริหารคอยเป็นที่ปรึกษาให้ความรู้เพิ่มเติมแก่คุณครู เพื่อเป็นการเพิ่มความมั่นใจและความน่าเชื่อถือให้กับครู จนแนวคิดของครูน่าเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับ ครูสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริหารและเพื่อนร่วมงานโดยลงมือปฏิบัติให้เห็นผลชัดเจนว่า แนวคิดของตนสามารถทำให้เกิดผลดีต่อสถานศึกษาได้ จนเป็นที่ยอมรับและได้รับการสนับสนุนกับแนวคิดของครู

2.4 ด้านการประยุกต์ใช้และนำไปปฏิบัติจริง พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างความตระหนักและสร้างแรงจูงใจให้กับครูที่ให้ครูนำความรู้มาใช้พัฒนาสถานศึกษา ผู้บริหารสร้างเครือข่ายระหว่างโรงเรียนเพื่อการแลกเปลี่ยนแนวความคิดหรือแลกเปลี่ยนวิธีการที่นำไปปฏิบัติและเกิดประโยชน์ต่อโรงเรียน และผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูได้นำแนวคิดวิธีการใหม่ ๆ มาใช้ปฏิบัติในสถานศึกษา และมีการนิเทศ ติดตาม เพื่อการนำผลไปพัฒนาให้เกิดประโยชน์ รวมไปถึงครูนำแนวคิด แนวทางปฏิบัติใหม่ ๆ ในงานของตนมาทดลองใช้ในการปฏิบัติงาน เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมและเกิดประโยชน์ต่อองค์กร

7. อภิปรายผล

จากผลการวิจัย การศึกษาพฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรมและแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรมของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาพฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรมของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 พบว่า ด้านการประยุกต์ใช้และนำไปปฏิบัติจริง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้เนื่องมาจาก ครูต้องมีพฤติกรรม การปรับตัวให้เท่าทันกับยุคการทำงานในปัจจุบัน ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ทั้งด้านภาระงานเอกสาร และภาระงานสอน ทำให้ครูจึงมีการปรับ ประยุกต์ใช้แนวคิด หรือวิธีการทำงานต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับการทำงานของตนเอง ซึ่งจะสอดคล้อง กับงานวิจัยของรังสรรค์ ศรีเกียรติณรงค์ (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่องพฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์ของวิศวกรที่มีผลต่อนวัตกรรม ผลิตภัณฑ์ และกระบวนการให้บริการในการจัดการบริหารงานก่อสร้าง ที่พบว่า พฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์ด้านการนำไป ประยุกต์ใช้อยู่ในระดับมาก เนื่องจากการนำความรู้ที่ได้จากประชุมหรือสัมมนา มาใช้ในการปฏิบัติงาน นำผลจากการทำงาน มาปรับปรุง พัฒนางานอยู่เสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของแก้วตา ศรอดิศักดิ์ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยเหตุและผลของ พฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรมของพนักงานธนาคารกรุงเทพ เขตจังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมสร้างสรรค์ นวัตกรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับเรื่อง ปรับตัวเองเพื่อให้เข้ากับสิ่งใหม่ เพื่อให้การ ทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น นั่นคือพฤติกรรมความตั้งใจในการคิดริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ ปรับตัวให้เข้ากับสิ่งใหม่ ๆ เป็นการริเริ่ม กระบวนการ ความคิด ซึ่งจะครอบคลุมไปถึงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ มาเพื่อประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน นอกจากนั้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Kanter (1988) กล่าวว่า เป็นการสร้างแนวคิดที่แปลกใหม่ และสามารถที่จะปรับตนเองให้เข้ากับสิ่ง ใหม่อยู่ตลอดเวลา สอดคล้องกับงานวิจัยของ อำพร พันมะณี (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยด้านองค์กรที่สัมพันธ์กับ พฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรมในการปฏิบัติงานกรณีศึกษาบริษัทไปรษณีย์ไทย จำกัด พบว่า ความคิดเห็นของพฤติกรรม การสร้างนวัตกรรมในการปฏิบัติด้านการสร้างความคิด ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับการทำให้ความคิดเป็นจริง โดย พยายามปรับปรุง พัฒนาการดำเนินการใหม่ ๆ เพื่อพัฒนางานหรือสร้างนวัตกรรม นำแนวคิดใหม่ไปใช้ในการ ดำเนินงาน และปฏิบัติเพื่อให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนางานใหม่ มีกระบวนการในการวางแผนและดำเนินการแนวทางใหม่ ๆ เพื่อ นำไปใช้ในทางปฏิบัติได้

2. จากการศึกษาแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรมของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต 3 พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ควรมีแนวทางการ ส่งเสริมพฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรม ดังนี้

2.1 ด้านการสร้างแนวคิดใหม่ เกี่ยวกับ ช่วยส่งเสริมให้ครูได้มีความกล้าแสดงออกในการที่จะนำเสนอ แนวความคิดใหม่ ๆ พบว่า ผู้บริหารควรส่งเสริม สนับสนุนครู จัดให้มีการพูดในที่สาธารณะ ให้ได้มีโอกาสเสนอความคิด ผู้บริหารให้ความสำคัญในเรื่องการฟัง เวลาที่ครูพูดมีการจับประเด็นและสามารถให้ผลตอบกลับในเชิงบวก ด้วยการหาจุดดีของผู้พูดแล้วพูดยกย่องชมเชยและผู้บริหารเป็นบุคคลที่กล้ารับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นด้วย โดยที่จะไม่ใช้ความคิดของตนเองเป็น ใหญ่ หรือนำมาตัดสิน เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ครูได้กล้าแสดงความคิดเห็นกล้าพูดมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องมาจากสังคมยุคปัจจุบัน เปิดกว้างในทุกมิติ ทั้งทางด้านการสื่อสาร การแสดงออกทางความคิด ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบข้อความ ภาพถ่าย วิดีโอ รวมไปถึง การแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ต่าง ๆ ทุกอย่างล้วนง่ายตายรวดเร็วและมีอิสระ สิ่งหนึ่งที่จะช่วยให้การแสดงออกเหล่านั้นอยู่ใน ขอบเขตและไม่ก่อให้เกิดปัญหา คือการยอมรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน ทั้งของผู้บริหารและครูจะช่วยให้ครูได้กล้า คิด หาแนวทางใหม่ ๆ ได้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวสันต์ สุทธาวาส (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อ พฤติกรรมสร้างนวัตกรรมระดับบุคคลในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า นักวิชาการศึกษาที่ปฏิบัติงานใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษามีลักษณะการคิดของบุคคลที่แสดงให้เห็นความคิดที่แปลกใหม่ และมีประโยชน์ต่อตนเอง

กลุ่มหน่วยงาน และองค์กร ประกอบด้วยมิติด้านการสร้างสรรค์ความคิด และการแสดงให้เห็นความสามารถในการคิดที่แปลกใหม่พื้นฐานและด้านการเปิดกว้างทางความคิด ได้แก่ นักวิชาการศึกษาที่ปฏิบัติงานในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการเปิดรับของบุคคลที่เกี่ยวกับข้อมูลใหม่ ความรู้ใหม่และประสบการณ์ใหม่ โดยเปิดกว้างและยอมรับที่จะเปลี่ยนแปลงความเชื่อดั้งเดิม หากมีหลักฐานหรือข้อโต้แย้งที่สมเหตุสมผล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการเปิดรับข้อมูลใหม่ ความรู้ใหม่ ประสบการณ์ใหม่และการยอมรับที่จะเปลี่ยนแปลง

2.2 ด้านการแสวงหาโอกาส เกี่ยวกับ การช่วยส่งเสริมให้ครูมีความพยายามที่จะหาโอกาสในการนำเสนอความคิดอยู่เสมอ พบว่า ผู้บริหารต้องใช้โอกาสในวง PLC (Professional Learning Community) ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันเป็น Professional ที่โดยนิยามความเชี่ยวชาญให้ตรงกับครูแต่ละคนและกำหนดให้เป็นผู้นำในการนำเสนอแนวทางในการปฏิบัติแต่ละครั้งและผู้บริหารจัดประสบการณ์ให้กับครูมีโอกาสได้นำเสนอแนวความคิดเห็นอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้เนื่องมาจากในปัจจุบันครูต้องแสวงหาโอกาสในการเรียนรู้ เพื่อหากระบวนการคิดและสิ่งใหม่ ๆ มาใช้ในการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ครูต้องมีการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เป็นกระบวนการในการพัฒนาครู อย่างต่อเนื่องเพื่อจะทำให้เพิ่มสมรรถนะในการทำงานของทุกฝ่ายซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญที่ทำให้เกิดการพัฒนาการเรียนการสอนและการปฏิรูปสถานศึกษาที่นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน คุณภาพการศึกษาได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิราวรรณ เพ็ชรนาว่า (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสภวิทยาเขตวิภาวดี กรุงเทพมหานคร พบว่าระดับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสภวิทยาเขตวิภาวดี กรุงเทพมหานคร ด้านการสนับสนุนและเป็นผู้ร่วม อยู่ในระดับมาก เนื่องมาจากว่าครูได้รับการส่งเสริม สนับสนุนจากผู้บริหารให้มีความก้าวหน้าในวิชาชีพอยู่เสมอ และให้ครูได้มีส่วนร่วมในการวางแผนงานและรับผิดชอบ ส่วนร่วมในการนำเสนอและปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ

2.3 ด้านความคิดถูกยอมรับ เกี่ยวกับการส่งเสริมให้ครูสามารถที่จะระดมสมองหรือชักจูงผู้อื่น ให้เห็นด้วยกับแนวความคิดของครู เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาหน่วยงาน พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดอบรมหรือจัดกิจกรรมที่จะสามารถส่งเสริม สนับสนุนและผลักดันให้ครูได้มีโอกาสพัฒนาตนเองด้านความรู้ความสามารถให้เกิดความเชี่ยวชาญในสาระที่สอนหรือในงานที่รับผิดชอบ ให้รู้สึกและจริงจัง เพื่อที่จะเพิ่มความน่าเชื่อถือ ให้ผู้อื่นยอมรับในแนวคิดได้ ผู้บริหารส่งเสริมและเอื้ออำนวยความสะดวกด้านอุปกรณ์ต่าง ๆ รวมถึงให้คำแนะนำเป็นที่ปรึกษาให้กับครูและผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุนครูให้ครูได้ไปศึกษาข้อมูลให้ละเอียดในเรื่องนั้น ๆ เพื่อเพิ่มความมั่นใจในความรู้ความสามารถ ทั้งนี้เนื่องมาจาก การพัฒนาครูเป็นกระบวนการที่มุ่งพัฒนาเพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ซึ่งครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ได้รับการพัฒนา แล้วน่าจะผลการพัฒนาสู่การเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลง สามารถเพิ่มพูนความรู้ให้กับตัวครู จนครูมีความมั่นใจ เป็นที่น่าเชื่อถือให้กับเพื่อนร่วมงาน ผู้บริหารได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ แคนเตอร์ (1998, อ้างถึงใน วสันต์ สุทธาวาส) กล่าวว่า เมื่อบุคคลได้สร้างความคิดใหม่ขึ้นมาแล้วนั้น เขาจำเป็นต้องสร้างผู้สนับสนุนที่สามารถให้อำนาจที่จำเป็นเบื้องหลัง เพื่อให้ความคิดของตนเป็นที่ประจักษ์ได้ จำเป็นจะต้องมีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางสังคมเพื่อหาเพื่อน ผู้ที่สนับสนุนและผู้เห็นด้วยให้กับแนวคิดของตน

2.4 ด้านการประยุกต์ใช้และนำไปปฏิบัติจริง เกี่ยวกับการช่วยส่งเสริมให้ครู มีวิธีการและแนวความคิดใหม่ ๆ ของครู ที่จะทำให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรอย่างจริงจัง พบว่า ผู้บริหารต้องสร้างเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือสร้างช่องทางในการเผยแพร่ความรู้และแนวคิดใหม่ ๆ ของครู สร้างเครือข่ายระหว่างโรงเรียนเพื่อแลกเปลี่ยนวิธีการ ความคิดแนวใหม่ หรือเพื่อนำวิธีการและแนวคิดไปปฏิบัติและพัฒนาเกิดประโยชน์มากขึ้น มีการนิเทศ ติดตาม เพื่อการนำผลไปพัฒนาให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กร ผู้บริหารสร้างความตระหนักและสร้างแรงจูงใจในการแสวงหาความรู้ใหม่ให้กับครูและบุคลากรที่จะสามารถนำความรู้ นั้นมาพัฒนาองค์กรได้ ผู้บริหารให้ครูได้นำแนวคิด วิธีการทำงานใหม่ ๆ ของครูมาใช้ปฏิบัติในสถานศึกษา ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูได้รับการอบรม พัฒนาความรู้ ส่งเสริมให้ได้รับการศึกษาต่อ ครูได้รับเป็นองค์ความรู้ใหม่ ๆ ทำให้เกิดการพัฒนาตนเอง รวมถึงนำมาใช้พัฒนาและปฏิบัติในองค์กรได้ด้วย ครูนำแนวคิดและวิธีการทำงานใหม่ ๆ ของตนเอง มาทดลองใช้ในการ

ปฏิบัติงาน เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมและเกิดประโยชน์ต่อองค์กร ทั้งนี้เนื่องมาจาก ภาระงานที่แตกต่างและหลากหลายของครูในปัจจุบัน ครูจึงจำเป็นต้องหาแนวทาง วิธีการที่เหมาะสมต่อการปฏิบัติงานของตนเอง เพื่อจะได้เกิดประสิทธิผลในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเกียรติศักดิ์ สุภรัตน์และกล้าหาญ ณ น่าน (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่องสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงานของข้าราชการครูประถมศึกษา พบว่า ระดับพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงานของข้าราชการครูประถมศึกษาที่มีพฤติกรรมสร้างนวัตกรรมในการทำงานอยู่ในระดับมากสามารถอธิบายได้ว่าพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงานในสถานการณ์ปัจจุบันมีความสำคัญโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา ครูจำเป็นต้องมีความคิดสร้างสรรค์เพื่อหาวิธีการสอนใหม่ ๆ ไม่น่าเบื่อ รวมไปถึงครูมีการพัฒนาตนเองให้เป็นคนคิดนอกกรอบ คิดแก้ปัญหาด้วยวิธีการใหม่ ๆ อยู่เสมอ การกล้าแสดงความคิดเห็นก็เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับครูยุคปัจจุบัน ซึ่งถือได้ว่าเป็นการแสดงออกถึงคุณค่าในการคิดและนำไปปรับใช้เพื่อใช้ในการทำงาน

8. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยพบว่า ด้านความคิดถูกยอมรับ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดอบรมหรือจัดกิจกรรมที่สามารถส่งเสริม สนับสนุนและผลักดันให้ครูได้มีโอกาสพัฒนาตนเองให้เกิดความเชี่ยวชาญ ควรสร้างเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างโรงเรียน และผู้บริหารควรส่งเสริมและเอื้ออำนวยความสะดวกด้านอุปกรณ์ต่าง ๆ รวมถึงให้คำแนะนำเป็นที่ปรึกษาให้กับครู เพื่อเพิ่มความมั่นใจในความรู้ความสามารถของครูจนเป็นที่ยอมรับ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาพฤติกรรมสร้างนวัตกรรมของครูโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดต่าง ๆ กัน เช่น โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สังกัดองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น
2. การศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมสร้างนวัตกรรมของครู โดยทำการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว หรือการสนทนากลุ่มเพื่อให้ครูได้สามารถแสดงความคิดเห็นมากขึ้น เพื่อจะทราบข้อมูลเชิงลึกของครูที่มีความคิดเห็นต่อปัจจัยนั้น ๆ

9. เอกสารอ้างอิง

- เกียรติศักดิ์ สุภรัตน์ และกล้าหาญ ณ น่าน. (2566). สภาพแวดล้อมในการทำงานที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงานของข้าราชการครูประถมศึกษา. วารสารวิชาการการตลาดและการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, 10(1); 20-35
- แก้วตา ศรอดิศักดิ์. (2560). ปัจจัยเหตุและผลของพฤติกรรมสร้างนวัตกรรมของพนักงานธนาคารกรุงเทพ เขตจังหวัดนครปฐม (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ) นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร
- ตรีทิพย์ บุญเยี่ยม. (2554). ปัจจัยเชิงสาเหตุพระระดับที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสร้างนวัตกรรมระดับบุคคลและระดับกลุ่มงานเพื่อสร้างนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ในบริษัทเอกชนของไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ) กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รังสรรค์ ศรีเกียรติณรงค์. (2559). พฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์ของวิศวกรที่มีผลต่อนวัตกรรมผลิตภัณฑ์และกระบวนการให้บริการในการจัดการบริหารงานก่อสร้าง (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ) นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

- วสันต์ สุทธาวาส และประสพชัย พสุนนท์. (2558). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมสร้างนวัตกรรมระดับบุคคลในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, Silpakorn University, 8(1); 534-538
- วิราวรรณ เพ็ชรนา. (2563). แนวทางการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสหวิทยาเขตวิภาวดี กรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร
- วรชัย สิงห์ฤกษ์. (2561). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการสร้างสรรค์นวัตกรรมของเจ้าหน้าที่สหกรณ์การเกษตรในจังหวัดเพชรบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ไตรจิต สัจปัญญพิทักษ์. (2562). บทบาทการเป็นตัวแปรสื่อของ “ความผูกพันต่องาน” ในความสัมพันธ์ระหว่าง “ความมีอิสระในงาน” กับ “พฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรม” ของเจ้าหน้าที่การตลาด (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 3. (2565). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2565. นครสวรรค์: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2564). ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครสวรรค์. (2563). แผนพัฒนาการศึกษา (พ.ศ.2563-2565). นครสวรรค์: สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครสวรรค์
- อำพร พันมะณี. (2562). ปัจจัยด้านองค์กรที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรม ในการปฏิบัติงาน กรณีศึกษา : บริษัท ไปรษณีย์ไทยจำกัด (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

ระดับการเปิดเผยรายงานความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย:**กลุ่ม SET ปี พ.ศ. 2564****Level of Disclosure of Sustainability Report of Thai Listed Companies:****SET Group in 2021**

สุมินทร เป้าธรรม¹ ดวงฤดี อู๋², จิราภา ชาลาธราวัฒน์³, ฐิติมา สำเภาทอง⁴, อารยา วรชีนา⁵ และ เบญจภรณ์ นาคนวน⁶
Sumintorn Baotham¹, Duangrudee Wu², Jirapa Chalatharawat³, Thitima Samphaotong⁴, Araya Worachina⁵ and Benchaporn Naknuen⁶

^{1,2}อาจารย์ประจำคณะอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสกลนคร

³อาจารย์ประจำคณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตขอนแก่น

⁴⁻⁶นักศึกษาหลักสูตรบัญชีบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสกลนคร

¹⁻²Lecturer of Faculty of Industry and Technology, Rajamangala University of Technology Isan, Sakon-Nakhon Campus

³Lecturer of Faculty of Business Administration and Information Technology,

Rajamangala University of Technology Isan, Khonkean Campus

⁴⁻⁶Students of Bachelor of Accountancy, Rajamangala University of Technology Isan, Sakon-Nakhon Campus

Corresponding author. Email: sumintorn@hotmail.com

(Received: May 5, 2023; Revised: August 15, 2023; Accepted: September 10, 2023)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการเปิดเผยรายงานความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในกลุ่ม SET เก็บรวบรวมข้อมูลจากรายงานความยั่งยืนและจากแบบ 56-1 One Report ในปี 2564 จำนวน 583 บริษัท เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นกระดานทำการแบบตรวจรายการ ซึ่งพัฒนาตามกรอบการรายงานความยั่งยืนสากล GRI Standards แบ่งออกเป็น 4 ด้านได้แก่ ด้านมาตรฐานสากล ด้านเศรษฐกิจ ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านสังคม ใช้ค่าดัชนีการเปิดเผยข้อมูลในการวัดระดับการเปิดเผยข้อมูล ซึ่งอยู่ในรูปอัตราส่วนของคะแนนรวมที่แต่ละบริษัทได้รับจริงกับคะแนนรวมสูงสุดที่คาดว่าจะได้รับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่ม SET มีดัชนีการเปิดเผยรายงานความยั่งยืนด้านมาตรฐานสากลมากที่สุด รองลงมาคือด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม ตามลำดับ กลุ่มอุตสาหกรรมที่มีดัชนีการเปิดเผยรายงานความยั่งยืนมากที่สุดคือ กลุ่มทรัพยากร รองลงมาคือ กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค และกลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร ส่วนกลุ่มบริการ เป็นกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีดัชนีการเปิดเผยรายงานความยั่งยืนน้อยที่สุด ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัยชี้ให้เห็นการเพิ่มขึ้นของการเปิดเผยรายงานความยั่งยืน ซึ่งสะท้อนบทบาทความรับผิดชอบที่บริษัทมีต่อผู้มีส่วนได้เสีย และเป็นประโยชน์ต่อการลงทุนในการเพิ่มข้อมูลสำคัญที่ช่วยให้นักลงทุนพิจารณาทางเลือกในการตัดสินใจลงทุนได้

คำสำคัญ: การเปิดเผยรายงานความยั่งยืน; บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET

Abstract

The purpose of this research was to study the level of disclosure of sustainability report of Thai listed companies: SET group in 2021. Collected data from sustainability reports and form 56-1 One Report in 2021 of 583 companies. The instrument used in this study was a checklist paper which is developed according to the international sustainability reporting framework GRI standards, divided into 4 aspects: international standards, economic, environmental and social aspects. The disclosure index is used to measure the level of disclosure, which is in the ratio of the total score that each company actually received to the total expected maximum score. Statistics used in data analysis were frequency and percentage. The research shows that the international standards are most disclosed, followed by the environment, and economic, respectively. As for social, there is a minimum disclosure of sustainability reports. The industry group with the highest number of sustainability reporting disclosures is the group of resources followed by the group of consumer products, and agro and food industry groups, respectively. Service group is the industry group with the lowest sustainability reporting index. The research findings suggest a rise in the disclosure of sustainability reports, which represent the company's obligations and responsibilities to its stakeholders, further aids investors by providing crucial data that aids investors in formulating strategies when selecting companies to invest in.

Keywords: disclosure of sustainability report; Thai listed companies SET group

1. บทนำ

การเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืน (Sustainability Disclosure) เป็นการเผยแพร่และรายงานข้อมูลผลการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และบรรษัทภิบาลขององค์กรหรือธุรกิจ โดยข้อมูลดังกล่าวเกิดจากการวัดและประเมินประสิทธิภาพภายในองค์กรอย่างเป็นระบบ เพื่อสะท้อนให้เห็นศักยภาพ ธุรกิจในระยะยาวและเป็นเครื่องมือที่ช่วยทำให้เกิดการพัฒนาและปรับปรุง การดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายตามที่องค์กรวางไว้ ปัจจุบันมาตรฐานสากลด้านการเปิดเผยข้อมูล และ รายงานความยั่งยืนมีอยู่หลายแนวปฏิบัติ เช่น Global Reporting Initiative (GRI), International Integrated Reporting Council (IIRC), Carbon Disclosure Project (CDP) เป็นต้น แต่ที่ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน คือ GRI เนื่องจากมีตัวชี้วัดที่ช่วยให้ผู้รายงานเลือกใช้ตามความเหมาะสมของธุรกิจและความสนใจของผู้มีส่วนได้เสีย ทั้งนี้การเปิดเผยข้อมูลด้านความยั่งยืนสามารถทำได้หลากหลายช่องทาง ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมกรบริโภคข้อมูลข่าวสารของผู้มีส่วนได้เสีย เช่น บนเว็บไซต์ของบริษัท รายงานประจำปี รายงานความรับผิดชอบต่อสังคม หรือรายงานความยั่งยืน เป็นต้น ตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จของการสร้างแรงจูงใจให้บริษัทจดทะเบียนเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืน คือ ตลาดหลักทรัพย์ในประเทศไทยกลุ่ม สแกนดิเนเวีย ได้แก่ นอร์เวย์ ฟินแลนด์ และสวีเดน โดยมีกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลความยั่งยืนไปพัฒนาดัชนีความยั่งยืน (ESG หรือ Sustainability Indexes) และกำหนดให้บริษัทที่อยู่ในดัชนีดังกล่าวต้องรายงานความยั่งยืนตามมาตรฐาน GRI เพื่อให้ความมั่นใจแก่ผู้ลงทุนว่าจะได้รับข้อมูลที่มีคุณภาพและน่าเชื่อถือ สำหรับตลาดหลักทรัพย์ต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียเริ่มต้นตัวและกระตุ้นให้บริษัทจดทะเบียนเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนเพิ่มมากขึ้นโดยเน้นเผยแพร่คู่มือและแนวปฏิบัติการรายงานด้านความยั่งยืนสำหรับบริษัทจดทะเบียนตามความสมัครใจ เช่น มาเลเซีย สิงคโปร์ ฮ่องกง และไทย (อรุณี ตันติมังกร และ ศุภกร เอกชัยไพบุลย์, 2560)

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า การศึกษาการเปิดเผยรายงานความยั่งยืนมีการประเมินในหลายมิติ เช่น มิติที่ 1 การวัดระดับการเปิดเผยข้อมูลจากแนวทางความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการ 10 ประการตามคู่มือแนวปฏิบัติความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการที่จัดทำโดยตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เช่น ทศนิยม กล้ามาก และคณะ (2561) พบว่า ในช่วงก่อนการกำหนดหลักเกณฑ์ดังกล่าว (ปี 2554-2555) บริษัทส่วนใหญ่มีระดับการเปิดเผยข้อมูลอยู่ในระดับต่ำถึงปานกลาง แต่หลังจากการกำหนดหลักเกณฑ์ (ปี 2556-2558) บริษัทส่วนใหญ่มีการเปิดเผยข้อมูลในระดับปานกลางถึงสูง นอกจากนี้ยังพบว่าหลังการกำหนดหลักเกณฑ์การเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมในทุกข้อเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด สอดคล้องกับ ดวงฤดี อุ และคณะ (2565) ที่ทำการวัดระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ mai พบว่า ส่วนใหญ่มีการเปิดเผยข้อมูลอยู่ในระดับกลางถึงสูง โดยประเด็นที่มีการเปิดเผยข้อมูลมากที่สุดคือการกำกับดูแลกิจการที่ดี รองลงมา คือ การปฏิบัติต่อแรงงานอย่างเป็นธรรมและการเคารพสิทธิมนุษยชน มิติที่ 2 วัดการเปิดเผย 7 หัวข้อหลักตามมาตรฐานว่าด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม (ISO 26000) เช่น วิภา จงรัชต์สัจ (2559) พบว่า บริษัทในกลุ่ม SET 100 Index ในปี 2554 เปิดเผยข้อมูลครบทุกประเด็นในหัวข้อธรรมาภิบาล ส่วนหัวข้อที่มีการเปิดเผยน้อยที่สุดคือหัวข้อด้านสิ่งแวดล้อม มิติที่ 3 วัดตามเกณฑ์และคู่มือการเข้าร่วมการประเมินความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนฯ 19 หมวดย่อย 42 รายการ โดยแบ่งออกเป็น 3 มิติ ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม เช่น สุมินทร เป้าธรรม และคณะ (2565) พบว่า บริษัทจดทะเบียนฯ กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร ปี 2562 มีการเปิดเผยข้อมูลด้านเศรษฐกิจมากที่สุด รองลงมาคือด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับ สุมินทร เป้าธรรม และคณะ (2564) พบว่า บริษัทจดทะเบียนฯ กลุ่มทรัพยากร ปี 2563 มีการเปิดเผยข้อมูลด้านเศรษฐกิจมากที่สุด รองลงมาคือด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม เช่นกัน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ ปิยะดา เนตรสุวรรณ์ และคณะ (2565) ที่วัดจากกรอบแนวทางการจัดทำรายงานข้อมูลความยั่งยืนในระดับสากล (GRI-G4) ของบริษัทจดทะเบียนฯ ในปี 2558-2560 จำนวน 91 ตัวชี้วัดย่อย พบว่ามีการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ มากที่สุด รองลงมาคือด้านสังคมและด้านสิ่งแวดล้อม ตามลำดับ และ วิริยา จงรัชต์สัจ, (2561) พบว่า บริษัทไทยส่วนใหญ่มีระดับการรายงานข้อมูลสังคมและสิ่งแวดล้อมตามกรอบการจัดทำ รายงานของ GRI ฉบับ 3.1 ในระดับต่ำ และส่วนใหญ่รายงานข้อมูลเพียงบางประเด็นในแต่ละด้าน โดย กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม (ประเภทธุรกิจปิโตรเคมีและเคมีภัณฑ์) และกลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากร (ประเภทธุรกิจพลังงานและสาธารณูปโภค) มีการรายงานข้อมูลสังคมและสิ่งแวดล้อมมากกว่ากลุ่มอุตสาหกรรมอื่น ในทางตรงกันข้ามกลุ่มอุตสาหกรรมบริการมีระดับการรายงานข้อมูลสังคมและสิ่งแวดล้อมตามกรอบการจัดทำรายงานของ GRI ต่ำสุด หากจำแนกตามประเภทของการรายงาน ตามกรอบการจัดทำรายงานของ GRI บริษัทในทุกกลุ่มอุตสาหกรรมมีการรายงานด้านสังคมมากกว่าด้านอื่น ๆ เพื่อเป็นการขยายขอบเขตงานวิจัยด้านการเปิดเผยรายงานความยั่งยืน ผู้วิจัยจึงสนใจที่ศึกษาถึงระดับการเปิดเผยรายงานความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ กลุ่ม SET ปี 2564 โดยใช้วัดจากมิติการจัดทำรายงานความยั่งยืนในระดับสากล (GRI Standards) เพื่อศึกษาถึงระดับการเปิดเผยรายงานความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนที่เข้าสู่ตลาดหลักทรัพย์ในกลุ่ม SET มีการเปิดเผยรายงานความยั่งยืนอย่างไร

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาระดับการเปิดเผยรายงานความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ กลุ่ม SET

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎี

ทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder Theory) มีพื้นฐานมาจากกรอบแนวคิดของ Barnard (1938) ซึ่งนำเสนอมุมมองของผู้บริหารในการสนับสนุนความรับผิดชอบต่อสังคม โดย Freeman (1984) สนับสนุนว่าผู้บริหารต้องสร้างความพึง

พอใจต่อผู้มีส่วนได้เสียที่มีอิทธิพลต่อผลลัพธ์ของบริษัท ซึ่งเป็นผู้ที่มีผลกระทบหรือได้รับผลกระทบจากการตัดสินใจ ที่เกิดจากนโยบายและการปฏิบัติของบริษัท สอดคล้องกับทฤษฎีความชอบธรรมหรือทฤษฎีชอบด้วยกฎหมาย (Legitimacy Theory) ที่อธิบายถึงการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรบุคคลของบริษัทนั้นได้รับสิทธิมาจากสังคม โดยการดำเนินธุรกิจต้องอยู่ภายใต้ความคาดหวังของสังคมและการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมาย (Suchman, 1995) จากแนวคิดดังกล่าวการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนจึงเป็นกลไกการให้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิด เป้าหมาย พัฒนาการ และผลการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการกำกับดูแลกิจการ และแนวการบริหารจัดการ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนได้เสีย ครอบคลุมถึง ผู้ถือหุ้น นักลงทุน เจ้าหนี้ คู่ค้า คู่แข่ง พนักงาน ภาครัฐบาล สื่อมวลชน ชุมชน ตลอดจนองค์กรต่างๆ ที่กิจการจะต้องทำการติดต่อ โดยกิจการมีแนวโน้มในการตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนได้เสียอย่างต่อเนื่อง อันจะส่งผลกระทบโดยตรงต่อการดำเนินงานของกิจการ และนโยบายการเปิดเผยข้อมูลเหล่านี้ ล้วนเป็นความคาดหวังของผู้มีส่วนได้เสียที่จะรับทราบกระบวนการดังกล่าว ผ่านการรายงานข้อมูลการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ตลาดหลักทรัพย์กับความยั่งยืน

ปัจจุบันตลาดหลักทรัพย์ฯ มีการส่งเสริมให้บริษัทจดทะเบียนเปิดเผยข้อมูลด้านความยั่งยืนใน 3 แนวทางสำคัญ ดังนี้ แนวทางที่ 1 เปิดเผยแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี/รายงานประจำปี (แบบ 56-1 One Report) โดยสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (สำนักงาน ก.ล.ต.) กำหนดให้บริษัทจดทะเบียนเปิดเผยข้อมูลการดำเนินงานที่ครอบคลุมประเด็นด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และการกำกับดูแลกิจการตลอดห่วงโซ่มูลค่าให้ครบถ้วน แนวทางที่ 2 แนวปฏิบัติกรายงานความยั่งยืนสำหรับบริษัทจดทะเบียน โดยตลาดหลักทรัพย์ฯ ได้เผยแพร่ “แนวทางการจัดทำรายงานแห่งความยั่งยืน” ฉบับแรกในปี 2555 ตามกรอบการรายงาน Global Reporting Initiative (GRI) ต่อมาในปี 2560 ได้เผยแพร่เอกสารเรื่อง “คำแนะนำในการจัดทำรายงานความยั่งยืนของธุรกิจ” เพื่อเป็นแนวทางให้บริษัทจดทะเบียนเข้าใจถึงกระบวนการจัดทำรายงานความยั่งยืนโดยละเอียดมากยิ่งขึ้น ปัจจุบันข้อมูลด้านความยั่งยืนของธุรกิจเริ่มเป็นที่สนใจของผู้ลงทุนมากยิ่งขึ้น ตลาดหลักทรัพย์ฯ จึงจัดทำคู่มือการรายงานความยั่งยืนสำหรับบริษัทจดทะเบียน (SET Sustainability Reporting Guide) เพื่อให้บริษัทจดทะเบียนใช้เป็นเครื่องมือในการรายงานความยั่งยืนให้มีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของผู้ลงทุนและผู้มีส่วนได้เสียต่างๆ ตามบริบทของประเทศไทย แนวทางที่ 3 แนวทางการรายงานความยั่งยืนตามมาตรฐานสากล ปัจจุบันการรายงานความยั่งยืนระดับสากลมีหลากหลายมาตรฐาน ซึ่งบริษัทจดทะเบียนสามารถเลือกอ้างอิงได้ตามความสมัครใจ เช่น GRI Standards, Integrated Report Framework, Recommendations of the Task Force on Climate-related Financial Disclosures (TCFD), Carbon Disclosure Project (CDP) เป็นต้น สำหรับมาตรฐานการรายงานความยั่งยืนสากลที่นิยมใช้อย่างแพร่หลาย คือ GRI Standards เนื่องจากสามารถประยุกต์ใช้ได้กับธุรกิจทุกขนาดในทุกอุตสาหกรรม เน้นกระบวนการเปิดเผยข้อมูลเฉพาะประเด็นสำคัญด้านความยั่งยืนผ่านมุมมองของธุรกิจและกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียที่หลากหลาย งานวิจัยนี้จึงสนใจศึกษาการเปิดเผยในมิติของการจัดทำรายงานความยั่งยืนในระดับสากล (GRI Standards) ทั้งนี้ GRI เป็นองค์กรอิสระที่ไม่แสวงหากำไร ซึ่งก่อตั้งโดยสำนักงานโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme: UNEP) และเครือข่าย Ceres GRI เผยแพร่แนวทางการรายงานความยั่งยืน G1 ในปี 2543 เป็นครั้งแรก จากนั้นได้พัฒนาอย่างต่อเนื่องจนมาเป็น GRI Standards ในปัจจุบัน

การเปิดเผยข้อมูลของธุรกิจถือเป็นกลไกสำคัญที่ใช้ตัดสินใจเพื่อการลงทุน โดยธุรกิจที่มีการเปิดเผยข้อมูลอย่างโปร่งใส ถูกต้อง และครบถ้วนก็จะยิ่งสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียและดึงดูดให้ผู้ลงทุนเกิดความสนใจ อย่างไรก็ตามการเปิดเผยข้อมูลของธุรกิจควรแสดงให้เห็นถึงการดำเนินธุรกิจและบริหารความเสี่ยงที่ครอบคลุมประเด็นด้านความยั่งยืนเพื่อให้ผู้ลงทุนมีข้อมูลเพียงพอสำหรับการพิจารณาลงทุน สอดคล้องกับรายงานของ KPMG เรื่อง Impact of ESG Disclosure ที่อธิบายว่าผู้ลงทุนชั้นนำระดับโลกอย่าง BlackRock และ Vanguard นิยมใช้ข้อมูลด้านความยั่งยืนมาวิเคราะห์สุขภาพของ

บริษัทในระยะยาว เช่น ข้อมูลการใช้พลังงานที่สะท้อนต้นทุน และความเสี่ยงในการพึ่งพาพลังงานของธุรกิจ อีกทั้งมีการนำปัจจัยด้านความยั่งยืนมาเป็นส่วนหนึ่งในเงื่อนไขการออกผลิตภัณฑ์เพื่อการลงทุน เช่น กองทุน และ ETFs โดยเชื่อว่าธุรกิจที่คำนึงถึงหลักการของความยั่งยืน จะช่วยลดความเสี่ยงจากการลงทุนและสามารถสร้างผลตอบแทนได้สม่ำเสมอ ควบคู่ไปกับการสร้างผลลัพธ์ที่ดีต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในภาพรวม (ศูนย์พัฒนาธุรกิจเพื่อความยั่งยืน, 2567)

4. วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์กลุ่ม SET ที่มีการเปิดเผยรายงานความยั่งยืนในรายงานความยั่งยืน ปี 2564 และจากแบบ 56-1 One Report ปี 2564 จำนวน 583 บริษัท ได้แก่ กลุ่มทรัพยากร จำนวน 65 บริษัท กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร จำนวน 63 บริษัท กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม จำนวน 90 บริษัท กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง จำนวน 162 บริษัท กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค จำนวน 40 บริษัท กลุ่มเทคโนโลยี จำนวน 41 บริษัท และกลุ่มบริการ จำนวน 122 บริษัท ทั้งนี้ ไม่ได้รวม 1) บริษัทที่อยู่ในกลุ่มธุรกิจการเงิน ซึ่งมีลักษณะเฉพาะ 2) บริษัทที่แก้ไขการดำเนินงานไม่ได้ตามกำหนดซึ่งอยู่ระหว่างการฟื้นฟูกิจการ (Non-Performing Group) และ 3) บริษัทที่เพิ่งจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์กลุ่ม SET ในปี 2565

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ กระดาษทำการแบบตรวจรายการ (Checklist) ซึ่งพัฒนาตามกรอบการรายงานความยั่งยืนสากล GRI Standards แบ่งออกเป็น 4 ด้าน จำนวน 136 รายการ ได้แก่ ด้านมาตรฐานสากล (Universal Standards) จำนวน 59 รายการ ด้านเศรษฐกิจ (Economic) จำนวน 13 รายการ ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental) จำนวน 30 รายการ และด้านสังคม (Social) จำนวน 34 รายการ

การวิจัยนี้ได้ใช้ดัชนีรายงานความยั่งยืน ตามกรอบการจัดทำรายงานความยั่งยืนสากล (GRI Standards เป็นตัวแทนของดัชนีการรายงานความยั่งยืน ซึ่งวิธีการคำนวณดัชนีการรายงานเพื่อความยั่งยืนได้พัฒนามาจาก Bhattacharyya (2014), Rouf (2011) Gamerschlag et al. (2011), และ Mohd Ghazali (2007) โดยการคำนวณดัชนีการรายงานข้อมูลด้านมาตรฐานสากล เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และสังคม อยู่ในรูปอัตราส่วนของคะแนนรวมที่แต่ละบริษัทได้รับจริงกับคะแนนรวมสูงสุดที่คาดว่าจะได้รับ ซึ่งการให้คะแนนการรายงานข้อมูลด้านมาตรฐานสากล ด้านเศรษฐกิจ ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านสังคม คือ หากบริษัทมีการรายงานการรายงานข้อมูลด้านมาตรฐานสากล ด้านเศรษฐกิจ ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านสังคมในรายงานความยั่งยืน 2564 หรือแบบ 56-1 One Report 2564 ตามรายการที่กำหนดไว้ในแบบตรวจรายการ (Checklist) จะได้รับคะแนนในรายการนั้นเท่ากับ 1 คะแนน ในทางตรงกันข้าม หากไม่มีการเปิดเผยข้อมูลตามรายการที่กำหนดไว้ จะได้รับคะแนนในรายการนั้นเท่ากับ 0 คะแนน โดยข้อมูลที่ได้จะนำมาวิเคราะห์ โดยคำนวณดัชนีการเปิดเผยข้อมูล (Disclosure Index) ดังนี้

$$\text{GRI Index} = \text{AS/MS} \times 100$$

$$\text{โดยที่ } 0 \leq \text{INDEX} \leq 1$$

AS = คะแนนจริงที่แต่ละบริษัทได้รับ (Actual Scores)

MS = คะแนนรวมสูงสุดที่แต่ละบริษัทควรจะได้รับ (Maximum Scores)

โดยมีข้อกำหนดระดับการเปิดเผยข้อมูลเป็น 3 ระดับ Bhattacharyya (2014), Rouf (2011) Gamerschlag et al. (2011), และ Mohd Ghazali (2007) ดังนี้

0.68 - 1.00 หมายถึง บริษัทที่มีการเปิดเผยรายงานความยั่งยืนในระดับสูง

0.34 - 0.67 หมายถึง บริษัทที่มีการเปิดเผยรายงานความยั่งยืนในระดับปานกลาง

0.00 - 0.33 หมายถึง บริษัทที่มีการเปิดเผยรายงานความยั่งยืนในระดับต่ำ

5. ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 แสดงดัชนีการเปิดเผยรายงานความยั่งยืนโดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

ลำดับ	กลุ่มอุตสาหกรรม	AS (รายการ)	MS (รายการ)	ดัชนีการเปิดเผย ข้อมูล (AS/MS)	ร้อยละ (%)	ต่ำ	ปานกลาง	สูง
1	ทรัพยากร	107	136	0.79	79			✓
2	สินค้าอุปโภคบริโภค	96	136	0.71	71			✓
3	เกษตรและ อุตสาหกรรมอาหาร	93	136	0.68	68			✓
4	เทคโนโลยี	93	136	0.68	68			✓
5	สินค้าอุตสาหกรรม	89	136	0.65	65		✓	
6	อสังหาริมทรัพย์และ ก่อสร้าง	89	136	0.65	65		✓	
7	บริการ	77	136	0.57	57		✓	
เฉลี่ย		92	136	0.68	68			✓

จากตารางที่ 1 แสดงดัชนีการเปิดเผยรายงานความยั่งยืนโดยรวมทั้ง 4 ด้าน พบว่าบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่ม SET มีดัชนีการเปิดเผยรายงานความยั่งยืนในระดับสูงสุด (อยู่ในช่วง 0.68 - 1.00) จำนวน 92 รายการ คิดเป็นร้อยละ 68 กลุ่มอุตสาหกรรมที่มีดัชนีการเปิดเผยรายงานความยั่งยืนมากที่สุดคือ กลุ่มทรัพยากร รองลงมาคือกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร และกลุ่มเทคโนโลยี ส่วนกลุ่มที่มีดัชนีการเปิดเผยรายงานความยั่งยืนน้อยที่สุดคือกลุ่มบริการ โดยมีดัชนีการเปิดเผยรายงานความยั่งยืนในระดับปานกลาง (อยู่ในช่วง 0.34 - 0.67) จำนวน 77 รายการ คิดเป็นร้อยละ 57

ตารางที่ 2 แสดงดัชนีการเปิดเผยรายงานความยั่งยืนด้านมาตรฐานสากล จำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

ลำดับ	กลุ่มอุตสาหกรรม	AS (รายการ)	MS (รายการ)	ดัชนีการเปิดเผย ข้อมูล (AS/MS)	ร้อยละ (%)	ต่ำ	ปานกลาง	สูง
1	เทคโนโลยี	50	59	0.85	85			✓
2	สินค้าอุปโภคบริโภค	49	59	0.83	83			✓
3	ทรัพยากร	46	59	0.78	78			✓
4	บริการ	43	59	0.73	73			✓
5	เกษตรและ อุตสาหกรรมอาหาร	42	59	0.71	71			✓
6	อสังหาริมทรัพย์และ ก่อสร้าง	41	59	0.69	69			✓
7	สินค้าอุตสาหกรรม	39	59	0.66	66		✓	
เฉลี่ยรวม		44	59	0.75	75			✓

จากตารางที่ 2 แสดงดัชนีการเปิดเผยรายงานความยั่งยืนด้านมาตรฐานสากล พบว่า บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่ม SET มีดัชนีการเปิดเผยรายงานความยั่งยืนด้านมาตรฐานสากลในระดับสูงสุด (อยู่ในช่วง 0.68 - 1.00) จำนวน 44 รายการ คิดเป็นร้อยละ 75 กลุ่มอุตสาหกรรมที่มีดัชนีการเปิดเผยรายงานความยั่งยืนด้านมาตรฐานสากลมากที่สุดคือกลุ่มเทคโนโลยี รองลงมาคือกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค และกลุ่มทรัพยากร ส่วนกลุ่มที่มีดัชนีการเปิดเผยรายงานความยั่งยืนด้านมาตรฐานสากลน้อยที่สุดคือกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม โดยมีดัชนีการเปิดเผยรายงานความยั่งยืนอยู่ในระดับปานกลาง (อยู่ในช่วง 0.34 - 0.67) จำนวน 39 รายการ คิดเป็นร้อยละ 66

ตารางที่ 3 แสดงดัชนีการเปิดเผยรายงานความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ จำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

ลำดับ	กลุ่มอุตสาหกรรม	AS (รายการ)	MS (รายการ)	ดัชนีการเปิดเผย ข้อมูล(AS/MS)	ร้อยละ (%)	ต่ำ	ปานกลาง	สูง
1	สินค้าอุปโภคบริโภค	9	13	0.69	69			✓
2	ทรัพยากร	9	13	0.69	69			✓
3	เทคโนโลยี	9	13	0.69	69			✓
4	เกษตรและ อุตสาหกรรมอาหาร	8	13	0.62	62		✓	
5	สินค้าอุตสาหกรรม	8	13	0.62	62		✓	
6	อสังหาริมทรัพย์และ ก่อสร้าง	8	13	0.62	62		✓	
7	บริการ	6	13	0.46	46		✓	
เฉลี่ยรวม		8	13	0.63	63		✓	

จากตารางที่ 3 แสดงดัชนีการเปิดเผยรายงานความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ พบว่า บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่ม SET มีดัชนีการเปิดเผยรายงานความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจในระดับปานกลาง (อยู่ในช่วง 0.34 - 0.67) จำนวน 8 รายการ คิดเป็นร้อยละ 63 กลุ่มอุตสาหกรรมที่มีดัชนีการเปิดเผยรายงานความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจมากที่สุดคือกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค กลุ่มทรัพยากร และกลุ่มเทคโนโลยี รองลงมาคือ กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม และกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง ส่วนกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีดัชนีการเปิดเผยรายงานความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจน้อยที่สุดคือกลุ่มบริการ โดยมีดัชนีการเปิดเผยรายงานความยั่งยืนในระดับปานกลาง (อยู่ในช่วง 0.34 - 0.37) จำนวน 6 รายการ คิดเป็นร้อยละ 46

ตารางที่ 4 แสดงดัชนีการเปิดเผยรายงานความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม จำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

ลำดับ	กลุ่มอุตสาหกรรม	AS (รายการ)	MS (รายการ)	ดัชนีการเปิดเผย ข้อมูล (AS/MS)	ร้อยละ (%)	ต่ำ	ปานกลาง	สูง
1	ทรัพยากร	28	30	0.93	93			✓
2	เกษตรและ อุตสาหกรรมอาหาร	21	30	0.70	70			✓

ตารางที่ 4 แสดงดัชนีการเปิดเผยรายงานความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม จำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรม (ต่อ)

ลำดับ	กลุ่มอุตสาหกรรม	AS (รายการ)	MS (รายการ)	ดัชนีการเปิดเผย ข้อมูล (AS/MS)	ร้อยละ (%)	ต่ำ	ปานกลาง	สูง
3	สินค้าอุตสาหกรรม	20	30	0.67	67		✓	
4	อสังหาริมทรัพย์และ ก่อสร้าง	20	30	0.67	67		✓	
5	สินค้าอุปโภคบริโภค	18	30	0.60	60		✓	
6	เทคโนโลยี	16	30	0.53	53		✓	
7	บริการ	14	30	0.47	47		✓	
เฉลี่ยรวม		20	30	0.65	65		✓	

จากตารางที่ 4 แสดงดัชนีการเปิดเผยรายงานความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่ม SET มีการเปิดเผยรายงานความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมในระดับปานกลาง (อยู่ในช่วง 0.34 - 0.67) จำนวน 20 รายการ คิดเป็นร้อยละ 65 กลุ่มอุตสาหกรรมที่มีดัชนีการเปิดเผยรายงานความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมมากที่สุดคือกลุ่มทรัพยากร รองลงมาคือกลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม และกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง ตามลำดับ ส่วนกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีการเปิดเผยดัชนีรายงานความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดคือกลุ่มบริการ โดยมีการเปิดเผยดัชนีรายงานความยั่งยืนในระดับปานกลาง (อยู่ในช่วง 0.34 - 0.67) จำนวน 14 รายการ คิดเป็นร้อยละ 47

ตารางที่ 5 แสดงดัชนีการเปิดเผยรายงานความยั่งยืนด้านสังคม จำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

ลำดับ	กลุ่มอุตสาหกรรม	AS (รายการ)	MS (รายการ)	ดัชนีการเปิดเผย ข้อมูล (AS/MS)	ร้อยละ (%)	ต่ำ	ปานกลาง	สูง
1	ทรัพยากร	24	34	0.71	71			✓
2	เกษตรและอุตสาหกรรม อาหาร	21	34	0.62	62		✓	
3	อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	21	34	0.62	62		✓	
4	สินค้าอุปโภคบริโภค	20	34	0.59	59		✓	
5	เทคโนโลยี	20	34	0.59	59		✓	
6	สินค้าอุตสาหกรรม	19	34	0.56	56		✓	
7	บริการ	14	34	0.41	41		✓	
เฉลี่ยรวม		20	34	0.58	58		✓	

จากตารางที่ 5 แสดงดัชนีการเปิดเผยรายงานความยั่งยืนด้านสังคม พบว่า บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่ม SET มีการเปิดเผยรายงานความยั่งยืนด้านสังคมในระดับปานกลาง (อยู่ในช่วง 0.34 - 0.67) จำนวน 20 รายการคิดเป็นร้อยละ 58 กลุ่มอุตสาหกรรมที่มีดัชนีการเปิดเผยรายงานความยั่งยืนด้านสังคมมากที่สุดคือกลุ่มทรัพยากร รองลงมาคือกลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง และกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค และกลุ่ม

เทคโนโลยี ตามลำดับ ส่วนกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีดัชนีการเปิดเผยรายงานความยั่งยืนด้านสังคมน้อยที่สุดคือกลุ่มบริการ มีการเปิดเผยรายงานความยั่งยืนในระดับปานกลาง (อยู่ในช่วง 0.34 - 0.67) จำนวน 14 รายการ คิดเป็นร้อยละ 41

ตารางที่ 6 สรุปภาพรวมของระดับการเปิดเผยรายงานความยั่งยืน จำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

ลำดับ	กลุ่มอุตสาหกรรม	ด้านมาตรฐานสากล		ด้านเศรษฐกิจ		ด้านสิ่งแวดล้อม		ด้านสังคม		ภาพรวม	
		ดัชนี	ระดับ	ดัชนี	ระดับ	ดัชนี	ระดับ	ดัชนี	ระดับ	ดัชนี	ระดับ
1	ทรัพยากร	0.78	สูง	0.69	สูง	0.93	สูง	0.71	สูง	0.79	สูง
2	สินค้าอุปโภคบริโภค	0.83	สูง	0.69	สูง	0.60	ปานกลาง	0.59	ปานกลาง	0.71	สูง
3	เกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร	0.71	สูง	0.62	ปานกลาง	0.70	สูง	0.62	ปานกลาง	0.68	สูง
4	เทคโนโลยี	0.85	สูง	0.69	สูง	0.53	ปานกลาง	0.59	ปานกลาง	0.68	สูง
5	อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	0.69	สูง	0.62	ปานกลาง	0.67	ปานกลาง	0.62	ปานกลาง	0.65	ปานกลาง
6	สินค้าอุตสาหกรรม	0.66	ปานกลาง	0.62	ปานกลาง	0.67	ปานกลาง	0.56	ปานกลาง	0.65	ปานกลาง
7	บริการ	0.73	สูง	0.46	ปานกลาง	0.47	ปานกลาง	0.41	ปานกลาง	0.57	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม		0.75	สูง	0.63	ปานกลาง	0.65	ปานกลาง	0.58	ปานกลาง	0.68	สูง

6. การอภิปรายผลการวิจัย

จากตารางที่ 6 สรุปภาพรวมของระดับการเปิดเผยรายงานความยั่งยืน พบว่า กลุ่มทรัพยากร เป็นกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีดัชนีการเปิดเผยรายงานความยั่งยืนอยู่ในระดับสูงทุกด้าน ส่วนกลุ่มบริการเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีดัชนีการเปิดเผยรายงานความยั่งยืนต่ำกว่าทุกกลุ่มอุตสาหกรรมในทุกด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิริยา จงรัชชสัจย์ (2561) ที่พบว่ากลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม (ประเภทธุรกิจปิโตรเคมีและเคมีภัณฑ์) และกลุ่มทรัพยากร (ประเภทธุรกิจพลังงานและสาธารณูปโภค) มีการรายงานข้อมูลสังคมและสิ่งแวดล้อมมากกว่ากลุ่มอุตสาหกรรมอื่น ในทางตรงกันข้ามกลุ่มบริการมีระดับการรายงานข้อมูลสังคมและสิ่งแวดล้อมตามกรอบการจัดทำรายงานสังคมและสิ่งแวดล้อมต่ำสุด อาจเป็นไปได้ว่ากลุ่มบริการ ซึ่งมีการดำเนินงานที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยกว่าอุตสาหกรรมกลุ่มอื่นๆ

นอกจากนี้ ยังพบว่าการรายงานความยั่งยืนด้านมาตรฐานสากล ถือเป็นด้านที่มีดัชนีการเปิดเผยรายงานความยั่งยืนสูงที่สุด (0.75) รองลงมาคือ ด้านสิ่งแวดล้อม (0.65) ด้านเศรษฐกิจ (0.63) และด้านสังคม (0.58) ตามลำดับ งานวิจัยนี้ สอดคล้องกับรายงานของ KPMG (2019) ที่อธิบายว่าผู้ลงทุนชั้นนำระดับโลกอย่าง BlackRock และ Vanguard นิยมใช้ข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และการกำกับดูแลกิจการที่ดี มาวิเคราะห์สุขภาพของบริษัทในระยะยาว เช่น ข้อมูลการใช้พลังงานที่

สะท้อนต้นทุน และความเสี่ยงในการพึ่งพาพลังงานของธุรกิจ ซึ่งมีความแตกต่างจากงานวิจัยในอดีต ตั้งแต่ปี 2558-2563 ที่บริษัทจดทะเบียนฯ มีการเปิดเผยรายงานความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจเป็นอันดับแรก แต่มีการเปิดเผยรายงานความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมเป็นอันดับสุดท้าย เช่นงานวิจัยของ สุมินทร เบ้าธรรม และคณะ, 2565; สุมินทร เบ้าธรรม และคณะ, 2564; ปิยะดา เนตรสุวรรณ และคณะ, 2565; วิภา จงรัชต์สัจย์, 2559 เป็นต้น งานวิจัยนี้ ชี้ให้เห็นว่าบริษัทจดทะเบียนฯ กลุ่ม SET หันมาให้ความสำคัญกับการเปิดเผยรายงานความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มทรัพยากร ที่มีดัชนีการเปิดเผยรายงานความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมสูงที่สุด (0.93) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้เสีย และถือเป็นกลไกสำคัญที่ใช้ในการตัดสินใจเพื่อการลงทุน เพราะบริษัทที่มีการเปิดเผยข้อมูลอย่างโปร่งใส ถูกต้อง และครบถ้วน จะยิ่งทำให้ผู้มีส่วนได้เสียเกิดความเชื่อมั่นต่อองค์กร และดึงดูดให้นักลงทุนเกิดความสนใจ เพราะนักลงทุนเชื่อว่าธุรกิจที่คำนึงถึงหลักการสิ่งแวดล้อม สังคม และการกำกับดูแลกิจการที่ดี จะช่วยลดความเสี่ยงจากการลงทุนและสามารถสร้างผลตอบแทนได้สม่ำเสมอ ควบคู่ไปกับการสร้างผลลัพธ์ที่ดีต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในภาพรวม ดังนั้น การเปิดเผยข้อมูลของบริษัท ควรแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการจัดการธุรกิจอย่างมีประสิทธิภาพ การมีศักยภาพในการแข่งขัน พัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงาน การลดต้นทุน การลดความเสี่ยงและการสร้างโอกาสในการหารายได้ รวมถึงการสร้างผลตอบแทนในระยะยาว เพื่อให้นักลงทุนมีข้อมูลเพียงพอสำหรับการพิจารณาตัดสินใจลงทุน

7. สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการเปิดเผยรายงานความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์กลุ่ม SET ตามกรอบการรายงานความยั่งยืนสากล GRI Standards แบ่งออกเป็น 4 ด้าน 136 รายการ ได้แก่ ด้านมาตรฐานสากล (59 รายการ) ด้านเศรษฐกิจ (13 รายการ) ด้านสิ่งแวดล้อม (30 รายการ) และด้านสังคม (34 รายการ) พบว่าบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่ม SET มีดัชนีการเปิดเผยรายงานความยั่งยืนด้านมาตรฐานสากลมากที่สุด รองลงมาคือด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม ตามลำดับ กลุ่มอุตสาหกรรมที่มีดัชนีการเปิดเผยรายงานความยั่งยืนมากที่สุดคือ กลุ่มทรัพยากร รองลงมาคือ กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค และกลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร ส่วนกลุ่มบริการ เป็นกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีดัชนีการเปิดเผยรายงานความยั่งยืนน้อยที่สุด

8. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การเปิดเผยข้อมูลด้านความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่ม SET มีการเปิดเผยไว้ภายใต้หัวข้อหนึ่งในแบบ 56-1 One Report เนื่องจากตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ส่งเสริมให้บริษัทจดทะเบียนฯ เปิดเผยข้อมูลด้านความยั่งยืนโดยสามารถเลือกอ้างอิงได้ตามความสมัครใจ เช่น GRI Standards, Integrated Report Framework, Recommendations of the Task Force on Climate-related Financial Disclosures (TCFD), Carbon Disclosure Project (CDP) เป็นต้น ดังนั้น หน่วยงานกำกับดูแล อาจพิจารณาเกณฑ์การอ้างอิงแบบบังคับใช้ เพื่อประโยชน์ต่อนักลงทุนในการเปรียบเทียบการเปิดเผยข้อมูลด้านความยั่งยืนที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน

ข้อเสนอสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ เป็นการศึกษาการเปิดเผยรายงานความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์กลุ่ม SET ในปี 2564 เท่านั้น งานวิจัยครั้งต่อไปจึง 1) ควรขยายระยะเวลาเพิ่มขึ้น เพื่อให้เห็นทิศทางและแนวโน้มของการเปิดเผยรายงานความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย 2) ควรทดสอบความสัมพันธ์ของระดับการเปิดเผยรายงานความยั่งยืนกับผลการดำเนินงานของบริษัท เช่น อัตราส่วน Tobin's Q อัตราผลตอบแทนต่อผู้ถือหุ้น และ

อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ เป็นต้น เพื่อให้เห็นถึงความสัมพันธ์ดังกล่าวว่าการเปิดเผยรายงานความยั่งยืนมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของกิจการหรือไม่ อย่างไร

9. เอกสารอ้างอิง

- ดวงฤดี อุ๋, สุมินทร เป้าธรรม, จิราภา ซาลาธราวัฒน์, ฉัตรทริกา ศรีโคตร, สุมินตรา มหาวัฒนานันท์, และสายสวรรค์ สุวรรณรงค์. (2565). ระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ mai. **วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย**, 12(2); 1-8.
- ทัศนีย์ กล้ามาก, จอมใจ แคมเพชร, และกฤษิต อินยา. (2561). การเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทในหมวดธุรกิจการแพทย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. **วารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพนธ์**, 13(2); 63-76.
- ปิยะดา เนตรสุวรรณ, มนทิพย์ ตั้งเอกจิต, และกฤษิต อินยา. (2565). การเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. **วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์**, 39(1); 1-26.
- วิภา จงรักษัตย์. (2559). การเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการในประเทศไทย. **วารสารศรีนครินทรวิโรฒ วิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)**, 8(5); 128-144.
- วิริยา จงรักษัตย์. (2561). การเปิดเผยข้อมูลทางสังคมและสิ่งแวดล้อมตามกรอบการจัดทำรายงานของ GRI: กรณีศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่มดัชนีเซท 100. **วารสารเกษตรศาสตร์ธุรกิจประยุกต์**, 12(17); 1-22.
- สุมินทร เป้าธรรม, อัยรฎา สัพโส, สุดารัตน์ ไชยโสธร, เสาวณี ภิรมย์จิตร, และสุภัทรา กาญจนบุตร. (2564). ระดับการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทจดทะเบียน ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กรณีศึกษา: กลุ่มทรัพยากร. **วารสารวิทยาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม**, 3(1); 78-88.
- สุมินทร เป้าธรรม, วิดีวรา แสงสว่าง, ภาวรินทร์ อินธิโคตร, ปวีณนุช บุญเพิ่ม, และน้ำทิพย์ หัตถสาร. (2565). ระดับของการรายงานเพื่อความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กรณีศึกษา : กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร. **วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย**, 12(1); 156-165
- ศูนย์พัฒนาธุรกิจเพื่อความยั่งยืน. (2567). การเปิดเผยข้อมูลและรายงานด้านความยั่งยืน. สืบค้น 23 มีนาคม 2567. จาก <https://setsustainability.com//page/disclosure>.
- อรุณี ตันติมังก และศุภกร เอกชัยไพบูลย์. (2560). กระแสการลงทุนกับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืน. สืบค้น 15 ธันวาคม 2565. จาก <https://www.setsustainability.com/libraries/-sustainability-disclosure>.
- Barnard, C. I. (1938). **The Functions of the Executive**. Cambridge: Harvard University Press.
- Bhattacharyya, A. (2014). Factors Associated with the Social and Environmental Reporting of Australian companies. **Australasian Accounting Business and Finance Journal**, 8(1); 25-50.
- Freeman, R. E. (1984). **Strategic Management: A Stakeholder Approach**. New York: Cambridge University Press.
- Gamerschlag, R., Moller, K. and Verbeeten, F. (2011). Determinants of Voluntary CSR Disclosure: Empirical Evidence from Germany. **Review of Managerial Science**, 5; 233-262.
- KPMG. (2019). **The Impact of Disclosures**. retrieved May 1, 2023, from <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/xx/pdf/2019/09/impact-of-esg-disclosures.pdf>.

- Mohd Ghazali, N. A. (2007). Ownership Structure and Corporate Social Responsibility Disclosure: Some Malaysian evidence. **Corporate Governance**, 7(3); 251-266.
- Rouf, Md. A. (2011). The Corporate Social Responsibility Disclosure: A study of Listed Companies in Bangladesh. **Business and Economics Research Journal**, 2(3); 19-32.
- Suchman, M. (1995). Managing Legitimacy: Strategic and Institutional Approaches. **The Academy of Management Review**, 20(3); 571-610.

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม เพื่อกำหนดกลยุทธ์สำหรับธุรกิจค้าปลีกแบบดั้งเดิม ภายใต้ภาวะวิกฤติ
กรณีศึกษาในพื้นที่รอบมหาวิทยาลัยขอนแก่น อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น
The analysis of the environment to formulate strategies for traditional retail business
under crisis: case study in area around Khon Kaen University
Muang Khon Kaen District, Khon Kaen province

ปิยวรรณ ธุงเงิน¹, อารีย์ นัยพินิจ²

Piyawan Thung ngoen¹, Aree Naipinit²

¹นักศึกษา หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการจัดการผู้ประกอบการพาณิชย์ และนวัตกรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น

²หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการจัดการผู้ประกอบการพาณิชย์ และนวัตกรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น

^{1,2}Faculty of Business Administration and Accountancy, Khon Kaen University

Corresponding author. Email: Piyawan.t@kku.ac.th

(Received: November 16, 2022; Revised: February 24, 2023; Accepted: March 2, 2023)

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านค้าปลีกของผู้บริโภค การปรับตัวของผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกแบบดั้งเดิม และกำหนดกลยุทธ์สำหรับธุรกิจค้าปลีกแบบดั้งเดิมภายใต้ภาวะวิกฤติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือผู้บริโภคที่อาศัยอยู่ในพื้นที่รอบมหาวิทยาลัยขอนแก่น และผู้ประกอบการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในพื้นที่รอบมหาวิทยาลัยขอนแก่น เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยคือ แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลกับผู้บริโภค และการสัมภาษณ์เชิงลึกที่ใช้ในการเก็บข้อมูลกับผู้ประกอบการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติให้อยู่ในรูปแบบของ Descriptive statistics และการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ผลการศึกษาพบว่า (1) ปัจจัยการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านค้าปลีกของผู้บริโภค ได้แก่ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ คือสินค้าในร้านมีให้เลือกหลากหลาย ปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ คือร้านค้ามีการติดป้ายราคาสินค้าอย่างชัดเจน และปัจจัยด้านบุคคล คือผู้ขายมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ให้บริการอย่างเต็มใจ (2) การปรับตัวของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม ได้แก่ สินค้าที่นำมาจำหน่ายไม่เน้นสินค้าที่มีความหลากหลาย เนื่องจากอาจจะทำให้ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมขาดทุนในส่วนของสินค้าที่ไม่เป็นที่ต้องการ การเพิ่มช่องทางการชำระเงินผ่านบริการธนาคารทางโทรศัพท์มือถือ เช่น พร้อมเพย์ และการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้บริโภค จะทำให้ผู้บริโภคเกิดความประทับใจ และกลับมาซื้อสินค้าซ้ำอีกครั้ง (3) กลยุทธ์สำหรับธุรกิจค้าปลีกแบบดั้งเดิม ภายใต้ภาวะวิกฤติ ได้แก่ กลยุทธ์เชิงรุก : การสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้บริโภค เพื่อรักษาลูกค้าประจำให้คงอยู่ในระยะยาว กลยุทธ์เชิงแก้ไข : การนำเอาเทคโนโลยีที่ช่วยบริหารจัดการร้านค้าปลีกด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อช่วยลดปัญหาด้านการบริหารจัดการภายในร้านค้าปลีก และการเพิ่มช่องทางการขายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ กลยุทธ์เชิงป้องกัน : ร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมควรลดต้นทุนด้านค่าใช้จ่ายคงที่ และเข้าใจความต้องการของผู้บริโภค และกลยุทธ์เชิงรับ : การปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาวะเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

คำสำคัญ : การตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านค้าปลีก; การปรับตัวของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม; กลยุทธ์ภายใต้ภาวะวิกฤติ

Abstract

The purpose of this study was to study the consumer's decision factor in choosing a retail store service, adaptation of traditional retail operators and suitable strategies for traditional retail business under crisis. The sample group used in the study are consumers and traditional retailers in the area around Khon Kaen University. The tools used in this research are Questionnaires used to collect data on consumers and in-depth interviews used to collect data with traditional retail operators. By analyzing data obtained from questionnaire responses with a statistical package program in the form of descriptive statistics and analyzing data obtained from in-depth interviews with Content Analysis. The results showed that (1) Consumer's decision factors for choosing retail stores are: Product factor which is a variety of products in the store to choose from. Physical evidence factor is that the store has clearly labeled the price of the product. And personal factors is that the seller has a good human relationship to be willing to serve. (2) Adjustment of traditional retail operators are as follow: products that are sold do not focus on a variety of products which may cause traditional retail operators to lose money on unwanted products. Adding payment channels through mobile banking services such as Prompt Pay and Having good human relations with consumers will impress consumers to come back to buy products again. (3) Appropriate strategies for running a traditional retail business under the crisis are as follow: SO strategies: building good relationships with consumers to maintain a loyal customer base in the long run. WO strategies: importing technology that helps manage retail stores with software packages to help reduce management problems within the retail store and increase selling channels through online channels. ST strategies: traditional retailers should reduce their fixed cost costs and understand the needs of consumers. And WT strategies: adapting to the changing conditions of events.

Keywords: Decision making in choosing a retail store; Adaptation of traditional retail stores; The strategy under crisis

1. บทนำ

ในสังคมไทยร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมหรือร้านโชห่วยและชุมชนเป็นสิ่งที่อยู่คู่กันมาช้านาน มีความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายภายในชุมชน ทำให้เกิดความคุ้นเคยในการซื้อขายสินค้า ซึ่งเป็นการกระจายรายได้และส่งเสริมเศรษฐกิจภายในชุมชน สะท้อนได้จากจำนวนร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม หรือร้านโชห่วย จำนวน 394,929 แห่งทั่วประเทศไทย โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีจำนวนประชากรอยู่มาก จำนวนร้านค้าปลีกก็จะมีเพิ่มมากขึ้นกัน นอกจากนี้ร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมหรือร้านโชห่วยยังก่อให้เกิดการจ้างงาน อีกทั้งเป็นการช่วยเหลือค่าครองชีพให้กับประชาชน โดยเฉพาะผู้มีรายได้น้อย ดังนั้นร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมหรือร้านโชห่วย จึงมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจในภูมิภาคเป็นอย่างมาก (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2564) เมื่อธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่ของประเทศไทย มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและขยายตัวได้อย่างรวดเร็ว จึงทำให้ในแต่ละประเทศให้ความสำคัญในเรื่องของการให้ความคุ้มครองแก่ธุรกิจค้าปลีกค้าแบบดั้งเดิม ด้วยการออกกฎหมายเพื่อควบคุม และจำกัดการขยายตัวของธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่ การออกกฎหมายดังกล่าวยังเป็นการส่งเสริมการขยายตัวในทางอ้อมให้กลุ่มร้านค้าปลีกสมัยใหม่ ด้วยการลดขนาดร้านค้าปลีกสมัยใหม่ให้เล็กลงทำให้เกิดการแข่งขันกับร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกต้องปรับตัวเพื่อรับมือกับการขยายตัวอย่างต่อเนื่องของร้านค้าปลีกสมัยใหม่ (คณะวิจัยสถาบันวิจัย

เพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2560) ปัจจุบันมีสภาวะเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วนอกเหนือการควบคุมของผู้ประกอบการทั้งค้าปลีกสมัยใหม่และค้าปลีกแบบดั้งเดิม อาทิเช่น การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจที่มีการขึ้นราคาน้ำมัน การปรับขึ้นอัตราค่าไฟฟ้า ซึ่งส่งผลทำให้ต้นทุนของสินค้าในหลายประเภทปรับตัวสูงขึ้น การแพร่ระบาดของโรคติดต่อ หรือแม้กระทั่งภัยพิบัติต่าง ๆ ทางธรรมชาติที่เกิดขึ้น ซึ่งการเปลี่ยนของสภาวะเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้น ส่งผลให้พฤติกรรมและวิถีชีวิตของผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไป เช่น การตัดสินใจในการซื้อสินค้าและบริการต่าง ๆ ผ่านช่องทางเทคโนโลยี นับได้ว่าการปรับตัวและการตัดสินใจต่าง ๆ ของผู้บริโภคนั้น ล้วนแล้วแต่ส่งผลต่อการปรับตัวของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในการสร้างความอยู่รอดให้แก่ธุรกิจของตนเอง

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านค้าปลีกของผู้บริโภค และวิธีการการปรับตัวของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม เพื่อนำมาวิเคราะห์กลยุทธ์ในการดำเนินธุรกิจให้อยู่รอดภายใต้สภาวะเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เพื่อเป็นแนวทางให้แก่ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในด้านการปรับตัวต่อพฤติกรรมของผู้บริโภคที่มีการเปลี่ยนแปลงภายใต้ภาวะวิกฤติที่กำลังเผชิญอยู่ หรือที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต อีกทั้งยังเป็นแนวทางให้แก่ผู้ศึกษาเพื่อนำไปต่อยอดในการดำเนินธุรกิจ และศึกษาต่อเพื่อพัฒนาและปรับปรุงกลยุทธ์การดำเนินธุรกิจให้สอดคล้องกับสภาวะเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลา

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านค้าปลีกของผู้บริโภคภายใต้ภาวะวิกฤติ
- 2.2 เพื่อศึกษาการปรับตัวของผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกแบบดั้งเดิมภายใต้ภาวะวิกฤติ
- 2.3 เพื่อศึกษาและกำหนดกลยุทธ์สำหรับธุรกิจค้าปลีกแบบดั้งเดิมภายใต้ภาวะวิกฤติ

3. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

3.1 แนวคิดเกี่ยวกับธุรกิจค้าปลีก

การค้าปลีก (Retailing) หมายถึง การขายสินค้าให้กับผู้บริโภคคนสุดท้ายโดยการซื้อสินค้าของผู้บริโภคมีวัตถุประสงค์เพื่อบริโภคหรือเพื่อสมาชิกในครอบครัวผู้ค้าปลีกจะซื้อสินค้าจากใครก็ได้แต่ต้องขายสินค้าให้กับผู้บริโภคคนสุดท้ายเท่านั้น ซึ่งวิวัฒนาการการค้าปลีกในประเทศไทย เริ่มตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย ใช้วิธีการแลกเปลี่ยนวัตถุสิ่งของระหว่างกัน ต่อมาเมื่อมีการขยายตัวของประชากรที่เพิ่มขึ้น ทำให้มีความต้องการในการแลกเปลี่ยนสินค้าที่เพิ่มมากขึ้น จึงเริ่มกลายมาเป็นร้านค้าปลีก (อนุศาสตร์ สระทองเวียน, 2553) ภัทรวรรณ สุขพันธ์ (2562) กล่าวว่า รูปแบบการดำเนินการของธุรกิจค้าปลีกแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ ร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมหรือร้านโชห่วย และร้านค้าปลีกสมัยใหม่

3.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix : 7P's) ปฏิกริยาพิชิต (2558) กล่าวว่า ส่วนประสมทางการตลาดเป็นตัวแปรที่สามารถควบคุมเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคให้พึงพอใจสูงสุดได้ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) การส่งเสริมการตลาด (Promotion) บุคคล (People) กระบวนการ (Process) และลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence)

PESTEL Analysis คือเครื่องมือที่ใช้วิเคราะห์ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อธุรกิจ โดยประกอบด้วยปัจจัยภายนอกทั้งหมด 6 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยทางการเมือง (Political) ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ (Economic) ปัจจัยทางสังคม (Social) ปัจจัยทางด้านเทคโนโลยี (Technology) ปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental) และปัจจัยทางด้านกฎหมาย (Legal)

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) Emet Gurel and Merba Tat (2560) กล่าวว่า SWOT Analysis เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวางแผนและการจัดการเชิงกลยุทธ์ในองค์กร สามารถใช้สร้างกลยุทธ์องค์กรและกลยุทธ์การแข่งขันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในองค์กร และสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร ซึ่งกระบวนการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์กรนี้เรียกว่า SWOT Analysis ประกอบด้วย จุดแข็ง (Strengths) จุดอ่อน (Weaknesses) โอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threats)

TOWS Matrix เป็นเครื่องมือทางการจัดการที่ใช้สำหรับสร้างกลยุทธ์ใหม่ขึ้นมาตามสภาพแวดล้อมปัจจุบันขององค์กร ซึ่งเป็นการนำจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ที่ได้จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและภายในขององค์กร (SWOT Analysis) มาทำการจับคู่เข้าด้วยกัน โดยที่สามารถแบ่งรูปแบบการจับคู่กลยุทธ์ของ TOWS Matrix ออกมาเป็นกลยุทธ์ 4 รูปแบบ ดังนี้ กลยุทธ์เชิงรุก (SO) เป็นการจับคู่ระหว่าง จุดแข็ง (Strengths) และ โอกาส (Opportunities) กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO) เป็นการจับคู่ระหว่าง จุดอ่อน (Weaknesses) และ โอกาส (Opportunities) กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST) เป็นการจับคู่ระหว่าง จุดแข็ง (Strengths) และ อุปสรรค (Threats) และกลยุทธ์เชิงรับ (WT) เป็นการจับคู่ระหว่าง จุดอ่อน (Weaknesses) และ อุปสรรค (Threats)

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างสำหรับการศึกษานี้ คือ กลุ่มที่ 1 ผู้บริโภคที่อาศัยอยู่ในพื้นที่รอบมหาวิทยาลัยขอนแก่น จำนวน 400 ราย ทำการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการตอบแบบสอบถาม (Questionnaire) และกลุ่มที่ 2 ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในพื้นที่รอบมหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยมีเงื่อนไขในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง คือ เปิดดำเนินการร้านค้าปลีกไม่น้อยกว่า 3 ปี ตั้งอยู่บริเวณใกล้เคียงกับร้านค้าปลีกสมัยใหม่ไม่เกิน 500 เมตร และมีหน้าร้านยังคงเปิดให้บริการอยู่ในปัจจุบัน จำนวน 10 ราย ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ประกอบการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม

4.2 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย ด้วยวิธีการทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) โดยการใช้ความคิดเห็นของผู้ที่มีความเชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษา ในการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of item objective congruence หรือ ICO) เพื่อตรวจสอบความครอบคลุม ความถูกต้องของเนื้อหา และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์งานวิจัยในครั้งนี้ โดยข้อคำถามมีค่า IOC เฉลี่ยเท่ากับ 0.9215 อยู่ในเกณฑ์นำไปใช้ได้

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้มีการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้ ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม (Questionnaire) ของผู้บริโภค โดยการใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) โดยนำเสนอข้อมูลในรูปแบบการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ประกอบการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ด้วยวิธีการจำแนกประเด็นที่ผู้ประกอบการได้ให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัย และทำการเชื่อมโยงผลการสัมภาษณ์ที่มีความสัมพันธ์กัน และสรุปเนื้อหาที่ได้ด้วยการบรรยายผล

5. สรุปผลการวิจัย

5.1 ปัจจัยการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านค้าปลีกของผู้บริโภคภายใต้ภาวะวิกฤติ

ผลการวิจัยจากการศึกษาข้อมูลกลุ่มตัวอย่างผู้บริโภคที่ตอบแบบสอบถาม ด้วยวิธีการตอบแบบสอบถาม สามารถสรุปผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้บริโภครายหนึ่งที่ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยเพศชาย ร้อยละ 47.50 เพศหญิง ร้อยละ 43.25 และเพศทางเลือก ร้อยละ 9.25 มีอายุระหว่าง 20 – 30 ปี มากที่สุดร้อยละ 60.75 รองลงมาคือมีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี ร้อยละ 20.25 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 – 20,000 บาท มากที่สุดร้อยละ 39.50 รองลงมาคือมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่ำกว่า 10,000 บาท ร้อยละ 27.00 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี หรือเทียบเท่า มากที่สุดร้อยละ 69.00 รองลงมาคือมีระดับการศึกษาปริญญาโท หรือเทียบเท่า ร้อยละ 21.75

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดของร้านค้าปลีก ในพื้นที่รอบมหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยกลุ่มตัวอย่างผู้บริโภคมียุทธศาสตร์ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

1. ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.25 อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ซึ่งความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ เช่น สินค้าในร้านมีให้เลือกหลากหลาย มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.41 ซึ่งอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด
2. ปัจจัยด้านราคามีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.01 อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ซึ่งความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อปัจจัยด้านราคา เช่น รองรับการชำระเงินได้หลายช่องทาง เช่น การชำระด้วย เงินสด การโอนเงิน (Prompt pay) และบัตรเครดิต เป็นต้น มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.39 ซึ่งอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด
3. ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่ายมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.00 อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ซึ่งความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย เช่น ทำเลที่ตั้งสะดวกและหาได้ง่าย มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.31 ซึ่งอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด
4. ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาดมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.83 อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ซึ่งความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด เช่น การเข้าร่วมโครงการกับทางรัฐบาล เช่น โครงการรายละครั้ง บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ เป็นต้น มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.00 ซึ่งอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก
5. ปัจจัยด้านบุคคลมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.14 อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ซึ่งความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อปัจจัยด้านบุคคล เช่น ผู้ขายมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ให้บริการอย่างเต็มใจ และผู้ขายมีความสุข พุดจาไพเราะ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.28 ที่เท่ากัน ซึ่งอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด
6. ปัจจัยด้านกระบวนการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.99 อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ซึ่งความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อปัจจัยด้านกระบวนการ เช่น ความถูกต้องในการคำนวณราคาสินค้าและชำระเงิน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.42 ซึ่งอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด
7. ปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.17 อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ซึ่งความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ เช่น ร้านค้ามีการติดป้ายราคาสินค้าอย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.23 ซึ่งอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด

5.2 การปรับตัวของผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกแบบดั้งเดิมภายใต้ภาวะวิกฤติ

ผลการวิจัยจากการศึกษาข้อมูลกลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในพื้นที่รอบมหาวิทยาลัยขอนแก่น อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การไม่มีค่าเช่าพื้นที่ในการดำเนินธุรกิจจึงทำให้ร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมนั้น ไม่มีต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายคงที่ในเรื่องของการเช่าพื้นที่ โดยผู้ประกอบการมองว่าเป็นข้อได้เปรียบในการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม
2. สินค้าที่นำมาจำหน่ายไม่เน้นสินค้าที่มีความหลากหลาย เนื่องจากอาจจะทำให้ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมขาดทุนในส่วนของสินค้าที่ไม่เป็นที่ต้องการ

3. การเพิ่มช่องทางการชำระเงินผ่านบริการธนาคารทางโทรศัพท์มือถือ เช่น พร้อมเพย์ เป็นการเพิ่มทางเลือกของการชำระเงินให้แก่ผู้บริโภคได้ชำระได้อย่างสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น

4. การจูงใจผู้บริโภคด้วยการเข้าร่วมโครงการกับทางรัฐบาล ได้แก่ โครงการคนละครึ่ง บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ เป็นต้น ซึ่งโครงการดังกล่าวนี้ สามารถจูงใจผู้บริโภคให้มาซื้อสินค้าที่ร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมเพิ่มมากขึ้นในช่วงที่รัฐบาลสนับสนุนการใช้โครงการดังกล่าว ทำให้ผู้ประกอบการขายสินค้าได้เป็นเท่าตัว จึงเป็นทางเลือกที่ดีในการเข้าร่วมโครงการของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม

5. การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้บริโภค เช่น การพูดคุย การจดจำรายละเอียดการซื้อสินค้าของลูกค้า การให้บริการที่ดี รวมถึงการพูดจาไพเราะ เป็นกันเองกับผู้บริโภค เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ผู้บริโภคเกิดความประทับใจ และกลับมาซื้อสินค้าซ้ำอีกครั้ง

6. ด้านช่องทางการขายสินค้าผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ เช่น แพลตฟอร์ม GRAB Mart และ Line Man เป็นต้น ซึ่ง ปัจจุบันการซื้อสินค้าผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์เป็นที่นิยมอย่างมากสำหรับผู้บริโภค ทำให้ร้านค้าบางรายมีช่องทางการขายสินค้าของตนเองมากกว่าหนึ่งทางนอกเหนือจากการมีหน้าร้านปกติ ซึ่งเป็นการสร้างช่องทางการขายสินค้าที่เพิ่มขึ้นให้แก่ผู้ประกอบการร้านค้าหลาย ๆ รายได้

7. การมีคู่ค้าที่มากกว่าหนึ่งรายสำหรับการสั่งซื้อสินค้ามาไว้เพื่อจำหน่ายให้แก่ผู้บริโภคส่งผลดีต่อร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในด้านการเปรียบเทียบราคาต้นทุน การขนส่ง สินค้าทางการค้า และความคุ้มค่าในด้านโปรโมชั่นที่ได้รับ อีกทั้งยังช่วยในการลดปัญหาด้านสินค้าไม่พอขายได้เนื่องจากมีคู่ค้าหลายรายที่สามารถส่งสินค้า หรือหาสินค้าให้ร้านค้าปลีกได้ทันเวลา

8. ด้านการแข่งขันของผู้ที่อยู่ในตลาดเดิม และการเข้ามาของผู้ประกอบการรายใหม่ สามารถดำเนินการได้ง่าย เนื่องจากเป็นธุรกิจที่มีอิสระในการดำเนินธุรกิจ สามารถจัดตั้งได้ง่ายในพื้นที่ของตนเอง อีกทั้งเป็นธุรกิจที่ใช้เงินลงทุนเริ่มแรกโดยประมาณ 80,000 - 100,000 บาท ก็สามารถดำเนินธุรกิจได้แล้ว จึงเป็นทางเลือกที่น่าสนใจให้แก่ผู้ประกอบการรายใหม่ในการเข้ามาดำเนินธุรกิจ

9. ด้านการปรับขึ้นอัตราค่าไฟฟ้า ในช่วงเดือนกันยายน ถึงเดือนธันวาคม 2565 โดยสำนักงานคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน (กกพ.) นั้น ส่งผลกระทบทำให้มีค่าใช้จ่าย หรือต้นทุนที่ต้องชำระในแต่ละเดือนสูงขึ้นจากเดิม แต่ก็ไม่สามารถปรับขึ้นราคาของสินค้าได้ จึงมีการปรับตัวด้วยการไม่เพิ่มจำนวนตู้แช่เย็นภายในร้าน และเน้นการเพิ่มกำไรกับสินค้าบางประเภท เช่น สินค้าที่สามารถแบ่งขายได้เพื่อถ่วงเฉลี่ยกำไรที่ได้จากการขายสินค้าให้สูงขึ้น และเพียงพอต่อค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นในแต่ละเดือน

5.3 กลยุทธ์สำหรับธุรกิจค้าปลีกแบบดั้งเดิมภายใต้ภาวะวิกฤติ

จากการวิเคราะห์ TOWS Matrix Analysis เพื่อนำมากำหนดเป็นกลยุทธ์สำหรับธุรกิจค้าปลีกแบบดั้งเดิมของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม ได้ผลการวิเคราะห์ดังนี้

กลยุทธ์เชิงรุก SO การวางแผนในด้านการสั่งซื้อสินค้าเพื่อให้ได้ต้นทุนต่อหน่วยที่ต่ำที่สุด และสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มผู้บริโภค จะส่งผลให้สามารถตั้งราคาขายได้จูงใจผู้บริโภค และทำให้ร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมได้กำไรต่อหน่วยที่เพิ่มสูงขึ้น อีกทั้งการสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้บริโภค เพื่อรักษาลูกค้าประจำให้คงอยู่ในระยะยาวด้วยการจูงใจการซื้อสินค้าด้วยการเข้าร่วมโครงการของภาครัฐที่ผู้บริโภคส่วนมากนิยมใช้ อีกทั้งการอำนวยความสะดวกสบายในด้านการชำระเงินค่าสินค้าให้แก่ผู้บริโภคในยุคปัจจุบัน

กลยุทธ์เชิงแก้ไข WO การนำเข้ำนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีที่ช่วยบริหารจัดการร้านค้าปลีกด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อช่วยลดปัญหาด้านการบริหารจัดการภายในร้านค้าปลีก เช่น การเงิน การเข้าออกของสินค้า การสต็อกสินค้า

รวมถึงฐานข้อมูลอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการบริหารงานภายในร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม และมีการเพิ่มช่องทางการขายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ ซึ่งเป็นรูปแบบการให้บริการลูกค้าผ่านช่องทางออนไลน์ ที่สามารถสร้างการรับรู้การขายสินค้าของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมให้แก่ผู้บริโภคได้อย่างต่อเนื่องและทันที

กลยุทธ์เชิงป้องกัน ST ร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมควรลดต้นทุนด้านค่าใช้จ่ายคงที่ให้ได้มากที่สุด และสร้างความสัมพันธ์ที่ดี เข้าใจความต้องการของผู้บริโภค เพื่อรักษฐานลูกค้าเดิมให้กลับมาซื้อสินค้าอย่างต่อเนื่อง และสร้างฐานลูกค้าใหม่ ให้เกิดความประทับใจและกลายเป็นลูกค้าประจำของทางร้าน

กลยุทธ์เชิงรับ WT การปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาวะเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เข้าใจความต้องการของผู้บริโภค เพื่อสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในการซื้อสินค้าภายใต้สภาพแวดล้อมภายนอกที่ผู้ประกอบการไม่สามารถควบคุมได้

6. อภิปรายผล

6.1 ปัจจัยการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านค้าปลีกของผู้บริโภคในพื้นที่รอบมหาวิทยาลัยขอนแก่น

เมื่อทำการศึกษาข้อมูลจากการกลุ่มตัวอย่างผู้บริโภคที่อาศัยอยู่ในพื้นที่รอบมหาวิทยาลัยขอนแก่น อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น จำนวน 400 ราย ด้วยแบบสอบถาม พบว่าเป็นเพศชาย ร้อยละ 46.50 รองลงมาเป็นเพศหญิง และเพศทางเลือก อยู่ร้อยละ 43.25 และ 9.25 ตามลำดับ มีอายุระหว่าง 20 – 30 ปี มากที่สุดร้อยละ 60.75 รองลงมาคือมีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี ร้อยละ 20.25 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 – 20,000 บาท มากที่สุดร้อยละ 39.50 รองลงมาคือมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่ำกว่า 10,000 บาท ร้อยละ 27.00 และมีระดับการศึกษาปริญญาตรี หรือเทียบเท่า มากที่สุดร้อยละ 69.00 รองลงมาคือมีระดับการศึกษาปริญญาโท หรือเทียบเท่าร้อยละ 21.75 ซึ่งความคิดเห็นของผู้บริโภคเกี่ยวกับปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดของร้านค้าปลีก ในพื้นที่รอบมหาวิทยาลัยขอนแก่น อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น พบว่าความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมากที่สุดคือ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ โดยภาพรวมความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.25 อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ในเรื่องของสินค้าในร้านมีให้เลือกหลากหลาย รองลงมาคือ ปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ โดยภาพรวมความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.17 อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ในเรื่องของร้านค้ามีการติดป้ายราคาสินค้าอย่างชัดเจน และปัจจัยด้านบุคคล โดยภาพรวมความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อปัจจัยด้านบุคคลมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.14 อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ในเรื่องของผู้ขายมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ให้บริการอย่างเต็มใจ และผู้ขายมีความสุภาพ พุดจาไพเราะ ตามลำดับปัจจัยจากมากไปน้อย

สรุปว่าปัจจัยการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านค้าปลีกของผู้บริโภคในพื้นที่รอบมหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่าความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มากที่สุด คือ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ และปัจจัยด้านบุคคล ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทตชญา เตโชรัตน์ และบุญญรัตน์ สัมพันธ์วัฒน์ (2560) ที่ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านขายของชำของประชาชนทั่วไปในจังหวัดกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล พบว่าปัจจัย มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านขายของชำ ได้แก่ ด้านบุคคล ด้านกายภาพ และด้านผลิตภัณฑ์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Shaheera Amin and Syeda Shawana Mahasan (2019) ที่ได้ศึกษาเรื่องความแตกต่างระหว่างความชอบของผู้บริโภคในการเลือกระหว่างการค้าปลีกแบบดั้งเดิมกับการค้าปลีกสมัยใหม่ พบว่าแรงจูงใจในการเลือกร้านค้าปลีก คือ ความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ ความเอื้อเฟื้อของพนักงาน และความสะดวกสบายของสถานที่

6.2 การปรับตัวของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในพื้นที่รอบมหาวิทยาลัยขอนแก่น

เมื่อทำการศึกษาข้อมูลจากการกลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม ในพื้นที่รอบมหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่าการปรับตัวของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมภายใต้ภาวะวิกฤติโดยประเด็นที่มีการกล่าวถึงมากที่สุด

คือ ด้านผลิตภัณฑ์ โดยส่วนมากวิธีการเลือกซื้อสินค้าเพื่อนำมาจำหน่ายนั้น ผู้ประกอบการจะสังเกตจากความต้องการของผู้บริโภคเป็นหลัก เน้นสินค้าที่มีการซื้อขายอยู่เป็นประจำ โดยให้ความสำคัญกับสินค้าที่ขายดี มีการแบ่งขายสินค้า มีการนำสินค้าที่ร้านค้าปลีกสมัยใหม่ไม่มีจำหน่าย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิทยานันท์ ชันละ และอารีย์ นัยพินิจ (2559) ที่ได้ศึกษาเรื่องการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในตำบลศิลา อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่าการปรับตัวในด้านผลิตภัณฑ์ที่มีการจำหน่ายสินค้าที่ไม่สามารถซื้อจากร้านค้าปลีกสมัยใหม่ประเภทร้านค้าสะดวกซื้อได้ และไม่เน้นสินค้าที่หลากหลายจนเกินไป เนื่องจากสินค้าบางชนิดสามารถทดแทนกันได้ หากผู้ประกอบการไม่ทำเช่นนี้จากอาจจะทำให้ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมขาดทุนในส่วนของสินค้าที่ไม่เป็นที่ต้องการ ด้านช่องทางการชำระเงิน ร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมส่วนใหญ่ได้มีการปรับตัวตามพฤติกรรมของผู้บริโภค และเทคโนโลยีที่ทันสมัย จึงทำให้ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกส่วนมากปรับตัวมาใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการชำระเงินค่าสินค้า เช่น การชำระผ่านบริการธนาคารทางโทรศัพท์มือถือ (Mobile banking) หรือ Prompt pay เป็นต้น เพื่อเป็นการเพิ่มทางเลือกของการชำระเงินให้แก่ผู้บริโภคได้ชำระได้อย่างสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น และคาดว่าปัจจัยดังกล่าวสามารถจูงใจผู้บริโภคให้กลับมาซื้อสินค้าซ้ำที่ร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมได้เช่นกัน และด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ให้บริการอย่างเต็มที่ ผู้ขายมีความสุข พุดจาไพเราะ เป็นสิ่งที่ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกส่วนมากให้ความสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปณัฐรา ภาครูป และศุภรัตน์ เอี่ยมสมุทร (2555) ที่ได้ศึกษาเรื่องกลยุทธ์การปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของร้านค้าปลีกขนาดเล็กในเขตเทศบาลสมุทรสาคร อำเภอมือง จังหวัดสมุทรสาคร พบว่าหนึ่งในกลยุทธ์การปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของร้านค้าปลีกขนาดเล็กคือ ผู้ประกอบการเลือกใช้กลยุทธ์ให้ความสำคัญกับลูกค้ามากที่สุด เนื่องจากผู้ประกอบการโดยส่วนมากมองว่าการที่ร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมสามารถดำเนินธุรกิจอยู่ได้นั้น ส่วนหนึ่งมาจากการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้บริโภค เช่น การพูดคุย การจดจำรายละเอียดการซื้อสินค้าของลูกค้า การให้บริการที่ดี รวมถึงการพุดจาไพเราะ เป็นกันเองกับผู้บริโภค ซึ่งผู้ประกอบการมองว่าสิ่งดังกล่าวนี้เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ผู้บริโภคเกิดความประทับใจ และกลับมาซื้อสินค้าซ้ำอีกครั้ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกศินี มาลัยเจริญ และวสุธิดา นุริตมนต์ (2563) ที่ได้ศึกษาการรับรู้กลยุทธ์การบริหารลูกค้าสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อการซื้อซ้ำของลูกค้าร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในอำเภอยะหาญ จังหวัดอ่างทอง พบว่าปัจจัยที่ส่งผลทางบวกต่อการซื้อซ้ำของลูกค้าร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม ทำให้ส่งผลต่อการกลับมาซื้อซ้ำของลูกค้า ได้แก่ ด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพกับลูกค้า และด้านการเข้าใจความคาดหวังของลูกค้า ส่งผลให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจสูงสุด เกิดความประทับใจและความภักดีต่อสินค้าและบริการของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม

สรุปได้ว่าการปรับตัวของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในพื้นที่รอบมหาวิทยาลัยขอนแก่น นั้น ผู้ประกอบการให้ความคิดเห็นตรงกันมากที่สุด คือ ด้านผลิตภัณฑ์ ไม่เน้นสินค้าที่หลากหลายจนเกินไปเนื่องจากอาจจะทำให้ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมขาดทุนในส่วนของสินค้าที่ไม่เป็นที่ต้องการ ด้านช่องทางการชำระเงินที่หลากหลายช่องทาง เช่น การชำระผ่านบริการธนาคารทางโทรศัพท์มือถือ (Mobile banking) หรือ Promptpay เป็นต้น เพื่อเป็นการเพิ่มทางเลือกของการชำระเงินให้แก่ผู้บริโภคได้ชำระได้อย่างสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น และด้านมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ให้บริการอย่างเต็มที่ ผู้ขายมีความสุข พุดจาไพเราะ ผู้ประกอบการมองว่าสิ่งดังกล่าวนี้เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ผู้บริโภคเกิดความประทับใจ และกลับมาซื้อสินค้าซ้ำอีกครั้ง

6.3 สรุปความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านค้าปลีกของผู้บริโภค และการปรับตัวของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม

จากการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริโภคในการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านค้าปลีก และการปรับตัวของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในพื้นที่รอบมหาวิทยาลัยขอนแก่น ผู้วิจัยได้นำการวิเคราะห์และสรุปความสัมพันธ์โดยอธิบายในรูปของตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านค้าปลีกของผู้บริโภค และการปรับตัวของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม

ปัจจัยการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านค้าปลีกของผู้บริโภค	การปรับตัวของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม	ความสัมพันธ์
1. สินค้าในร้านมีให้เลือกหลากหลาย	เน้นจากความต้องการของลูกค้ากลุ่มใหญ่เป็นหลัก ไม่เน้นสินค้าที่หลากหลายจนเกินไป	ไม่สอดคล้องกัน
2. รองรับการชำระเงินได้หลายช่องทาง เช่น การชำระด้วยเงินสด การโอนเงิน (Prompt pay) และบัตรเครดิต เป็นต้น	มีช่องทางการชำระเงิน ด้วยเงินสด และการชำระผ่านบริการธนาคารทางโทรศัพท์มือถือ (Mobile banking) หรือ Promptpay	สอดคล้องกัน
3. ท่าเลที่ตั้งสะดวกและหาได้ง่าย	พื้นที่ตั้งของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมเลือกใช้พื้นที่ของตนเองหรือครอบครัว เพื่อลดต้นทุนค่าใช้จ่ายด้านการเช่าพื้นที่สำหรับดำเนินธุรกิจ	สอดคล้องกัน
4. การเข้าร่วมโครงการกับทางรัฐบาล เช่น โครงการคนละครึ่ง บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ เป็นต้น	การใช้วิธีการจูงใจผู้บริโภคด้วยการเข้าร่วมโครงการกับทางรัฐบาล ได้แก่ โครงการคนละครึ่ง บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ เป็นต้น	สอดคล้องกัน
5. ผู้ขายมีความสุภาพ พุดจาไพเราะ	การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้บริโภค ทำให้ผู้บริโภคเกิดความประทับใจ และกลับมาซื้อสินค้าซ้ำอีกครั้ง	สอดคล้องกัน
6. ผู้ขายมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ให้บริการอย่างเต็มที่		
7. ความถูกต้องในการคำนวณราคาสินค้าและชำระเงิน	- ไม่มีการกล่าวถึง -	
8. ร้านค้ามีการติดป้ายราคาสินค้าอย่างชัดเจน	- ไม่มีการกล่าวถึง -	

ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ที่มีความคิดเห็นไม่สอดคล้องกันระหว่างผู้บริโภคและผู้ประกอบการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม โดยที่ผู้บริโภคมีความคิดเห็นว่าการมีสินค้าในร้านมีให้เลือกหลากหลายนั้นส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านค้าปลีกของผู้บริโภค ในส่วนของผู้ประกอบการมีความคิดเห็นว่าการเน้นจากความต้องการของลูกค้ากลุ่มใหญ่เป็นหลัก ไม่เน้นสินค้าที่หลากหลายจนเกินไป เนื่องจากอาจจะทำให้ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมขาดทุนในส่วนของสินค้าที่ไม่เป็นที่ต้องการ และส่งผลต่อการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม

6.4 กลยุทธ์สำหรับธุรกิจค้าปลีกแบบดั้งเดิมภายใต้ภาวะวิกฤติ

จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของการดำเนินธุรกิจสามารถกำหนดกลยุทธ์สำหรับผู้ประกอบการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมภายใต้ภาวะวิกฤติ ได้ดังนี้

กลยุทธ์เชิงรุก SO

การสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้บริโภค เพื่อรักษฐานลูกค้าประจำให้คงอยู่ในระยะยาว ด้วยการจูงใจการซื้อสินค้าด้วยการเข้าร่วมโครงการของภาครัฐที่ผู้บริโภคส่วนใหญ่นิยมใช้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชาญวิทย์ ดุริธรัมย์ และดนัย พงศ์ เชษฐโชติศักดิ์ (2564) ที่ได้ศึกษาเรื่องกลยุทธ์การตลาดร้านค้าปลีกและค้าส่งห้างหุ้นส่วนจำกัดกวงฮง อำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร พบว่าหนึ่งในกลยุทธ์การตลาดที่ใช้ คือ การเข้าร่วมโครงการรัฐ อีกทั้งการอำนวยความสะดวกสบายในการชำระเงินค่าสินค้าให้แก่ผู้บริโภคในปัจจุบัน

กลยุทธ์เชิงแก้ไข WO

การนำเข้านวัตกรรมด้านเทคโนโลยีที่ช่วยบริหารจัดการร้านค้าปลีกด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อช่วยลดปัญหาการบริหารจัดการภายในร้านค้าปลีก อีกทั้งเป็นการช่วยเพื่อความแม่นยำในด้าน ด้านการเงิน การเข้าออกของสินค้า การสต็อกสินค้า รวมถึงฐานข้อมูลอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการบริหารงานภายในร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ye Liang (2018) ที่ได้ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันและกลยุทธ์การพัฒนาของอุตสาหกรรมค้าปลีกแบบดั้งเดิมภายใต้พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ พบว่าหนึ่งในยุทธศาสตร์การพัฒนาธุรกิจค้าปลีกแบบดั้งเดิมภายใต้พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ การสร้างและนำเข้านวัตกรรมระบบโลจิสติกส์ที่ทันสมัย และใช้ประโยชน์จากระบบโลจิสติกส์ที่เติบโตเต็มที่ เพื่อให้ส่งสินค้าถึงมือลูกค้าได้ทันทั่วทั้งที่และถูกต้อง

การเพิ่มช่องทางการขายสินค้าให้แก่ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมผ่านช่องทางออนไลน์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Obias Johansson and Johan Kask (2016) ที่ได้ศึกษาเรื่องการกำหนดค่าของกลยุทธ์ทางธุรกิจ และช่องทางการตลาดสำหรับอีคอมเมิร์ซและการค้าปลีกแบบดั้งเดิม : การวิเคราะห์เปรียบเทียบเชิงคุณภาพ (QCA) ในการขายปลีกสินค้ากีฬา พบว่าการตลาดออนไลน์ได้กลายเป็นช่องทางการตลาดที่สำคัญมีประสิทธิภาพสำหรับธุรกิจค้าปลีกแบบดั้งเดิมที่มีหน้าร้าน ซึ่งทางเลือกที่เหมาะสมของช่องทางการตลาด ซึ่งเป็นรูปแบบการให้บริการลูกค้าผ่านช่องทางออนไลน์ ที่สามารถการสร้างการรับรู้การขายสินค้าของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมให้แก่ผู้บริโภคได้อย่างต่อเนื่องและทันที

กลยุทธ์เชิงป้องกัน ST

ร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมควรลดต้นทุนด้านค่าใช้จ่ายคงที่ เช่น ค่าเช่าพื้นที่ในการขายสินค้า และรักษาฐานลูกค้าเดิมให้กลับมาซื้อสินค้าอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ye Liang (2018) ที่ได้ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันและกลยุทธ์การพัฒนาของอุตสาหกรรมค้าปลีกแบบดั้งเดิมภายใต้พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ พบว่าหนึ่งในยุทธศาสตร์การพัฒนาธุรกิจค้าปลีกแบบดั้งเดิมภายใต้พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่อุตสาหกรรมค้าปลีกแบบดั้งเดิมควรพิจารณาวิธีการลดต้นทุนค่าเช่า แรงงาน และการขนส่ง เพื่อปรับปรุงผลกำไรขั้นสุดท้ายให้สูงขึ้น

การสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้บริโภค เข้าใจความต้องการของผู้บริโภค เน้นการบริการที่ดี และสามารถนำเสนอขายสินค้าประเภทใกล้เคียง หรือสินค้าที่สามารถทดแทนกันได้ให้แก่ผู้บริโภค รวมถึงการแนะนำสถานที่จำหน่ายสินค้าที่ผู้บริโภคต้องการได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกศินี มาลัยเจริญ และวสุธิดา นุริตมนต์ (2563) ที่ได้ศึกษาเรื่องการรับรู้กลยุทธ์การบริหารลูกค้าสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อการซื้อซ้ำของลูกค้าร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในอำเภอชัยขาม จังหวัดอ่างทอง พบว่าหนึ่งในปัจจัยที่ส่งผลทางบวกต่อการซื้อซ้ำของลูกค้าร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม ทำให้ส่งผลต่อการกลับมาซื้อซ้ำของลูกค้า ได้แก่ด้านการเข้าใจความคาดหวังของลูกค้า ส่งผลให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจสูงสุด เกิดความประทับใจ และความภักดีต่อสินค้าและบริการของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม เป็นการสร้างภาพลักษณ์และความสัมพันธ์อันดีกับผู้บริโภคให้กลับมาซื้อสินค้าชนิดอื่น ๆ ซ้ำอีกครั้ง

กลยุทธ์เชิงรับ WT

การปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานะเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น เข้าใจความต้องการของผู้บริโภค เพื่อสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในการซื้อสินค้าภายใต้สภาพแวดล้อมภายนอกที่ผู้ประกอบการไม่สามารถควบคุมได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ye Liang (2561)) ที่ได้ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันและกลยุทธ์การพัฒนาของอุตสาหกรรมค้าปลีกแบบดั้งเดิมภายใต้พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ พบว่าหนึ่งในยุทธศาสตร์การพัฒนาธุรกิจค้าปลีกแบบดั้งเดิมภายใต้พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ปรับปรุงคุณภาพการบริการ เข้าใจแนวคิดชีวิตของคนสมัยใหม่ สะท้อนถึงแนวโน้มของเวลาและกระแสนิยม และกระตุ้นความต้องการของผู้บริโภคในการซื้อสินค้าในสภาพแวดล้อมที่เฉพาะเจาะจง

7. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลงานวิจัยไปใช้

จากการศึกษานี้ทำให้ทราบถึงปัจจัยการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านค้าปลีกของผู้บริโภค การปรับตัวของผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกแบบดั้งเดิม และกลยุทธ์สำหรับธุรกิจค้าปลีกแบบดั้งเดิมภายใต้ภาวะวิกฤติ และสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ได้ดังนี้

กลยุทธ์การเพิ่มความหลากหลายของสินค้าภายในร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม นั้น อาจจะไม่ส่งผลต่อการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการในทุกพื้นที่ โดยเฉพาะพื้นที่ร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมที่อยู่บริเวณรอบมหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่มีร้านค้าปลีกสมัยใหม่จำนวนมาก ทำให้มีทางเลือกในการซื้อสินค้าได้หลากหลาย ดังนั้นการปรับตัวของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมควรเน้นการนำสินค้าประเภทที่ขายดีมาจำหน่ายเป็นสินค้าหลักของทางร้าน เพื่อไม่ทำให้ทางร้านเกิดต้นทุนจมในสินค้าที่ไม่สามารถจำหน่ายได้

การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้บริโภค ความเป็นกันเองในการซื้อขายสินค้า และสร้างความประทับใจให้แก่ผู้บริโภค ถือได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญและจุดแข็งที่จะทำให้ผู้บริโภคเกิดความประทับใจและกลับมาซื้อสินค้าซ้ำกับทางร้านค้า เป็นต้น

ท้ายที่สุดนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการดำเนินธุรกิจค้าปลีกแบบดั้งเดิมให้อยู่รอดและประสบความสำเร็จอีกประการนั้น ขึ้นอยู่กับมุมมองและวัตถุประสงค์ของการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการในแต่ละราย ซึ่งอาจกล่าวได้ว่ากลยุทธ์ที่เหมาะสมของรูปแบบการดำเนินธุรกิจส่วนใหญ่สำหรับผู้ประกอบการแต่ละราย เป็นผลมาจากวัตถุประสงค์ของการดำเนินธุรกิจที่แตกต่างกันออกไป ไม่มีกลยุทธ์หรือรูปแบบการดำเนินธุรกิจที่เหมาะสมสำหรับผู้ประกอบการค้าปลีกแบบดั้งเดิมทุกราย

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

การศึกษาในงานวิจัยครั้งต่อไปควรมีการแยกประเภทของธุรกิจร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมโดยใช้การแยกตามขนาดของธุรกิจ เช่น ธุรกิจร้านค้าปลีกขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก เนื่องจากจากแต่ละขนาดของธุรกิจร้านค้าปลีก มีวิธีการดำเนินธุรกิจ วัตถุประสงค์ และกลยุทธ์ที่แตกต่างกันออกไป อีกทั้งการศึกษาเพิ่มเติมในกลุ่มของธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่ เพื่อชี้ให้เห็นถึงหลักการบริหารและการใช้กลยุทธ์ในการดำเนินธุรกิจที่เหมือนและแตกต่างกัน

ข้อจำกัดของงานวิจัย

ข้อจำกัดด้านกฎหมาย Personal Data Protection Act (PDPA) หรือ พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 มีผลบังคับใช้ในวันที่ 1 มิถุนายน 2565 ซึ่งส่งผลทำให้ผู้วิจัยไม่สามารถทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่ได้ เนื่องจากเป็นนโยบายความปลอดภัยในการเข้าถึงข้อมูลของทางองค์กร จึงทำให้ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลการศึกษาในส่วนนี้ได้

8. เอกสารอ้างอิง

- เกศินี มาลัยเจริญ, และวสุธิดา นุริตมนต์. (2563). การรับรู้กลยุทธ์การบริหารลูกค้าสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อการซื้อซ้ำของลูกค้าร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง. วารสารวิจัย มข. สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ฉบับบัณฑิตศึกษา), 8(3), 165–177.
- คณะวิจัยสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2560). โครงการศึกษาธุรกิจค้าปลีกค้าส่งเพื่อเตรียมความพร้อมในการยก
ร่างกฎหมายการประกอบธุรกิจค้าปลีกค้าส่งที่เหมาะสมกับประเทศไทย. ค้นเมื่อ 6 พฤษภาคม 2565, จาก <https://kku.world/nxt0k>
- ชาญวิทย์ ดูเรืองรัมย์, และदनัยพงศ์ เชษฐโชติศักดิ์. (2564). กลยุทธ์การตลาดร้านค้าปลีกและค้าส่งห้างหุ้นส่วนจำกัดดวงฮองอำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร. Journal of Modern Learning Development, 7(1); 96–111.

- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2564). รายงานแนวโน้มธุรกิจ ไตรมาสที่ 4/2564. ค้นเมื่อ 6 พฤษภาคม 2565, จาก https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/RegionalEconomy/DocLib15/BLP_TH_Q4_2021.pdf
- นิคม ชุมเมือง, และทวิช บุญธิรัมย์. (2563). การปรับตัวของธุรกิจร้านค้าปลีกเพื่อการพัฒนาชุมชน ตำบลทุ่งหลวงอำเภอฟัว จังหวัดเชียงใหม่. **วารสาร มจร การพัฒนาสังคม**, 5(3); 1–20.
- ปฏิกร ทิพย์เลอเลิศ. (2558). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคจากร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม ในจังหวัด กรุงเทพมหานครและปริมณฑล**. การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปณัฐรา ภาครูป และศุภรัตน์ เอี่ยมสมุทร. (2555). กลยุทธ์การปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของร้านค้าปลีกขนาดเล็กในเขตเทศบาล สมุทรสาคร อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร. ค้นเมื่อ 6 พฤษภาคม 2565, จาก <http://www.mis.ms.su.ac.th/MISMS02/PDF01//2555/GB/2.pdf>.
- ภัทรวรรณ สุขพันธ์. (2562). ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับธุรกิจค้าปลีก. ค้นเมื่อ 6 พฤษภาคม 2565, จาก <http://www.lampangvc.ac.th/DVT/e-book.pdf>
- วิทยานันท์ ชันละ, และดร.อารีย์ นัยพินิจ. (2559). **การปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น**. The National and International Graduate Research Conference 2016; 1102–1111.
- สุจิตรา แสงจันดา. (2564). พฤติกรรมผู้บริโภคและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าในร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช. **วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย**, 11(2); 166–175.
- อารีย์ นัยพินิจ, สุกานดา นาคะปักชิน, ภัทรวดี พิลางาม, ภัทรวดี เพิ่มวณิชกุล, เทียนทิพย์ บัณฑิตพาณิชย์, เกศินี วิเชียรชัย และคณะ. (2563). การปรับปรุงและพัฒนาร้านค้าปลีก : กรณีศึกษา ร้านต้นอ้อยมินิมาร์ท. **วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย**, 10(3); 80–86.
- อนุศาสตร์ สรทองเวียน. (2553). ธุรกิจค้าปลีก ประเทศไทย. **วารสารนักบริหาร**, 30(3); 134–142.
- Federica Caboni. (2020). The Use of Digital Technology to Reshape the Retail Store. **International Journal of Business and Management**, 15(1); 149–156.
- Louise Grimmer. (2020). Lessons from the COVID19 pandemic: The case of retail and consumer service firms. **Journal of Retailing and Consumer Services**.
- Obias Johansson and Johan Kask. (2016). Configurations of business strategy and marketing channels for e-commerce and traditional retail formats : A Qualitative Comparison Analysis (QCA) insporting goods retailing. **Journal of Retailing and Consumer Services**.
- Shaheera Amin and Syeda Shawana Mahasan (2019). Difference between consumer preferences to choose between the traditional retailing and modern retailing. **Journal of Business and Retail Management Research (JBRMR)**, 14(1); 63–70.
- Ye Liang. (2018). The Current Situation Analysis and Development Strategy of Traditional Retail Industry under Electronic Commerce. **Francis Academic Press UK**; 342–346.

การศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ลดอาการส้นเท้าแตกจากมันแกวและสมุนไพรธรรมชาติ

Study and Development of Products to Reduce Heel Cracks from Yam and Natural Herbs

ภัทรพล โพนไพรสันต์¹, ปภาวี รัตนธรรม^{2*}, สุรัตนา เหล่าไชย³, กิจปพน ศรีธานี⁴, วรวิษา ตรีสุนัย⁵

Phattarapon Ponprisan¹, Papavee Ruttanatham², Surattana Loachai³, Kitpapon Srithanee⁴, Wanwisa Treesoon⁵

¹อาจารย์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

²⁻⁵อาจารย์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

¹Lecturers, Faculty of Science and Technology, College of Asian Scholars

²⁻⁵Lecturers, Faculty of Science and Technology, Rajabhat Maha Sarakham University

Corresponding author. Email: papavee1@gmail.com

(Received: November 2 August, 2023; Revised: September 16, 2023; Accepted: September 25, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยและพัฒนา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาที่มาและความสำคัญของมันแกวพันธุ์เบา เพื่อพัฒนาตำรับครีมลดปัญหาส้นเท้าแตกและเพื่อศึกษาการยอมรับและความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อครีมลดอาการส้นเท้าแตก กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ประชากรในหมู่บ้านชำแฮด ตำบลบรือ อำเภอบรือ จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 55 คน โดยมีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถาม ประกอบด้วย ข้อมูลส่วนตัว ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมันแกวพันธุ์เบา ข้อมูลความคิดเห็นในการใช้ตัวผลิตภัณฑ์ เพื่อพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ลดอาการส้นเท้าแตก และวัดความพึงพอใจหลังใช้สถิติเชิงพรรณนา(Descriptive Statistics) ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

จากผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านชำแฮด มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมันแกวพันธุ์เบาในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 90 ความคิดเห็นในการใช้ตัวผลิตภัณฑ์ไม่เกิดอาการแพ้ จากการสังเกตด้วยตัวเองส้นเท้าดีขึ้นในระดับปานกลางเมื่อเทียบกับก่อนใช้ ในส่วนของเนื้อ สี และกลิ่นครีม นำใช้ เหนอะหนะ ซึมเข้าผิวได้ดี มีความพึงพอใจในการใช้ผลิตภัณฑ์ลดอาการส้นเท้าแตกโดยรวมอยู่ในระดับชอบมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 (S.D. = 0.67)

คำสำคัญ : พัฒนาลดอาการ; อาการส้นเท้าแตก; มันแกว; สมุนไพรธรรมชาติ

Abstract

This research and development were to study, The objective is to study the origin and importance of light varieties of yam. To develop cream formulations, reduce heel cracking problems and to study the acceptance and satisfaction of consumers with the cream to reduce heel cracks. Examples of this research are Population in Sam Haed Village Borabue Sub-district Borabue District Mahasarakham province 55 people by specifying specific samples Tools used for data collection, using questionnaires to consist of personal Information Knowledge and understanding about light yam varieties Information on

the use of the product. To develop as a product to reduce heel cracks and measure satisfaction after using descriptive statistics include percent average and standard deviation.

From the results of the study it was found that the sample group in Sam Haed Village have a high level of knowledge and understanding about light yam varieties 90 percent Comments on the use of the product does not cause allergic reactions. From tattooing by yourself, heel is better at a moderate level when compared before using. the color of the flesh And smell the cream Should use gooey Well absorbed into the skin There is a satisfaction in using the product to reduce the heel crack pattern, overall, is in a high level. With an average of 4.09 (S.D. = 0.67).

Keywords: Product development; Symptoms of cracked heels; yam, Natural herbs

1. บทนำ

ในอดีตเครื่องสำอางเป็นผลิตภัณฑ์หรือสารจากธรรมชาติเกือบทั้งหมดเนื่องจากวิทยาการความก้าวหน้าสังเคราะห์สารเคมีต่างๆ ยังมีไม่มากนัก การใช้ผลิตภัณฑ์หรือสารจากธรรมชาติเป็นเครื่องสำอางจึงเป็นผลมาจากความจำเป็นและเพื่อให้เหมาะสมกับสภาวะแวดล้อมทางธรรมชาติของท้องถิ่นต่างๆ ในชนชาตินั้นๆ เช่นในที่ราบสูงในเขตประเทศนิวกินีมีการหนวมากในฤดูหนาว ชาวนิวกินีจึงนิยมใช้น้ำมันหมูทาตัวตนเองหรือแช่ที่ม้ายื่น เพื่อรักษาผิวและป้องกันการสูญเสียความชุ่มชื้นของร่างกายจากผลของอากาศหนาวเย็นภายนอก ในขณะเดียวกัน ชาวอียิปต์โบราณนิยมใช้น้ำมันระเห็ดทาตัวเพื่อป้องกันผิวแห้งจากแสงแดดไม่ให้ไหม้เกรียม เนื่องจากอากาศร้อนกลางทะเลทราย ในปัจจุบัน มีการใช้วัตถุดิบในการผลิตเครื่องสำอางที่มาจากการสังเคราะห์อย่างแพร่หลายก็ตาม แต่ก็มีความแนวโน้มที่จะกลับไปใช้สารและผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากได้มีการค้นพบความเป็นพิษ การก่อให้เกิดอาการแพ้และระคายเคืองของสารสังเคราะห์หลายชนิดนั่นเอง (นวลใจ โคตรแสง, 2559)

แต่ในขณะเดียวกันปัจจัยหรือสภาวะแวดล้อมอื่นๆ ก็ส่งผลให้เกิดปัญหาในเรื่องของผิวมากขึ้น โดยเฉพาะสภาวะผิวแห้งที่เป็นปัญหาหนึ่งที่มักพบมาก และพบมากในช่วงฤดูหนาว และในช่วงฤดูหนาวนี้คนส่วนมากจะชอบอาบน้ำอุ่นมากกว่าน้ำเย็น รวมถึงการขัดผิว การใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีสารเคมีสังเคราะห์ ซึ่งมีส่วนทำลายความชุ่มชื้นของผิว และบวกกับสภาวะอากาศในประเทศไทยเป็นเมืองร้อน ทำให้เรามักชอบใส่รองเท้าแตะ หรือรองเท้าแบบเปิดส้นและยังชอบเดินไปเดินมาด้วยเท้าเปล่า ซึ่งด้วยความแข็งของพื้นสัมผัสเป็นเหตุทำให้ผิวหนังบริเวณส้นเท้าได้รับการกระทบมากขึ้นจนทำให้ส้นเท้าแตกได้ แต่จะแตกมากแตกน้อยก็ขึ้นอยู่กับบริบทของการทำงานหรือการใช้ชีวิตของแต่ละบุคคล โดยประชาชนในกลุ่มที่ทำการเกษตร มักจะมีผิวที่แห้งที่เกิดจากอากาศ บวกกับไม่ได้ดูแลรักษาผิวจึงมีความเสี่ยงที่จะทำให้ส้นเท้าแตกและเสี่ยงต่อการติดเชื้อจากแบคทีเรีย อาจทำให้ผิวแห้งอักเสบได้ และยังรวมไปถึงบุคคลที่อ้วนที่มีน้ำหนักเยอะทำให้ได้รับแรงกระทบมากขึ้น และทำเป็นอวัยวะหนึ่งที่สำคัญมากซึ่งเราต้องใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน หรือเรียกได้ว่าแทบตลอดเวลาจึงเป็นสาเหตุทำให้ส้นเท้าแห้งหรือแตกได้ซึ่งปัจจุบันจะเห็นในการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากธรรมชาติมีแนวโน้มที่จะใช้มากขึ้น เพราะเป็นพิษน้อย และเห็นว่ามันแกว (Pachyrrhizuserosus) เป็นพืชธรรมชาติ และอุดมไปด้วยวิตามินและแร่ธาตุ จะมีลักษณะหัวเล็ก ให้คุณค่าทางอาหารมากมาย มีชื่อเรียกต่างกันไปตามภูมิภาค ได้แก่ภาคใต้เรียกว่า “หัวแปะกั้ว” ภาคเหนือเรียกว่า “มันละแว” “มันลาว” ส่วนภาคอีสานเรียกว่า “มันเพา” มีการใช้ประโยชน์จากส่วนหัวของมันแกวและลำต้น ส่วนหัวของมันแกวที่เป็นรากแกว เป็นส่วนที่ใช้รับประทาน ลักษณะภายนอกมีสีน้ำตาลอ่อนภายในสีขาว (อินทรา และนันทิพา, 2551) มันแกว เป็นพืชที่ปลูกเกือบทุกภาคในประเทศไทย ภาคกลางปลูกกันมากที่จังหวัดลพบุรี นครสวรรค์ สระบุรี เพชรบุรี นครปฐม และสุพรรณบุรี สำหรับในพื้นที่ภาค

อีสานจะนิยมปลูกมันแกวกันที่อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2538) โดยมีพันธุ์มาจากสระบุรี มีลักษณะเปลือกบาง หรือเรียกว่าพันธุ์เบา

ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญของมันแกวพันธุ์เบาที่กลุ่มเกษตรกรมีการปลูกมากโดยเฉพาะในพื้นที่อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม จากการวิจัยของฉันทนา อารมณดี และคณะ, 2559 ได้ศึกษาพบว่าหัวมันแกวอุดมไปด้วยวิตามินเอ, วิตามิน บี 1, วิตามิน บี 2, วิตามิน บี 3, วิตามิน บี 5, วิตามิน บี 6, วิตามิน บี 9, วิตามินซี, วิตามินอี, วิตามินเค และแร่ธาตุ เช่น โพแทสเซียม, แคลเซียม, ทองแดง, เหล็ก, แมกนีเซียม, แมงกานีส, และสังกะสี และมีน้ำเป็นส่วนประกอบถึง 80-90% ซึ่งสารสกัดที่ได้จากมันแกวซึ่งมีแร่ธาตุ และวิตามินที่ช่วยในเรื่องของการกำจัดเซลล์ผิวที่ตายแล้ว และสิ่งอุดตัน ช่วยดึงสิ่งสกปรกที่เป็นไขมันออก ช่วยบำรุงผิวและรวมถึงช่วยต้านอนุมูลอิสระได้ด้วย ประกอบกับงานวิจัยที่เกี่ยวกับมันแกวที่นำมาเป็นผลิตภัณฑ์ลดอาการคันเท้าแตกยังมีน้อย จึงมีความสนใจที่จะศึกษาและพัฒนาให้เป็นผลิตภัณฑ์ลดอาการคันเท้าแตกจากมันแกว เพื่อเพิ่มความหลากหลายของการใช้ประโยชน์จากมันแกว และเป็นทางเลือกใหม่ในการนำไปใช้ลดอาการคันเท้าแตกได้ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมันแกวพันธุ์เบา
- 2.2 เพื่อพัฒนาตำรับครีมแก้ปัญหาคันเท้าแตกจากมันแกวพันธุ์เบา
- 2.3 เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อครีมลดปัญหาคันเท้าแตก

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ปัจจุบันพักอาศัยอยู่ในหมู่บ้านชำแฮด หมู่ที่ 9 ตำบลบรบือ อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม โดยมีประชากรรวมทั้งสิ้น 535 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นประชากรที่ปัจจุบันพักอาศัยอยู่ในหมู่บ้านชำแฮด หมู่ที่ 9 ตำบลบรบือ อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 55 คน โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยพิจารณาจากการตัดสินใจของผู้วิจัยและผู้เข้าร่วมวิจัยด้วยความสมัครใจ และลักษณะของกลุ่มตัวอย่างเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก (Inclusion Criteria) และเกณฑ์การคัดออก (Exclusion Criteria) โดยพิจารณาจากเกณฑ์ที่กำหนด ดังนี้

1. เกณฑ์การคัดเลือก (Inclusion Criteria)

- 1) เป็นผู้ที่มีปัญหาคันเท้าแตก
- 2) มีอายุตั้งแต่ 30 ปีขึ้นไป
- 3) ยินยอมเข้าร่วมการศึกษาวิจัยตลอดระยะเวลาการทำการวิจัย

2. เกณฑ์การคัดออก (Exclusion Criteria)

ผู้ที่ไม่สามารถเข้าร่วมโครงการวิจัยได้ตลอดระยะเวลาการดำเนินงานวิจัย

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2.1 แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ซึ่งประกอบด้วย 1) แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล 2) แบบสอบถามความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมันแกว 3) แบบสอบถามข้อมูลความคิดเห็นหลังใช้ตัวผลิตภัณฑ์ เพื่อพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ลด และ 4) แบบสอบถามข้อมูลระดับความพึงพอใจหลังการใช้ผลิตภัณฑ์ครีมลดอาการคันเท้าแตกจากมันแกวและสมุนไพรธรรมชาติ

3.2.2 แบบบันทึกการใช้ผลิตภัณฑ์

3.2.3 กล้องสำหรับถ่ายระยะการเปลี่ยนแปลงของสันเท้า

3.2.4 เครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์

อุปกรณ์ที่ใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ครีมลดอาการสันเท้าแตก

3.3 วิธีการรวบรวมข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการทดสอบและจากกลุ่มประชากรโดยวิธีการตอบแบบสอบถาม ความพึงพอใจมีขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลจากเอกสารตำราทฤษฎีหลักการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. รวบรวมเนื้อหาต่างๆที่ได้จากเอกสาร ตำรางานวิจัยและการสัมภาษณ์ เพื่อนำมาสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับเรื่องการศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ลดอาการสันเท้าแตกจากมันแกวและสมุนไพรธรรมชาติ และดำเนินการเก็บข้อมูลโดยให้กลุ่มประชากรทดลองใช้ และคอยติดตามผลหลังการใช้ผลิตภัณฑ์ลดอาการสันเท้าแตก

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.4.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของประชากรในพื้นที่บ้านชำแฮด หมู่ที่ 9 ตำบลบรือ อำเภอบรือ จังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ โรคประจำตัว อาชีพ เพื่อวิเคราะห์ลักษณะของประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

3.4.2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมันแกวในพื้นที่อำเภอบรือ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าสถิติร้อยละ เพื่อใช้วิเคราะห์ข้อมูลความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมันแกวในพื้นที่อำเภอบรือ โดยนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางควบคู่กับการบรรยาย

3.4.3 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นในการใช้ตัวผลิตภัณฑ์ เพื่อพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ลดอาการสันเท้าแตก โดยเป็นการสอบถาม โดยใช้คำถามปลายปิด

3.4.4 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจหลังใช้ผลิตภัณฑ์ ประกอบด้วยค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อใช้วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความพึงพอใจหลังใช้ผลิตภัณฑ์ โดยนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางควบคู่กับการบรรยาย

4. สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ลดอาการสันเท้าแตกจากมันแกวและสมุนไพรธรรมชาติ สามารถพัฒนาสูตรได้ 3 สูตร โดยในการพัฒนาสูตรได้วิเคราะห์และประเมินผล พบว่าสูตรที่ดีที่สุดที่ผู้วิจัยนำมาใช้ คือ สูตรที่ 3 เพราะสี และกลิ่นน่าใช้ เนื้อสัมผัสมีความละเอียดมาก และซึมได้เร็ว สามารถเก็บรักษาไว้ได้นานกว่า 2 สูตรแรก

สูตรที่ 3 ส่วนผสม : 2 กิโลกรัม (มีการนำมันแกวผ่านความร้อน 1 ส่วน)

ตารางที่ 1 แสดงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ สูตรที่ 3

ส่วนประกอบ	ปริมาณ	ผลที่ได้จากการพัฒนา
น้ำมันแกว	1500 กรัม	 สามารถประเมินผลได้ ดังนี้ สีและกลิ่นของครีมน่าใช้ เนื้อสัมผัสมีความ เนียนละเอียดดี หนืดขึ้น ชิมได้เร็ว
น้ำใบบัวบก	250 กรัม	
น้ำว่านหางจระเข้	250 กรัม	
น้ำมันมะพร้าว	12 ช้อนชา	
น้ำมันมะกอก	8 ช้อนชา	
สาร GMS	125 กรัม	
สาร B2	75 กรัม	
สาร IPM	200 กรัม	
สาร O3MY	80 กรัม	
สารกันเสีย	1 %	
หัวน้ำหอม	ตามต้องการ	
วาสลีน	100 กรัม	

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลสามารถสรุปผลได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านชำแฮด ตำบลบรือ อำเภอบรือ จังหวัดมหาสารคาม

จากการตอบแบบสอบถามพบว่าจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส โรคประจำตัว และอาชีพ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 48 คน ร้อยละ 87.3 เพศชาย จำนวน 7 คน ร้อยละ 12.7 และมีอายุ 60 ปี ขึ้นไป จำนวน 23 คน ร้อยละ 41.8 มีอายุ 51 – 60 จำนวน 20 คน ร้อยละ 36.4 มีอายุ 41-50 ปี จำนวน 8 คน ร้อยละ 14.5 และมีอายุ 30 – 40 ปี จำนวน 4 คน ร้อยละ 7.3 ตามลำดับ และมีระดับการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาตอนปลาย จำนวน 42 คน ร้อยละ 76.4 ประถมศึกษาตอนต้น จำนวน 4 คน ร้อยละ 7.3 มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. จำนวน 4 คน ร้อยละ 7.3 อนุปริญญา/ปวส. จำนวน 2 คน ร้อยละ 3.6 ประถมศึกษาตอนต้น จำนวน 4 คน ร้อยละ 7.3 และปริญญาตรี จำนวน 1 คน ร้อยละ 1.8 สถานภาพการสมรสมีการสมรส จำนวน 40 คน ร้อยละ 72.7 โสด จำนวน 8 คน ร้อยละ 14.5 หม้าย/อยู่ร้าง จำนวน 6 คน ร้อยละ 10.9 และแยกกันอยู่ จำนวน 1 คน ร้อยละ 1.8 ไม่มีโรคประจำตัว จำนวน 35 คน ร้อยละ 63.4 มีโรคประจำตัว จำนวน 20 คน ร้อยละ 36.4 ประกอบอาชีพเกษตรกร จำนวน 48 คน ร้อยละ 87.3 รับจ้างทั่วไป จำนวน 2 คน ร้อยละ 3.6 ค้าขาย จำนวน 2 คน ร้อยละ 3.6 อื่นๆ จำนวน 2 คน ร้อยละ 3.6 และข้าราชการ จำนวน 1 คน ร้อยละ 1.8 รายได้ต่อเดือนน้อยกว่า 10,000 จำนวน 41 คน ร้อยละ 74.5 10,001-15,000 จำนวน 13 คน ร้อยละ 23.6 15,001-20,000 จำนวน 1 คน ร้อยละ 1.8

ส่วนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมันแกวของกลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านชำแฮด ตำบลบรือ อำเภอบรือ จังหวัดมหาสารคาม

จากการตอบแบบสอบถามพบว่า ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมันแกวของกลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจเกี่ยวกับมันแกวอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 90 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมันแกวส่วนใหญ่จะตอบถูกมากที่สุด ได้แก่ มันแกวจะปลูกได้ผลผลิตดีในดินร่วนปนทรายมากกว่าดินเหนียว คิดเป็นร้อยละ 100 รองลงมาคือ ในมันแกวหัวแก่จะมีแป้งในปริมาณมาก แต่จะมีรสชาติที่ไม่หวานและลักษณะเป็นเส้นเหนียว คืดเป็นร้อยละ 98.2

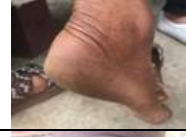
ส่วนที่ 3 การพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ลดอาการคันเท้าแตกจากความคิดเห็นหลังใช้ผลิตภัณฑ์ตัวอย่างของกลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านบ้านชำแฮด ตำบลบรือ อำเภอบรือ จังหวัดมหาสารคาม

จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างไม่มีอาการแพ้ คิดเป็นร้อยละ 100 สีและกลิ่นของครีมหน้าใช้ คิดเป็นร้อยละ 98.2 ไม่น่าใช้คิดเป็นร้อยละ 1.8 การซึมเข้าสู่ผิวหนังบริเวณสันเท้าซึมเข้าผิวเร็ว คิดเป็นร้อยละ 92.7 การซึมเข้าสู่ผิวซ้า คิดเป็นร้อยละ 7.3 ความรู้สึกเมื่อทาบริเวณสันเท้าไม่เหนอะหนะคิดเป็นร้อยละ 85.5 เหนอะหนะเล็กน้อย คิดเป็นร้อยละ 14.5 ความเนียนละเอียดของเนื้อครีมเนื้อเนียนละเอียดมาก คิดเป็นร้อยละ 54.5 เนื้อเนียนละเอียดพอสมควร คิดเป็นร้อยละ 45.5 จากการสังเกตด้วยตนเองสันเท้า ดีขึ้นปานกลาง เมื่อเทียบกับก่อนใช้ครีม คิดเป็นร้อยละ 61.8 ดีขึ้นมาก เมื่อเทียบกับก่อนใช้ครีมคิดเป็นร้อยละ 38.2

ส่วนที่ 4 ประเมินความพึงพอใจในการใช้ผลิตภัณฑ์ลดอาการคันเท้าแตกจากมันแกวและสมุนไพรธรรมชาติของกลุ่มตัวอย่างหมู่บ้านชำแฮด ตำบลบรือ อำเภอบรือ จังหวัดมหาสารคาม

จากการศึกษา พบว่า ความพึงพอใจในการใช้ผลิตภัณฑ์ลดอาการคันเท้าแตกจากมันแกว และสมุนไพรธรรมชาติโดยรวมอยู่ในระดับชอบมาก ($\bar{x} = 4.09$, S.D. = 0.67) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่ได้รับความพึงพอใจมากที่สุด คือ ความพึงพอใจที่น้ำมันแกวมาทำเป็นผลิตภัณฑ์ครีม ($\bar{x} = 4.49$, S.D. = 0.63) รองลงมา คือ .รูปลักษณ์ภายนอกของผลิตภัณฑ์ ความชอบจากการสัมผัสเนื้อครีม ($\bar{x} = 4.14$, S.D. = 0.73) และชอบน้อยที่สุด คือ ประสิทธิภาพหลังใช้ผลิตภัณฑ์ใน 4 สัปดาห์ ($\bar{x} = 3.87$, S.D. = 0.72)

ตารางที่ 2 แสดงการเก็บข้อมูลและเปรียบเทียบก่อนใช้ผลิตภัณฑ์ช่วงสัปดาห์ที่ 1 ถึงหลังใช้สัปดาห์ที่ 4 ณ บ้านชำแฮด หมู่ 9

ลำดับ	ภาพก่อนใช้	หลังใช้ 1 สัปดาห์	หลังใช้ 2 สัปดาห์	หลังใช้ 3 สัปดาห์	หลังใช้ 4 สัปดาห์
1					
2					
3					
4					
5					
6					

ตารางที่ 2 แสดงการเก็บข้อมูลและเปรียบเทียบก่อนใช้ผลิตภัณฑ์ช่วงสัปดาห์ที่ 1 ถึงหลังใช้สัปดาห์ที่ 4 ณ บ้านชำแอด หมู่ 9 (ต่อ)

ลำดับ	ภาพก่อนใช้	หลังใช้ 1 สัปดาห์	หลังใช้ 2 สัปดาห์	หลังใช้ 3 สัปดาห์	หลังใช้ 4 สัปดาห์
7					
8					
9					
10					

5. อภิปรายผล

5.1 เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมันแกวพันธุ์เบา

จากการศึกษาข้อมูลด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมันแกวของกลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านชำแอด ตำบลบรือ อำเภอบรือ จังหวัดมหาสารคาม โดยใช้แบบสอบถามพบว่า มันแกวเป็นพืชที่นิยมปลูกมากในพื้นที่อำเภอบรือ ปลูกได้ดีในดินร่วนปนทราย พันธุ์ที่นิยมปลูกมากเป็นมันแกวพันธุ์เบา เพราะมีอายุการเก็บเกี่ยวที่สั้น นอกจากนี้ยังมีการนำไปแปรรูปให้หลากหลาย ทั้งนำไปทำเป็นไส้กะหรี่ปั๊บ และยังมีการนำไปทำเป็นผลิตภัณฑ์บำรุงผิว ซึ่งทำให้เห็นถึงคุณสมบัติที่จะนำมาพัฒนาต่อยอด เพื่อเพิ่มทางเลือกหลากหลายของมันแกว เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ข้อที่ 1 ที่จะหาที่มา และความสำคัญของมันแกว ในการนำไปปรับใช้และพัฒนาผลิตภัณฑ์ต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของฉันทนา และคณะ (2559) พงมารคหน้าที่มีส่วนผสมของมันแกว ผลวิจัยพบว่า สารสกัดที่ได้จากมันแกวอุดมไปด้วยวิตามินและแร่ธาตุต่างๆ ที่สามารถนำไปพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์บำรุงผิวได้

5.2 พัฒนารับครีมแก้ปัญหาส้นเท้าแตกจากมันแกวพันธุ์เบา

จากการศึกษา ข้อมูลความคิดเห็น หลังใช้ผลิตภัณฑ์ตัวอย่างจากการวิจัย เพื่อลดอาการส้นเท้าแตกจากมันแกวและสมุนไพรธรรมชาติของกลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านชำแอด ตำบลบรือ อำเภอบรือ จังหวัดมหาสารคาม โดยใช้แบบสอบถาม พบว่า หลังจากการใช้ผลิตภัณฑ์ต่อเนื่องเป็นเวลา 4 สัปดาห์ ส้นเท้าดีขึ้นปานกลาง เมื่อเทียบกับก่อนใช้ผลิตภัณฑ์ ซึ่งทำให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของส้นเท้าที่ดีขึ้น สารในมันแกวสามารถกำจัดเซลล์ผิวที่ตายแล้วได้ ในส่วนของ สี กลิ่น และเนื้อครีม น่าใช้ ทาแล้วไม่รู้สึกเหนอะหนะ ซึมเข้าผิวได้เร็ว และไม่มีอาการแพ้จากการใช้ตัวผลิตภัณฑ์ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ที่จะนำผลิตภัณฑ์ลดอาการส้นเท้าแตกจากมันแกวและสมุนไพรธรรมชาติไปพัฒนาต่อยอดในการนำไปแก้ปัญหาส้นเท้าแตก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของฉันทนาและคณะ (2559) ที่ได้ทำการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผงสีกหน้าที่มีส่วนผสมของสารสกัดมันแกวช่วยกำจัดเซลล์ผิวที่ตายแล้ว

5.3 ประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อครีมลดปัญหาส้นเท้าแตก

จากการศึกษาความพึงพอใจในการใช้ผลิตภัณฑ์ลดอาการส้นเท้าแตกจากมันแกวและสมุนไพรธรรมชาติของกลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านชำแฮด ตำบลบรือ อำเภอบรือ จังหวัดมหาสารคามพบว่าความพึงพอใจโดยรวมของกลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านชำแฮดที่ใช้ผลิตภัณฑ์ลดอาการส้นเท้าแตกจากมันแกวและสมุนไพรธรรมชาติ โดยมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.09, S.D. = 0.67) อยู่ในระดับชอบมาก และเมื่อดูที่ประสิทธิผลหลังใช้ผลิตภัณฑ์ ใน 4 สัปดาห์ โดยมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$ = -3.87, S.D. = 0.72) อยู่ในระดับชอบมาก เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ 3 ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของทัศนีย์เมฆฉายและคณะ (2559) ได้ทำครีมบำรุงส้นเท้า พบว่าผู้ที่มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก รวมถึงการประเมินประสิทธิภาพก่อนใช้และหลังใช้ดีขึ้น

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะของงานวิจัย

6.1.1 ควรเพิ่มกลุ่มตัวอย่างให้หลากหลายมากขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่

6.1.2 ควรศึกษาหาวิธีการเก็บรักษาผลิตภัณฑ์ที่สามารถเก็บไว้ได้นานยิ่งขึ้น

6.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยในครั้งต่อไป

6.2.1 ควรมีการพัฒนาองค์ความรู้และสร้างเป็นอาชีพ

6.2.2 ควรมีการทดสอบประสิทธิภาพทางห้องปฏิบัติการที่ได้มาตรฐาน

6.2.3 ควรพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีเฉพาะมันแกว เพื่อให้เห็นถึงสรรพคุณของมันแกวที่แน่ชัดยิ่งขึ้น

7. เอกสารอ้างอิง

กองการประกอบโรคศิลปะ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. ตำราแพทย์แผนโบราณทั่วไป สาขาเภสัชกรรม. ไม้ระบู่ปีที่พิมพ์และสำนักพิมพ์.

ฉันทนา อารมณดี และคณะ. (2559). *ผงมาร์คพอกหน้าที่มีส่วนผสมของสารสกัดมันแกว*. คณะเภสัชศาสตร์ : มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ทัศนีย์ เมฆฉาย และคณะ. (2559). *ครีมบำรุงส้นเท้าแตก Heel Cure* : วิทยาลัยการอาชีพตรัง.

ทะนงศักดิ์ ประชาศิลป์. (2538). *การผลิตการตลาดมันแกวอำเภอบรือจังหวัดมหาสารคาม*. ขอนแก่น : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

นวลใจ โคตรแสง. (2559). *เคมีเกี่ยวกับเครื่องสำอาง*. มหาสารคาม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มัญชุพร ปันแก้ว. (2558). *ยางมะละกอดิบช่วยยับยั้งปัญหาส้นเท้าแตกและหนังหนา callus ให้กับผู้ป่วยเบาหวานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านสบสาย ตำบลตาลชุม อำเภอดงหลวง* : โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านสบสาย

หมออาสา แพทย์แผนไทย. (2560). *5 สุดยอดสมุนไพรไทย ตลาดโลกต้องการสูง*. กรุงเทพฯ : ปัญญาชน.

อนุชิตา ขาวเหนือ. (2545). *การศึกษาศักยภาพของมันแกวเพื่อผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ระดับอุตสาหกรรม*. คณะเทคโนโลยี : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

แนวทางการพัฒนาสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานของครูในสถานศึกษาเอกชน
สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชัยภูมิ
Guidelines for Developing Core Competencies and Functional Competencies of
Teachers in Private Schools under the Office of Education, Chaiyaphum Province

ศุภกร จันโส¹, อาคม อึ้งพวง²

Supakorn Chanso¹, Arkhom Ungpuang²

¹ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

² หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

¹ Master of Education Program in Educational Administration, Northeastern University

² Education Program in Educational Administration, Northeastern University

Corresponding author. Email: girlsutha17@gmail.com

(Received: June 4, 2023; Revised: July 4, 2023; Accepted: July 10, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการพัฒนาสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานของครูในสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชัยภูมิ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานของครูในสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชัยภูมิ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษาเอกชนที่เปิดสอนในระดับอนุบาลและประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชัยภูมิ ปีการศึกษา 2565 จำนวน 248 คน ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie & Morgan เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหา รวมถึงข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานของครูมีความเชื่อมั่น 0.90 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ วิเคราะห์ข้อเสนอแนะด้วยตารางความถี่และอธิบายแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพปัจจุบันและปัญหาการพัฒนาสมรรถนะหลักของครูในสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชัยภูมิ เป็นดังนี้ สภาพปัจจุบันการพัฒนาสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานของครูโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนปัญหาการพัฒนาสมรรถนะหลักอยู่ในระดับน้อยและปัญหาการพัฒนาสมรรถนะประจำสายงานของครูโดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานของครูในสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชัยภูมิ ได้ข้อสรุปและข้อเสนอแนะทางการส่งเสริมและพัฒนาสมรรถนะครู มี 49 แนวทาง แบ่งออกเป็น สมรรถนะหลัก 20 แนวทาง คือ 1) ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน มี 3 แนวทาง 2) ด้านการบริการที่ดี มี 2 แนวทาง 3) ด้านการพัฒนาตนเอง มี 3 แนวทาง 4) ด้านการทำงานเป็นทีม มี 4 แนวทาง และ 5) ด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู มี 8 แนวทาง สมรรถนะประจำสายงาน 29 แนวทาง คือ 1) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ มี 5 แนวทาง 2) ด้านการพัฒนาผู้เรียน มี 5 แนวทาง 3) ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน มี 5 แนวทาง 4) ด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนา

ผู้เรียน มี 3 แนวทาง 5) ด้านภาวะผู้นำครู มี 7 แนวทาง และ 6) ด้านการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ มี 4 แนวทาง

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนา; สมรรถนะหลัก; สมรรถนะประจำสายงาน

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the current situation and problems in developing core competencies and functional competencies of teachers in private schools under the Office of Education, Chaiphum province and 2) to develop guidelines for developing core competency and functional competencies of teachers in private schools under the Office of Education, Chaiphum province. The sample group consisted of teachers in private schools under the Office of Education, Chaiphum province, academic year 2022, with the total number of 248 people. The sample size was determined by using Krejcie & Morgan table. The tool used in this research was questionnaire about the current situation and problems and guidelines for developing core competencies and functional competencies of teachers with reliability at 0.90. The statistics used for data analysis comprised percentage, mean and standard deviation. The data were analyzed with a statistical package program, guidelines were analyzed with frequency and descriptive analysis.

The research results were found that:

1. The current situation in developing core competencies and functional competencies of teachers in private schools under the Office of Education, Chaiphum province, in overall, was rated at a high level of practice. The problems in developing core competencies were rated at a low level and the problems in developing functional competencies of teachers were rated at the lowest level.

2. Guidelines for developing core competencies and functional competencies of teachers in private schools under the Office of Education, Chaiphum province were concluded consisting of 49 guidelines, divided into 20 guidelines for core competencies, namely 1) achievement-oriented performance with 3 guidelines, 2) good service with 2 guidelines, 3) self-development with 3 guidelines, 4) team-working with 4 guidelines, and 5) moral and ethics in teaching profession with 8 guidelines, and 29 guidelines for functional competencies, namely 1) curriculum and learning management with 5 guidelines, 2) learner development with 5 guidelines, 3) classroom management with 5 guidelines, 4) analysis, synthesis and research for learner development with 3 guidelines, 5) teachers' leadership with 7 guidelines and 6) building relationships and cooperation with communities for learning management with 4 guidelines.

Keywords: Guidelines for Developing; Core Competencies; Functional Competencies

1. บทนำ

ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาตามพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2546 (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.2549) หมายถึง ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาอื่น ซึ่งกฎหมายกำหนดให้เป็นผู้ต้องได้รับอนุญาตให้เป็นผู้ประกอบวิชาชีพและมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 ได้มุ่งกระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้และการวัดผลประเมินผล รวมทั้งการบริหารจัดการปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพของบุคลากร กอปรกับสภาครูและบุคลากรทางการศึกษาได้กำหนดมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา ตามพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 มาตรา 49 ที่กำหนดมาตรฐานวิชาชีพเกี่ยวกับคุณลักษณะคุณภาพที่พึงประสงค์ในการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา และมีตัวชี้วัดมาตรฐานความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน สมรรถนะประจำสายงาน ซึ่งเป็นพฤติกรรมการปฏิบัติงานของบุคลากรจากองค์ความรู้ทักษะ ความสามารถและคุณลักษณะส่วนบุคคลที่ทำให้บุคคลที่ปฏิบัติงานได้สำเร็จและบรรลุตามวัตถุประสงค์ (พรชัย แสนเส็ง และคณะ.2555) คุณภาพของบุคลากรทางการศึกษาถือเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง โดยเฉพาะ “คุณภาพของบุคลากรครู” ซึ่งถือว่า เป็นหัวใจของการพัฒนาผู้เรียน ถ้าครูไม่มีคุณภาพผู้เรียนก็ขาดคุณภาพ (วรากรณ์ สามโกเศศ, 2557)

การพัฒนาครูเพื่อพัฒนาการศึกษาในยุคที่การจัดการศึกษา คือ เป้าหมายสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก (สำนักงานวิจัยและพัฒนาการศึกษา, 2559) สังคมยุคความรู้ในศตวรรษที่ 21 มีลักษณะเป็นสังคมพลวัต เนื่องมาจากการใช้เทคโนโลยีเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลต่างๆ ของทุกภูมิภาคของโลกเข้าด้วยกัน พลังขับเคลื่อนของเทคโนโลยียุคดิจิทัลส่งผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลกระทบต่อในทุกมิติทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมการเมือง และโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการจัดการศึกษาเพราะการศึกษา คือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ โดยที่บทบาทของการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามแนวคิดของ Bernie,& Charles (2009) นั้นมีความสำคัญต่อการสนับสนุนการทำงานและสังคม (Contributing to Work and Society) การเติมเต็มความสามารถส่วนบุคคล (Fulfilling Personal Talents) การเติมเต็มความรับผิดชอบของพลเมือง (Fulfilling Civic Responsibilities) และการธำรงรักษาประเพณีวัฒนธรรมและค่านิยม (Carrying Forward Traditions and Values) ดังนั้น ความท้าทายด้านการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพื่อเตรียมนักเรียนให้พร้อมกับการใช้ชีวิตและปรับตัวในสังคมพลวัตนั้นเป็นเรื่องสำคัญ โดยที่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมส่งผลต่ออาทรรณทางการศึกษา จึงกล่าวได้ว่า การจัดการศึกษา ที่สอดคล้องกับปัจจัยทางสังคมพลวัตมีความจำเป็นต่อการพัฒนานักเรียน สำนักงานวิจัยและพัฒนาการศึกษา (2559) ได้รายงานผลการประชุมสมัชชาใหญ่องค์การสหประชาชาติ โดยมีวาระร่วมกันกำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก (Sustainable Development Goals-SDGs) ในอีก 15 ปีข้างหน้าจนถึง ปี ค.ศ. 2030 ซึ่งมีเป้าหมายที่สำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก ที่เกี่ยวกับการศึกษาประการหนึ่ง คือ “การได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมทั่วถึงและส่งเสริมโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ทุกคน” ซึ่งได้กำหนดกรอบและทิศทางการจัดการศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จของเป้าหมายด้านการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก ภายในปี ค.ศ. 2030 เกี่ยวกับการเพิ่มจำนวนครูที่มีคุณภาพได้มาตรฐานระดับชาติ ให้เพียงพอต่อความต้องการทาง การศึกษาที่จะเพิ่มขึ้น เมื่อการกำหนดเป้าหมายขององค์การสหประชาชาติมีเป้าหมายที่ชัดเจนแล้ว การพัฒนาครูคุณภาพเพื่อพัฒนาการศึกษาของไทย จึงต้องวิวัฒน์เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 นี้ การพัฒนาการศึกษาเพื่อให้ทันต่อ การเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 เพื่อเตรียมความพร้อมของนักเรียนให้มีคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 ซึ่งต้องมีคุณลักษณะ ทั้งด้านการมีความรอบรู้ (Mastery) ในวิชาแกน มีความรู้ในขอบข่ายของศตวรรษที่ 21 (Themes of 21st century) มีทักษะ การเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and innovation) มีทักษะสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี (Information media and technology skills) และมีทักษะชีวิตและอาชีพ (Life and career skill) ซึ่งเป็นผลลัพธ์ของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 (Partnership for 21st century skills, 2011)

สิ่งที่ทำให้ผลผลิตหรือผู้เรียนมีคุณลักษณะตามความมุ่งหมายของคนในศตวรรษที่ 21 ได้นั้นย่อมขึ้นอยู่กับการจัดการศึกษาของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาในโรงเรียน การจัดการศึกษาจะไม่บรรลุผลสำเร็จได้โดยหากขาดการจัดการเรียนรู้เป็นวิถีทาง (Path/Means/Way) ที่จะนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ (อดุลย์ วังศรีคุณ, 2557) โดยการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาให้นักเรียนประสบความสำเร็จมีคุณลักษณะของคนในศตวรรษที่ 21 นั้นขึ้นอยู่กับครูผู้สอน ดังนั้น การพัฒนานักเรียนจึงต้องพัฒนาครูผู้สอนให้มีความรู้และทักษะในศตวรรษที่ 21 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดให้สถานศึกษาเอกชนมีความเป็นอิสระ สามารถพัฒนาระบบบริหารและการจัดการที่เป็นของตนเอง มีความคล่องตัว มีเสรีภาพทางวิชาการ สามารถจัดการศึกษาได้ทุกระดับทุกประเภท โดยรัฐต้องสนับสนุนด้านเงินอุดหนุน การลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีและสิทธิประโยชน์อื่นที่เป็นประโยชน์ในทางการศึกษาแก่สถานศึกษาเอกชนตามความเหมาะสม รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนด้านวิชาการให้สถานศึกษาเอกชนมีมาตรฐานและสามารถพึ่งตนเองได้แต่ปรากฏว่า ยังมีระเบียบและแนวปฏิบัติที่เป็นปัญหาต่อการดำเนินการของสถานศึกษาเอกชนจนขาดความเป็นอิสระ และสถานศึกษาเอกชนไม่มีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดนโยบายและการบัญญัติกฎหมาย ทำให้เกิดความไม่เสมอภาคและไม่เป็นธรรมในการสนับสนุนการจัดการศึกษาของเอกชน เช่น การพัฒนาครูผู้สอน ซึ่งสถานศึกษาเอกชนต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายเองเป็นส่วนใหญ่ จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อการศึกษาของภาคเอกชนเป็นอย่างมาก เนื่องจากอาชีพครูของภาครัฐมีความมั่นคงกว่าครูโรงเรียนเอกชน ผู้ที่สำเร็จการศึกษาด้านครูและมีใบประกอบวิชาชีพครูจึงเลือกที่จะสอบบรรจุเป็นครูภาครัฐ เมื่อสอบไม่ได้จึงจะมาเข้าเป็นครูในโรงเรียนเอกชน นอกจากนั้นครูที่ปฏิบัติการสอนโรงเรียนเอกชนที่มีใบประกอบวิชาชีพครูอยู่แล้วก็ยังมีการลาออกไปสอบบรรจุเป็นครูของภาครัฐอยู่เสมอ จึงทำให้โรงเรียนเอกชนมีปัญหาขาดแคลนครู ครูที่มาสมัครใหม่ก็ไม่มีใบประกอบวิชาชีพครูขาดทักษะและความชำนาญในด้านการสอน แต่โรงเรียนเอกชนจำเป็นต้องรับเข้ามาสอนนักเรียนทดแทนครูที่ลาออกไป

ผู้วิจัยในฐานะเป็นครูปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนเอกชนที่เปิดสอนระดับประถมศึกษา ตระหนักในปัญหานี้ ได้ศึกษาหาแนวทางที่จะพัฒนาครูให้มีความพร้อมอยู่เสมอเพื่อรองรับการปรับเปลี่ยนที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา โดยใช้งบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด ใช้เวลาไม่มากและตรงกับความต้องการจำเป็นในการพัฒนา ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความต้องการเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานของครูในสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชัยภูมิ เนื่องจากพิจารณาเห็นว่าสมรรถนะของครูผู้สอนโรงเรียนเอกชนมีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งถ้าหากได้รับการพัฒนาให้มีสมรรถนะที่สูงขึ้นแล้วจะสามารถแก้ปัญหาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนและสามารถแก้ปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนได้และจะสามารถพัฒนาวิชาชีพครูให้เป็นที่ยอมรับของสังคมต่อไป

2. คำถามของการวิจัย

2.1 สภาพปัจจุบันและปัญหาการพัฒนาสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานของครูในสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชัยภูมิอยู่ในระดับใด

2.2 แนวทางการพัฒนาสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานของครูในสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชัยภูมิ เป็นอย่างไร

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการพัฒนาสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานของครูในสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชัยภูมิ

3.2 เพื่อพัฒนาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานของครูในสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชัยภูมิ

4. ประโยชน์ที่ได้รับ

4.1 ในด้านวิชาการ เนื่องจากแนวทางการพัฒนาสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานของครูในสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชัยภูมิ ได้จากการศึกษาวิเคราะห์จากหลายแหล่ง ทั้งจากแนวคิดเชิงทฤษฎี ทำให้ได้แนวทางที่มีความเหมาะสม ซึ่งนักวิชาการนักวิจัยหรือผู้บริหารทางการศึกษา ตลอดจนผู้สนใจสนใจนำไปเป็นแนวทางตั้งต้น เพื่อขยายขอบเขตการศึกษาองค์ประกอบให้กว้างขวางและลึกซึ้งต่อไป

4.2 ในด้านการนำผลการวิจัยไปใช้เป็นผลสืบเนื่องจากประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับดังกล่าวในข้อ 1 ที่ผลจากการวิจัยครั้งนี้จะทำให้ได้แนวทางที่ได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญและเป็นแนวทางที่มีความเหมาะสม ทำให้สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เพื่อการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ รวมทั้งกำหนดนโยบายหรือวางแผนพัฒนาการบริหารงานวิชาการให้เป็นไปอย่างมีทิศทาง มีความเป็นไปได้ และเหมาะสม

5. ขอบเขตของการวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการพัฒนาสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานของครูในสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชัยภูมิ

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานของครูในสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชัยภูมิ ได้แก่ สมรรถนะหลัก 5 ประการ ประกอบด้วย 1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติงาน 2) การบริการที่ดี 3) การพัฒนาตนเอง 4) การทำงานเป็นทีม 5) จริยธรรมและจรรยาบรรณของครูและสมรรถนะตามสายการปฏิบัติงาน 6 ประการ ประกอบด้วย 1) การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ 2) การพัฒนาผู้เรียน 3) การบริหารจัดการชั้นเรียน 4) การวิเคราะห์สังเคราะห์และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน 5) ภาวะผู้นำครู 6) การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.2553)

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษาเอกชนที่เปิดสอนในระดับอนุบาลและประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชัยภูมิ ปีการศึกษา 2565 จำนวน 708 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษาเอกชนที่เปิดสอนในระดับอนุบาลและประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชัยภูมิ ปีการศึกษา 2565 จำนวน 248 คน ซึ่งผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970)

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ สมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานของครูในสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชัยภูมิ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, .2553) ได้แก่ 1. สมรรถนะหลัก 5 ประการ ประกอบด้วย 1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติงาน 2) การบริการที่ดี 3) การพัฒนาตนเอง 4) การทำงานเป็นทีม 5) จริยธรรมและจรรยาบรรณ ของครู 2. สมรรถนะตามสายการปฏิบัติงาน 6 ประการ ประกอบด้วย 1) การบริหารหลักสูตร

และการจัดการเรียนรู้ 2) การพัฒนาผู้เรียน 3) การบริหารจัดการชั้นเรียน 4) การวิเคราะห์สังเคราะห์และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน 5) ภาวะผู้นำครู 6) การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน

ระยะที่ 2 การสร้างและประเมินแนวทางการพัฒนาสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานของครูในสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชัยภูมิ โดยใช้วิธีการศึกษาให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในขั้นตอนนี้มีจำนวน 5 คน ที่มีประสบการณ์ในการทำงานด้านการบริหารการศึกษา อาจารย์ระดับมหาวิทยาลัย ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา

6. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) เกี่ยวกับอายุ ระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาการพัฒนาสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานของครูในสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชัยภูมิ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scales)

ตอนที่ 3 เป็นคำถามแบบปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานของครูในสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชัยภูมิ

7. การสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานของครูและรายละเอียดวัตถุประสงค์ของการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาสร้างและพัฒนาเป็นแบบสอบถามสำหรับใช้ในการวิจัย

2. สร้างแบบสอบถามโดยตรวจสอบเนื้อหาของแบบสอบถามให้ครอบคลุมกับนิยามศัพท์เฉพาะ จากนั้นนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบแล้วนำมาปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

3. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) หากมีข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงแก้ไข จะปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ (Item-objective Congruence Index: IOC) และเลือกข้อที่มีค่า IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ส่วนที่มีค่าน้อยกว่า 0.5 นำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ.2539) โดยกำหนดให้ เห็นด้วย มีค่าเท่ากับ + 1 ไม่แน่ใจ มีค่าเท่ากับ 0 และไม่เห็นด้วย มีค่าเท่ากับ - 1

4. นำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับโรงเรียน จำนวน 30 แห่งที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อการหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยใช้วิธีวิเคราะห์หาอำนาจจำแนกรายข้อในแต่ละด้าน โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างรายข้อกับโดยรวม (Item total correlation) ได้ค่าระหว่าง 0.36-0.90 และค่าความเชื่อมั่นรายด้านและทั้งฉบับด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของ Cronbach โดยแบบสอบถามฉบับนี้ มีค่าความเชื่อมั่นที่ 0.90

5. นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้แล้วไปปรับปรุง แล้วนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริง เพื่อนำผลมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานของการวิจัยต่อไป

8. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดขอนแก่นถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชัยภูมิ เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการรวบรวมข้อมูล
2. ผู้ศึกษานำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับครูในสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชัยภูมิ
3. ผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถาม ตรวจสอบความถูกต้องความครบถ้วนของแบบสอบถาม หลังจากที่ได้ข้อมูลมา แล้วนำมาดำเนินการกรอกข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประมวลผลต่อไป

9. สรุปผลการวิจัย

9.1 สภาพการพัฒนาสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานของครูในสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวม มีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า

9.1.1 สมรรถนะหลักโดยรวมมีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาโดยลำดับค่าเฉลี่ย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับ คือ ด้านการพัฒนาตนเอง รองลงมา คือ ด้านการบริการที่ดีและด้านการทำงานเป็นทีม ตามลำดับ ส่วนด้าน ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน โดยมีรายละเอียดแต่ละด้าน ดังนี้

1) ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวม มีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาโดยลำดับค่าเฉลี่ย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับ คือ ความสามารถในการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน รองลงมา คือ ความสามารถในการพัฒนา การปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง และความมุ่งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ความสามารถในการวางแผน การกำหนดเป้าหมายการวิเคราะห์ สังเคราะห์ภารกิจงาน

2) ด้านการบริการที่ดี โดยภาพรวม มีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาโดยลำดับค่าเฉลี่ย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับ คือ ความตั้งใจและเต็มใจในการให้บริการ และการปรับปรุงระบบบริการให้มีประสิทธิภาพตามลำดับ

3) ด้านการพัฒนาตนเอง โดยภาพรวม มีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาโดยลำดับค่าเฉลี่ย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับ คือ การศึกษาค้นคว้าหาความรู้ ติดตามองค์ความรู้ใหม่ๆ ทางวิชาการและวิชาชีพ รองลงมา คือ การสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมในการพัฒนาองค์กรและวิชาชีพและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสร้างเครือข่าย ตามลำดับ

4) ด้านการทำงานเป็นทีม โดยภาพรวม มีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาโดยลำดับค่าเฉลี่ย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับ คือ การแสดงบทบาทผู้นำหรือผู้ตาม รองลงมา คือ การเสริมแรงให้กำลังใจเพื่อนร่วมงาน และการปรับตัวเข้ากับกลุ่มคนหรือสถานการณ์ที่หลากหลาย ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การให้ความร่วมมือช่วยเหลือและสนับสนุนเพื่อนร่วมงาน

5) ด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู โดยภาพรวม มีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาโดยลำดับค่าเฉลี่ย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับ คือ ความรักและศรัทธาในวิชาชีพ และการประพฤติปฏิบัติตน เป็นแบบอย่างที่ดี ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน รองลงมา คือ การดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ วินัยและความรับผิดชอบในวิชาชีพ

9.1.2 สมรรถนะประจำสายงานโดยรวม มีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาโดยลำดับค่าเฉลี่ยพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับ คือ ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน รองลงมาคือ ด้านภาวะผู้นำของครูและด้านการวิเคราะห์สังเคราะห์และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ โดยมีรายละเอียดแต่ละด้าน ดังนี้

1) ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้โดยภาพรวม มีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาโดยลำดับค่าเฉลี่ย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับ คือ การสร้างและพัฒนาหลักสูตรและความรู้ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน รองลงมา คือ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและการใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การวัดและประเมินผล การเรียนรู้

2) ด้านการพัฒนาผู้เรียน โดยภาพรวม มีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาโดยลำดับค่าเฉลี่ย พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับ คือ การปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตย ความภูมิใจในความเป็นไทยให้กับผู้เรียน รองลงมา คือ การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ผู้เรียน และการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การพัฒนาทักษะชีวิตและสุขภาพกายและสุขภาพจิตผู้เรียน

3) ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน โดยภาพรวมมีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาโดยลำดับค่าเฉลี่ย พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับ คือ จัดบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ความสุขและความปลอดภัยของผู้เรียนและจัดทำข้อมูลสารสนเทศและเอกสารประจำชั้นเรียน/ประจำวิชา ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน รองลงมา คือ กำกับดูแลชั้นเรียนรายชั้น/รายวิชา ตามลำดับ

4) ด้านการวิเคราะห์สังเคราะห์และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยภาพรวม มีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาโดยลำดับค่าเฉลี่ย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับ คือ การสังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีและวิธีการแก้ไขปัญหา เพื่อสะดวกต่อการนำไปใช้ รองลงมา คือ การวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียนและการวิเคราะห์เกี่ยวกับนักเรียนที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนเพื่อ วางแผนการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน ตามลำดับ

5) ด้านภาวะผู้นำของครู โดยภาพรวม มีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาโดยลำดับค่าเฉลี่ย พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับ คือ การมุ่งพัฒนาผลสัมฤทธิ์ผู้เรียน รองลงมา คือ การเป็นบุคคลแห่งการเปลี่ยนแปลงและการสนทนอย่างสร้างสรรค์ ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การปฏิบัติงานอย่างไต่ตรอง

6) ด้านการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ โดยภาพรวม มีสภาพการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาโดยลำดับค่าเฉลี่ย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ รองลงมา คือ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการจัดการเรียนรู้ ตามลำดับ

9.2 ปัญหาการพัฒนาสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานของครูในสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวม มีปัญหาการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณารายสมรรถนะ พบว่า

9.2.1 สมรรถนะหลักโดยรวม มีปัญหาการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาโดยลำดับค่าเฉลี่ย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับ คือ ด้านการทำงานเป็นทีม รองลงมา คือ ด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู และด้านการบริการที่ดี ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน โดยมีรายละเอียดแต่ละด้าน ดังนี้

1) ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวม มีปัญหาการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาโดยลำดับค่าเฉลี่ย พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับ คือ ความสามารถในการวางแผน การกำหนดเป้าหมาย การวิเคราะห์ สังเคราะห์ภารกิจงาน รองลงมา คือ ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่และความสามารถในการพัฒนาการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ความสามารถในการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน

2) ด้านการบริการที่ดี โดยภาพรวม มีปัญหาการปฏิบัติ อยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาโดยลำดับค่าเฉลี่ยพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การปรับปรุงระบบบริการให้มีประสิทธิภาพ และความตั้งใจและเต็มใจในการให้บริการตามลำดับ

3) ด้านการพัฒนาตนเอง โดยภาพรวม มีปัญหาการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาโดยลำดับค่าเฉลี่ยพบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ การศึกษาค้นคว้าหาความรู้ ติดตามองค์ความรู้ใหม่ๆ ทางวิชาการและวิชาชีพ การสร้าง องค์ความรู้และนวัตกรรมในการพัฒนาองค์กรและวิชาชีพและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสร้างเครือข่าย

4) ด้านการทำงานเป็นทีม โดยภาพรวม มีปัญหาการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาโดยลำดับค่าเฉลี่ยพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับ คือ การให้ความร่วมมือช่วยเหลือและสนับสนุนเพื่อนร่วมงาน รองลงมา คือ การเสริมแรงให้กำลังใจเพื่อนร่วมงาน การปรับตัวเข้ากับกลุ่มคนหรือสถานการณ์ที่หลากหลาย และการแสดงบทบาทผู้นำหรือผู้ตาม ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การเข้าไปมีส่วนร่วมกับผู้อื่นในการพัฒนาการจัดการ ศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

5) ด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู โดยภาพรวม มีปัญหาการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาโดยลำดับค่าเฉลี่ยพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับ คือ วินัยและความรับผิดชอบในวิชาชีพ รองลงมา คือ ความรักและศรัทธา ในวิชาชีพและการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การประพฤติปฏิบัติตน เป็นแบบอย่างที่ดี

9.2.2 สมรรถนะประจำสายงานโดยรวมมีปัญหาการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาโดยลำดับค่าเฉลี่ยพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับ คือ ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาผู้เรียน และด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน ด้านการวิเคราะห์สังเคราะห์และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียนและด้านภาวะผู้นำของครู ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้โดย มีรายละเอียดแต่ละด้าน ดังนี้

1) ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ โดยภาพรวม มีปัญหาการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาโดยลำดับค่าเฉลี่ยพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับ คือ การสร้างและพัฒนาหลักสูตร และความรู้ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน รองลงมา คือ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งทั้งสามข้อมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน

2) ด้านการพัฒนาผู้เรียน โดยภาพรวม มีปัญหาการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาโดยลำดับค่าเฉลี่ยพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับ คือ การพัฒนาทักษะชีวิต และสุขภาพกายและสุขภาพจิตผู้เรียน รองลงมา คือ การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ผู้เรียน และการปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตย ความภูมิใจในความเป็นไทยให้กับผู้เรียน และการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ตามลำดับ

3) ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน โดยภาพรวม มีปัญหาการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาโดยลำดับค่าเฉลี่ยพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ จัดบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ความสุขและความปลอดภัยของผู้เรียน จัดทำ ข้อมูลสารสนเทศและเอกสารประจำชั้นเรียน/ประจำวิชาและกำกับดูแลชั้นเรียนรายชั้น/รายวิชา ซึ่งทั้ง 3 ข้อมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน

4) ด้านการวิเคราะห์สังเคราะห์และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยภาพรวมมีปัญหาการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาโดยลำดับค่าเฉลี่ยพบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ การวิเคราะห์เกี่ยวกับนักเรียนที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน เพื่อวางแผนการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน การสังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีและวิธีการแก้ไขปัญหาเพื่อสะดวกต่อการนำไปใช้และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน

5) ด้านภาวะผู้นำของครู โดยภาพรวม มีปัญหาการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาโดยลำดับค่าเฉลี่ย พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ ภาวะความเป็นผู้นำที่เหมาะสมกับความเป็นครู การสนทนาอย่างสร้างสรรค์ การเป็นบุคคลแห่งการเปลี่ยนแปลง การปฏิบัติงานอย่างไตร่ตรองและการมุ่งพัฒนาผลสัมฤทธิ์ผู้เรียน

6) ด้านการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ โดยภาพรวม มีปัญหา การปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาโดยลำดับค่าเฉลี่ย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ รองลงมา คือ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการจัดการเรียนรู้ ตามลำดับ

9.3 แนวทางการพัฒนาสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานของครูในสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชัยภูมิ แบ่งออกเป็น สมรรถนะหลัก 20 แนวทาง คือ 1) ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน มี 3 แนวทาง ดังนี้ 1.1) พัฒนาศูนย์ให้มีความสามารถในการวางแผนการกำหนดเป้าหมาย วิเคราะห์ภารกิจงานเพื่อวางแผนในการปฏิบัติงาน ทุกภาคเรียน และการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอน 1.2) พัฒนาการจัดการเรียนรู้แสวงหาความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพใหม่ๆ เพื่อ การพัฒนาตนเอง 1.3) ติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน คือ ประเมินผลการปฏิบัติงานและพัฒนาการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง 2) ด้านการบริการที่ดี มี 2 แนวทาง ดังนี้ 2.1) มีความตั้งใจและเต็มใจในการให้บริการเพื่อประโยชน์ส่วนร่วม เมื่อมีโอกาสและมีความสุขในการให้บริการแก่ผู้รับบริการ 2.2) ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการให้บริการให้มีประสิทธิภาพโดยศึกษาความต้องการของผู้รับบริการ 3) ด้านการพัฒนาตนเอง มี 3 แนวทาง ดังนี้ 3.1) ครูควรมุ่งมั่นและแสวงหาโอกาสพัฒนาตนเองด้วยวิธีการที่หลากหลายทางด้านวิชาการและวิชาชีพ 3.2) มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่นเพื่อพัฒนาตนเองและพัฒนางาน 3.3) มีการทบทวนความรู้ใหม่จากการอบรม ในการอบรมให้เขียนรายงานทุกครั้งและให้ผู้อบรมเป็นผู้เผยแพร่ประสบการณ์ 4) ด้านการทำงานเป็นทีม มี 4 แนวทาง ดังนี้ 4.1) จัดกิจกรรมสานความสัมพันธ์โดยที่การมอบหมายงานจะต้องมีลักษณะเป็นที่เพื่อสร้างความสัมพันธ์ 4.2) การเสริมแรงให้กำลังใจเพื่อนร่วมงาน โดยให้เกียรติยกย่องชมเชย ให้กำลังใจแก่เพื่อนร่วมงานในโอกาสที่เหมาะสม สนับสนุนเพื่อนร่วมงานเพื่อร่วมงานเพื่อสู่เป้าหมายความสำเร็จร่วมกัน 4.3) การเข้าไปมีส่วนร่วมกับผู้อื่นในการพัฒนาการจัดการศึกษา ให้บรรลุสำเร็จตามเป้าหมาย 4.4) แลกเปลี่ยนความรู้ / รับฟังความคิดเห็นและประสบการณ์ระหว่างเครือข่ายและทีมงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานในการสร้างวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีมให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา 5) ด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู มี 8 แนวทาง ดังนี้ 5.1) ควรส่งเสริมให้ครูเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาจรรยาบรรณวิชาชีพ 5.2) ยกย่องชื่นชมบุคคลที่ประสบความสำเร็จในวิชาชีพ ยึดมั่นในอุดมการณ์ของวิชาชีพ ปกป้องเกียรติและศักดิ์ศรีของวิชาชีพ 5.3) ครูควรมีวินัยและความรับผิดชอบในวิชาชีพ ซื่อสัตย์ต่อตนเองตรงต่อเวลา 5.4) วางแผนการใช้จ่ายและใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 5.5) ปฏิบัติตนตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับและวัฒนธรรมที่ดีขององค์กร 5.6) ครูควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้เหมาะสมกับสถานะของตน 5.7) มีความเป็นกัลยาณมิตรต่อผู้เรียน เพื่อนร่วมงาน และผู้รับบริการ โดยปฏิบัติตนตามหลักการครองตน ครองคนครองงานเพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุผลสำเร็จ 5.8) เป็นแบบอย่างที่ดีในการส่งเสริมผู้อื่นให้ปฏิบัติตนตามหลักจริยธรรมจรรยาบรรณวิชาชีพครูและพัฒนางานเป็นที่ยอมรับ และสมรรถนะประจำสายงาน 29 แนวทาง คือ 1) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ มี 5 แนวทาง ดังนี้ 1.1) ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายเหมาะสมสอดคล้องกับวัยความต้องการของผู้เรียนและชุมชน 1.2) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบการเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้และทำแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ 1.3) ใช้รูปแบบ/เทคนิควิธีการสอน อย่างหลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาเต็มตามศักยภาพ 1.4) ส่งเสริมให้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์และสมรรถนะของผู้เรียน 1.5) ควรมีการออกแบบวิธีการประเมินผลอย่างหลากหลายเหมาะสมกับเนื้อหา กิจกรรมการวัด และประเมินผลการเรียนรู้และนำผลการเรียนรู้นี้มาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ 2) ด้านการพัฒนาผู้เรียน มี 5 แนวทาง ดังนี้ 2.1) ส่งเสริมให้ครูอบรมผ่านอินเทอร์เน็ต จัดอบรมเชิงปฏิบัติการในการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้มีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่

ผู้เรียนโดยสอดคล้องคุณธรรมจริยธรรมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนกิจกรรมจัดทำโครงการ/ กิจกรรม ที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ผู้เรียน มีการพัฒนาทักษะชีวิต สุขภาพกายและสุขภาพจิตของผู้เรียน 2.2) เน้นการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านการดูแลตนเองมีทักษะในการเรียนรู้การทำงาน การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขและรู้เท่าทัน การเปลี่ยนแปลง 2.3) สอดแทรกความเป็นประชาธิปไตยความภูมิใจในความเป็นไทยให้แก่ 2.4) จัดกิจกรรมเพื่อป้องกันการแก้ไข ปัญหาและส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนให้แก่นักเรียนอย่างทั่วถึง 2.5) ส่งเสริมให้ผู้เรียนปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมกับค่านิยมที่พึงงาม และครูต้องดูแลช่วยเหลือผู้เรียนทุกคนอย่างทั่วถึงทันการณ์ 3) ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน มี 5 แนวทาง ดังนี้ 3.1) ครูควรจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ทั้งความสุขและความปลอดภัยของผู้เรียน 3.2) ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียนและผู้เรียนกับผู้เรียน 3.3) ตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในห้องเรียนให้พร้อมใช้และปลอดภัยอยู่เสมอ 3.4) ครูควรกำกับดูแล ชั้นเรียน/ รายวิชา ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎกติกาข้อตกลงในชั้นเรียน 3.5) ครูสามารถแก้ปัญหา/ พัฒนานักเรียน ด้านระเบียบวินัย โดยการสร้างวินัยเชิงบวกในชั้นเรียน ประเมินการกำกับดูแลชั้นเรียนและนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนา 4) ด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน มี 3 แนวทาง ดังนี้ 4.1) สำรวจและวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาเกี่ยวกับนักเรียนที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนเพื่อกำหนดทางเลือกในการแก้ไขปัญหาหรือนุภาพปัจจุบัน 4.2) มีการส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดทำวิจัยในชั้นเรียนปีละ 2 ครั้ง 4.3) มีการจัดทำแผนการวิจัย และดำเนินกระบวนการวิจัยอย่างเป็นระบบตามแผนดำเนินการ วิจัยที่กำหนดไว้ 5) ด้านภาวะผู้นำครู มี 7 แนวทาง ดังนี้ 5.1) ควรวิวัฒนาการภาวะความเป็นผู้ใหญ่ที่เหมาะสมกับความเป็นครู 5.2) มีความรับผิดชอบต่องานของตนเองและส่วนรวม 5.3) มีปฏิสัมพันธ์ในการสนทนามีบทบาท และมีส่วนร่วมในการสนทนาอย่างสร้างสรรค์กับผู้อื่นโดยมุ่งเน้นไปที่การเรียนรู้ของผู้เรียนและการพัฒนาวิชาชีพ 5.4) ให้ความสนใจต่อสถานการณ์ต่างๆ ที่เป็นปัจจุบันโดยมีการวางแผนอย่างมีวิสัยทัศน์ 5.5) ใช้เทคนิควิธีการหลากหลายในการตรวจสอบ ประเมินการปฏิบัติงานของตนเอง และผลการดำเนินงานสถานศึกษา ควรมีการมุ่งพัฒนาผลสัมฤทธิ์ผู้เรียน 5.6) กำหนดเป้าหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ที่ทำนายความสามารถของตนเองตามสภาพจริงและปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จได้ 5.7) ปรับเปลี่ยนบทบาทและการปฏิบัติงานของตนเองให้เอื้อต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ผู้เรียน และ 6) ด้านการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ มี 4 แนวทาง ดังนี้ 6.1) ควรส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ 6.2) กำหนดแนวทางในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและความร่วมมือกับชุมชน 6.3) ประสานให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา 6.4) ให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนและองค์กรอื่นๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ และสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการจัดการเรียนรู้ สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างครู ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรอื่นๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อสนับสนุนส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ ผลการประเมินแนวทางการพัฒนาสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานของครูในสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดชัยภูมิ ด้านสมรรถนะหลัก มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้ของแนวทางโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด แนวทางการพัฒนาสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานของครูในสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดชัยภูมิ ด้านสมรรถนะประจำสายงาน มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้ของแนวทางโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

10. อภิปรายผล

10.1 สภาพการพัฒนาสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานของครูในสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวม มีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาารายสมรรถนะ พบว่า

10.1.1 สมรรถนะหลักโดยรวม มีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาโดยลำดับค่าเฉลี่ย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับ คือ ด้านการพัฒนาตนเอง รองลงมา คือ ด้านการบริการที่ดีและด้านการทำงานเป็นทีม ตามลำดับ

ส่วนด้าน ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน สมรรถนะประจำสายงานโดยรวม มีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาโดยลำดับค่าเฉลี่ย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับ คือ ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน รองลงมาคือ ด้านภาวะผู้นำของครูและด้านการวิเคราะห์สังเคราะห์และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชัยภูมิ ได้มีการจัดกิจกรรมเสริมสร้างสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานของครูทั้งจากสถานศึกษาเองและหน่วยงานต้นสังกัด รวมถึงหน่วยงานต่างๆที่จัดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับกัญญาวรา ผลเจริญ (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สมรรถนะหลักของครูโรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบสมรรถนะหลักของครูโรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 จำแนกตามเพศ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ตามตารางของ Krejcie & Morgan (1970) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 86 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง 0.35 - 0.83 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าที (t - test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ผลการวิจัย พบว่า 1) สมรรถนะหลักของครูโรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ การทำงานเป็นทีม การบริการที่ดีการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน และการพัฒนาตนเอง ตามลำดับ 2) การวิเคราะห์เปรียบเทียบสมรรถนะหลักของครูโรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 จำแนกตามเพศ ประสิทธิภาพการสอนและวุฒิการศึกษา ซึ่งได้ผลการวิเคราะห์ สมรรถนะหลักของครูโรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 จำแนกตามเพศ พบว่า โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จำแนกตามประสิทธิภาพการสอน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

10.1.2 ปัญหาการพัฒนาสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานของครูในสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวม มีปัญหาการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณารายสมรรถนะ พบว่า สมรรถนะหลักโดยรวม มีปัญหาการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาโดยลำดับค่าเฉลี่ย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับ คือ ด้านการทำงานเป็นทีม รองลงมา คือ ด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู และด้านการบริการที่ดี ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน สมรรถนะประจำสายงานโดยรวมมีปัญหาการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาโดยลำดับค่าเฉลี่ย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับ คือ ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาผู้เรียน และด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน ด้านการวิเคราะห์สังเคราะห์และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียนและด้านภาวะผู้นำของครู ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชัยภูมิมีการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอจึงก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

10.2 แนวทางการพัฒนาสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานของครูในสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชัยภูมิ ได้ข้อสรุปและข้อเสนอแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาสมรรถนะครู มี 49 แนวทาง แบ่งออกเป็น สมรรถนะหลัก 20 แนวทาง คือ 1) ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน มี 3 แนวทาง 2) ด้านการบริการที่ดี มี 2 แนวทาง 3) ด้านการพัฒนาตนเอง มี 3 แนวทาง 4) ด้านการทำงานเป็นทีม มี 4 แนวทาง และ 5) ด้านจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครู มี 8 แนวทาง สมรรถนะประจำสายงาน 29 แนวทาง คือ 1) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ มี

5 แนวทาง 2) ด้านการพัฒนาผู้เรียน มี 5 แนวทาง 3) ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน มี 5 แนวทาง 4) ด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และ การวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน มี 3 แนวทาง 5) ด้านภาวะผู้นำครู มี 7 แนวทาง และ 6) ด้านการสร้าง ความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ มี 4 แนวทาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาเอกชน สังกัด สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชัยภูมิ มีแนวทางจัดกิจกรรมให้ความรู้กับครูกับการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารมีแผนการนิเทศ กำกับติดตามครูอย่างต่อเนื่องการมอบหมายงาน การกำกับติดตามงานและการส่งเสริมพัฒนาครูเพื่อพัฒนาผู้เรียน นำผลของ การจัดการศึกษารวมทั้งรายงานผลการจัดการศึกษามาร่วมกันวิเคราะห์ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากร ทางการศึกษา กล่าวว่า สนใจพัฒนาการของผู้เรียนเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้วิชาชีพครูก้าวหน้า เพราะถ้าไม่มีผู้เรียนก็ไม่มีวิชาชีพ ครู ครูจึงจำเป็นต้องศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับลักษณะธรรมชาติของผู้เรียน การแก้ปัญหาผู้เรียน การส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการ เรียนรู้ และครูในสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชัยภูมิ แสวงหาโอกาสที่จะพัฒนาตนเองอยู่เสมอ โดยครู ได้รับการอบรมและพัฒนาสมรรถนะครูเป็นประจำ ทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานดีขึ้นตามระดับ ซึ่งสอดคล้องกับพิมพ์ พันธ์ เดชะคุปต์และพรทิพย์ แข็งขัน ได้กล่าวถึงความหมายของสมรรถนะครู หมายถึงบุคลิกลักษณะที่ทำให้ปัจเจกบุคคล สามารถสร้างผลงานการปฏิบัติงานที่ดีตามเกณฑ์ที่กำหนดและสามารถปฏิบัติงานในความรับผิดชอบได้ดีกว่าผู้อื่น

11. ข้อเสนอแนะของการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลจากการวิจัย พบว่า สภาพการพัฒนาสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานของครูในสถานศึกษา เอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวม มีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ดังนั้น สถานศึกษาควรให้ ความสำคัญ กับการสร้างและพัฒนาสมรรถนะครูและทบทวนคุณภาพการศึกษาเพิ่ม โดยผู้บริหารสถานศึกษาต้องสร้างความ ตระหนักแก่คณะครูและผู้ที่เกี่ยวข้องให้เห็นความสำคัญของสมรรถนะครูและทบทวนคุณภาพการศึกษา การสร้างแนวทางหรือ วิธีการเพิ่มสมรรถนะและทบทวนคุณภาพการศึกษาที่ครอบคลุมภารกิจการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ส่งเสริมให้จัดทำ เครื่องมือและคู่มือหรือนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการตรวจสอบทบทวนคุณภาพจัดการพัฒนาความรู้ความสามารถของครู ด้วยการฝึกอบรมการศึกษา ดูงานตลอดจนส่งเสริมการมีส่วนร่วมของจากบุคคลหลายๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น กรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หน่วยงานต้นสังกัด ตลอดจนนำผลการตรวจสอบมาร่วมกันพิจารณาความถูกต้องน่าเชื่อถือก็จะเป็นการ พัฒนาประสิทธิภาพของครูและทบทวนคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

2. ผลจากการวิจัย พบว่า แนวทางการพัฒนาสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานของครูในสถานศึกษา เอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชัยภูมิ มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้ของ แนวทางโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัด ควรศึกษาแนวทางการพัฒนา สมรรถนะครูที่ส่งผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยอาจศึกษาในเชิงการหาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะ ครูด้านต่างๆ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ เพื่อจะได้กำหนดสมรรถนะที่ครูจำเป็นต้องมี ซึ่งเป็นสมรรถนะขั้นพื้นฐานที่ครูทุก คนจะขาดไม่ได้และสมรรถนะ ที่ครูควรมีให้ชัดเจน ซึ่งเป็นสมรรถนะที่ทำให้ครูสามารถพัฒนางานได้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น หาก สามารถกำหนดสมรรถนะดังกล่าว ได้ก็จะทำให้การดำเนินการพัฒนาสมรรถนะครูเป็นไปอย่างราบรื่น เพราะครูได้พัฒนา สมรรถนะตามลำดับความต้องการจำเป็นและเกิดผลดีต่อเยาวชนชาติต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะของครูในสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชัยภูมิ
2. ควรศึกษาสมรรถนะครูที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ในสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดชัยภูมิ

3. ควรมีการศึกษาสมรรถนะที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการทำงานของครูในสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชัยภูมิ

12. เอกสารอ้างอิง

- กัญญ์วรา ผลเจริญ. (2559). การศึกษาสมรรถนะหลักของครูโรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 .ปริญญานิพนธ์มหาบัณฑิต.มหาวิทยาลัยบูรพา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการ. กรุงเทพฯ : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา.
- พรชัย แสนเส็ง. (2555). สมรรถนะประจำสายงานของผู้บริหารในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น. วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 4(2), (พ.ค.-ส.ค. 2555); 88-95.
- วรารณ สามโกเศศ.(2557).การศึกษาไทยตกต่ำเพราะขาดความมุ่งมั่น ‘วรารณ’ สับเลาะการเมืองการบริหารจัดการ <http://www.kruwandee.com/news-id10310.html>: เข้าถึงเมื่อ 9 มิถุนายน 2557.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2549). คู่มือการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว
- สำนักงานวิจัยและพัฒนาการศึกษา. (2559). ทิศทางและโจทย์วิจัยของการศึกษาไทยเพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก.กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- อดุลย์ วังศรีคุณ. (2557). การศึกษาไทยในศตวรรษที่ 21: ผลผลิตและแนวทางการพัฒนา. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 8(1); 1-17.
- Anthony, M.C.J. (2002). An investigation of the efficacy of a character education program in a rural middle school. *Dissertation Abstracts International*, 63(04); 1240-A.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3); 607-610.

ผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนทางตรง ด้วยเทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อนที่ส่งผลต่อทักษะการปฏิบัติงาน สำหรับนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพ

Effects of direct instruction model with peer assisted technique on Operational skills for vocational certificate students

ธวัชชัย สีลาโส¹, จุลามาศ จันทรศรีสุคต²

Tawatchai Seelaso¹, Julamas Jansrisukot²

¹นักศึกษาสาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

²รองศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

¹Master' degree of Curriculum and Instruction, Faculty of Education Udonthani Rajabhat University

²Associate Professor Faculty of Education Udonthani Rajabhat University

Corresponding author. Email: Tawatchai.Pote@gmail.com

(Received: May 9, 2023; Revised: May 20, 2023; Accepted: June 1, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการสอนทางตรงด้วยเทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อน 2) เปรียบเทียบทักษะการปฏิบัติงานเครื่องมือกลในการกลึงเหล็กเหนียวของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนทางตรงด้วยเทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อนหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 75 กลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยโปลีเทคนิคอุดรธานี ในภาคเรียนที่ 2/2565 จำนวน 20 คน ที่ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ 1) แผนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนทางตรงด้วยเทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อนวิชางานเครื่องมือกลเบื้องต้น 2) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชางานเครื่องมือกลเบื้องต้น 3) แบบวัดทักษะการปฏิบัติงานการกลึงเหล็กเหนียว สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ และการทดสอบทีแบบไม่อิสระ

ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการสอนทางตรงด้วยเทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อนมีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการสอนทางตรงด้วยเทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อน มีคะแนนเฉลี่ยทักษะการปฏิบัติงานการกลึงเหล็กเหนียวหลังเรียนสูงกว่าร้อยละ 75

คำสำคัญ: รูปแบบการสอนทางตรง; เทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อน; ทักษะการปฏิบัติ

Abstract

The purposes of this research were: 1) to compare learning achievements of vocational certificate students before and after receiving direct instruction model supplemented with peer assisted technique, and 2) to compare machine tool practical skills in mild steel turning of vocational certificate students after

receiving direct instruction model supplemented with peer assisted technique with the 75% criterion. The sample used in this research is vocational certificate students of Udon Thani Polytechnic College, in the second semester of 2022. the sample consisted of 20 students by cluster random sampling. The research instruments consisted of 1) direct instruction model supplemented with peer assisted techniques lesson plan, 2) an achievement test on introductory machine tool subjects, and 3) mild steel turning practical skill test. The statistics used to analyze the data were mean, standard deviation, percentage, and an independent t-test.

The research results were as follows:

1. Vocational certificate students who received direct instruction model supplemented with peer assisted technique had mean scores after learning higher than that the one before.
2. Vocational certificate students who received direct instruction model supplemented with peer assisted technique had skills of machine tools in turning of mild steel mean score after learning which was higher than the set criteria of 75%.

Keywords: direct instruction model; peer assisted technique; practical skills

1. บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบหนึ่งของสังคมที่จะช่วยพัฒนาให้บุคคลมีความรู้ ความสามารถ เป็นปัจจัยหนึ่งที่จะผลักดันให้สังคมและประเทศชาติเจริญรุ่งเรืองต่อไปในอนาคต เป็นรากฐานสำคัญของการสร้างและสะสมพลังของชาติ ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีองค์ประกอบหลายประการเพื่อนำพาประเทศไปสู่เป้าหมายที่พึงปรารถนาในการพัฒนาบุคคล การศึกษาจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นที่ทุกประเทศต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่องซึ่งเป็นการแข่งขันระหว่างประเทศ นโยบายของภาครัฐในการพัฒนาประเทศสู่สังคมเศรษฐกิจฐานราก ที่มุ่งเน้นกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย (Niche Market) ประเทศมีศักยภาพและมีความได้เปรียบในการแข่งขันและกำหนดกลยุทธ์ที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การผลิตและพัฒนากำลังคนที่มีคุณภาพและสมรรถนะสูง เพื่อเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายดังกล่าว การศึกษาด้านอาชีวศึกษาจึงนับว่ามีบทบาทสำคัญ เพราะเป็นกลไกหลักในการพัฒนาตามทิศทางดังที่กล่าวมา แต่ในอดีตที่ผ่านมาการพัฒนากำลังคนด้านอาชีวศึกษาของประเทศยังมีปัญหาหลายด้าน เช่น การขาดทิศทางและเป้าหมายการผลิตและพัฒนาโดยรวม มีผลให้ไม่สอดคล้องกับความต้องการของบุคคลและประเทศชาติ การเกิดกระแสปัญญานิยมในหมู่เยาวชนและประชาชนทั่วไป ส่งผลให้สัดส่วนผู้เรียนด้านอาชีวศึกษามีน้อย ก่อให้เกิดปัญหาการขาดแคลนกำลังแรงงานระดับกลางอย่างรุนแรงและต่อเนื่อง (ณัฐสิริ รัชเกียรติวงศ์, 2559) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เป็นองค์กรหลักในการจัดการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพให้ประชาชนอย่างทั่วถึง มีคุณภาพ ใดมาตรฐาน และจัดการองค์ความรู้ ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานและอาชีพอิสระ ซึ่งสอดคล้องกับแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยมีสถานศึกษาในสังกัดทั้งหมด 404 แห่ง กระจายครอบคลุมทั่วประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2546) การศึกษาด้านอาชีวศึกษาทั้ง 5 สาขาวิชาชีพในประเทศไทย ได้แก่ อุตสาหกรรม คหกรรม พาณิชยกรรม เกษตรกรรม และศิลปกรรม เป็นการศึกษาที่มุ่งตอบสนองความต้องการกำลังคนระดับกลางของประเทศ ทั้งในกลุ่มประกอบอาชีพอิสระ และกลุ่มตลาดแรงงาน โดยส่วนใหญ่ผู้สำเร็จการศึกษามักจะมุ่งเข้าสู่ตลาดแรงงานตามความต้องการของสถานประกอบการหรือองค์กร สำหรับกำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในระดับช่างเทคนิค มีความสำคัญอย่างมากต่อการ

พัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศ จากการศึกษาพบว่า ภาคเศรษฐกิจที่มีการจ้างงานที่เป็นระบบ จะมีความต้องการกำลังคนระดับอาชีวศึกษาสาขาวิชาช่างอุตสาหกรรมเพิ่มมากขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2541) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2543) การอาชีวศึกษาเป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่สามารถออกไปประกอบ อาชีพและใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข มีความมั่นคงในอาชีพ ภายใต้คุณธรรมและจริยธรรมที่ดีงาม โดย สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษามีหน้าที่โดยตรงในการผลิตและพัฒนากำลังงานระดับต้นและระดับกลาง ให้ตรงตามความต้องการของภาครัฐและสถานประกอบการ เพื่อส่งเสริมคุณภาพและประสิทธิภาพการผลิตสินค้าและบริการ ของประเทศ (Krutkuntod, 2001) และเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนคือหลักสูตรที่จะต้องพัฒนามาจากมาตรฐานสมรรถนะหรือมาตรฐานอาชีพ (สอศ.) จึงร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนำกำลังงานไปใช้ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนดำเนินการพัฒนาร่างมาตรฐานอาชีพและกรอบคุณวุฒิวิชาชีพ เพื่อนำมาใช้เป็นรากฐานในการพัฒนาหลักสูตรให้เป็นไปตามความต้องการของสถานประกอบการแต่ละประเภท เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ ในการปฏิบัติงานในอาชีพต่างๆ ให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด หลักสูตรอาชีวศึกษาจึงมีรูปแบบที่เน้นการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียน โดยจัดให้ผู้เรียนได้บรรลุในจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ดังนั้น ความสำเร็จสูงสุดของหลักสูตรอาชีวศึกษาไม่วัดแต่เพียงผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนเท่านั้น แต่วัดจากผลของผลสัมฤทธิ์ นั่นคือ การวัดผลการปฏิบัติงาน โดยจะต้องพัฒนาผู้เรียน ให้ครอบคลุมทั้งความรู้ ทักษะ เจตคติและค่านิยม ที่จะมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนมี สมรรถนะนั่นเอง (Sitthiwong, 2000) ซึ่ง (Tianpuh 2007) ได้ให้ความหมายสมรรถนะว่าเป็นความสามารถของบุคคลที่จะประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ ทักษะคิดและคุณลักษณะ ของตนเอง นำมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้ดี จนทำให้เกิดผลงานที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด นั่นจึง หมายความว่า บุคคลจะสามารถปฏิบัติงานตามหน้าที่ได้ดี จะต้องนำเอาประสบการณ์ที่มีอยู่แล้วในตนเองทั้ง ความรู้ ทักษะและคุณลักษณะที่ดีงามออกมาใช้ในการปฏิบัติงานจนเกิดผลที่ดีหรือดีกว่าที่หน่วยงานต้องการ ดังนั้น สมรรถนะของบุคลากรจึงเป็นพฤติกรรมที่แสดงออก ที่สามารถมองเห็นหรือสังเกตได้ มีส่วนสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กร ทั้งนี้เพราะองค์กรจะประกอบด้วยบุคลากรที่จะเป็นตัวขับเคลื่อนการดำเนินการในองค์กร ซึ่งในยุคโลกาภิวัตน์นี้ ต่างเชื่อกันว่าบุคลากรเป็นกุญแจสู่ความสำเร็จขององค์กร นั่นคือ หากองค์กรมีทรัพยากรบุคคลที่มีศักยภาพ คุณภาพและจริยธรรมที่สูงแล้ว จะทำให้สามารถก้าวไปสู่การแข่งขันที่ไร้พรมแดนได้อย่างไม่ยุ่งยาก (Kesakorn, 2008) จึงอาจกล่าวได้ว่า บุคลากรที่มีสมรรถนะสูง และนำออกมาปฏิบัติงานได้ประสบผลสำเร็จมากเท่าไร ความก้าวหน้าและความสำเร็จขององค์กรก็จะเพิ่มมากขึ้นเช่นกัน

รูปแบบการเรียนการสอนทางตรง เป็นการจัดการเรียนการสอนที่มีลำดับขั้นตอนที่ตรงไปตรงมา นักเรียนเกิดการเรียนรู้ทั้งทางด้านพุทธิพิสัยและทักษะพิสัยได้อย่างรวดเร็ว ในเวลาที่ย่ำกัก นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติตามความสามารถของตนเองจนบรรลุวัตถุประสงค์ ทำให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียน และมีความรู้สึกรู้ในด้านบวกต่อตนเอง เป็นขบวนการจัดการเรียนการสอนที่มีการแจ้งวัตถุประสงค์ของบทเรียนและระดับการเรียนรู้หรือพฤติกรรมการเรียนรู้ที่คาดหวังแก่นักเรียน ชี้แจงเนื้อหาสาระของบทเรียน และเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับความรู้และประสบการณ์เดิมอย่างคร่าว ๆ ร่วมกับการชี้แจงกระบวนการเรียนรู้ และหน้าที่รับผิดชอบของนักเรียนในแต่ละขั้นตอน หากเป็นการนำเสนอเนื้อหาสาระ ข้อความรู้ หรือโน้ตส์ ผู้สอนควรกลั่นกรองและสกัดคุณสมบัติเฉพาะของโน้ตส์เหล่านั้น และนำเสนออย่างชัดเจนพร้อมทั้งอธิบาย และยกตัวอย่างประกอบให้นักเรียนเข้าใจ ต่อไปจึงตรวจสอบว่านักเรียนมีความเข้าใจตรงตามวัตถุประสงค์ก่อนให้นักเรียนลงมือฝึกปฏิบัติหากนักเรียนยังไม่เข้าใจ ต้องซ่อมเสริมให้เข้าใจก่อนถึงขั้นฝึกปฏิบัติตามแบบ ผู้สอนปฏิบัติให้นักเรียนดูเป็นตัวอย่าง นักเรียนปฏิบัติตาม ผู้สอนให้ข้อมูลป้อนกลับให้การเสริมแรงหรือแก้ไขข้อผิดพลาดของนักเรียน มีการฝึกปฏิบัติภายใต้การกำกับของผู้ชี้แนะ นักเรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง โดยผู้สอนคอยดูแลอยู่ห่าง ๆ ผู้สอนจะสามารถประเมินเรียนรู้และความสามารถของนักเรียนได้จากความสำเร็จและความผิดพลาดของการปฏิบัติของนักเรียน และช่วยเหลือนักเรียน โดยให้ข้อมูลป้อนกลับเพื่อให้นักเรียน

ได้แก้ไขข้อผิดพลาดต่าง ๆ ตลอดจนถึงการให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติอย่างอิสระ หลังจากทีนักเรียนสามารถปฏิบัติได้ตามขั้นตอน ถูกต้องประมาณ 85- 90 % เพื่อช่วยให้การเรียนรู้ยังคงทน

การจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Assisted Learning Techniques) เป็นการสอนที่มีพื้นฐานมาจากแนวคิดที่ เกี่ยวกับการกระจายบทบาทในการสอน ซึ่ง Rom (1982) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับวิธีการสอนด้วยเทคนิคเพื่อนช่วยสอน ว่า เป็นการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนสอนกันเอง วิธีการสอนดังกล่าว มีรากฐานมาจากแนวคิด ทศนคติเกี่ยวกับกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ซึ่งการให้นักเรียนมาช่วยสอน สามารถทำได้ 2 แบบคือ 1) ให้นักเรียนรุ่นเดียวกันหรือเพื่อนร่วมชั้นที่อยู่ในระดับเดียวกันเป็นผู้สอน 2) ให้นักเรียนรุ่นที่เป็นผู้สอน

เฮรอน และคูก (Heron, T. E. & Cooke, N.L. 1982) ในการสอนโดยเพื่อนช่วยเพื่อน ครูต้องเข้าใจเทคนิคและวิธีการในการสอนเป็นอย่างดี การดำเนินการสอนต้องเป็นไปตามขั้นตอน รวมทั้งการจัดอัตราส่วนระหว่างนักเรียนที่เป็นผู้เรียนกับนักเรียนที่เป็นผู้สอนอย่างเหมาะสมและมีการบันทึกผลการปฏิบัติงานของนักเรียน โดยครูจะต้องเป็นผู้ควบคุมดูแลในการสอน โดยเทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อน ไม่มอบภาระ การสอนให้เป็นของนักเรียนที่เป็นผู้สอนเพียงฝ่ายเดียว เพื่อให้ทำให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีข้อบกพร่องน้อยที่สุด

เทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อนเป็นการกระจายบทบาทการสอนจากครูไปสู่ นักเรียนถือว่าเป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญและยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นแนวคิดที่ส่งเสริมโน้มน้าวให้ผู้เรียนเกิดทัศนคติที่ดีต่อสมาชิกภายในกลุ่ม เป็นการฝึกให้นักเรียนกล้าแสดงออกทางความคิดมากขึ้น เพื่อให้ลักษณะการเรียนการสอนมีลักษณะเป็นการสื่อสารมากกว่าการเรียนการสอนแบบเดิม และเพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทั้งนี้เนื่องจากบรรยากาศภายในชั้นเรียนมีความเป็นกันเอง ส่งเสริมให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กันมากขึ้น โดยเน้นมีการรวมกลุ่มเพื่อการทำงานหรือปฏิบัติงานในกิจกรรมการเรียนการสอน เพาะใช้ภาษาในระดับเดียวกันและมีปัญหาที่คล้ายคลึงกันนักเรียนกล้าที่จะซักถามจากรายงานการสัมมนาเรื่องการพิจารณาวัฒนธรรมและเทคโนโลยีมาปรับปรุงคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนตอนหนึ่ง ได้เสนอวิธีการแก้ปัญหานักเรียนที่มีคะแนนเรียนต่ำ โดยใช้วิธีการที่ให้นักเรียนที่มีคะแนนสูงกว่าไปสอนหรือแนะนำเพื่อนที่มีคะแนนต่ำกว่า (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2555) ซึ่งการให้นักเรียนสอนกันเองหรือเพื่อนช่วยเพื่อนจะทำให้นักเรียนที่เบื่อหน่ายต่อการเรียนสนใจในการเรียนมากขึ้น นักเรียนมีความรับผิดชอบมากขึ้น (มุสตี กูอินทร์, 2522) นอกจากนี้การเรียนโดยวิธีการเรียนแบบเพื่อนช่วยเพื่อนยังส่งเสริมการทำงานเป็นหมู่คณะ สร้างบรรยากาศการเรียนการสอนแบบเป็นกันเอง ทำให้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนพร้อมทั้งสร้างแรงจูงใจและเจตคติที่ดีต่อวิชาที่เรียนทำให้ผู้เรียนมีความรู้เพิ่มมากขึ้น

การจัดการเรียนการสอนในรายวิชางานเครื่องมือกลเบื้องต้น เป็นอีกทักษะหนึ่ง เช่น มีการทำงานร่วมกัน มีการคิดวิเคราะห์แก้ไขปัญหาร่วมกัน ซึ่งมีความจำเป็นสำหรับนักเรียนที่เรียนสายอาชีพโดยเฉพาะนักเรียนที่เรียนด้านเครื่องกล ที่จะสามารถช่วยพัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะปฏิบัติให้กับนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพตลอดจนสามารถนำทักษะดังกล่าวไปประกอบอาชีพอิสระ หรือใช้ในการศึกษาที่สูงขึ้นได้ วิทยาลัยโปลีเทคนิคอุดร เป็นอีกสถาบันหนึ่งที่ผลิตนักศึกษาด้านอาชีวศึกษา ที่นักเรียนจะต้องได้เรียนรู้และฝึกทักษะในรายวิชางานเครื่องมือกลเบื้องต้น แต่ประสบปัญหาเรื่องเครื่องจักรที่จะให้นักเรียนได้เข้าฝึกปฏิบัติ ซึ่งส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนที่ไม่บรรลุตรงตามวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ และไม่สอดคล้องกับแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) ที่มีแผนการจัดการศึกษาแห่งชาติและรองรับการเข้าสู่ประชาคม อาเซียน โดยเน้นการประกอบอาชีพอิสระ มีความยืดหยุ่น โดยเปิดโอกาสให้สถานศึกษาสามารถปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของประเทศชาติและตามความต้องการของสถานประกอบการ รวมทั้งสอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ แห่งชาติและกรอบมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษา โดยหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 มีการเพิ่ม ประเภทวิชาพร้อมทั้งเพิ่มสาขาวิชาใหม่ ให้สอดคล้องกับความต้องการ

แรงงานของประเทศ มีการระบุถึงคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพใหม่ที่ชัดเจนทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านสมรรถนะหลัก และด้านสมรรถนะวิชาชีพ ซึ่งมีการปรับเนื้อหาวิชาใหม่ โดยเพิ่มทักษะการใช้ภาษาและเทคโนโลยีที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน (Office of the Vocational Education Commission, 2014)

จากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อบรรลุเป้าหมายตามหลักสูตรที่กำหนด จากการศึกษาเอกสารเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ นักศึกษามีทักษะในการปฏิบัติงานโดยใช้การจัดการเรียนการสอนทางตรง ที่มีลำดับขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน 5 ขั้นตอนประกอบด้วย 1) ขั้นนำ 2) ขั้นนำเสนอทบทวน 3) ขั้นฝึกปฏิบัติตามแบบ 4) ขั้นปฏิบัติภายใต้การกำกับของผู้ชี้แนะ 5) ขั้นฝึกปฏิบัติอย่างอิสระ เสริมด้วยเทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อน มาประยุกต์ใช้ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนวิชางานเครื่องมือกลเบื้องต้น ในหัวข้อการกลึงเหล็กเหนียว ซึ่งเทคนิคการสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อนเป็นการกระจายบทบาทของผู้สอนไปสู่ผู้เรียน เพื่อช่วยเน้นกระบวนการเรียนรู้แบบช่วยเหลือกันระหว่างเพื่อนนักเรียนที่เก่งและมีทักษะปฏิบัติงานที่ดีไปช่วยดูแลเพื่อนนักเรียนที่ยังไม่มีทักษะการปฏิบัติที่ดี โดยใช้ขั้นตอนการสอนทางตรงเป็นหลักแล้วใช้เทคนิคการสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อนเสริมเข้าไปในขั้นตอนที่มีการฝึกปฏิบัติ

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะจัดกระบวนการเรียนการสอนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนทางตรงด้วยเทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อน มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชางานเครื่องมือกลเบื้องต้นในหัวข้อการกลึงเหล็กเหนียว เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการปฏิบัติงานการกลึงเหล็กเหนียว และ ผลการวิจัยนี้จะประโยชน์สำหรับครูในการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพการเรียนรู้ของนักเรียนต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน ตามรูปแบบการเรียนการสอนทางตรง ด้วยเทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อนที่ส่งผลต่อทักษะการปฏิบัติงานสำหรับนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพ

2.2 เพื่อเปรียบเทียบทักษะการปฏิบัติงานการกลึงเหล็กเหนียว ตามรูปแบบการเรียนการสอนทางตรง ด้วยเทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อนที่ส่งผลต่อทักษะการปฏิบัติงานสำหรับนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพ กับเกณฑ์ร้อยละ 75

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนทางตรง ด้วยเทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อนที่ส่งผลต่อทักษะการปฏิบัติงานสำหรับนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพ มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

3.2 นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนทางตรงด้วยเทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อนมีคะแนนเฉลี่ยทักษะการปฏิบัติงานการกลึงเหล็กเหนียวหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75

4. ผลการวิจัย

4.1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนทางตรงด้วยเทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อน ก่อนเรียนและหลังเรียน ปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนทางตรงด้วยเทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อน ก่อนเรียนและหลังเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละ	S.D.	t	P - value
ก่อนเรียน	11.35	37.83	1.53	24.33	0.00
หลังเรียน	24.15	80.50	1.63		

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนทางตรงด้วยเทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนเฉลี่ย เท่ากับ 11.35 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.53 และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเฉลี่ย เท่ากับ 24.15 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.63 เมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนทางตรงด้วยเทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.2 ผลการเปรียบเทียบทักษะปฏิบัติการกลิ้งเหล็กเหนียวของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนทางตรงด้วยเทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อนกับเกณฑ์ร้อยละ 75 ปรากฏผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบทักษะปฏิบัติการกลิ้งเหล็กเหนียวของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนทางตรงด้วยเทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อนกับเกณฑ์ร้อยละ 75

ทักษะปฏิบัติการกลิ้งเหล็กเหนียว	คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละ	เกณฑ์ร้อยละ 75	t	P - value
กลุ่มตัวอย่าง	17.30	86.50	15	5.71	0.00

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนทางตรงด้วยเทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อน มีทักษะปฏิบัติการกลิ้งเหล็กเหนียวเฉลี่ยอยู่ที่ 17.30 คิดเป็นร้อยละ 86.50 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5. อภิปรายผล

5.1 การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนทางตรงด้วยเทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อน พบว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 11.35 คิดเป็น ร้อยละ 37.83 และหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 24.15 คิดเป็นร้อยละ 80.50 ซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้ รูปแบบการเรียนการสอนทางตรงด้วยเทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อน เป็นการดำเนินการเพื่อให้ นักเรียนสามารถเรียนรู้ ข้อมูล ความรู้ ข้อเท็จจริง หรือวิธีการ กระบวนการต่างๆ อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพโดยการถ่ายทอดข้อมูลนั้นอย่างตรงไปตรงมา ผู้สอนสามารถใช้การสอนทางตรงบรรยาย อธิบายเนื้อหาสาระ เหล่านั้นอย่างกระชับ และด้วยภาษาที่ง่ายสำหรับผู้เรียนให้เข้าใจ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุทธิกานต์ รักษาภักดี และ ดุจดือน ไชยพิชิต ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะปฏิบัติและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาการติดตั้งไฟฟ้า นอกอาคาร โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทางตรงร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดของนักเรียนระดับ

ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 2 ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาทักษะปฏิบัติในการเรียนรายวิชาการติดตั้งไฟฟ้านอกอาคาร โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทางตรงร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 ให้มีคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ร้อยละ 70 และมีจำนวนเรียนผ่านเกณฑ์ตั้งแต่ร้อยละ 70 ของนักเรียน ทั้งหมด และ 2) พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการติดตั้งไฟฟ้านอกอาคาร โดยโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทางตรงร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 ให้มีคะแนน เฉลี่ยตั้งแต่ร้อยละ 70 และมีจำนวนนักเรียนผ่านเกณฑ์ตั้งแต่ร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมด รูปแบบการวิจัย เป็นการทดลองขั้นต้น (Pre-Experimental Design) โดยเป็นการทดลองแบบ One-Shot Case Study กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 2 แผนกวิชาช่างไฟฟ้ากำลัง วิทยาลัยเทคนิคอุดรธานี สังกัดคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ประจำปีการศึกษา 2564 จำนวน 1 กลุ่ม รวม 20 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทางตรงร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด จำนวน 8 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวมเป็น 16 ชั่วโมง 2) แบบประเมินทักษะปฏิบัติรายวิชาการติดตั้งไฟฟ้านอกอาคาร จำนวน 10 ข้อ 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการติดตั้งไฟฟ้านอกอาคาร เป็นแบบทดสอบ ปปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน และผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาทักษะปฏิบัติการติดตั้งไฟฟ้านอกอาคาร หลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ รูปแบบการเรียนการสอนทางตรงร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 2 นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 39.21 ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 78.41 และมีนักเรียนผ่านเกณฑ์ทั้งหมด คิดเป็น ร้อยละ 80 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 2) การทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นักเรียนจำนวน 20 คน ทำแบบจากคะแนนเต็ม 30 คะแนน ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ย 22.35 คิดเป็นร้อยละ 74.50 ของคะแนนทั้งหมด และมีนักเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 75 ของนักเรียนทั้งหมด และรูปแบบการสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน เป็นแนวคิดที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการกระจายบทบาทการสอนจากผู้สอนไปสู่ผู้เรียนนับว่าเป็นวิธีการสอน ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นแนวความคิดที่ส่งเสริมโน้มน้าวให้ผู้เรียนเกิดทัศนคติที่ดีต่อสมาชิกภายในกลุ่ม วิธีการสอนดังกล่าวนี้ ผู้สอนจะต้องมีการวางแผนไว้ล่วงหน้าเป็นการเตรียมผู้เรียนให้เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองอย่างถูกต้อง นอกจากนี้ยังสามารถเปลี่ยนแปลง บทบาทของผู้สอนและผู้เรียนได้อีกด้วย เป็นการฝึกให้ผู้เรียนกล้าแสดงออกทางความคิดมากขึ้น นับได้ว่าเป็นการพัฒนาแนวความคิดการเรียนรู้ของผู้เรียน

5.2 การศึกษาทักษะปฏิบัติงานการกลิ้งเหล็กเหนียวของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนทางตรงเสริมด้วยเทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อน พบว่า นักศึกษามีทักษะการปฏิบัติงานการกลิ้งเหล็กเหนียวโดยมีคะแนนเฉลี่ยที่ 17.30 คิดเป็นร้อยละ 86.50 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนการสอนทางตรงเสริมด้วยเทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อน ได้ให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ ได้รับการฝึก ทักษะปฏิบัติเป็นวิธีสอนที่ให้ประสบการณ์ตรงกับผู้เรียน โดยการให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เป็นการสอน ที่มุ่งให้เกิดการผสมผสานระหว่างทฤษฎีและภาคปฏิบัติให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง ทำให้ผู้เรียนเข้าใจขั้นตอนต่างๆ ของทักษะปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับฟิตส์ (Fitts, 1964: 34) กล่าวถึงการเรียนรู้ทักษะ มี 3 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นทำความเข้าใจ เป็นขั้นที่ผู้เรียน จำเป็นต้องศึกษาให้เข้าใจขั้นตอนต่างๆของทักษะนั้นเสียก่อน คือรู้ว่าจะทำอะไรจะปฏิบัติอย่างไร ผู้เรียนและผู้สอนต้องพยายามวิเคราะห์ทักษะนั้นๆ และอธิบายถึงสิ่งที่คาดหวังว่าจะให้เกิด 2) ขั้นฝึกหัดจนเป็นพฤติกรรมคงที่ หลังจากที่ได้เข้าใจวิธีการที่จะก่อให้เกิดทักษะแล้ว ก็เริ่มลงมือฝึกฝนแล้วพฤติกรรมต่างๆก็จะถูกแก้ไขให้ถูกต้อง จนกระทั่งพฤติกรรมที่ผิดพลาดลดลงเป็นศูนย์ พฤติกรรมที่ถูกแก้ไขคงที่ และทำการฝึกหัดจนเกิดความชำนาญขึ้น 3) ขั้นปฏิบัติได้อย่างอัตโนมัติ เป็นขั้นที่ทำได้อย่างรวดเร็วถูกต้อง โอกาสผิดนั้นจะไม่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นขั้นที่เชี่ยวชาญมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ โกสินทร์ ไชยมงคล, อาทิตย์ อาจหาญ, อพันธ์ พูลพทุธา ที่ได้ทำการศึกษา การสร้างแบบวัดภาคปฏิบัติการกลิ้งขึ้นรูปชิ้นงานในรายวิชางานเครื่องมือกลเบื้องต้น

สำหรับนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า 1) แบบวัดทักษะภาคปฏิบัติการลงมือปฏิบัติงานที่พัฒนาขึ้น มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ประเมินการปฏิบัติงาน 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนแบบ ขั้นตอนเตรียม ขั้นตอนปฏิบัติ ขั้นผลงาน 2) ชุดการประเมินทักษะมีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง (IOC) 0.60 ถึง 1.00 โดยมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.32) และมีผลการหาค่าความเชื่อมั่นของผู้ประเมิน โดยหาค่าดัชนีความเห็นพ้องของผู้ประเมิน (Rater Agreement Index: RAI) มีค่าเท่ากับ 0.92 และ 3) นักเรียนมีทักษะภาคปฏิบัติการลงมือปฏิบัติงานใน ขั้นตอนแบบอยู่ในระดับมาก ขั้นเตรียมอยู่ในระดับ มากที่สุด ขั้นปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด และขั้นผลงานอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ เสาวรี ภูบาลชื่น (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนากระบวนการ จัดการเรียนการสอนทางตรง ร่วมกับเทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านทักษะปฏิบัติ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความพึงพอใจสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความคิดเกี่ยวกับเทคนิค วิธีการพัฒนา กระบวนการจัดการเรียนรู้ 2) พัฒนา กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบทางตรงร่วมกับเทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อน 3) ศึกษาผลการใช้ กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนทางตรงร่วมกับเทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อน ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดการเรียนรู้ควรคำนึงถึงจุดประสงค์และธรรมชาติของรายวิชาเป็นหลัก ส่งเสริมให้เกิดเกิดทักษะความชำนาญ เพื่อให้เกิดความมั่นใจและภาคภูมิใจในตนเอง 2) กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบทางตรงร่วมกันเทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อน ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 7 ขั้นตอน และมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ผลการใช้กระบวนการเรียนรู้ นักเรียนมีทักษะปฏิบัติหลังเรียนเพิ่มขึ้นกว่าก่อนเรียนโดยภาพรวมในระดับดีมาก นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเพิ่มขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. ข้อเสนอแนะ

6.1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

6.1.1 จากผลการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่นักเรียนได้รับการพัฒนาตามรูปแบบจัดการเรียนการสอนทางตรงด้วยเทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อน ผู้เรียนผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ดังนั้นผู้สอนสามารถนำรูปแบบการสอนทางตรงด้วยเทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อนไปปรับใช้กับรายวิชาอื่น

6.1.2 จากผลการวิจัย พบว่า มีนักเรียนบางคนไม่สามารถปฏิบัติงานตามแบบฝึกทักษะการปฏิบัติงานได้ เนื่องจากยังไม่เข้าใจถึงความสำคัญในขั้นตอนการปฏิบัติงาน เช่น การวางแผนการปฏิบัติงาน การจัดเตรียมเครื่องมือ เป็นต้น ดังนั้น ผู้สอนควรคอยสังเกตและให้ความเป็นกันเองกับนักศึกษาพร้อมคอยกระตุ้นให้นักศึกษาทราบและตระหนักถึงความสำคัญในการปฏิบัติงาน รวมถึงภาระงานที่ผู้เรียนได้รับผิดชอบ

6.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 จากผลการวิจัยพบว่า ควรนำกิจกรรมการเรียนการสอนตามรูปแบบ การสอนทางตรงด้วยเทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อน ไปทดลองใช้ในรายวิชาอื่นๆ เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่กว้างขวางขึ้นต่อไป

6.2.2 จากผลการวิจัยพบว่า จัดการเรียนรู้อตามรูปแบบการสอนทางตรงด้วยเทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อน นักเรียนได้ลงมือฝึกปฏิบัติทำด้วยตนเอง ต้องใช้ความรู้ ความสามารถ ทักษะ กระบวนการต่างๆ มารวมกัน ในการปฏิบัติงานจนสามารถทำชิ้นงานได้ตามแบบ สำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรมีการประเมินทักษะการปฏิบัติก่อน โดยอาจจะเป็นการสอบถามส่วนประกอบต่างๆ หรือให้อธิบายการทำงาน เพื่อให้ง่ายต่อการจัดการเรียนการสอนและมีประสิทธิภาพซึ่งอาจส่งผลต่องานวิจัยที่ดีขึ้น

7. เอกสารอ้างอิง

- โกสินทร์ ไชยมงคล, อาทิตย์ อาจหาญ, และ อพันธ์ พูลพุทธา. (2562). การสร้างแบบวัดภาคปฏิบัติการกลึงขึ้นรูปชิ้นงานในรายวิชางานเครื่องมือกลเบื้องต้น สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**, 38(6); 1-9.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2555). **นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ**. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : แดเน็กซ์ อินเทอร์เน็ตเซอร์เวอร์.
- ณัฐสิริ รักเกียรติวงศ์. (2559). การปฏิรูปอาชีวศึกษาของประเทศไทย. สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2562, จาก <http://tdri.or.th/2016/08/vocational-education-reform>.
- ผุสดี ภูอินทร์. (2552). เอกสารประกอบการสอนชุดวิชา พื้นฐานวิชาชีพครูหน่วยที่ 1. (พิมพ์ครั้งที่ 3). สาขาวิชาศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2546). **หลักการ ทฤษฎีและนโยบายการปฏิรูปการอาชีวศึกษาและผลการดำเนินงานการปฏิรูปการอาชีวศึกษา 2546**. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2556). **หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 ประเภทวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ : สำนักมาตรฐาน การอาชีวศึกษา และวิชาชีพ.
- สุทธิกานต์ รักษาภักดีและ ดุจดเดือน ไชยพิชิต. (2565). การพัฒนาทักษะปฏิบัติและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาการติดตั้งไฟฟ้า นอกอาคาร โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทางตรงร่วมกับเทคนิค เพื่อนคู่คิดของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 2. **ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย**, 7(7); 46-58.
- Fitts, P.,M. (1964). **Perceptual-motor Skill Learning**. In: A. W. Melton (ed.). *Categories of Human Learning*. (pp. 243-285). New York: Academic Press.
- Heron, T.E., & Cooke, N.L. (1982). Tutor Huddle: Key Element in a Class wide Peer Tutoring System. **The Elementary School Journal**, 83(1982);114-123.
- Krutkuntod, J. (2001). **Vocational education instruction**. Bangkok: Thepnimit Printing House.
- Rom, J. CA. (1982). Peer Teaching in Permanent Project Teams. **Dissertation Abstracts International**. 43 (8); 352.
- Sitthiwong, W. (2000). **Technical and vocational education philosophy**. Bangkok: Graphic design and Printing.
- Tianpueth, D. (2007). **On competency in the view of Dr.Danai Tianpueth**. Bangkok: Information Publication.

**ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู
ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น**
**Digital Leadership of School Administrators Affecting Effectiveness of Teacher's
Performance in Secondary Schools Khonkaen Secondary Educational
Service Area Office**

ชาญยุทธ์ วงศ์¹, อาทิตย์ ฉัตรชัยพลรัตน์², กุหลาบ ปุริสาร³

Chanyut Wongkhui¹, Artit Chutchaipolrut², Kularb Purisarn³

¹นักศึกษาลัทธิศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

^{2,3}อาจารย์คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

¹Master of Education Program in Educational Administration, Faculty of Education and Liberal Arts, College of Asian Scholars

^{2,3}Faculty of Education and Liberal Arts, College of Asian Scholars

Corresponding author. Email: chanyutfocus999@gmail.com

(Received: September 30, 2023; Revised: November 2, 2023; Accepted: November 10, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาและระดับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา กับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น 3) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 468 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 125 คน และครูผู้สอน จำนวน 343 คน ซึ่งได้จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกนสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามขนาดของโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมีความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.817 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ เพียร์สันและค่าสัมประสิทธิ์สมการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านวิสัยทัศน์ผู้นำดิจิทัล สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านจริยธรรมที่ดีต่อองค์กรและสังคม
2. ประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน
3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูมีความสัมพันธ์ในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นตัวพยากรณ์ประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู มี 4 ด้าน คือ ด้านวิสัยทัศน์ผู้นำดิจิทัล (X_1) ด้านวิธีการเรียนรู้เชิงดิจิทัล (X_3) ด้านการพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพของผู้บริหาร(X_4) และด้านสมรรถนะทางดิจิทัลของผู้บริหาร (X_2) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยหรืออำนาจในการพยากรณ์ร้อยละ 51.90 ($R^2 = .519$) สามารถสร้างเป็นสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานตามวิธี (Stepwise) ดังต่อไปนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ (Unstandardized Score)

$$Y = 0.125 + 0.576(X_1) + 0.378(X_2) + 0.596(X_3) - 0.583(X_4)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน (Standardized Score)

$$Z(Y) = 0.429Z(X_1) + 0.281Z(X_2) + 0.566Z(X_3) - 0.487Z(X_4)$$

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา; ประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู

Abstract

The purpose of this research were to: 1) Study the level of digital leadership of school administrators and the level of effectiveness of teachers in secondary schools. Under the jurisdiction of the KhonKaen Secondary Educational Service Area Office 2) Study the relationship and prediction equation between digital leadership of school administrators. and the effectiveness of teachers' work in secondary schools Under the jurisdiction of the KhonKaen Secondary Educational Service Area Office and 3) Study the digital leadership of school administrators that affects the effectiveness of teachers' work. in secondary school Under the jurisdiction of the KhonKaen Secondary Educational Service Area Office. Sampling group used in this research is Educational institution administrators and teachers totaled 468 people, divided into 125 educational institution administrators and 343 teachers. This was obtained by determining the sample size using Krejcie and Morgan's tables, Stratified Random Sampling according to the size of the school. The research instrument was a questionnaire and had reliability equals 0.817. Data were analyzed using ready made computer programs. To find the percentage, mean, and standard deviation. Pearson correlation coefficient and stepwise multiple regression coefficient.

Research findings were as follows:

1. Digital leadership of school administrators Under the jurisdiction of the Khon Kaen Secondary Educational Service Area Office Overall, it is at a high level. When considering each aspect, it was found that the aspect with the highest average was the digital leadership vision aspect. For the aspect with the lowest average is good ethics for the organization and society.

2. Performance effectiveness of teachers in secondary schools Under the jurisdiction of the Khon Kaen Secondary Educational Service Area Office Overall, it is at a high level. When considering each aspect, it was found that the aspect with the highest average was classroom management. For the aspect with the lowest average is the teaching and learning aspect.

3. There is a positive relationship between the digital leadership of school administrators and teachers' performance. Statistically significant at the .01 level.

4. The digital leadership of school administrators that is a predictor of teachers' work effectiveness has 4 aspects: the vision of digital leaders (X_1), the digital learning path (X_3), and the development towards professionalism of teachers. management (X_4) and digital competency of executives (X_2), which has a regression coefficient or predictive power of 51.90% ($R^2 = .519$) can be created as a prediction equation in the form of raw scores and standard scores according to the method Stepwise as follows;

The prediction equation of unstandardized Score

$$Y = 0.125 + 0.576(X_1) + 0.378(X_2) + 0.596(X_3) - 0.583(X_4)$$

The prediction equation of standardized Score

$$Z(Y) = 0.429Z(X_1) + 0.281Z(X_2) + 0.566Z(X_3) - 0.487Z(X_4)$$

Keywords: Digital Leadership of School Administrators; Performance Effectiveness of Teachers

1. บทนำ

นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดให้สถานศึกษานำดิจิทัลเทคโนโลยี มาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารอย่างเป็นระบบ ประกอบกับแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566 - 2570) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา มีเป้าประสงค์เชิงกลยุทธ์ให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาให้นำระบบข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการและการให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565) สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 หมวด 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มาตรา 65 ให้มีการพัฒนาบุคลากร ทั้งด้านผู้ผลิตและผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาเพื่อให้ความรู้ความสามารถและทักษะในการผลิต รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมมีคุณภาพและประสิทธิภาพ แพลตฟอร์ม (Platform) และแอปพลิเคชัน (Application) เอื้ออำนวยให้การดำเนินชีวิตและในการทำงาน รวมทั้งการจัดการศึกษาทั้งการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาอย่างมาก สถานศึกษาจะต้องใช้เทคโนโลยีและระบบออนไลน์ต่างๆ มีการเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ระบบออนไลน์มากขึ้น บุคลากรกระตือรือร้น ที่จะต้องเรียนรู้การใช้เครื่องมือออนไลน์ เพื่อการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงสุด โดยต่างให้ความสำคัญและตระหนักถึงศักยภาพของนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลทั้งหมดที่มีในปัจจุบันและแนวโน้มใหม่ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต (ดาวรรุณณ ถวิลการ, 2564)

ผู้นำในยุคดิจิทัลจะต้องก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี เนื่องจากผู้นำจะเป็นกุญแจสำคัญ ในการเปลี่ยนแปลงทั้งในทางปฏิบัติและวัฒนธรรมของโรงเรียน ผู้นำดิจิทัลจะเป็นตัวแทนของแนวคิด และวิธีปฏิบัติใหม่ๆ โดยการใช้การสื่อสารทางโซเชียลมีเดียในการประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่างๆ ของโรงเรียน เพื่อเสริมสร้างคุณค่าให้กับโรงเรียน (Sheninger, 2014) และผู้บริหารสถานศึกษาเป็นตัวแทนสำคัญในด้าน การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพซึ่งโดยเฉพาะในยุคดิจิทัล ผู้บริหารจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำดิจิทัล หมายถึง ทักษะที่ผู้นำในยุคดิจิทัลต้องสามารถนำพาองค์กรให้ดำรงอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพสามารถนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ในการบริหารงาน การเป็นภาวะผู้นำในการบริหารองค์กรยุคดิจิทัลจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงซึ่งประกอบไปด้วยมิติในด้านของมิติวิสัยทัศน์ ผู้นำต้องทำการยอมรับและนำเทคโนโลยีเข้ามาเปลี่ยนแปลงนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย สู่การปฏิบัติที่ให้บรรลุผลสำเร็จ ผู้บริหารโรงเรียนในยุคดิจิทัลจึงต้องพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถ คุณลักษณะ ทักษะ ประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษาเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลง

ในยุคดิจิทัล ผู้บริหารจำเป็นต้องพัฒนาตนให้มีทักษะจำเป็นสำหรับผู้บริหารในยุคดิจิทัล เช่น ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม มีภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี (Technology Leadership) ภาวะผู้นำดิจิทัล (Digital Leadership) และพัฒนาความรู้ ประสบการณ์ เหล่านี้เป็นสมรรถนะในการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล การศึกษาในยุคดิจิทัลจะประสบความสำเร็จได้นั้นจะต้องอาศัยความร่วมมือ ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ของผู้บริหารโรงเรียน ครู ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในยุคดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นกลไกสำคัญและมีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพของผลลัพธ์ที่ได้จากระบบการศึกษาทั้งประสิทธิภาพของการบริหารและประสิทธิผลของสถานศึกษา นักวิชาการหลายท่านมีความเห็นตรงกันว่าความสำเร็จหรือความล้มเหลวทางการศึกษานั้นขึ้นอยู่กับผู้บริหารส่วนหนึ่ง (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2560) และมีการศึกษาภาวะผู้นำสำหรับนักบริหาร พบว่า ภาวะผู้นำสำหรับ นักบริหารในปัจจุบันเป็นการบริหารภายใต้การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กร คือ นักบริหารการศึกษาต้องมีความรู้ความสามารถตามแบบภาวะผู้นำเข้าใจเกี่ยวกับบริบทเทคโนโลยีที่เข้ามาเปลี่ยนแปลงสังคมของโลกและในยุคปัจจุบัน ซึ่งภาวะผู้นำที่ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงคือ ภาวะผู้นำยุคดิจิทัล (ชีวิน อ่อนละออ และคณะ, 2563)

ประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา หรือ ก.ค.ศ. ได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้การประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นไปโดยโปร่งใส เป็นธรรม ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบการประเมินผลการปฏิบัติงาน มี 3 องค์ประกอบ ดังนี้ องค์ประกอบ ที่ 1 การประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลการปฏิบัติงาน องค์ประกอบที่ 2 การประเมินการมีส่วนร่วม ในการพัฒนาการศึกษา องค์ประกอบที่ 3 การประเมินการปฏิบัติตนในการรักษา วินัย คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2564)

โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น มีทั้งสิ้น 84 โรงเรียน จากผลรายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูลการทดสอบระดับชาติ (O-NET) ปีการศึกษา 2564 ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2564 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาพรวม 4 รายวิชา มีคะแนนเฉลี่ย 38.14 ซึ่งเป็นคะแนนที่ต่ำกว่าระดับ สพฐ. และระดับประเทศและผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2564 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในภาพรวม 5 รายวิชา มีคะแนนเฉลี่ย 30.49 ซึ่งเป็นคะแนนที่ต่ำกว่าระดับ สพฐ. และระดับประเทศ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ปีการศึกษา 2565) จึงสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิผลในการจัดการเรียนรู้และการบริหารจัดการศึกษาของครูและผู้บริหารสถานศึกษา โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น มีนโยบายและพันธกิจในการจัดการศึกษาทุกระดับและจัดการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อพัฒนาไปสู่ Thailand 4.0 ตามจุดเน้นด้านทักษะเทคโนโลยีดิจิทัล ดังนี้ 1) ส่งเสริมสนับสนุนผู้เรียนให้มีทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้เหมาะสมตามช่วงวัย 2) ส่งเสริม สนับสนุนครู ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาให้มีทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้และการบริหารจัดการ 3) ส่งเสริมสนับสนุนสถานศึกษาให้มีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้และการบริหารจัดการ 4) เพิ่มประสิทธิภาพระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงานและการบริหารจัดการในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น 5) สร้างภูมิคุ้มกันการรู้เท่าทันสื่อและเทคโนโลยีในการดำเนินชีวิตวิถีใหม่และชีวิตวิถีปกติต่อไป 6) นำเทคโนโลยีดิจิทัลและการจัดการฐานข้อมูลมาใช้เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและการเรียนรู้ของผู้เรียน 7) มุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ทุกระดับ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น, 2565)

จากปัญหาและผลการวิเคราะห์ข้อมูลการทดสอบระดับชาติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น เพื่อให้ทราบระดับประสิทธิผลการปฏิบัติงาน

ของครูและภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู อยู่ในระดับใด ซึ่งผลการวิจัยสามารถนำไปพัฒนาการบริหารการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิภาพที่เกิดขึ้นกับครู ผู้เรียน ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนสืบไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาและระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

2.2 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

2.3 เพื่อศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

3. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ผู้วิจัยได้ศึกษา ค้นคว้าเอกสาร แนวคิดทฤษฎี และผลงานการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. หลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำดิจิทัล
2. หลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำ
3. แนวคิดเกี่ยวกับผู้บริหารสถานศึกษา
4. หลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู
5. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู
6. บริบทการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

4. ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 184 คน และครูผู้สอน จำนวน 3,163 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 3,347 คน จาก 84 โรงเรียน

ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น คือ ภาวะผู้นำดิจิทัล ซึ่งได้จากการสังเคราะห์จากแนวคิด เอกสารทางวิชาการและงานวิจัยได้ องค์ประกอบ 4 ด้าน คือ 1) วิสัยทัศน์ผู้นำดิจิทัล 2) สมรรถนะทางดิจิทัลของผู้บริหาร 3) วิธีการเรียนรู้เชิงดิจิทัล 4) การพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพของผู้บริหาร และ 5) จริยธรรมที่ดีต่อองค์กรและสังคม

ตัวแปรตาม คือ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู ซึ่งได้จากการสังเคราะห์จากแนวคิด เอกสารทางวิชาการและงานวิจัยได้องค์ประกอบ 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) การจัดการเรียนการสอน 2) การบริหารจัดการชั้นเรียน 3) การพัฒนาวิชาชีพ 4) ความพึงพอใจในงาน และ 5) คุณภาพผู้เรียน

5. วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จำนวน 3,163 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาและครู รวมทั้งสิ้นจำนวน 468 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 125 คนและครูผู้สอน จำนวน 343 คน ใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามขนาดของโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ สอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อพฤติกรรมภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ สอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่า (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.817 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) และสร้างสมการถดถอยเพื่อพยากรณ์ตัวแปรตาม โดยวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

6. ผลการวิจัย

6.1 ระดับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยรวมและรายด้านโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทั้ง 5 ด้าน คือ 1) วิสัยทัศน์ผู้นำดิจิทัล 2) สมรรถนะทางดิจิทัลของผู้บริหาร 3) วิธีการเรียนรู้เชิงดิจิทัล 4) การพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพของผู้บริหาร และ 5) จริยธรรมที่ดีต่อองค์กรและสังคม แสดงผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่นโดยรวมและรายด้าน

ด้านภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับพฤติกรรม		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลความ
1. ด้านวิสัยทัศน์ผู้นำดิจิทัล	4.37	0.54	มาก
2. ด้านสมรรถนะทางดิจิทัลของผู้บริหาร	4.28	0.52	มาก
3. ด้านวิธีการเรียนรู้เชิงดิจิทัล	4.26	0.49	มาก
4. ด้านการพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพของผู้บริหาร	4.34	0.51	มาก
5. ด้านจริยธรรมที่ดีต่อองค์กรและสังคม	4.23	0.54	มาก
รวม	4.29	0.52	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.29$, S.D. = 0.52) เมื่อพิจารณา เป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านวิสัยทัศน์ผู้นำดิจิทัล อยู่ในระดับมาก ด้านการพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารอยู่ในระดับมาก ด้านสมรรถนะทางดิจิทัลของผู้บริหาร อยู่ในระดับมาก ด้านวิธีการเรียนรู้เชิงดิจิทัล อยู่ในระดับมาก และด้านจริยธรรมที่ดีต่อองค์กรและสังคม อยู่ในระดับมาก

6.2 วิเคราะห์ระดับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาขอนแก่น โดยรวมและรายด้านโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทั้ง 5 ด้าน คือ 1) การจัดการเรียนการสอน 2) การบริหารจัดการชั้นเรียน 3) การพัฒนาวิชาชีพ 4) ความพึงพอใจในงาน 5) คุณภาพผู้เรียน แสดงผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาขอนแก่นโดยรวมและรายด้าน

ด้านประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู	ระดับพฤติกรรม		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลความ
1. ด้านการจัดการเรียนการสอน	4.24	0.55	มาก
2. ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน	4.38	0.50	มาก
3. ด้านการพัฒนาวิชาชีพ	4.33	0.45	มาก
4. ด้านความพึงพอใจในงาน	4.32	0.58	มาก
5. ด้านคุณภาพผู้เรียน	4.30	0.45	มาก
รวม	4.31	0.51	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.31$, S.D. = 0.51) เมื่อพิจารณาเป็น รายด้าน พบว่าอยู่ใน ระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน ด้านการพัฒนาวิชาชีพ ด้านความพึงพอใจในงาน ด้านคุณภาพผู้เรียน และด้านการจัดการเรียนการสอน

6.3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่นโดยการหาค่าประสิทธิสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูใน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยการหาค่าประสิทธิสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ตัวแปร	(X ₁)	(X ₂)	(X ₃)	(X ₄)	(X ₅)	(Y)
ด้านวิสัยทัศน์ผู้นำดิจิทัล (X ₁)	1	.546**	.676**	.646**	.465**	.680**
ด้านสมรรถนะทางดิจิทัลของผู้บริหาร (X ₂)	.546**	1	.680**	.662**	.260**	.565**
ด้านวิธีการเรียนรู้เชิงดิจิทัล (X ₃)	.676**	.680**	1	.931**	.384**	.579**

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยการหาค่าประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (ต่อ)

ตัวแปร	(X ₁)	(X ₂)	(X ₃)	(X ₄)	(X ₅)	(Y)
ด้านการพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพของผู้บริหาร (X ₄)	.646**	.662**	.931**	1	.371**	.492**
ด้านจริยธรรมที่ดีต่อองค์กรและสังคม(X ₅)	.465**	.260**	.384**	.371**	1	.319**
ประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู (Y)	.680**	.565**	.579**	.492**	.319**	1

** . Correlation is significant at the .01 level (2-tailed).

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ทุกด้านมีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีความสัมพันธ์ ในทิศทางเดียวกัน เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รายด้านซึ่งเรียงตามลำดับได้ดังต่อไปนี้ ด้านวิสัยทัศน์ผู้นำดิจิทัล (X₁) มีความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู (Y) ในระดับที่สูงสุดอยู่ที่ (r=.680) รองลงมาคือ ด้านวิธีการเรียนรู้เชิงดิจิทัล (X₃) มีความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู (Y) อยู่ที่ (r=.579) ด้านสมรรถนะทางดิจิทัลของผู้บริหาร (X₂) มีความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู (Y) อยู่ที่ (r = .565) ด้านการพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพของผู้บริหาร (X₄) มีความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู (Y) อยู่ที่ (r=.492) และด้านจริยธรรมที่ดีต่อองค์กรและสังคม(X₅) มีความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู (Y) ในระดับที่ต่ำสุด อยู่ที่ (r=.319)

6.4 วิเคราะห์ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ผู้วิจัยได้สร้างสมการเพื่อพยากรณ์ว่าตัวแปรต้นใดบ้างที่ร่วมกันทำนายตัวแปรตามดีที่สุด พิจารณาจากตัวแปรตามคือความมีประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ของครู โดยใช้สถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ซึ่งผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยที่เปลี่ยนไปจากเดิม เมื่อเพิ่มตัวแปรอิสระทีละตัวของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหาร สถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

Model	ตัวแปรต้น	R	R ²	Adjusted R ²	Std.error	F	P-values
1	X ₁	0.635	0.403	0.402	0.578	314.732**	.000
2	X ₁ , X ₂	0.693	0.480	0.478	0.540	214.628**	.000
3	X ₁ , X ₂ , X ₃	0.699	0.488	0.485	0.536	147.593**	.000
4	X ₁ , X ₂ , X ₃ , X ₄	0.721	0.519	0.515	0.520	125.119**	.000

** ความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4 พบว่า จากตัวแปรต้น ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา (X) จำนวน 4 ด้าน จากทั้งหมด 5 ด้าน มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ ตั้งแต่ 0.635 ถึง 0.721 กล่าวคือเมื่อเพิ่มภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านวิสัยทัศน์ผู้นำดิจิทัล (X_1) เพียงด้านเดียวเข้าไปในสมการจะมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ 0.635 มีอำนาจในการพยากรณ์ประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู ร้อยละ 40.30 ($R^2 = .403$) เมื่อเพิ่มภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านสมรรถนะทางดิจิทัล ของผู้บริหาร (X_2) เข้าไปในสมการจะมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ 0.693 มีอำนาจในการพยากรณ์ประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู ร้อยละ 48.00 ($R^2 = .480$) เมื่อเพิ่มภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านวิธีการเรียนรู้เชิงดิจิทัล (X_3) เข้าไปในสมการจะมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ 0.699 มีอำนาจในการพยากรณ์ประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู ร้อยละ 48.80 ($R^2 = .488$) เมื่อเพิ่มภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพของผู้บริหาร (X_4) เข้าไปในสมการจะมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ 0.721 มีอำนาจในการพยากรณ์ประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู ร้อยละ 51.90 ($R^2 = .519$) แสดงว่า ตัวแปรต้นเพียง 4 ด้านส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

6.5 การสร้างสมการถดถอยภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู เป็นการนำตัวแปรที่ดีที่สุดมาสร้างสมการถดถอยได้จากการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยที่อยู่ในรูปคะแนนดิบ (B) และในรูปของคะแนนมาตรฐาน(β) ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Regression Analysis) เกี่ยวกับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

ตัวแปร	คะแนนดิบ		คะแนนมาตรฐาน	t	P-values
	B	Std.error	β		
(Constant)	.125	.222	-	.562	.574
ด้านวิสัยทัศน์ผู้นำดิจิทัล (X_1)	.576	.057	.429	10.094	.000
ด้านสมรรถนะทางดิจิทัลของผู้บริหาร (X_2)	.378	.060	.281	6.301	.000
ด้านวิธีการเรียนรู้เชิงดิจิทัล (X_3)	.596	.097	.566	6.138	.000
ด้านการพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพของผู้บริหาร(X_4)	-.583	.106	-.487	-5.478	.000
R= 0.721, $R^2=0.519$, Adjusted $R^2=0.515$, Std.error= 0.520, F=125.119**					

** P < .01

จากตารางที่ 5 พบว่า เมื่อนำตัวแปรต้นภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ทั้ง 4 ด้านวิสัยทัศน์ผู้นำดิจิทัล (X_1) ด้านสมรรถนะทางดิจิทัลของผู้บริหาร (X_2) ด้านวิธีการเรียนรู้เชิงดิจิทัล (X_3) และด้านการพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพของผู้บริหาร (X_4) เข้าสมการถดถอยแล้วจะได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.721 ($R=0.721$) และได้ค่า

สัมประสิทธิ์การถดถอยหรืออำนาจในการพยากรณ์ร้อยละ 51.90 ($R^2=0.519$) ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยค่ามาตรฐานค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น มากที่สุด คือ ด้านวิสัยทัศน์ผู้นำดิจิทัล (X_1) รองลงมา คือ ด้านสมรรถนะทางดิจิทัลของผู้บริหาร (X_2) ด้านวิธีการเรียนรู้เชิงดิจิทัล (X_3) ด้านการพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพของผู้บริหาร (X_4) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปของคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ $0.429(X_1)$, $0.281(X_2)$, $0.566(X_3)$ และ $-0.487(X_4)$ ซึ่งสามารถสร้างเป็นสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ (B) และที่อยู่ในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) ตาม Stepwise ได้ดังต่อไปนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ (Unstandardized Score)

$$Y = 0.125 + 0.576(X_1) + 0.378(X_2) + 0.596(X_3) - 0.583(X_4)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน (Standardized Score)

$$Z(Y) = 0.429Z(X_1) + 0.281Z(X_2) + 0.566Z(X_3) - 0.487Z(X_4)$$

7. อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

7.1 ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากสูงสุดตามลำดับ ได้แก่ ด้านวิสัยทัศน์ผู้นำดิจิทัล ด้านการพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพของผู้บริหาร ด้านสมรรถนะทางดิจิทัลของผู้บริหาร ด้านวิธีการเรียนรู้เชิงดิจิทัล และด้านจริยธรรมที่ดีต่อองค์กรและสังคม สอดคล้องกับ กันตชาติ กุดนอก (2565) ได้ศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 พบว่าภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือ ด้านการมีภาวะผู้นำและวิสัยทัศน์เทคโนโลยีดิจิทัล และอยู่ในระดับมาก 4 ด้าน โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการสนับสนุนการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ด้านการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงาน ด้านการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการวัดและประเมินผลและด้านจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับ สุขญา โกลมวานิช (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่องภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 พบว่าภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาเรียงลำดับ พบว่าด้านการสื่อสารดิจิทัลมีการปฏิบัติที่สูงสุด รองลงมาเป็นด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ด้านการรู้ดิจิทัล และภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 พบว่าด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ด้านการรู้ดิจิทัล สามารถพยากรณ์การมีสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ได้ร้อยละ 57.4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 สอดคล้องกับ ทินกร บัวชู (2562) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ด้วยการยกระดับการศึกษาไทยโดยการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัล พบว่าองค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัล ประกอบด้วย การมีวิสัยทัศน์ การเป็นผู้นำดิจิทัลได้อย่างคล่องแคล่ว ความสามารถในการนำข้อมูลมาใช้ความเข้าใจในความรู้และทักษะความสามารถของคนในองค์กร และการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในโลกดิจิทัล ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะขับเคลื่อนผลลัพธ์ของสถานศึกษาในด้านวิชาการ

งบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไป ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องเป็นต้นแบบที่ดีในการทำงานด้วยเทคโนโลยีนวัตกรรมดิจิทัล ทั้งในเรื่องความคิดความเป็นผู้นำและพฤติกรรม สามารถสร้างทีมผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้วยดิจิทัล โดยคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรดิจิทัลในการจัดการศึกษาให้กับนักเรียนอย่างคุ้มค่า เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลจนบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย และสอดคล้องกับ ชุตีรัตน์ กาญจนธนชัย (2562) ได้ศึกษาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำดิจิทัล ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ด้านความร่วมมือ ด้านความรู้ดิจิทัล ด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัลและด้านการสื่อสาร

7.2 ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า ระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากสูงสุดตามลำดับ ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน ด้านการพัฒนาวิชาชีพ ด้านความพึงพอใจในงาน ด้านคุณภาพผู้เรียนและด้านการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับ นภัสรัญช์ สุขเสนา และเสาวณี สิริสุขศิลป์ (2564) ได้ศึกษา ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ด้านความพึงพอใจในงาน สอดคล้องกับ อมรา พิมพ์สวัสดิ์ (2562) ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 พบว่า ระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านความสามารถ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ แรงจูงใจ ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู พบว่าความสามารถ ด้านการบริหารการสร้างแรงบันดาลใจ การส่งเสริมบรรยากาศในการทำงานและการเป็นแบบอย่างที่ดี มีอิทธิพลร่วมกันต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูเท่ากับ 0.838 สอดคล้องกับทิฆัมพร อุณจันท์ (2561) ได้ศึกษาองค์การแห่งความสุขที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนเอกชนในจังหวัดขอนแก่น พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านความพึงพอใจในงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดส่วนด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด และสอดคล้องกับฐิติณัฐ ประจักษ์ภูมิ (2561) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 พบว่า ระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 ตามความเห็นของผู้บริหารและครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ คุณธรรม จริยธรรม รองลงมา คือ จรรยาบรรณวิชาชีพ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผลการปฏิบัติงาน ผลการเปรียบเทียบระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครู จำแนกตามสถานภาพ พบว่าความคิดเห็นระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาและครู โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อจำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน 5) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

7.3 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่นจากผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กันทางบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าภาวะผู้นำดิจิทัลของ

ผู้บริหารสถานศึกษาและประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่กำหนดไว้ว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาวะผู้นำดิจิทัลที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด คือ ด้านวิสัยทัศน์ผู้นำดิจิทัล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหาร มีความสามารถในการวิเคราะห์สภาพของสถานศึกษาเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ การใช้กระบวนการมีส่วนร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ สามารถกำหนดยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับพันธกิจและเป้าประสงค์เพื่อนำสู่แผนปฏิบัติงานและโครงการ รวมทั้งยอมรับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทั้งความรู้ แนวคิดหรือวิธีการใหม่ๆ เพื่อใช้ในการกำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาและพัฒนางานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมผู้บริหารมีวิสัยทัศน์จะเป็นผู้สนับสนุน ส่งเสริม ผลักดันสู่แผนปฏิบัติงาน โครงการให้เกิดประสิทธิผลต่อไป สำหรับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูที่มีความสัมพันธ์น้อยที่สุด คือ ด้านจริยธรรมที่ดีต่อองค์กรและสังคม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาด้านจริยธรรมที่ดีต่อองค์กรและสังคม เป็นเรื่องทางจิตสำนึก ของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีจริยธรรมที่ดีต่อองค์กรและสังคม ผู้นำทางการศึกษาต้องถือเป็นความตระหนักในการกิจความรับผิดชอบ ความเอาใจใส่อย่างยิ่งยวดต่อสถานศึกษาและชุมชน การบริหารสถานศึกษาเพื่อบรรลุความสำเร็จ ควบคู่กับพื้นฐานการมีคุณธรรมจริยธรรมที่สูง มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทำงานร่วมกับคนอื่นอย่างมีความสุข เมื่อผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำที่มีจริยธรรมแล้วย่อมได้รับความไว้วางใจ เชื่อมั่น ศรัทธา จนผู้ตามทำงานเต็มความสามารถให้บรรลุวัตถุประสงค์ แต่ในทางตรงกันข้ามหากผู้บริหารไม่มีจริยธรรมที่ดีต่อองค์กรและสังคม ความเชื่อถือความศรัทธาก็จะเสื่อมลง เมื่อหมดศรัทธาในตัวผู้บริหารสถานศึกษา ก็คือบุคลากรในสถานศึกษาจะไม่ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานขาดการทำงานเป็นทีม วัตถุประสงค์ที่วางไว้ก็ไม่บรรลุผล จึงอาจสรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีจริยธรรมที่ดีต่อองค์กรและสังคม ผู้บริหารสถานศึกษาย่อมส่งผลต่อคุณภาพของครูและนักเรียน สอดคล้องกับ จูตินันท์ ประชัยภูมิ (2561) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 พบว่า 1) ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามความเห็นของผู้บริหารและครูโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายของสถานศึกษา รองลงมา คือ การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การนิเทศและประเมินผลการศึกษา 2) ผลการเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามสถานภาพพบว่าความคิดเห็นระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาและครู โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และเมื่อจำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่าโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

7.4 ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่าภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ในภาพรวมมีความสัมพันธ์เป็นไปทางบวก มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่าภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 4 ด้าน จากทั้งหมด 5 ด้าน มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ ตั้งแต่ 0.635 ถึง 0.721 กล่าวคือเมื่อเพิ่มภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านวิสัยทัศน์ผู้นำดิจิทัล (X_1) เพียงด้านเดียวเข้าไปในสมการจะมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ 0.635 มีอำนาจในการพยากรณ์ประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู ร้อยละ 40.30 ($R^2 = .403$) เมื่อเพิ่มภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านสมรรถนะทางดิจิทัลของผู้บริหาร (X_2) เข้าไปในสมการจะมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ 0.693 มีอำนาจในการพยากรณ์ประสิทธิผลการปฏิบัติงาน ของครู ร้อยละ 48.00 ($R^2 = .480$) เมื่อเพิ่มภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านวิธีการเรียนรู้เชิงดิจิทัล (X_3) เข้าไปในสมการจะมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ 0.699 มีอำนาจในการพยากรณ์ประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู ร้อยละ 48.80 ($R^2 = .488$) เมื่อเพิ่มภาวะผู้นำดิจิทัล

ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการพัฒนาศักยภาพฝีมืออาชีพของผู้บริหาร (X_4) เข้าไปในสมการจะมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ 0.721 มีอำนาจในการพยากรณ์ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู ร้อยละ 51.90 ($R^2 = .519$) แสดงว่าภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านวิสัยทัศน์ผู้นำดิจิทัล ด้านสมรรถนะทางดิจิทัลของผู้บริหาร ด้านวิธีการเรียนรู้เชิงดิจิทัล และด้านการพัฒนาศักยภาพ ฝีมืออาชีพของผู้บริหาร ที่ร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยหรืออำนาจในการพยากรณ์ร้อยละ 51.90 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่กำหนดไว้ว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างน้อย 1 ด้านส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น แสดงให้เห็นว่าภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านวิสัยทัศน์ผู้นำดิจิทัล ด้านสมรรถนะทางดิจิทัลของผู้บริหาร ด้านวิธีการเรียนรู้เชิงดิจิทัล และด้านการพัฒนาศักยภาพ ฝีมืออาชีพของผู้บริหาร ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษานำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการบริหารจัดการ และการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในสถานศึกษา กำกับติดตาม ประเมินผลการใช้เทคโนโลยีของบุคลากร ในการดำเนินงานด้านต่างๆ ของสถานศึกษา แล้วนำผลการประเมินมาจัดทำแผนพัฒนาองค์กรผู้บริหารสถานศึกษาให้การสนับสนุนสื่อเทคโนโลยีแก่ครูในการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการใช้สื่อเทคโนโลยี เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน จัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศภายในโรงเรียน ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ส่งเสริมให้ครูวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น เป็นองค์กรชั้นนำในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา สู่มาตรฐานสากล บนพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นไปตามพันธกิจคือการพัฒนา ศักยภาพ และคุณภาพผู้เรียนให้มีสมรรถนะตามหลักสูตร มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะอาชีพ และทักษะเทคโนโลยีดิจิทัล พัฒนาผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นมืออาชีพ มีความเชี่ยวชาญ ในการจัดการศึกษาที่ตอบสนองทิศทางการพัฒนาประเทศ ปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาทุกระดับและจัดการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) สอดคล้องกับ อมรา พิมพ์สวัสดิ์ (2562) ได้ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นตัวทำนายหรือพยากรณ์ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู คือ ด้านการบริหาร การสร้างแรงบันดาลใจ การส่งเสริมบรรยากาศในการทำงาน และการเป็นแบบอย่างที่ดี มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ หรืออำนาจพยากรณ์ ร้อยละ 70.3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ Sirisookslipa, Arratanaa and KeowNgangb (2015) ได้ศึกษาผลกระทบของรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่มีผลต่อประสิทธิภาพของครู พบว่า ภาวะผู้นำแบบสนับสนุนและภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมส่งผลต่อประสิทธิภาพของครูอย่างมีนัยสำคัญและทำนายประสิทธิภาพของครู ได้ร้อยละ 56.80 ที่ระดับนัยสำคัญ .01

ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ไม่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น มีประเด็นที่น่าสนใจ คือ ด้านจริยธรรมที่ดี ต่อองค์กรและสังคม ไม่สามารถพยากรณ์หรือส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูได้ แม้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาจะมีมาตรการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลโดยไม่ขัดต่อพระราชบัญญัติหรือกฎหมาย นำเอาค่านิยมที่ดีมาใช้เพื่อทำให้องค์กรประสบผลสำเร็จและมีความรับผิดชอบในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลต่อสังคม หลักเล็งการใช้เทคโนโลยีในการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาของผู้อื่น สนับสนุนให้บุคลากรคำนึงถึงความปลอดภัยของข้อมูลสารสนเทศ สนับสนุนให้บุคลากรคำนึงถึงความเป็น ส่วนตัวในการเข้าถึงข้อมูลสำคัญของผู้อื่นก่อนได้รับอนุญาตเสมอก็ตาม แต่เป็นด้านที่ระดับการปฏิบัติขึ้นอยู่กับจิตสำนึกและการให้ความสำคัญต่อการใช้ เทคโนโลยีของแต่ละบุคคล อาจไม่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการชั้นเรียน การพัฒนาวิชาชีพ ความพึงพอใจในงานของครูและคุณภาพผู้เรียนโดยตรง จึงทำให้ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านจริยธรรมที่ดีต่อองค์กรและสังคม

ไม่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู สอดคล้องกับ นภัสรัญช์ สุขเสนาและเสาวณี สิริสุขศิลป์(2564) ได้ศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 2 พบว่า ด้านสังคม จริยธรรมและกฎหมาย มีค่าเฉลี่ยสูงสุดแต่ไม่สามารถพยากรณ์หรือส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูได้

8. ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านด้านจริยธรรมที่ดีต่อองค์กรและสังคม มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ควรให้ความสำคัญในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยจัดโครงการ กิจกรรม หรือการอบรม สัมมนาที่เน้นทักษะด้านจริยธรรมที่ดีต่อองค์กรและสังคม ให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษามีความพร้อมที่จะพัฒนาตนเองอยู่เสมอ
2. ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ด้านการจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ควรให้ความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพ ด้านการจัดการเรียนการสอน ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนมีด้านทักษะ ความสามารถ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้ตรงตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร
3. ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านวิสัยทัศน์ผู้นำดิจิทัล ด้านสมรรถนะทางดิจิทัลของผู้บริหาร ด้านวิธีการเรียนรู้เชิงดิจิทัล และด้านการพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพของผู้บริหาร ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ควรพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 4 ด้าน โดยกำหนดเป็นนโยบายหรือยุทธศาสตร์ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพต่อผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ต่อไป

9. เอกสารอ้างอิง

- กันตชาติ กุดนอก. (2565). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2. วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ชีวิน อ่อนละอ, สุชาติ บางวิเศษ, กานนท์ แสนพา, และสวิตา อ่อนละอ. (2563). ภาวะผู้นำดิจิทัลสำหรับนักบริหารการศึกษา. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, 10(1); 108-119.
- ชุตีรัตน์ กาญจนธัญ. (2562). ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. นครปฐม : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- จิตติณัฐ ประชัยภูมิ. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- ดาวรรณ ฤทธิการ. (2564). ภาวะผู้นำดิจิทัล. ขอนแก่น: ศูนย์นวัตกรรมการเรียนการสอน: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ทิพย์พร อุ่นจันทิ. (2561). องค์การแห่งความสุขที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชนในจังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ทินกร บัวชู และทิพภาพร บัวชู. (2562). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา. วารสารครุศาสตร์สาร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.

- นภัสรณ์ สุขเสนา. (2564). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน **ของครูในโรงเรียนประถมศึกษา** สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 2. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุกัญญา แซ่ม้อย. (2560). **การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล**. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สุชญา โกมลวานิช. (2563). **องค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23**. สืบค้น 2 เมษายน 2565, จาก <https://app.gs.kku.ac.th>.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น. **ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา**.กลุ่มนโยบายและแผน ปีการศึกษา 2565.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.(2565). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษา พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ. : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา หรือ ก.ค.ศ. (2564). **หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา**. ค้นเมื่อ 22 ธันวาคม 2565, จากhttps://otepc.go.th/images/00_YEAR2564/07_PS/file_attachment1.pdf.
- อมรา พิมพ์สวัสดิ์. (2562). **การศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- Sheninger. (2014). **Digital leadership: changing paradigms for changing times**. United States of America: Corwin.
- Sirisookslipa, S., Ariratanaa, W. & Keow Ngangb, T. (2015). The impact of leadership styles of school administrators on affecting teacher effectiveness. **Procedia Social and Behavioral Sciences**, 186(1);1031-1037.

การทดสอบผลการมุ่งเน้นเชิงกลยุทธ์ต่อผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย: บทบาท
ตัวแปรคั่นกลางของแรงจูงใจในการทำงานและการทำงานเป็นทีม

Examining the Effects of Strategic Orientation on the Organizational Performance
of Thailand's Thrift and Credit Cooperative: The Mediating Role
of Work Motivation and Teamwork

คีตภัทร ฉวีวงศ์¹, อารีย์ นัยพินิจ²

Keetapat Chawewong¹, Aree Naipinit²

¹นักศึกษาระดับปริญญาเอกหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยขอนแก่น

²ผศ.ดร., คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยขอนแก่น

¹Ph.D. Candidate, Faculty of Business Administration and Accountancy, Khon Kaen University

²Asst. Prof. Ph.D., Faculty of Business Administration and Accountancy, Khon Kaen University

Corresponding author. Email: keetapat.c@kkumail.com

(Received: September 30, 2023; Revised: November 2, 2023; Accepted: November 10, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบผลการมุ่งเน้นเชิงกลยุทธ์ต่อผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย: บทบาทตัวแปรคั่นกลางของแรงจูงใจในการทำงานและการทำงานเป็นทีม กลุ่มตัวอย่าง คือ คณะกรรมการดำเนินการหรือผู้จัดการสหกรณ์ออมทรัพย์ จำนวน 136 คน ที่ได้จากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling method) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) อธิบายลักษณะและระดับความคิดเห็นของผู้ตอบและสถิติอนุมาน (Inferential statistics) ทำการทดสอบสมมติฐานงานวิจัยด้วยการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุดบางส่วน (Partial least square structural equation model: PLS-SEM) ผลการวิจัยพบว่า การมุ่งเน้นเชิงกลยุทธ์ส่งผลเชิงบวกต่อแรงจูงใจในการทำงานและการทำงานเป็นทีมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แรงจูงใจในการทำงานและการทำงานเป็นทีมส่งผลเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานขององค์กรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ยังพบว่าแรงจูงใจในการทำงานและการทำงานเป็นทีมทำหน้าที่เป็นตัวแปรส่งผ่านอย่างสมบูรณ์ (Full mediation) ในความสัมพันธ์ระหว่างการมุ่งเน้นเชิงกลยุทธ์และผลการดำเนินงานขององค์กร

คำสำคัญ : การมุ่งเน้นเชิงกลยุทธ์; ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์; แรงจูงใจในการทำงาน; การทำงานเป็นทีม

Abstract

This article aimed to examine the effects of strategic orientation on the organizational performance of Thailand's Thrift and Credit Cooperative: The mediating role of work motivation and teamwork. The sample comprised 136 individuals serving as board members or managers of cooperatives, selected through purposive sampling method. Data were analyzed using descriptive statistics to describe the characteristics and opinion levels of respondents, and inferential statistics were tested by structural equation model analysis by a partial least square structural equation model (PLS-SEM). It demonstrated that

strategic orientation had a positive effect on motivation and teamwork at the level of significant .05. Work motivation and teamwork had a positive effect on organizational performance at the level of significant .05. However, work motivation and teamwork were a full mediation of the relationship between strategic orientation and organizational performance.

Keywords: Strategic Orientation; Organizational Performance of Thailand's Thrift and Credit Cooperative; Work Motivation; Teamwork

1. บทนำ

ในปัจจุบันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศและอินเทอร์เน็ตได้เชื่อมโยงผู้คนทั่วโลกให้สามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว (Otache, 2019; นพดล มั่งมี และคณะ, 2564) ส่งผลให้องค์กรธุรกิจไม่เพียงแต่แข่งขันกันภายในประเทศเท่านั้นแต่ยังต้องแข่งขันกับคู่แข่งทั่วโลก ประกอบกับในปัจจุบันความต้องการของลูกค้ามีความซับซ้อน และเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (ศิวกกร พงษ์ภักดี, จุฬารณย์ โสตะ, และ กุหลาบ ปุริสาร, 2564) จึงเป็นความท้าทายใหม่สำหรับทุกองค์กรที่ต้องเผชิญในการหาวิธีเพื่อสร้างความพึงพอใจและตอบสนองความต้องการของลูกค้าให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด ทั้งนี้เห็นได้ว่าองค์กรธุรกิจต่างก็พยายามใช้กลยุทธ์เชิงธุรกิจเข้ามาปรับใช้ในการดำเนินงานทั้งการมุ่งเน้นด้านการตลาดและด้านการเป็นผู้ประกอบการ เพื่อรักษาความสามารถทางการแข่งขันในตลาดและบรรลุเป้าหมายขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด (Buli, 2017; Kajalo & Lindblom, 2015) ด้วยเหตุนี้จึงส่งผลให้เกิดการแข่งขันทางธุรกิจที่ความรุนแรงมากขึ้นทุกวัน ดังนั้นองค์กรจำเป็นต้องวางตำแหน่งกลยุทธ์ให้มีประสิทธิภาพเหนือกว่าคู่แข่งเพื่อรับมือกับความท้าทายนี้ เพราะจะทำให้้องค์กรเกิดความสามารถทางการแข่งขันและชิงไหวชิงพริบเหนือคู่แข่งในตลาดและบรรลุประสิทธิภาพสูงสุดแม้ในสถานะที่มีการแข่งขันสูง (Simões et al., 2016; Storey & Hughes, 2013) อย่างไรก็ตามในมุมมองของทฤษฎีมุมมองฐานทรัพยากร (Resource Based View: RBV) ระบุว่า การมุ่งเน้นเชิงกลยุทธ์ถือเป็นทรัพยากรจับต้องไม่ได้ที่สามารถช่วยให้้องค์กรสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันเหนือคู่แข่งและจะส่งผลให้ประสิทธิภาพการดำเนินงานขององค์กรดีขึ้น (Barney, 1991) ซึ่งจากหลักฐานเชิงประจักษ์ที่ได้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญระหว่างการมุ่งเน้นเชิงกลยุทธ์และประสิทธิภาพขององค์กร (Boohene, 2018; Nasir et al., 2017; Storey & Hughes, 2013) โดยองค์กรที่ถูกจัดให้อยู่ในตำแหน่งเชิงกลยุทธ์จะต้องมีลักษณะ ดังต่อไปนี้ (1) มีวิสัยทัศน์ร่วมกันในสิ่งที่องค์กรจะดำรงอยู่ต่อไปในอนาคต (2) กำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ไว้อย่างชัดเจน (3) กำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ให้มีความเชื่อมโยงอย่างชัดเจนกับภารกิจ วิสัยทัศน์ และกลยุทธ์ (4) การวางแผนระยะสั้นที่ไม่ส่งผลกระทบต่อวิสัยทัศน์ระยะยาว (5) มีแผนธุรกิจที่มีประสิทธิภาพ และ (6) มีกระบวนการวางแผนที่มีประสิทธิภาพในทุกระดับ (Otache, 2019)

ถึงแม้ว่าจะมีการศึกษาเชิงประจักษ์จำนวนมากที่ได้ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการมุ่งเน้นเชิงกลยุทธ์ประเภทต่าง ๆ และประสิทธิภาพการดำเนินงานขององค์กร (Aloulou, 2019; Basu & Gupta, 2013; Luoma, 2015; Masa'deh et al., 2018) แต่จากหลักฐานเชิงประจักษ์เหล่านี้แสดงให้เห็นว่าข้อค้นพบที่ได้อาจมีความหลากหลายและยังไม่ชัดเจนมากนักในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพของกลยุทธ์เชิงธุรกิจ (Anwar et al., 2016; María García-Pérez et al., 2014) ซึ่งจะแตกต่างจากการศึกษาก่อนหน้านี้ที่ส่วนใหญ่เน้นศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมุ่งเน้นกลยุทธ์เชิงธุรกิจที่มีหลากหลายมิติและประสิทธิภาพการดำเนินงานขององค์กร แต่ Weinzimmer et al., (2012) ได้พัฒนาเครื่องมือสำหรับวัดประสิทธิภาพของกลยุทธ์เชิงธุรกิจที่เป็นโครงสร้างมิติเดียว และตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานเชิงกลยุทธ์กับประสิทธิภาพทางการเงินขององค์กร อย่างไรก็ตามการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ไม่เพียงแต่ทดสอบตามกรอบการวิจัยที่เคยถูกทดสอบโดย Weinzimmer

et al., (2012) เพียงเพราะในบริบทของสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันเท่านั้น แต่ยังสามารถขยายกรอบของการศึกษาให้กว้างขึ้นด้วยการนำความสำคัญของการทำงานเป็นทีมและแรงจูงใจในการทำงานมาทำหน้าที่เป็นตัวแปรคั่นกลางในความสัมพันธ์ระหว่างการมุ่งเน้นเชิงกลยุทธ์และประสิทธิภาพการดำเนินงานขององค์กร

ดังนั้น การศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกภาคธุรกิจสหกรณ์ออมทรัพย์เนื่องจากมีเงินทุนหมุนเวียนและการทำธุรกรรมในระบบกว่า 1,800 ล้านบาท (Cooperative Promotion Department, 2021) ซึ่งตัวชี้วัดประสิทธิภาพและความสำเร็จของธุรกิจตั้งอยู่บนพื้นฐานของผลการดำเนินงานด้านการเงินเป็นหลัก อย่างไรก็ตาม ความสำเร็จขององค์กรในด้านอื่น ๆ เช่น ความพึงพอใจของพนักงาน ความเชื่อมั่นของสมาชิก และประสิทธิภาพของการทำงานเป็นทีม ก็มีความสำคัญไม่แตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงต้องการเติมเต็มช่องว่างทางการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเชิงกลยุทธ์และประสิทธิภาพการดำเนินงานขององค์กรด้วยการทดสอบความสัมพันธ์ของการทำงานเป็นทีมและแรงจูงใจในการทำงานในฐานะบทบาทตัวแปรคั่นกลางระหว่างความสัมพันธ์ของการมุ่งเน้นเชิงกลยุทธ์และประสิทธิภาพการดำเนินงานขององค์กร โดยผลการศึกษาที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้หน่วยงานสามารถกำหนดกลยุทธ์เชิงรุกได้อย่างเหมาะสมให้เป็นแบบแผนในการดำเนินงานเพื่อประโยชน์สูงสุดและบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อทดสอบผลการมุ่งเน้นเชิงกลยุทธ์ต่อผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย: บทบาทตัวแปรคั่นกลางของแรงจูงใจในการทำงานและการทำงานเป็นทีม

3. แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1 ทฤษฎีมุมมองฐานทรัพยากร (Resource-based view theory; RBV)

ทฤษฎีมุมมองฐานทรัพยากรถูกนำเสนอครั้งแรกในช่วงทศวรรษที่ 1980 ซึ่งระบุว่า องค์กรต้องประกอบด้วยทรัพยากรที่มีค่า หายาก ไม่สามารถลอกเลียนแบบได้ และไม่สามารถทดแทนได้ ซึ่งทรัพยากรเหล่านี้ถือว่ามีศักยภาพอย่างยิ่งในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันให้เหนือกว่าคู่แข่งในอุตสาหกรรม โดยการยกระดับจุดแข็งแก้ไขจุดด้อยภายใต้ขอบเขตของทรัพยากรที่องค์กรมีอยู่ (Barney, 1991; Barney et al., 2001; Wernerfelt, 1984) เพื่อเสริมสร้างผลประโยชน์และผลการดำเนินงานที่ยั่งยืนให้กับองค์กร

3.2 การมุ่งเน้นเชิงกลยุทธ์

แนวคิดการมุ่งเน้นเชิงกลยุทธ์เป็นแนวคิดที่ถูกนำมาประยุกต์ใช้ในการวิจัยเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะในศาสตร์ด้านการจัดการเชิงกลยุทธ์ การจัดการผู้ประกอบการ และการตลาด (Liu & Fu, 2011) โดย He et al., (2020) และ Amentie Kero & Sogbossi (2017) ได้นิยามความหมายของการมุ่งเน้นเชิงกลยุทธ์เป็นการกำหนดกลยุทธ์เชิงธุรกิจที่สะท้อนให้เห็นถึงมุมมองที่กว้างออกไปขององค์กรต่อการเลือกกลยุทธ์เชิงธุรกิจเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน แต่ยังคงตั้งอยู่บนพื้นฐานความสอดคล้องของการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของสภาพแวดล้อมทางธุรกิจเพื่อประเมินผลลัพธ์ที่องค์กรจะได้รับ รวมถึงการจัดสรรและการบูรณาการใช้ทรัพยากรที่องค์กรมีอยู่ให้เกิดเป็นความสามารถเชิงพลวัตขององค์กร

3.3 แรงจูงใจในการทำงาน

Hitka et al., (2018) ได้นิยามความหมายแรงจูงใจในการทำงาน คือ การขึ้นกับความต้องการของแต่ละบุคคลเพื่อนำไปสู่พฤติกรรมที่สร้างความพึงพอใจให้แก่พนักงาน ซึ่งแรงจูงใจในการทำงานของพนักงานมีผลต่อหลายปัจจัยที่ส่งผลการดำเนินงาน เช่น ความพึงพอใจในการทำงาน การลาออกของพนักงาน อัตราการขาดและลางาน ประสิทธิภาพการทำงาน และความมุ่งมั่นในการทำงาน (Herzberg, 2017) ทั้งยังถือเป็นแนวปฏิบัติด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่ถือเป็น

องค์ประกอบพื้นฐานขององค์กรสมัยใหม่ที่เป็นกลไกสำคัญในการช่วยให้องค์กรประสบความสำเร็จในสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่มีการแข่งขันสูงในปัจจุบันและสามารถเพิ่มความได้เปรียบในการแข่งขันให้กับองค์กรได้ในระยะยาว (Nzewi et al., 2015)

3.4 การทำงานเป็นทีม

Salma & Hassan (2016) ได้นิยามความหมายการทำงานเป็นทีม คือ กลุ่มคนตั้งแต่สองคนขึ้นไปทำงานบนพื้นฐานของการพึ่งพาอาศัยกันและร่วมกันดำเนินกิจกรรมบางอย่างเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน แต่อย่างไรก็ตามการทำงานเป็นทีมยังบ่งชี้ให้เห็นถึงการที่สมาชิกในทีมต่างมุ่งมั่นร่วมกันสร้างบรรยากาศที่ดีให้เกิดขึ้นภายใต้กระบวนการทำงานร่วมกัน

3.5 ผลการดำเนินงานขององค์กร

Carton (2004) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับผลการดำเนินงานขององค์กร คือ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริงจากการคาดการณ์ขององค์กร ซึ่งอาจเป็นผลลัพธ์ที่อยู่ในรูปของตัวเงินและไม่อยู่ในรูปของตัวเงิน โดยมีตัวชี้วัดผลการดำเนินงานเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จขององค์กร โดยแต่ละองค์กรจะมีตัวชี้วัดความสำเร็จที่แตกต่างกันออกไป เช่น ประสิทธิภาพการดำเนินงาน ผลกำไร อัตราการการเติบโตของธุรกิจ สภาพคล่อง ความสามารถในการลงทุนที่สูงขึ้น และส่วนแบ่งทางการตลาด เป็นต้น

3.6 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Otache (2019) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทตัวแปรคั่นกลางของการทำงานเป็นทีมในความสัมพันธ์ระหว่างการมุ่งเน้นเชิงกลยุทธ์และประสิทธิภาพการดำเนินงานของธนาคารในประเทศไนจีเรีย ซึ่งผลการวิจัยพบว่า การมุ่งเน้นเชิงกลยุทธ์ขององค์กรมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานและการทำงานเป็นทีม นอกจากนี้ยังพบว่าการทำงานเป็นทีมยังมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมากกับประสิทธิภาพการดำเนินงาน ทั้งนี้ผลการวิจัยยังพบว่า การทำงานเป็นทีมเป็นตัวแปรคั่นกลางในความสัมพันธ์ระหว่างการมุ่งเน้นเชิงกลยุทธ์และประสิทธิภาพการดำเนินงานของธนาคารในประเทศไนจีเรีย โดยผลการวิจัยนี้ช่วยให้เข้าใจถึงความสำคัญของการทำงานเป็นทีมบนพื้นฐานของกระบวนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบขององค์กร ด้วยการนำบทบาทตัวแปรการทำงานเป็นทีมมาเป็นตัวคั่นแปรกลางในความสัมพันธ์ระหว่างการมุ่งเน้นเชิงกลยุทธ์ต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานขององค์กรได้อย่างชัดเจน

Adiguzel & Sonmez Cakir (2022) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การตรวจสอบผลกระทบของการมุ่งเน้นเชิงกลยุทธ์และแรงจูงใจในการทำงานต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานขององค์กรและการคิดค้นนวัตกรรมในภาคอุตสาหกรรมผลิตอะไหล่รถยนต์ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า การมุ่งเน้นเชิงกลยุทธ์ส่งผลกระทบต่อแรงจูงใจในการทำงาน ทั้งนี้ผลการวิจัยยังพบว่า แรงจูงใจในการทำงานส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานขององค์กร การคิดค้นนวัตกรรม และผลการปฏิบัติงานของภาคอุตสาหกรรมผลิตอะไหล่รถยนต์ โดยผลลัพธ์จากการวิจัยสามารถสร้างความเข้าใจในประเด็นเกี่ยวกับการมุ่งเน้นเชิงกลยุทธ์และแรงจูงใจในการทำงานมีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานขององค์กร บนพื้นฐานของการเป็นแรงผลักดันสำคัญที่ช่วยสนับสนุนการพัฒนากลยุทธ์และนโยบายสำคัญขององค์กรในอนาคตอย่างมีนัยสำคัญ

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างสำหรับการศึกษาครั้งนี้ คือ คณะกรรมการดำเนินการหรือผู้จัดการสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่ในประเทศไทย จำนวน 147 แห่ง (Cooperative promotion department, 2021) เนื่องจากคณะกรรมการดำเนินการและผู้จัดการสหกรณ์เป็นผู้มีหน้าที่สำคัญในขับเคลื่อนกลยุทธ์และนโยบายการดำเนินงาน โดยมีเป้าหมายในการสร้างผลประกอบการที่ดีให้กับสหกรณ์เพื่อที่จะได้คืนผลประโยชน์ตอบแทนกลับคืนสู่สมาชิกสหกรณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยไม่อาศัยความน่าจะเป็นด้วยวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling method) ทั้งนี้มีผู้ตอบแบบสอบถามกลับมา จำนวน 140 ชุด และผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของ

แบบสอบถาม พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามไม่ครบถ้วน จำนวน 4 ชุด คงเหลือแบบสอบถามที่สมบูรณ์ จำนวน 136 ชุด คิดเป็นร้อยละ 97 ซึ่งเป็นจำนวนที่เพียงพอต่อการวิเคราะห์ข้อมูลและทดสอบสมมติฐาน (Peng & Lai, 2012)

5. การพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือวัดซึ่งรับการดัดแปลงจากงานวิจัยในอดีต โดยผู้วิจัยนำมาปรับปรุงและแปลเป็นภาษาไทยเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเข้าใจที่ง่ายขึ้น ประกอบด้วยข้อคำถาม 4 มิติ ได้แก่ มิติด้านการมุ่งเน้นเชิงกลยุทธ์ จำนวน 7 ข้อ ซึ่งพัฒนามาจากงานวิจัยของ Adiguzel & Sonmez Cakir (2022) มิติด้านแรงจูงใจในการทำงาน จำนวน 6 ข้อ ซึ่งพัฒนามาจากงานวิจัยของ Ngai et al., (2016) มิติด้านการทำงานเป็นทีม จำนวน 5 ข้อ ซึ่งพัฒนามาจากงานวิจัยของ Aronson et al., 2006; Mahenthiran et al., (2021) และมิติด้านผลการดำเนินงานขององค์กร จำนวน 6 ข้อ ซึ่งพัฒนามาจากงานวิจัยของ Adiguzel & Sonmez Cakir, 2022; Fikri et al., (2022) แต่ละข้อคำถามมีคำตอบเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) ซึ่งกำหนดค่าตามวิธีของ Likert 5 ระดับให้เลือก โดย 1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง และ 5 หมายถึง เห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งกับข้อความนั้น ๆ

6. สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) อธิบายลักษณะและระดับความคิดเห็นของผู้ตอบและสถิติอนุมาน (Inferential statistics) ทำการทดสอบสมมติฐานงานวิจัยด้วยการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุดบางส่วน (Partial least square structural equation model: PLS-SEM) เนื่องจากเป็นเทคนิคทางสถิติที่เหมาะสมมีประสิทธิภาพและให้ผลลัพธ์ที่น่าเชื่อถือ ทั้งยังได้รับความนิยมจากนักวิชาการทางด้านบริหารธุรกิจ (Sarstedt et al., 2016) เพราะเป็นที่ยอมรับว่ามีความยืดหยุ่นเชิงโครงสร้างค่อนข้างสูง ดังนั้นจึงเหมาะกับงานวิจัยใหม่ ๆ ที่ยังไม่มีการวิจัยเชิงประจักษ์รองรับมากเพียงพอ (Lin et al., 2014) โดยทำการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง 2 รูปแบบ ดังนี้

การวิเคราะห์โมเดลการวัด

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้พิจารณาความเหมาะสมและครอบคลุมกับเนื้อหาของความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับตัวแปรวัดด้วยการตรวจทานจากผู้เชี่ยวชาญ (Panel expert review) ทั้งยังตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เพื่อตรวจสอบค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ซึ่งควรมีค่ามากกว่า 0.70 ขึ้นไป (Hair et al., 2017) ค่าความเชื่อมั่นรวมของตัวแปรแฝง (Composite reliability: CR) ซึ่งควรมีค่ามากกว่า 0.70 ขึ้นไป ความตรงเชิงลู่เข้า (Convergent validity) ด้วยการทดสอบค่าความแปรปรวนที่สกัดได้เฉลี่ย (Average variance extracted: AVE) ซึ่งควรมีค่ามากกว่า 0.50 ขึ้นไป (Hair et al., 2014) และทดสอบวิธีรากที่สองของความแปรปรวนที่สกัดได้เฉลี่ยของตัวแปรแฝง ($\sqrt{\text{AVE}}$) ของความตรงเชิงจำแนก (Discriminant validity) เพื่อแสดงความสามารถของตัวแปรในแต่ละโมเดลวัดที่ชี้วัดองค์ประกอบได้เฉพาะโมเดลการวัดของตัวเอง ซึ่งควรมีค่าสูงกว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ (Hair et al., 2017)

การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง

การวิเคราะห์คุณภาพของโมเดลด้วยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์การทำนาย (Coefficient of determination: R^2) และค่าสัมประสิทธิ์ความถูกต้องที่ปรับแล้ว (Adjusted R^2) ซึ่งไม่ควรมีค่าต่ำกว่า 0.25 แต่ถ้ามามีค่ามากกว่า 0.75 ขึ้นไปแสดงว่า มีคุณภาพสูง (Hair et al., 2014) และนอกจากนี้ยังทำการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรง (Direct effect)

อิทธิพลทางอ้อม (Indirect effect) และอิทธิพลรวม (Total effect) โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล (Path coefficient: β) ซึ่งควรมีค่ามากกว่า 0.10 และที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 95%

7. สรุปผลการวิจัย

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 73 มีอายุ 50 ปีขึ้นไป จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 49 การศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 48 และเป็นคณะกรรมการดำเนินการหรือผู้จัดการ สหกรณ์มาแล้วไม่น้อยกว่า 1 วาระ จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 100

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสำคัญของแบบสอบถามเพื่อหาค่าความเชื่อมั่นด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค มีค่าอยู่ระหว่าง 0.70 - 0.90 ซึ่งถือว่ามีความน่าเชื่อถืออยู่ในระดับสูง ส่วนการวิเคราะห์องค์ประกอบของแบบสอบถามมีค่าอยู่ระหว่าง 0.55 - 0.90 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ (Hair et al., 2016) ความแปรปรวนเฉลี่ย (Average variance extracted; AVE) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.50 - 0.65 ซึ่งมีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปและความเชื่อมั่นเชิงองค์ประกอบ (Composite reliability) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.78 - 0.92 มากกว่า 0.70 ซึ่งล้วนอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ (Hair et al., 2019) และพิจารณาจากค่าปัจจัยการขยายตัวของความแปรปรวน (Variance inflation factor: VIF) พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 1.06 - 3.73 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 แสดงว่า ทุกตัวแปรของงานวิจัยนี้ไม่มีความสัมพันธ์ร่วมกันจนเกิดปัญหา Multicollinearity (Hair et al., 2014) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าความเชื่อมั่นและวิเคราะห์องค์ประกอบของแบบสอบถาม

หัวข้อ	Loading	VIF	AVE	CR
การมุ่งเน้นเชิงกลยุทธ์ Cronbach alpha = 0.83			0.59	0.87
สหกรณ์ที่ท่านทำงานเน้นการประสานงานที่มีประสิทธิภาพระหว่างส่วนงานต่าง ๆ	0.59	1.41		
สหกรณ์ที่ท่านทำงานมักจะพยายามวิเคราะห์ทุกด้านอย่างครอบคลุมก่อนทำการตัดสินใจครั้งใหญ่	0.81	2.15		
สหกรณ์ที่ท่านทำงานใช้เทคนิคด้านการวางแผนปฏิบัติงาน	0.58	1.42		
สหกรณ์ที่ท่านทำงานใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการและระบบควบคุมการปฏิบัติงาน	0.77	1.77		
สหกรณ์ที่ท่านทำงานมีการวางแผนกำลังคนและประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารระดับสูง	0.70	1.64		
สหกรณ์ที่ท่านทำงานมีมุมมองค่อนข้างระมัดระวังในการตัดสินใจครั้งใหญ่	0.75	1.70		
สหกรณ์ที่ท่านทำงานจะทำการวิเคราะห์ความเสี่ยงเป็นเวลานานก่อนที่โครงการจะได้รับการอนุมัติ	0.72	1.66		
แรงจูงใจในการทำงาน Cronbach alpha = 0.70			0.50	0.78
แรงจูงใจในการทำงานของพนักงานสูงมากเพราะไม่กลัวว่าจะถูกเลิกจ้างจากสหกรณ์	0.55	1.25		

ตารางที่ 1 ค่าความเชื่อมั่นและวิเคราะห์องค์ประกอบของแบบสอบถาม (ต่อ)

หัวข้อ	Loading	VIF	AVE	CR
การทำงานที่สหรณนี้เป็ทางเลือกที่ดีที่สุดในชีวิตของพนักงาน	0.56	1.17		
ความสำเร็จในอาชีพการงานที่ได้รับจากสหรณทำให้พนักงานรู้สึกมีความสุขเป็นอย่างมาก	0.70	1.31		
แม้ว่าจะมีข้อเสนอที่ดีจากหน่วยงานอื่น แต่พนักงานก็ไม่เคยคิดที่จะทิ้งสหรณไป	0.68	1.56		
พนักงานพึงพอใจมากที่ได้ทำงานในสหรณนี้	0.59	1.44		
พนักงานพึงพอใจมากเมื่อทำงานยากๆ ได้สำเร็จ	0.55	1.10		
การทำงานเป็นทีม Cronbach alpha = 0.85			0.62	0.89
สมาชิกในทีมมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	0.71	1.40		
สมาชิกในทีมแสดงความเห็นและพูดความจริงในทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน	0.79	1.99		
สมาชิกในทีมช่วยเหลือซึ่งกันและกันด้วยการแบ่งปันความรู้และข้อมูล	0.78	1.77		
สมาชิกในทีมทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุเป้าหมายที่เป็นหนึ่งเดียว	0.82	1.06		
สมาชิกในทีมให้ความสนใจและมีความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรมของทีม	0.85	2.51		
ผลการดำเนินงานขององค์กร Cronbach alpha = 0.90			0.65	0.92
ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา สหรณที่ท่านทำงานมีผลการดำเนินงานเหนือกว่าคู่แข่งในการเติบโตของยอดขายการให้บริการ	0.69	1.58		
ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา สหรณที่ท่านทำงานมีผลการดำเนินงานเหนือกว่าคู่แข่งในแง่ของการเพิ่มจำนวนสมาชิกสหรณ	0.78	2.25		
ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา สหรณที่ท่านทำงานมีผลการดำเนินงานที่ดีกว่าคู่แข่งในแง่ของส่วนแบ่งทางการตลาด	0.80	2.67		
ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา สหรณที่ท่านทำงานมีผลการดำเนินงานที่ดีกว่าคู่แข่งในแง่ของตำแหน่งที่แข่งขันกัน	0.90	3.73		
ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา สมาชิกหลายท่านกลับมาทำธุรกรรมซ้ำ	0.84	2.44		
สมาชิกสหรณมักจะแสดงความพึงพอใจกับการดำเนินงานทุกด้าน	0.83	2.48		

การตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงของการมุ่งเน้นเชิงกลยุทธ์ แรงจูงใจในการทำงาน การทำงานเป็นทีม และผลการดำเนินงานขององค์กร พบว่า ค่ารากที่สองของค่าความแปรปรวนเฉลี่ยขององค์ประกอบที่สกัดได้สูงกว่าค่าความสัมพันธ์กับองค์ประกอบอื่น เช่น ค่าองค์ประกอบความเชื่อมั่นของการมุ่งเน้นเชิงกลยุทธ์มีค่ารากที่สองของ AVE เท่ากับ 0.74 ซึ่งสูงกว่าค่าสหสัมพันธ์ขององค์ประกอบอื่นซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0.54 - 0.63 แสดงให้เห็นว่า โมเดลมีความตรงเชิงจำแนกสามารถนำไปวิเคราะห์สมการโครงสร้างต่อไปได้ (Fornell & Larcker, 1981) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์และค่าความตรงเชิงจำแนก

ตัวแปร	OP	WM	TW	OP
OP	0.81			
SO	0.49	0.74		
TW	0.52	0.63	0.79	
WM	0.72	0.54	0.62	0.61

หมายเหตุ: ผลการดำเนินงานขององค์กร (OP) การมุ่งเน้นเชิงกลยุทธ์ (SO) การทำงานเป็นทีม (TW) แรงจูงใจในการทำงาน (WM)

การทดสอบสมมติฐานทั้ง 4 มิติ ผลการศึกษา พบว่า มิติด้านการมุ่งเน้นเชิงกลยุทธ์ไม่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานขององค์กร ($\beta = -0.09$; $t = 0.68$; $p > 0.50$) แต่อย่างไรก็ตามการมุ่งเน้นเชิงกลยุทธ์ส่งผลเชิงบวกต่อแรงจูงใจในการทำงานที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.001 ($\beta = 0.74$; $t = 14.97$; $p < 0.001$) และส่งผลเชิงบวกต่อการทำงานเป็นทีมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.001 ($\beta = 0.73$; $t = 14.53$; $p < 0.001$) ตามลำดับ ทั้งนี้ยังพบว่า แรงจูงใจในการทำงานส่งผลเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานขององค์กรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.001 ($\beta = 0.51$; $t = 4.58$; $p < 0.001$) และการทำงานเป็นทีมส่งผลเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานขององค์กรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ($\beta = 0.27$; $t = 2.09$; $p < 0.05$) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ตารางทดสอบสมมติฐาน

Hypothesis	Beta value	t-value	P-value	Decision
H1	-0.085	0.678	0.498	Not Supported
H2	0.737	14.973***	0.000	Supported
H3	0.732	14.530***	0.000	Supported
H4	0.514	4.580***	0.000	Supported
H5	0.267	2.090*	0.037	Supported

หมายเหตุ: * $p < 0.05$; ** $p < 0.01$ *** $p < 0.001$

จากการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง พบว่า ตัวแปรด้านการมุ่งเน้นเชิงกลยุทธ์สามารถอธิบายความผันแปรของตัวแปรต่าง ๆ ได้ดังนี้ ผลการดำเนินงานขององค์กร ร้อยละ 41.50 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ความถูกต้องที่ปรับแล้ว ร้อยละ 40.20 แรงจูงใจในการทำงาน ร้อยละ 54.20 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ความถูกต้องที่ปรับแล้ว ร้อยละ 53.90 และการทำงานเป็นทีม ร้อยละ 53.60 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ความถูกต้องที่ปรับแล้ว ร้อยละ 53.30

นอกจากนี้ แรงจูงใจในการทำงานทำหน้าที่เป็นตัวแปรคั่นกลางที่เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างการมุ่งเน้นเชิงกลยุทธ์และผลการดำเนินงานขององค์กร โดยมีค่าอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมเท่ากับ -0.09 และ 0.51 ตามลำดับ และการทำงานเป็นทีมยังทำหน้าที่เป็นตัวแปรคั่นกลางที่เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างการมุ่งเน้นเชิงกลยุทธ์และผลการดำเนินงานขององค์กร โดยมีค่าอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ -0.09 และ 0.27 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าแรงจูงใจในการทำงานและการ

ทำงานเป็นทีมทำหน้าที่เป็นตัวแปรส่งผ่านอย่างสมบูรณ์ (Full mediation) ต่อผลการดำเนินงานขององค์กร ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานที่ 6 และสมมติฐานที่ 7 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และบทบาทการเป็นตัวแปรคั่นกลาง

Relationship	Direct Effect	Indirect Effect	Total Effect	Result
SO → WM → OP	- 0.09	0.51	0.42	Full
SO → TW → OP	-0.09	0.27	0.18	Full

8. อภิปรายผล

งานวิจัยเรื่อง การทดสอบผลการมุ่งเน้นเชิงกลยุทธ์ต่อผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย: บทบาทตัวแปรคั่นกลางของแรงจูงใจในการทำงานและการทำงานเป็นทีม สามารถสรุปและอภิปรายผลการวิจัยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ได้ดังนี้

1. การมุ่งเน้นเชิงกลยุทธ์ไม่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานขององค์กร แสดงให้เห็นว่า การมุ่งเน้นเชิงกลยุทธ์ของธุรกิจสหกรณ์ออมทรัพย์ไม่ได้เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของสหกรณ์โดยตรง แต่อาจจะต้องมีปัจจัยด้านอื่นเข้ามาสนับสนุน เช่น แรงจูงใจในการทำงานและการทำงานเป็นทีม เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Masa'deh et al., (2018) ที่พบว่า การมุ่งเน้นเชิงกลยุทธ์ไม่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานขององค์กร เนื่องจากการที่องค์กรมุ่งเน้นเชิงกลยุทธ์มากเกินไปจนลืมให้ความสำคัญกับกระบวนการทำงานหรือการสร้างเชื่อมั่นให้พนักงานจนเกิดเป็นแรงจูงใจในการทำงาน ก็อาจจะไม่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานขององค์กร

2. การมุ่งเน้นเชิงกลยุทธ์ส่งผลเชิงบวกต่อแรงจูงใจในการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.001 ซึ่งผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การมุ่งเน้นเชิงกลยุทธ์ของธุรกิจสหกรณ์ออมทรัพย์เป็นแนวปฏิบัติที่เหมาะสมเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการดำเนินงานที่เหนือกว่า แต่จำเป็นต้องมีจุดร่วมสำคัญนั่นคือ พนักงาน เพราะถือเป็นทรัพยากรพื้นฐานที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อธุรกิจสหกรณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากพนักงานมีแรงจูงใจในการทำงานยิ่งเสริมสร้างประสิทธิภาพการทำงานให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Adiguzel & Sonmez Cakir (2022) ที่พบว่า การมุ่งเน้นเชิงกลยุทธ์เป็นแนวปฏิบัติที่ส่งเสริมพนักงานให้ทำงานร่วมกันอยู่พื้นฐานของแรงจูงใจเชิงบวกในการทำงานร่วมกันและขับเคลื่อนองค์กรให้ก้าวหน้าเพื่อพัฒนาสู่ความสำเร็จ

3. การมุ่งเน้นเชิงกลยุทธ์ส่งผลเชิงบวกต่อการทำงานเป็นทีมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.001 ซึ่งผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การมุ่งเน้นเชิงกลยุทธ์ของธุรกิจสหกรณ์ออมทรัพย์เป็นแนวปฏิบัติสำคัญที่ส่งผลให้พนักงานในธุรกิจสหกรณ์ออมทรัพย์ร่วมมือกันปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ เพราะทุกฝ่ายต่างก็ต้องการให้งานบรรลุเป้าหมายตามที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Otache (2019) ที่พบว่า การมุ่งเน้นเชิงกลยุทธ์เป็นแนวปฏิบัติที่ถูกต้องในการนำองค์กรไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่เหนือกว่า ดังนั้นจึงส่งผลให้พนักงานทุกคนต่างก็ร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติงานเพราะมีเป้าหมายแห่งความสำเร็จร่วมกัน

4. แรงจูงใจในการทำงานส่งผลเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานขององค์กรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.001 ซึ่งผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า แรงจูงใจในการทำงานของพนักงานในธุรกิจสหกรณ์ออมทรัพย์เป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญในการสร้างความพยายามของพนักงานในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย ดังนั้นถ้าสหกรณ์ออมทรัพย์ยิ่งสร้างแรงจูงใจให้เกิดแก่พนักงานในระดับสูง ยิ่งส่งผลให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จมากขึ้นเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Adiguzel &

Sonmez Cakir (2022) ที่พบว่า แรงจูงใจเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้พนักงานปฏิบัติงานด้วยความพยายามอย่างสุดความสามารถและเชื่อว่าองค์กรที่ประกอบไปด้วยพนักงานที่มีแรงจูงใจในการทำงานสูงจะส่งผลให้องค์กรบรรลุเป้าหมายได้ง่ายขึ้น

5. การทำงานเป็นทีมส่งผลเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานขององค์กรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ซึ่งผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การทำงานเป็นทีมของพนักงานในธุรกิจสหกรณ์ออมทรัพย์สามารถเพิ่มระดับการปรับปรุงประสิทธิภาพของผลการดำเนินงานและเสริมสร้างความสามารถในการแก้ไขปัญหาการดำเนินงาน ความขัดแย้ง และพร้อมเผชิญกับความท้าทายใหม่ ๆ ในการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Otache (2019) ที่พบว่า การทำงานเป็นทีมส่งผลต่อผลการดำเนินงานขององค์กร เนื่องจากการทำเป็นทีมเป็นการที่พนักงานในองค์กรร่วมกันการแบ่งปันความรู้และทักษะ ทั้งยังถูกกำหนดเป็นกระบวนการเสริมแรงซึ่งกันและกัน เป็นการทำงานที่พึ่งพาอาศัยกัน และร่วมมือกันเพื่อให้องค์กรบรรลุเป้าหมายด้านประสิทธิภาพการดำเนินงานร่วมกัน

6. แรงจูงใจในการทำงานเป็นตัวแปรต้นกลางระหว่างความสัมพันธ์ของการมุ่งเน้นเชิงกลยุทธ์และผลการดำเนินงานขององค์กร เนื่องจากแรงจูงใจในการทำงานเป็นพื้นฐานสำคัญเพราะเป็นแรงผลักดันให้พนักงานในธุรกิจสหกรณ์ออมทรัพย์ทุ่มเทกำลังแรงกายในการทำงานอย่างสุดความสามารถ ถึงแม้ว่าสหกรณ์ออมทรัพย์จะมีการกำหนดกลยุทธ์ที่ดีและมีประสิทธิภาพเพียงใด แต่ควรอยู่ในระดับที่สามารถสร้างและสนับสนุนแรงจูงใจให้แก่พนักงานเพื่อขับเคลื่อนความสามารถขององค์กรให้บรรลุเป้าหมายผ่านการใช้ทรัพยากรที่องค์กรมีอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Adiguzel & Sonmez Cakir (2022) ที่พบว่า การตัดสินใจหรือการมุ่งเน้นเชิงกลยุทธ์ขององค์กรจะมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด แต่ถ้าขาดแรงจูงใจสนับสนุนให้พนักงานทำงานอย่างเต็มความสามารถก็ไม่สามารถสะท้อนถึงผลลัพธ์ในเชิงบวกขององค์กรได้ ดังนั้นการสร้างและรักษาแรงจูงใจให้แก่พนักงานจึงเป็นสิ่งสำคัญเพราะจะส่งผลให้เกิดบรรยากาศที่ดีในการทำงานและบรรลุเป้าหมายของการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7. การทำงานเป็นทีมเป็นตัวแปรต้นกลางระหว่างความสัมพันธ์ของการมุ่งเน้นเชิงกลยุทธ์และผลการดำเนินงานขององค์กร เนื่องจากการทำงานเป็นทีมเป็นหนึ่งกลวิธีในการส่งเสริมให้พนักงานในธุรกิจสหกรณ์ออมทรัพย์ร่วมมือกันเพื่อเป้าหมายอย่างเดียวกัน โดยร่วมกันอำนวยความสะดวกในการแบ่งปันความรู้ ความคิด และทักษะในการทำงาน ทั้งนี้ยังมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจในทุกขั้นตอนของการทำงาน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการสร้างสรรค์กระบวนการทำงานในเชิงบวกและแนวคิดใหม่ ๆ ในการแก้ไขปัญหาเพื่อนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Otache (2019) ที่พบว่า การทำงานเป็นทีมเป็นสื่อกลางในความสัมพันธ์ระหว่างการมุ่งเน้นเชิงกลยุทธ์และผลการดำเนินงานขององค์กร เนื่องจากการกำหนดกลยุทธ์ผ่านการทำงานเป็นทีมส่งผลต่อผลการดำเนินงานขององค์กรอย่างแท้จริง เพราะกลไกของทีมงานอยู่บนพื้นฐานของการใช้ความพยายามร่วมกัน ซึ่งแต่ละคนต่างก็นำเสนอออกมาในมุมมองของตนเองเพื่อร่วมมือกันช่วยปรับปรุงทักษะและความสามารถของพนักงานในการส่งเสริมผลงานของทีมและองค์กรให้ดีขึ้นอย่างสม่ำเสมอ

9. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลงานวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยครั้งนี้ให้ผลลัพธ์เชิงปฏิบัติการสำหรับผู้บริหารธุรกิจสหกรณ์ออมทรัพย์ ซึ่งผู้บริหารถือเป็นกลไกสำคัญที่จะนำพาสหกรณ์ไปสู่ความสำเร็จผ่านการกำหนดนโยบาย แนวปฏิบัติหรือกลยุทธ์ในการดำเนินงาน อย่างไรก็ตามสิ่งสำคัญที่ผู้บริหารไม่สามารถเพิกเฉยได้และจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องสร้างแรงจูงใจในการทำงานและส่งเสริมให้พนักงานทุกคนทำงานร่วมกันด้วยความสามัคคี เพื่อสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กรให้เกิดการเคารพซึ่งกันและกัน ยอมรับ และเห็นคุณค่าของทุกคนอย่างเท่าเทียม ทั้งนี้ยังต้องคอยตรวจสอบให้แน่ใจว่าพนักงานตระหนักรู้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างงานที่ได้รับมอบหมายและเป้าหมายการดำเนินงานของสหกรณ์หรือไม่ กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ ผู้บริหารจำเป็นต้องหาวิธีสร้าง

แรงจูงใจ เพราะถ้าพนักงานมีแรงจูงใจในการทำงานสูงยิ่งช่วยส่งเสริมการสร้างคุณค่าในตัวของพนักงานและพร้อมที่จะมุ่งมั่นทำงานให้เกิดความเจริญก้าวหน้า และผู้บริหารควรส่งเสริมการทำงานเป็นทีมที่แข็งแกร่งในทุกส่วนงาน เพราะถือเป็นกลยุทธ์ที่สนับสนุนให้พนักงานร่วมมือ ร่วมคิด และร่วมลงมือทำเพื่อร่วมกันขับเคลื่อนการดำเนินงานของสหกรณ์ให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

ควรทำการศึกษาในบริบทของธุรกิจหรืออุตสาหกรรมอื่น โดยเฉพาะในองค์กรที่มีความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรมองค์กรที่แตกต่างกันในแต่ละแผนก เพราะมีปัจจัยที่น่าสนใจและมีความหลากหลายซึ่งเหมาะสมที่ควรนำมาศึกษา เช่น ผลกระทบที่เกิดจากการดำเนินงานของแต่ละแผนกงานในองค์กร การศึกษาและประสบการณ์ของพนักงานในแต่ละแผนก และบรรยากาศในการทำงานของแต่ละแผนกที่แตกต่างกันไป เป็นต้น เพื่อให้ได้ผลลัพธ์เชิงประจักษ์ที่แตกต่างออกไป

10. เอกสารอ้างอิง

- นพดล มั่งมี, อติศรา แยมโกสม, ปรมินทร์ นวลอินทร์, สวิตา อ่อนละอ, ศิริพร น้อยวงศ์, และ ทรรติกา จารุกำจร. (2564). กลยุทธ์การตลาดบริการของ TrueMove H ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น. *วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย*, 11(3), กรกฎาคม - กันยายน 2564.
- ศิวกร พงษ์ภักดี, จุฬารณย์ โสตะ, และ กุหลาบ ปุริสาร. (2564). การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ทางสาธารณสุขของผู้บริหาร และบุคลากรเครือข่ายบริการสุขภาพ อำเภอนางรอง จังหวัดขอนแก่น. *วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย*, 11(2), เมษายน - มิถุนายน 2564.
- Adiguzel, Z., & Sonmez Cakir, F. (2022). **Examining the effects of strategic orientation and motivation on performance and innovation in the production sector of automobile spare parts.** *European Journal of Management Studies*.
- Amentie Kero, Ch. & Sogbossi, B.B. (2017). Competitive strategy orientation and innovative success: mediating market orientation a study of small-medium enterprises. *Global Journal of Management and Business Research*, 17(3); 75-89.
- Aloulou, W. J. (2019). Impacts of strategic orientations on new product development and firm performances: Insights from Saudi industrial firms. *European Journal of Innovation Management*, 22(2); 257–280.
- Anwar, J., Shah, S., & Hasnu, S. (2016). Business Strategy and Organizational Performance: Measures and Relationships. *Pakistan Economic and Social Review*, 54(1); 97-122.
- Aronson, Z. H., Reilly, R. R., & Lynn, G. S. (2006). The impact of leader personality on new product development teamwork and performance: The moderating role of uncertainty. *Journal of Engineering and Technology Management*, 23(3); 221–247.
- Barney, J. (1991). Firm Resources and Sustained Competitive Advantage. *Journal of Management*, 17(1); 99–120.
- Barney, J., Wright, M., & Ketchen, D. J. (2001). The resource-based view of the firm: Ten years after 1991. *Journal of Management*, 27(6); 625–641.
- Basu, S., & Gupta, R. (2013). Explorations of Strategic Orientation (SO) Dimensions on Small Firm Growth and the Challenge of Resources. *European Journal of Business and Management*, 5(20); 242-247.

- Boohene, R. (2018). Entrepreneurial Orientation, Strategic Orientation and Performance of Small Family Firms in the Kumasi Metropolis. **Academy of Entrepreneurship Education**, 24(2).
- Buli, B. M. (2017). Entrepreneurial orientation, market orientation and performance of SMEs in the manufacturing industry: Evidence from Ethiopian enterprises. **Management Research Review**, 40(3); 292–309.
- Carton, R.B. (2004). **Measuring organizational performance: an exploratory study**. Unpublished doctoral dissertation, University of Georgia, Athens.
- Cooperative Promotion Department. (2021). **Summary of cooperative business volume for the year 2021**. Retrieved August 15, 2022, from https://drive.google.com/file/d/1YKbLk6xK3mzgQc_fVg9QU5hUy9qEB8Fb/view. (In Thai).
- Cooperative Promotion Department. (2021). **Announcement of the Registrar Cooperatives on Large-Scale Cooperatives**. Retrieved August 24, 2022, from https://www.cpd.go.th/images/ud2021_03_15_16_53_13.pdf.
- Fikri, A. R., Ratnasari, R. T., Ahmi, A., & Kirana, K. C. (2022). Market orientation and business performance: The mediating role of total quality management and service innovation among Moslem fashion macro, small and medium enterprises in Indonesia. **Journal of Islamic Accounting and Business Research**, 13(8); 1234-1252.
- Hair Jr, J. F., Sarstedt, M., Hopkins, L., & G. Kuppelwieser, V. (2014). Partial least squares structural equation modeling (PLS-SEM): An emerging tool in business research. **European Business Review**, 26(2); 106–121.
- Hair, J., Hult, T., Ringle, C. & Sarstedt, M. (2017), **A Primer on Partial Least Squares Structural Equation Modeling, 2nd ed.**, Sage, Thousand Oakes, CA.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J. & Anderson, R. E. (2019). **Multivariate data analysis. 8th ed.** Andover, Hampshire.: Cengage Learning.
- He, J., Chen, H. & Tsai, F. S. (2020). **Strategy orientation, innovation capacity endowment, and international R&D intensity of listed companies in China**. *Sustainability*, 12(1), 1-20.
- Herzberg, F. (2017). **Motivation to Work**. Routledge, London.
- Hitka, M., Kozub_ikova, L. and Potkany, M. (2018). Education and gender-based differences in employee motivation. **Journal of Business Economics and Management**, 19(1); 80-95.
- Kajalo, S., & Lindblom, A. (2015). Market orientation, entrepreneurial orientation and business performance among small retailers. **International Journal of Retail & Distribution Management**, 43(7); 580–596.
- Lin, T.-C., Ku, Y.-C., & Huang, Y.-S. (2014). Exploring top managers' innovative IT (IIT) championing behavior: Integrating the personal and technical contexts. **Information & Management**, 51(1); 1–12.
- Liu, B. and Fu, Z. (2011). Relationship between strategic orientation and organizational performance in born global: a critical review. **International Journal of Business and Management**, 6(3); 109-115.

- Luoma, M. A. (2015). Revisiting the strategy-performance linkage: An application of an empirically derived typology of strategy content areas. **Management Decision**, 53(5); 1083–1106.
- Mahenthiran, S., Mackoy, R., & Terpstra-Tong, J. L. Y. (2021). **Influence of Budgetary Support and Teamwork on Organizational Commitment and Performance: Evidence from Malaysia and the United States**. In C. Akroyd & L. L. Burney (Eds.). *Advances in Management Accounting*, 153–174.
- María García-Pérez, A., Yanes-Estévez, V., Ramón Oreja-Rodríguez, J., & González-Dávila, E. (2014). Strategic positioning and strategic types of small firms. **Journal of Small Business and Enterprise Development**, 21(3); 431–449.
- Masa'deh, R., Al-Henzab, J., Tarhini, A., & Obeidat, B. Y. (2018). The associations among market orientation, technology orientation, entrepreneurial orientation and organizational performance. **Benchmarking: An International Journal**, 25(8); 3117–3142.
- Nasir, W. M. N. bin W. M., Al Mamun, A., & Breen, J. (2017). **Strategic Orientation and Performance of SMEs in Malaysia**. *SAGE Open*, 7(2).
- Ngai, S. S., Cheung, C., Yuan, R., & Lin, S. (2016). **Work motivation of unemployed youths: Moderating effects of financial dependence on parents**. *Children and Youth Services Review*, 71, 157–165.
- Nzewi, H. N., Chiekezie, O. M. & Nnesochi, I. M. (2015). Teamwork and performance of selected transport companies in Anambra state. **International Journal of Managerial Studies and Research**, 3(9); 124-132.
- Otache, I. (2019). The mediating effect of teamwork on the relationship between strategic orientation and performance of Nigerian banks. **European Business Review**, 31(5); 744–760.
- Peng, D. X., & Lai, F. (2012). Using partial least squares in operations management research: A practical guideline and summary of past research. **Journal of Operations Management**, 30(6); 467–480.
- Salma, W. & Hassan, Z. (2016). Impact of effective teamwork on employee performance. **International Journal of Accounting and Business Management**, 4(1); 76-85.
- Sarstedt, M., Hair, J. F., Ringle, C. M., Thiele, K. O., & Gudergan, S. P. (2016). Estimation issues with PLS and CBSEM: Where the bias lies!. **Journal of Business Research**, 69(10); 3998-4010.
- Simões, J. M., Gomes, C. F., & Yasin, M. M. (2016). Changing role of maintenance in business organisations: Measurement versus strategic orientation. **International Journal of Production Research**, 54(11); 3329–3346.
- Storey, C., & Hughes, M. (2013). The relative impact of culture, strategic orientation and capability on new service development performance. **European Journal of Marketing**, 47(5/6); 833–856.
- Weinzimmer, L., Robin, J., & Michel, E. (2012). The Measurement of Strategic Orientation and Its Efficacy In Predicting Financial Performance. **Journal of Business Strategies**, 29(2); 81–98.
- Wernerfelt, B. (1984). A resource-based view of the firm. **Strategic Management Journal**, 5(2); 171–180.

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4

Guidelines for the Development of Transformational Leadership in School Administrators under Buriram Primary Educational Service Area Office 4

นุชนาถ แผล้วไสง¹, ธนาศักดิ์ ศิริบุญนันท์², วีระพงษ์ เทียมวงศ์³

Nutchanat Paewthaisong¹, Tanasak Siripunyanan², Veerapong Tiamvong³

¹นักศึกษาลัทธิสุตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

^{2,3}อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

¹Master of Education Program in Educational Administration, Faculty of Education and Liberal Arts, College of Asian Scholars

^{2,3}Education Program in Educational Administration, Faculty of Education and Liberal Arts, College of Asian Scholars

Corresponding author. Email: Nutchanat16@hotmail.com

(Received: February 16, 2024; Revised: February 27, 2024; Accepted: March 4, 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 และ 2) ศึกษาแนวทาง การพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 โดยเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 320 คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 32 คน และครู จำนวน 288 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) และวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ที่มีลักษณะเป็นแบบตอบสนองคู่ (Dual-Response Format) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดัชนีจัดลำดับความสำคัญของ ความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified}) และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม ($\bar{X} = 4.15$) สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.74$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม ($\bar{X} = 4.78$) ความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ 1) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ (PNI_{Modified} = 0.164) 2) ด้านการกระตุ้นทางปัญญา (PNI_{Modified} = 0.161) 3) ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (PNI_{Modified} = 0.159) 4) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (PNI_{Modified} = 0.153) และ 5) ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม (PNI_{Modified} = 0.152) ตามลำดับ

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 การสร้างแรงบันดาลใจ จำนวน 3 แนวทาง ด้านที่ 2 การกระตุ้นทางปัญญา จำนวน 3 แนวทาง ด้านที่ 3 การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ จำนวน 3 แนวทาง ด้านที่ 4 การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล จำนวน 3 แนวทาง และด้านที่ 5 การสร้างวิสัยทัศน์ร่วม จำนวน 3 แนวทาง รวมทั้งหมด 15 แนวทาง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=4.94$) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=4.73$)

คำสำคัญ : สภาพปัจจุบัน; สภาพที่พึงประสงค์; แนวทาง; ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

Abstract

The objectives of this research were to 1) study current conditions; desirable conditions and needs of transformational leadership in school administrators under Buriram Primary Educational Service Area Office 4 and 2) study transformational leadership development guidelines in school administrators under Buriram Primary Educational Service Area Office 4 by Mixed Methods Research. The sample used in the research consisted of 320 school administrators and teachers, including 32 administrators and 288 teachers. They were selected by Stratified random sampling and Simple random sampling. The research instruments were the 5-point Rating Scale questionnaire with Dual-Response Format, Semi-structured Interview, and the appropriateness and feasibility evaluation form. Statistics used to analyze data include frequency, percentage, average, standard deviation, Modified Priority Need Index ($PNI_{Modified}$) and Content Analysis.

The results of the research were as follows:

1. Current conditions of transformational leadership in school administrators under Buriram Primary Educational Service Area Office 4. The overall was at high level ($\bar{X}=4.10$). The highest average was Building Shared Vision ($\bar{X}=4.15$). Desirable conditions of transformational leadership in school administrators. The overall was at highest level ($\bar{X}=4.74$). The highest average was Building Shared Vision ($\bar{X}=4.78$). Needs of transformational leadership in school administrators under Buriram Primary Educational Service Area Office 4, were arranged in order from highest to lowest as follows: 1) Inspirational Motivation ($PNI_{Modified}=0.164$), 2) Intellectual Stimulation ($PNI_{Modified}=0.161$), 3) Idealized Influence ($PNI_{Modified}=0.159$), 4) Individualized Consideration ($PNI_{Modified}=0.153$) and 5) Building Shared Vision ($PNI_{Modified}=0.152$), respectively.

2. Guidelines for the Development of Transformational Leadership in School Administrators under Buriram Primary Educational Service Area Office 4, consists of 5 aspects were 1) Inspirational Motivation had 3 guidelines, 2) Intellectual Stimulation had 3 guidelines, 3) Idealized Influence had 3 guidelines, 4) Individualized Consideration had 3 guidelines, and 5) Building Shared Vision had 3 guidelines. The total was 15 guidelines. The appropriateness was at a highest level, an average of ($\bar{X}=4.94$). And the feasibility was at a highest level, an average of ($\bar{X}=4.73$).

Keywords: current conditions; desirable conditions; guidelines; transformational leadership

1. บทนำ

ความผันผวนอย่างรวดเร็วของสถานการณ์โลกในปัจจุบัน ส่งผลกระทบในหลาย ๆ ด้าน ต่อการดำรงชีวิต เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยีอย่างเลี่ยงไม่ได้ สถานการณ์เหล่านี้เรียกว่า “VUCA World” ซึ่งนับว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ที่มีความซับซ้อน คลุมเครือ และยากที่จะอธิบาย ผู้นำมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ เนื่องจากเป็นงานที่มีความรับผิดชอบสูงและมีงานหลาย ๆ ด้าน ที่จะต้องปรับปรุงและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ผู้นำจึงต้องเป็นบุคคลที่มีความสามารถในการบริหารจัดการ มีวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม ดังนั้นบทบาทของผู้นำจึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ (กาญจนา อนันตศรี, 2560) การศึกษาในปัจจุบันจึงต้องมีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติจากกระบวนทัศน์แบบดั้งเดิมไปสู่กระบวนทัศน์ใหม่ให้มีความยืดหยุ่น ทำทลายและสร้างสรรค์ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพและมีคุณสมบัติสอดคล้องกับความต้องการในการใช้กำลังคนของประเทศ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ ดังคำกล่าวที่ว่าการศึกษาพัฒนาคน คนพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและประเทศชาติ” แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ.2566-2570) มุ่งพัฒนาให้คนไทยมีทักษะและคุณลักษณะที่เหมาะสมกับโลกยุคใหม่ ทั้งทักษะในด้านความรู้ ทักษะทางพฤติกรรม และคุณลักษณะตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคมและเร่งรัดการเตรียมพร้อมกำลังคนให้มีคุณภาพ สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และเอื้อต่อการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่ภาคการผลิตและบริการเป้าหมายที่มีศักยภาพและผลิตภาพสูงขึ้น รวมทั้งให้ความสำคัญกับการสร้างหลักประกันและความคุ้มครองทางสังคมที่สามารถส่งเสริมความมั่นคงในชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 34 กำหนดให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่พิจารณาเสนอแนะนโยบาย แผนพัฒนามาตรฐานและหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแผนการศึกษาแห่งชาติ การสนับสนุนทรัพยากร การติดตามตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ภาวะผู้นำเป็นพฤติกรรมของผู้บริหารที่มีความสัมพันธ์หรือมีอิทธิพลระหว่างผู้นำและผู้ตาม เพื่อทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกันโดยมีความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เผชิญได้ซึ่งได้อาศัยอำนาจหน้าที่หรือการกระทำของผู้นำในการชักจูงหรือชักนำบุคคลให้ปฏิบัติงานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ (ไพฑูริย์ สินลารัตน์, นักรบหมื่นแสน, 2561) หรือ ภาวะผู้นำเป็นการมีปฏิสัมพันธ์ที่ไม่หยุดนิ่งของกระบวนการ 3 อย่างที่มีความเกี่ยวเนื่องและ มีอิทธิพลต่อกัน ได้แก่ ผู้นำ (Leaders) ผู้ตาม (Follows) และสถานการณ์ (Situations) นำไปสู่ความพึงพอใจในการปฏิบัติและบรรลุผลตามเป้าหมาย (สุธรรม ธรรมทัศนานนท์, 2564) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีพฤติกรรมบริหารอย่างเหมาะสมต้องเป็นผู้นำในการบริหารจัดการที่มีทั้งการปรับเปลี่ยนและการพัฒนาองค์การควบคู่กันไปในทำนองเดียวกัน (นราวิทย์ นาควิวก. 2560) กล่าวว่า ภาวะผู้นำมีบทบาท 4 ประการ คือ 1) การกำหนดแนวทางหลัก (Pathfinding) 2) การสร้างระบบการทำงานที่มีประสิทธิภาพ (Aligning) 3) การมอบอำนาจ (Empowering) 4) การสร้างตัวแบบ (Modeling)

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นระดับพฤติกรรมที่ผู้บริหารแสดงให้เห็นในการจัดการหรือการทำงานที่เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงความพยายามของผู้ร่วมงานให้สูงขึ้นกว่าความพยายามที่คาดหวังเป็นผลให้การปฏิบัติงานเกินความคาดหวังพัฒนาความสามารถและศักยภาพไปสู่ระดับที่สูงขึ้น โดยผู้บริหารแสดงบทบาททำให้ผู้ร่วมงานไว้วางใจ ตระหนักรู้ภารกิจและวิสัยทัศน์ มีความจงรักภักดีและเป็นข้อจูงใจให้ผู้ร่วมงานมองการณ์ไกลกว่าความสนใจของตน ซึ่งจะนำไปสู่ประโยชน์ในการพัฒนาต่อไป (วสันต์ แก้วก่า, 2561) ในทำนองเดียวกันภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง หมายถึง กระบวนการหรือพฤติกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงออก และมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงเจตคติและพฤติกรรมของผู้ร่วมงานและผู้ตาม เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความพยายามในการทำงานให้สูงขึ้นกว่าความพยายามที่คาดหวังในกระบวนการต่าง ๆ พัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานไปสู่ระดับที่สูงขึ้น และกระตุ้นการแสดงศักยภาพให้มากขึ้น ทำให้ตระหนักรู้ในการกิจสร้างแรงจูงใจ และกระตุ้นให้มองความสำเร็จขององค์กรมากกว่าความสำเร็จส่วนตน ซึ่งจะนำไปสู่ประโยชน์ของกลุ่มหรือสังคม (อังกูร เกาวัลย์, 2562)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของโรงเรียน เป็นสิ่งที่แสดงถึงคุณภาพของโรงเรียนที่ดำเนินการ โดยผ่านเครือข่ายบุคคลและบทบาทหน้าที่ขององค์กรภาวะผู้นำเป็นความสามารถในการริเริ่มโครงสร้างกระบวนการทัศน์ใหม่ และภาวะผู้นำเป็นความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์อย่างลึกซึ้งกับผู้อื่น เพื่อสร้างความสมบูรณ์ให้กับส่วนรวม มีการร่วมคิดและร่วมรับผิดชอบเป็นคุณลักษณะของผู้นำที่พยายามใช้เหตุผลเพื่อให้ผู้ตามยินยอมทำตามผลการปฏิบัติงานขององค์กร เป็นผลจากการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนให้สูงขึ้น (อังกูร เกาวัลย์, 2562) ดังนั้น ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจึงเป็นกระบวนการที่มีอิทธิพลต่อความคิด สร้างแรงจูงใจให้เกิดแก่ผู้ตามทำให้ทุกคนยอมรับ ยอมทำตาม ทুমเทก่าลังกายกำลังใจ มองเห็นและผูกพันต่อวิสัยทัศน์ของผู้นำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำองค์กรสู่การเปลี่ยนแปลง สามารถมองการณ์ไกลและสามารถรับรู้ การเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมได้เร็ว (อรอุมา ศรีประทุมวงศ์, 2563)

ผู้บริหารสถานศึกษาจึงถือเป็นบุคคลสำคัญในการวางแผน เพื่อขับเคลื่อนสถานศึกษาตามกรอบนโยบายต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งจะเห็นได้ว่า ภาวะผู้นำที่มีความเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันที่มีแนวคิดทฤษฎีเป็นที่ยอมรับและมีชื่อเสียงมาก คือ แนวคิดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership Theory) ซึ่งเป็นทฤษฎีภาวะผู้นำแนวใหม่หรือกระบวนการทัศน์ใหม่เป็นการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทัศน์ไปสู่ภาวะผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ (Vision and leadership) มีการกระจายอำนาจหรือการเสริมสร้างพลังงานใจ (Empowering) เป็นผู้มีคุณธรรมและมีการกระตุ้นผู้ตามให้มีความเป็นผู้นำด้วย ผู้นำหรือผู้บริหารที่มีภาวะการเปลี่ยนแปลงสามารถทำให้ประสิทธิภาพของงานและองค์กรสูงขึ้น แม้ว่าสภาพขององค์กรจะมีข้อจำกัดต่าง ๆ เพียงใด (รัตติกรณ์ จงวิศาล, 2543) ซึ่งความเป็นผู้นำตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2553 ให้ความสำคัญกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีความสำคัญต่อการบริหารการศึกษาเพราะผู้บริหารเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการปฏิรูปการศึกษาภายในโรงเรียน ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำพาความสำเร็จไปสู่โรงเรียนที่มีคุณภาพ ซึ่งนักวิชาการทั้ง วิโรจน์ สารรัตนะ (2546); อีระ รุญเจริญ (2550); สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์ (2550); รังสรรค์ ประเสริฐศรี (2551); ชีวิน อ่อนละอ (2553); อาภารัตน์ ราชพัฒน์ (2554); พิฑูล อภัยโส (2557); ชำนาญ คำปัญญาโส (2559); วราภรณ์ สาโรจน์ (2559); กนกอร สมปราชาญ์ (2560); Bass and Avolio (1994); Mcshane and Glinow (2000); Whitlock (2003); Oke, Munshi, and Walumbwa (2009); Hoy and Miskel (2012) กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียนต้องมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงโดยมีคุณลักษณะ 5 ด้าน คือ 1) การกระตุ้นทางปัญญา 2) การสร้างแรงบันดาลใจ 3) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 4) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และ 5) การสร้างวิสัยทัศน์ร่วม

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 เป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่มีหน้าที่หลักในด้าน การบริหารจัดการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบ ซึ่งประกอบด้วยครูและบุคลากรทางการศึกษาและนักเรียนจำนวนมากและเป็นองค์กรขนาดใหญ่ จึงต้องเน้นการบริหารงานที่ต้องอาศัยความร่วมมือของบุคคลในองค์กรทุกฝ่าย เพื่อขับเคลื่อนและพัฒนาการศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) นโยบายที่ 2 ด้านโอกาส ที่ระบุแนวทางการพัฒนาว่า ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี มีสมรรถนะ ความรู้ ความเชี่ยวชาญ จรรยาบรรณและมาตรฐานวิชาชีพ มีความพร้อมทั้งทางด้านวิชาการ เชี่ยวชาญวิชาชีพ มีจรรยาบรรณ และจิตวิญญาณความเป็นครู (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4, 2566) ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญมากและเป็นเรื่องที่ยากในการพัฒนาสถานศึกษาตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ทั้งนี้สืบเนื่องจากนโยบายที่มีการเปลี่ยนแปลงบ่อย งบประมาณถูกปรับลดอย่างต่อเนื่อง และภาระงานของครูที่ค่อนข้างมาก ตามที่กล่าวไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) ผู้บริหารจึงเปรียบเสมือนเข็มทิศที่จะคอยชี้นำผู้ร่วมงานให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านความร่วมมือ สร้างแรงจูงใจในการทำงานให้สูงขึ้น เกิดการยอมรับ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

ไปในทางที่ดี และพัฒนาขีดความสามารถของผู้ร่วมงานให้สูงขึ้น นำไปสู่การบรรลุตามเป้าหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 เพื่อให้การบริหารสถานศึกษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจทำการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างมีระบบ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถวางแผนทางในการกำหนดนโยบายและพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

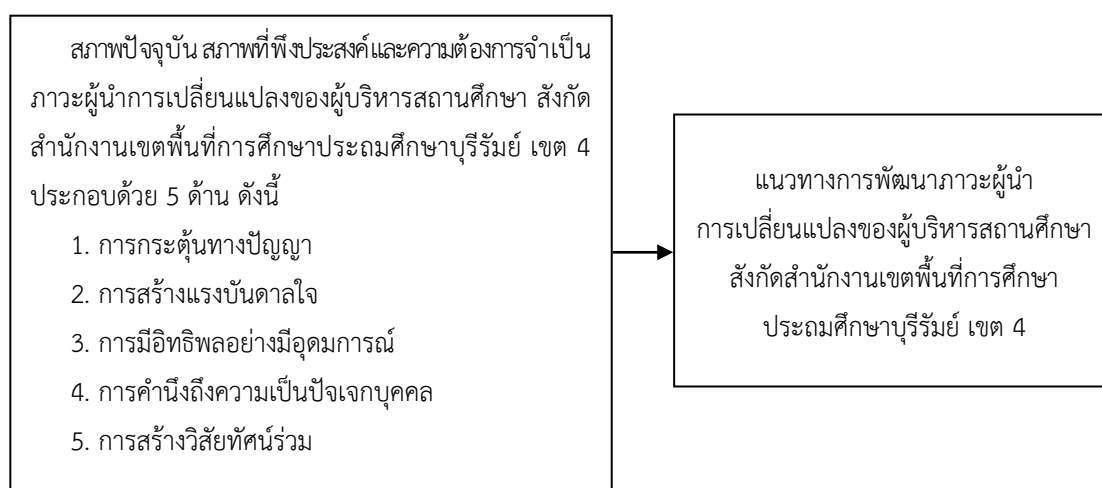
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4

2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4

3. แนวคิดทฤษฎี

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสังเคราะห์แนวคิดของนักวิชาการในประเทศและต่างประเทศเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ดังนี้ วิโรจน์ สารรัตน์ (2546), อีระ รุญเจริญ (2550), สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์ (2550), รังสรรค์ ประเสริฐศรี (2551), ชีวิน อ่อนละอ (2553), อาภารัตน์ ราชพัฒน์ (2554), พิฑูล อภัยโส (2557), ชำนาญ คำปัญโญสินทัย (2559), วราภรณ์ สาโรจน์ (2559), กนกอร สมปราชญ์ (2560), Bass and Avolio (1994), Mcshane and Glinow (2000), Whitlock (2003), Oke, Munshi, and Walumbwa (2009), Hoy and Miskel (2012) เพื่อที่จะใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ในการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาครั้งนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ **ระยะที่ 1** ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 จำนวน 1,931 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการเปิดตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) จำนวน 320 คน แบ่งเป็น ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 32 คน และครูจำนวน 288 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) ตามพื้นที่อำเภอ และวิธีการการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมาตรฐานค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ที่มีลักษณะเป็นแบบตอบสองคู่ (Dual - Response Format) สภาพปัจจุบันมีค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง 0.50 - 0.91 สภาพที่พึงประสงค์มีค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง 0.51 - 0.87 ค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาค่า IOC ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 และหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถาม สภาพปัจจุบันมีค่าเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96 สภาพที่พึงประสงค์มีค่าเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้เทคนิค Modified Priority Needs Index: (PNI_{modified}) ในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น และ**ระยะที่ 2** ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 โดยสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิในสถานศึกษาที่ผู้บริหารมีการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่เป็นเลิศ (Best Practice) จำนวน 9 คน ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน โดยการใช้แบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

5. ผลการศึกษา

5.1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 โดยรวมและรายด้าน

องค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	PNI _{Modified}	ลำดับที่
1. ด้านการกระตุ้นทางปัญญา	4.03	0.74	มาก	4.68	0.62	มากที่สุด	0.161	2
2. ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ	4.09	0.74	มาก	4.76	0.54	มากที่สุด	0.164	1
3. ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	4.09	0.82	มาก	4.74	0.62	มากที่สุด	0.159	3

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 โดยรวมและรายด้าน (ต่อ)

องค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	PNI Modified	ลำดับที่
4. ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	4.12	0.78	มาก	4.75	0.63	มากที่สุด	0.153	4
5. ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม	4.15	0.81	มาก	4.78	0.53	มากที่สุด	0.152	5
รวม	4.10	0.78	มาก	4.74	0.59	มากที่สุด	0.156	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม ($\bar{X} = 4.15$) รองลงมาได้แก่ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ($\bar{X} = 4.12$) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ($\bar{X} = 4.09$) ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ($\bar{X} = 4.09$) และ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ($\bar{X} = 4.03$) ตามลำดับ

สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.74$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม ($\bar{X} = 4.78$) รองลงมาได้แก่ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ($\bar{X} = 4.76$) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ($\bar{X} = 4.75$) ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ($\bar{X} = 4.74$) และ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ($\bar{X} = 4.68$) ตามลำดับ

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม ตามลำดับ

5.2 ผลศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 มีจำนวน 15 แนวทาง โดยภาพรวมมีผลการประเมินความเหมาะสมอยู่ใน ระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.94 และมีผลการประเมินความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.73 โดยเรียงลำดับตามความต้องการจำเป็นซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ มี 3 แนวทาง ได้แก่ 1) สร้างแรงบันดาลใจในการปฏิบัติงาน โดยเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชา เข้ารับการอบรมพัฒนาตนเองในด้านที่ถนัดและสนใจ สร้างแรงจูงใจโดยการยกย่อง ชมเชยและให้รางวัลอยู่เสมอ ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดแรงบันดาลใจในการปฏิบัติงาน รับผิดชอบหน้าที่ของตนเองอย่างเต็มที่เพื่อไปสู่มาตรฐานการทำงานที่สูงขึ้น 2) ส่งเสริมให้บุคลากรมีความกระตือรือร้นในการทำงาน โดยมอบหมายงานที่ท้าทายความสามารถ กระตุ้นให้เกิดการอภิปรายงานร่วมกันและแสดงศักยภาพที่มีอยู่อย่างเต็มที่ จนทำให้งานประสบผลสำเร็จ ร่วมชื่นชมและให้ผลตอบแทนอย่างยุติธรรม เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน 3) สร้างเจตคติที่ดีต่อการทำงาน โดยคำนึงถึงเป้าหมายและความสำเร็จของงานร่วมกัน เชื่อมมั่นในศักยภาพการทำงานของเพื่อนร่วมงานทุกคน ให้ความเสมอภาค และเท่าเทียม

มอบหมายงานตามความถนัด สนับสนุน ช่วยเหลือ ทำให้บุคลากรเกิดการคิดเชิงบวกในการทำงานและสามารถปฏิบัติงาน จนบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีคุณภาพ

2. ด้านการกระตุ้นทางปัญญา มี 3 แนวทาง ได้แก่ 1) เสริมแรงจูงใจและสนับสนุนให้บุคลากรคิดริเริ่มแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ โดยการประชุม ปรึกษาหารือเมื่อต้องเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ร่วมกันหาทางออก แสดงความคิดเห็น หาข้อสรุปร่วมกัน และเลือกแนวทางในการแก้ปัญหาที่มีความเป็นไปได้มากที่สุดเพื่อนำไปจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นภายในองค์กร 2) ส่งเสริมให้บุคลากรแสวงหาแนวทางใหม่ ๆ มาใช้ในการแก้ไขปัญหา โดยส่งเสริมการทำงานแบบมีส่วนร่วมภายในองค์กร มองปัญหาอย่างรอบด้าน และสนับสนุนให้ครูได้พัฒนาสื่อและนวัตกรรมในการแก้ปัญหา เช่น การทำวิจัยในชั้นเรียน การจัดทำโครงการ เป็นต้น 3) สร้างความเชื่อมั่นให้บุคลากรเห็นว่าปัญหาทุกอย่างต้องมีวิธีแก้ไข โดยจัดให้มีชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC : Professional Learning Community) เพื่อช่วยกันระดมความคิด เกิดการแลกเปลี่ยนแนวทางในการแก้ปัญหา ร่วมกัน รับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และนำคำแนะนำที่ได้รับไปปฏิบัติตาม ย่อมทำให้สามารถเอาชนะปัญหาและอุปสรรคได้

3. ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ มี 3 แนวทาง ได้แก่ 1) ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี นำเคารพ ศรัทธา โดยใช้หลักเหตุผลอยู่เหนืออารมณ์ วางตนเป็นกลาง ใช้หลักเหตุผลมากกว่าอารมณ์ความรู้สึกในการปฏิบัติหน้าที่ และพร้อมรับฟังปัญหาหรือข้อเสนอแนะต่าง ๆ จากเพื่อนร่วมงาน เพื่อพัฒนางานและตนเองให้ดียิ่งขึ้น 2) มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล คำนึงถึงนโยบายรัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และต้นสังกัด เพื่อนำมาปรับเปลี่ยนพัฒนาองค์กรอย่างสร้างสรรค์อยู่เสมอ และพร้อมที่จะนำพาผู้ใต้บังคับบัญชาไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น 3) ประพฤติตนเป็นที่ยอมรับแก่บุคลากร โดยวางตนเป็นกลาง เป็นแบบอย่างที่ดี ทำงานแบบกัลยาณมิตร ร่วมกันวางแผน ร่วมกันทำงาน ร่วมกันตรวจสอบ และร่วมกันปรับปรุง พัฒนาผลลัพธ์ของงานให้ดียิ่งขึ้น พร้อมช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน ทุกคนอย่างเต็มที่และเท่าเทียม ย่อมทำให้เกิดความภาคภูมิใจเมื่อได้ร่วมงานและเกิดความสามัคคีในองค์กร

4. ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล มี 3 แนวทาง ได้แก่ 1) เปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงความสามารถในการทำงานของตนเองเต็มที่ โดยมอบหมายงานให้ตรงตามความถนัดและความสามารถของแต่ละบุคคล ติดตามการทำงานอย่างต่อเนื่อง ชื่นชมให้กำลังใจในการทำงาน และส่งเสริมสนับสนุนโอกาสในการพัฒนาด้านตนเองของทุกคน อยู่เสมอ เช่น การเข้ารับการอบรม การศึกษาต่อ เป็นต้น 2) ดูแลเอาใจใส่บุคลากรเป็นรายบุคคล โดยสร้างความไว้วางใจ สามารถปรึกษาปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งเรื่องงานและเรื่องส่วนตัว ให้คำแนะนำที่ดี ปกป้อง ช่วยเหลือ ส่งเสริมบุคลากรทุกคนอย่างเท่าเทียมทำให้บุคลากรรู้สึกมีคุณค่า 3) มอบหมายงานให้บุคลากร โดยคำนึงถึงความรู้ความสามารถและความเหมาะสมเป็นรายบุคคล วางคนให้เหมาะสมกับงาน มีการมอบหมายที่ดี พิจารณางานตามความสนใจของผู้ปฏิบัติงาน ย่อมทำให้งานที่ได้รับมอบหมายประสบผลสำเร็จและมีคุณภาพ

5. ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม มี 3 แนวทาง ได้แก่ 1) เป็นแกนนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างชัดเจนและถูกต้องเป็นรูปธรรม โดยประชุมเพื่อระดมความคิดอยู่เสมอ หาแนวทางร่วมกัน มองเป้าหมายเดียวกัน ปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด จัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อรองรับ เปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็น และนำผลที่ได้ไปสู่การปฏิบัติที่ถูกต้อง ชัดเจนและเป็นรูปธรรม 2) ร่วมรับผิดชอบความเสี่ยงร่วมกับผู้ร่วมงาน โดยนำกระบวนการ PLC เข้ามาช่วยในการแก้ปัญหา รับฟังความคิดเห็นของทุกฝ่าย นำหลักการและเหตุผลมาประกอบ ตัดสินอย่างยุติธรรม พร้อมดูแล ปกป้อง ส่งเสริม และให้กำลังใจอย่างเต็มที่ 3) วางแผนรับมือกับการเปลี่ยนแปลง โดยตระหนักถึงข้อดีข้อเสียของการเปลี่ยนแปลง และยอมรับในการเปลี่ยนแปลง ให้ผู้ร่วมงานทุกคนมีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางปฏิบัติภายในองค์กร มีการวางแผนรับมือกับการเปลี่ยนแปลง สร้างทีมงานที่เข้มแข็ง และเลือกใช้วิธีในการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม เพื่อการจัดระบบขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ

6. การอภิปรายผล

6.1 จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 พบว่ามีประเด็นการอภิปรายผล ดังนี้

6.1.1 สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม ($\bar{X} = 4.15$) ทั้งนี้เป็นเพราะเกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสถานการณ์โลกในปัจจุบัน ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษามีการปรับเปลี่ยนการบริหารสถานศึกษาให้เกิดภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงมากขึ้น แต่ยังคงขาดความรู้ความเข้าใจและทักษะด้านการเปลี่ยนแปลง จึงยังจัดการบริหารในด้านนี้ได้ไม่เต็มที่มากนัก ประกอบกับทุกคนเล็งเห็นบทบาทและความสำคัญของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อระบบการศึกษา จึงมีความคาดหวังให้ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในระดับสูงมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของนพมาศ โสบุญ (2563) เรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ พบว่า สภาพปัจจุบันของการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาของจิตติอสรภาพ ใจอารีย์ (2564) เรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายดอยสันติคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาของพิรพัฒน์ พรสิริโกคากุล (2564) เรื่อง แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนขอมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า สภาพปัจจุบันของการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการวิจัยของริชชวัน สะแลแม (2564) เรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการวิจัยของบุญญาพร ชาญธนวัฒน์กุล (2565) เรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับการวิจัยของพนิดา อินทรเหมือน (2565) เรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก

6.1.2 สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.74$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม ($\bar{X} = 4.78$) ทั้งนี้เป็นเพราะนโยบายต่าง ๆ ที่มีการปรับเปลี่ยนอยู่เสมอ ผู้นำจึงต้องเป็นบุคคลที่มีความสามารถในการบริหารจัดการ มีวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพและมีคุณสมบัติสอดคล้องกับความต้องการในการใช้กำลังคนของประเทศ จึงมีความคาดหวังให้ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในระดับที่สูงมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของพงษ์ศักดิ์ บุปผิ (2564) เรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

6.1.3 การประเมินความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 0.156 เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม ตามลำดับ ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 มีการสร้างแรงบันดาลใจที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อย จึงส่งผลกระทบต่อความต้องการจำเป็นของการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันเป็นอย่างมาก ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างแรงบันดาลใจในการปฏิบัติงาน โดยเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชา เข้ารับการอบรมพัฒนาตนเองในด้านที่ถนัดและสนใจ สร้างแรงจูงใจโดยการยกย่อง ชมเชยและให้รางวัลอยู่เสมอ ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดแรงบันดาลใจในการปฏิบัติงาน รับผิดชอบหน้าที่ของตนเองอย่างเต็มที่เพื่อไปสู่มาตรฐานการทำงานที่สูงขึ้น รวมถึงส่งเสริมให้บุคลากรมีความกระตือรือร้นในการทำงาน โดยมอบหมายงานที่ท้าทายความสามารถ กระตุ้นให้เกิดการอภิปรายงานร่วมกันและแสดงศักยภาพที่มีอยู่อย่างเต็มที่ จนทำให้งานประสบผลสำเร็จ ร่วมชื่นชม ให้ผลตอบแทนอย่างยุติธรรมเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน และสร้างเจตคติที่ดีต่อการทำงาน โดยคำนึงถึงเป้าหมายและความสำเร็จของงานร่วมกัน เชื่อมมั่นในศักยภาพ การทำงานของเพื่อนร่วมงานทุกคน ให้ความเสมอภาคอย่างเท่าเทียม มอบหมายงานตามความถนัด สนับสนุน ช่วยเหลือ ทำให้บุคลากรเกิดการคิดเชิงบวกในการทำงานและสามารถปฏิบัติงานจนบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีคุณภาพ ส่วนการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาน้อยที่สุด เนื่องมาจากการบริหารสถานศึกษาในปัจจุบันมีการจัดประชุม อยู่เสมอและนำกระบวนการ PLC เข้ามาช่วยในการแก้ปัญหา จึงมีความคุ้นเคยและสามารถปฏิบัติได้เป็นอย่างดี

6.2 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 มีจำนวน 15 แนวทาง มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้เพื่อเป็นแนวทาง การพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.94 และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.73 ตามลำดับ ทั้งนี้เป็นเพราะผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้สัมภาษณ์ประกอบไปด้วยผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาที่ผู้บริหารมีการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่เป็นเลิศ (Best Practice) และเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาบุคลากร และเมื่อผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมานั้น พบว่าผู้วิจัยมีการนำเอาข้อมูลจาก ระยะที่ 1 มาเป็นข้อมูลในการสร้างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ทำให้สามารถตัดสินใจในการประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมานั้น มีความเหมาะสมและ ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพนมาศ โสบุญ (2563) เรื่อง ภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ พบว่า ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ผู้บริหารควรมีวิสัยทัศน์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของการเป็นผู้นำ นักคิดวิเคราะห์ นักการสื่อสาร มีความรู้กฎหมายและยึดหลักความถูกต้องเป็นธรรม ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ผู้บริหารควรมีสร้างพลังเชิงบวก สุขภาพที่ดี มีการสร้างแรงบันดาลใจ มีความเข้มแข็งและกล้าตัดสินใจ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ผู้บริหารควรใส่ใจดูแลและทำงานร่วมกันเป็นทีมใช้กระบวนการวิจัยมาพัฒนางาน และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ผู้บริหารควรมี ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ อดทน เสียสละ ความพอเพียง สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงานและชุมชน มีความรอบรู้ และมีทักษะในการทำงานในทุกด้าน สอดคล้องกับผลการศึกษาของจิตติธรรมาภรณ์ (2564) เรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายดอยสันติคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความเชื่อมั่นในอุดมการณ์ มุ่งพัฒนาผู้เรียนเป็นหลัก มีความรู้คู่คุณธรรม มีความ

เที่ยงธรรม มีความหนักแน่นตระหนักถึงบทบาทและหน้าที่ของตนเอง ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีสร้างแรงบันดาลใจเชิงบวกมากกว่าการสร้างแรงบันดาลใจเชิงลบ มีทักษะการสื่อสารที่ดี ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ผู้บริหารควรเป็นผู้ที่มีความรอบรู้ มีความเข้าใจในสภาพการเปลี่ยนแปลงในยุคการศึกษา 4.0 และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนการแสดงความคิดเห็นอย่างเป็นประชาธิปไตย เคารพสิทธิของผู้อื่นคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและยอมรับในความแตกต่างเพื่อการมอบหมายงานที่เหมาะสมกับศักยภาพของแต่ละบุคคล สอดคล้องกับผลการวิจัยของพงษ์ศักดิ์ บุปผิ (2564) เรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 พบว่า ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ผู้บริหารควรเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา สร้างการยอมรับให้กับผู้ร่วมงาน มีวิสัยทัศน์ในการทำงาน ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ผู้บริหารควรมีการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานให้กับคณะครู มีการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ผู้บริหารควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้คณะครูได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เพิ่มพูนปัญญาอย่างสม่ำเสมอ และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ผู้บริหารควรมีความยุติธรรมไม่ลำเอียง มีการปฏิบัติต่อทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของศุภสิทธิ์ พิสัยเลิศ (2564) เรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มยอดดอยเทอดไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า ด้านการสร้างบารมีหรือการมีอิทธิพลที่เป็นอุดมคติผู้บริหารสถานศึกษาควรจะศึกษารูปแบบหรือตัวอย่างของผู้บริหารที่ตนเองชื่นชอบควรศึกษาเทคนิควิธีการให้เข้าใจและผู้บริหารสถานศึกษา ต้องมีการจัดทำ work shop การอบรมหรือการจัดกิจกรรมที่สามารถให้ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครูและคณะกรรมการสถานศึกษาได้ทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยกัน ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องศึกษาและทำความเข้าใจขอบข่ายภาระงานโดยรวมทั้งหมดของสถานศึกษาควรปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างที่ดี น่าเชื่อถือ และนำเคารพในบทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร ด้านการกระตุ้นทางปัญญาผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการศึกษาและวิเคราะห์องค์กรและควรจะศึกษาค้นคว้าแนวคิดทฤษฎีปรัชญาเกี่ยวกับการกระตุ้นปัญญาด้านการบริหารและการจัดการเรียนรู้จากงานวิจัยหรือหรือกรณีศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จ และการคำนึงถึงเอกบุคคลผู้บริหารสถานศึกษาต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมความต้องการจุดเด่นจุดด้อยของแต่ละบุคคลในองค์กรต้องทำการกระจายอำนาจความรับผิดชอบและภาระหน้าที่กับบุคลากรในสถานศึกษา ให้สอดคล้องเหมาะสมตามสมรรถนะศักยภาพและบุคลิกภาพของแต่ละบุคคลในสถานศึกษา ต้องสร้างวิธีการในการสื่อสารประสานงานกับบุคลากรในองค์กรผู้ปกครองและชุมชน และผู้บริหารสถานศึกษาต้องเอาใจใส่ปัญหาของบุคลากรนักเรียนและผู้ปกครอง เพื่อกระตุ้นให้มีการทำความเข้าใจซึ่งกันและกัน ซึ่งส่งผลต่อการร่วมมือในการพัฒนาสถานศึกษา และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พนิดา อินทรเหมื่อน (2565) เรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 พบว่า ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีแนวทางในการครองตนที่ดี ยึดมั่นในอุดมการณ์ ตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนเองและเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้ร่วมงาน พร้อมรับมือกับ การเปลี่ยนแปลงทุกสถานการณ์ มีวิสัยทัศน์และมีความสามารถในการถ่ายทอดวิสัยทัศน์ ให้ผู้ร่วมงานดำเนินไปในทิศทางเดียวกันโดยใช้หลักการมีส่วนร่วม ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างแรงบันดาลใจในเชิงบวก มีทักษะการสื่อสารที่ดีสามารถให้คำปรึกษาแก่ครูได้ สามารถเชื่อมประสานให้ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานที่ต่างกันสามารถทำงานร่วมได้ และสามารถสร้างเจตคติที่ดีในการทำงานโดยการสร้างความตระหนักให้ครูทุกคนรับบทบาทหน้าที่ โดยกระตุ้นให้ครูมีความกระตือรือร้นในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีผู้มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ แสวงหาแนวทางใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหา สร้างภาคีเครือข่ายในการร่วม แก้ปัญหาต่าง ๆ และส่งเสริมให้ครูได้แสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ให้ครูมองว่าปัญหาที่เกิดขึ้น เป็นสิ่งที่ท้าทายและเป็นโอกาสในการแก้ปัญหาาร่วมกัน และด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล ผู้บริหารสถานศึกษาควรเข้าใจความแตกต่างและรับรู้ความถนัดของแต่ละบุคคล เพื่อสามารถมอบหมายงานที่เหมาะสมกับศักยภาพ

ของแต่ละบุคคลได้ ส่งเสริมและแสวงหาแนวทางให้ครูได้พัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถตามศักยภาพ

7. สรุปและข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการศึกษาไป

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ผู้ศึกษานำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

7.1.1 จากการวิจัย พบว่า สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 สรุปได้ว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม ดังนั้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรนำไปกำหนดนโยบาย วางแผน แก้ไข ส่งเสริมและอบรมเพื่อพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

7.1.2 จากการวิจัย พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สรุปได้ว่า มีความต้องการด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมมากที่สุด ดังนั้นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมด้วย การเป็นแกนนำไปสู่การปฏิบัติ ร่วมรับผิดชอบความเสี่ยงร่วมกับผู้ร่วมงาน และวางแผนรับมือกับการเปลี่ยนแปลง เพราะจะทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

7.1.3 จากการวิจัย พบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 มีองค์ประกอบหลัก 5 ด้าน และมีแนวทางการพัฒนา 15 แนวทาง ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหาร เพื่อใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบายและพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

7.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

7.2.1 ควรมีการศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นรายด้านโดยละเอียด โดยเฉพาะด้านที่มีระดับความต้องการจำเป็นมากที่สุด เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาได้ตรงกับความต้องการอย่างแท้จริง

7.2.2 ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการในการนำแนวทางไปสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง

7.2.3 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

8. เอกสารอ้างอิง

- กนกอร สมปราษฎย์. (2560). ภาวะผู้นำและภาวะผู้นำการเรียนรู้สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา. ขอนแก่น : โรงพิมพ์คลังนันทวิทยา.
- กาญจนา อนันตศรี. (2560). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอเขาสมิง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จิตติสรภาพ โจอารีย์. (2564). การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายตอยสันติคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง: กศ.ม.พะเยา : มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ชำนาญ คำปัญญาสินทัย. (2559). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในฝัน : พหุกรณีศึกษา. วิทยานิพนธ์ ค.ด. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ชีวิน อ่อนละอ. (2553). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชนในประเทศไทย.

วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ธีระ รุญเจริญ. (2546). การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : บริษัทสำนักพิมพ์ข้าวฟ่างจำกัด.

นพมาศ โสบุญ. (2563). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

นราวิทย์ นาควิเวก. (2560). บทบาทผู้นำที่ดียุค 4.0. กรุงเทพฯ : CEO บริษัท เอ็กเซลเลนซ์ ฟิฟธ์ จำกัด.

บุญญาพร ชาญธนวัฒน์กุล. (2565). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม. นครราชสีมา : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

พงษ์ศักดิ์ บุบพิ. (2564). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พนิดา สีเข้ม. (2562). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดอุทัยธานี. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. นครสวรรค์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

พนิดา อินทรเหมือน. (2565). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

พิฑูล อภัยโส. (2557). โปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ของผู้บริหารสถานศึกษาที่มุ่งสู่องค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์ ค.ด. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

พีรพัฒน์ พรสิริโกคากุล. (2564). แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนขอมือเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2. มหาวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น.

ไพฑูรย์ สีนลารัตน์, และนักรบ หมั่นแสน. (2561). ความเป็นผู้นำทางการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2551). ภาวะผู้นำ (Leadership). กรุงเทพฯ : ธนัชาการพิมพ์.

รัตติกรณ์ จงวิศาล. (2543). ผลการฝึกอบรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้นำลัทธิมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ริชิวิน สะแลแม. (2564). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

วรารณ สโรจน์. (2559). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ ค.ด. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

- วสันต์ แก้วก่า. (2561). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอพรหมานิคมจังหวัดสกลนคร. วิทยานิพนธ์ รป.ม. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2545). วิธีวิทยาการวิจัยแบบผสม : กระบวนทัศน์ใหม่สำหรับการวิจัยทางการ บริหารการศึกษา. ขอนแก่น : อักษราพิพัฒน์.
- วิทยาศิลป์ สะอา. (2562). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา. รายงานการศึกษาส่วนบุคคล หลักสูตรพัฒนานักบริหารระดับสูง กระทรวงศึกษาธิการ. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
- ศุภสิทธิ์ พิสัยเลิศ. (2564). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มยอดดอยเทิดไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. เชียงราย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. (2550). ภาวะความเป็นผู้นำ. กรุงเทพฯ : เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- อรอุมา ศรีประทุมวงศ์. (2563). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์การศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- อังกร เถาว์ลย์. (2562). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. จันทบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- อาภารัตน์ ราชพัฒน์. (2554). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Bass, B. M., & Avolio, B. J. (1994). The four Is Transformational Leadership. *Journal of European Industrial Training*, 15(2); 2-6.
- Hoy, W. K. and Miskel, C. G. (2012). *Educational Administration: Theory, Research and Practice*. 6th ed. New York: McGraw-Hill.
- Krejcie & Morgan, (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and psychological Measurement*, 30(3); 607-610.
- Mcshane, S.L. and Glinow, M.A.Von. (2000). *Organization Behavior*. New York: McGraw-Hill.
- Oke, Adegoke., Munshi, Natasha. & Walumbwa, Fred O. (2009). The Influence of Leadership on Innovation Processes and Activities. *Organizational Dynamics*, 38(1); 64-72.
- Whitlock, J. L. (2003). *Strategic Thinking, Planning, and Doing: How to Reunite Leadership and Management to Connect Vision with Action*. Paper Presented at the American Society for Public Administration 64 th Annual Conference. March 15 - 18, Washington, DC.

แนวทางการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนในเครือข่ายพัฒนาเศรษฐกิจระดับภาคเหนือสู่สากล Guidelines To Add Value to Community Products in the Northern Economic Development Network to the International Level

รัตติกาลญจน์ ภูษิต

Rattigan Phusit

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตเชียงใหม่

Faculty Liberal Arts, Thailand National Sports University Chiang Mai Campus

Corresponding author. Email: rattigan.ting@gmail.com

(Received: October 18, 2023; Revised: November 10, 2023; Accepted: November 16, 2023)

บทคัดย่อ

ในการศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาศักยภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนและความต้องการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนในเครือข่ายการพัฒนาเศรษฐกิจระดับภาคเหนือ 2) เพื่อศึกษาความต้องการผลิตภัณฑ์ชุมชนของผู้ประกอบการและผู้บริโภคในเครือข่ายการพัฒนาเศรษฐกิจระดับภาคเหนือ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนในเครือข่ายการพัฒนาเศรษฐกิจระดับภาคเหนือสู่สากล โดยใช้การศึกษาเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ในพื้นที่ 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงราย จังหวัดน่าน จังหวัดลำปาง จังหวัดพิษณุโลก และจังหวัดนครสวรรค์ กลุ่มตัวอย่างที่ได้ทำการศึกษาครั้งนี้ มี 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ชุมชน จำนวน 30 คน 2) กลุ่มชุมชนที่มีผลิตภัณฑ์ชุมชน จำนวน 50 คน ทั้ง 2 กลุ่มนี้ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง และ 3) ผู้ประกอบการและผู้บริโภค จำนวน 500 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง แบบบังเอิญ ผลการวิจัยพบว่า 1) ศักยภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนและความต้องการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนในเครือข่ายการพัฒนาเศรษฐกิจระดับภาคเหนือ ได้แก่ มะกูด ไก่ (สาหร่ายน้ำจืด) กาแฟอาราบิก้า มะม่วงน้ำดอกไม้และผักหวาน ซึ่งมีความต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยการแปรรูปพัฒนาบรรจุภัณฑ์ และการสร้าง ตราสินค้า 2) ในการศึกษาความต้องการผลิตภัณฑ์ชุมชนของผู้ประกอบการและผู้บริโภคในเครือข่ายการพัฒนาเศรษฐกิจระดับภาคเหนือ พบว่า ระดับความต้องการผลิตภัณฑ์ชุมชนของผู้ประกอบการและผู้บริโภค ภาพรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีความต้องการในระดับมากที่สุด 2 ด้าน ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านการจัดจำหน่าย และมีความต้องการในระดับมาก 2 ด้าน ได้แก่ ด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาดตามลำดับ 3) ในการศึกษาแนวทางการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนในเครือข่ายการพัฒนาเศรษฐกิจระดับภาคเหนือสู่สากล พบว่า จะต้องมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยการแปรรูป การพัฒนาบรรจุภัณฑ์และการสร้างแบรนด์สินค้าให้มีความทันสมัยและเป็นเอกลักษณ์บนพื้นฐานของศักยภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์ของชุมชน

คำสำคัญ : ผลิตภัณฑ์ชุมชน; ศักยภาพ; ส่วนประสมทางการตลาด; การตัดสินใจซื้อ

Abstract

The objectives of this study were: 1) to explore the potential of community products and their development needs in the Northern Regional Economic Development Network, 2) to examine the demand for community products from entrepreneurs and consumers in the Northern Regional Economic Development Network, and 3) to study ways to increase the value of community products in the Northern

Regional Economic Development Network to the global market, using both quantitative and qualitative research in the five provinces of Chiang Rai, Nan, Lampang, Phitsanulok, and Nakhon Sawan. The study sample consisted of three groups: 1) 30 personnel involved in community product development, 2) 50 community members with community products purposive sampling, and 3) 500 entrepreneurs and consumers selected through random sampling. The research found that: 1) the potential of community products and their development needs in the Northern Regional Economic Development Network were mangosteen, agar (a type of freshwater seaweed), coffee, arabica, mango with flower nectar, and sweet vegetables, which required product development, packaging, and branding; 2) the demand for community products from entrepreneurs and consumers in the Northern Regional Economic Development Network was found to be high for all products studied, especially for their unique features and quality; and 3) ways to increase the value of community products in the Northern Regional Economic Development Network were to improve product quality, develop a strong brand identity, and establish a distribution system to reach international markets.

Keywords: Community Products; Potential; Marketing Mix; Purchasing Decision

1. บทนำ

จากนโยบายของรัฐบาลที่มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำ การยกระดับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของเกษตรกร ชุมชน และท้องถิ่น เป็นประเด็นสำคัญที่ระบุในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ซึ่งจะนำพาให้ชุมชนและท้องถิ่นหลุดพ้นจากความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำได้ อีกทั้งสามารถทำให้ประเทศก้าวสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วในศตวรรษที่ 21 การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชนต่าง ๆ เป็นวาระแห่งชาติการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนให้เติบโตอย่างแข็งแกร่ง ทั้งนี้การเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนให้เข้มแข็งสามารถแข่งขันได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยการเพิ่มองค์ความรู้ในด้านการปรับปรุงประสิทธิภาพของกระบวนการผลิต การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการเพื่อเพิ่มมูลค่าและการขับเคลื่อนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้เป็นระบบและมีเอกภาพที่ชัดเจนทั้งในด้านการเข้าถึงแหล่งเงินทุน และการลงทุนสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม รวมถึงการสร้างโอกาสทางด้านตลาด ทั้งในและต่างประเทศ จากแผนพัฒนาภาคเหนือ พ.ศ. 2560 – 2565 (ฉบับทบทวน) พบว่าเศรษฐกิจของภาคเหนือมีขนาดเล็กที่สุดของประเทศ มูลค่าผลิตภัณฑ์ภาค เท่ากับ 1,266,662 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 7.7 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประเทศ

ทั้งนี้ผลิตภัณฑ์ชุมชนในเครือข่ายการพัฒนาเศรษฐกิจระดับภาคเหนือจำเป็นต้องมีการศึกษาศักยภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน และความต้องการผลิตภัณฑ์ชุมชนของผู้ประกอบการและผู้บริโภค เพื่อให้ได้แนวทางการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนซึ่งย่อมส่งผลให้มูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคเพิ่มขึ้นได้ อีกทั้งปัญหาหลักของผลิตภัณฑ์ในแต่ละชุมชนส่วนมากยังขาดการพัฒนาและการออกแบบให้ตรงตามความต้องการของตลาดเป้าหมาย ซึ่งไม่สามารถสร้างความแตกต่างและสร้างความโดดเด่น รวมทั้งไม่สามารถเพิ่มมูลค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์ชุมชนเหล่านั้นได้ จึงทำให้การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ได้ในราคาต่ำ ซึ่งสาเหตุหลักสำคัญคือชุมชนในเครือข่ายการพัฒนาเศรษฐกิจระดับภาคเหนือยังขาดแนวทางการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนตลอดจนขาดความรู้ความเข้าใจของในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน การออกแบบผลิตภัณฑ์และการบรรจุภัณฑ์อย่างแท้จริง (จากการสัมภาษณ์บุคลากรของสำนักงานสหกรณ์จังหวัดในเครือข่าย การพัฒนาเศรษฐกิจระดับภาคเหนือทั้ง 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงราย จังหวัดน่าน จังหวัดลำปาง จังหวัดพิษณุโลก และจังหวัดนครสวรรค์ เมื่อวันที่ 23 มกราคม พ.ศ. 2565)

จากเหตุผลดังกล่าวนี้ หากได้มีศึกษาศักยภาพของผลิตภัณฑ์ชุมชน ปัญหา อุปสรรค และความต้องการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ เพื่อเป็นแนวทางการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ย่อมสามารถเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้กับชุมชนให้มีมูลค่าสูงขึ้นและเติบโตได้อย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาศักยภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน และความต้องการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนในเครือข่ายการพัฒนาเศรษฐกิจระดับภาคเหนือ
- 2.2 เพื่อศึกษาความต้องการผลิตภัณฑ์ชุมชนของผู้ประกอบการและผู้บริโภคในเครือข่ายการพัฒนาเศรษฐกิจระดับภาคเหนือ
- 2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนในเครือข่ายการพัฒนาเศรษฐกิจระดับภาคเหนือ ผู้สากล

3. การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด ส่วนประสมทางการตลาดเป็นชุดของเครื่องมือต่าง ๆ ทางการตลาดซึ่งกิจการนำมาใช้เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ทางการตลาดในตลาดเป้าหมาย ลักษณะของส่วนประสมทางการตลาดประกอบไปด้วย 1) ผลิตภัณฑ์ (Product) หมายถึง สิ่งใดก็ตามที่องค์กรนำเสนอแก่ตลาดเป้าหมาย และสามารถตอบสนองความต้องการสร้างความพึงพอใจให้กับตลาดเป้าหมายได้ นักการตลาดจะต้องมีการปรับปรุงสินค้าหรือบริการที่ผลิตขึ้นมาให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดเป้าหมาย โดยเน้นการสร้าง ความพึงพอใจและตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคหรือผู้ใช้เป็นสำคัญ 2) ราคา (Price) หมายถึง จำนวนเงินที่ผู้ซื้อจ่ายโดยกำหนดจากมูลค่าและอรรถประโยชน์ที่จะได้รับจากการใช้ผลิตภัณฑ์ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ซื้อและผู้ขายได้อย่างสูงสุด ฉะนั้นจึงเป็นหน้าที่ที่นักการตลาดจะต้องกำหนดราคาที่เหมาะสมให้กับสินค้าหรือบริการที่จะนำไปเสนอขาย 3) การจัดจำหน่าย (Place) หมายถึง โครงสร้างของช่องทางที่ใช้ในการเคลื่อนย้ายสินค้าและบริการจากผู้ผลิตไปสู่ผู้บริโภคคนสุดท้ายหรือผู้ใช้ทางอุตสาหกรรม 4) การส่งเสริมการตลาด (Promotion) หมายถึง การติดต่อสื่อสารเกี่ยวกับข้อมูลระหว่างผู้ขายกับผู้ซื้อเพื่อสร้างทัศนคติ พฤติกรรมการซื้อหรือเป็นเครื่องมือที่ใช้เพื่อแจ้งข่าวสารจริงใจเกี่ยวกับสินค้าและบริการขององค์กรไปยังตลาดเป้าหมาย เป็นวิธีการบอกให้ผู้บริโภคทราบเกี่ยวกับสินค้าที่เสนอขายและพยายามจูงใจให้ผู้บริโภคซื้อและเพื่อเตือนความทรงจำกับผู้บริโภค ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมที่สำคัญอยู่ 4 กิจกรรม เรียกว่า ส่วนประสมการส่งเสริมการตลาด ได้แก่ การโฆษณา การส่งเสริมการขาย การให้ข่าวและ การประชาสัมพันธ์ การขายโดยบุคคล (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, ศุภกร เสรีรัตน์, ปริญ ลักษิตานนท์ และ งามอาจ ปทะวานิช, 2564)

แนวคิดเกี่ยวกับตัดสินใจซื้อ เป็นการศึกษาขั้นตอนของกระบวนการตัดสินใจของผู้ซื้อว่าจะซื้อสินค้าหรือไม่ เพื่อที่จะพิจารณาดูว่าในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภคนั้น ซึ่งสามารถจัด ส่วนประสมทางการตลาดให้เข้าไปมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้บริโภคได้เช่นกัน ทั้งนี้ ผู้บริโภคจะมีกระบวนการในการตัดสินใจซื้อ 5 ขั้นตอน ได้แก่ ความต้องการได้รับการกระตุ้นหรือการรับรู้ถึงความต้องการ (Need Arousal Or Problem Recognition) การแสวงหาข้อมูล (Information Search) การประเมินทางเลือก (Evaluation Of Alternatives) การตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision) และ พฤติกรรมหลังการซื้อ (Postpurchase Behavior) (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, ศุภกร เสรีรัตน์, ปริญ ลักษิตานนท์ และ งามอาจ ปทะวานิช, 2564) ดังนั้น จึงจำเป็นต้องทำการวิจัยเพื่อให้ทราบถึงความต้องการหรือปัญหา การหาข้อมูลจากแหล่งใดของผู้บริโภค และติดตามความรู้สึกของผู้บริโภคที่มีต่อส่วนประสมทางการตลาดด้านต่าง ๆ เพื่อจะได้นำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมต่อไป

แนวคิดการวิเคราะห์ศักยภาพของผลิตภัณฑ์ชุมชน สามารถวิเคราะห์ได้จาก 1) ศักยภาพทาง การแปรรูปผลิตภัณฑ์ภายในท้องถิ่นรวมถึงองค์ความรู้หรือต้นทุนทางวัฒนธรรมในการแปรรูปจากภูมิปัญญาหรือวัฒนธรรมดั้งเดิม ศักยภาพด้านการผลิต การแปรรูปวัตถุดิบ ในการประเมินคุณสมบัติของผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชน 2) ด้านปัญหาและอุปสรรค เป็นปัจจัยทั้งภายนอกและภายในที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อการผลิตสินค้าชุมชน (อัจจิมา ศุภจริยาวัตรม, 2564) เมื่อชุมชนมีผลิตภัณฑ์ที่มีศักยภาพที่จะสามารถเพิ่มมูลค่าได้นั้น ผู้ประกอบการในชุมชนก็ย่อมต้องการการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้เช่นกัน ทั้งนี้การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน หมายถึง การปรับปรุงและพัฒนาผลิตภัณฑ์ ด้านรูปแบบ ด้านบรรจุภัณฑ์ ด้านคุณภาพผลิตภัณฑ์ เพื่อการเพิ่มมูลค่าให้มีโอกาสทางการตลาดมากขึ้น โดยการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาผลิตภัณฑ์ (วรรณพรธน์ ริมผดี, 2554) ประกอบด้วย 1) การพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ 2) การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ เพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยงานวิจัยของกรรณิการ์ สายเทพ และพิชญา เพิ่มไทย (2560) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อการส่งออกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนดอกไม้ประดิษฐ์ ตำบลแม่ทะ อำเภอมะเข่ จังหวัดลำปาง พบว่า ด้านศักยภาพด้านการผลิตโดยสินค้าส่วนใหญ่ใช้วัตถุดิบภายในท้องถิ่น และงานวิจัยของวิบูลพร วุฒิคุณ, ขวัญเรือน สิ้นณรงค์ และศักดิ์ชัย เสริมศรี (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์ศักยภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของชุมชนบัวสลี อำเภอมะเข่ จังหวัดเชียงราย พบว่า ด้านศักยภาพของผลิตภัณฑ์ชุมชน สินค้าส่วนใหญ่ใช้วัตถุดิบภายในท้องถิ่นรวมถึงองค์ความรู้หรือต้นทุนทางวัฒนธรรมในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรให้เป็นผลิตภัณฑ์อาหารเพื่อการจำหน่ายสู่ตลาด ดังนั้นจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจึงมีความสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการวิจัยในการศึกษาศักยภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนและความต้องการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนในเครือข่ายการพัฒนาเศรษฐกิจระดับภาคเหนือ

แนวคิดเกี่ยวกับการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชน วารุณี สุนทรเจริญเงิน (2559) ได้กล่าวว่า มูลค่าเพิ่มคือ คุณค่าที่ผู้บริโภคได้รับจากการบริโภคผลิตภัณฑ์หรือบริการนั้นสูงขึ้น โดยมีหลักในการพิจารณา ดังนี้ 1) การเพิ่มคุณค่า 2) การออกแบบผลิตภัณฑ์ 3) การพิจารณาวัตถุดิบ การคัดเลือกวัตถุดิบที่มีเรื่องราวที่จะสร้างคุณค่าเพิ่มได้ 4) การพิจารณาวิถีกระบวนการผลิต 5) การพิจารณาบรรจุภัณฑ์หรือการนำเสนอให้ผู้บริโภครับรู้ถึงคุณค่าของผลิตภัณฑ์ตั้งแต่สัมผัสแรกหรือตั้งแต่มองเห็น 6) การพิจารณาสร้างมูลค่าเพิ่มใน เชิงบริการให้กับผลิตภัณฑ์ และ 7) การเสริมสร้างคุณค่าให้ผลิตภัณฑ์และบริการนั้น ๆ อีกทั้งศิริวรรณ เสรีรัตน์, ศุภกร เสรีรัตน์, ปริญ ลักษิตานนท์ และองอาจ ปทะวานิช. (2564) ได้กล่าวไว้ว่า การสร้างมูลค่าเพิ่ม คือ การพัฒนาตัวผลิตภัณฑ์ให้เกิดความพึงพอใจต่อผู้บริโภคสูงสุดและเกินความคาดหวังของผู้บริโภค ซึ่งมูลค่าเพิ่มอาจเกิดจากการเพิ่มสิ่งทีนอกเหนือจากสิ่งที่ผู้บริโภคคาดว่าจะได้รับ นอกจากนี้การสร้างมูลค่าเพิ่มเป็นการเพิ่มหรือเสริมสิ่งใหม่ ๆ สู่ตัวผลิตภัณฑ์ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องและเป็นสิ่งที่ลูกค้าต้องการ โดยมีขั้นตอนการผลิตหรือบริการที่ดีกว่าเพื่อการเป็นผู้นำในผลิตภัณฑ์นั้น ๆ นอกจากการสร้างความแตกต่างในตลาดแล้วมูลค่าเพิ่มจะเป็นตัวช่วยในการสร้างคุณค่าที่ส่งผลการรับรู้ของผู้บริโภคที่สูงกว่า ซึ่งนำไปสู่ความมั่นใจในการตัดสินใจเลือกหรือซื้อผลิตภัณฑ์และบริการต่อไป โดยงานวิจัยของปิยาภรณ์ คำอึ้งยง (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับวัสดุเหลือใช้สู่ผลิตภัณฑ์ใหม่ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้านจากเศษไม้ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมในการเลือกซื้อสินค้าตกแต่งบ้านและสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และจะเลือกซื้อสินค้าตกแต่งบ้านซึ่งใช้ไม้เป็นวัสดุหลักเพราะสินค้าที่ผลิตจากไม้ให้ความรู้สึกถึงความ เป็นธรรมชาติหรือความอ่อนโยนที่ได้จากลวดลายของเนื้อไม้ และกลุ่มตัวอย่างให้ระดับความสำคัญกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์มากที่สุดในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้านและผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม อีกทั้งงานวิจัยของพิทักษ์ ศิริวงศ์, กำพล เขียวชาญศิลป์ และอภิวัฒน์ บางเหลือ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์สู่ความสำเร็จของผู้ประกอบการร้านอาหารเพื่อสุขภาพ: กรณีศึกษา ร้านอาหารผักร้าน เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยการสร้างมูลค่าเพิ่มของผู้ประกอบการ คือ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ปัจจัยด้านสถานที่ ปัจจัยด้านการบริการ ปัจจัยด้านการตลาด

ตามลำดับ และงานวิจัยของวัลย์จรรยา วิระกุล, อุมารวรรณ วาทกิจ และจิรนนท์ เข็มจันทร์ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทาง การเพิ่มมูลค่าผ้าไหมมัดหมี่ที่มีประสิทธิผลเพื่อส่งเสริมคุณค่าตราสินค้าของวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น พบว่า แนวทางการเพิ่มมูลค่าผ้าไหมมัดหมี่ที่มีประสิทธิผลเพื่อส่งเสริมคุณค่าตราสินค้า ซึ่งทำให้ผู้ซื้อตัดสินใจซื้อผ้าไหมมัดหมี่แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม แนวทางที่สำคัญ เรียกว่า “B-R-A-N-D” ได้แก่ เสริมสร้างคุณค่าตราสินค้า (Brand Equity : B) สร้างการรับรู้ (Recognize : R) เพิ่มมูลค่า (Add value : A) นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ใหม่ (New Product Innovation : N) และเสริมสร้างช่องทางจัดจำหน่าย (Distribution : D) ตลอดจนงานวิจัยของนิภา ชูณห์บุญญกุล, จิตาภา ก้อนทอง, ดร.ณิ โกศล และนิสาชลวรรณทวี (2563) ได้ศึกษาเรื่อง ส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ระดับ 5 ดาว ของผู้ประกอบการในจังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัย พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ OTOP 5 ดาว ในจังหวัดอุบลราชธานี อยู่ในระดับมาก และพบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นต่อรูปแบบของผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ระดับ 5 ดาว มีความหลากหลายให้เลือกซื้อในระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ระดับ 5 ดาว มีคุณภาพและน่าเชื่อถือทุกชิ้นในระดับมากที่สุดและบรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์มีรูปแบบที่ทันสมัย ตามลำดับ ดังนั้นจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจึงมีความสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการวิจัยในการศึกษาความต้องการผลิตภัณฑ์ชุมชนของผู้ประกอบการและผู้บริโภคและในการศึกษาถึงแนวทางการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนในเครือข่ายการพัฒนาเศรษฐกิจระดับภาคเหนือสู่สากล

4. ระเบียบวิธีในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาศักยภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน และความต้องการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนในเครือข่ายการพัฒนาเศรษฐกิจระดับภาคเหนือ ซึ่งเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งมีวิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในรูปแบบของการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลโดยการเลือกแบบเจาะจง ซึ่งประกอบด้วย 1) บุคลากรของสำนักงานสหกรณ์จังหวัด ในเครือข่ายการพัฒนาเศรษฐกิจระดับภาคเหนือ ทั้ง 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงราย จังหวัดน่าน จังหวัดลำปาง จังหวัดพิษณุโลก และบุคลากรของสหกรณ์การเกษตรไพศาลี จำกัด จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 30 คน 2) สมาชิกชุมชนที่มีผลิตภัณฑ์ชุมชน จำนวน 5 ชุมชน ๆ ละ 10 คน รวมจำนวน 50 คน รวมทั้งสิ้น 80 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ที่ได้จากการศึกษาหลักการและทฤษฎีจากเอกสาร ตำรา และบทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้องนำมาจัดทำ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างแล้วนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ซึ่งพบว่า ประเด็นในแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างนั้นมีเนื้อหาตรงประเด็นและมีความครอบคลุมเนื้อหาตามที่ต้องการศึกษามีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67 - 1.00

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาความต้องการผลิตภัณฑ์ชุมชนของผู้ประกอบการและผู้บริโภคในเครือข่าย การพัฒนาเศรษฐกิจระดับภาคเหนือ ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร คือ ผู้ประกอบการและผู้บริโภคในเครือข่ายการพัฒนาเศรษฐกิจระดับภาคเหนือ และกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ประกอบการและผู้บริโภคในเครือข่ายการพัฒนาเศรษฐกิจระดับภาคเหนือ โดยใช้สูตรการคำนวณขนาดของตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 384 คน และสุ่มกลุ่มตัวอย่างเพื่อความคลาดเคลื่อนเป็น 500 คน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถามมีลักษณะข้อคำถามเป็นแบบปลายปิด แบบเลือกตอบมีลักษณะคำถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ของลิเคิร์ท (Likert Scale) จำนวน 5 ระดับ ที่ได้จากการศึกษาหลักการและทฤษฎีจากเอกสาร ตำรา และบทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้องนำมาจัดทำแบบสอบถามแล้วนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบ ความเที่ยงตรง เชิงเนื้อหา ซึ่งพบว่า

ประเด็นในแบบสอบถามนั้นมีเนื้อหาตรงประเด็นและมีความครอบคลุมเนื้อหาตามที่ต้องการศึกษามีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67 - 1.00 และการทดสอบค่าความเที่ยงนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปเก็บข้อมูลภาคสนามแบบทดลองจากผู้ประกอบการและผู้บริโภคในเครือข่ายการพัฒนาเศรษฐกิจระดับภาคเหนือที่ไม่ได้ถูกคัดเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 50 คน และวิเคราะห์ค่า Cronbach's Alpha ได้เท่ากับ 0.82 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ในรูปของตารางและบรรยายประกอบ โดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายและเปรียบเทียบข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาแนวทางการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนในเครือข่ายการพัฒนาเศรษฐกิจระดับภาคเหนือสู่สากล ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล โดยได้จากการจัดประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการในแต่ละชุมชน เพื่อระดมความคิดเห็นและหาข้อตกลงร่วมกันเพื่อให้ได้แนวทางการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชน ได้แก่ 1) บุคลากรของสำนักงานสหกรณ์จังหวัดในเครือข่ายการพัฒนาเศรษฐกิจระดับภาคเหนือ ทั้ง 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงราย จังหวัดน่าน จังหวัดลำปาง จังหวัดพิษณุโลก และบุคลากรของสหกรณ์การเกษตรไพศาลี จำกัด จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 30 คน 2) สมาชิกชุมชนที่มีผลิตภัณฑ์ชุมชน จำนวน 5 ชุมชน ๆ ละ 10 คน รวมจำนวน 50 คน รวมทั้งสิ้น 80 คน โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการในแต่ละชุมชนในการระดมความคิดเห็นและหาข้อตกลงร่วมกันเพื่อให้ได้แนวทางการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนในแต่ละชุมชนและดำเนินการบันทึกข้อมูลภาคสนาม

5. ผลการวิจัย

1. ในการศึกษาศักยภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน และความต้องการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน ในเครือข่ายการพัฒนาเศรษฐกิจระดับภาคเหนือ พบว่า **จังหวัดเชียงราย** ศักยภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนบ้านป่ายาง ตำบลศรีคำ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย และสามารถที่นำมาพัฒนาเพื่อจำหน่ายในตลาดได้นั้น คือ มะกรูด ซึ่งชุมชนบ้านป่ายางในทุกบ้านทุกครัวเรือนส่วนใหญ่จะปลูกไว้ จึงทำให้มีผลผลิตของมะกรูดมีจำนวนมากพอที่จะมาแปรรูปเพิ่มมูลค่าได้ ซึ่งในปัจจุบันกลุ่มบ้านป่ายางได้นำมะกรูดมาผลิตเป็นแชมพูมะกรูดทำเก็บไว้ใช้เองและจำหน่ายบ้างในบางครัวเรือน ทั้งนี้ กลุ่มบ้านป่ายาง มีความต้องการพัฒนาด้านการออกแบบบรรจุภัณฑ์ของแชมพูมะกรูด **จังหวัดน่าน** ศักยภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนที่เป็นเอกลักษณ์ของบ้านหนองบัว ตำบลปาคา อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน และสามารถที่นำมาพัฒนาเพื่อจำหน่ายในตลาดได้นั้น คือ ไก่ ซึ่งเป็นสาหร่าย ซึ่งพบมากที่สุดที่อำเภอท่าวังผา จึงทำให้ชาวอำเภอท่าวังผาส่วนหนึ่งมีอาชีพ ในการทำผลิตภัณฑ์จากสาหร่ายชนิดนี้ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสาหร่ายน้ำจืดครบวงจรบ้านหนองบัวจึงเกิดความคิดที่จะนำมาแปรรูปเพื่อจำหน่ายเป็นรายได้เสริมแก่ครอบครัวและอนุรักษ์อาหารพื้นเมืองให้เป็นที่รู้จักกัน ทั้งนี้ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสาหร่ายน้ำจืดครบวงจรบ้านหนองบัวนั้นมีความต้องการพัฒนาด้านการออกแบบบรรจุภัณฑ์ของสาหร่ายไก่แปรรูปให้มีความโดดเด่น ตามรสชาติของสาหร่ายไก่แปรรูปให้สวยงามสะดุดตาสามารถจดจำผลิตภัณฑ์ได้ง่าย **จังหวัดลำปาง** ศักยภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนที่เป็นเอกลักษณ์ของบ้าน ปางม่วง ตำบลแจ้ซ้อน อำเภอ แจ้ห่ม จังหวัดลำปาง คือ กาแฟอาราบิก้า ที่สามารถพัฒนาต่อยอดสร้างมูลค่าเพิ่มเสริมรายได้ให้คนในชุมชนได้ ทั้งนี้ กลุ่มอาชีพสตรีสหกรณ์บ้านปางม่วงนั้น มีความต้องการอุปกรณ์เครื่องครัวกาแฟ และบรรจุภัณฑ์ เพื่อให้สหกรณ์ฯ รวบรวมผลผลิตกาแฟจากสมาชิกมาแปรรูปเป็นกาแฟคั่วเมล็ดบรรจุถุงและมีการพัฒนาด้านการออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้มีความโดดเด่น สวยงามรูปเป็นกาแฟคั่วเมล็ดบรรจุถุงสวยงามสะดุดตาสามารถจดจำผลิตภัณฑ์ได้ง่าย **จังหวัดพิษณุโลก** ศักยภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนที่เป็นเอกลักษณ์ของบ้านน้อยซุ้มขี้เหล็กและสามารถที่นำมาพัฒนาเพื่อจำหน่ายในตลาดได้นั้น คือ มะม่วงน้ำดอกไม้ ที่มีการเพาะปลูกในพื้นที่อำเภอเนินมะปรางในสังกัดสหกรณ์นิคมวังทอง จำกัด ทั้งนี้ มีความต้องการที่จะแปรรูปมะม่วงเป็นมะม่วงกวน เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับมะม่วงในช่วงที่มีผลผลิตมากเกินความต้องการของตลาดโดยการแปรรูป การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ การสร้างตราสินค้า ให้แก่กลุ่มอาชีพในสังกัดสหกรณ์นิคมวังทอง จำกัด และ**จังหวัด**

นครสวรรค์ ศักยภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มสหกรณ์การเกษตรไพศาลี จำกัด ตำบลไพศาลี อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ และสามารถนำมาพัฒนาเพื่อจำหน่ายในตลาดได้นั้น คือ ผักหวาน ซึ่งมีการเพาะปลูกในพื้นที่อำเภอไพศาลีเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้ มีความต้องการที่จะแปรรูปผักหวานเป็นข้าวเกรียบผักหวานพร้อมบรรจุภัณฑ์เพื่อสามารถจำหน่ายในตลาดได้

2. ในการศึกษาความต้องการผลิตภัณฑ์ชุมชนของผู้ประกอบการและผู้บริโภค ในเครือข่ายการพัฒนาเศรษฐกิจระดับภาคเหนือ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 316 คน คิดเป็นร้อยละ 63.20 มีอายุระหว่าง 41 - 45 ปี จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 25.20 ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 297 คน คิดเป็นร้อยละ 59.40 อาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 204 คน คิดเป็นร้อยละ 40.80 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001 - 20,000 บาทจำนวน 189 คน คิดเป็นร้อยละ 37.80 เป็นผู้บริโภค จำนวน 323 คน คิดเป็นร้อยละ 64.60 มีเหตุผลที่เลือกซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชน เพื่อซื้อใช้เป็นของตนเอง จำนวน 216 คน คิดเป็นร้อยละ 43.20 ในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนจะซื้อด้วยตนเอง จำนวน 242 คน คิดเป็นร้อยละ 48.40 ในการซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนแต่ละครั้งต่ำกว่า 1,000 บาท จำนวน 202 คน คิดเป็นร้อยละ 40.40 ซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนจากแหล่งชุมชนต่าง ๆ จำนวน 253 คน คิดเป็นร้อยละ 50.60 ใช้แหล่งข้อมูลในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนจากคน ในครอบครัว/ญาติพี่น้อง จำนวน 171 คน คิดเป็นร้อยละ 34.20 สำหรับระดับความต้องการผลิตภัณฑ์ชุมชนของผู้ประกอบการและผู้บริโภคในเครือข่ายการพัฒนาเศรษฐกิจระดับภาคเหนือ ภาพรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ 4.21) เมื่อพิจารณาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อความต้องการผลิตภัณฑ์ชุมชนของผู้ประกอบการและผู้บริโภค ในเครือข่ายการพัฒนาเศรษฐกิจระดับภาคเหนือ ทั้ง 4 ด้าน พบว่ามีความต้องการในระดับมากที่สุด 2 ด้าน ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{x}$ 4.23) ด้านการจัดจำหน่าย ($\bar{x}$ 4.21) และมีความต้องการในระดับมาก 2 ด้าน ได้แก่ ด้านราคา ($\bar{x}$ 4.20) ด้านการส่งเสริมการตลาด ($\bar{x}$ 4.19) ตามลำดับ

3. ในการศึกษาแนวทางการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชน ในเครือข่ายการพัฒนาเศรษฐกิจระดับภาคเหนือสู่สากล พบว่า **จังหวัดเชียงราย** มีแนวทางในการเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ชุมชนแซมพูมะกรูดนั้นโดย การออกแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มให้มีแนวคิดในการออกแบบโดยให้มิกลั่นอายุของธรรมชาติและภูมิปัญญาชาวบ้าน การอนุรักษ์ผลิตภัณฑ์ชุมชนแต่มีความทันสมัยในตัวบรรจุภัณฑ์ เพื่อสามารถนำไปวางขาย ในตลาดได้ **จังหวัดน่าน** มีแนวทางในการเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ชุมชนสาหร่ายไก่อแปรรูปนั้นโดยการออกแบบตัวบรรจุภัณฑ์ให้ทันสมัยและมีสีสันที่สะท้อนถึงเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ชุมชน **จังหวัดลำปาง** มีแนวทางในการเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ชุมชนกาแฟอาราบิก้านั้น โดยการส่งเสริมการแปรรูปกาแฟ เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์กาแฟอาราบิก้า การสร้างแบรนด์สินค้าที่เป็นเอกลักษณ์กาแฟของบ้านปางม่วง การบริหารจัดการกาแฟของกลุ่มอาชีพสตรีสหกรณ์บ้านปางม่วงแบบครบวงจรบนพื้นฐานของศักยภาพและอัตลักษณ์ของ บ้านปางม่วง การพัฒนาระบบมาตรฐานการผลิต การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การลดต้นทุน การพัฒนาคุณภาพเมล็ดกาแฟสู่มาตรฐานสากล การบรรจุและการเก็บรักษา **จังหวัดพิษณุโลก** มีแนวทางในการเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ชุมชนมะม่วงน้ำดอกไม้คือ จะต้องมีการพัฒนาศักยภาพกลุ่มอาชีพในสังกัดสหกรณ์ โดยสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์รวมทั้งองค์ความรู้ที่จะช่วยพัฒนาการผลิต การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ การพัฒนาบรรจุภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมการตลาด โดยการแปรรูปเป็นมะม่วงกวน และ **จังหวัดนครสวรรค์** มีแนวทางในการเพิ่มมูลค่าของผักหวาน โดยการนำมาผักหวานมาแปรรูปเป็น ข้าวเกรียบผักหวานที่สามารถทำง่าย ๆ ซึ่งเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผักหวานได้

6. อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัยพบว่า ศักยภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนและความต้องการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนในเครือข่ายการพัฒนาเศรษฐกิจระดับภาคเหนือ พบว่า 1) จังหวัดเชียงราย ศักยภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนบ้านป่ายาง และสามารถที่นำมาพัฒนาเพื่อจำหน่ายในตลาดได้นั้น คือ มะกรูด จึงสามารถนำมาแปรรูปเป็นขนมพุมะกรูดได้ ทั้งนี้ กลุ่มบ้านป่ายางมีความต้องการพัฒนาด้านการออกแบบบรรจุภัณฑ์ของขนมพุมะกรูด 2) จังหวัดน่าน ศักยภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนที่เป็นเอกลักษณ์ของบ้านหนองบัว และสามารถที่นำมาพัฒนาเพื่อจำหน่ายในตลาด ได้นั้น คือ ไกซึ่งเป็นสาหร่ายน้ำจืด กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสาหร่ายน้ำจืดครบวงจรบ้านหนองบัว จึงเกิดความคิดที่จะนำมาแปรรูป และมีความต้องการพัฒนาด้านการออกแบบ บรรจุภัณฑ์ของสาหร่ายไกแปรรูปให้มีความโดดเด่น ตามรสชาติของสาหร่ายไกแปรรูปให้สวยงามสะดุดตาสามารถจดจำผลิตภัณฑ์ได้ง่าย 3) จังหวัดลำปาง ศักยภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนที่เป็นเอกลักษณ์ของบ้านปางม่วงคือ กาแฟอาราบิก้า ที่สามารถพัฒนาต่อยอดสร้างมูลค่าเพิ่มเสริมรายได้ให้แก่ในชุมชนได้ ทั้งนี้กลุ่มอาชีพสตรีสหกรณ์บ้านปางม่วงนั้นมีความต้องการอุปกรณ์เครื่องคั่วกาแฟและบรรจุภัณฑ์เพื่อรวบรวมผลผลิตกาแฟจากสมาชิกมาแปรรูปเป็นกาแฟคั่วเมล็ดบรรจุถุง และมีการพัฒนาด้านการออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้มีความโดดเด่น สวยงามรูปเป็นกาแฟคั่วเมล็ดบรรจุถุงสวยงามสะดุดตาสามารถจดจำผลิตภัณฑ์ได้ง่าย 4) จังหวัดพิษณุโลก ศักยภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนที่เป็นเอกลักษณ์ของบ้านน้อยซุ้มขี้เหล็กและสามารถที่นำมาพัฒนาเพื่อจำหน่ายในตลาดได้นั้น คือ มะม่วงน้ำดอกไม้ ทั้งนี้ มีความต้องการที่จะแปรรูปมะม่วงเป็นมะม่วงกวน เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับมะม่วงน้ำดอกไม้ในช่วงที่มีผลผลิตมากเกินความต้องการ ของตลาดโดยการแปรรูปเป็นมะม่วงกวน และ 5) จังหวัดนครสวรรค์ ศักยภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนที่เป็นเอกลักษณ์และสามารถที่นำมาพัฒนาเพื่อจำหน่ายในตลาดได้นั้น คือ ผักหวาน ซึ่งมีการเพาะปลูกในพื้นที่อำเภอไพศาลีเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้ มีความต้องการที่จะแปรรูปผักหวานเป็นข้าวเกรียบผักหวานพร้อมบรรจุภัณฑ์เพื่อสามารถจำหน่ายในตลาดได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของกรณิการ์ สายเทพ และพิชญา เพิ่มไทย (2560) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อการส่งออกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนดอกไม้ประดิษฐ์ ตำบลแม่ทะ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง พบว่า ด้านศักยภาพ ศักยภาพด้านการผลิตมีระดับความเห็นด้วยมากโดยสินค้าส่วนใหญ่ใช้วัตถุดิบภายในท้องถิ่น รองลงมามีกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและสินค้ามีรูปแบบที่หลากหลายตรงตามความต้องการของลูกค้า และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของวิบูลพร วุฒิกุล, ขวัญเรือน สิ้นณรงค์ และศักดิ์ธัช เสริมศรี (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์ศักยภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของชุมชนบัวสลี อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย พบว่า ศักยภาพทางการแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชนของตำบลบัวสลีที่พบคือ สินค้าส่วนใหญ่ใช้วัตถุดิบภายในท้องถิ่นรวมถึงองค์ความรู้หรือต้นทุนทางวัฒนธรรมในการแปรรูปจากภูมิปัญญาหรือวัฒนธรรมดั้งเดิมในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรให้เป็นผลิตภัณฑ์อาหารเพื่อการจำหน่ายสู่ตลาดการแข่งขันที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจชุมชนบัวสลี ดังนั้น ศักยภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนในเครือข่ายการพัฒนาเศรษฐกิจระดับภาคเหนือ จะต้องคำนึงถึงผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพมีการใช้วัตถุดิบและแรงงานภายในท้องถิ่น สามารถผลิตได้ต่อเนื่องและตรงตามคำสั่งซื้อของตลาดเป้าหมายเป็นสำคัญ ทั้งนี้ชุมชนในพื้นที่ 5 จังหวัดดังกล่าวข้างต้นนี้มีศักยภาพที่จะพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนได้ เนื่องจากวัตถุดิบในการผลิตและแรงงานอยู่ภายในชุมชนทั้งสิ้น

2. จากผลการวิจัยพบว่า ระดับความต้องการผลิตภัณฑ์ชุมชนของผู้ประกอบการและผู้บริโภค ในเครือข่ายการพัฒนาเศรษฐกิจระดับภาคเหนือ พบว่า ในภาพรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลกระทบต่อความต้องการผลิตภัณฑ์ชุมชนของผู้ประกอบการและผู้บริโภคในเครือข่ายการพัฒนาเศรษฐกิจระดับภาคเหนือ ทั้ง 4 ด้าน พบว่า มีความต้องการในระดับมากที่สุด 2 ด้าน ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านการจัดจำหน่าย และมีความต้องการในระดับมาก 2 ด้าน ได้แก่ ด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาด ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของปิยาภรณ์ คำยิ่งยง (2016) ได้ศึกษาเรื่อง การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับวัสดุเหลือใช้สู่ผลิตภัณฑ์ใหม่ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษา

ผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้านจาก เศษไม้ ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างให้ระดับความสำคัญกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์มากที่สุดในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้านและผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รองลงมาคือ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด ตามลำดับ และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของพิทักษ์ ศิริวงศ์, กำพล เชี่ยวชาญศิลป์ และอภิวรรณ บางเหลือ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์สู่ความสำเร็จของผู้ประกอบการร้านอาหารเพื่อสุขภาพ: กรณีศึกษา ร้านสวนผักน้ำ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการสร้างมูลค่าเพิ่มของผู้ประกอบการ คือ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ปัจจัยด้านสถานที่ ปัจจัยด้านการบริการ ปัจจัยด้านการตลาด ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อของตลาดเป้าหมาย และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของนิภา ชุนทัญญูญกุล, จิตาภา ก้อนทอง, ดร.ณิ โกศล และนิสาชล วรรณทวี (2563) ได้ศึกษาเรื่อง ส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ระดับ 5 ดาว ของผู้ประกอบการในจังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านกระบวนการ และด้านบุคคล มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ OTOP 5 ดาว ในจังหวัดอุบลราชธานี อยู่ในระดับมาก ดังนั้น การกำหนดกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดให้สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของตลาดเป้าหมายนั้นจะต้องพัฒนาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในด้านผลิตภัณฑ์ก่อนเป็นลำดับแรก เนื่องจากเป็นปัจจัยตัวแรกที่ตลาดเป้าหมายสามารถมองเห็นสัมผัสจับต้องได้ ฉะนั้นจะต้องมีการพัฒนาปรับปรุงผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้นมาให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดเป้าหมายโดยเน้นการสร้างภาพพจน์และความพึงพอใจและตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคหรือผู้ใช้เป็นสำคัญ

3. ในการศึกษาแนวทางการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนในเครือข่ายการพัฒนาเศรษฐกิจระดับภาคเหนือสู่สากล พบว่า 1) จังหวัดเชียงรายมีแนวทางในการเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ชุมชนแม่จันทมน้อย โดยการออกแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มให้มีแนวคิดในการออกแบบโดยให้มีความสวยงามของธรรมชาติและภูมิปัญญาชาวบ้าน การอนุรักษ์ผลิตภัณฑ์ชุมชนแต่มีความทันสมัยในตัวบรรจุภัณฑ์ เพื่อสามารถนำไปวางขายในตลาดได้ 2) จังหวัดน่านมีแนวทางในการเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ชุมชนสาหร่ายไถแปรรูปนั้น โดยการออกแบบตัวบรรจุภัณฑ์ให้ทันสมัยและมีสีสันที่สะท้อนถึงเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ชุมชน 3) จังหวัดลำปางมีแนวทางในการเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ชุมชนกาแปอราบิก้านั้น โดยการส่งเสริมการแปรรูปกาแฟ เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์กาแปอราบิก้า การสร้างแบรนด์สินค้าที่เป็นเอกลักษณ์บนพื้นฐานของศักยภาพและอัตลักษณ์ของบ้านปาง 4) จังหวัดพิษณุโลกมีแนวทางในการเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ชุมชนมะม่วงน้ำดอกไม้คือ จะต้องมีการพัฒนาศักยภาพกลุ่มอาชีพในสังกัดสหกรณ์ โดยสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์รวมทั้งองค์ความรู้ที่จะช่วยพัฒนา การผลิต การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ การพัฒนาบรรจุภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยการ แปรรูปเป็นมะม่วงกวน และ 5) จังหวัดนครสวรรค์มีแนวทางในการเพิ่มมูลค่าของผักหวาน โดยการนำผักหวานมาแปรรูปเป็นข้าวเกรียบผักหวานที่สามารถทำง่าย ๆ ซึ่งเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผักหวานได้ จะเห็นได้ว่า แนวทางการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนในเครือข่ายการพัฒนาเศรษฐกิจระดับภาคเหนือสู่สากล จะต้องมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยการแปรรูป การพัฒนาบรรจุภัณฑ์และการสร้างแบรนด์สินค้าให้มีความทันสมัยและเป็นเอกลักษณ์บนพื้นฐานของศักยภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์ชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของวิไลจรรยา วิระกุล, อุมารวรรณ วาทกิจ และจิรนนท์ เข็มจันทร์ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการเพิ่มมูลค่าผ้าไหมมัดหมี่ที่มีประสิทธิภาพเพื่อส่งเสริมคุณค่าตราสินค้าของวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการเพิ่มมูลค่าผ้าไหมมัดหมี่ที่มีประสิทธิภาพเพื่อส่งเสริมคุณค่าตราสินค้า ซึ่งทำให้ผู้ซื้อตัดสินใจซื้อผ้าไหมมัดหมี่ แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม แนวทางที่สำคัญ เรียกว่า “B-R-A-N-D” ได้แก่ เสริมสร้างคุณค่าตราสินค้า (Brand Equity : B) สร้างการรับรู้ (Recognize : R) เพิ่มมูลค่า (Add value : A) นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ใหม่ (New Product Innovation : N) และเสริมสร้างช่องทางการจัดจำหน่าย (Distribution : D) สอดคล้องกับผลงานวิจัยของนิภา ชุนทัญญูญกุล, จิตาภา ก้อนทอง, ดร.ณิ โกศล และนิสาชล วรรณทวี

(2563) ได้ศึกษาเรื่อง ส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ระดับ 5 ดาว ของผู้บริโภค ในจังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นต่อรูปแบบของผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ระดับ 5 ดาว มีความหลากหลายให้เลือกซื้อในระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ระดับ 5 ดาว มีคุณภาพ และน่าเชื่อถือทุกชั้นในระดับมากที่สุดและบรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์มีรูปแบบที่ทันสมัย ตามลำดับ อีกทั้งสอดคล้องกับแนวความคิดของวารุณี สุนทรเจริญเงิน (2559) ได้กล่าวว่า แนวทางการเพิ่มมูลค่าคือ การสร้างคุณค่าผลิตภัณฑ์ที่ผู้บริโภคจะได้รับจาก การบริโภคสินค้าหรือบริการนั้นให้สูงขึ้นไม่ว่าจะสัมผัสจากทางกายภาพหรือสัมผัสได้จากความรู้สึก การสร้างมูลค่าเพิ่มมิใช่แค่เพียงการออกแบบผลิตภัณฑ์เท่านั้น แต่โอกาสอันอยู่ในทั้งกระบวนการบางกรณี อาจจะเน้น ในจุดเดียวแต่บางกรณีอาจต้องกระทำในหลาย ๆ จุดไปพร้อม ๆ กันเพื่อให้ผลสำเร็จสุดท้ายคือ การได้ผลิตภัณฑ์และบริการที่มีมูลค่าเพิ่มสำหรับผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้หลักในการพิจารณา คือ การเพิ่มคุณค่า การออกแบบผลิตภัณฑ์ การพิจารณาวัตถุดิบ การคัดเลือกวัตถุดิบที่มีเรื่องราวที่จะสร้างคุณค่าเพิ่มได้ การพิจารณาวิถีกระบวนการผลิต การพิจารณาบรรจุภัณฑ์หรือการนำเสนอ ให้ผู้บริโภครับรู้ถึงคุณค่าของผลิตภัณฑ์ตั้งแต่สัมผัสแรกหรือตั้งแต่มองเห็น การพิจารณาสร้างมูลค่าเพิ่มในเชิงบริการให้กับผลิตภัณฑ์และการเสริมสร้างคุณค่าให้สินค้าและบริการนั้น ๆ ซึ่งเป็น การพัฒนาตัวผลิตภัณฑ์ให้ผู้บริโภคมีความพึงพอใจอย่างสูงสุด และเกินความคาดหวังของผู้บริโภค อีกทั้งมูลค่าเพิ่มอาจเกิดจากการเพิ่มสิ่งทีนอกเหนือจากสิ่งที่ผู้บริโภคคาดว่าจะได้รับ นอกจากนี้ การสร้างมูลค่าเพิ่มที่เป็นการเพิ่มหรือเสริมสิ่งใหม่ ๆ สู่ตัวผลิตภัณฑ์ ควรมีความเกี่ยวข้องและเป็นสิ่ง ที่ตลาดเป้าหมายต้องการ ดังนั้นแนวทางการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนในเครือข่ายการพัฒนาเศรษฐกิจระดับภาคเหนือสู่สากล จึงเป็นสิ่งที่ช่วยสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันโดยผ่านการสร้างคุณค่าสำหรับลูกค้าที่ดีขึ้น (Customer Value) โดยมีขั้นตอนการผลิตหรือบริการที่ดีกว่าเดิม เพื่อให้เป็นผู้นำในผลิตภัณฑ์นั้น ๆ ได้ นอกจากการสร้างความแตกต่างในตลาดแล้วการมูลค่าเพิ่มจะเป็นตัวช่วยในการสร้างคุณค่าที่ส่งผลต่อการรับรู้ของผู้บริโภคที่สูงกว่าเดิม ซึ่งนำไปสู่ความมั่นใจ ในการตัดสินใจเลือกหรือซื้อผลิตภัณฑ์ของชุมชนต่อไป

7. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

ควรส่งเสริมศักยภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนในพื้นที่ดังกล่าว เนื่องจากผลิตภัณฑ์ทุกชุมชนมีศักยภาพที่สามารถเพิ่มมูลค่าได้ เพราะวัตถุดิบในการผลิตและแรงงานอยู่ภายในชุมชนทั้งสิ้น ดังนั้นหากนำแนวทาง การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนดังกล่าวไปพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนย่อมสามารถเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนในเครือข่ายการพัฒนาเศรษฐกิจระดับภาคเหนือสู่สากลได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการนำผลการวิจัยที่ได้ในเครือข่ายการพัฒนาเศรษฐกิจระดับภาคเหนือไปเป็นแนวทางในการศึกษาให้กับภูมิภาคอื่นๆ เพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชนในภูมิภาคนั้นๆ
2. ควรมีการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีความหลากหลายต่อไปได้

9. เอกสารอ้างอิง

- กรณีการ สายเทพ และพิชญา เพิ่มไทย. (2560), แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อการส่งออกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนดอกไม้ประดิษฐ์ ตำบลแม่ทะ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง. **วารสารวิทยาการจัดการสมัยใหม่**, 10(2), (กรกฎาคม – ธันวาคม 2560); 1-11.
- นิภา ชุนทัญญูกุล, จิตาภา ก้อนทอง, ดรณี โกศล และนิสาชล วรรณทวี. (2563). ส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ระดับ 5 ดาว ของผู้ประกอบการในจังหวัดอุบลราชธานี. **วารสารบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี**, 9(2), (กรกฎาคม - ธันวาคม 2563); 18-37.
- ปิยาภรณ์ คำยิ่งยง. (2559). การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับวัสดุเหลือใช้สู่ผลิตภัณฑ์ใหม่ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้านจากเศษไม้. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ).
- พิทักษ์ ศิริวงศ์, กำพล เขียวชาญศิลป์ และอภิวัฒน์ บางเหลียง. (2561). การสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์สู่ความสำเร็จของผู้ประกอบการร้านอาหารเพื่อสุขภาพ: กรณีศึกษา ร้านสวนผักน้ำ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร. **รายงานการประชุมวิชาการระดับชาติสังคมศาสตร์วิชาการครั้งที่ 14**. เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย; 361-369.
- วัลย์จรรยา วิระกุล. (2561), แนวทางการเพิ่มมูลค่าผ้าไหมมัดหมี่ที่มีประสิทธิภาพเพื่อส่งเสริมคุณค่าตราสินค้าของวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น. **วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี**, 12(3), (กันยายน - ธันวาคม 2561); 532-547.
- วรรณพรรณ รีมผลี. (2554). การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการสำหรับโรงแรมธุรกิจ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- วารุณี สุนทรเจริญนนท์. (2559). สร้างผลิตภัณฑ์หรือบริการสร้างสรรค์ไม่ยากอย่างที่คิด. สืบค้นจาก <http://www.amexteam.com/knowledgedetail.php?ref=do:read/id:56>.
- วิบูลพร วุฒิกุล, ขวัญเรือน สิ้นณรงค์ และศักดิ์ชัย เสริมศรี. (2562). การวิเคราะห์ศักยภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของชุมชนบัวสลี อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย. **วารสารวิชาการรับใช้สังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา**, 3(1), (มกราคม – มิถุนายน 2562); 75-82.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์, ศุภกร เสรีรัตน์, ปริญ ลักษิตานนท์ และองอาจ ปทะวานิช. (2564). การบริหารการตลาดยุคใหม่. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.
- อัจจิมา ศุภจริยาวัตร. (2565), แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อการส่งออก กรณีศึกษา กลุ่มผ้าไหมทอมือบ้านสุขสำราญ จังหวัดสระแก้ว. **วารสารศิลปศาสตร์และอุตสาหกรรมบริการ**, 5(1), (มกราคม - มิถุนายน 2565); 434.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. **Educational and Psychological Measurement**, 30(3); 607 - 610.

ความต้องการของนักศึกษาและอาจารย์ ในการปรับปรุงหลักสูตรศึกษาทั่วไป ของวิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย

The Needs of Students and Teachers in Improving the General Education Curriculum of The College of Asian Scholars Graduate

กฤษฎาพันธ์ พงษ์บริบูรณ์¹, กุหลาบ ปุริสาร², โยธิน สารพล³, ประมินทร์ นวลอินทร์⁴
Kissadapan Pongboriboon¹, Kulap Purisarn², Yotin Sarapol³, Paramin Nuan-in⁴

^{1,2}คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย

^{3,4}สาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย

^{1,2}Faculty of Education and Liberal Arts College of Asian Scholars Graduate

^{3,4}Faculty of Business Administration Business Computer College of Asian Scholars Graduate

Corresponding author. Email: kissadapan@cas.ac.th

(Received: February 14, 2024; Revised: February 25, 2024; Accepted: March 1, 2024)

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้านี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความต้องการของนักศึกษาและอาจารย์ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน วิชาศึกษาทั่วไป วิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย ปีการศึกษา 2566 และ 2) เปรียบเทียบความต้องการของนักศึกษาและอาจารย์ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไป วิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย ปีการศึกษา 2566 จำแนกประเภท คณะที่สังกัดและชั้นปีของนักศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือนักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่ศึกษาอยู่ที่วิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย ในปีการศึกษา 2566 จำนวน 303 คน และอาจารย์ผู้สอนระดับปริญญาตรี จำนวน 86 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเป็นแบบมาตรฐานประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

1. ความต้องการของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไป พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{X}$ = 4.26, S.D. = 0.86) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับ “มาก” ทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านอาจารย์ ($\bar{X}$ = 4.37, S.D. = 0.79), ด้านวิธีสอนและการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน ($\bar{X}$ = 4.36, S.D. = 0.81), ด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X}$ = 4.35, S.D. = 0.80), ด้านทักษะสังคมและทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ($\bar{X}$ = 4.24, S.D. = 0.87) ด้านหลักสูตรและเนื้อหาสาระรายวิชา ($\bar{X}$ = 4.15, S.D. = 0.89) และด้านอาคารสถานที่สื่อและอุปกรณ์การสอน ($\bar{X}$ = 4.07, S.D. = 0.92) ตามลำดับ และความต้องการของอาจารย์ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไป พบว่า โดยภาพรวม ค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{X}$ = 4.36, S.D. = 0.85) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ “มาก” ทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านวิธีสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ($\bar{X}$ = 4.49, S.D. = 0.76), ด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X}$ = 4.47, S.D. = 0.82), ด้านอาจารย์ ($\bar{X}$ = 4.45, S.D. = 0.83), ด้านหลักสูตรและเนื้อหาสาระรายวิชา ($\bar{X}$ = 4.27, S.D. = 0.86), ด้านทักษะสังคมและทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ($\bar{X}$ = 4.26, S.D. = 0.87) และด้านอาคารสถานที่สื่อและอุปกรณ์การสอน ($\bar{X}$ = 4.23, S.D. = 0.89) ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบของความต้องการ ระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไป พบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่มีความแตกต่างกัน, ผลการเปรียบเทียบของความต้องการของนักศึกษาและอาจารย์ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไป จำแนกตามคณะที่สังกัด พบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่มีความแตกต่างกัน

และผลการเปรียบเทียบของความต้องการของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไป จำแนกตามจำแนกตาม
ชั้นปี พบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่มีความแตกต่างกัน

คำสำคัญ : ความต้องการของนักศึกษาและอาจารย์; การปรับปรุงหลักสูตรศึกษาทั่วไป

Abstract

The objectives of this study were to 1) study the needs of students and teachers regarding the teaching and learning of general education subjects. Asian Graduate College, Academic Year 2023 and 2) compare the needs of students and teachers regarding general education teaching and learning. Asian Graduate College, academic year 2023, classified by faculty and year of students. The sample group used in the study was undergraduate students. There were 303 people studying at the Asian Graduate College in the academic year 2023 and 87 undergraduate teaching staff. The tools used were a 5-level rating scale questionnaire and a focus group recording form.

The results of the study can be summarized as follows:

1. The needs of students regarding the teaching and learning of general education subjects were found to be overall at the level of “very” ($\bar{X}$ = 4.26, S.D.= 0.86) When considering each aspect, the average was at the level. “Very much” in every aspect. The average values can be arranged from highest to lowest as follows: Teachers ($\bar{X}$ = 4.37, S.D.= 0.79), teaching methods and activity organization Teaching ($\bar{X}$ = 4.36, S.D.= 0.81), measurement and evaluation ($\bar{X}$ = 4.35, S.D.= 0.80), social skills and life skills in the 21st century ($\bar{X}$ = 4.24, S.D.= 0.87) curriculum and course content ($\bar{X}$ = 4.15, S.D.= 0.89) and buildings, media, and teaching equipment ($\bar{X}$ = 4.07, S.D.= 0.92) respectively. Teachers' needs regarding general education teaching and learning were found to be overall at the "high" level ($\bar{X}$ = 4.36, S.D.= 0.85) when considering each aspect. The average was at the "high" level in all aspects. The averages can be sorted from highest to lowest as follows. In terms of teaching methods and organizing teaching activities ($\bar{X}$ = 4.49, S.D.= 0.76), measuring and evaluating results ($\bar{X}$ = 4.47, S.D.= 0.82), teachers ($\bar{X}$ = 4.45, S.D.= 0.83), curriculum and course content ($\bar{X}$ = 4.27, S.D.= 0.86), Social skills and life skills in the 21st century ($\bar{X}$ = 4.26, S.D.= 0.87) and buildings, media and teaching equipment ($\bar{X}$ = 4.23, S.D.= 0.89) respectively.

2. Result of comparison of needs between students and teachers regarding general education teaching and learning, found that overall and in each aspect There was no difference. Comparative results of the needs of students and teachers regarding general education teaching and learning. Categorized by faculty, it was found that overall and in each aspect There was no difference. And comparative results of student needs regarding general education teaching and learning. Classified by year level, it was found that overall and in each aspect There was no difference.

Keywords: The needs of students and teachers; Improving the general education curriculum

1. บทนำ

การศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาประเทศโดยเฉพาะการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาบัณฑิตให้มีความเจริญงอกงามทางสติปัญญาและความคิดเพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้นนั้นถือว่าบุคคลสำคัญที่สุดในกระบวนการพัฒนาการศึกษาและการพัฒนาการเรียนรู้ก็คือ “ครู” ครูยังเป็นผู้ที่มีความหมายและปัจจัยสำคัญมากที่สุดในห้องเรียนและเป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อคุณภาพการศึกษาทั้งนี้เพราะคุณภาพของผู้เรียนขึ้นอยู่กับคุณภาพของครู (Office of the Social Promotion for Learning and Quality of Youth, 2014) ปัจจุบันอาชีพครูถือว่าสำคัญยิ่ง เพราะครูมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญมั่นคงให้ก้าวหน้าต่อสถานการณ์ การเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบันแต่ก่อนที่จะพัฒนาบ้านเมืองให้เจริญได้นั้น จะต้องพัฒนาคน ซึ่งได้แก่ เยาวชนของชาติเสียก่อนเพื่อให้เยาวชนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีมีคุณภาพและมีความสมบูรณ์ครบทุกด้าน จึงสามารถช่วยกันสร้างความเจริญให้แก่ชาติต่อไปได้ซึ่งในสภาพสังคมปัจจุบัน ได้ก้าวเข้าสู่ยุคแห่งศตวรรษที่ 21 ซึ่งถือเป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การศึกษาสังคม วัฒนธรรม การเมืองการปกครอง รวมถึงความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดดทรัพยากรมนุษย์ จึงถือเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดต่อการพัฒนาองค์กร ไปจนถึงการ พัฒนาประเทศ การที่จะสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพขึ้นมาในสังคมได้นั้น คือการศึกษา ซึ่งนอกจากจะทำให้มนุษย์เกิดความรู้และพัฒนาตนได้แล้ว ยังสามารถเป็นตัวกำหนดทิศทางของประเทศได้อีกด้วย เพราะหาก ประเทศไหนมีการส่งเสริมการศึกษาที่ถูกทิศทางการตลอดจนวางแผนการผลิตทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพ ย่อมทำให้ประเทศนั้น มีต้นทุนที่เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพในการร่วมกันสร้างประเทศให้มีความ เจริญก้าวหน้า ทัดเทียมกับนานาประเทศได้ การศึกษา เป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคมและสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการ พัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข ในกระแสการ เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบ ของประเทศ เพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต ประเทศต่างๆ ทั่วโลก จึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตน ให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศภูมิภาคและของโลกควบคู่กับการธำรงรักษาอัตลักษณ์ของประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) การจัดการ ศึกษา ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561) สถาบันอุดมศึกษา นับว่ามีบทบาทโดยตรงต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้แก่ประเทศชาติ ถือเป็นแหล่งผลิตกำลังคนระดับสูงในสาขาวิชาการและวิชาชีพ ต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการและ แผนพัฒนาประเทศ ซึ่งการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นการศึกษาที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ ความสามารถในการสาขาวิชาต่าง ๆ ในระดับสูง โดยเฉพาะการประยุกต์ทฤษฎี นำไปสู่การปฏิบัติ การริเริ่มการ พัฒนาทั้งทางวิชาการและวิชาชีพ นวัตกรรม ผลงานสร้างสรรค์ และการเผยแพร่ความรู้

หลักสูตรศึกษาทั่วไปได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรโดยคำนึงถึงผู้เรียนที่เป็นผลผลิตที่มีคุณภาพ ได้แก่ ผู้เรียนที่สำเร็จ การศึกษาหลักสูตรศึกษาทั่วไป ระดับปริญญาตรี จะต้องเป็นอะไรบางอย่างในอนาคต หรือต้องรู้อะไรบ้าง ทำอะไรได้บ้างมีทักษะทางด้านใดบ้าง มีคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณทางวิชาชีพและมีคุณลักษณะอย่างไรหรืออีกนัยหนึ่งได้รับการยอมรับจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนว่าเป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งความรู้ ความประพฤติ ความมีน้ำใจ จิตสาธารณะ วิศวกรรมสังคม สามารถอยู่ร่วมกับสังคมได้เป็นอย่างดี มีความรู้ความสามารถในศาสตร์วิชาที่เรียน จากการศึกษาศึกษาทั่วไป วิทยาลัยบัณฑิต เอเชีย เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นผลิตบัณฑิตให้มีผลการเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 ทั้งนี้วงรอบในการปรับปรุงหลักสูตรจะมีการดำเนินการปรับปรุงภายใน 5 ปี ซึ่งหลักสูตรศึกษาทั่วไปได้ครบวงจรรอบในการปรับปรุงหลักสูตรในปี การศึกษา 2566 โดยจะทำการปรับปรุงหลักสูตรในปีการศึกษา 2567 ซึ่งต้องดำเนินการให้เป็นไปตามกฎกระทรวง มาตรฐาน

การจัดการศึกษา ระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 โดยประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา เรื่อง รายละเอียดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 มีการปรับเปลี่ยนจาก 5 ด้าน เป็น 4 ด้าน อันประกอบด้วย ความรู้ ทักษะ จริยธรรม และลักษณะบุคคล และการปรับเปลี่ยนเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2565 ดังนั้น เพื่อให้หลักสูตรศึกษาทั่วไป สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันทั้งในด้านนโยบายของประเทศ นโยบายของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และเกณฑ์การรับรองปริญญาทางการศึกษาของคุรุสภา สำนักเลขาธิการคุรุสภา และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงการจัดทำหลักสูตรตามแนวทาง Outcome-Based Education (OBE) สอดคล้องกับเครือข่ายการประกันคุณภาพมหาวิทยาลัยอาเซียน (ASEAN University Network Quality Assurance : AUN-QA) จึงได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียในการปรับปรุงหลักสูตรศึกษาทั่วไป (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2567) วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร กำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ของหลักสูตร และกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้รายชั้นปีของหลักสูตรศึกษาทั่วไปต่อไป เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงานต่าง ๆ ให้มีความทันสมัยต่อเทคโนโลยีดิจิทัลพร้อมทั้งพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมตามนโยบายของวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย พัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียน เนื้อหาวิชาที่เรียนให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 การจะพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัยอยู่เสมอ ย่อมต้องการข้อมูลจากทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงเรียนหรือสถานศึกษา ผู้ใช้บัณฑิต/นักศึกษา มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมถึงสถานประกอบการอื่นๆ และผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง

วิทยาลัยบัณฑิตเอเชียมีพันธกิจสำคัญประการหนึ่งคือ “พัฒนาและถ่ายทอดความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ โดยสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านสภาพแวดล้อมเชิงสร้างสรรค์และการเรียนรู้เชิงนวัตกรรม” และมีเป้าหมายในการพัฒนาบัณฑิตให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความใฝ่รู้ ชื่นชมใน คุณค่าและความงามของศิลปะ มีวิสัยทัศน์ที่นำไปสู่นวัตกรรมและการสร้างสรรค์ มีทักษะภาษาและการ สื่อสาร ทักษะการบริหารจัดการ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธุรกิจ การใช้เทคโนโลยี ตลอดจนมีคุณธรรม จริยธรรม และเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ ในการผลิตบัณฑิตที่มีคุณลักษณะดังกล่าวนี้ การจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไป นับว่ามีบทบาทสำคัญยิ่ง ดังนั้น คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ และสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา คณะกรรมการวิชาการ และทุกคณะวิชา จึงได้ร่วมกันปรับปรุงหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ให้สอดคล้องกับนิยาม หมวดวิชาศึกษาทั่วไปตามที่ระบุไว้ในเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2565 และเป็นไปตามเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษา AUN-QA โดยกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังของหมวดวิชาศึกษาทั่วไปจำนวน 5 ข้อ ซึ่งสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ทั้ง 4 ด้าน ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 และอัตลักษณ์ของวิทยาลัยบัณฑิตเอเชียการปรับปรุงหมวดวิชาศึกษาทั่วไป (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2566) นี้ ซึ่งทางวิทยาลัยบัณฑิตเอเชียจะได้ปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตร เนื้อหาสาระ และพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนจากหมวดวิชาศึกษาทั่วไป (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2562) โดยยังคงมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้เป็นผู้ใฝ่รู้ มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีโลกทัศน์ และ วิสัยทัศน์ที่กว้างไกล แสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมและของโลก ตระหนักและชื่นชมในคุณค่าและความงามของศิลปะ มีความคิดสร้างสรรค์ และมีวิสัยทัศน์ที่นำไปสู่นวัตกรรม และการสร้างสรรค์อันสะท้อนอัตลักษณ์และค่านิยมของวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย โดยจัดการเรียนการสอนครอบคลุม 3 กลุ่มทักษะ ได้แก่ ทักษะสังคมและชีวิตทักษะภาษาและการ สื่อสาร และทักษะนวัตกรรมและการสร้างสรรค์ จึงได้มีการทำแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการของนักศึกษา และคณะอาจารย์ ระดับปริญญาตรีจากทุกคณะ ในวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย โดยสอบถามความต้องการที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไป แบ่งเป็น 6 ด้านคือ ด้านหลักสูตรและเนื้อหาสาระรายวิชา ด้านอาจารย์ ด้านวิธีสอนและการจัด กิจกรรมการเรียนการสอน ด้านทักษะสังคม และทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ด้านอาคารสถานที่สื่อและอุปกรณ์ การสอนและด้านการวัดและประเมินผล เพื่อใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศและเป็นแนวทางส่วนหนึ่งในการปรับปรุงหลักสูตรศึกษาทั่วไปต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาความต้องการของนักศึกษาและอาจารย์ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไป วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ปีการศึกษา 2566

2.2 เพื่อเปรียบเทียบความต้องการของนักศึกษาและอาจารย์ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไป วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ปีการศึกษา 2566 จำแนกตาม ประเภท คณะที่สังกัดและชั้นปีของนักศึกษา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ ประชากรเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ศึกษาอยู่ที่วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ปีการศึกษา 2566 จำนวน 1403 คน และอาจารย์ที่สอนนักศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 86 คน กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษา ได้จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครซีและมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 303 คน แล้วนำไปสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) และกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอาจารย์ผู้สอนระดับปริญญาตรี ใช้ประชากรเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 86 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบประเมินออนไลน์ (E-Questionnaire) ผ่านระบบ Google Form โดยแบบสอบถามมีค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาค่า IOC จากผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67–1.00 แล้วนำไป tryout กับนักศึกษาและอาจารย์ จำนวน 30 คน ที่มหาวิทยาลัยศรีปทุมขอนแก่น นำมาหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อได้ค่าอยู่ระหว่าง 0.46 – 0.88 และมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.87 และใช้การสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบใช้ t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (ANOVA)

4. สรุปผลการศึกษา

4.1 ความต้องการของนักศึกษาและอาจารย์ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไป

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับคิดเห็นของนักศึกษาและอาจารย์ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไป โดยภาพรวม

การจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไป	นักศึกษา (N= 303)			อาจารย์ (N= 86)		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านหลักสูตรและเนื้อหาสาระรายวิชา	4.15	0.89	มาก	4.27	0.86	มาก
2. ด้านอาจารย์	4.36	0.81	มาก	4.45	0.83	มาก
3. ด้านวิธีสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	4.36	0.81	มาก	4.49	0.81	มาก
4. ด้านทักษะสังคมและทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21	4.25	0.87	มาก	4.26	0.87	มาก
5. ด้านอาคารสถานที่ สื่อและอุปกรณ์การสอน	4.07	0.92	มาก	4.23	0.89	มาก
6. ด้านการวัดและประเมินผล	4.35	0.80	มาก	4.47	0.82	มาก
รวม	4.26	0.86	มาก	4.36	0.85	มาก

จากตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไป พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{X}$ = 4.26, S.D.= 0.86) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับ “มาก”

ทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านอาจารย์ ($\bar{X}$ = 4.37, S.D. = 0.79) รองลงมา คือ ด้านวิธีสอนและการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน ($\bar{X}$ = 4.36, S.D. = 0.81), ด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X}$ = 4.35, S.D. = 0.80) , ด้านทักษะสังคมและทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ($\bar{X}$ = 4.24, S.D. = 0.87) ด้านหลักสูตรและเนื้อหาสาระรายวิชา ($\bar{X}$ = 4.15, S.D. = 0.89) และด้านอาคารสถานที่สื่อและอุปกรณ์การสอน ($\bar{X}$ = 4.07, S.D. = 0.92) ตามลำดับ ส่วนค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับคิดเห็นของอาจารย์ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไป พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{X}$ = 4.36, S.D. = 0.85) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับ “มาก” ทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านวิธีสอนและการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน ($\bar{X}$ = 4.49, S.D. = 0.76) รองลงมา คือ ด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X}$ = 4.47, S.D. = 0.82), ด้านอาจารย์ ($\bar{X}$ = 4.45, S.D. = 0.83) , ด้านหลักสูตรและเนื้อหาสาระรายวิชา ($\bar{X}$ = 4.27, S.D. = 0.86), ด้านทักษะสังคมและทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ($\bar{X}$ = 4.26, S.D. = 0.87) และด้านอาคารสถานที่สื่อและอุปกรณ์การสอน ($\bar{X}$ = 4.23, S.D. = 0.89) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับคิดเห็นของนักศึกษาและอาจารย์ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไป ด้านหลักสูตรและเนื้อหาสาระรายวิชา

ด้านหลักสูตรและเนื้อหาสาระรายวิชา	นักศึกษา (N= 303)			อาจารย์ (N= 86)		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. มีการกำหนดจุดมุ่งหมายและผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของหลักสูตรไว้อย่างชัดเจน ให้ผู้เรียนเข้าใจได้ และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร	4.19	0.86	มาก	4.32	0.87	มาก
2. มีการชี้แจงรายละเอียดของหมวดวิชาศึกษาทั่วไปและแผนการศึกษาให้ผู้เรียนทราบ	4.20	0.85	มาก	4.39	0.86	มาก
3. หมวดวิชาศึกษาทั่วไปส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 อาทิ ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา ทักษะสังคม ทักษะชีวิต ทักษะทางด้านภาษาทักษะความเป็นผู้ประกอบการความรับผิดชอบต่อสังคม	4.27	0.84	มาก	4.27	0.88	มาก
4. จำนวนหน่วยกิตของหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่กำหนดให้นักศึกษาทุกคนต้องเรียน 30 หน่วยกิต มีความเหมาะสม	4.14	0.89	มาก	4.18	0.89	มาก
5. เนื้อหาในแต่ละรายวิชาสอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังของหลักสูตร	4.18	0.88	มาก	4.32	0.87	มาก
6. รายวิชาศึกษาทั่วไปมีความหลากหลาย และทันสมัยตามสถานการณ์ปัจจุบัน สามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตได้	4.03	0.90	มาก	4.21	0.90	มาก
7. เนื้อหารายวิชา มีการบูรณาการความรู้ระหว่างศาสตร์สาขาต่างๆ	4.08	0.89	มาก	4.19	0.89	มาก
รวม	4.15	0.89	มาก	4.27	0.86	มาก

จากตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน วิชาศึกษาทั่วไป ด้านหลักสูตรและเนื้อหาสาระรายวิชา พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{X}$ = 4.15, S.D.= 0.89) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับ “มาก” ทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ หมวดวิชาศึกษาทั่วไปส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นต่อ การดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 อาทิ ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา ทักษะ สังคม ทักษะชีวิต ทักษะทางด้านภาษา ทักษะความเป็นผู้ประกอบการความรับผิดชอบต่อสังคม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 4.27, S.D.= 0.84) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือจำนวนหน่วยกิตของหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่กำหนดให้นักศึกษาทุกคนต้องเรียน 30 หน่วยกิต มีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.14, S.D.= 0.89) ส่วนค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความคิดเห็นของอาจารย์ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไป ด้านหลักสูตรและเนื้อหาสาระรายวิชา พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{X}$ = 4.27, S.D.= 0.86) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับ “มาก” ทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีการชี้แจงรายละเอียดของหมวดวิชาศึกษาทั่วไปและแผนการศึกษาให้ผู้เรียนทราบ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 4.39, S.D.= 0.86) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือจำนวนหน่วยกิตของหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่กำหนดให้นักศึกษาทุกคนต้องเรียน 30 หน่วยกิต มีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.18, S.D.= 0.89)

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความคิดเห็นของนักศึกษาและอาจารย์ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไป ด้านอาจารย์

ด้านอาจารย์	นักศึกษา (N= 303)			อาจารย์ (N= 86)		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ผู้สอนมีความรู้ ความเข้าใจด้านเนื้อหา และผลลัพธ์การเรียนรู้ ของรายวิชาที่สอน	4.35	0.82	มาก	4.38	0.86	มาก
2. ผู้สอนใช้ทักษะวิธีการในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียนเหมาะสมตามลักษณะเนื้อหาวิชาที่สอนและรูปแบบการสอน	4.32	0.85	มาก	4.34	0.87	มาก
10. ผู้สอนวางแผนการสอนและกำหนดหัวข้อการเรียนรู้ อย่างมีระบบ	4.30	0.74	มาก	4.42	0.81	มาก
3. ผู้สอนใช้วิธีการวัดและประเมินผลสอดคล้องกับกลยุทธ์การสอน และมีเกณฑ์การวัดและประเมินผลที่ชัดเจนและเป็นธรรม	4.31	0.70	มาก	4.54	0.71	มากที่สุด
4. ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นซักถามข้อสงสัยในประเด็นที่ไม่ชัดเจน ไม่เข้าใจ และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียน มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน	4.51	0.65	มากที่สุด	4.56	0.69	มากที่สุด
รวม	4.36	0.81	มาก	4.45	0.77	มาก

จากตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน วิชาศึกษาทั่วไป ด้านอาจารย์ พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{X}$ = 4.36, S.D.= 0.81) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดง ความคิดเห็นซักถามข้อสงสัยในประเด็นที่ไม่ชัดเจน ไม่เข้าใจและ

ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียน มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับ “มากที่สุด” ($\bar{X}$ = 4.51, S.D.= 0.65) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือผู้สอนวางแผนการสอนและกำหนดหัวข้อการเรียนอย่างมีระบบ มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{X}$ = 4.30, S.D.= 0.74) ส่วนค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับคิดเห็นของอาจารย์ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไป ด้านอาจารย์ พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{X}$ = 4.45, S.D.= 0.77) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดง ความคิดเห็นซักถามข้อสงสัยในประเด็นที่ไม่ชัดเจน ไม่เข้าใจและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียน มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับ “มากที่สุด” ($\bar{X}$ = 4.56, S.D.= 0.69) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือผู้สอนใช้ทักษะวิธีการในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียนเหมาะสมตามลักษณะเนื้อหาวิชาที่สอนและรูปแบบการสอน มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{X}$ = 4.34, S.D.= 0.87)

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับคิดเห็นของนักศึกษาและอาจารย์ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไป ด้านวิธีสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ด้านวิธีสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	นักศึกษา (N= 303)			อาจารย์ (N= 86)		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.แจ้งวัตถุประสงค์รายละเอียดของเนื้อหาวิชาให้ผู้เรียนทราบก่อนสอน	4.48	0.69	มาก	4.62	0.62	มากที่สุด
2. มีเอกสารและตำราประกอบการเรียนการสอนหรือแนะนำตำราแหล่งความรู้ต่างๆ สำหรับให้ศึกษาค้นคว้า	4.44	0.71	มาก	4.53	0.68	มากที่สุด
3.ใช้เทคนิควิธีการสอนที่หลากหลายเหมาะสมกับเนื้อหาวิชาและสถานการณ์ปัจจุบัน	4.38	0.72	มาก	4.51	0.69	มากที่สุด
4. ใช้วิธีสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักการคิดวิเคราะห์ ร่วมแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน	4.32	0.78	มาก	4.44	0.85	มาก
5. การจัดการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งผลลัพธ์ของผู้เรียนเป็นหลักโดยผู้สอนคอยให้คำปรึกษาแนะนำ	4.46	0.70	มาก	4.43	0.85	มาก
6.กิจกรรมการเรียนการสอนมีความหลากหลายสอดคล้องกับเนื้อหาวิชาในแต่ละรายวิชาส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21	4.35	0.77	มาก	4.43	0.85	มาก
รวม	4.36	0.81	มาก	4.49	0.76	มาก

จากตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชา ศึกษาทั่วไป ด้านวิธีสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{X}$ = 4.36, S.D.= 0.81) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ แจ้งวัตถุประสงค์รายละเอียดของเนื้อหาวิชาให้ผู้เรียนทราบก่อนสอน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{X}$ = 4.48, S.D.= 0.69) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ใช้วิธีสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักการคิดวิเคราะห์ ร่วมแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ “มาก”

($\bar{X}$ = 4.32, S.D. = 0.78) ส่วนค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับคิดเห็นของอาจารย์ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไป ด้านวิธีสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{X}$ = 4.49, S.D. = 0.76) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ แจ้งวัตถุประสงค์รายละเอียดของเนื้อหาวิชาให้ผู้เรียนทราบก่อนสอน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ “มากที่สุด” ($\bar{X}$ = 4.62, S.D. = 0.62) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ใช้วิธีสอนที่กระตุ้นให้ ผู้เรียนรู้จักการคิดวิเคราะห์ ร่วมแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน กับการจัดการเรียนการสอนเน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งผลลัพธ์ของผู้เรียนเป็นหลักโดยผู้สอนคอยให้คำปรึกษาแนะนำ มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{X}$ = 4.43, S.D. = 0.85)

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับคิดเห็นของนักศึกษาและอาจารย์ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไป ด้านทักษะสังคมและทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21

ด้านทักษะสังคมและทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21	นักศึกษา (N= 303)			อาจารย์ (N= 86)		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. วิชาศึกษาทั่วไปส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะด้านภาษาทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษเพิ่มมากขึ้น	4.16	0.89	มาก	4.08	0.92	มาก
2. วิชาศึกษาทั่วไปส่งเสริมให้นักศึกษารู้จักการปรับตัวในการทำงานร่วมกับผู้อื่น รับฟังความคิดเห็น มีความรับผิดชอบต่องาน สังคมและสิ่งแวดล้อม	4.32	0.77	มาก	4.35	0.83	มาก
3. วิชาศึกษาทั่วไปส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สามารถนำไปต่อยอดในการออกแบบนวัตกรรมใหม่ ๆ ได้	4.19	0.84	มาก	4.19	0.89	มาก
4. วิชาศึกษาทั่วไปส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ด้านความเป็นผู้ประกอบการ สามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตรหัสหรือประกอบธุรกิจได้	4.27	0.87	มาก	4.27	0.86	มาก
5. วิชาศึกษาทั่วไปส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์วางแผนงานอย่างเป็นระบบ รู้จักการแก้ปัญหา	4.34	0.75	มาก	4.39	0.83	มาก
6. วิชาศึกษาทั่วไปส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะในการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการสื่อสารได้อย่างสร้างสรรค์ และรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล	4.30	0.82	มาก	4.32	0.86	มาก
7. วิชาศึกษาทั่วไปช่วยหล่อหลอมอัตลักษณ์ความเป็นวิทยาลัยบัณฑิตเอเชียให้เป็นผู้มีความเก่ง ดี มีภาวะผู้นำ ตลอดจนมีความซาบซึ้งในศิลปวัฒนธรรมและมีความคิดสร้างสรรค์	4.30	0.82	มาก	4.32	0.86	มาก
8. วิชาศึกษาทั่วไปส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกได้	4.08	0.93	มาก	4.16	0.89	มาก
รวม	4.25	0.87	มาก	4.26	0.88	มาก

จากตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน วิชาศึกษาทั่วไป ด้านทักษะสังคมและทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{X}$ = 4.25, S.D. = 0.87) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ วิชาศึกษาทั่วไปส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ วางแผนงานอย่างเป็นระบบ รู้จักการแก้ปัญหา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{X}$ = 4.34, S.D. = 0.75) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ วิชาศึกษาทั่วไปส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกได้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{X}$ = 4.08, S.D. = 0.93) ส่วนค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับคิดเห็นของอาจารย์ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไป ด้านทักษะสังคมและทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{X}$ = 4.26, S.D. = 0.88) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ วิชาศึกษาทั่วไปส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ วางแผนงานอย่างเป็นระบบ รู้จักการแก้ปัญหา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{X}$ = 4.39, S.D. = 0.83) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ วิชาศึกษาทั่วไปส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกได้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{X}$ = 4.16, S.D. = 0.89)

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับคิดเห็นของนักศึกษาและอาจารย์ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไป ด้านอาคารสถานที่ สื่อและอุปกรณ์การสอน

ด้านอาคารสถานที่ สื่อและอุปกรณ์การสอน	นักศึกษา (N= 303)			อาจารย์ (N= 86)		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ขนาดห้องเรียนมีความเหมาะสม มีแสงสว่าง มีอากาศถ่ายเท ไม่มีเสียงรบกวน (กรณีเรียนในห้องเรียน)	3.97	0.99	มาก	4.21	0.86	มาก
2. หนังสือ ตำรา เอกสารประกอบการสอน สื่อและอุปกรณ์ที่นำมาใช้ในการเรียนการสอนเหมาะสมกับเนื้อหาวิชาและ รูปแบบการสอน	4.08	0.97	มาก	4.04	0.94	มาก
3. โปรแกรม หรือ เครื่องมือ ที่ใช้เหมาะสมกับลักษณะการจัดการเรียนการสอนออนไลน์	4.11	0.96	มาก	4.38	0.84	มาก
4. โปรแกรมหรือ เครื่องมือที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ มีขั้นตอน หรือรูปแบบการใช้งานไม่ซับซ้อน นักศึกษาสามารถเรียนรู้การใช้งานได้	4.12	0.94	มาก	4.28	0.86	มาก
รวม	4.07	0.92	มาก	4.23	0.89	มาก

จากตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน วิชาศึกษาทั่วไป ด้านอาคารสถานที่ สื่อและอุปกรณ์การสอน พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{X}$ = 4.07, S.D. = 0.92) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โปรแกรม หรือ เครื่องมือที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ มีขั้นตอนหรือรูปแบบการใช้งานไม่ซับซ้อน นักศึกษาสามารถเรียนรู้การใช้งานได้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{X}$ = 4.12, S.D. = 0.94) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ขนาดห้องเรียนมีความเหมาะสม มีแสงสว่าง มีอากาศถ่ายเท ไม่มีเสียง

รบกวน (กรณีเรียนในห้องเรียน) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{X}$ = 3.97, S.D.= 0.99) ส่วนค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความเห็นของอาจารย์ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชา ศึกษาทั่วไป ด้านอาคารสถานที่ สื่อและอุปกรณ์การสอน พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{X}$ = 4.23, S.D.= 0.89) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โปรแกรม หรือ เครื่องมือที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ มี ขั้นตอนหรือรูปแบบการใช้งานไม่ซับซ้อน นักศึกษาสามารถเรียนรู้การใช้งานได้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{X}$ = 4.38, S.D.= 0.84) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ขนาดห้องเรียนมีความเหมาะสม มีแสงสว่าง มีอากาศถ่ายเท ไม่มีเสียงรบกวน (กรณีเรียนในห้องเรียน) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{X}$ = 4.04, S.D.= 0.94)

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความเห็นของนักศึกษาและอาจารย์ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชา ศึกษาทั่วไป ด้านการวัดและประเมินผล

ด้านการวัดและประเมินผล	นักศึกษา (N= 303)			อาจารย์ (N= 86)		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. มีการชี้แจงเกณฑ์การให้คะแนนและวิธีการวัดและประเมินผลให้ผู้เรียนทราบ	4.39	0.75	มาก	4.54	0.70	มาก
2. เกณฑ์การวัดและประเมินผลในแต่ละรายละขีวิชามีความชัดเจน ออกแบบให้สอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังใน รายวิชานั้นๆ	4.38	0.76	มาก	4.51	0.73	มาก
3. รูปแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เหมาะสมกับ เนื้อหารายวิชาและรูปแบบการสอน สามารถประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ ที่คาดหวังของผู้เรียนได้	4.36	0.77	มาก	4.45	0.83	มาก
4. มีความยุติธรรมในการวัดและประเมินผลในแต่ละรายวิชา สามารถตรวจสอบได้	4.35	0.79	มาก	4.42	0.85	มาก
5. มีการแจ้งผลการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ให้ผู้เรียนทราบ	4.36	0.77	มาก	4.43	0.84	มาก
รวม	4.37	0.76	มาก	4.47	0.82	มาก

จากตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน วิชาศึกษาทั่วไป ด้านการวัดและประเมินผล พบว่า ความคิดเห็นที่มีต่อ การจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไปด้านการวัด และประเมินผลในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{X}$ = 4.37, S.D.= 0.76) เมื่อพิจารณาเป็นราย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการชี้แจง เกณฑ์การให้คะแนนและวิธีการวัดและประเมินผลให้ผู้เรียนทราบ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{X}$ = 4.39, S.D.= 0.75) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีความยุติธรรมในการวัดและประเมินผลในแต่ละรายวิชา สามารถตรวจสอบได้ มี ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{X}$ = 4.35, S.D.= 0.79) ส่วนค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความเห็นของอาจารย์ที่มีต่อ การจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไป ด้านการวัดและประเมินผล พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{X}$ = 4.47, S.D.= 0.82) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการชี้แจง เกณฑ์การให้คะแนนและวิธีการวัดและ

ประเมินผลให้ผู้เรียนทราบ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ “มากที่สุด” ($\bar{X}$ = 4.54, S.D. = 0.70) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีความยุติธรรมในการวัดและประเมินผลในแต่ละรายวิชา สามารถตรวจสอบได้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{X}$ = 4.42, S.D. = 0.85)

4.2 การเปรียบเทียบความต้องการของนักศึกษาและอาจารย์ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไป จำแนกตาม ประเภทนักศึกษา กับอาจารย์ คณะที่สังกัดและชั้นปีที่ศึกษา

4.2.1 ผลการเปรียบเทียบของความต้องการของนักศึกษาและอาจารย์ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไป พบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่มีความแตกต่างกัน

4.2.2 ผลการเปรียบเทียบของความต้องการของนักศึกษาและอาจารย์ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไป จำแนกตามคณะที่สังกัด พบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่มีความแตกต่างกัน

4.2.3 ผลการเปรียบเทียบของความต้องการของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไป จำแนกตามจำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา พบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่มีความแตกต่างกัน

ผลสรุปจากการจัดสนทนากลุ่ม (Focus group) ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการศึกษาหลักสูตรทั่วไป ดังนี้

1) ด้านหลักสูตรและเนื้อหาสาระรายวิชา

1. เนื้อหาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปในปัจจุบันต้องตอบโจทย์การพัฒนาให้นักศึกษาให้ได้ครอบคลุม มีการออกแบบรายวิชาตามความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มต่าง ๆ และส่งเสริมการทำงานในอนาคต
2. รายวิชาศึกษาทั่วไปที่นักศึกษาจัดให้จัดวิชาเลือกให้มีความหลากหลาย ให้ตรงกับความสนใจและระดับความรู้ สามารถนำไปต่อยอดในการเรียนวิชาในสาขาวิชาเฉพาะของนักศึกษา
3. ควรเพิ่มเติมรายวิชากลุ่มวิชาทักษะสังคมและชีวิต ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการปรับตัว การควบคุมอารมณ์ ความเข้มแข็งทางจิตใจให้มากยิ่งขึ้น

2) ด้านอาจารย์ผู้สอนวิชาศึกษาทั่วไป

1. อาจารย์ผู้สอนควรลดบทบาทในฐานะผู้ชี้แนะแต่ควรทำหน้าที่เป็น facilitator แนะนำหรือสนับสนุน เพื่อให้กระบวนการคิดของกลุ่มนักศึกษามีความเป็นได้ในการทำงาน
2. อาจารย์ผู้สอนต้องมีการพัฒนาตนเองให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบันอยู่ตลอดเวลา
3. อาจารย์ผู้สอนแต่ละคนอาจควรมีเทคนิคหรือวิธีการสอนที่หลากหลายน่าสนใจ นวัตกรรมต่างๆ ที่ทันสมัยมาใช้ในการสอนและให้อาจารย์ผู้สอนทุกคน แจ้งรายละเอียดหรืออธิบายเนื้อหา วิธีการให้เหมือนกัน รวมทั้งเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็นของนักศึกษา

3) ด้านวิธีสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

1. ควรจัดกลุ่มเรียนที่มีนักศึกษาหลากหลายคณะวิชาเพื่อทำให้เกิดกระบวนการคิดสร้างสรรค์ที่มีความหลากหลาย และทำให้เกิดกระบวนการใหม่ๆ
2. ในรูปแบบการเรียนออนไลน์ทำให้เกิดปัญหาในการจัดการเรียนในกลุ่มวิชาบูรณาการที่เป็นการรวมกลุ่มเพื่อระดมความคิดเห็น ส่วนการจัดทำกิจกรรมในรูปแบบกิจกรรมที่เข้าสู่ชุมชนควรเป็นการเป็นไปตามรายวิชาที่กำหนดในรายวิชาของคณะวิชา
3. การพูดภาษาอังกฤษปัจจุบันมีการนำ Application แปลภาษา มาใช้กันมากขึ้นน่าจะนำการใช้สื่อมาประยุกต์และเสริมการเรียนรู้ให้สะดวก ในการสร้างรูปแบบการจำลองสถานการณ์และให้นักศึกษาได้ฝึกการพูดและการฝึกการสนทนาและการปรับใช้งานเพื่อการเรียนให้มีความน่าสนใจ และเหมาะสมกับนักศึกษายุคปัจจุบัน

4) ด้านทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21

1. ควรมุ่งเน้นความรู้คู่คุณธรรมทักษะชีวิต การคิดวิเคราะห์สร้างสรรค์
2. ควรสอนให้นักศึกษาได้ฝึกคิดวิเคราะห์ ใฝ่เรียนรู้ นำนวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้และสร้างเสริมภาวะผู้นำ
3. ควรเพิ่มรายวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ การค้าขาย การสื่อสารด้านภาษาที่สองและเพิ่มเติมทักษะผู้ประกอบการให้มากยิ่งขึ้น

5) ด้านอาคารสถานที่ สื่อและอุปกรณ์การสอน

1. ควรจัดให้มีเพียงพอและมีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น ในเรื่องเกี่ยวกับ ห้องปฏิบัติการ/สื่อที่ทันสมัย/เทคโนโลยีดิจิทัลและสิ่งสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน ต่างๆ เช่น ระบบไฟฟ้า โต๊ะเก้าอี้ ระบบอินเทอร์เน็ตและคอมพิวเตอร์ที่ทันสมัย
2. ควรจัดให้มีการสนับสนุนด้านโปรแกรมต่าง ๆ ที่ใช้ในการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น เช่น โปรแกรม Canva โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูล ให้นักศึกษาเพิ่มเติมมากยิ่งขึ้น
3. ควรจัดให้มีการพัฒนาห้องสมุดให้เป็น Digital library เพื่อไว้บริการนักศึกษา
4. การจัดการเรียนการสอน ในระบบ e-learning CAS มักมีข้อจำกัดจากการใช้งาน และบางครั้งระบบช้า ไม่รวดเร็ว ควรมีการพัฒนาส่งเสริมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

6) ด้านการวัดและประเมินผล

1. การจัดการในรายวิชาศึกษาทั่วไปที่มีอาจารย์ผู้สอนเป็นจำนวนมาก ควรมีการจัดทำเกณฑ์ประเมินให้ชัดเจน และให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์ในการวัดประเมินผล
2. วิทยาลัยบัณฑิตเอเซียควรมีรูปแบบการประเมินหลักสูตรในรายวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อให้คณะวิชานำข้อมูลประกอบการประเมินประกันคุณภาพประจำปี
3. ควรมีการพัฒนากระบวนการทวนสอบ กระบวนการวัดประเมินผลตามสภาพจริง เครื่องมือวัดประเมินเทคนิคการวัดประเมิน
4. ควรจัดให้มีการวัดประเมินให้หลากหลายและมีการแจ้งเกณฑ์การประเมินผลที่ชัดเจน เกณฑ์การให้คะแนนแต่ละชิ้นงานอย่างละเอียดและแจ้งคะแนนเก็บก่อนสอบ
5. ควรกำหนดแนวทางในการวัดและประเมินผลในแต่ละรายวิชาให้มีความเสมอภาคและยุติธรรมและสามารถตรวจสอบได้

5. อภิปรายผล

5.1 ความต้องการของทั้งนักศึกษาและอาจารย์ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไป พบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ารายวิชาของหลักสูตรศึกษาทั่วไปมีความสอดคล้องตรงต่อความสนใจของผู้เรียน ทำให้นักศึกษามีความกระตือรือร้นในการเรียน สามารถเข้าใจเนื้อหาการเรียนของรายวิชานั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี รวมทั้งหลักสูตรมีการออกแบบวิธีการสอนที่มีความหลากหลายเหมาะสมกับนักศึกษา จัดกิจกรรมที่ช่วยให้นักศึกษาได้ทบทวนความรู้หลังเรียน ซึ่งการมีกิจกรรมขณะมีการเรียนการสอนจะช่วยให้ นักศึกษาไม่รู้สึกเบื่อหน่ายและช่วยให้มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษามากขึ้น สุดท้ายการจัดการเรียนการสอนมีความสอดคล้องและตรงตามวัตถุประสงค์กับรายวิชาในหลักสูตรนั่นเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของรัตนา บุตรดีและอาริษา โคตรเครื่อง (2556) ที่ศึกษาเรื่องความ คาดหวังและความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอน รายวิชามนุษย์กับการเรียนรู้มหาวิทยาลัยศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยมหาสารคามที่พบว่า นักศึกษามีความคาดหวังต่อ 3.1 นักศึกษามีทักษะการแสวงหาความรู้ตลอดชีวิต เพื่อพัฒนาตนเองอย่าง ต่อเนื่อง 3.2 นักศึกษามีทักษะ

การคิดแบบองค์รวม 3.67 0.58 มากหรือเห็นด้วย เฉลี่ยรวม 3.83 0.29 มากหรือเห็นด้วย 4. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ 4.1 นักศึกษามีจิตอาสาและสำนึกสาธารณะ 3.67 0.58 มากหรือเห็นด้วย 4.2 นักศึกษาเป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของสังคมไทยและสังคมโลก 4.00 0.00 มากหรือเห็นด้วย 4.3 นักศึกษามีภาวะผู้นำและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ 4.67 0.58 มากหรือเห็นด้วย เฉลี่ยรวม 4.11 0.38 มากหรือเห็นด้วย 5. ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 5.1 นักศึกษามีทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข 3.33 0.58 ปานกลางหรือเฉยๆ 5.2 นักศึกษาใช้ภาษาในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ 4.00 0.00 มากหรือเห็นด้วย 5.3 นักศึกษาใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างรู้เท่าทัน 4.00 0.00 มากหรือเห็นด้วย เฉลี่ยรวม 3.78 0.19 มากหรือเห็นด้วย การเรียนการสอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านอาจารย์ผู้สอนสอนมีความคาดหวังสูงสุด ด้านการเรียนการสอน และด้านสื่อสนับสนุนการเรียนการสอนตามลำดับ ส่วนด้านที่มีความต้องการของนักศึกษาและอาจารย์ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไป สูงที่สุดคือ **ด้านวิธีสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน** ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าความรู้พื้นฐานของรายวิชาศึกษาทั่วไปในหลักสูตร มีความสอดคล้องกับความต้องการของวิชาเอก/คณะ และนักศึกษาที่เรียนในรายวิชาเอก/คณะ สามารถนำความรู้พื้นฐานที่ได้ จากรายวิชาศึกษาทั่วไป ไปใช้ในการเรียนการสอนได้ เนื่องจากกระบวนการในการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรจะ พบว่า โดยมีคณะกรรมการที่จัดทำหลักสูตร ประกอบไปด้วย คณบดีจากคณะ/ วิทยาลัยมีการเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวทางการพัฒนาและขับเคลื่อนหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป และเสนอข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารและจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปให้สอดคล้องกับความต้องการของวิชาเอก/ คณะ และเนื้อหาสื่อการเรียนการสอนจากผลการวิจัย พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ก็อาจเป็นเพราะว่าสื่อที่ใช้ในการเรียนการสอนมีความน่าสนใจและดึงดูดผู้เรียน อีกทั้งเนื้อหาที่ใช้ ประกอบการจัดทำสื่อการเรียนการสอนมีความทันสมัย ทำให้นักศึกษาเกิดแรงจูงใจในการเรียน เช่น บางรายวิชามีการใช้สื่อการเรียนที่มีการออกแบบเนื้อหา และภาพประกอบ ให้มีสีสันสะดุดตา ไม่เป็นทางการจนเกินไป ซึ่งเหมาะสมกับช่วยวัยของนักศึกษา เป็นต้น และระดับความยากง่ายของเนื้อหา มีความเหมาะสมต่อระดับชั้นปีของผู้เรียน ทำให้นักศึกษาสามารถเข้าใจเนื้อหาบทเรียนที่เหมาะสมกับระดับ ความรู้ของตนเองได้เป็นอย่างดีเช่น ในชั้นปีที่ 1 รายวิชาที่สอนจะเป็นการสอนในระดับพื้นฐานและ ในชั้นปีต่อ ๆ ไปจะเป็นการเพิ่มความยากของเนื้อหาให้เฉพาะเจาะจงมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ สมชาย บุญสุน (2554) ได้ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนของ มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ด้านการใช้สื่อตามความ คิดเห็นของนักศึกษา ผู้สอนมีการใช้สื่อการสอนจำพวก โสตทัศนวัสดุเพื่อสร้างความสนใจอยู่ในระดับมาก ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนได้ง่ายขึ้น และสอดคล้องกับแนวความคิดของวิทยา วาโยและคณะ (2563) ที่กล่าว ไว้ว่า เนื้อหา (Content) เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้การเรียนการสอนบรรลุตามวัตถุประสงค์ เนื้อหาควรมี การออกแบบโครงสร้างตามวัตถุประสงค์ของรายวิชา มีการวางแผนผังรายวิชาเพื่อเป็นระบบนำทาง เชื่อมโยงไปสู่เนื้อหาต่างๆ ในบทเรียน สำหรับข้อความของเนื้อหาควรมีความชัดเจน กระชับ เข้าใจ ง่าย มีการปรับปรุงให้ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้ผู้เรียนศึกษาทำความเข้าใจได้ด้วยตนเองอย่าง เหมาะสม รวมทั้งควรมีการจัดลำดับข้อมูล หัวข้อย่อยต่าง ๆ ให้มีการเชื่อมโยงกัน

5.2 ผลการเปรียบเทียบความต้องการของนักศึกษาและอาจารย์ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไป จำแนกตาม ประเภทนักศึกษากับอาจารย์ คณะที่สังกัดและชั้นปีที่ศึกษา พบว่า ผลการเปรียบเทียบของความต้องการของนักศึกษากับอาจารย์ จำแนกตามคณะที่สังกัดและจำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไป พบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่มีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ก็อาจเป็นเพราะว่า รายวิชาของหลักสูตรมีความสอดคล้องตรงต่อความสนใจของผู้เรียน ทำให้นักศึกษามีความ กระตือรือร้นในการเรียน สามารถเข้าใจเนื้อหาการเรียนของรายวิชานั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี รวมทั้ง หลักสูตรมีการออกแบบวิธีการสอนที่มีความหลากหลายเหมาะสมกับนักศึกษา โดยมีคณะอาจารย์ได้มีส่วนร่วมในการจัดทำให้สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษา ความรู้พื้นฐานของรายวิชาศึกษาทั่วไปในหลักสูตร มีความ สอดคล้องกับ

ความต้องการของวิชาเอก/คณะ และนักศึกษา ที่เรียนในรายวิชาเอก/ คณะ สามารถนำความรู้พื้นฐานที่ได้ จากรายวิชาศึกษาทั่วไป ไปใช้ในการเรียนการสอนได้ และเนื้อหาสื่อการเรียนการสอนจากผลการวิจัย พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะสื่อที่ใช้ในการเรียนการสอนมีความน่าสนใจและดึงดูดผู้เรียน รวมทั้งหลักสูตรศึกษาทั่วไปมีการออกแบบวิธีการสอนที่มีความหลากหลายเหมาะสมกับนักศึกษา จึงทำให้ความต้องการของทั้งนักศึกษาและอาจารย์ จำแนกตามลักษณะต่างๆ ดังกล่าว ไม่มีความแตกต่างกันนั่นเอง

6. เอกสารอ้างอิง

- รัตน บุตริ และอาริษา โคตรเครื่อง. (2556) ความคาดหวังและความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนรายวิชามุขกับ การเรียนรู้ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. *วารสารสาระคาม*, 4(2); 55-70.
- วิทยา วาโย; และคณะ. (2563). การเรียนการสอนออนไลน์ภายใต้สถานการณ์ แพร่ระบาดของไวรัส COVID-19: แนวคิดและการประยุกต์ใช้จัดการเรียนการสอน. *วารสารส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม*, 14(34), (พฤษภาคม- สิงหาคม); 287.
- สมชาย บุญสุน. (2554). *ความพึงพอใจของนิสิตที่มีต่อการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. วิทยานิพนธ์ พธ.ม. (การบริหารการศึกษา). อยุธยา: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัย มหา จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: บริษัท พริกหวาน กราฟฟิค จำกัด. 141.

**แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2**
**Guidelines for Developing Academic Administration with a Professional
Learning Community in Schools under the Office
of Udon Thani Primary Educational Service Area 2**

พัชรินทร์ นวะะสิมา¹, อาคม อึ้งพวง²

Patcharin Nawasima¹, Arkhom Ungpuang²

¹ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

² หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

¹ Master of Education Program in Educational Administration, Northeastern University

² Education Program in Educational Administration, Northeastern University

Corresponding author. Email: girlsutha17@gmail.com

(Received: June 4, 2023; Revised: July 4, 2023; Accepted: July 10, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 และ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 118 แห่ง กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 : 607-610) ในแต่ละโรงเรียนได้กำหนดให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือรักษาการ ครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการและประธานกรรมการสถานศึกษาหรือรักษาการ (กลุ่มละ 1 คน) เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informant) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบตรวจสอบรายการ และแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scales) ใช้คำถามแบบปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา มีความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.905 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลเป็นสถิติพรรณนา โดยวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ตารางความถี่และสังเคราะห์ข้อเสนอแนะ ด้วยตารางความถี่และอธิบายแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 โดยภาพรวม มีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาด้านพบว่า ทุกด้านมีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก มีเพียงด้านการสนับสนุนการเป็นผู้นำร่วมกัน ที่มีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาโดยลำดับค่าเฉลี่ย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับ คือ ด้านการสนับสนุนการเป็นผู้นำร่วมกัน รองลงมา คือ ด้านการเรียนรู้ร่วมกัน และด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคคล ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีเงื่อนไขที่สนับสนุน

2. แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 ได้ข้อสรุปและข้อเสนอแนวทาง 10 แนวทาง คือ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์และค่านิยมร่วมกันมี 2 แนวทาง คือ ผู้บริหารและครู คณะกรรมการสถานศึกษาร่วมกันวางแผนโดยการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู (PLC) เพื่อพัฒนาการบริหารงานวิชาการ และจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 2) ด้านการสนับสนุนการเป็นผู้นำร่วมกัน มี 2 แนวทาง คือ สร้างแรงบันดาลใจ อุดมการณ์และปฏิบัติภารกิจงานร่วมกันอย่างมีเป้าหมายในรูปโครงการ กิจกรรมต่างๆ และผู้บริหารร่วมสร้างให้เกิดภาวะผู้นำร่วมส่งเสริมให้ครูได้แสดงออกด้วยความเต็มใจ เปิดใจ ใส่ใจในงานที่ได้รับมอบหมายร่วมกัน 3) ด้านการเรียนรู้ร่วมกัน มี 2 แนวทาง คือ มีการสนทนาเกี่ยวกับเป้าหมายการดำเนินงานด้วยกิจกรรมที่หลากหลายนำเทคนิคใหม่ๆ มาใช้อย่างสร้างสรรค์ และจัดให้มีการระดมความคิดเห็นหรือการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู (PLC) เพื่อพัฒนาปรับปรุงการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน 3) ด้านการมีเงื่อนไขที่สนับสนุน มี 2 แนวทาง คือ จัดทำปฏิทินการประชุมทิศทางการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน และจัดระบบการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนในโรงเรียน 4) ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคคล มี 2 แนวทาง คือ ครูมีการสร้างองค์ความรู้ร่วมกันเกี่ยวกับการวิจัยเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะในการทำงานและมีวัฒนธรรมในการทำงานที่ช่วยเหลือกันเกื้อกูลดูแลซึ่งกันและกัน

3. ผลการประเมินแนวทางการบริหารงานวิชาการด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 พบว่า มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้ของแนวทางโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การบริหารงานวิชาการ; ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ; แนวทางการบริหารงานวิชาการ

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the desirable state of academic administration with professional learning communities in educational institutions. under the Office of Udon Thani Primary Educational Service Area Office 2 and 2) to study the guidelines for developing academic administration with professional learning communities in educational institutions. under the jurisdiction of Udon Thani Primary Educational Service Area Office 2. The sample group was teachers in educational institutions. 118 schools under the Office of Udon Thani Primary Educational Service Area 2 in the 2022 academic year. The sample size was determined by using the Krejcie & Morgan table (Krejcie & Morgan.1970: 607-610). education or acting Teachers, academic heads, and school chairman or acting teachers (1 per group) were key informants. The research tools were checklists. and a questionnaire about the desirable state of academic administration with professional learning communities in educational institutions. under the Office of Udon Thani Primary Educational Service Area Office 2 is a 5-level rating scale (Rating scales) using open-ended questions about the recommendation of desirable conditions of academic administration with a professional learning community in educational institutions had a reliability value starting from 0.905. The statistics used for data analysis were descriptive statistics. by analyzing with a statistical package Frequency tables and feedback synthesis with a frequency table and a descriptive analysis.

The research results found that

1. Desirable Conditions of Academic Administration with Professional Learning Communities in Educational Institutions Under the Office of Udon Thani Primary Educational Service Area 2, overall, the desirable condition was at a high level. When considering aspects, it was found that all aspects had desirable conditions at a high level. There is only one aspect that supports shared leadership. with the most desirable condition When considering in order of averages, it was found that the aspect with the highest average of 3 order was the aspect of collaborative leadership support, followed by the aspect of collaborative learning. and exchange of knowledge between people, respectively.

2. Guidelines for the development of academic administration with professional learning communities in educational institutions under the Office of Udon Thani Primary Educational Service Area 2 has concluded and proposed 10 approaches as follows: 1) There are 2 approaches in terms of having a shared vision and values: administrators and teachers. The school committee jointly plans by creating a professional learning community (PLC) to develop academic administration. and setting up an atmosphere conducive to learning activities. 2) There are two ways to support joint leadership: ideology and work together with goals in the form of projects, activities, and co-creators to create co-leadership, encouraging teachers to express their willingness, openness, and attention to their joint assignments. 3) Learning Together, there are 2 ways: There is a discussion about operational goals with various activities. bring new techniques used creatively And arrange for brainstorming or creating a professional learning community (PLC) to improve the school's academic administration. develop learning of learners and organize supervision of academic work and teaching and learning in schools. 4) Interpersonal learning exchange, there are 2 approaches: teachers have jointly created a body of knowledge about research to enhance work competency and culture. in working to help each other supportively take care of each other

3. The results of the evaluation of the guidelines for academic administration with professional learning communities in educational institutions. Under the Office of Udon Thani Primary Educational Service Area Office 2 found that the overall appropriateness was at the highest level. and the likelihood of the overall approach was at the highest level.

Keywords: Academic Administration; Professional Learning Community; Guidelines for Developing Academic Administration

1. บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นได้ส่งผลต่อบริบทของโลกให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปจากในอดีต เทคโนโลยีต่างๆ อาทิ ระบบประมวลผลที่ฉลาดขึ้นและมีความเป็นอัตโนมัติ ปริมาณข้อมูลในฐานะข้อมูลที่มีขนาดใหญ่และสามารถนำไปวิเคราะห์ เชิงลึกเพื่อคาดการณ์สถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และโทรศัพท์มีขนาดเล็กลงซึ่งสามารถพกพาและเคลื่อนที่ไปทุกหนแห่งได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในแทบทุกมิติ(สำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์, 2560) จากการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยีสังคม สิ่งแวดล้อม และ การใช้เทคโนโลยีส่งผ่านข้อมูล และ เชื่อมต่อกันอย่างรวดเร็ว

ปัจจัยดังกล่าวส่งผลต่อการวางแผนการจัดการศึกษาในปัจจุบันเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ส่งเสริมความรู้ ความคิด ทักษะ และ ทักษะ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21 ในปัจจุบัน และ เตรียมความพร้อมสำหรับโลกอนาคต การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เท่าทันของการเปลี่ยนแปลงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนทั้งระบบการศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษาของประเทศเท่าทันโลกแห่งอนาคต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา , 2563) การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลัก ในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบของประเทศเพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต การพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตนให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศภูมิภาค การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยให้มีความรู้ความสามารถการปฏิบัติกิจที่เปลี่ยนแปลงสู่อุตสาหกรรม 4.0 และการปรับเปลี่ยนประเทศไปสู่ประเทศไทย 4.0 จะเป็นแรงผลักดันให้ประชากรสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและแหล่งเรียนรู้ที่ไร้ขีดจำกัด สามารถพัฒนาองค์ความรู้ และสร้างปัญญาที่เพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณมีการนำเทคโนโลยีการสื่อสาร และระบบการเรียนรู้แบบเคลื่อนที่มาใช้มากขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

การบริหารงานวิชาการจึงถือเป็นงานหลักของโรงเรียน และเป็นหัวใจของการบริหารจัดการที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องให้ความสำคัญ และดำเนินการให้มีประสิทธิภาพ การจัดการบริหารงานการศึกษาทุกระดับจึงมุ่งให้ความสำคัญกับการบริหารงานวิชาการและการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ สอดคล้องกับการเสริมสร้างผู้เรียนให้มีคุณลักษณะและทักษะสำคัญได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Phetmalaiikul, 2017) สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2557) กล่าวถึงความสำคัญอย่างยิ่งของการพัฒนาระบบบริหารต่าง ๆ ของการศึกษาและวิชาการควบคู่ไปกับการจัดการเรียนรู้ที่รับผิดชอบต่อการพัฒนาคุณลักษณะและทักษะในอนาคต ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาที่กำหนดไว้ อย่างมีประสิทธิภาพของโรงเรียน การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพ จึงเป็นหัวใจหลักสำคัญในการจัดการศึกษาในระดับโรงเรียน ผู้บริหารย่อมต้องผลักดันให้คุณภาพทางวิชาการเป็นการปฏิบัติงานที่จะส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ การพัฒนาทีมงานวิชาการให้เกิดขึ้นในโรงเรียน ตลอดจนการนำกระบวนการบริหารที่ทันสมัย ความเป็นผู้บริหารมืออาชีพ พร้อมทั้งจะขับเคลื่อนภารกิจและขอบข่ายการดำเนินงานวิชาการ เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิผลทางวิชาการในโรงเรียน ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นนวัตกรรมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาผ่านการพัฒนาศักยภาพผู้สอนและนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียน เป็นความร่วมมือร่วมใจกันทางวิชาการของผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาที่มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ร่วมมือกันช่วยเหลือ สนับสนุนและส่งเสริมซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา, 2562) ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC : Professional Learning Community) มีพื้นฐานแนวคิดมาจากภาคธุรกิจเกี่ยวกับความสามารถขององค์กรในการเรียนรู้ (Thompson, Gregg, & Niska, 2004) เป็นการนำแนวคิดองค์กรแห่งการเรียนรู้มา ประยุกต์โดยอธิบายว่า การอุปมาที่เปรียบเทียบให้โรงเรียนเป็น “องค์กร” นั้นน่าจะเหมาะสมและถูกต้อง แท้จริงแล้วโรงเรียน มีความเป็น “ชุมชน” มากกว่าความเป็นองค์กร ซึ่งความเป็น “องค์กร” กับ “ชุมชน” มีความแตกต่างกันที่ความเป็นชุมชน จะยึดโยงภายในต่อกันด้วยค่านิยม แนวคิด และความผูกพัน ร่วมกันของทุกคนที่เป็นสมาชิก ซึ่งเป็นแนวคิดตรงกันข้ามกับ “ความเป็นองค์กร” ที่มีความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในลักษณะที่ยึดตามระดับลดหลั่นกันลงมา มีกลไกการควบคุมและมีโครงสร้างแบบตั้งตัวที่เต็มไปด้วยกฎระเบียบและวัฒนธรรมของการใช้อำนาจเป็นหลัก ในขณะที่ “ชุมชน” จะใช้อิทธิพลที่เกิดจากการมีค่านิยม และวัตถุประสงค์ร่วมกัน เป็นความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกเชิงวิชาชีพมีความเป็นกัลยาณมิตรเชิงวิชาการ และยึดหลักต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน แบบผนึกกำลังกันในการปฏิบัติงานที่มุ่งสู่พัฒนาการเรียนรู้อันสำคัญของผู้เรียนเป็นสำคัญ นอกจากนี้ “องค์กร” ยังทำให้เกิดคุณลักษณะบางอย่างขึ้น เช่นลด

ความเป็นกันเองต่อกันลงมีความเป็นราชการมากขึ้น และถูกควบคุมจากภายนอกให้ต้องรักษาสถานภาพเดิมของหน่วยงานไว้ จึงเห็นว่าถ้ามองโรงเรียนในฐานะแบบองค์กรดังกล่าวแล้วก็จะทำให้โรงเรียนมีความเป็นแบบทางการที่สร้างความรู้สึกระหว่างบุคคลมากยิ่งขึ้นมีกลไกที่บังคับควบคุมมากมายและมักมีจุดเน้นในเรื่องที่เป็นงานด้านเทคนิคเป็นหลักในทางตรงข้ามถ้ายอมรับว่าโรงเรียนมีฐานะแบบที่เป็นชุมชนแล้วบรรยากาศที่ตามมาคือสมาชิกมีความผูกพันต่อกันด้วยวัตถุประสงค์ร่วมมีการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ใกล้ชิดสนิทสนม และเกิดการร่วมสร้างบรรยากาศที่ทุกคนแสดงออกถึงความห่วงหาอาทรต่อกันและช่วยดูแลและสวัสดิภาพร่วมกัน (Sergiovanni, 1994) โดยที่ใส่ใจร่วมกันถึงการเรียนรู้และความรับผิดชอบหลักร่วมกันของชุมชนนั้นคือ พัฒนาการการเรียนรู้ของผู้เรียน ทั้งนี้ ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1980 เป็นต้นมา นักวิชาการศึกษาได้เริ่มต้นการรวมกลุ่มกันโดย มีวัตถุประสงค์เพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน มีการนำผู้รู้จากภายนอกมาสอนหรือฝึกอบรมให้สมาชิกกลุ่มสามารถพัฒนาทักษะการสอนของตนให้ดีขึ้น ต่อมากลุ่มของนักวิชาการศึกษาดังกล่าวได้สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับครูผู้สอนอื่นๆ เพื่อช่วยสร้างความมั่นใจว่าสามารถพัฒนาการสอนที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง กลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้จึงได้ร่วมมือกับผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อร่วมให้การสนับสนุนบุคลากรให้เป็นสมาชิกของชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ กระบวนการดังกล่าวทำให้ PLC ได้รับความนิยมในหลายบริษัท และมีงานวิจัยจำนวนมากที่แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จของ PLC โดยเฉพาะที่นำมาใช้ ทางการศึกษา (Professional Learning Community in Education)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 เนื่องด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารขับเคลื่อนโรงเรียนนั้น เป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพและส่งผลดีต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นการยกระดับการศึกษาทั้งระบบโดยมีหัวใจคือความร่วมมือกันเพื่อการให้บริการทางการศึกษาแก่ผู้เรียน ตอบสนองความต้องการทางการศึกษาแก่ประชาชนในพื้นที่

2. คำถามการวิจัย

2.1 สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 อยู่ในระดับใด

2.2 แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 เป็นอย่างไร

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.1 เพื่อศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2

3.2 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2

3.3 เพื่อประเมินแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2

4. ประโยชน์ที่ได้รับ

4.1 ในด้านวิชาการ เนื่องจากแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 ได้จากการศึกษาวิเคราะห์จากหลายแหล่ง ทั้งจาก

แนวคิดเชิงทฤษฎี ทำให้ได้แนวทางที่มีความเหมาะสม ซึ่งนักวิชาการนักวิจัยหรือผู้บริหารทางการศึกษา ตลอดจนผู้สนใจอาจนำไปเป็นแนวทาง ตั้งต้น เพื่อขยายขอบเขตการศึกษาองค์ประกอบให้กว้างขวางและลึกซึ้งต่อไป

4.2 ในด้านการนำผลการวิจัยไปใช้เป็นผลสืบเนื่องจากประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับดังกล่าวในข้อ 1 ที่ผลจากการวิจัยครั้งนี้จะทำให้ได้แนวทางที่ได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญและเป็นแนวทางที่มีความเหมาะสม ทำให้สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เพื่อการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ รวมทั้งกำหนดนโยบายหรือวางแผนพัฒนาการบริหารงานวิชาการให้เป็นไปอย่างมีทิศทาง มีความเป็นไปได้ และเหมาะสม

5. ขอบเขตของการวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของแนวทางการบริหารงานวิชาการด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ และชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 167 แห่ง

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 118 แห่ง ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan.1970 : 607-610) ในแต่ละโรงเรียนได้กำหนดให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือรักษาการ ครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการและประธานกรรมการสถานศึกษาหรือรักษาการ (กลุ่มละ 1 คน) เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informant)

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ แนวทางการบริหารงานวิชาการด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 ได้แก่ 1. การบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย 1.1 การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น 1.2 การวางแผนงานด้านวิชาการ 1.3 การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา 1.4 การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 1.5 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 1.6 การวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 1.7 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา 1.8 การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ 1.9 การนิเทศการศึกษา 1.10 การแนะแนว 1.11 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา 1.12 การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ 1.13 การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น 1.14 การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุทธศาสตร์ หน่วยงานสถานศึกษาประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา 1.15 การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา 1.16 การคัดเลือกหนังสือแบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา 1.17 การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษางานวิชาการ 2. ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ประกอบด้วย 2.1 การมีวิสัยทัศน์และค่านิยมร่วมกัน 2.2 การสนับสนุนการเป็นผู้นำร่วมกัน 2.3 การเรียนรู้ร่วมกัน 2.4 การมีเงื่อนไขที่สนับสนุน 2.5 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคคล

ระยะที่ 2 การสร้างและประเมินแนวทางการบริหารงานวิชาการด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 โดยใช้วิธีการศึกษาให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสม และความเป็นไปได้ในขั้นตอนนี้มีจำนวน 5 คน ที่มีประสบการณ์ในการทำงานด้านการบริหารการศึกษา อาจารย์ระดับ มหาวิทยาลัย ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา

6. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) เกี่ยวกับอายุ ระดับ การศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scales)

ตอนที่ 3 เป็นคำถามแบบปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานวิชาการด้วยชุมชนแห่งการ เรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2

7. การสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพและรายละเอียด วัตถุประสงค์ของการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาสร้างและพัฒนาเป็นแบบสอบถามสำหรับใช้ในการวิจัย

2. สร้างแบบสอบถามโดยตรวจสอบเนื้อหาของแบบสอบถามให้ครอบคลุมกับนิยามศัพท์เฉพาะ จากนั้นนำไป ให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบแล้วนำมาปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

3. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบ ความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) หากมีข้อแนะนำให้ปรับปรุงแก้ไข จะปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญโดย หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ (Item-objective Congruence Index: IOC) และเลือกข้อ ที่มีค่า IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ส่วนที่มีค่าน้อยกว่า 0.5 นำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ (ล้วน สาย ยศและอังคณา สายยศ.2539: 249) โดยกำหนดให้ เห็นด้วย มีค่าเท่ากับ + 1 ไม่แน่ใจ มีค่าเท่ากับ 0 และไม่เห็นด้วย มีค่า เท่ากับ - 1

4. นำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับโรงเรียน จำนวน 30 แห่งที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อ การหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยใช้วิธีวิเคราะห์หาอำนาจจำแนกรายข้อในแต่ละด้าน โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างรายข้อกับโดยรวม (Item total correlation) ได้ค่าระหว่าง 0.36-0.90 และค่าความเชื่อมั่นราย ด้านและทั้งฉบับด้วย การหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของ Cronbach โดยแบบสอบถามฉบับนี้ มีค่าความเชื่อมั่นที่ 0.905

5. นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้แล้วไปปรับปรุง แล้วนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริง เพื่อนำผลมาวิเคราะห์ ตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานของการวิจัยต่อไป

8. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดขอนแก่น ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการรวบรวมข้อมูล
2. ผู้ศึกษานำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2
3. ผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถาม ตรวจสอบความถูกต้องความครบถ้วนของแบบสอบถาม หลังจากที่ได้ข้อมูลมาแล้ว นำมาดำเนินการกรอกข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประมวลผลต่อไป

9. สรุปผลการวิจัย

9.1 สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 โดยภาพรวม มีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาด้านพบว่า ทุกด้านมีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก มีเพียงด้านการสนับสนุนการเป็นผู้นำร่วมกัน ที่มีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาโดยลำดับค่าเฉลี่ย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับ คือ ด้านการสนับสนุนการเป็นผู้นำร่วมกัน รองลงมา คือ ด้านการเรียนรู้ร่วมกัน และด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคคล ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีเงื่อนไขที่สนับสนุน

9.2 สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 ด้านการมีวิสัยทัศน์และค่านิยมร่วมกัน โดยภาพรวม มีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาโดยลำดับค่าเฉลี่ย พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับ คือ ผู้บริหารและครูมีค่านิยมต่อการบริหารงานวิชาการที่ต้องมีการกำหนดทิศทางและเป้าหมายเพื่อเป็นแนวทางในการทำงานให้สำเร็จอยู่เสนอและผู้บริหารและครูตระหนักถึงความสำคัญของการทำงานในหน้าที่บริหารงานวิชาการของตนเองให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน รองลงมา คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูในโรงเรียนสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน จนทำให้ครูทุกคนมีคุณค่าเมื่อทำงานวิชาการร่วมกันในโรงเรียน และผู้บริหารสร้างแรงบันดาลใจในการทำงานโดยการยอมรับ ยกย่อง ชมเชยครูที่มีผลงานในการบริหารงานวิชาการตามเป้าหมายที่ตั้งไว้เป็นไปแบบต่อเนื่อง ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารและครูร่วมกันกำหนดทิศทางในการบริหารงานวิชาการ

9.3 สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 ด้านการสนับสนุนการเป็นผู้นำร่วมกัน โดยภาพรวม มีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาโดยลำดับค่าเฉลี่ย พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับ คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูทุกคนปฏิบัติหน้าที่ในการบริหารงานวิชาการได้เต็มตามศักยภาพของตนเอง รองลงมา คือ ผู้บริหารสร้างบรรยากาศที่ครูทุกคนสามารถแสดงออกด้วยความเต็มใจและมีอิสระในการบริหารงานวิชาการ และผู้บริหารส่งเสริมให้ครูทุกคนได้มีโอกาสในการเป็นผู้นำในการบริหารงานวิชาการ ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูได้มีการแสดงความคิดเห็นอย่างหลากหลายและเปิดเผยเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจในการบริหารงานวิชาการร่วมกัน

9.4 สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 ด้านการเรียนรู้ร่วมกัน โดยภาพรวม มีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาโดยลำดับค่าเฉลี่ย พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับ คือ ผู้บริหารสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือในการบริหารงานวิชาการของครูตามที่ได้ออกแบบร่วมกัน รองลงมา คือ ผู้บริหารและครูมีการประเมินผลการบริหารงานวิชาการ

ร่วมกัน และผู้บริหารและครูมีการสร้างข้อตกลงในการบริหารงานวิชาการร่วมกัน ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารและครูรับผิดชอบผลการบริหารงานวิชาการร่วมกัน

9.5 สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 ด้านการมีเงื่อนไขที่สนับสนุน โดยภาพรวม มีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาโดยลำดับค่าเฉลี่ย พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับ คือ ผู้บริหารและครูทุกคนในโรงเรียนทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข รองลงมา คือผู้บริหารมีการสนับสนุนอาคาร สถานที่ให้เอื้อต่อการทำงานร่วมกัน และผู้บริหารมีการยกย่องชมเชยครูที่ปฏิบัติหน้าที่เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจอยู่เสมอ ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารมีการสนับสนุนให้ครูมีการใช้สารสนเทศในการบริหารงานวิชาการ

9.6 สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคคลโดยภาพรวม มีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาโดยลำดับค่าเฉลี่ย พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับ คือ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับประสบการณ์ในการบริหารงานวิชาการร่วมกันอย่าง รองลงมา คือ ผู้บริหารและครูมีการบริหารงานวิชาการร่วมกันอย่างสม่ำเสมอและผู้บริหารส่งเสริมให้ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านกิจกรรมการบริหารงานวิชาการอย่างหลากหลาย ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูทุกคนในโรงเรียนได้สะท้อนผลการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

9.7 แนวทางการบริหารงานวิชาการด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 ได้แนวทางสรุปดังนี้

9.7.1 ด้านการมีวิสัยทัศน์และค่านิยมร่วมกัน มี 2 แนวทางคือ ผู้บริหารและครู คณะกรรมการสถานศึกษา ร่วมกันวางแผนโดยการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู (PLC) เพื่อพัฒนาการบริหารงานวิชาการ ศึกษาจากวิสัยทัศน์ภารกิจเป้าหมายและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสถานศึกษา และมีการวิเคราะห์สภาพปัญหา สร้างแนวทาง ดำเนินการแก้ไขจากจุดเล็กๆไปหาจุดใหญ่ โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐาน จัดลำดับความสำคัญในการแก้ปัญหาาร่วมกัน เลือกรวธี การที่เหมาะสม จัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

9.7.2 ด้านการสนับสนุนการเป็นผู้นำร่วมกันมี 2 แนวทางคือ สร้างแรงบันดาลใจ อุดมการณ์และปฏิบัติการกิจกรรมร่วมกันอย่างมีเป้าหมายในรูปโครงการ กิจกรรมต่างๆ และผู้บริหารร่วมสร้างให้เกิดภาวะผู้นำร่วม ส่งเสริมให้ครูได้แสดงออกด้วยความเต็มใจ เปิดใจ ใส่ใจในงานที่ได้รับมอบหมายร่วมกัน

9.7.3 ด้านการเรียนรู้ร่วมกัน มี 2 แนวทางคือ มีการสนทนาเกี่ยวกับเป้าหมายการดำเนินงานด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย นำเทคนิคใหม่ๆ มาใช้อย่างสร้างสรรค์ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นระยะอย่างไม่เป็นทางการ มีการเปิดใจในการทบทวนงานและจัดให้มีการระดมความคิดเห็นหรือการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู (PLC) เพื่อพัฒนาปรับปรุงการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน

9.7.4 ด้านการมีเงื่อนไขที่สนับสนุน มี 2 แนวทางคือ จัดทำปฏิทินการประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจมองเห็นภาพและทิศทางร่วมกันเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน และจัดระบบการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนในโรงเรียน เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงส่งเสริมและพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป

9.7.5 ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคคล มี 2 แนวทางคือ ครูมีการสร้างองค์ความรู้ร่วมกันเกี่ยวกับการวิจัยเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะในการทำงานและมีวัฒนธรรมในการทำงานที่ช่วยเหลือกันเกื้อกูลดูแลซึ่งกันและกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการทำงานด้วยกระบวนการทางวิจัย

9.8 แนวทางการบริหารงานวิชาการด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้ของแนวทางโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

10. อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารงานวิชาการด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาพิจารณา เพื่อให้ทราบสภาพที่แท้จริงที่เป็นไปได้ และสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์จึงอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 โดยภาพรวม มีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาด้านพบว่า ทุกด้าน มีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก มีเพียงด้านการสนับสนุนการเป็นผู้นำร่วมกัน ที่มีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาโดยลำดับค่าเฉลี่ย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับ คือ ด้านการสนับสนุนการเป็นผู้นำร่วมกัน รองลงมา คือ ด้านการเรียนรู้ร่วมกัน และด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคคล ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีเงื่อนไขที่สนับสนุน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความต้องการและความคาดหวังในการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 มาตรา 39 ที่กำหนดให้มีกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้ง 4 ด้าน คือวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารทั่วไป ไปยังสถานศึกษามากที่สุด เพื่อให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนสถานศึกษาชุมชนท้องถิ่น ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กตัญญูตาเจริญณอม (2560) ที่ได้ศึกษา แนวทางการบริหารวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอนโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 พบว่า สภาพที่พึงประสงค์การบริหารวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอนโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ข้อ เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการดำเนินการเรียนการสอน ด้านการจัดสื่อการสอนและเทคโนโลยีด้านการดำเนินงานธุรการของการจัดการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผลการสอน และด้านการเตรียมการจัดการสอน สอดคล้องกับณิรัตน์ อภิวัฒน์วรรณ (2559) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม พบว่า สภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 4 ด้าน และอยู่ในระดับมาก 1 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การส่งเสริม และการพัฒนาครูและการวัดและประเมินผลและสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ ปะนามะทั้ง (2560) ที่ได้ศึกษาแนวทางการดำเนินงานวิชาการด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 พบว่า สภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการ ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ และอยู่ในระดับมาก 2 ข้อ เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่การวางแผนการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้การวัดและการประเมินผล และการเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้

2. แนวทางการบริหารงานวิชาการด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 ได้แนวทางสรุปดังนี้ มีจำนวน 10 แนวทาง ด้านการมีวิสัยทัศน์และค่านิยมร่วมกัน มี 2

แนวทาง ด้านการสนับสนุนการเป็นผู้นำร่วมกัน มี 2 แนวทาง ด้านการเรียนรู้ร่วมกัน มี 2 แนวทาง ด้านการมีเงื่อนไขที่สนับสนุน มี 2 แนวทาง ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคคล มี 2 แนวทาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 มีการขับเคลื่อนกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในเรื่องของการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมาบ้างแล้ว จึงมองแนวทางการขับเคลื่อนเพื่อยกระดับการบริหารงานวิชาการทั้งระบบมากกว่าจำแนกออกเป็นด้านๆของการบริหารงานวิชาการ สอดคล้องกับปาริชาติ เข่งแก้ว (2563) แนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาโดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 2) เพื่อหาแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 3 การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาโดยใช้ กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และข้าราชการครู สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 จำนวน 577 คน ซึ่งได้จากการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ มีความเที่ยง 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) เพื่อหาแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 โดยการจัดประชุมสนทนากลุ่ม ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้ ผู้บริหารการศึกษา อาจารย์จากมหาวิทยาลัย ศึกษานิเทศก์และผู้บริหารสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารสถานศึกษาโดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สภาพการบริหารสถานศึกษาโดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพอยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารทั่วไป รองลงมาคือด้านการบริหารงานบุคคล ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านวิชาการ 2) แนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 คือ 1) ด้านวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำร่วมสร้างให้เกิดภาวะผู้นำร่วมส่งเสริมให้ครูได้แสดงออกด้วยความเต็มใจ เปิดใจ ใส่ใจในงานที่ได้รับมอบหมายร่วมกัน 2) ด้านงบประมาณ ควรกระจายอำนาจความรับผิดชอบให้ครู มีความคล่องตัวในการพัฒนางานระบบข้อมูลสารสนเทศ 3) ด้านการบริหารงานบุคคลควรมีการพูดคุยเกี่ยวกับการปฏิบัติตนภายในสถานศึกษาของกันและกันอย่างเปิดเผยเพื่อกาปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสม 4) ด้านการบริหารทั่วไป ควรกำหนดวิสัยทัศน์และ พันธกิจร่วมกัน ร่วมคิด ร่วมพัฒนางาน ยอมรับความแตกต่างของบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบและประสานงานมีช่องทางการสื่อสารร่วมกัน

11. ข้อเสนอแนะของการวิจัย

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ผลจากการวิจัย พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในสถานศึกษาโดยภาพรวม มีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก ดังนั้น สถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาการบริหารงานวิชาการและทบทวนคุณภาพการศึกษาเพิ่ม โดยผู้บริหารสถานศึกษาต้องสร้างความตระหนักแก่คณะครูและผู้ที่เกี่ยวข้อง ให้ความสำคัญของสมรรถนะครูและทบทวนคุณภาพการศึกษา การสร้างแนวทางหรือวิธีการเพิ่มชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาให้ครอบคลุมภารกิจการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

2. ผลจากการวิจัย พบว่า แนวทางการบริหารงานวิชาการด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความ

เป็นไปได้ของแนวทางโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัด ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาชุมชน แห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาที่ส่งผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยอาจศึกษาในเชิง การหาความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาด้านต่างๆ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดผลต่อเยาวชนชาติต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยโดยใช้ทฤษฎีอื่นซึ่งอาจมีข้อมูลสารสนเทศในมิติอื่น เช่น การวิเคราะห์องค์ประกอบการใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการบริหารสถานศึกษา เป็นต้น
2. ในการหาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกสำหรับงานวิจัยในการจัดสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยควรกำหนดกรอบหรือประเด็นการสนทนาให้ชัดเจนในแต่ละด้าน

12. เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). **แนวทางปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ**. กรุงเทพฯ : ที.เอส.บี. โปรดักส์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551**. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กาญจน์ เรืองมนตรี และธรินธร นามวรรณ. (2554). **การบริหารงานวิชาการและนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้**. มหาสารคาม : อภิชาติการพิมพ์.
- เกษร ทาสีแก้ว. (2554). **ปัญหาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการกลุ่มโรงเรียนสอยดาวบูรพา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์. (2551). **การบริหารงานวิชาการและการนิเทศภายในสถานศึกษา**. (พิมพ์ครั้งที่ 5). ปัตตานี : ฝ่ายเทคโนโลยีทางการศึกษา สำนักงานวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- ตรีโชค กางกั้น. (2552). **สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน. (2561). **การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา**. มหาสารคาม : ตักสิลาการพิมพ์.
- ธัมย์ ภัทรมานิต. (2560). **แนวทางการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำจังหวัดสมุทรปราการ**. วารสาร **อิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา**, 12(2); 445-462.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). **การวิจัยเบื้องต้น**. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ประภาภรณ์ แสงทอง. (2557). **การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5**. วารสาร **อิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา**, 9(3); 679-692.
- มณฑล โรจนสุทัศน์กุล. (2558). **การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเครือข่ายเลเซียน**. วารสาร **อิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา**, 10(1); 368-380; 119
- รัตติยา ทองสินธุ์. (2558). **ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช**. วารสาร **เทคโนโลยีภาคใต้**, 8(2); 91-100.
- รุจิร ภูสาร และจันทราณี สงวนนาม. (2545). **การบริหารหลักสูตรในสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ : บุ๊คพอยท์.

- วนิดา ถิ่นทัพไทย. (2555). **แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่ขาดแคลนครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตาก เขต 2**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ กำแพงเพชร.
- วรารณ อริยธนพล. (2552). **การศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดนครราชสีมา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครราชสีมา.
- วสันต์ ปรีดานันท์. (2553). **การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศรุต บุญโนนแต่. (2558). **แนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่มีประสิทธิผล**. **วารสารบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ อุบลราชธานี**, 15(3); 243-252.
- สุกฤตา เกตานนท์. (2555). **ปัญหาและแนวทางการพัฒนางานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 อำเภอโคกเจริญ กรณีศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อภิชา พุ่มพวง. (2559). **ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อานนท์ คนขยัน, คมสันท์ ขจรปัญญาไพศาล และศักดิ์สิทธิ์ ฤทธิลัน. (2558). **แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดมุกดาหาร**. **วารสารวิชาการแพรวา ภาพลัคน์มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์**, 2(1); 135-151.
- Becker, L. (1991). *Encounter with Sociology the Tern paper* (by) Leonard Becker and Clair Gustafson. Berkeley: The Glendessry Press.
- Brownley, B.S. (2004). *An Ethnographic Case Study of Classroom Learning Environment in a School Once Identified as a High-poverty/High-achieving Urban School*. Dissertation Abstracts International, 65(3), 812-A.
- Cathy, L. (1998). *The development and evaluation of software for teaching reading at primary level*. Thesis Ph.D., Open University (United Kingdom).

การใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการส่งเสริมทักษะการเล่นฟุตบอลให้นักกีฬาฟุตบอล ของวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย จังหวัดขอนแก่น

According to the Four Principles of Iddhipada for Football Skills Promoting for Football
Players of College of Asian Scholars, Khon Kaen Province

พรสุดา ชูช่วย¹, สิรินาถ งามประเสริฐ², วชิรา จันทร์คายโคตร³

Pornsuda Chuchuy¹, Sirinat Ngamprasert², Wachira Chankhaikhot³

^{1,2}หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการธุรกิจกีฬา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

³หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

^{1,2}Bachelor of Business Administration Program in Sports Business Management, College of Asian Scholars

³Bachelor of Business Administration Program in Business Computer, College of Asian Scholars

Corresponding author. Email: pornsuda@cas.ac.th

(Received: November 22, 2023; Revised: January 7, 2024; Accepted: January 14, 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการฝึกทักษะกีฬาฟุตบอลของนักกีฬาฟุตบอล วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย จังหวัดขอนแก่น และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะการเล่นฟุตบอลด้วยหลักอิทธิบาท 4 ของนักกีฬาฟุตบอล วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย จังหวัดขอนแก่น กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักกีฬาผู้เล่นชุดปัจจุบัน และทีมงานประจำสโมสร วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย จำนวน 95 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะการเล่นฟุตบอลด้วยหลักอิทธิบาท 4 ของนักกีฬาฟุตบอล วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย จังหวัดขอนแก่น กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเลือกแบบเจาะจง ใช้การสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เครื่องมือใช้เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และวิเคราะห์เนื้อหาข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์โดยวิธีการตีความแล้วนำเสนอแบบพรรณนา

ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันการฝึกทักษะกีฬาฟุตบอลของนักกีฬาฟุตบอล โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก และสามารถเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยความคิดเห็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การเลี้ยงบอล การรับบอล การส่งบอล และการครองบอล และ 2) ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะการเล่นฟุตบอลด้วยหลักอิทธิบาท 4 ของนักกีฬาฟุตบอล วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย จังหวัดขอนแก่น จากการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการส่งเสริมทักษะการเล่นฟุตบอล 4 ทักษะ ประกอบด้วย การเลี้ยงบอล การครองบอล การรับบอล และการส่งบอล พบว่า การพัฒนาทักษะด้วยฉันทะ (passion) ควรฝึกพัฒนาทักษะให้นักกีฬาเกิดความรักความพึงพอใจ มีความมั่นใจขณะบอลอยู่กับเท้า สร้างบรรยากาศให้นักกีฬารู้สึกดี มีความสุข การพัฒนาทักษะการเล่นด้วยวิริยะ (Grit) ควรพัฒนาทักษะให้นักกีฬาเกิดการฝึกซ้อมซ้ำๆ และสร้างความมั่นใจ ถ้าตัดสินใจแล้วแสดงออกมีความภาคภูมิใจในตัวเองความขยันในการฝึกซ้อมเพื่อเพิ่มขนาดกล้ามเนื้อร่างกายแข็งแรง การพัฒนาทักษะด้วยจิตตะ (focus) พัฒนาให้นักกีฬามีทักษะในการเล่นเป็นทีม มีการเตรียมพร้อมในการซ้อม มีความรับผิดชอบตำแหน่ง ที่ตนเองได้รับมอบหมาย และการพัฒนาทักษะด้วยวิมังสา (monitoring) มีการกำหนดเป้าหมายวางแผนการพัฒนาทุกๆ ด้านอย่างต่อเนื่อง ฝึกคิดวิเคราะห์เพื่อหาสาเหตุข้อบกพร่องต่างๆ เพื่อพัฒนาตนเอง นำมาฝึกซ้อม

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนา; กีฬาฟุตบอล; หลักอิทธิบาท 4

Abstract

The objectives of this research are: 1) to study the current condition football skills training for football athletes Asian Graduate College Khon Kaen Province and 2) to study guidelines for developing football playing skills with the 4 principles of influence of football athletes, College of Asian Scholars, Khon Kaen Province. The sample group includes the current team of athletes and the club team of College of Asian Graduates, 95 people. The tool used is a questionnaire with 5 levels of assessment. Data is analyzed by frequency distribution, percentage, mean, and standard deviation, and phase 2 study of guidelines for developing football playing skills using the 4 principles of influence of football athletes, College of Asian Scholars, Khon Kaen Province. The specific group of informants selected includes: 5 experts gathered information by interviewing and analyze the content of the data obtained from the interviews by interpreting and presenting them descriptively.

The results of the research were found: 1) results of the study of the current conditions of football skill training of football athletes. Overall, it is at a high level. When considering each aspect, it was found that all aspects were at a high level and can be arranged in order of average opinions from highest to lowest, including dribbling, receiving the ball, passing the ball, and possession of the ball and 2) results of study of guidelines for developing football playing skills using the 4 principles of influence of football athletes of College of Asian Scholars, Khon Kaen Province consists of 4 skills: 1) dribbling the ball, 2) controlling the ball, 3) receiving the ball, and 4) passing the ball. It was found that developing skills with passion, athletes should practice developing skills to create love and satisfaction, have confidence while the ball is at your feet, create an atmosphere for athletes to feel good and happy. Developing the skill of playing with grit should develop the skill of the athlete through repeated practice and build confidence Courage to make decisions, dare to express yourself, have pride in yourself, diligence in training to increase muscle size, strong body. Developing skills with focus there is preparation for rehearsal, have responsibility for the position that one has been assigned and developing skills with monitoring, setting goals and plans for every development. continuous side practice analytical thinking to find causes and solutions to develop yourself, bring it to practice.

Keywords: Development guidelines; football sports; Iddipada 4 principles

1. บทนำ

การปฏิรูปประเทศด้านวัฒนธรรม กีฬา แรงงาน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มีขอบเขตครอบคลุมทั้งในเรื่อง การนำหลักธรรมทางศาสนาใช้ในการพัฒนาจิตใจ ปัญญาและการพัฒนาประเทศ มรดกทางวัฒนธรรม เอกลักษณ์ที่สั่งมา ของชาติ การส่งเสริมและพัฒนาการกีฬาเพื่อสุขภาพ พร้อมนำมาใช้เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและความเป็นเลิศ การส่งเสริม การมีงานทำการคุ้มครองแรงงานให้มีความปลอดภัยสุขอนามัย รายได้และสวัสดิการที่ดี การประกันสังคม การพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ในด้านความมั่นคง สุขภาพ และปัจจัยในการดำรงชีวิต ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่า แต่ละมิติล้วนมีความเชื่อมโยงกัน และสามารถทำให้เกิดการหลอมรวมนำไปสู่เป้าหมายการพัฒนาคนในชาติให้มีความเข้มแข็ง บนพื้นฐานของเศรษฐกิจที่พอ

เพียงแต่มีความเข้มแข็งมั่นคงโดยมีวัฒนธรรมเป็นพื้นฐานของการสะท้อนความเป็นชาติ ที่ต้องผสานกับความเข้าใจในอิทธิพลและบริบทของกระแสโลกเพื่อให้เกิดความสมดุลทั้งสองส่วน อีกทั้งยังรวมถึงการสร้างสังคมบนฐานของคุณธรรมจริยธรรมร่วมกับกีฬาและการออกกำลังกายที่จะช่วยสร้างผลลัพธ์สำคัญสองส่วนคือ สุขภาพที่ดีและการสร้างทัศนคติพึงประสงค์ ไม่ว่าจะเป็นการสร้างเคารพ (Respect) ทั้งต่อผู้อื่นตนเอง และกฎกติกาของสังคม ด้านมิตรภาพ (Friendship) ที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและระหว่างองค์กรและด้านความเป็นเลิศ (Excellence) ที่หลายชีวิตจำกัดของมนุษย์ ภายใต้แนวคิดเร็วขึ้น สูงขึ้น แข็งแรงขึ้น และเรื่องแรงงาน คือ การพัฒนากำลังแรงงาน (Supply) ให้มีคุณภาพ และมีความสามารถเป็นผู้ประกอบการเอง เพื่อสร้างผลผลิตให้ประเทศและนำมาซึ่งความมั่นคงทั้งของตนเอง สังคม ร่วมกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อเป็นการเติมเต็มการพัฒนา และส่งเสริมในมิติอื่น ๆ สำหรับคนทุกกลุ่มทุกช่วงวัยตั้งแต่แรกเกิด ในทุกภาคส่วน และทุกพื้นที่เพื่อให้ได้รับการพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุด มีความสุขของแต่ละคน มีสมรรถนะสอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 เตรียมความพร้อมสู่ความเป็นเลิศนำไปสู่การเติบโตและสร้างความมั่นคงในชีวิตได้อย่างยั่งยืน สามารถเป็นที่พึ่งของตนเอง และสังคมจนวาระสุดท้ายของชีวิตเพื่อเป็นการลดภาระแก่สังคม และครอบครัวและลดระยะเวลาให้สั้นที่สุดที่ต้องอาศัยผู้อื่นคำจุนดูแล (คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านวัฒนธรรม กีฬา แรงงานและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์, 2563)

กีฬา มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ทั้งในด้านสุขภาพพลานามัยและด้านจิตใจเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้ประชาชนสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง ครอบครัวชุมชน และสังคม นำไปสู่การมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ กีฬานำไปใช้เป็นเครื่องมือเพื่อสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชนในประเทศที่พัฒนาแล้วทั่วโลกจะอาศัยกระบวนการของกีฬาเพื่อสร้างการมีส่วนร่วม เพื่อสร้างเครือข่ายชุมชน ตลอดจนการสร้างจิตสำนึกในการดำรงชีวิตที่มีคุณธรรม มีวินัย และมีความรับผิดชอบต่อนานาชาติ เคารพในสิทธิของตนเองและผู้อื่น เป็นรากฐานที่ดีของสังคม องค์กรของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกรวมทั้งองค์กรระหว่างประเทศจึงได้สนับสนุนให้มีการใช้ในการเล่นกีฬา การออกกำลังกาย และนันทนาการ เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชากรของประเทศตน (กษพรณ มณีวงศ์, 2562) ปัจจุบันการกีฬา และการออกกำลังกายได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของการดำรงชีวิตการที่ประชาชนและเยาวชนส่วนใหญ่เห็นความสำคัญของการออกกำลังกาย และกีฬานั้น ส่วนหนึ่งเกิดจากการสนับสนุน และการส่งเสริมจากภาครัฐ ซึ่งเห็นได้จากการจัดตั้งกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาขึ้น เพื่อดำเนินนโยบายในการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาการกีฬาของชาติ (จักรพันธ์ ทิพย์โอฬาร, 2564) ซึ่งมีความสอดคล้องกับการปฏิรูปประเทศด้านวัฒนธรรม กีฬา แรงงาน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ กับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) ได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ (คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านวัฒนธรรม กีฬา แรงงาน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์, 2565) เกี่ยวกับการเสริมสร้างศักยภาพการกีฬาในการสร้างคุณค่าทางสังคม และพัฒนาประเทศ ได้แก่ การส่งเสริมการออกกำลังกายและกีฬาสู่พื้นฐานให้กลายเป็นวิถีชีวิต การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการ การส่งเสริมกีฬาเพื่อพัฒนาสู่ระดับอาชีพ และการพัฒนาศักยภาพด้านการกีฬา และนันทนาการเพื่อรองรับการเติบโตของอุตสาหกรรมกีฬา ดังนั้น การปฏิรูปประเทศด้านวัฒนธรรม กีฬา แรงงาน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จึงถือเป็นกระบวนการสำคัญ ที่จะก่อให้เกิดฐานรากที่แข็งแรง คือ การพัฒนาที่มีคนเป็นศูนย์กลาง โดยให้ความสำคัญกับการเตรียม และพัฒนาสมรรถนะคนทั้งเรื่องความรู้ ทักษะ คุณลักษณะ และสุขภาพกายและใจที่แข็งแรงส่งเสริมการมีชีวิตที่มั่นคงบนพื้นฐานของความเสมอภาค รวมถึงการสร้างความเข้าใจในรากเหง้าความเป็นไทย และการเปลี่ยนไปของโลก ซึ่งถือว่าเป็นส่วนรากแก้วที่สำคัญในการนำไปสู่เป้าหมายการพัฒนาของประเทศตามที่ตั้งไว้

กีฬาฟุตบอลเป็นกีฬาสมัยใหม่ที่ได้รับการนิยมนิยมจากผู้คนไปทั่วทุกมุมโลก มีการแพร่กระจายออกจากสหราชอาณาจักรตามการล่าอาณานิคมไปหลายทวีปทั่วโลกเป็นในลักษณะของการพักผ่อนหย่อนใจอย่างหนึ่งของกลุ่มคนในชนชั้นต่าง ๆ เมื่อมีการพัฒนาเศรษฐกิจที่ต้องการขยายกำลังการผลิตโดยใช้แรงงาน เครื่องจักร จนเกิดเวลางานกับเวลาว่าง

ในช่วงศตวรรษที่ 17 การหากิจกรรมทำระหว่างการทำงาน และเวลาว่างเพื่อความพักผ่อนหย่อนใจ เพื่อความบันเทิงของชนชั้นแรงงานที่ได้ใช้แรงออกกำลังกาย มีการแข่งขันจนกลายเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งขึ้นมาได้ (กรุงเทพฯ นพรัตน์, 2563) สอดคล้องกับชัยพิพัฒน์ นิสิตธิชัย (2564) ได้กล่าวว่า กีฬาฟุตบอลนับได้ว่าเป็นกีฬายอดนิยมของไทยและของคนทั่วโลก ซึ่งการที่คนเราจะประสบผลสำเร็จในการเป็นนักกีฬาฟุตบอลได้นั้นนอกจากความมุ่งมั่น และการมีสุขภาพกายใจที่แข็งแรงแล้ว ยังจะต้องอาศัยปัจจัยหลายๆด้านประกอบอีกด้วยนักกีฬาฟุตบอลเป็นความใฝ่ฝันของนักเรียนในแต่ละโรงเรียนอีกหลายๆคน ที่ต้องการเป็นตัวแทนของโรงเรียนที่ตัวเองกำลังศึกษาอยู่ ซึ่งอาจมีเป้าหมายแตกต่างกัน เช่น อาจเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ หรือเพื่อเป็นการออกกำลังกายให้เป็นผู้มีสุขภาพแข็งแรง หรือเพื่อเป็นจุดเด่นให้คนอื่นสนใจ แต่ท้ายสุดของเป้าหมายเหล่านั้นก็เพียงต้องการเป็นผู้ชนะในเกมกีฬาฟุตบอลนั่นเอง และสารัช ชันิศาสตร์ (2564) ได้กล่าวว่ากีฬาฟุตบอลถือเป็นกีฬายอดนิยมที่ทุกคนสามารถเรียนรู้และใช้พัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ ซึ่งสามารถเล่นได้ทุกเพศทุกวัย และผู้คนให้ความสนใจและติดตามจากทั่วโลกฟุตบอลเป็นกีฬาที่มีจุดเด่นในด้านความสนุกสนาน ตื่นเต้น เร้าใจ ให้ความบันเทิงแก่ผู้ชมจนสามารถดึงดูดให้ทุกสายตาส่งมาที่เกมการแข่งขันได้ อีกทั้งยังมีช่องทางในการรับชมที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ โดยในปัจจุบันฟุตบอลยังกลายเป็นธุรกิจสำคัญที่ทำกำไรได้อย่างมหาศาลจึงมีการแข่งขันกันพัฒนาศักยภาพทั้งในระดับประเทศ สโมสร หรือแม้กระทั่งตัวนักกีฬาเองเพื่อเป้าหมายหนึ่งเดียวคือความสำเร็จและถ้วยรางวัล

การจัดการเรียนรู้อาชีพฟุตบอลให้นักกีฬาโดยมีการบูรณาการ การฝึกทักษะและวิชาการวิชาฟุตบอลตามแนวพุทธศาสนา ซึ่งเป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์กับวิธีการที่มุ่งเน้นการพัฒนาบุคคลให้รอบคอบ รอบด้านและครอบคลุมทุกกระบวนการพัฒนา ความมุ่งหมายของการศึกษาทางฝ่ายโลก เพื่อให้ให้นักกีฬามีความรู้ที่ได้จากการฝึกซ้อมนำไปเป็นพื้นฐานสู่การเป็นนักฟุตบอลอาชีพ หรือเพื่อเลื่อนสถานะภาพทางสังคมให้สูงขึ้น ส่วนการศึกษาตามวิถีพุทธนั้นมุ่งเพื่อพัฒนาศักยภาพให้รู้จักปฏิบัติต่อโลกและชีวิตได้อย่างถูกต้อง เนื่องจากมนุษย์อยู่ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสังคมมนุษย์ นอกจากต้องเผชิญกับสิ่งแวดล้อมภายนอกที่บีบคั้นด้วยการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา และการดำรงอยู่ของร่างกาย จึงต้องเรียนรู้การปฏิบัติต่อโลกและชีวิตอย่างถูกต้องการศึกษาตามแนววิถีพุทธถือว่าการเรียนรู้จริง ได้ผลจริง ต้องปฏิบัติจริง ภาควิปฏิบัติเป็นเรื่องของการฝึกฝนอบรมกายและจิตใจ เรียกว่า อิทธิบาท ซึ่งอิทธิบาท คือ ฐานหรือหนทางสู่ความสำเร็จ หรือเครื่องมือทำให้ถึงความสำเร็จทางแห่งความสำเร็จ คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมายประกอบด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา รวมเรียกว่า อิทธิบาท 4 หรือหลักธรรม 4 ประการ และหลักธรรมทั้ง 4 ประการนี้มีความสัมพันธ์กันและมีความต่อเนื่องกันเป็นอย่างดี

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักธรรมสำหรับพระพุทธศาสนาที่นำมาใช้ในการฝึกทักษะ สติ สมาธิ ในการเล่นฟุตบอล คือ อิทธิบาท 4 ประกอบด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และ วิมังสา ซึ่งการทำงาน หรือกิจกรรมต่าง ๆ เราต่างก็เฝ้าหาทฤษฎีแห่งความสำเร็จมากมาย มาใช้แก้ปัญหาและหาหนทางเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน หรือการใช้ชีวิตประจำวัน หลักธรรมที่ว่าคือ อิทธิบาท 4 ซึ่งเป็นธรรมะที่นำไปสู่ความสำเร็จ อธิบาย ศรีเปะบัว (2566) กล่าวถึง ฉันทะ คือ ความรักความพอใจในงาน เพราะฉะนั้นจึงต้องสำรวจตนเองก่อนว่า มีความชอบหรือศรัทธาทางด้านใด แล้วมุ่งไปในเส้นทางนั้น วิริยะ คือ ความขยันหมั่นเพียรกับงานที่มี งานทุกอย่างจะสำเร็จได้ต้องอาศัยความขยันหมั่นเพียร ความวิริยะจึงเป็นเครื่องมืออีกอย่างหนึ่งที่จะนำไปสู่ความสำเร็จได้ จิตตะ คือ เอาใจใส่รับผิดชอบกับงานที่ทำ จิตใจที่จดจ่อกับงานล้วนเกิดผลดีต่องานที่ทำจิตตะเป็นธรรมะที่แสดงถึงสติ ความรอบคอบและความรับผิดชอบที่จะตามมา จิตตะจึงมีความสำคัญในการทำงานโดยไม่วกแวกออกไปนอกกลุ่มนอกทาง และวิมังสา คือ การพิจารณาพิเคราะห์และใช้ปัญญาตรวจสอบงาน การพิจารณาพิเคราะห์ หมายความว่าทำงานด้วยปัญญา ด้วยสมองคิด ไม่ใช่สักแต่ว่าทำ จะเห็นได้ว่า หากเรานำอิทธิบาท 4 มาปรับใช้ในการทำงาน หรือกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน รักงานที่ทำ ขยันทำงาน รับผิดชอบงาน และรู้จักไตร่ตรองให้ถี่ถ้วน ทางแห่งความสำเร็จก็คงไม่เกินเอื้อม สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2561) กล่าวว่า นอกจากการที่จะมีความไม่สันโดษ และสันโดษที่ถูกต้องแล้ว

เพราะฉันทะทำให้ใจมาอยู่กับงาน สิ่งที่ทำ สิ่งที่เป็นเป้าหมาย ทำให้เกิดจิตใจฝักใฝ่ เมื่อใจฝักใฝ่ก็ทำงานด้วยความแน่วแน่มั่นจรัสจึงสภาพที่จิตแน่วแน่มั่นอยู่กับสิ่งที่กระทำนั้น เราเรียกว่าเป็นสมาธินั่นเอง

จากความเป็นมา และความสำคัญดังที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการส่งเสริมทักษะการเล่นฟุตบอลให้นักกีฬาฟุตบอล ของวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย จังหวัดขอนแก่น เพื่อเป็นข้อมูลให้หน่วยงานวิทยาลัยที่เกี่ยวข้อง และผู้ที่สนใจในกีฬาฟุตบอลสามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

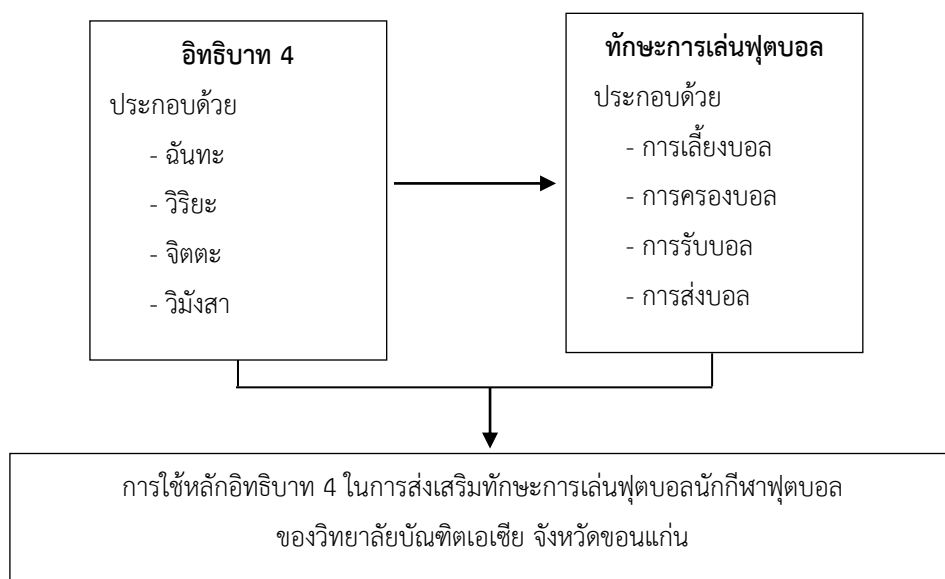
2. วัตถุประสงค์การวิจัย (Objective)

2.1 ศึกษาสภาพปัจจุบันการฝึกทักษะกีฬาฟุตบอลของนักกีฬาฟุตบอล วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย จังหวัดขอนแก่น

2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะการเล่นฟุตบอลโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 นักกีฬาฟุตบอล วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย จังหวัดขอนแก่น

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

จากแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยนำมาสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย การใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการส่งเสริมทักษะการเล่นฟุตบอลให้นักกีฬาฟุตบอล ของวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย จังหวัดขอนแก่น ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

4.1.1 ประชากร

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักกีฬาผู้เล่นชุดปัจจุบัน และทีมงานประจำสโมสร วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย จำนวน 116 คน จำแนกเป็น นักกีฬาผู้เล่นชุดปัจจุบัน จำนวน 99 คน และทีมงานประจำสโมสร วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย จำนวน 17 คน

4.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักกีฬาผู้เล่นชุดปัจจุบัน และทีมงานประจำสโมสร วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย จำนวน 95 คน ในการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง จำแนกเป็น นักกีฬาผู้เล่นชุดปัจจุบัน จำนวน 79 คน และทีมงานประจำสโมสร วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย จำนวน 16 คน ผู้วิจัยการกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan) การประมาณค่าสัดส่วนของประชากรและกำหนดให้สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร เท่ากับ 0.5 ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับความเชื่อมั่น 95% และจำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ

4.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะการเล่นฟุตบอลด้วยหลักอิทธิบาท 4 ของนักกีฬาฟุตบอล วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย จังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วยทีมงานประจำสโมสรฟุตบอลขอนแก่น จำนวน 5 คน ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารสโมสร จำนวน 2 คน และ 2) ทีมงานผู้ฝึกสอนชุดใหญ่ จำนวน 3 คน

4.3 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตด้านเนื้อหาได้แก่ หลักอิทธิบาท 4 ประกอบด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และ วิมังสาแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ตลอดจนแนวคิดเกี่ยวกับกีฬาฟุตบอล และทักษะ 4 ด้าน คือ 1) การเลี้ยงบอล 2) การครองบอล 3) การรับบอล และ 4) การส่งบอล

5. วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มุ่งเน้นที่จะศึกษาการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการส่งเสริมทักษะการเล่นฟุตบอลนักกีฬาฟุตบอลของวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย จังหวัดขอนแก่น ครั้งนี้ มีวิธีการดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัย แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันทักษะการเล่นฟุตบอลด้วยหลักอิทธิบาท 4 ของนักกีฬาฟุตบอล วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย จังหวัดขอนแก่น

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับทักษะการเล่นฟุตบอลด้วยหลักอิทธิบาท 4 ของนักกีฬาฟุตบอล วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย จังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) และแบบมาตราส่วนประมาณค่าที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยการสังเคราะห์จากเอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันการฝึกทักษะกีฬาฟุตบอลของนักกีฬาฟุตบอล วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย จังหวัดขอนแก่น เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยมีคำถามครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันการฝึกทักษะกีฬาฟุตบอลของนักกีฬาฟุตบอล 4 ด้าน คือ 1) ฉันทะ 2) วิริยะ 3) จิตตะ และ 4) วิมังสา โดยเกณฑ์ระดับคะแนน ดังนี้

- 5 หมายถึง มีการฝึกทักษะในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีการฝึกทักษะในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีการฝึกทักษะในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีการฝึกทักษะในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีการฝึกทักษะในระดับน้อยที่สุด

เกณฑ์การตีความของการแสดงความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งจะนำคะแนนที่ได้รับจากการประเมินแบบสอบถามสภาพปัจจุบันการฝึกทักษะกีฬาฟุตบอลของนักกีฬาฟุตบอล วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย จังหวัดขอนแก่น มาคำนวณหาคะแนนเฉลี่ยเพื่อทำการประเมินตามเกณฑ์ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

คะแนนเฉลี่ย 4.51 – 5.00 มีความคิดเห็น/เห็นด้วย มากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51 – 4.50 มีความคิดเห็น/เห็นด้วย มาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.50 มีความคิดเห็น/เห็นด้วย ปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51 – 2.50 มีความคิดเห็น/เห็นด้วย น้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.50 มีความคิดเห็น/เห็นด้วย น้อยที่สุด

1.2 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย

การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1.2.1 ศึกษาค้นคว้าเอกสารแนวคิดหลักการทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัจจุบันการฝึกทักษะกีฬาฟุตบอลของนักกีฬา จากเอกสารตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาประกอบเป็นแนวความคิดแล้วสร้างแบบสอบถามภายใต้กรอบแนวคิด

1.2.2 ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างแบบสอบถามประเภทต่าง ๆ จากหนังสือและศึกษาแบบสอบถามงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องพร้อมกำหนดรูปแบบและขอบเขตของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.2.3 กำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัยรวมถึงศึกษาองค์ประกอบประเด็นเนื้อหาและโครงสร้างของแบบสอบถาม และปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัจจุบันการฝึกทักษะกีฬาฟุตบอลของนักกีฬาฟุตบอล

1.2.4 ศึกษาการสร้างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าของ Best and Khan (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2550)

1.2.5 กำหนดรูปแบบข้อคำถามโดยข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

1.2.6 สร้างแบบสอบถามฉบับร่างตรวจสอบความถูกต้องครอบคลุมลักษณะที่ต้องการวัด การใช้ภาษาที่ชัดเจนไม่คลุมเครือ และปรับปรุงแก้ไขก่อนเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะอีกครั้ง

1.2.7 นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้องจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมความถูกต้องด้านภาษาที่ใช้และข้อเสนอแนะโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Objectives Congruent: IOC) โดยกำหนดค่า

+1 เมื่อแน่ใจว่า ข้อคำถามนั้น สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

0 เมื่อไม่แน่ใจว่า ข้อคำถามนั้น สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

-1 เมื่อแน่ใจว่า ข้อคำถามนั้น ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

ทั้งนี้ ผลการวิเคราะห์ในการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของข้อคำถามพบว่า ข้อคำถามมีค่าตั้งแต่ 0.60 - 1.00 ซึ่งแสดงว่าข้อคำถามทุกข้อคำถาม มีความสอดคล้องกับกับนิยามเชิงปฏิบัติการและวัตถุประสงค์การวิจัยสามารถนำไปสร้างเป็นแบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ได้

1.2.8 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญแล้วนำไปทดลอง (Try Out) จำนวน 20 คน จากสโมสรมอดินแดง จังหวัดขอนแก่น ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อโดยใช้วิธี Item-Total Correlation ได้ค่าระหว่าง 0.28–0.62 และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability)

1.2.9 คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าสอดคล้องของเนื้อหาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ทั้งฉบับโดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach)

1.2.10 นำแบบสอบถามจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

2.1 ขอหนังสือจากคณะฯ เพื่อขอความอนุเคราะห์การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยถึงผู้บริหารสโมสรฟุตบอลวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย จังหวัดขอนแก่น

2.2 ผู้วิจัยส่งหนังสือจากคณะฯ ไปยังผู้บริหารสโมสรฟุตบอลวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย จังหวัดขอนแก่น ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความอนุเคราะห์การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย

2.3 ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์ ผู้บริหารทีมฟุตบอลฯ ในการส่งแบบสอบถามไปให้กลุ่มตัวอย่างเพื่อทำการประเมินและให้ข้อมูล

3. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปโดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

3.1 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบจากนั้นนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

3.1.1 วิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอเป็นตารางประกอบความเรียงท้ายตาราง

3.2.1 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เกี่ยวกับระดับสภาพปัจจุบันการฝึกทักษะกีฬาฟุตบอลของนักกีฬาฟุตบอล วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย จังหวัดขอนแก่น โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะการเล่นฟุตบอลโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 นักกีฬาฟุตบอล วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย จังหวัดขอนแก่น

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างประเด็นคำถามเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการเล่นฟุตบอลโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 นักกีฬาฟุตบอล วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย จังหวัดขอนแก่น

1.2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมเป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีการเตรียมข้อคำถามไว้เรียบร้อยแล้ว

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการขอหนังสือแนะนำตัวจากจากคณะฯ เพื่อขอความอนุเคราะห์การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยถึงผู้บริหารสโมสรฟุตบอลวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย จังหวัดขอนแก่น เพื่อขอความร่วมมือไปยังผู้ให้สัมภาษณ์ ทั้ง 5 คน ที่ได้กำหนดไว้โดยขออนุญาตสัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการเล่นฟุตบอลโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 นักกีฬาฟุตบอล วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย จังหวัดขอนแก่น

2.2 ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ทั้ง 5 คน

2.3 ในการสัมภาษณ์แต่ละครั้งผู้วิจัยทำการจดบันทึกและบันทึกเสียงไว้ทุกครั้งโดยขออนุญาตในการบันทึกก่อนทำการบันทึก

3. ข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์โดยวิธีการตีความ และสร้างข้อสรุปซึ่งดำเนินการดังนี้

3.1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลในแบบสัมภาษณ์อีกครั้งเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง และเชื่อถือได้

3.2 ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์การสัมภาษณ์การพัฒนาทักษะการเล่นฟุตบอลโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 นักกีฬาฟุตบอล วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย จังหวัดขอนแก่นและนำเสนอโดยการพรรณนา

6. ผลการวิจัย

6.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันการฝึกทักษะกีฬาฟุตบอลของนักกีฬา

6.1.1 ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 95 คน เมื่อจำแนกตามเพศชาย จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 100 จำแนกตามอายุ ต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 18.89 และอายุ 20 – 25 ปี จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 66.45 จำแนกตามระดับการศึกษา ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 29.47 และปริญญาตรี จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 70.53 จำแนกตามตำแหน่งผู้เล่นในปัจจุบัน ผู้รักษาประตู จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3.16 กองหน้า จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 23.16 กองหลัง จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 17.89 แนวซ้ายและขวา จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 9.46 กองกลาง จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 27.37 เซ็นเตอร์ จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 9.46 และทีมงานประจำทีมกีฬาฟุตบอล จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 9.46

6.1.2 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันการฝึกทักษะกีฬาฟุตบอลของนักกีฬาฟุตบอล โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก และสามารถเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยความคิดเห็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การเลี้ยงบอล การรับบอล การส่งบอล และการครองบอล ตามลำดับ

6.1.3 สภาพปัจจุบันการฝึกทักษะกีฬาฟุตบอลของนักกีฬาฟุตบอล วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย จังหวัดขอนแก่น การเลี้ยงบอลโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้อมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก สามารถเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ นักกีฬาสามารถเลี้ยงบอลด้วยข้างเท้าด้านนอก นักกีฬาสามารถเลี้ยงบอลด้วยข้างเท้าด้านใน นักกีฬามีทักษะในการเลี้ยงบอล นักกีฬาเลี้ยงบอลด้วยความเร็วตามเวลาที่กำหนดได้ นักกีฬาสามารถเลี้ยงบอลผ่านสิ่งกีดขวางที่กำหนดได้ นักกีฬาสามารถเลี้ยงสลับเท้าซ้าย-ขวาได้ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคม โดยการแสดงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เสียสละทรัพย์สินหรือแรงงานของตนต่อส่วนรวม ตามลำดับ

6.1.4 สภาพปัจจุบันการฝึกทักษะกีฬาฟุตบอลของนักกีฬาฟุตบอล วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย จังหวัดขอนแก่น การครองบอล โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้แก่ นักกีฬามีทักษะในการครองบอล นักกีฬามีการคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา ในการครองบอล และนักกีฬาสามารถครองบอลได้ จนถึงเป้าหมายที่กำหนด นักกีฬาสามารถครองบอลได้ดี และนักกีฬาเลือกทักษะการครองบอล ได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ตามลำดับ

6.1.5 สภาพปัจจุบันการฝึกทักษะกีฬาฟุตบอลของนักกีฬาฟุตบอล วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย จังหวัดขอนแก่น การรับบอลโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้แก่ นักกีฬาสามารถรับบอลด้วยข้างเท้าด้านใน นักกีฬาสามารถรับบอลด้วยการพักอก และนักกีฬามีการคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหาในการรับบอล

นักกีฬามีทักษะในการรับบอลที่ดี นักกีฬาสามารถรับบอลด้วยข้างเท้าด้านนอก นักกีฬาสามารถรับบอลด้วยหลังเท้า และนักกีฬาสามารถใส่ศีรษะในการรับบอล ตามลำดับ

6.1.6 สภาพปัจจุบันการฝึกทักษะกีฬาฟุตบอลของนักกีฬาฟุตบอล วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย จังหวัดขอนแก่น การส่งบอล โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้แก่ นักกีฬามีความสามารถส่งบอลด้วยข้างเท้าด้านใน นักกีฬาสามารถส่งบอลไปยังเป้าหมายที่กำหนดให้ และนักกีฬาสามารถส่งบอลไปยังเป้าหมายที่กำหนดให้ นักกีฬามีทักษะในการส่งบอลที่ดี นักกีฬาแสดงลักษณะท่าทาง ในการส่งบอล ที่ถูกต้อง นักกีฬามีความแม่นยำในการส่งบอลให้กับเพื่อนร่วมทีม นักกีฬาสามารถส่งบอลไปยังเป้าหมายได้ด้วยความเร็ว นักกีฬาสามารถส่งบอลด้วยหลังเท้า และนักกีฬาสามารถส่งบอลด้วยข้างเท้าด้านนอก ตามลำดับ

6.2 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะการเล่นฟุตบอลด้วยหลักอิทธิบาท 4 ของนักกีฬาฟุตบอล วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย จังหวัดขอนแก่น

ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะการเล่นฟุตบอลด้วยหลักอิทธิบาท 4 ของนักกีฬาฟุตบอล วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย จังหวัดขอนแก่น จากการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการส่งเสริมทักษะการเล่นฟุตบอล 4 ทักษะ ประกอบด้วย การเลี้ยงบอล การครองบอล การรับบอล และการส่งบอล พบว่า การพัฒนาทักษะด้วยฉันทะ ควรฝึกพัฒนาทักษะให้นักกีฬาเกิดความรักความพึงพอใจ มีความมั่นใจขณะบอลอยู่กับเท้า สร้างบรรยากาศให้นักกีฬารู้สึกดี มีความสุข เมื่อบอลอยู่ในการครอบครองไม่ยอมไม่ยอมเสียบอลโดยง่าย รักษาลูกฟุตบอลในตำแหน่งของตนเองให้ได้ การพัฒนาทักษะการเล่นด้วยวิธียะ ควรพัฒนาทักษะให้นักกีฬาเกิดการฝึกซ้อมซ้ำๆ และสร้างความมั่นใจ กล้าตัดสินใจกล้าแสดงออกมีความภาคภูมิใจในตัวเองความขยันในการฝึกซ้อมเพื่อเพิ่มขนาดกล้ามเนื้อร่างกายแข็งแรง พัฒนาทักษะด้วยจิตตะ พัฒนาให้นักกีฬามีทักษะในการเล่นเป็นทีม มีการเตรียมพร้อมในการซ้อม การเอาใจใส่ดูแลอุปกรณ์สนาม การกิน และการพักผ่อนสม่ำเสมอ มีความรับผิดชอบตำแหน่ง ที่ตนเองได้รับมอบหมาย และการพัฒนาทักษะ ด้วยวิมังสา มีการกำหนดเป้าหมายวางแผนการพัฒนาทุกๆ ด้านอย่างต่อเนื่อง ฝึกคิดวิเคราะห์เพื่อหาสาเหตุข้อบกพร่องต่างๆ เพื่อพัฒนาตนเอง นำมาฝึกซ้อม

6.3 แนวทางการพัฒนาการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการส่งเสริมทักษะการเล่นฟุตบอลนักกีฬาฟุตบอล ของวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย จังหวัดขอนแก่น มีดังนี้

6.3.1 ฉันทะ คือความรักความพอใจปลุกฝังให้นักกีฬารักฟุตบอลอยากมาซ้อมฟุตบอลทุกวันสร้างบรรยากาศให้เกิดความสนุกสนานและนำไปใช้ได้ผลการแข่งขันที่ดีจริงเพื่อสร้างความมั่นใจ และสะสมประสบการณ์ทีละน้อยเพื่อต่อยอดในอนาคต การทำสิ่งใด ที่เกิดจากความรักความชอบมีความรู้สึกร่วมได้ว่า จะทำได้ดีหรือไม่ดีอย่างน้อย ย่อมเกิดการเรียนรู้พัฒนา เพราะเขาจะทำสิ่งนั้นซ้ำๆบ่อยๆ มีความสามารถพัฒนาได้เร็ว ก็ถือเป็นกำไร จากการลงทุนด้วยตนเอง และการสร้างคนที่มีแรงบันดาลใจรักในกีฬาฟุตบอลทุ่มเท พวกเขา จะมีความรัก และความพึงพอใจ ในกีฬาเป็นอย่างดี ทำให้ประสบความสำเร็จได้โดยง่าย

6.3.2 วิธียะ การฝึกซ้อมและฝึกทักษะให้นักกีฬาได้เห็นข้อผิดพลาดของตนเอง และเรียนรู้จากข้อผิดพลาดของตนเอง เพื่อเป็นแรงกระตุ้นให้นักกีฬาไม่หยุดซ้อม ไม่หยุดพัฒนา มีเป้าหมายในการฝึกซ้อมในทุกๆ วัน ความขยันหมั่นเพียรทำให้การเรียนรู้ของชีวิตมีความสมบูรณ์แบบ โดยเฉพาะกีฬาฟุตบอล ฝึกซ้อม เป็นประจำ ด้วยความหมั่นเพียรซึ่งเป็นหนทางหลักไปสู่ความสำเร็จของการเล่นฟุตบอล และต้องมีความมั่นใจในความขยันหมั่นเพียรในการฝึกซ้อมว่าการขยันฝึกซ้อมจะไม่เป็นหมันเปล่าสำหรับคนที่มีความพากเพียรอดทน สักวันเขาจะประสบความสำเร็จได้ด้วยคามเพียรหมั่นฝึกซ้อม

6.3.3 จิตตะ ควรปลุกฝังความรับผิดชอบต่อหน้าที่หลักของตนเอง รับผิดชอบเป็นทีมไม่กล่าวโทษเพื่อนร่วมทีม และร่วมกันยอมรับในทุกๆ ข้อผิดพลาดเพื่อแก้ไขร่วมกัน มีวิธีการคิดตั้งมั่นมีความตั้งใจในการเล่นอยู่เสมอมีความรับผิดชอบในการกระทำของตนเองมีสติอยู่ตลอดเวลา จิตใจที่ดีมีทัศนคติที่ดีคือส่วนสำคัญในความสำเร็จเช่นไม่น้อยใจเสียใจ เมื่อเล่นไม่ได้

อย่างใจ หรือไม่ได้ลงเล่นตั้งใจซ้อม กินอาหารดีพักผ่อนดีทำตัวเป็นมืออาชีพทำให้มีโอกาสประสบความสำเร็จได้สูง และตรงต่อเวลามีระเบียบวินัยรับผิดชอบโดยเฉพาะในตำแหน่งการเล่นของตนเอง

6.3.4 วิมังสา ควรพัฒนาทักษะให้นักกีฬา เข้าใจในจังหวะของเกมไม่มีเกมไหนที่เราจะวิ่งได้ตลอดบุกได้ตลอด หรือจะตั้งรับตลอดทุกๆ เกม จะมีจังหวะของมัน ปลุกฝังให้ทุกคนมีความเข้าใจเดียวกัน รู้ก็รู้ด้วยกันด้วยวิธีการเดียวกันรับก็รับด้วยกันด้วยวิธีการที่ฝึกซ้อมกันมา สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ลูกกำลังเพียงอย่างเดียว ไม่เพียงพอสำหรับกีฬา การมีสติปัญญา และเปี่ยมด้วยลูกกำลัง ก็คือส่วนผสมแห่งความสำเร็จ และนำผลแข่งขันมาวิเคราะห์ตนเอง วิเคราะห์ทีมและทำการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้การเล่นดียิ่งขึ้น เชื่อมั่นในความคิดของตนเอง เชื่อมั่นว่า ทำได้เชื่อในความรู้ความสามารถของตนเอง ในการยกระดับการเล่นกีฬาซึ่งจะทำให้เกิดการวิเคราะห์การใช้ปัญญานิเทศพิจารณาในประเด็นต่างๆ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

7. อภิปรายผล

จากสรุปผลการวิจัย แนวทางการพัฒนาทักษะการเล่นฟุตบอลด้วยหลักอิทธิบาท 4 ของนักกีฬาฟุตบอล วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันการฝึกทักษะกีฬาฟุตบอลของนักกีฬาฟุตบอล โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก และสามารถเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยความคิดเห็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การเลี้ยงบอล การรับบอล การส่งบอล และการครองบอล ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับ ชัยพิพัฒน์ นิสิทธิชัย (2564) สภาพทักษะการเล่นฟุตบอลด้วยหลักอิทธิบาท 4 สำหรับนักกีฬาฟุตบอล โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนนทบุรีในภาพรวม พบว่า มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก แต่ข้อที่มีปัญหามากที่สุด คือ การเตะลูกฟุตบอล เพราะว่า ทักษะฟุตบอลพื้นฐานการเล่นฟุตบอลของแต่ละคนมีไม่เท่ากัน ซึ่งทุกคนจะต้องเรียน ฝึกพื้นฐานกีฬาฟุตบอล แบบเดียวกัน เพื่อที่จะได้มีพื้นฐานที่ใกล้เคียง อีกทั้งยังสอดคล้องกับอุทัย สงวนพงศ์ (2544) ผลการวิจัยพบว่า การเตะลูกบอลเป็นทักษะที่สำคัญยิ่ง เพราะการเล่นฟุตบอลส่วนใหญ่ต้องใช้เท้าเตะลูกบอลส่งไปยังเพื่อนร่วมทีมหรือเพื่อยิงประตูคู่แข่ง การเตะลูกบอลมีหลายแบบหลายวิธี ผู้เล่นที่มีความชำนาญจะเลือกเตะลูกด้วยวิธีไหนก็ได้ ที่เห็นว่า เหมาะสมกับโอกาสนั้นๆ ส่วนด้านการเลี้ยงลูกฟุตบอล เพราะว่า ทักษะฟุตบอลพื้นฐานการเล่นลูกฟุตบอลของแต่ละคนมีไม่เท่ากัน ซึ่งบางคนเลี้ยงลูกฟุตบอลได้เฉพาะข้างเท้าข้างที่ถนัดข้างเดียว หรืออีกบางคนสามารถที่จะเลี้ยงลูกฟุตบอลได้ทั้งสองเท้า ซึ่งทุกคนจะต้องเรียน ฝึกพื้นฐานแบบเดียวกัน เพื่อที่จะได้มีพื้นฐานที่ใกล้เคียงกัน สันติ สิทธิจินดา (2556) กล่าวว่า การโหม่งลูกบอล คือ การใช้หน้าผาก เล่นลูกบอลขณะที่ลูกบอลกำลังลอยในอากาศ เนื่องจากหน้าผากเป็นอวัยวะที่แข็งแกร่งของศีรษะและ สมอไม่ได้รับการกระทบกระเทือน สามารถมองเห็นลูกบอลได้ง่าย ควบคุมลูกบอลได้ดี การที่ลูกบอล ลอยมาในอากาศไม่ว่าใครจะได้ครอบครองลูกบอล จำเป็นต้องรีบเล่นเพื่อการแย่งชิงลูก โดยสามารถ ส่งต่อให้เพื่อนร่วมทีมและยังสามารถยิงประตูได้ โดยมีจุดมุ่งหมายของการโหม่งบอล ดังนี้ เพื่อส่งให้เพื่อนร่วมทีม เพื่อการสกัดหรือป้องกัน เพื่อการแย่งชิงครอบครองลูกบอล เพื่อการยิงประตู เป็นต้น

8. สรุปผล

สรุปผลการศึกษาสภาพปัจจุบันการฝึกทักษะกีฬาฟุตบอลของนักกีฬา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก และสามารถเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยความคิดเห็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การเลี้ยงบอล การรับบอล การส่งบอล และการครองบอล ตามลำดับ และผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะการเล่นฟุตบอลด้วยหลักอิทธิบาท 4 ของนักกีฬาฟุตบอล วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย จังหวัดขอนแก่น จากการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการส่งเสริมทักษะการเล่นฟุตบอลนักกีฬาฟุตบอล 4 ทักษะ ประกอบด้วย การเลี้ยงบอล การครองบอล การรับบอล และการส่งบอล พบว่า การพัฒนาทักษะด้วยฉันทะ (passion) ควรฝึกพัฒนาทักษะให้นักกีฬาเกิดความรักความพึงพอใจ มีความมั่นใจขณะบอลอยู่กับเท้า

สร้างบรรยากาศให้นักกีฬารู้สึกดี มีความสุข การพัฒนาทักษะการเล่นด้วยวิริยะ (Grit) ควรพัฒนาทักษะให้นักกีฬาเกิดการฝึกซ้อมซ้ำๆ และสร้างความมั่นใจ กล้าตัดสินใจกล้าแสดงออกมีความภาคภูมิใจในตัวเองความขยันในการฝึกซ้อมเพื่อเพิ่มขนาดกล้ามเนื้อร่างกายแข็งแรง การพัฒนาทักษะด้วยจิตตะ (focus) พัฒนาให้นักกีฬามีทักษะในการเล่นเป็นทีม มีการเตรียมพร้อมในการซ้อม มีความรับผิดชอบตำแหน่ง ที่ตนเองได้รับมอบหมาย และการพัฒนาทักษะด้วยวิมังสา (monitoring) มีการกำหนดเป้าหมายวางแผนการพัฒนาทุกๆ ด้านอย่างต่อเนื่อง ฝึกคิดวิเคราะห์เพื่อหาสาเหตุข้อบกพร่องต่างๆ เพื่อพัฒนาตนเอง นำมาฝึกซ้อม

จากการวิจัย เรื่องแนวทางการพัฒนาทักษะการเล่นฟุตบอลด้วยหลักอิทธิบาท 4 ของนักกีฬาฟุตบอล วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะผลการวิจัย ดังนี้

8.1 ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

8.1.1 สโมสรควรนำแนวทางการพัฒนาทักษะนี้ไปปฏิบัติ โดยกำหนดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อให้นักกีฬาฟุตบอลได้มีการพัฒนาด้านทักษะเพิ่มขึ้น

8.1.2 ควรมีการทำความเข้าใจถึงความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อให้การฝึกฝนทักษะการเล่นกีฬาฟุตบอลมีศักยภาพที่ดีมากยิ่งขึ้น และตรงตามความถนัดของนักกีฬาแต่ละคน

8.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

8.2.1 ควรศึกษาเรื่อง แนวทางส่งเสริมทักษะการเล่นฟุตบอลด้วยหลักอิทธิบาท 4 สำหรับนักกีฬาฟุตบอลทีมอื่นๆ ให้ครอบคลุมในจังหวัดขอนแก่น และใกล้เคียง

8.2.2 ควรวิจัยเรื่อง แนวทางส่งเสริมทักษะการเล่นกีฬาด้วยหลักอิทธิบาท 4 สำหรับนักกีฬาประเภทอื่น

9. เอกสารอ้างอิง

- กชพรรณ ณีวงศ์. (2562). **สภาพและปัญหาการเตรียมทีมกีฬาฟุตบอลของจังหวัดสุพรรณบุรี**. วิทยานิพนธ์หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตสุพรรณบุรี.
- กรุงไท นพรัตน์. (2563). **เศรษฐกิจการเมืองของฟุตบอลไทย**. ดุษฎีนิพนธ์หลักสูตรรัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชา เศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหารจัดการ คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านวัฒนธรรม กีฬา แรงงานและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์.
- คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านวัฒนธรรม กีฬา แรงงานและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. (2563). **แผนการปฏิรูปประเทศด้านวัฒนธรรม กีฬา แรงงานและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (ฉบับปรับปรุง)**. สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2566
เว็บไซต์ https://artsandculture.mju.ac.th/government/2011119104834_artsandculture/Doc_25650615102909_249077.pdf.
- จักรพันธ์ ทิพย์โฬหาร. (2564). **คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ฝึกสอนกีฬาที่มีประสิทธิภาพตามทัศนะของเจ้าหน้าที่ทีมและนักกีฬาในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายกรณีศึกษากีฬารักบี้ฟุตบอล**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาพลศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตสุพรรณบุรี.
- ชัยพิพัฒน์ นิสิตธิชัย (2564). **แนวทางส่งเสริมทักษะการเล่นฟุตบอลด้วยหลักอิทธิบาท 4 สำหรับนักกีฬาฟุตบอลโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนนทบุรี**. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษามหาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2550). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS**. กรุงเทพฯ: วีอินเตอร์พรีนทร์.

- ธีรพล ศรีเปะบัว. (2566). สุขด้วยธรรม “อิทธิบาท 4” ธรรมแห่งความสำเร็จของงาน. สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2566.
เว็บไซต์ <https://news.stou.ac.th/2023/01/06/tham/>.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วิชิต ตงศิริกุล. (2563). รูปแบบการพัฒนาศูนย์ฝึกนักกีฬาฟุตบอลในโรงเรียนเพื่อความเป็นเลิศ. ดุษฎีนิพนธ์หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การออกกำลังกายและการกีฬา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตโต). (2561). การเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน. สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2566
เว็บไซต์ <https://www.watnyanaves.net/th/book-reading/27/5>.
- สารัช ชันนิศาสตร์. (2564). การพัฒนาทักษะการเล่นฟุตบอลตามหลักพละ 5 สำหรับนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สันติ สิทธิจินดา. (2556). โครงการตารางวิชาการในโอกาสครบรอบปีที่ 9 ของการสถาปนา สถาบันการพลศึกษา พ.ศ. 2556. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนสามัญ อาร์ ที พี พรินติ้ง.
- อภิวัฒน์ ปานทอง และคณะ. (2560). การวางแผนระยะยาวสำหรับพัฒนานักกีฬา. วารสารบัณฑิตศึกษา, 14(64); 15-22.
- อุทัย สงวนพงศ์. (2544). ฟุตบอล. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์

การยอมรับนวัตกรรม และกลยุทธ์การสื่อสารการตลาดดิจิทัลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้า
ประเภทขนมขบเคี้ยว ผ่านช่องทาง TikTok

Innovation acceptance and digital marketing communication strategies that influence
the decision to purchase snack products through the TikTok channel

วิภาวดี พรโคกสูง¹, รัชพล ทับล่อม², ราธา นาราสุรโชติ³

Wiphawadi Phonkhoksung¹, Ratchaphol Tublom², Rata Narasurchoht³

¹⁻³คณะบริหารธุรกิจ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

¹⁻³Faculty of Business Administration Panyapiwat Institute of Management

Corresponding author. Email: wiphawadiphon@pim.ac.th

(Received: September 3, 2023; Revised: December 15, 2023; Accepted: December 22, 2024)

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการยอมรับนวัตกรรม และกลยุทธ์การสื่อสารการตลาดดิจิทัลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้า ประเภทขนมขบเคี้ยว ผ่านช่องทาง TikTok **โดยมีวิธีวิจัย** เป็นการสำรวจกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านช่องทาง TikTok จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 400 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ทดสอบสมมติฐานโดยใช้การวิเคราะห์เชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) **ผลการวิจัย** พบว่า ปัจจัยการยอมรับนวัตกรรม มีระดับความคิดเห็นมากที่สุดทุกด้าน ได้แก่ ด้านการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งานของระบบ ด้านประโยชน์จากการใช้งานของระบบ และด้านทัศนคติที่มีต่อการใช้งานของระบบ และปัจจัยกลยุทธ์การตลาดดิจิทัล มีระดับความคิดเห็นมากที่สุดทุกด้าน ได้แก่ ด้านการตลาดเชิงเนื้อหา และด้านการครองหน้าแรก [SEO] **จากผลการทดสอบสมมติฐาน** สรุปได้ว่า ปัจจัยการยอมรับนวัตกรรม ได้แก่ ด้านประโยชน์จากการใช้งานของระบบ และด้านทัศนคติที่มีต่อการใช้งานของระบบ และปัจจัยกลยุทธ์การตลาดดิจิทัล ได้แก่ ด้านการครองหน้าแรก [SEO] มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าประเภทขนมขบเคี้ยว ผ่านช่องทาง TikTok

คำสำคัญ : การยอมรับนวัตกรรม, กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดดิจิทัล

Abstract

This study aims to investigate the influence of innovation adoption and digital marketing communication strategies on snack purchase decisions through the TikTok platform. The research was conducted with 400 consumers who purchased snacks online via TikTok in Nakhon Ratchasima Province, Thailand. Purposive sampling was employed, and the data was analyzed using multiple regression analysis. The results revealed that the innovation adoption factors with the highest perceived importance were perceived ease of use, perceived usefulness, and attitude towards use. The digital marketing communication strategies with the highest perceived importance were content marketing and search engine optimization (SEO). The hypothesis testing results showed that the following factors had a significant influence on snack purchase decisions.

Keywords: Innovation adoption, Digital marketing communication strategies

1. บทนำ

“ขนมขบเคี้ยว” เป็นอาหารสำเร็จรูปประเภทของกินเล่น หรืออาหารว่างที่กำลังได้รับความนิยมจากคนไทยค่อนข้างสูง โดยเฉพาะกลุ่มผู้บริโภคที่เป็นกลุ่มเด็กและวัยรุ่นถือเป็นกลุ่มลูกค้าเป้าหมายหลักของสินค้า เนื่องจากเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีรูปแบบและรสชาติที่หลากหลาย มีสีสันสวยงามดึงดูดผู้บริโภค เหมาะสำหรับทานเล่นหรือทานเมื่อมีกิจกรรมยามว่าง (ปริชา รอดอำพัน, 2566) โดยมีส่วนประกอบหลักจากแป้ง ธัญพืช หรือเนื้อสัตว์ มาทำการแปรรูป และปรุงรส ผ่านกระบวนการทอด หรืออบให้ความกรอบ สามารถเก็บรักษาไว้บริโภคได้นาน โดยมากมักมีรสเค็ม และหวาน ขนมขบเคี้ยวมักถูกมองว่าเป็นสินค้าฟุ่มเฟือย ซึ่งเมื่อใดที่ผู้บริโภคมีกำลังซื้อลดลง (เศรษฐกิจหดตัว) ผู้บริโภคจะมีแนวโน้มลดการบริโภคขนมขบเคี้ยวลง เนื่องจากพฤติกรรมผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์โควิด – 19 ผลิตภัณฑ์ทุกประเภท เช่น สินค้าอุปโภคบริโภค สินค้าเกษตร และขนมขบเคี้ยว ผู้ประกอบการและผู้ขายต่างปรับตัวเพื่อหาช่องทางในการขายสินค้าในรูปแบบออนไลน์เพิ่มขึ้น และ TikTok เป็นแพลตฟอร์มการทำตลาดดิจิทัลที่กำลังได้รับความนิยมในปัจจุบัน (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2555)

TikTok พื้นที่สำหรับการทำตลาดดิจิทัลที่มาแรงตอบโจทยธุรกิจตั้งแต่สร้างการรับรู้สู่การสร้างยอดขายในปีที่ผ่านมา TikTok ได้สร้างปรากฏการณ์ให้กับวงการตลาดดิจิทัลด้วยการเปิดตัว TikTok For Business แพลตฟอร์มการตลาดดิจิทัลที่เข้ามาเติมเต็มความต้องการของนักการตลาดและผู้ประกอบการธุรกิจด้วยโซลูชันการตลาดที่ครบวงจร ตั้งแต่การสร้างการรับรู้ (Awareness) การมีส่วนร่วมระหว่างแบรนด์กับผู้บริโภค (Engagement) พร้อมต่อยอดไปถึงการพิจารณาเลือกซื้อ (Consideration) สู่การตัดสินใจซื้อ (Conversion) แบบที่เรียกว่า Full-Funnel Marketing Solution อีกทั้งยังมาพร้อมกับ Self-Serve Solution หรือ โซลูชันแบบบริการตนเอง เพื่อให้ผู้ลงโฆษณาสามารถบริหารจัดการโฆษณาได้ด้วยตนเองอย่างง่ายดาย ซึ่งจากการเปิดตัวก็ได้สร้างปรากฏการณ์มากมายทั้งการเพิ่มขึ้นของคอนเทนต์โฆษณาในรูปแบบวิดีโอสั้นสุดสร้างสรรค์ รวมถึง Challenge Marketing, Hashtag Marketing ที่น่าสนใจจากแบรนด์ดังมากมาย นอกจากนี้ในช่วงที่ผ่านมายังพบว่าแบรนด์ขนาดใหญ่และธุรกิจขนาดเล็ก กลาง ใหญ่ รวมถึงผู้ประกอบการและร้านค้าในประเทศไทย ต่างใช้ TikTok เป็นช่องทางในการกระตุ้นยอดขายสินค้าทางออนไลน์และสร้างการรับรู้ไปยังกลุ่มคนรุ่นใหม่ (ติก-ต็อก, 2564)

จังหวัดนครราชสีมา เป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่รองเป็นอันดับสองจากกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีผู้ประชากรอาศัยอยู่ในพื้นที่จำนวน 2,630,058 คน (สำนักงานสถิติจังหวัดนครราชสีมา, 2566) ประชากรในจังหวัดนครราชสีมามีความตื่นตัวในเรื่องของการซื้อขายผ่านทางออนไลน์ ปัญหา คือ ส่งผลให้พฤติกรรมของผู้ที่เคยซื้อสินค้าแบบปกติหันมาซื้อสินค้าผ่านทางออนไลน์เพิ่มมากขึ้น โดยพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านสังคมออนไลน์มีความคาดหวังจากผู้บริโภคทางด้านกายภาพ ด้านความเชื่อมั่น และด้านการสนองตอบอย่างรวดเร็ว และพฤติกรรมผู้บริโภคนั้นสอดคล้องกับรูปแบบของการส่งเสริมการขายด้วย (กัลยา โตทองหลาง, สุภัทริดา บรรดาศักดิ์ และอุบลวรรณ เลิศนอก, 2562)

การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้บริโภคสินค้า ดังกล่าวข้างต้น เป็นการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบใหม่ ผู้ประกอบการต่างปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของธุรกิจ เพื่อให้สามารถเข้าถึงผู้บริโภค และเข้าใจพฤติกรรม และกระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภคมากขึ้น ผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญดังกล่าว จึงศึกษาปัจจัยการยอมรับนวัตกรรม ได้แก่ ด้านทัศนคติที่มีต่อการใช้งานของระบบ ด้านการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งานของระบบ และด้านประโยชน์จากการใช้งานของระบบ ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าประเภทขนมขบเคี้ยว ผ่านช่องทาง TikTok

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าประเภทขนมขบเคี้ยว ผ่านช่องทาง TikTok ในเขตพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา

2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยกลยุทธ์การสื่อสารการตลาดดิจิทัล ได้แก่ ด้านการตลาดเชิงเนื้อหา และด้านการครองหน้าแรก [SEO] ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าประเภทขนมขบเคี้ยว ผ่านช่องทาง TikTok ในเขตพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา

3. แนวคิดและทฤษฎี

การยอมรับนวัตกรรม

การยอมรับนวัตกรรมได้มีการพัฒนามาจากแนวคิดของ TRA โดย TAM จะเน้นการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการยอมรับหรือการตัดสินใจที่ใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมใหม่ซึ่งเป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลโดยตรงต่อการยอมรับเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมของผู้ใช้ คือ การรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งาน, และการรับรู้ถึงประโยชน์ที่เกิดจากการใช้ โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการใช้เทคโนโลยีมีทั้งสิ้น 4 ปัจจัย คือ (1) ตัวแปรภายนอก (2) การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน (3) การรับรู้ประโยชน์ที่เกิดจากการใช้ และ (4) ทศนคติที่มีต่อการใช้ว่าแต่ละบุคคลมีความสนใจที่จะใช้ระบบเทคโนโลยีหรือยอมรับการใช้งาน ซึ่งในท้ายที่สุดความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการใช้เทคโนโลยี จะส่งอิทธิพลต่อการยอมรับและใช้งานเทคโนโลยีนั้น (Davis, Bagozzi & Warshaw, 1989 อ้างถึงใน วัชรินทร์ ภักดีใส, 2566)

สรุปได้ว่า ความตั้งใจของบุคคลที่จะใช้งานนวัตกรรม ซึ่งได้รับอิทธิพลจาก 2 ปัจจัยหลัก ดังนี้ การรับรู้ถึงประโยชน์ของนวัตกรรม (Perceived Usefulness) และ การรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งานของนวัตกรรม (Perceived Ease of Use) โดยความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการใช้เทคโนโลยีมีอิทธิพลต่อการยอมรับและใช้งานเทคโนโลยี

การสื่อสารการตลาดดิจิทัล

เป็นวิธีการหรือเครื่องมือในการสื่อสารการตลาดที่หลากหลายโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาเพื่อสนับสนุนให้เข้าถึงกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย ผ่านช่องทางออนไลน์หลากหลายรูปแบบ เช่น การตลาดผ่านเครื่องมือค้นหา การตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ การตลาดผ่านผู้มีอิทธิพลทางความคิด การตลาดเชิงเนื้อหา และการตลาดผ่านเว็บไซต์ เป็นต้น (วิศนันท์ อุปรมัย และประภาศรี พงศ์นาพาณิช, 2566)

สรุปได้ว่า การสื่อสารการตลาดดิจิทัลเป็นเทคนิคและเครื่องมือในการเข้าถึงกลุ่มลูกค้าเป้าหมายโดยใช้นวัตกรรมหรือเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนผ่านช่องทางออนไลน์ในแบบวงกว้าง เพื่อความสะดวก ง่าย รวดเร็ว และได้ประโยชน์ เช่น การตลาดผ่านเครื่องมือค้นหา การตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ การตลาดผ่านผู้มีอิทธิพลทางความคิด การตลาดเชิงเนื้อหา และการตลาดผ่านเว็บไซต์

การตัดสินใจซื้อ

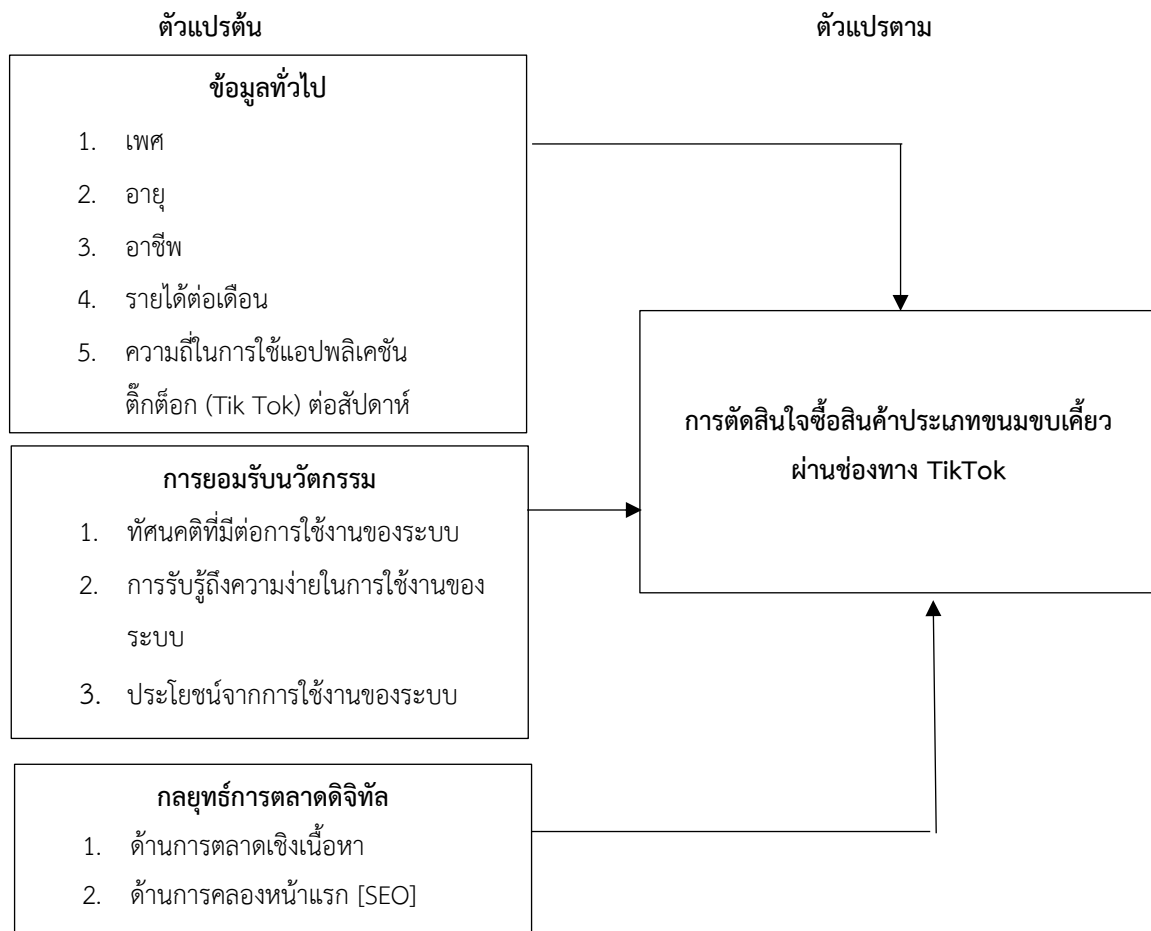
เป็นการเปรียบเทียบในความรู้สึกตนเองของผู้บริโภคว่า “ถ่วงค้ำ” ความรู้สึกตนเองที่อยู่ในใจของผู้บริโภคแต่ละคนที่ไม่สามารถล่วงรู้และทราบรายละเอียดได้แน่ชัด ต้องพิจารณาจากการสังเกตสภาพแวดล้อมภายนอกที่เข้ามากระทบและสัมผัสกับผู้บริโภค เพื่อทำการวิเคราะห์หว่าสิ่งที่กระตุ้นภายนอกที่เข้ามากระทบกับผู้บริโภคนั้นส่งผลอย่างไรต่อปฏิกิริยาตอบสนองของผู้บริโภค ประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบหลัก คือ ตัวกระตุ้น หรือสิ่งกระตุ้นภายนอก ความรู้สึกนึกคิดภายในใจของผู้บริโภค และการตอบสนองของผู้บริโภค (วิศนันท์ อุปรมัย และประภาศรี พงศ์นาพาณิช, 2566)

สรุปได้ว่า การตัดสินใจซื้อเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นจากองค์ 3 ส่วน คือ ตัวกระตุ้น หรือสิ่งกระตุ้นภายนอก ความรู้สึกนึกคิดภายในใจของผู้บริโภค และการตอบสนองของผู้บริโภค โดยการตัดสินใจเกิดมาจากการรับสิ่งกระตุ้นจากภายนอก ส่งผลให้เกิดความรู้สึกนึกคิดภายในใจของผู้บริโภคจะเกิดขึ้นก่อนแล้วนำไปสู่กระบวนการตัดสินใจแบบมีการตอบสนองของผู้บริโภคออกมา

กล่าวโดยสรุป คือ การยอมรับนวัตกรรม การสื่อสารการตลาดดิจิทัล และการตัดสินใจซื้อ มีความเชื่อมโยงกัน ธุรกิจหรือผู้ประกอบการควรใช้กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดดิจิทัลที่ดึงดูดความสนใจ และสร้างความอยากรู้อยากลองให้กับ

ผู้บริโภคที่ยอมรับนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีใหม่ๆ ซึ่งมีแนวโน้มการเปิดใจรับข้อมูลข่าวสารของสินค้าและบริการใหม่ผ่านช่องทางดิจิทัล โดยต้องพัฒนาการสื่อสารการตลาดดิจิทัลให้มีประสิทธิภาพ มีความสะดวก ง่ายต่อการใช้งาน สร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภคเพื่อโน้มน้าวให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อสินค้าหรือบริการ ธุรกิจหรือผู้ประกอบการที่เข้าใจความเชื่อมโยงนี้ จะสามารถพัฒนากลยุทธ์ที่ส่งผลต่อผู้บริโภค และเพิ่มโอกาสในการขายสินค้าหรือบริการ

กรอบแนวคิด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร คือ ผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าขนมขบเคี้ยวออนไลน์ผ่านช่องทาง TikTok ในจังหวัดนครราชสีมา

กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านช่องทาง TikTok ในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 400 คน กลุ่มตัวอย่างที่ต้องการสุ่ม คำนวณจากการกรณีที่ประชากรมีจำนวนไม่แน่นอน ผู้วิจัยไม่ทราบจำนวนประชากร ให้ใช้สูตรของ W G Cochran โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง 385 คน สำรอง 15 คน รวมทั้งสิ้น 400 คน

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ผู้ศึกษานำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปแจกกลุ่มตัวอย่างตามสถานที่ที่กำหนดไว้ โดยการแจกแบบสอบถามออนไลน์ โดยการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาแล้วไปทดสอบกับกลุ่มที่ไม่ใช่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา แต่มีคุณลักษณะคล้ายคลึงกัน จำนวน 40 คน เพื่อนำไปหาค่า

ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ปัจจัยด้านการยอมรับนวัตกรรม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.953 ปัจจัยด้านกลยุทธ์การตลาดดิจิทัล มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.950 และปัจจัยด้านการตัดสินใจซื้อขนมขบเคี้ยว มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.909 และเจาะจงเพื่อให้ตอบโดยการคัดกรองคำถามว่าเป็นผู้ซื้อสินค้าประเภทขนมขบเคี้ยวผ่านช่องทาง TikTok จำนวน 400 ชุด แล้วนำข้อมูลมาประมวลผล

วิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา ใช้อธิบายลักษณะกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. สถิติเชิงอนุมาน เพื่อใช้ทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ วิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) (กัลยา วาณิชบัญชา, 2547).

5. ผลการวิจัย

5.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 19 – 30 ปี อาชีพนักเรียน/นักศึกษา มีรายได้ต่อเดือนน้อยกว่า 10,000 บาท มีความถี่ในการใช้แอปพลิเคชันติ๊กต็อก (TikTok) ต่อสัปดาห์ 7 ครั้งขึ้นไป

5.2 ปัจจัยการยอมรับนวัตกรรม

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยการยอมรับนวัตกรรมโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาารายด้าน พบว่า มีระดับความคิดเห็นมากที่สุดทุกด้าน เรียงลำดับ ดังนี้ ด้านการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งานของระบบ เป็นอันดับที่แรก รองลงมา คือ ด้านประโยชน์จากการใช้งานของระบบ เป็นอันดับที่ 2 และด้านทัศนคติที่มีต่อการใช้งานของระบบ เป็นอันดับสุดท้าย

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยการยอมรับนวัตกรรม

ปัจจัยการยอมรับนวัตกรรม	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น	อันดับ
ด้านการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งานของระบบ	4.44	.495	มากที่สุด	1
ด้านประโยชน์จากการใช้งานของระบบ	4.40	.522	มากที่สุด	2
ด้านทัศนคติที่มีต่อการใช้งานของระบบ	4.25	.570	มากที่สุด	3
ปัจจัยการยอมรับนวัตกรรมโดยรวม	4.37	.486	มากที่สุด	-

5.3 ปัจจัยกลยุทธ์การตลาดดิจิทัล

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยกลยุทธ์การตลาดดิจิทัลโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาารายด้าน พบว่า มีระดับความคิดเห็นมากที่สุดทุกด้าน เรียงลำดับ ดังนี้ ด้านการตลาดเชิงเนื้อหา เป็นอันดับแรก รองลงมา คือ ด้านการครองหน้าแรก [SEO] เป็นอันดับสุดท้าย

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลยุทธ์การตลาดดิจิทัล

ปัจจัยกลยุทธ์การตลาดดิจิทัล	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น	อันดับ
ด้านการตลาดเชิงเนื้อหา	4.46	.571	มากที่สุด	1
ด้านการครองหน้าแรก [SEO]	4.42	.552	มากที่สุด	2
ปัจจัยกลยุทธ์การตลาดดิจิทัลโดยรวม	4.40	.545	มากที่สุด	-

5.4 การทดสอบสมมติฐาน

จากสมมติฐานการวิจัยสามารถสรุปผลการทดสอบสมมติฐาน ด้วยการการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ได้ดังนี้

1. ผลการทดสอบ พบว่า การยอมรับนวัตกรรม ด้านประโยชน์จากการใช้งานของระบบ และด้านทัศนคติที่มีต่อการใช้งานของระบบ ส่งผลในเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าประเภทขนมขบเคี้ยว ผ่านช่องทาง TikTok อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ปรากฏดังภาพที่ 1

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการยอมรับนวัตกรรมโดยรวม กับการตัดสินใจซื้อสินค้าประเภท ขนมขบเคี้ยว ผ่านช่องทาง TikTok

ตัวแปรที่ศึกษาความสัมพันธ์กับ การตัดสินใจซื้อสินค้าประเภทขนมขบเคี้ยว ผ่านช่องทาง TikTok	Unstandardized Coefficients B	Standardized Coefficients β	t	Sig
ค่าคงที่	1.685		12.307	.000*
ปัจจัยการยอมรับนวัตกรรม	.651	.723	20.892	.000*

* $P < 0.05$, $R^2 = 0.523$, $F = 436.487$, $Sig = 0.000$

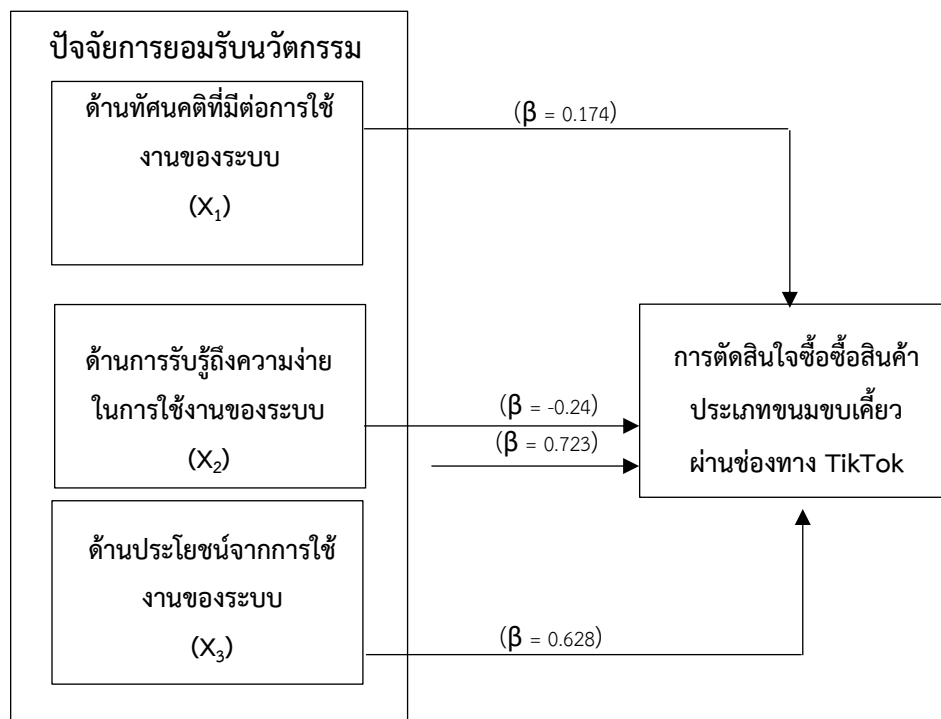
* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการยอมรับนวัตกรรมรายด้าน กับการตัดสินใจซื้อสินค้าประเภทขนมขบเคี้ยว ผ่านช่องทาง TikTok

ตัวแปรที่ศึกษาความสัมพันธ์กับ การตัดสินใจซื้อสินค้าประเภทขนมขบเคี้ยว ผ่านช่องทาง TikTok	Unstandardized Coefficients B	Standardized Coefficients β	t	Sig
ค่าคงที่	1.734		12.863	.000*
ด้านทัศนคติที่มีต่อการใช้งานของระบบ	.134	.174	3.341	.001*
ด้านการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งานของระบบ	-.021	-.024	-.384	.701
ด้านประโยชน์จากการใช้งานของระบบ	.526	.628	9.469	.000*

* $P < 0.05$, $R^2 = 0.559$, $F = 167.400$, $Sig = 0.000$

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ภาพที่ 1 การยอมรับนวัตกรรม ด้านประโยชน์จากการใช้งานของระบบ และด้านทัศนคติที่มีต่อการใช้งานของระบบ ส่งผลในเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าประเภทขนมขบเคี้ยว ผ่านช่องทาง TikTok

2. ผลการทดสอบ พบว่า กลยุทธ์การตลาดดิจิทัล ด้านการครองหน้าแรก [SEO] ส่งผลในเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าประเภทขนมขบเคี้ยว ผ่านช่องทาง TikTok อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ปรากฏดังภาพที่ 2

ตารางที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกลยุทธ์การตลาดดิจิทัลโดยรวม กับการตัดสินใจซื้อสินค้าประเภทขนมขบเคี้ยว ผ่านช่องทาง TikTok

ตัวแปรที่ศึกษาความสัมพันธ์กับ การตัดสินใจซื้อสินค้าประเภทขนมขบเคี้ยว ผ่านช่องทาง TikTok	Unstandardized Coefficients B	Standardized Coefficients β	t	Sig
ค่าคงที่	1.890		15.656	.000*
ปัจจัยกลยุทธ์การตลาดดิจิทัล	.594	.741	22.017	.000*

*P < 0.05, R^2 = 0.549, F = 484.730, Sig = 0.000

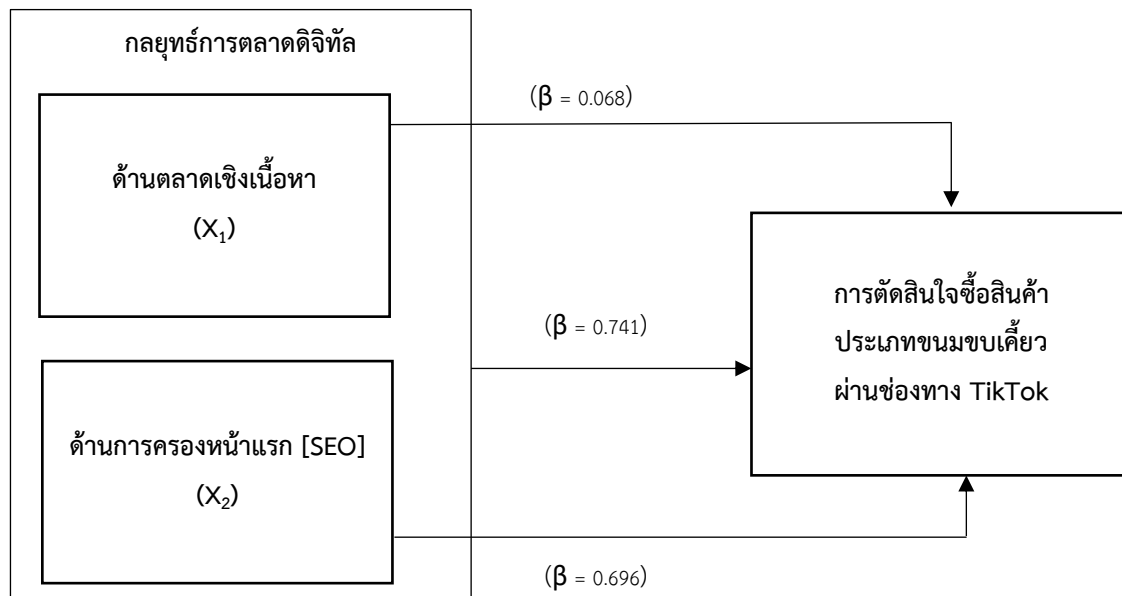
* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกลยุทธ์การตลาดดิจิทัล กับการตัดสินใจซื้อสินค้าประเภทขนมขบเคี้ยวผ่านช่องทาง TikTok

ตัวแปรที่ศึกษาความสัมพันธ์กับ การตัดสินใจซื้อสินค้าประเภทขนมขบเคี้ยว ผ่านช่องทาง TikTok	Unstandardized Coefficients B	Standardized Coefficients β	t	Sig
ค่าคงที่	1.861		15.797	.000*
ด้านการตลาดเชิงเนื้อหา	.052	.068	.964	.336
ด้านการครองหน้าแรก [SEO]	.551	.696	9.847	.000*

*P < 0.05, R² = 0.573, F = 265.916, Sig = 0.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ภาพที่ 2 กลยุทธ์การตลาดดิจิทัล ด้านการครองหน้าแรก [SEO] ส่งผลในเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าประเภทขนมขบเคี้ยว ผ่านช่องทาง TikTok

6. อภิปรายผล

6.1 ผลการวิเคราะห์สมมติฐานการวิจัยด้วยสมการถดถอยพหุคูณ จากผลการศึกษาพบว่า การยอมรับนวัตกรรมด้านประโยชน์จากการใช้งานของระบบ และด้านทัศนคติที่มีต่อการใช้งานของระบบ ส่งผลในเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าประเภทขนมขบเคี้ยว ผ่านช่องทาง TikTok เนื่องจาก ปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อการยอมรับหรือการตัดสินใจที่จะใช้ เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมใหม่ซึ่งปัจจัยหลักที่ส่งผลโดยตรงต่อการยอมรับเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมของผู้ใช้การรับรู้ถึงประโยชน์ที่เกิดจากการใช้ โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการใช้เทคโนโลยี ได้แก่ การรับรู้ประโยชน์ที่เกิดจากการใช้ และทัศนคติ ได้แก่ ตัดสินใจซื้อขนมขบเคี้ยวผ่านช่องทาง TikTok เพราะเชื่อว่าปลอดภัยและไม่ถูกโกง และเชื่อว่าระบบสามารถรักษาความปลอดภัยข้อมูลส่วนตัวได้ดี สามารถเข้าถึงข้อมูลร้านค้าหรือผู้ขายสินค้าได้เร็วขึ้น ซึ่งในท้ายที่สุดความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการใช้เทคโนโลยี จะส่งอิทธิพลต่อการยอมรับและใช้งานเทคโนโลยีนั้น และยังเชื่อว่าปลอดภัยและไม่ถูกโกง ใน

ระบบรักษาความปลอดภัยในการชำระเงินและการเก็บรักษาข้อมูลของลูกค้า เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการซื้อสินค้าออนไลน์ ส่วนปัจจัยด้านความปลอดภัยและความน่าเชื่อถือ ส่งผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค (วัชรินทร์ ภัคดีไส, 2566) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ มัสลิน ใจคุณ (2561) ที่ว่า ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อสินค้า เพราะทำให้ได้สินค้าที่คุ้มค่า ซึ่งเป็นการยอมรับเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมด้านประโยชน์จากการใช้งานของระบบ และยังสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการยอมรับนวัตกรรม ที่ว่า ปัจจัยหลักที่ส่งผลโดยตรงต่อการยอมรับเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมของผู้ใช้ คือ การรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งาน, และการรับรู้ถึงประโยชน์ที่เกิดจากการใช้ โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการใช้เทคโนโลยีมีทั้งสิ้น 4 ปัจจัย คือ (1) ตัวแปรภายนอก (2) การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน (3) การรับรู้ประโยชน์ที่เกิดจากการใช้ และ (4) ทศคติที่มีต่อการเชื่อว่าแต่ละบุคคลมีความสนใจที่จะใช้ระบบเทคโนโลยีหรือยอมรับการใช้งาน (Davis, Bagozzi & Warshaw, 1989 อ้างถึงใน วัชรินทร์ ภัคดีไส, 2566)

6.2 ผลการวิเคราะห์สมมติฐานการวิจัยด้วยสมการถดถอยพหุคูณ จากผลการศึกษาพบว่า กลยุทธ์การตลาดดิจิทัลด้านการครองหน้าแรก [SEO] มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าประเภทขนมขบเคี้ยว ผ่านช่องทาง TikTok เนื่องจากการติดอันดับในรายการเครื่องมือค้นหาหน้าแรกๆ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายเห็น และได้รับความสนใจจากกลุ่มเป้าหมาย เมื่อคลิกชมเป็นอันดับแรก การเข้าถึงสินค้าและบริการ ส่งผลให้เกิดการตัดสินใจซื้อง่ายขึ้น และการตลาดแบบดิจิทัล ด้านครองหน้าแรก มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคกลุ่มธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในเขตจังหวัดกรุงเทพมหานคร เนื่องจากการครองหน้าแรกเสมือนการครองใจกลุ่มเป้าหมาย โดยกลุ่มลูกค้าเป้าหมายในปัจจุบันมีพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตในการค้นหาข้อมูลต่างๆ การทำการครองหน้าแรก [SEO] จึงเป็นผลดีต่อธุรกิจ และการครองหน้าแรกเป็นวิธีที่ง่ายและมีประสิทธิภาพในการทำตลาด หากเลื่อนขึ้นไปติดอันดับต้นๆ จะส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น อาจใช้คำคิดว่าคำค้นหาที่สั้นและง่าย การมีส่วนร่วมรวบรวมคำหลักในชื่อ แท็ก และข้อความอื่นๆ และเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้ใช้จำนวนมากเชื่อมต่อการเพิ่มประสิทธิภาพกลไกค้นหา โดยผู้บริโภคยังคงเลือกรับข้อมูลผ่านช่องทางออนไลน์ การครองหน้าแรก [SEO] จึงกลายเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญมากขึ้นเพื่อการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ (Sezgin, 2009, และ Rutz & Bucklin, อ้างถึงในพรพรรณ ตาลประเสริฐ, 2559) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทัศนันท์ อุปรมย์ และประภาศรี พงศ์ธนาพานิช (2566) ที่ว่า การตลาดผ่านเครื่องมือค้นหาเป็นเครื่องมือการสื่อสารการตลาดดิจิทัล ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคในยุคปฏิตวิธิใหม่ และยังสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีการตลาดดิจิทัล ที่ว่า กลยุทธ์การตลาดดิจิทัลเป็นวิธีการหรือแนวทางในการดำเนินธุรกิจที่ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยมาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและความรวดเร็วในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างเฉพาะเจาะจง และนำไปสู่การตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค (ชาเพย์, ดี, 2556 อ้างถึงใน หทัยชนก ว่องเจริญพร, 2565)

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

7.1.1 ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยการยอมรับนวัตกรรม ในด้านการใช้งานของระบบสามารถนำไปวิจัยและศึกษาเพิ่มเติมโดยสามารถแจกแจงกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย และช่วงเวลาในการซื้อ เพื่อสามารถวางแผนกลยุทธ์ในการกระตุ้นยอดขายสินค้าได้

7.1.2 ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยกลยุทธ์การตลาดดิจิทัล มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุดทุกด้าน เนื่องการสร้างการตลาดเชิงเนื้อหา และการสร้างส่วนครองหน้าแรก เป็นปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าในรูปแบบออนไลน์ เนื่องจากสังคมออนไลน์มีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้น ผู้บริโภคใช้เวลาอยู่ในชุมชนออนไลน์มากกว่า 6 ชั่วโมงต่อวัน ดังนั้นปัจจัยดังกล่าวจึงมีส่วนสำคัญที่สามารถสร้างยอดขายให้เพิ่มขึ้นได้

7.1.3 ผลการวิจัย แสดงให้เห็นว่า ผู้ประกอบการต้องให้ความสำคัญกับกลยุทธ์การตลาดดิจิทัล ด้านการครองหน้าแรก [SEO] เพิ่มมากขึ้น เพราะหากผู้บริโภครู้จักธุรกิจหรือสินค้าก่อนคู่แข่งขึ้นจากการค้นหาครั้งแรกหรือหน้าแรก ผู้บริโภคจะเลือกรับข้อมูลก่อน และยังเป็นตัวช่วยให้ผู้ประกอบการประสบผลสำเร็จในการดำเนินธุรกิจได้เร็วยิ่งขึ้น

7.1.4 ผลการวิจัย แสดงให้เห็นว่า ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น (1) หน่วยงานภาครัฐบาลต้องมีการวางแผนงาน เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคจากการถูกหลอกลวง หรือถูกเอารัดเอาเปรียบจากสื่อสังคมออนไลน์ และการกำกับดูแลธุรกิจออนไลน์ (2) สื่อควรมีบทบาทอย่างไรในการควบคุมและกำกับดูแลการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสินค้าและบริการต่างๆ ที่มีความแข่งขันกันอย่างรุนแรงจากผู้ประกอบการ (3) ธุรกิจแบบดั้งเดิม ต้องมีการปรับตัวเพื่อให้ทันและตอบสนองกับพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลง

7.15 ผลการวิจัย แสดงให้เห็นว่า สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ เช่น การพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาด สามารถพัฒนาแคมเปญทางการตลาดที่ตรงใจกลุ่มเป้าหมาย พัฒนาความสัมพันธ์กับลูกค้าผ่านช่องทางออนไลน์และสามารถพัฒนาช่องทางการขาย เช่น สามารถพัฒนาเว็บไซต์และแอปพลิเคชันให้ใช้งานง่ายและสะดวก

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

7.2.1 ควรศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการยอมรับนวัตกรรมของผู้บริโภคที่อายุ 60 ปีขึ้นไป เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีกำลังซื้อสูง และอยู่ในวัยเกษียณ สามารถอยู่ในสังคมออนไลน์ได้เป็นเวลานาน

7.2.2 ควรศึกษาพฤติกรรมการตลาดดิจิทัลทุกปัจจัย เพื่อวิเคราะห์แบบเจาะลึกปัญหาหรืออุปสรรคที่ส่งผลต่อกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย Gen Z เนื่องจากมีการตัดสินใจซื้อสินค้าแบบรวดเร็วและทันที

7.2.3 ควรศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ในธุรกิจวิสาหกิจชุมชน เพื่อเป็นการส่งเสริมและหาแนวทางในการพัฒนายอดขายสินค้าให้กับชุมชน

8. เอกสารอ้างอิง

กัลยา โตทองหลาง, สุภัทริดา บรรดาศักดิ์ และอุบลวรรณ เลิศนอก. (2562). การศึกษาพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (Facebook) ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา. บริหารธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.

กัลยา วานิชปัญญา. (2547). การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาสถิติคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชาเฟย์, ดี. (2556). การตลาดดิจิทัล. [แมคกรอว์ฮิลล์, กรุงเทพฯ]. หน้า 123.

ดี ก-ดี อ. (2564). เจาะลึกเหตุผลที่ทำให้ TikTok เป็นแพลตฟอร์มมาแรงแห่งปี. สืบค้นออนไลน์จาก : <https://newsroom.tiktok.com/th-th/top-reasons-why-everyone-heard-about-tiktok> [3 กันยายน 2566].

_____. (2566). TikTok เดินหน้าสนับสนุนผู้ประกอบการไทย ปลดล็อกศักยภาพทางธุรกิจสู่การพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัลไทย. สืบค้นออนไลน์จาก : <https://newsroom.tiktok.com/th-th/driving-digital-economy-with-local-businesses-supported-tiktok-brings-local-entrepreneurs-on-tiktok-shop-at-tiktok-for-otop> [3 กันยายน 2566].

- _____. (2566). ยกระดับประสบการณ์ช้อปปิ้งออนไลน์ พร้อมปลดล็อกศักยภาพอีคอมเมิร์ซ ด้วย TikTok Shop Shopping Center. สืบค้นออนไลน์จาก : <https://newsroom.tiktok.com/th-th/reshaping-eshopping-experiences-and-unleashing-ecommerce-potentials-tiktok-shop-shopping-center-is-firstly-introduced-in-thailand> [3 กันยายน 2566].
- ปรีชา รอดอำพันรุ้ (2555). พฤติกรรมของวัยรุ่นในเขตอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ในการซื้อขนมขบเคี้ยว. บริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พรพรรณ ตาลประเสริฐ. (2559). อิทธิพลของการตลาดแบบดิจิทัลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคกลุ่มธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ในเขตจังหวัดกรุงเทพมหานคร. บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- มัสลิน ใจคุณ. (2561). การยอมรับเทคโนโลยีความไว้วางใจและการตลาดผ่านสังคมออนไลน์ที่มีผลต่อการตั้งใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางเฟซบุ๊กไลฟ์ (Facebook LIVE) ของกลุ่มผู้บริโภค Generations X, Y, Z. วิทยานิพนธ์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ.
- ศูนย์วิจัยกิจการไทย. (2555). อุตสาหกรรมอาหาร : ขนมขบเคี้ยว. สืบค้นออนไลน์จาก : <https://www.kasikomresearch.com/th/analysis/k-econ/Pages/30534.aspx?fbclid=IwAR1tkYRBJq3scj95ODMSlGfJ6ssBtQZlwq1IzBmv5PJ6LAcOm1sf29Njwe4> [3 กันยายน 2566].
- สถิติจังหวัดนครราชสีมา. (2566). ตัวชี้วัดที่สำคัญของจังหวัดนครราชสีมา. สืบค้นออนไลน์จาก : https://nkrat.nso.go.th/statistical-information-service/key-indicators-of-the-province/population_page.html.
- วิศนันท์ อุปรมัย และประภาศรี พงศ์ธนาพาณิชย์. (2566). การสื่อสารการตลาดดิจิทัลสำหรับร้านขนมไทยในยุคปกติวิถีใหม่. วารสารเกษมบัณฑิต ราย 6 เดือน, 24(1), (มกราคม – มิถุนายน 2566).
- วัชรินทร์ ภัคดีโส. (2566). การยอมรับนวัตกรรมและส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผ่านช่องทาง Tiktok ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร. สาขาวิชาการตลาด บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- หทัยชนก ว่องเจริญพร. (2565). การตลาดดิจิทัลที่ส่งผลต่อความพึงพอใจและความภักดีของลูกค้า. บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.
- Cochran, W.G. (1953). *Sampling Techniques*. New York: John Wiley & Sons, Inc.
- Davis, F. D., Bagozzi, R. P., & Warshaw, P. R. (1989). User acceptance of computer technology: A comparison of two theoretical models. *Management Science*, 35(8); 982–1003.
- Rutz, O. J., & Bucklin, R. E. (2011). From generic to branded: A model of spillover in paid search advertising. *Journal of Marketing Research*, 48(1); 87–102.
- Sezgin, E. (2009). Determinants of brand loyalty in the Turkish mobile telecommunications industry. *Journal of Business Research*, 62(2); 210-218.

พฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชและการป้องกันตนเองจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช
ของเกษตรกรผู้ปลูกผักบ้านโพนยาง ตำบลโพนยาง อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ
Pesticide use behavior and self-protection from pesticide use of Ban Phon Yang
vegetable farmers, Phon Yang Sub-district, Wang Hin District, Sisaket Province

สุวิมล ดอบุตร¹, กวิษฐารินทร์ คณะพันธ์², มุกดาวรรณ ชนะวงศ์³, โสภณ เบื้องบน⁴, ณัทปภา จันทร์โสม⁵

Suwimon Dobut¹, Kawitthararin Khanaphan², Mukdawan Chanawong³, Sapon Buengbon⁴, Natpapha Chansom⁵

^{1,3} อาจารย์ประจำสาขาวิทยาการจัดการสุขภาพ วิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย

² อาจารย์ประจำหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

⁴ อาจารย์ประจำหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน วิทยาลัยพินิจบัณฑิต

⁵ อาจารย์ประจำสาขาเทคโนโลยีสารสนเทศ วิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย

^{1,3} Lecturer of Bachelor of Science Program in Health Science Management, College of Asian Scholars

² Lecturer of Bachelor of Public Health Program in Community Public Health, Western University

⁴ Lecturer of Bachelor of Public Health Program in Community Public Health Pitchayabundit College

⁵ Lecturer of Bachelor of Information Technology, College of Asian Scholars

Corresponding author. Email: Suwimol@cas.ac.th

(Received: December 6, 2023; Revised: January 10, 2024; Accepted: January 16, 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Study) มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกผักบ้านโพนยาง ตำบลโพนยาง อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ 2) ศึกษาพฤติกรรมป้องกันตนเองจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกผักบ้านโพนยาง ตำบลโพนยาง อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 74 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามด้านพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชและแบบสอบถามด้านพฤติกรรมป้องกันตนเองจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และสถิติไคสแคว์

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรปลูกผักส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 59.50 สถานภาพสมรส ร้อยละ 91.89 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช. ร้อยละ 36.49 รายได้ของครอบครัวอยู่ระหว่าง 15,000 - 20,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 50.00 ระยะเวลาการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอยู่ในช่วง 2 - 3 ชั่วโมงต่อวัน ร้อยละ 55.41 ความถี่การสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืชน้อยกว่า 3 วันต่อสัปดาห์ ร้อยละ 47.30 พฤติกรรมก่อนใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอยู่ในระดับต่ำ ร้อยละ 50.00 รองลงมา ระดับปานกลาง ร้อยละ 40.54 และ ระดับดี ร้อยละ 9.46 ตามลำดับ พฤติกรรมหลังใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 48.64 รองลงมา ระดับดี ร้อยละ 31.08 และ ระดับต่ำ ร้อยละ 20.27 ตามลำดับ และพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 72.97 รองลงมา ระดับดี ร้อยละ 27.02 ตามลำดับ

เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการหาแนวทางการป้องกันให้มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้สารกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกผัก นักวิชาการเกษตร รวมทั้งหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ถูกต้องวิธี เพื่อป้องกันอันตรายจากการได้รับสารเคมีเข้าสู่ร่างกาย

คำสำคัญ : สารเคมีกำจัดศัตรูพืช; พฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช; การป้องกันตนเองจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช; เกษตรกรผู้ปลูกผัก

Abstract

This Descriptive study is to pesticides use and personal protective behavior for agriculturists to vegetables farmers. The samples were 74 persons. Tools used to collect data was questionnaires for pesticides use and personal protective behavior. Descriptive statistics and chi square statistics were used for data analysis.

The results, showed that mostly are male of 59.50%. 91.89% are marital status. Graduated from high school of 36.49%. Income is between 15,000 - 20,000 baht per month of 50.00%. The duration of pesticide use is between 2-3 hours per day of 55.41%. 47.30% are frequency of exposure to pesticides is less than 3 days per week. Before using pesticides, the practice in low level 50.00%, moderate level 40.54% and good level 9.46%. After exposed with pesticide, the farmers were practice in moderate level of 48.64%, good level 31.08%, low level 20.27%, respectively. And overall of self-prevention behaviors on pesticide usage was at moderate level 72.97%, good level 27.02%.

To provide basic information to find a preventive approach to change the behavior of pesticide use of vegetable farmers. agricultural scholar including other agencies Related There should be training to educate about the correct use of pesticides. To prevent the danger of getting chemicals into the body.

Keywords: Pesticide; Behavior Using Pesticides; Self-protection from the use of pesticides; Vegetable farmers

1. บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม การปลูกพืชของเกษตรกรไทยในขณะนี้ยังประสบปัญหาเกี่ยวกับการทำลายของศัตรูพืชอยู่เสมอ การผลิตผักเพื่อจำหน่ายจึงมักประสบกับอุปสรรคและปัญหาเกี่ยวกับโรคและแมลงศัตรูพืช เป็นต้น ทำให้เกษตรกรต้องมีการนำสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชมาใช้ในการป้องกันการเข้าทำลายของศัตรูพืชและเพื่อเพิ่มผลผลิตให้มากขึ้นด้วย (ไทยเกษตรศาสตร์, 2565) ส่งผลให้มีการนำเข้าสารเคมีกำจัดศัตรูพืชมาใช้ในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร จากข้อมูลปี 2564 พบว่า ประเทศไทยมีการนำเข้าสารเคมีกำจัดศัตรูพืชทั้งหมด 136 ล้านกิโลกรัม ซึ่งเป็นสารที่เข้าข่ายมีอันตรายร้ายแรงสูง 95 ชนิด ปริมาณ 69 ล้านกิโลกรัม ซึ่งหนึ่งในนั้นคือ ไกลโฟเซต มีการนำเข้าสูงสุด 13 ล้านกิโลกรัม รองลงมาคือ คาร์เบนดาซิม 3 ล้านกิโลกรัม ซึ่งเป็นสารกำจัดโรคพืชหรือสารกำจัดเชื้อราประเภทดูดซึม ซึ่งดูดซึมหมายความว่า ลักษณะการตกค้างไม่ได้ตกค้างอยู่ที่ผิวแต่เป็นการตกค้างเข้าไปข้างในเนื้อเยื่อ เมื่อตกค้างเข้ามาสู่ผู้บริโภคเนี่ยการล้างไม่สามารถขจัดออกได้ สารตัวนี้เป็นสารที่ก่อให้เกิดการกลายพันธุ์ เป็นพิษกับระบบสืบพันธุ์ด้วย (กรมวิชาการเกษตร, 2564)

จากข้อมูลรายงานสถานการณ์โรคและภัยสุขภาพจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2560 พบผู้ป่วยโรคจากพิษสารเคมีกำจัดศัตรูพืช จำนวน 10,312 ราย คิดเป็นอัตราป่วยเท่ากับ 17.12 ต่อประชากรแสนราย ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2559 ที่พบผู้ป่วยโรคพิษสารเคมีกำจัดศัตรูพืช จำนวน 8,689 ราย (อัตราป่วย 14.47 ต่อประชากรแสนราย) โดยจังหวัดสตูลพบอัตราป่วยสูงสุด (144.06 ต่อประชากรแสนราย) รองลงมา ได้แก่ จังหวัดแพร่ (127.26 ต่อประชากรแสนราย) และอุดรธานี (116.98 ต่อประชากรแสนราย) ตามลำดับ กลุ่มอายุที่พบผู้ป่วยมากที่สุด คือ กลุ่มอายุ 15-59 ปี จำนวน 7,079 ราย คิดเป็นร้อยละ 68.65 รองลงมา ได้แก่ กลุ่มอายุ 60 ปี ขึ้นไป จำนวน 2,670 ราย และกลุ่มอายุต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 346 ราย คิดเป็นร้อยละ 25.89 และ 3.36 ตามลำดับ กลุ่มอาชีพที่พบผู้ป่วยมากที่สุด คือ กลุ่มอาชีพผู้ปลูกพืชไร่และพืชผัก จำนวน 5,344 ราย

คิดเป็นร้อยละ 51.82 รองลงมา ได้แก่ กลุ่มอาชีพคนงานรับจ้างทั่วไป จำนวน 2,057 ราย และกลุ่มผู้ไม่มีงานทำ จำนวน 699 ราย คิดเป็นร้อยละ 19.95 และ 6.88 ตามลำดับ (สำนักโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม, 2560)

จังหวัดศรีสะเกษ เป็นจังหวัดอันดับต้น ๆ ที่มีการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชและแมลง เนื่องจากเป็นแหล่งเพาะปลูกหอมแดงอันดับ 1 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เนื้อที่เพาะปลูกทั้งจังหวัด 22,201 ไร่ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2566) โดยเฉพาะพื้นที่บ้านโนนยาง ตำบลโนนยาง อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ประชากรส่วนใหญ่ทำอาชีพปลูกผัก ร้อยละ 80.00 มีพื้นที่ในการทำเกษตรกรรมประมาณ 1,650 ไร่ ไม่ว่าจะเป็นปลูกข้าว ทำสวน ปลูกพริก หอม กระเทียม และผักต่าง ๆ ที่เหลือประกอบอาชีพส่วนตัวและรับจ้าง ซึ่งในการทำเกษตรได้มีแมลงศัตรูพืชมากัดกินพืชผักที่ปลูกทำให้เกิดความเสียหาย เกษตรกรต้องเลือกใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชมาใช้ในการกำจัดศัตรูพืชที่รบกวนการเจริญเติบโต อีกทั้งสารกำจัดศัตรูพืชนั้นหาซื้อได้ง่ายและได้ผลเร็ว ในการกำจัดศัตรูพืชทำให้มีการใช้สารเคมีที่มากเกินไปจนเกิดความจำเป็น (ข้อมูลจากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านโนนยาง, 2565)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ทำให้ทราบถึงพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรปลูกผักบ้านโนนยาง ตำบลโนนยาง อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ เพื่อใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการเสริมสร้างความรู้ และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้สารกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรปลูกผักบ้านโนนยาง ตำบลโนนยาง อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ หน่วยงานของภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจะมีการจัดอบรมความรู้ให้แก่เกษตรกรเกี่ยวกับสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ตั้งแต่การเลือกซื้อ การผสม การฉีดพ่น และการกำจัดหรือทำลายสารเคมีกำจัดศัตรูพืชอย่างถูกวิธี

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรปลูกผักบ้านโนนยาง ตำบลโนนยาง อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ

2.2 เพื่อศึกษาพฤติกรรมป้องกันตนเองจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรปลูกผักบ้านโนนยาง ตำบลโนนยาง อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ

3. วิธีดำเนินงานวิจัย

การวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Study) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้และพฤติกรรมป้องกันตนเองจากการใช้สารกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรปลูกผักบ้านโนนยาง ตำบลโนนยาง อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ โดยศึกษาในช่วง เดือนธันวาคม พ.ศ. 2565 – มีนาคม พ.ศ. 2566

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ เกษตรกรผู้ประกอบอาชีพปลูกผักในพื้นที่บ้านโนนยาง ตำบลโนนยาง อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 560 คน (จากทั้งหมด 95 ครัวเรือน)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ เกษตรกรผู้ประกอบอาชีพปลูกผักในพื้นที่บ้านโนนยาง ตำบลโนนยาง อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 74 คน (จากทั้งหมด 74 ครัวเรือน) ซึ่งผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ทำการคัดเลือกมา 1 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 1 บ้านโนนยาง ตำบลโนนยาง อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ (เนื่องจากหมู่ที่ 1 บ้านโนนยาง ประชากรส่วนใหญ่ทำอาชีพปลูกผักและมีการใช้สารกำจัดศัตรูพืชจำนวนมากที่สุด จากทั้งหมด 12 หมู่บ้าน) โดยสอบถามครัวเรือนละ 1 คน โดยมีเกณฑ์คัดเลือกคือ มีประสบการณ์การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช และทำหน้าที่ฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช 1 ปีขึ้นไป อายุ 18 ปีขึ้นไป มีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์ สื่อสารเข้าใจ และยินยอมเข้าร่วมโครงการด้วยความสมัครใจ

ผู้วิจัยทำการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรคำนวณขนาดตัวอย่างเพื่อประมาณค่าสัดส่วนของประชากร ที่มีขนาดเล็ก (ทราบจำนวนประชากร) (Daniel, 1995) ดังนี้

สูตรการคำนวณกลุ่มตัวอย่าง

$$n = \frac{NZ_{\alpha/2}^2 P(1-P)}{e^2(N-1) + Z_{\alpha/2}^2 P(1-P)}$$

เมื่อ n = ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

N = กลุ่มเกษตรกร 560 คน

$Z_{\alpha/2}$ = ค่าความเชื่อมั่น 95% คือ 1.96

P = สัดส่วนของพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชและพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช เท่ากับ 0.68 (สุเพ็ญศรี เบ้าทอง และอุไรวรรณ อินทร์ม่วง, 2562)

e = ค่าความคลาดเคลื่อน 5% หรือ 0.05

แทนค่าในสูตร

$$\begin{aligned} n &= \frac{560 \times 1.96^2 \times 0.68(1-0.68)}{0.05^2(560-1) + 1.96^2 \times 0.68(1-0.68)} \\ &= \frac{79.4135552}{1.07093216} \\ &= 74.15 \approx 74 \text{ คน} \end{aligned}$$

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความครอบคลุม และความเหมาะสมของเนื้อหาเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ซึ่งได้ค่า IOC เท่ากับ 0.97 แล้วนำมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นด้านพฤติกรรมการใช้สารกำจัดศัตรูพืช เท่ากับ 0.73 และพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากการใช้สารกำจัดศัตรูพืช เท่ากับ 0.71

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาพฤติกรรมการใช้และการป้องกันตนเองจากการใช้สารกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกผักบ้านโพนยาง ตำบลโพนยาง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ คือ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล จำนวน 7 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกผัก ประกอบด้วยพฤติกรรมก่อนใช้ และหลังใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช จำนวน 20 ข้อ (ศิริวรรณ ศรีน้อยขาว, 2566)

3.68 - 5.00 หมายถึง พฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานระดับดี

2.34 - 3.67 หมายถึง พฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานระดับปานกลาง

1.00 - 2.33 หมายถึง พฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานระดับต่ำ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช จำนวน 15 ข้อ (ศิริวรรณ ศรีน้อยขาว, 2566)

3.68 - 5.00 หมายถึง พฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานระดับดี

2.34 - 3.67 หมายถึง พฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานระดับปานกลาง

1.00 - 2.33 หมายถึง พฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานระดับต่ำ

4. ผลการวิจัย

4.1 ข้อมูลส่วนบุคคล

เกษตรกรผู้ปลูกผักบ้านโนนยาง ตำบลโนนยาง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 59.50 มีอายุอยู่ระหว่าง 40-50 ปี ร้อยละ 57.75 (อายุเฉลี่ย 48.22 ± 8.54 ปี น้อยสุด 34 ปี และมากที่สุด 58 ปี) สถานภาพสมรส ร้อยละ 91.89 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช. ร้อยละ 36.49 รายได้ของครอบครัวอยู่ที่ 15,000 - 20,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 50.00 (รายได้เฉลี่ย $18,865.21 \pm 994$ บาท น้อยสุด 13,500 บาท และมากที่สุด 25,000 บาท) ระยะเวลาที่ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ≤ 3 ปี ร้อยละ 89.18 (ระยะเวลาที่ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชเฉลี่ย 3.55 ± 1.98 ชั่วโมง น้อยสุด 1 ชั่วโมง และมากที่สุด 6 ชั่วโมง) และความถี่การสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ≤ 4 วันต่อสัปดาห์ ร้อยละ 87.83 (ความถี่การสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืชเฉลี่ย 3.78 ± 1.20 วัน น้อยสุด 1 วัน และมากที่สุด 6 วัน) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของเกษตรกรปลูกผักบ้านโนนยาง ตำบลโนนยาง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา (n = 74)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
1) เพศ		
ชาย	44	59.50
หญิง	30	40.50
2) อายุ (ปี)		
≤ 40	23	31.08
41-50	41	57.75
> 50	10	11.17
ค่าเฉลี่ย (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)	48.22 ± 8.54	
ค่าพิสัย (ค่าต่ำสุด : ค่าสูงสุด)	34 : 58	
3) สถานภาพ		
โสด	3	4.06
สมรส	68	91.89
หม้าย	1	1.35
หย่าร้าง	2	2.70
4) ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าประถมศึกษา	8	10.82
ประถมศึกษา	15	20.27
มัธยมศึกษาตอนต้น	21	28.38
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช.	27	36.49
อนุปริญญา/ ปวส.	2	2.79

ตารางที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของเกษตรกรปลูกผักบ้านโพนยาง ตำบลโพนยาง อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ (n = 74) (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล		จำนวน	ร้อยละ
ปริญญาตรี/ หรือสูงกว่า		1	1.35
5) รายได้ของครอบครัว (บาทต่อเดือน)			
	< 15,000	29	39.19
	15,000 – 20,000	37	50.00
	> 20,000	8	10.81
ค่าเฉลี่ย (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)		18,865.21±994	
ค่าพิสัย (ค่าต่ำสุด : ค่าสูงสุด)		13,500 : 25,000	
6) ระยะเวลาที่ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช (ปี)			
	≤ 3	66	89.18
	> 3	8	10.81
ค่าเฉลี่ย (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)		3.55±1.98	
ค่าพิสัย (ค่าต่ำสุด : ค่าสูงสุด)		1 : 6	
7) ความถี่การสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืช (วันต่อสัปดาห์)			
	≤ 4	65	87.83
	> 4	9	12.16
ค่าเฉลี่ย (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)		3.78±1.20	
ค่าพิสัย (ค่าต่ำสุด : ค่าสูงสุด)		1 : 6	

4.2 พฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

4.2.1 พฤติกรรมก่อนใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกผัก บ้านโพนยาง ตำบลโพนยาง อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ

จากการศึกษาพฤติกรรมก่อนใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกผักบ้านโพนยาง ตำบลโพนยาง อำเภอ วังหิน จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 74 คน พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกผักส่วนใหญ่มีพฤติกรรมก่อนใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอยู่ในระดับต่ำ ร้อยละ 50.00 รองลงมา ระดับปานกลาง ร้อยละ 40.54 และ ระดับดี ร้อยละ 9.46 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ใส่ถุงมืออย่างก่อนผสมสารเคมี ปฏิบัติทุกครั้ง ร้อยละ 81.08 สวมใส่หน้ากากป้องกันสารเคมี หรือหน้ากากปิดจมูก ขณะเตรียมสารเคมี ปฏิบัติเกือบทุกครั้ง ร้อยละ 22.97 ผสมสารเคมีฯ หลายชนิดในถังเดียวกัน โดยไม่ล้างสารเคมีที่ตกค้างอยู่ในถังออกก่อน ปฏิบัติบางครั้ง ร้อยละ 41.89 การสวมใส่เสื้อแขนยาวและกางเกงขายาวขณะฉีดพ่นสารเคมี ไม่ค่อยได้ปฏิบัติ ร้อยละ 68.92 และอ่านฉลากคำเตือน วิธีการใช้ และปฏิบัติตามข้อกำหนดที่ระบุไว้ในทุกขั้นตอน ไม่ได้ปฏิบัติเลย ร้อยละ 16.21 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมก่อนใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกผัก บ้านโพนยาง ตำบลโพนยาง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา (n=74)

พฤติกรรมก่อนใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1) ตรวจสอบอุปกรณ์เครื่องมือก่อนฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช	3.09	0.94	ปานกลาง
2) ตรวจสอบรูรั่วของถังมือ ก่อนนำไปใช้	2.43	1.02	ปานกลาง
3) การสวมใส่เสื้อแขนยาวและกางเกงขายาวขณะฉีดพ่นสารเคมี	1.45	0.74	ต่ำ
4) สวมใส่หน้ากากป้องกันสารเคมี หรือหน้ากากปิดจมูก ขณะเตรียมสารเคมี	2.09	0.92	ต่ำ
5) สวมหมวกหรือผ้าคลุมศีรษะ รองเท้าบูตยาง	3.20	1.01	ปานกลาง
6) ดูปริศทางลม ก่อนฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช	3.05	1.06	ปานกลาง
7) อ่านฉลากคำเตือน วิธีการใช้ และปฏิบัติตามข้อกำหนดที่ระบุไว้ในทุกขั้นตอน	1.57	1.10	ต่ำ
8) ใส่ถุงมือยางก่อนผสมสารเคมี	3.78	0.48	ดี
9) ผสมสารเคมีฯ หลายชนิดในถังเดียวกัน โดยไม่ล้างสารเคมีที่ตกค้างอยู่ในถังออกก่อน	2.23	1.01	ต่ำ
10) เมื่อสารเคมีกระเด็นถูกร่างกายจะทำความสะอาดทันที	2.28	0.99	ต่ำ

4.2.2 พฤติกรรมหลังใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกผัก บ้านโพนยาง ตำบลโพนยาง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา

ผลการศึกษาพฤติกรรมก่อนใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกผักบ้านโพนยาง ตำบลโพนยาง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 74 คน พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีพฤติกรรมหลังใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 48.64 รองลงมา ระดับดี ร้อยละ 31.08 และ ระดับต่ำ ร้อยละ 20.27 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เมื่อฉีดพ่นสารเคมีเสร็จแล้วถอดเสื้อผ้าที่ใช้สวมใส่ทันที/เมื่อกลับถึงบ้านอาบน้ำ สระผม ทำความสะอาดร่างกายทันที ปฏิบัติทุกครั้ง ร้อยละ 75.67 หลังฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ล้างมือทันทีก่อนดื่มน้ำและรับประทานอาหาร/มีการล้างผักก่อนเก็บผักไปขายทุกครั้ง หลังการฉีดพ่นสารเคมีไปแล้วอย่างน้อย 7 วัน ปฏิบัติเกือบทุกครั้ง ร้อยละ 31.08 หลังฉีดพ่นสารเคมี ถ้ามีอาการแพ้สารเคมีหรือไม่สบาย จะไปพบแพทย์ทันที ปฏิบัติบางครั้ง ร้อยละ 58.10 ตรวจสอบอุปกรณ์เครื่องพ่นสารเคมีฯ หลังการใช้งาน ไม่ค่อยได้ปฏิบัติ ร้อยละ 37.83 และทำการฝังกลบภาชนะบรรจุสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ใช้หมดแล้ว ไม่ได้ปฏิบัติเลย ร้อยละ 6.75 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมหลังใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกผักบ้านโพนยาง ตำบลโพนยาง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา (n=74)

พฤติกรรมหลังใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1) หลังฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ล้างมือทันทีก่อนดื่มน้ำและรับประทานอาหาร	3.64	0.54	ปานกลาง
2) เมื่อฉีดพ่นสารเคมีเสร็จแล้วถอดเสื้อผ้าที่ใช้สวมใส่ทันที	3.74	0.47	ดี
3) เมื่อกลับถึงบ้านอาบน้ำ สระผม ทำความสะอาดร่างกายทันที	3.78	0.77	ดี
4) เสื้อผ้าที่สวมใส่ขณะฉีดพ่นสารเคมี จะแยกซักกับเสื้อผ้าทั่วไปทุกครั้ง	3.72	0.51	ดี
5) แยกเก็บภาชนะและอุปกรณ์ในการฉีดพ่นสารเคมี ให้แยกเก็บเฉพาะและหำมนำไปใช้ในที่อื่นโดยเด็ดขาด	2.69	1.19	ปานกลาง

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมหลังใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกผักบ้านโนนยาง ตำบลโนนยาง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา (n=74) (ต่อ)

พฤติกรรมหลังใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
6) ทำการฝังกลบภาชนะบรรจุสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ใช้หมดแล้ว	2.04	1.28	ต่ำ
7) หลังฉีดพ่นสารเคมี ถ้ามีอาการแพ้สารเคมีหรือไม่สบาย จะไปพบแพทย์ทันที	2.61	0.89	ปานกลาง
8) เก็บสารเคมีกำจัดศัตรูพืชในภาชนะที่มีฝาปิดมิดชิด	2.57	1.09	ปานกลาง
9) ตรวจสอบอุปกรณ์เครื่องพ่นสารเคมีฯ หลังการใช้งาน	2.01	1.27	ต่ำ
10) มีการล้างผักก่อนเก็บผักไปขายทุกครั้ง หลังการฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชไปแล้วอย่างน้อย 7 วัน	3.51	0.69	ปานกลาง

4.2.3 พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกผักบ้านโนนยาง ตำบลโนนยาง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา

พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 72.97 รองลงมา ระดับดี ร้อยละ 27.02 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ขณะที่ทำการฉีดพ่นระวังไม่ให้ละอองสารเคมีปลิวเข้าหาตัว อาหาร น้ำดื่ม หรือสิ่งของที่อยู่ข้างเคียง ปฏิบัติทุกครั้ง ร้อยละ 79.72 การพ่นสารเคมีให้ทั่วทั้งต้น แต่ไม่ควรให้เปียกใบ จนโชกเกินไป ปฏิบัติเกือบทุกครั้ง ร้อยละ 37.83 การใช้สารเคมี หรือผสมสารเคมีไม่ควรทำคนเดียว และต้องเตรียมน้ำสะอาดไว้ใกล้ ๆ ตัว เพื่อล้างชำระร่างกายเมื่อสัมผัสถูกสารเคมี ปฏิบัติบางครั้ง ร้อยละ 25.67 ควรมีน้ำสะอาด สบหรือล้างผักพอเตรียมไว้ ให้เพียงพอใกล้ ๆ กับที่พ่นสารเคมี เพื่อจะได้ชำระล้างได้ทันที ไม่ค่อยได้ปฏิบัติ ร้อยละ 2.70 และอุปกรณ์การพ่นสารเคมีฆ่าแมลงเมื่อใช้แล้ว ไม่ควรนำไปล้างในบ่อน้ำหรือแหล่งเก็บน้ำต่าง ๆ ซึ่งอาจเป็นอันตรายต่อสัตว์น้ำ และผู้ใช้น้ำ ไม่ได้ปฏิบัติเลย ร้อยละ 1.35 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกผักบ้านโนนยาง ตำบลโนนยาง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา (n=74)

พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืช	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1) ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในปริมาณที่ระบุไว้ตามวิธีการใช้ที่ฉลาก	3.23	0.80	ปานกลาง
2) เมื่อหัวฉีดอุดตัน ห้ามใช้ปากเป่า ให้ใส่ถุงมือ ถอดหัวฉีดออก และล้างน้ำให้สะอาด	3.41	0.64	ปานกลาง
3) ควรมีน้ำสะอาด สบหรือล้างผักพอเตรียมไว้ ให้เพียงพอใกล้ ๆ กับที่พ่นสารเคมี เพื่อจะได้ชำระล้างได้ทันที	3.36	0.79	ปานกลาง
4) ในขณะที่ฉีดพ่นสารเคมีให้เดินถอยหลัง	3.53	0.62	ปานกลาง
5) อุปกรณ์การพ่นสารเคมีฆ่าแมลงเมื่อใช้แล้ว ไม่ควรนำไปล้างในบ่อน้ำหรือแหล่งเก็บน้ำต่าง ๆ ซึ่งอาจเป็นอันตรายต่อสัตว์น้ำ และผู้ใช้น้ำ	3.45	0.79	ปานกลาง
6) การพ่นสารเคมีให้ทั่วทั้งต้น แต่ไม่ควรให้เปียกใบ จนโชกเกินไป	3.57	0.55	ปานกลาง
7) หากมีอาการแพ้สารเคมี เช่น ปวดแสบปวดร้อน ระคายเคืองผิวหนัง คลื่นไส้ อาเจียน ปวดศีรษะ จะหยุดฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชทันที	3.60	0.62	ปานกลาง
8) ไม่ฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชในขณะที่มีลมแรง	3.82	0.38	ดี

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกผักบ้านโปนยาง ตำบลโปนยาง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา (n=74) (ต่อ)

พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืช	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
9) ฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชในเวลากลางวัน	3.69	0.52	ดี
10) เก็บสารเคมีฆ่าแมลงในที่มิดชิด พันมือ เด็ก และห่างจากสัตว์เลี้ยง มีห้องเก็บต่างหาก	3.68	0.64	ดี
11) ขณะที่ทำการฉีดพ่น ระมัดระวังไม่ให้ละอองสารเคมีปลิวเข้าหาตัว อาหาร น้ำดื่ม หรือสิ่งของที่อยู่ข้างเคียง	3.80	0.40	ดี
12) การใช้สารเคมี หรือผสมสารเคมีไม่ควรทำคนเดียว และต้องเตรียมน้ำสะอาดไว้ใกล้ ๆ ตัว เพื่อล้างชำระร่างกายเมื่อสัมผัสถูกสารเคมี	3.14	0.85	ปานกลาง
13) ไม่ฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชติดต่อกันเป็นระยะเวลาติดต่อกันนานเกิน 7 วัน	3.61	0.59	ปานกลาง
14) สวมเสื้อคลุมยาวถึงข้อมือและข้อเท้าและสวมเสื้อกันน้ำทับอีกชั้น ในขณะที่ฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช	3.45	0.67	ปานกลาง
15) หลังฉีดพ่นเสร็จแล้ว ทานไม่เข้าไปในบริเวณที่ฉีดพ่นสารเคมีในระยะเวลา 7 วัน	3.54	0.65	ปานกลาง

5. อภิปรายผล

5.1 ข้อมูลส่วนบุคคล

เกษตรกรผู้ปลูกผัก ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 59.50 มีอายุอยู่ระหว่าง 40-50 ปี ร้อยละ 57.75 สถานภาพสมรส ร้อยละ 91.89 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช. ร้อยละ 36.49 รายได้ของครอบครัวอยู่ที่ 15,000 - 20,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 50.00 ระยะเวลาที่ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ≤ 3 ปี ร้อยละ 89.18 และความรู้การสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ≤ 4 วันต่อสัปดาห์ ร้อยละ 87.83 สอดคล้องกับการศึกษาของนัสพงษ์ กลิ่นจำปา และดาวิวรรณ เศรษฐธรรม (2562) พบว่า เป็นเพศชายร้อยละ 70.43 มีอายุเฉลี่ย 39.71 ปี การศึกษาระดับประถมศึกษาร้อยละ 51.0 สถานภาพการสมรสแต่งงานร้อยละ 67.8 และรายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือน 25353.67 บาท เนื่องจากงานฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชเป็นงานที่เหมาะสมสำหรับเพศชายมากกว่าเพศหญิง ด้วยสรีระวิทยาของเพศชายที่มีความแข็งแรงกว่าเพศหญิง อีกทั้งงานฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชนี้จะต้องมีการแบกอุปกรณ์ในการฉีดพ่นที่มีน้ำหนักเฉลี่ยประมาณ 20 กิโลกรัม เพศชายจึงมีความสามารถในการทนต่อการทำงานที่ทำได้มากกว่าเพศหญิง และยังสอดคล้องผลการการศึกษาของทัศนกร อินทจักร และคณะ (2563) ที่พบว่า ความถี่ในการสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืช 1-2 วัน/สัปดาห์ ร้อยละ 78.0 อาจเนื่องจาก ขาดความรู้ และการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ทำให้มีความเคยชินในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชโดยไม่สนใจผลกระทบที่จะตามมาต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม

5.2 พฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

5.2.1 พฤติกรรมก่อนใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกผัก บ้านโปนยาง ตำบลโปนยาง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา

จากการศึกษาพฤติกรรมก่อนใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกผักบ้านโปนยาง ตำบลโปนยาง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกผักส่วนใหญ่มีพฤติกรรมก่อนใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอยู่ในระดับต่ำ ร้อยละ 50.00 รองลงมา ระดับปานกลาง ร้อยละ 40.54 และ ระดับดี ร้อยละ 9.46 ตามลำดับ ซึ่งขัดแย้งกับการศึกษาของนัสพงษ์ กลิ่นจำปา และดาวิวรรณ เศรษฐธรรม (2562) พบว่า พฤติกรรมก่อนการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอยู่ในระดับดี ร้อยละ 64.35 ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช. อาจส่งผลต่อการรับรู้ข้อมูล

ข่าวสารเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ผิดๆ รวมถึงไม่ค่อยได้รับข้อมูลข่าวสาร และการอบรมเกี่ยวกับการใช้สารกำจัดศัตรูพืชที่ถูกวิธีจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ผิดๆ ตามมา และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ใส่ถุงมืออย่างก่อนผสมสารเคมีทุกครั้ง ร้อยละ 81.08 รองลงมาสวมหมวกหรือผ้าคลุมศีรษะ รองเท้าบูตยางทุกครั้ง ร้อยละ 54.05 และคู่มือทางลม ก่อนฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชทุกครั้ง ร้อยละ 54.05 ตามลำดับ สอดคล้องกับผลการศึกษาของศิริกานต์ นากระโทก (2561) พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนมากสวมถุงมืออย่างป้องกันสารเคมีกำจัดศัตรูพืชขณะทำงานทุกครั้ง คิดเป็นร้อยละ 84.6 และสวมใส่รองเท้าบูตหรือรองเท้าที่ปิดมิดชิดป้องกันสารเคมีกำจัดศัตรูพืชทุกครั้ง คิดเป็นร้อยละ 85.2

5.2.2 พฤติกรรมหลังใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกผัก บ้านโพนยาง ตำบลโพนยาง อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ

ผลการศึกษาพฤติกรรมก่อนใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกผักบ้านโพนยาง ตำบลโพนยาง อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีพฤติกรรมหลังใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 48.64 รองลงมา ระดับดี ร้อยละ 31.08 และ ระดับต่ำ ร้อยละ 20.27 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เมื่อฉีดพ่นสารเคมีเสร็จแล้วถอดเสื้อผ้าที่ใช้สวมใส่ทันที/เมื่อกลับถึงบ้านอาบน้ำ สระผม ทำความสะอาดร่างกายทันที ปฏิบัติทุกครั้ง ร้อยละ 75.67 รองลงมา เสื้อผ้าที่สวมใส่ขณะฉีดพ่นสารเคมี จะแยกซักกับเสื้อผ้าทั่วไปทุกครั้ง ร้อยละ 74.32 และหลังฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ล้างมือทันทีก่อนดื่มน้ำและรับประทานอาหาร ร้อยละ 66.21 ตามลำดับ สอดคล้องกับการศึกษาของ นัสพงษ์ กลิ่นจำปา และดาวิรรณ เศรษฐีธรรม (2562) พบว่า เกษตรกรมีพฤติกรรมหลังการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 49.86 มีปฏิบัติพฤติกรรมปฏิบัติทุกครั้งมากเมื่อสารพิษเข้าตาทำหน้ารีบล้างตา โดยเปิดเปลือกตาแล้วให้น้ำสะอาด ไหลผ่านนาน 15 นาทีร้อยละ 63.77 รองลงมาปฏิบัติทุกครั้ง ขณะทำงานหากร่างกายเปื้อนสารเคมีต้องรีบล้างน้ำ และฟอกสบู่ให้สะอาดทันทีก่อนที่สารจะซึมเข้าสู่ร่างกาย ร้อยละ 60.87 และปฏิบัติทุกครั้ง ถ้ารู้สึกไม่สบายท่านหยุดใช้สารเคมีแล้วรีบไปพบแพทย์ ร้อยละ 59.71 อาจเนื่องมาจากเกษตรกรมีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพปลูกผักเป็นเวลานานหลายปี ซึ่งจากการที่มีประสบการณ์ที่ยาวนานเลยทำให้เกิดความตระหนักและไม่ละเลยถึงผลกระทบต่อสุขภาพที่จะตามมา

5.2.3 พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกผักบ้านโพนยาง ตำบลโพนยาง อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ

พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 72.97 รองลงมา ระดับดี ร้อยละ 27.02 ตามลำดับ และขณะที่ทำการฉีดพ่น ระวังไม่ให้ละอองสารเคมีปลิวเข้าหาตัว อาหาร น้ำดื่ม หรือสิ่งของที่อยู่ข้างเคียง ปฏิบัติทุกครั้ง ร้อยละ 79.72 ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของมณฑล รัชชะ และคณะ (2560) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 38.80 อาจเนื่องจากเกษตรกรมีพฤติกรรมป้องกันตนเองจากการได้รับสารเคมีกำจัดศัตรูพืช โดยฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชในเวลากลางวัน ไม่ฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชขณะมีลมแรง ขณะที่ทำการฉีดพ่นระวัง ไม่ให้ละอองสารเคมีปลิวเข้าหาตัว อาหาร น้ำดื่ม และสิ่งของที่อยู่ข้างเคียง รวมถึงเก็บสารเคมีฆ่าแมลงในที่มิดชิด พันมือ เด็ก และห่างจากสัตว์เลี้ยง และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของปรารณา ทัดเทียมพงษ์ และคณะ (2565). พบว่า พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 78.57 ปัจจัยความรู้ด้านการเลือกใช้และการจัดหาสารเคมีกำจัดศัตรูพืชกับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

6. สรุปผล

การศึกษาในครั้งนี้ถึงแม้จะพบว่าเกษตรกรพฤติกรรมก่อนและหลังใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช อยู่อยู่ในระดับต่ำ ปานกลาง ตามลำดับ และพฤติกรรมป้องกันตนเองจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอยู่ในระดับปานกลาง แต่ยังคงพบว่าเกษตรกรบางส่วนมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในการทำงานกับสารเคมีกำจัดศัตรูพืช เช่น ก่อนใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ไม่ค่อยจะสวมใส่เสื้อแขนยาวและกางเกงขายาวขณะฉีดพ่นสารเคมี และไม่อ่านฉลากคำเตือน วิธีการใช้ และปฏิบัติตามข้อกำหนดที่ระบุไว้ในทุกขั้นตอน หลังใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ไม่ค่อยจะตรวจสอบอุปกรณ์เครื่องพ่นสารเคมีฯ หลังการใช้งาน และไม่ทำการฝักรบภาชนะบรรจุสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ใช้หมดแล้ว อีกทั้งยังมีพฤติกรรมป้องกันตนเองจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช คือ นำอุปกรณ์พ่นสารเคมีมาล้างเมื่อใช้แล้วไปล้างในบ่อน้ำหรือแหล่งเก็บน้ำต่าง ๆ ซึ่งอาจเป็นอันตรายต่อสัตว์น้ำ และผู้ใช้น้ำตามมา ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมและสร้างความตระหนักให้เกษตรกรเห็นความสำคัญของการปฏิบัติงานกับสารเคมีอย่างถูกต้องเหมาะสม รณรงค์ให้เกษตรกรทำเกษตรปลอดภัยหรือทำเกษตรอินทรีย์ซึ่งนอกจากจะทำให้ตัวเกษตรกรปลอดภัยแล้วผู้บริโภคที่นิยมรับประทานผักพื้นบ้านก็จะปลอดภัยด้วยเช่นกัน

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจะมีการจัดฝึกอบรมความรู้ให้แก่เกษตรกรเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชให้ถูกต้องตามหลักวิชาการอย่าง รวมถึงอันตรายหรือผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นแบบเฉียบพลันและแบบเรื้อรัง

7.2 เพื่อให้เกษตรกรสามารถใช้ความรู้ที่ได้รับ นำไปใช้ในการปฏิบัติตนในการใช้สารเคมีได้อย่างถูกต้อง รัฐบาลควรมีมาตรการในการเข้ามาควบคุม การนำเข้าของสารเคมีรวมถึงการส่งเสริมในการใช้สารชีวภาพแทนสารเคมีเพื่อให้เกิดความปลอดภัยต่อเกษตรกรและสิ่งแวดล้อมต่อไปอย่างยั่งยืน

7.3 ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชและพฤติกรรมป้องกันตนเองจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกผักเปรียบเทียบกับเกษตรกรผู้ปลูกพืชชนิดอื่น ในอนาคต

8. เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการเกษตร. (2564). **ปริมาณการนำเข้าสารเคมีกำจัดศัตรูพืชทางการเกษตร**. สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2565: เข้าถึงได้จาก <https://nabc-catalog.oae.go.th/organization/doa>.

ทัศนกร อินทจักร สุภารัตน์ โปไชโร และ สุนทรี ปาไม่งาม. (2563). พฤติกรรมป้องกันตนเองจากอันตรายในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรในตำบลเมืองแปง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน. **วารสารารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ วิทยาเขตแม่ฮ่องสอน**, 8(3); 506-515.

ไทยเกษตรศาสตร์. (2565). ปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการผลิตและการปลูกผัก. สืบค้นเมื่อ 4 มกราคม 2565: เข้าถึงได้จาก <http://www.thaikasetsart.com>.

นัสพงษ์ กลิ่นจำปา และดาวิวรรณ เศรษฐธรรม. (2562). พฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร ตำบลป่าไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู. **วารสารวิชาการ สคร. 9**, 25(2); 26-34.

ปรารธนา ทัดเทียมพงษ์, อุมพร ฉัตรวิโรจน์, วสุนธรา รตนภาส. (2566). ความรู้และพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว: กรณีศึกษาตำบลคุยบ้านโอง อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร. **วารสารพุทธศาสตร์ มจร อุบลราชธานี**, 4(2); 1721-1730.

- มงคล รัชชะ สุรเดช สำราญจิตต์ จุฑามาศ แสนท้าว ศรธรรม สุขตะกั่ว และอนุวัฒน์ อัครีสุวรรณ. (2560). พฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในเกษตรกรบ้านทุ่งนางครวญ ตำบลชะแล อำเภอดงพิกุล จังหวัดกาญจนบุรี. **วารสารการพยาบาล การสาธารณสุขและการศึกษา, 18(2)**; 84-94.
- ศิริกานต์ นากะโทก. (2561). การศึกษาพฤติกรรมและทัศนคติด้านความเสี่ยงการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของประชาชนเขตเทศบาลตำบลบ้านเหลื่อม อำเภอบ้านเหลื่อม จังหวัดนครราชสีมา. **วารสารสาธารณสุขและวิทยาศาสตร์สุขภาพ, 1(2)**; 1-10.
- ศิริวรรณ ศรีน้อยขาว. (2566). รูปแบบการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการส่งเสริมพฤติกรรมในการป้องกันการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลวังยาว อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม. **วารสารสุขภาพและสิ่งแวดล้อมศึกษา, 8(4)**, ตุลาคม - ธันวาคม 2566.
- สุเพ็ญศรี เบ้าทอง อุไรวรรณ อินทร์ม่วง. (2562). พฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรที่เพาะปลูกมะเขือเทศ บ้านลาดนาเพียง ตำบลสาวะถี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. **วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 8(25)**; 1-8.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2566). **สถานการณ์การผลิตหอมแดง จังหวัดศรีสะเกษ**. สืบค้นเมื่อ 4 มกราคม 2565: เข้าถึงได้จาก <https://www.oae.go.th>.
- สำนักโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม. (2560). **อัตราผู้ป่วยจากกลุ่มโรคสารเคมีกำจัดศัตรูพืช**. สืบค้นเมื่อ 8 ธันวาคม 2565: เข้าถึงได้จาก <http://envocc.ddc.moph.go.th>.
- อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านโพนยาง. (2565). **สำมะโนการเกษตร**. ข้อมูลเมื่อวันที่เมื่อ 10 มกราคม 2565.

การสร้างชุดสื่อวีดิทัศน์เรื่อง การพับผ้าเช็ดปากเพื่อพัฒนาทักษะการพูดนำเสนอ
ของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

Development of the Instructional Napkin Fold Learning Media of Oral Presentation
Skills of Fourth Year English Major Students at Loei Rajabhat University

ศรีจิตรา นวรัตนภรณ์

Srijittra Navaruttanaporn

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

Faculty of Humanities and Social Sciences, Loei Rajabhat University

Corresponding author. Email: Email: srijittra9@yahoo.com

(Received: May 7, 2023; Revised: May 22, 2023; Accepted: June 5, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างชุดสื่อวีดิทัศน์เรื่อง การพับผ้าเช็ดปากเพื่อพัฒนาทักษะการพูดนำเสนอ ภาษาอังกฤษ ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาก่อนและหลังเรียนโดยใช้ชุดสื่อวีดิทัศน์ และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อชุดสื่อวีดิทัศน์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ นักศึกษา สาขาวิชาภาษาอังกฤษชั้นปีที่ 4 จำนวน 40 คน ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการโรงแรม ภาคการเรียนที่ 1 ปี การศึกษา 2564 โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) ชุดสื่อวีดิทัศน์เรื่อง การพับผ้าเช็ดปาก ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 2) แบบวัดความรู้ขั้นตอนการพูดนำเสนอ และแบบวัดความรู้คำศัพท์และสำนวนการพับผ้าเช็ดปาก และ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อชุดสื่อวีดิทัศน์ ระเบียบวิธีวิจัยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และ ค่า p-value ที่ระดับ .05

ผลการวิจัยพบว่า

1. ประสิทธิภาพของชุดสื่อวีดิทัศน์ เท่ากับ $80.1/82.5$ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดที่ 75/75
2. ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนของนักศึกษาหลังเรียน ($\bar{X} = 103.4$ SD = 13.2) โดยใช้ชุดสื่อวีดิทัศน์สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X} = 89.5$ SD = 17.1) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. นักศึกษามีความพึงพอใจต่อชุดสื่อวีดิทัศน์ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านคู่มือชุดสื่อวีดิทัศน์ ด้านVDO/ YouTube/ QR Code พร้อมภาพประกอบและเสียงสองภาษา (ภาษาอังกฤษ-ภาษาไทย) และด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ชุดสื่อวีดิทัศน์ อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อค้นพบที่สำคัญในงานวิจัยนี้คือ การได้เรียนรู้จากสื่อที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบทเรียน การมีส่วนร่วมในการเลือกรูปแบบการพับผ้าเช็ดปากที่นำเสนอด้วยตนเอง และการนำสื่อไปใช้เป็นต้นแบบในการเรียนและการปฏิบัติของนักศึกษา สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยพัฒนาทักษะการนำเสนอ รวมถึงการกระตุ้นแรงจูงใจ ความสนใจ และความสนุกในการเรียนรู้ของนักศึกษา

คำสำคัญ : ชุดสื่อวีดิทัศน์; การพับผ้าเช็ดปาก; ทักษะการพูดนำเสนอ

Abstract

The purposes of this research were: 1) to develop the instructional napkin fold learning media of oral presentation skills according to 75/75 criteria, 2) to compare the English achievement of English majors students, before and after learning through the instructional napkin fold learning media, and 3) to study English majors students' satisfaction towards the instructional napkin fold learning media. The sample was 40 fourth-year English majors students at Loei Rajabhat University who registered in English for Hotel Course in the first semester in the academic year 2021 obtained by purposive sampling. The research instruments were: 1) the instructional napkin fold learning media according to 75/75 criterion, 2) English proficiency test form of process of oral presentation, 3) vocabulary and expressions of napkin fold, and 4) the satisfactory questionnaire towards the instructional napkin fold learning media. The methodology was applied with a quantitative study. The statistics used were percentage, mean, standard deviation, One-way ANOVA, and p-value at .05 level.

The research revealed the following results:

1. The efficiency of the instructional napkin fold learning media of speaking skills was of 80.1/82.5 which higher than 75/75 criterion.
2. English oral presentation skills of the students after learning through the instructional napkin fold learning media ($\bar{X} = 103.4$ SD =13.2) was significantly higher than what they had before ($\bar{X} = 89.5$ SD = 17.1) at .05 level.
3. The students' satisfaction towards the instructional napkin fold learning media under 3 aspects: the instructional napkin fold learning media manual book, VDO)/ YouTube/ QR Code with pictures illustrations, and audio (English-Thai) and the benefit from learning the instructional napkin fold learning media was at a very high level.

Importantly, the research findings also found that learning from appropriate media and in accordance with the lessons, participating in selecting the patterns of napkin fold by self-presented, and using the media as students' prototype in learning and practicing. These were the important factors to help improve oral presentation skills, including activating motivation, interest, and enjoyment of students' learning.

Keywords: The Instructional Learning Media; Napkin Fold; Oral Presentation Skills

1. บทนำ

ปัจจุบัน ความก้าวหน้าด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา เทคโนโลยี และอุตสาหกรรมแขนงต่าง ๆ มีการขยายตัวและเติบโตมากขึ้น จึงส่งผลให้มีการแข่งขันทางด้านตลาดแรงงานเพิ่มขึ้น รวมถึงในอนาคตการเปลี่ยนแปลงบริบทต่าง ๆ เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในหลากหลายมิติ ซึ่งปรากฏชัดเจนในด้านเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีผลกระทบต่อวิถีชีวิต รวมถึงรูปแบบการทำงานหรือการประกอบอาชีพของ ทุกคน โดยเฉพาะการส่งผลกระทบต่อวิธีการทำงานของแรงงานส่วนใหญ่ของประเทศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562) ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ในยุค

ปัจจุบันบทบาทของเทคโนโลยีมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ และสามารถช่วยพัฒนาความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษของคนไทยได้ (สุพล พรหมมาพันธุ์, 2560) หากบุคคลใดที่มีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษในการพูดนำเสนอเพื่อสื่อสารให้ผู้รับฟังเข้าใจ จะมีโอกาสในการประกอบอาชีพหรือการก้าวสู่ตำแหน่งงานที่ดี ได้รับค่าตอบแทนสูง และมีทางเลือกที่ดีกว่าบุคคลที่ไม่มีความสามารถในการพูดนำเสนอเป็นภาษาอังกฤษ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562; Festallor Education, 2020; Roshid, 2013) ทักษะด้านการใช้ภาษาอังกฤษจึงเป็นสิ่งจำเป็น และมีบทบาทสำคัญทั้งในด้านการศึกษา สังคม การเมือง เศรษฐกิจ การค้า การติดต่อสื่อสารระหว่างประเทศ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการโรงแรม โดยเฉพาะการใช้ภาษาที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพ (Jing, 2010) ดังนั้นนักเรียน นักศึกษา หรือบุคลากรที่จะประกอบอาชีพในด้านต่าง ๆ ที่ต้องใช้ภาษาอังกฤษในการพูดนำเสนอเพื่อสื่อสารกับชาวต่างชาติให้เกิดความเข้าใจ จึงจำเป็นจะต้องมีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษอย่างถูกต้องและเหมาะสม

การจัดการศึกษาของชาติได้มีการกำหนดให้มีการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับต่างๆเพื่อให้นักเรียน นักศึกษา และประชาชนของชาติสามารถพูดภาษาอังกฤษกับชาวต่างชาติได้ แต่เป็นที่น่าสนใจว่า ผู้เรียนภาษาอังกฤษจำนวนมากยังมีปัญหาในการพูดภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นการสะท้อนถึงปัญหาการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาที่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาที่กำหนดไว้ (นงสมร พงษ์พานิช, 2554) ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลของ เนตรเปรี๊ยะ ชุมไชโย (2561) ได้กล่าวว่า นิสิตและนักศึกษาไทยส่วนใหญ่ไม่กล้าพูดภาษาอังกฤษ กลัวผิด กลัวอาย ขาดความมั่นใจในตนเอง ความรู้พื้นฐานด้านภาษาอังกฤษไม่เพียงพอ เช่นด้านของคำศัพท์ ขาดทักษะการใช้ภาษาอังกฤษในสถานการณ์จริง วัณฐ์นรี ฤทธิรัตน์ และ ธัญญา ชีระมณี (2557) ได้กล่าวสนับสนุนว่าปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาไทย คือ นักศึกษามีความกังวล มีความกลัว ไม่ชอบเรียนวิชาที่เน้นทักษะการพูดภาษาอังกฤษ เพราะต้องนึกถึงภาษาไทยก่อนเสมอเมื่อต้องพูดภาษาอังกฤษ และขาดการฝึกฝน นอกจากนี้ ชยกร สุตะโคตร และ วิจิตรา วงศ์อนุสิทธิ์ (2560); Suphatra (2018) ได้พบว่า นักศึกษายังมีความอาย กลัวเสียหน้า มีความกังวลในการพูดต่อหน้าเพื่อน นักศึกษาในชั้นเรียน เนื่องจากนักศึกษามีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับคำศัพท์ภาษาอังกฤษน้อย เวลาจะพูดภาษาอังกฤษนึกคำศัพท์ไม่ออก พูดไม่เป็นขั้นตอน จึงไม่สามารถนำเสนอเป็นขั้นตอนได้ นอกจากนี้ สื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ในปัจจุบันยังไม่ตอบสนองความต้องการและวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเฉพาะด้านของนักศึกษา

สื่อการเรียนรู้ เป็นอุปกรณ์หรือเครื่องมือที่เป็นสื่อกลางที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เพื่อถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก และสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามจุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้เรียนสามารถค้นคว้าและเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตลอดเวลา (เสรี วงษ์มณฑา, 2561; ศรีจิตรา นวรัตน์ภรณ์, 2563; Njoku, 2015) ซึ่งการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นไปตามแนวทางการเรียนรู้แบบพุทธินิยม (Constructivist) (ทศนา แหมมณี, 2556) โดยให้ผู้เรียนสามารถศึกษาจากเอกสารคู่มือ และสามารถดูวิดีโอทัศนขั้นตอนการพับผ้าเช็ดปากในแต่ละรูปแบบจากการดู การฟัง การพูด และอ่านจากภาพที่เห็นจากวิดีโอ หรือ YouTube ได้ จากประสบการณ์ในการสอนวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการโรงแรมมาเป็นเวลามากกว่า 15 ปี ผู้วิจัยพบว่า นักศึกษายังมีข้อจำกัดในการพูดนำเสนอภาษาอังกฤษให้เข้าใจตามขั้นตอนและยังขาดสื่อการเรียนรู้ ผู้วิจัยจึงทดลองออกแบบการศึกษาโดยเริ่มต้นจากการสร้างสื่อวิดีโอทัศนเรื่อง การพับผ้าเช็ดปากเพื่อให้ได้สื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมและแก้ไขข้อจำกัด ตลอดจนพัฒนาทักษะการพูดนำเสนอเป็นภาษาอังกฤษอย่างเป็นขั้นตอน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อสร้างชุดสื่อวิดีโอทัศนเรื่อง การพับผ้าเช็ดปากเพื่อทักษะการพูดนำเสนอของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75

2.2 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษ ก่อนและหลังเรียนโดยใช้ชุดสื่อ
วิทัศน์เรื่อง การพับผ้าเช็ดปาก

2.3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษที่มีต่อชุดสื่อวิทัศน์เรื่องการพับผ้าเช็ดปาก

3. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ มีขอบเขตในการศึกษาดังนี้

3.1 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นปีที่ 4 ในภาคการศึกษาที่ 1/2564 จำนวน 106 คน และ
กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือ นักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษชั้นปีที่ 4 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการโรงแรม
ภาคการศึกษาที่ 1/2564 จำนวน 40 คน ใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากนักศึกษากลุ่มนี้ต้องเรียน
เกี่ยวกับแผนกอาหารและเครื่องดื่ม ซึ่งมีบทเรียนเกี่ยวกับการพับผ้าเช็ดปาก

3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ชุดสื่อวิทัศน์เรื่อง การพับผ้าเช็ดปากจำนวน 4 รูปแบบ ประกอบด้วย รูปแบบ A: The Pin Wheel Napkin
Fold, รูปแบบ B: The Kimono Napkin Fold, รูปแบบ C: The Sail Napkin Fold, และรูปแบบ D: The Double Envelope
(Triangle Pouch) Napkin Fold โดยแต่ละรูปแบบจะมีแบบวัดความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ สำนวน และขั้นตอนในการพุดำเสนอ
การพับผ้าเช็ดปาก (Grussendorf, 2007) ก่อน-ระหว่าง-หลังเรียน

3.3 ขอบเขตด้านเวลา

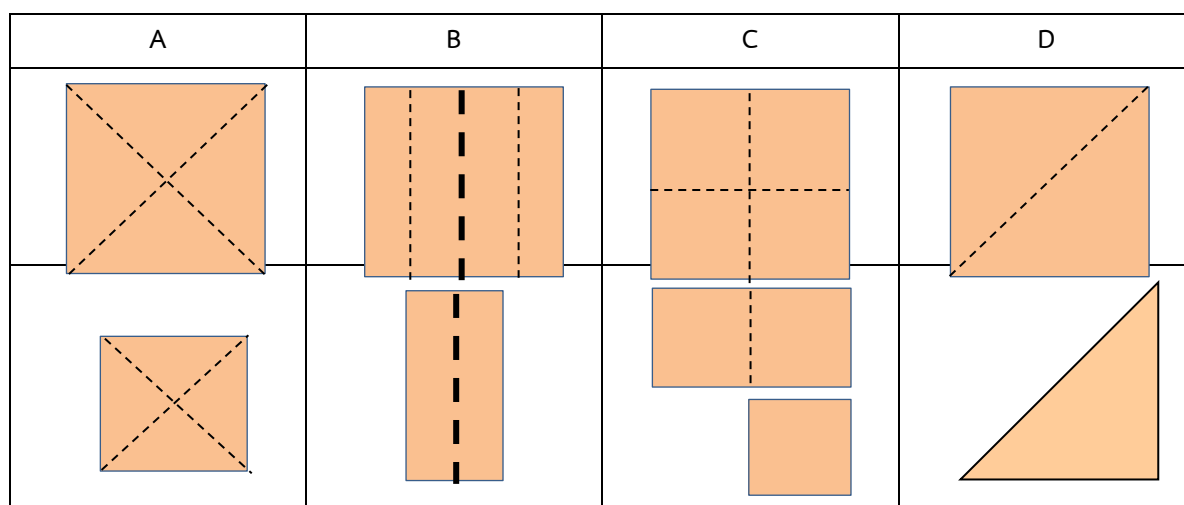
ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย อยู่ระหว่าง เดือน กรกฎาคม 2564 ถึง ตุลาคม 2564

4. วิธีการวิจัย

4.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีเครื่องมือวิจัย 3 ชนิด ได้แก่ 1) ชุดสื่อวิทัศน์เรื่อง การพับผ้าเช็ดปาก 2) แบบวัดความรู้ก่อน
เรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน ประกอบด้วย แบบวัดความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนการพุดำเสนอ (มี 15 ข้อ คิดเป็นคะแนนเต็ม
15 คะแนน) แบบวัดความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์และสำนวนการพับผ้าเช็ดปาก (มี 63 ข้อ คิดเป็นคะแนนเต็ม 63 คะแนน) และแบบวัด
ความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนการพับผ้าเช็ดปากจำนวน 4 รูปแบบ (มี 46 ข้อ คิดเป็นคะแนนเต็ม 46 คะแนน) และ 3) แบบสอบถาม
ความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษที่มีต่อชุดสื่อวิทัศน์

การพับผ้าเช็ดปากจำนวน 4 รูปแบบ จากรูปแบบการพับผ้าเช็ดปากจำนวนทั้งสิ้น 20 รูปแบบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
และให้นักศึกษาโหวตเพื่อเลือกรูปแบบที่มีการลงคะแนนสูงสุดเพียง 4 รูปแบบ โดยการวางผ้าเช็ดปากเป็นรูปแบบ A, B, C และ
D ดังนี้

ภาพที่ 1 ภาพการวางผ้าเช็ดปาก 4 รูปแบบ

4.2 แนวคิดการสร้างชุดสื่อวีดิทัศน์

การสร้างชุดสื่อวีดิทัศน์เรื่อง การพับผ้าเช็ดปาก เป็นการออกแบบสื่อการเรียนรู้ในรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการโรงแรม ในการพัฒนาทักษะการพูดนำเสนอเป็นภาษาอังกฤษ ผู้วิจัยได้ประยุกต์แบบวัดความรู้ด้านการใช้ภาษาอังกฤษในการนำเสนอจากหนังสือ English for Presentations (Grussendorf, 2007) ประยุกต์แนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบรายวิชาภาษาอังกฤษเฉพาะกิจของ Hutchinson and Waters (1989 : 21-23) และการประยุกต์ขั้นตอนการสร้างสื่อวีดิทัศน์ของ Bawcom (1995 : 41-43) เนื่องจากมีความเหมาะสมในการสร้างสื่อการเรียนรู้เสริมทักษะในการพูดนำเสนอเป็นภาษาอังกฤษ ส่วนเครื่องมือการวิจัยในครั้งนี้ เป็นรูปแบบ Google form ที่ได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญและเจ้าของภาษา จำนวน 3 ท่าน และนำไปแก้ไขตามคำชี้แนะ นำไปทดลองกับกลุ่มย่อยที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แก้ไขและปรับจนสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยตนเองของกลุ่มตัวอย่าง

4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยใช้ระยะเวลา 5 สัปดาห์ ดังนี้

สัปดาห์ที่ 1 ผู้วิจัยอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ส่งรายละเอียดตลอดจนเอกสารใน Google Classroom อธิบายขั้นตอนการพูดนำเสนอเป็นภาษาอังกฤษ ความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ และสำนวนการพับผ้าเช็ดปาก จากนั้นผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์นักศึกษาทีละคน คนละ 40-50 นาที

สัปดาห์ที่ 2 ให้นักศึกษากลุ่มตัวอย่าง ทำแบบทดสอบวัดความรู้ก่อนเรียน หลังจากนั้นให้นักศึกษาอ่านเอกสารคู่มือรายละเอียดขั้นตอนการพูดนำเสนอ คำศัพท์ และสำนวนการพับผ้าเช็ดปากเพื่อความเข้าใจเบื้องต้น

สัปดาห์ที่ 3 ให้นักศึกษากลุ่มตัวอย่างเรียนรู้ชุดสื่อวีดิทัศน์ เรื่อง การพับผ้าเช็ดปาก รูปแบบ A (The Pin Wheel Napkin Fold) และรูปแบบ B (The Kimono Napkin Fold) หลังจากนั้นให้นักศึกษาทำแบบวัดความรู้ระหว่างเรียนการพับผ้ารูปแบบ A และ B

สัปดาห์ที่ 4 ให้นักศึกษากลุ่มตัวอย่างเรียนรู้ชุดสื่อวีดิทัศน์ เรื่อง การพับผ้าเช็ดปาก รูปแบบ C (The Sail Napkin Fold) และรูปแบบ D (The Double Envelope Napkin Fold) หลังจากนั้นให้นักศึกษาทำแบบวัดความรู้ระหว่างเรียนการพับผ้ารูปแบบ C และ D

สัปดาห์ที่ 5 ให้นักศึกษากลุ่มตัวอย่างทบทวนความรู้จากชุดสื่อวีดิทัศน์ เรื่องผ้าเช็ดปาก เกี่ยวกับขั้นตอนการพุดนำเสนอเป็นภาษาอังกฤษ คำศัพท์และสำนวนการพับผ้าเช็ดปาก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนการพับผ้าเช็ดปากทั้ง 4 รูปแบบ หลังจากนั้นให้นักศึกษาทำแบบวัดความรู้หลังเรียนและตอบแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อชุดสื่อวีดิทัศน์ ผ่าน Google Form (Online)

ข้อมูลการวัดความรู้ระหว่างเรียนและหลังเรียนจะถูกส่งเข้ามาในระบบออนไลน์โดยเก็บอยู่บน Google Drive ของผู้วิจัย หลังจากที่ได้ข้อมูลครบถ้วนแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์อีกครั้ง เพื่อนำข้อมูลมาประมวลผลและวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

4.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์อีกครั้งเพื่อนำมาประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรม MiniTab 13 เพื่อวิเคราะห์ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD) One way ANOVA และค่า p-value (กิตติศักดิ์ พลอยพานิชกิจ, 2549)

5. ผลการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ตามรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 การวัดประสิทธิภาพทางการเรียนของนักศึกษาโดยใช้ชุดสื่อวีดิทัศน์ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75

	คะแนนระหว่างเรียน				คะแนนหลังเรียน			
	52	40	47	51	52	37	48	51
	49	35	46	52	45	38	51	57
	54	50	51	60	56	46	56	58
	56	47	50	56	58	55	56	54
	52	55	26	46	53	52	25	50
	52	28	41	44	52	38	49	45
	55	58	52	25	55	58	50	45
	58	58	55	52	58	56	54	52
	33	57	49	43	27	56	52	45
	53	53	59	54	53	57	59	55
คะแนนรวม	1,954				2,014			
คะแนนเต็ม	2,440				2,440			
Effective (%)	80.1				82.5			
เกณฑ์	75.0				75.0			

จากตารางที่ 1 ผลการวัดประสิทธิภาพทางการเรียนของนักศึกษา พบว่าค่าประสิทธิภาพทางการเรียนของนักศึกษา “ระหว่างเรียน” และ “หลังเรียน” เท่ากับ 80.1/82.5 ซึ่งค่าประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่ 75/75 กำหนดไว้

ตารางที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาโดยใช้ชุดสื่อวีดิทัศน์และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยวิธีวิเคราะห์ One-way ANOVA

	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน		
	คะแนนก่อนเรียน	คะแนนหลังเรียน	ANOVA p-value
$\bar{X}$	89.5	103.4	0.000*
SD	17.1	13.2	

* p-value < .05

จากตารางที่ 2 จากตารางที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา พบว่า คะแนนหลังเรียน ($\bar{X}$ =103.4, SD= 13.2) สูงกว่าคะแนนก่อนเรียน ($\bar{X}$ =89.5, SD =17.1) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ .05 (p-value <.05)

ตารางที่ 3 การประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อชุดสื่อวีดิทัศน์

ข้อที่	หัวข้อ	$\bar{X}$	SD	ระดับความพึงพอใจ
1	ด้านเอกสารคู่มือ ชุดสื่อวีดิทัศน์	4.57	0.64	พึงพอใจมากที่สุด
2	VDO/ YouTube/ Scan QR Code พร้อมภาพประกอบเสียงสองภาษา (ภาษาอังกฤษ-ภาษาไทย)	4.49	0.64	พึงพอใจมากที่สุด
3	ประโยชน์ที่รับรู้จากการเรียนรู้ ชุดสื่อวีดิทัศน์เรื่อง การพับผ้าเช็ดปาก	4.54	0.57	พึงพอใจมากที่สุด

จากตารางที่ 3 ความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษ ที่มีต่อชุดสื่อวีดิทัศน์ พบว่า 1) ด้านเอกสารคู่มือชุดสื่อวีดิทัศน์ในภาพรวมอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.57 และ SD = 0.62) 2) ด้าน VDO/ YouTube/ Scan QR Code พร้อมภาพประกอบเสียงสองภาษา (ภาษาอังกฤษ-ภาษาไทย) ในภาพรวมอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.49 และ SD=0.64) และ 3) ด้านประโยชน์ที่รับรู้จากการเรียนรู้จากชุดสื่อวีดิทัศน์ในภาพรวมอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.54 และ SD = 0.57)

ข้อสรุปที่สำคัญในงานวิจัยนี้คือ การได้เรียนรู้จากสื่อที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบทเรียน การมีส่วนร่วมในการเลือกรูปแบบการพับผ้าเช็ดปากที่จะนำเสนอด้วยตนเอง และการนำเสนอใช้เป็นต้นแบบในการเรียนและการปฏิบัติของนักศึกษา สามารถพัฒนาทักษะการนำเสนอได้อย่างมั่นใจ ดังนั้น ปัจจัยเหล่านี้เป็นเครื่องมือที่ช่วยกระตุ้นให้นักศึกษามีแรงจูงใจ สนใจ และสนุกในการเรียนรู้ โดยการใช้ประสาทสัมผัส ตา ดูภาพวีดิทัศน์ อ่านขั้นตอนการพับ หู ฟังเสียง ปาก ฝึกพูดนำเสนอ และมือ ฝึกการพับผ้า อีกทั้งนักศึกษาสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ตลอดเวลา

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษา การสร้างชุดสื่อวีดิทัศน์เรื่อง การพับผ้าเช็ดปากเพื่อทักษะการพูดนำเสนอของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย สามารถนำมาอภิปรายผลเพื่อขยายผลการวิจัยให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ตลอดจนข้อค้นพบเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป ดังนี้

6.1 การวัดประสิทธิภาพของชุดสื่อวีดิทัศน์ชุดสื่อวีดิทัศน์เรื่อง เรื่อง การพับผ้าเช็ดปากเพื่อทักษะการพูดนำเสนอของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย โดยใช้ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75

ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของชุดสื่อวีดิทัศน์เรื่อง การพับผ้าเช็ดปากเพื่อพัฒนาทักษะการพูดนำเสนอของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษ ระหว่างเรียนและหลังเรียน เท่ากับ 80.1/82.5 ตามลำดับ ซึ่งสูงกว่าประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด 75/75 ทั้งนี้ ชุดสื่อวีดิทัศน์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นประกอบด้วยเอกสารคู่มือและภาพวีดิทัศน์ ได้แยกคำศัพท์ วลี กริยาช่วยเรียงลำดับขั้นตอนการพับผ้าเช็ดปาก พร้อมทั้งคำแปลสองภาษาให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์โดยตรงกับผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อาทิตย์ อินตะแก้ว (2557) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพของเอกสารการสอนภาษาอังกฤษสำหรับสำหรับพนักงานในบริการภาคพื้นสายการบินโดยได้ออกแบบชุดเอกสารการสอนเฉพาะให้เหมาะสมกับวิชาและผู้เรียนแล้วหาประสิทธิภาพของตำรา โดยตั้งเกณฑ์ 80/80 กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาสาขาภาษาอังกฤษ ชั้นปีที่ 3 คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมลลลา วิทยาเขตธัญบุรี ปีการศึกษา 2554 จำนวน 30 คน นาน 12 สัปดาห์ ผลของการศึกษาพบว่า การเรียนด้วยเอกสารการสอนภาษาอังกฤษสำหรับพนักงานในบริการภาคพื้นสายการบิน มีประสิทธิภาพ 80.35/82.90 ทั้งนี้ นักศึกษาแสดงความคิดเห็นว่านักศึกษาทำคะแนนได้ดีขึ้นเพราะความรู้จากชุดเอกสารการสอนนี้สามารถนำไปใช้ในการทำงานจริงและกิจกรรม และแบบฝึกหัดในชุดการสอนเป็นประโยชน์กับการประกอบอาชีพในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้พุทธินิยมนที่อธิบายว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นจากในตัวผู้เรียน โดยมีโครงสร้างทางปัญญาทำหน้าที่รับข้อมูลและจัดระบบความรู้ ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ การออกแบบสื่อเอกสารคู่มือและวีดิทัศน์ได้ออกแบบตามทฤษฎีการเรียนรู้พุทธินิยมน โดยมีหลักการคือ ออกแบบสื่อเอกสารตำราเรียนการสอนให้สอดคล้องเหมาะสมและเกิดประโยชน์กับผู้เรียน ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้ และใช้เวลาในการเรียนรู้ด้วยตัวเองโดยไม่จำกัด (ทิตนา แคมมณี, 2556 : 90-92)

6.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาภาษาอังกฤษชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยราชภัฏเลยโดยใช้ชุดสื่อวีดิทัศน์เรื่อง การพับผ้าเช็ดปาก

ผลการทดสอบ ANOVA พบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ .05 ($p\text{-value} < .05$) ดังนั้น ผลสัมฤทธิ์หลังเรียนจึงสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 เนื่องจาก นักศึกษาสาขาภาษาอังกฤษที่เป็นกลุ่มตัวอย่างได้มีส่วนร่วมในการเลือกรูปแบบการพับผ้าเช็ดปากเพื่อนำเสนอด้วยตนเองและได้ผ่านการเรียนรู้ชุดสื่อวีดิทัศน์ โดยการเรียนรู้จากเอกสารคู่มือ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับ ขั้นตอนการพูดนำเสนอ คำศัพท์ สำนวนเกี่ยวกับการพับผ้าเช็ดปาก ประโยคที่ผู้เรียนสามารถจำและเข้าใจได้ง่าย ซึ่ง อนงค์นาถ ทนชัย (2563 : 54) ได้กล่าวว่า การเรียนการสอนแบบเชิงรุกเป็นการที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเลือกกิจกรรมตลอดจนหาวิธีการแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง เป็นหนึ่งในปัจจัยของการพัฒนาองค์ความรู้และพัฒนาทักษะการนำเสนอของผู้เรียน รวมถึงผู้เรียนได้ดูภาพจากวีดิทัศน์ ฟังเสียง และฝึกพูดตาม พร้อมภาพเคลื่อนไหวประกอบเสียงสองภาษา (ภาษาอังกฤษ-ภาษาไทย) และประโยคที่ผู้เรียนสามารถจำ และเข้าใจได้ง่าย รวมถึงผู้เรียนสามารถดูวีดิทัศน์ ฟังเสียง และฝึกพูดตาม จาก VDO/ YouTube/ Scan QR Code สามารถเรียนรู้ผ่านหน้าจอมือถือเรียนรู้ได้ตลอดเวลา อย่างอิสระ ผู้เรียนสามารถฝึกการพูด และทบทวนบทเรียนได้ตลอดเวลาไม่จำกัด จึงทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเข้าใจในบทเรียนมากขึ้น ทำให้คะแนนการวัดความสามารถหลังเรียนสูงกว่าคะแนนวัดความสามารถก่อนเรียน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ Vygotsky (1978 :84-91) อ้างอิงใน ทิตนา แคมมณี (2556 : 92) มีแนวคิดว่า ความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นเรื่องที่ควรให้ความสำคัญ การที่ผู้เรียนได้รับการช่วยเหลือในการเรียนรู้จากระดับความสามารถที่มีอยู่ ช่วยพัฒนา

ผู้เรียนให้มีศักยภาพที่ก้าวไปถึงระดับที่ผู้เรียนทำได้ จากการศึกษาคะแนนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ .05 (p-value <.05)

6.3 ระดับความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาภาษาอังกฤษชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยราชภัฏเลยที่มีต่อการเรียนรู้ผ่านชุดสื่อวีดิทัศน์ เรื่องการพับผ้าเช็ดปาก

ผลการศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อชุดสื่อวีดิทัศน์ ทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด เนื่องจากนักศึกษากลุ่มตัวอย่างสามารถเรียนรู้บทเรียน ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับ ขั้นตอนการนำเสนอ คำศัพท์ สำนวนเกี่ยวกับการพับผ้าเช็ดปาก และประโยคที่ผู้เรียนสามารถจำ และเข้าใจได้ง่าย รวมถึงผู้เรียนได้ดูภาพจากวีดิทัศน์ ฟังเสียง และฝึกพูดตาม พร้อมภาพเคลื่อนไหวประกอบเสียงสองภาษา (ภาษาอังกฤษ-ภาษาไทย) เอกสารคู่มือ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับ ขั้นตอนการพูดนำเสนอ คำศัพท์ สำนวนเกี่ยวกับการพับผ้าเช็ดปาก และประโยคที่ผู้เรียนสามารถจำ และเข้าใจได้ง่าย รวมถึงผู้เรียนสามารถดูวีดิทัศน์ ฟังเสียง และฝึกพูดตาม จาก VDO/ YouTube/ Scan QR Code สามารถเรียนรู้ผ่านหน้าจอมือถือ เรียนรู้ได้ตลอดเวลา อย่างอิสระ ผู้เรียนสามารถฝึกการพูดนำเสนอ และทบทวนบทเรียนได้ตลอดเวลาไม่จำกัด จึงทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเข้าใจในบทเรียนมากขึ้น โดยตัวอักษรในเอกสารคู่มือและวีดิทัศน์ มีขนาดและสีของตัวอักษรเหมาะสมสอดคล้องและเหมาะสมกับเนื้อหา อ่านง่าย สบายตาและรูปภาพประกอบที่น่าสนใจ (Njoku, 2015 : 1-8) การเรียนรู้ด้วยตนเอง จากชุดสื่อวีดิทัศน์ นักศึกษาสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ ทุกโอกาส สามารถฝึกฟัง ฝึกพูดตาม เรียนรู้ซ้ำจนเกิดความเข้าใจด้วยตนเอง สามารถฝึกปฏิบัติการพับผ้าเช็ดปากให้เกิดความชำนาญ เกิดความเพลิดเพลิน และสนุกกับการเรียนรู้ สอดคล้องกับ Starfish Academy (2021) ที่ได้อธิบายว่า Play and learn ซึ่งออกเสียง เป็น “Plearn”หรือในภาษาไทยคือ“เพลิน” เป็นการเรียนการสอนแบบเล่นปนเรียน เพื่อสร้างบรรยากาศที่สนุก และเพิ่มความสุขในการเรียนรู้ ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนมีกระบวนการเรียนรู้และเข้าใจเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้น ทำให้ผู้เรียนได้มีความรู้สึกเพลิดเพลินในการเรียนรู้ในสิ่งนั้น ๆ การพับผ้าเช็ดปากเป็นกิจกรรมที่นักศึกษาสามารถเรียนรู้และปฏิบัติในเวลาเดียวกัน ทำให้นักศึกษามีความสนุกและกล้าที่จะพูดภาษาอังกฤษมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Syafiq และคณะ (2021 : 50-55) ได้วิจัยแบบ Action research โดยประชากรคือนักศึกษาปีที่ 1 ที่ไม่ใช่สาขาภาษาอังกฤษ จากมหาวิทยาลัย Muhammadiyah Kudus จำนวน 205 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 85 คน โดยเรียนภาษาอังกฤษผ่าน YouTube Video ผลการศึกษพบว่า คะแนน Posttest สูงกว่า Pretest ในทุกทักษะ ทั้งนี้เพราะ การเรียนด้วย YouTube Video ทำให้นักศึกษาไม่ต้องพูดต่อหน้าเพื่อน ๆ จึงสามารถพัฒนาทักษะการพูดให้นักศึกษาจนเกิดความคล่องแคล่วในด้านการใช้คำศัพท์ การเน้นการออกเสียง ไวยากรณ์ และเนื้อความที่จะพูดดีขึ้น

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

7.1.1 นิสิต นักศึกษา และบุคคลที่สนใจสามารถนำชุดสื่อวีดิทัศน์เรื่อง การพับผ้าเช็ดปากไปประยุกต์ใช้ในการเรียนด้วยตนเองเพื่อพัฒนาทักษะการพูดนำเสนอเป็นขั้นตอน

7.1.2 ครูผู้สอนสามารถนำชุดสื่อวีดิทัศน์เรื่อง การพับผ้าเช็ดปากเป็นสื่อในการสอนเกี่ยวกับขั้นตอนการพูดนำเสนอเพื่อพัฒนาทักษะการพูดของผู้เรียน

7.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

7.2.1 การศึกษาวิจัยโดยใช้ชุดสื่อวีดิทัศน์เรื่อง การพับผ้าเช็ดปากเพื่อพัฒนาทักษะการพูดนำเสนอของนักศึกษาสาขาการท่องเที่ยวและการโรงแรม คณะวิทยาการจัดการ หรือสาขาอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

7.2.2 การศึกษาวิจัยโดยใช้ชุดสื่อวีดิทัศน์เรื่อง การพับผ้าเช็ดปากเพื่อพัฒนาทักษะการพูดนำเสนอของนักศึกษา สาขาวิชาภาษาอังกฤษ กับ การประเมินความสามารถด้านการพูดนำเสนอภาษาอังกฤษ (Oral Presentation) ผ่านการบันทึก วิดีทัศน์ และเปรียบเทียบเป็นการทดลองสองกลุ่ม คือ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ทั้งก่อนและหลังเรียน

7.2.3 จากการศึกษาข้อมูลเชิงลึก พบว่ายังมีคะแนนของนักศึกษาจำนวนหนึ่งไม่พัฒนาขึ้น จึงเสนอเพิ่มขั้นตอน ในการพิจารณา ดังนี้

7.2.3.1 สร้าง Histogram เพื่อศึกษาการกระจายของข้อมูลเพื่อแบ่งกลุ่มเก่ง-กลาง-อ่อนทั้งก่อนเรียนและ หลังเรียน

7.2.3.2 จัดข้อมูลดิบของนักศึกษาจากกลุ่มเก่ง-กลาง-อ่อนทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน จากนั้นนับความถี่ของแต่ละคู่ แล้วใส่ค่าความถี่และร้อยละของแต่ละคู่ลงในตาราง ในการวิจัยครั้งนี้พบการกระจายความถี่ของกลุ่มต่างๆ ดังนี้

		หลังเรียน		
		เก่ง	กลาง	อ่อน
ก่อนเรียน	เก่ง	13 (32.5%)	-	-
	กลาง	11 (27.5%)	4 (10.0%)	-
	อ่อน	6 (17.5%)	1 (2.5%)-	5 (12.5%)

7.2.3.3 สุ่มตัวอย่างนักศึกษาจากกลุ่มเก่ง-เก่ง/ กลาง-กลาง/ อ่อน-อ่อน เพื่อสัมภาษณ์ถึงสาเหตุของปัญหา คะแนนที่ได้ไม่พัฒนาขึ้น เพื่อหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน

7.2.3.4 ภายหลังจากการแก้ไขปัญหามา ให้ทำการทดลองซ้ำกับกลุ่มเหล่านี้เพื่อศึกษาความก้าวหน้าของ ทักษะและปัญหาของนักศึกษา

8. บทสรุปการวิจัย

ค่าประสิทธิภาพทางการเรียนของนักศึกษา “ระหว่างเรียน” และ “หลังเรียน” เท่ากับ 80.1/82.5 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดที่ 75/75 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{X} = 103.4$ SD = 13.2) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน ($\bar{X} = 89.5$ SD = 17.1) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ .05 (p-value < .05) และความพึงพอใจต่อชุดสื่อวีดิทัศน์ ทั้งสามด้านของนักศึกษา ได้แก่ ด้านคู่มือชุดสื่อวีดิทัศน์ ด้าน VDO/ YouTube/ QR Code พร้อมภาพประกอบและเสียงสอง ภาษา (ภาษาอังกฤษ-ภาษาไทย) และด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้จากชุดสื่อวีดิทัศน์ อยู่ในระดับมากที่สุด

9. เอกสารอ้างอิง

- กิตติศักดิ์ พลอยพานิชกิจ. (2549). สถิติสำหรับงานวิศวกรรม เล่ม 2 (ประมวลผลโดย MINITAB). กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น.
- ชยกร สุตะโคตร และ วิจิตรา วงศ์อนุสิทธิ์. (2560). การพัฒนาทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษโดยใช้คลิปภาพยนตร์ต่างประเทศ. วารสารวิชาการหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 9(26); 103-109.
- ณัฐนรี ฤทธิรัตน์ และ ธัญภา ชีระมณี. (2557). ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาไทย. Graduate Research Conference: Khon Kaen University. 2839-2847.
- ทีศนา แคมมณี. (2556). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 17). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นงสมร พงษ์พานิช. (2554). การศึกษาปัญหาของการพูดภาษาอังกฤษในการสื่อสารด้วยวาจาของนิสิตคณะวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา ตุลาคม 2550 – กันยายน 2551. วารสารมนุษยศาสตร์, 18(1); 85-97.
- เนตรเปริ้ว ชุมไชโย. (2561). ทำไมคะแนนทักษะการใช้ภาษาอังกฤษของไทยจึงย่ำแย่มาติดกัน 8 ปี. ค้นคว้าเมื่อ 18 พฤษภาคม 2566, จาก <https://www.bbc.com/thai/Thailand-46093794>.
- ศรีจิตรา นวรัตน์ภรณ์. (2563). การสร้างสื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองในการพูดสื่อสารภาษาอังกฤษสำหรับพนักงานแผนกต้อนรับส่วนหน้าของโรงแรมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเลย. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- สุพล พรหมมาพันธุ์. (2560). บทบาทไอทีกับการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ. ค้นคว้าเมื่อ 30 พฤศจิกายน 2564, จาก <https://citly.me/gOBCo>.
- เสรี วงษ์มณฑา. (2561). ความจำเป็นที่คนไทยต้องมีความเชี่ยวชาญภาษาอังกฤษเพื่อเสริมสร้างรายได้เปรียบในการแข่งขันระดับโลกาภิวัตน์. วารสารมนุษยศาสตร์ปริทรรศน์, 40(1); 22-33.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). คนไทยแห่งอนาคต. วารสารเศรษฐกิจและสังคม, 56(2); 6.
- อนงค์นาถ ทนชัย. (2563). การใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อพัฒนาทักษะการนำเสนอของนักศึกษาในรายวิชาการนำเสนอผลงานทางธุรกิจ. วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 7(1); 54.
- อาทิตย์ อินตะแก้ว. (2557). ประสิทธิภาพของเอกสารการสอนภาษาอังกฤษสำหรับพนักงานบริการภาคพื้นสายการบิน. วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 6(11); 220-221.
- Bawcom, L. (1995). Designing an Advanced Speaking Course. English Teaching Forum, 33(1); 41-43.
- Festallor Education. (2020). ความสำคัญของภาษาอังกฤษในด้านต่าง ๆ. ค้นคว้าเมื่อ 30 พฤศจิกายน 2564, จาก <https://citly.me/h2yPI>.
- Grussendorf, M. (2007). English for Presentation. New York. Oxford University Press.
- Hutchison, T. & Waters, A. (1987). English for Specific Purposes. Cambridge: Cambridge University Press.
- Jing, W. (2010). Integrated teaching English speaking for student planning to work in tourism business in greater Mekong Sub-region Area. HRD Journal, 1(1); 87-98.

- Njoku, C. N. (2015). Developing and Evaluating of English Language Instructional Materials: Tool for the Enhancement and Innovations in Education in Nigeria. **Journal of Research Development**, 24(1); 1-8.
- Roshid, M., M. (2013). English language proficiency and employment: A case study of Bangladeshi graduates in Australian employment market. **Mevlana International Journal of Education (MIJE)**, 3(1); 68-81.
- Starfish Academy. (2021). **Play and Learn = Plearn**. ค้นคว้าเมื่อ 18 พฤษภาคม 2566, จาก <https://www.Starfishlabz.com/วิดีโอ/291-play-and-learn-plearn>.
- Suphatra , S. (2018). Using video self-assessment to improve students English oral presentation skills. **International (Humanities, Social Sciences and Arts)**, 11(5); 94-104.
- Syafiq, A. N., Rahmawati, A., Anwari, & Oktaviana, T. (2021). Increasing Speaking Skill through YouTube Video as English Learning Material during Online Learning in Pandemic Covid-19. **Elsya: Journal of English Language Studies**, 3(1); 50-55.

การศึกษาแนวทางการดำเนินงานรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

Study the Guideline of School Security Operations in School Under the Office
of Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 1

กัมปนาท นาคบัว¹, ฉลอง ชาตรูปะชีวิน², สติพร เชาวนชัย³

Kumpanad Nakbua¹, Chalong Chatrupachewin², Sathiraporn Chaowachai³

¹นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

^{2,3}อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

¹Master of Education Program in Educational Administration students Faculty of Education, Naresuan University

^{2,3}Lecturer of the Master of Education Program in Educational Administration Faculty of Education, Naresuan University

Corresponding author: Email: kumpanadn64@nu.ac.th

(Received: June 2, 2023; Revised: August 11, 2023; Accepted: August 20, 2023)

บทคัดย่อ

วิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา 2. เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาการดำเนินงานรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง 310 คน ได้มาโดยวิธีสุ่มแบบแบ่งชั้นกลุ่มวิชาการ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการดำเนินงานรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาการดำเนินงานรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ด้านมาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุจากอาคารเรียนอาคารประกอบ (มีร้อยละของการปฏิบัติสูงสุด) พบว่า การแต่งตั้งบุคลากรในการดูแลรักษาอาคารสถานที่ ด้านมาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุ มีร้อยละของการปฏิบัติสูงสุด พบว่า การให้ครูและนักการภารโรงอยู่เวรยามรักษาความปลอดภัยอย่างเคร่งครัดในแต่ละวันและยามวิกาล ด้านมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาทางสังคม การล่วงละเมิดทางร่างกายและจิตใจ มีร้อยละของการปฏิบัติสูงสุด พบว่า การจัดบรรยากาศภายในห้องเรียนและสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาให้มีความปลอดภัย ด้านมาตรการป้องกันและแก้ไขด้านสุขภาพอนามัยของนักเรียน ด้านโรคติดต่อและโรคระบาด มีร้อยละของการปฏิบัติสูงสุด พบว่า การแยกนักเรียนที่ป่วยและนักเรียนที่สัมผัสโรคติดต่อ ด้านมาตรการป้องกันและแก้ไขด้านสัตว์มีพิษ มีร้อยละของการปฏิบัติสูงสุด พบว่า การจัดสภาพแวดล้อมให้สะอาดร่มรื่น ตัดแต่งต้นไม้กำจัดแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์มีพิษ

2. ผลการศึกษาแนวทางการดำเนินงานรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญตระหนักของความปลอดภัยมาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุ โดยการมีการประชุมวางแผนแนวทางป้องกัน แต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบอย่างต่อเนื่อง และสำรวจสภาพอาคารสถานที่ให้มีความพร้อมในใช้งาน จัดทำคู่มือการใช้งาน บำรุงรักษาวัสดุอุปกรณ์และประสานความร่วมมือกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในอุบัติเหตุและอุบัติภัยที่จะเกิดในระบบ

เครือข่าย และครูผู้รับผิดชอบงานการจัดการเรียน การสอนแบบบูรณาการสร้างองค์ความรู้ความปลอดภัย และจัดกิจกรรม โครงการเพื่อป้องกันการเกิดอุบัติเหตุและอุบัติภัย

คำสำคัญ: ความปลอดภัย; งานรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา; มาตรการความปลอดภัย

Abstract

The objective of this research was to 1. The research methodology consists of 2 parts; The first part was to study the operation of school security in school under the office of Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 1. The 310 samples consisted of 21 school directors and 289 teachers from academic department by stratified sampling. The research instrument was a questionnaires. The data were analyzed using statistics including mean and standard division. The second part was to study guideline of school security operations in school under the office of Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 1. Data were obtained from interviewing 3 experts, selected by purposive sampling. The data were analyzes using content analysis.

The results of this research were as follow:

1. The results of study the operations of school security in school under the office of Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 1, Measurement preventive operation and problem solving accidentally from building in school, it was found that the school had a juristic teachers got the highest mean. Measurement for preventive operation and problem solving accidentally from natural it was found that the teachers and janitors were assigned to watch out a school at night had the highest mean. Measurement for preventive operation and problem solving in sexual harassment and mental harassment in society it was found that surrounding in classroom and school had the highest mean. Measurement for preventive operation and problem solving about student's health in contagion and epidemic diseases it was found that isolation and social distancing had the highest mean. Measurement for preventive operation and problem solving in venomous it was found that nice environment had the highest mean.

2. The guidelines for study guideline of school security operations in school under the office of Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 1, it was found that the school directors gave priority to the school security by made a plane, set a working group, checked the building, made a work manual, maintain the tools and cooperated with the partnership. The teachers should interleaves with the school security knowledge in your subject or activity

Keywords: Safety; School security work; Safety measures

1. บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2560–2579) จึงได้ตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาที่เกิดจากความก้าวหน้าทางวิทยาการและเทคโนโลยีของโลกยุคศตวรรษที่ 21 เป็นพลวัตที่ก่อให้เกิดความท้าทายในด้านการเปลี่ยนแปลงของบริบทเศรษฐกิจและสังคมโลก อันเนื่องจากการปฏิวัติดิจิทัล (Digital Revolution) ประเทศเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ในอนาคตอันใกล้ การติดต่อกับต่างประเทศที่มีรายได้ปานกลาง ทักษะคน ความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม และพฤติกรรมของประชากรที่ปรับเปลี่ยนไปตามกระแสโลกาภิวัตน์เป็นผลให้เกิดการเร่งแก้ไขปัญหาดังกล่าว ทั้งยังเกิดภัยคุกคามต่อความมั่นคงรูปแบบใหม่ที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนและประเทศชาติมีความซับซ้อนและรุนแรงมากขึ้น ซึ่งภัยในแต่ละด้านล้วนมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศประกอบกับนโยบาย Quick Win 7 วาระเร่งด่วน ข้อที่ 1 ความปลอดภัยของผู้เรียน กระทรวงศึกษาธิการ (ออนไลน์ <https://moe360.blog>) การศึกษาคือความเจริญงอกงาม บุคคลจะเจริญงอกงามต้องมีสุขภาพที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ภายใต้อสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย เช่นเดียวกับประเทศอังกฤษ อเมริกา นิวซีแลนด์ ญี่ปุ่น และฟิลิปปินส์ ประเทศเหล่านี้ ให้ความสำคัญในเรื่องความปลอดภัยเป็นลำดับแรกในการบริหารสถานศึกษา (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2537, น. 134) ผู้เรียนทุกคนต้องได้รับความปลอดภัยทั้งทางด้านอุบัติเหตุ อุบัติภัย ปลอดภัยจากปัญหาทางสังคม มีความปลอดภัยด้านสุขภาพ ปลอดภัยจากสัตว์มีพิษ และปลอดภัยจากผลกระทบจากการสู้รบและความไม่สงบ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 63 ได้กำหนดให้โรงเรียนและสถานศึกษาต้องจัดให้มีระบบงานและกิจกรรมในการแนะแนวให้คำปรึกษาและฝึกอบรมแก่นักเรียน นักศึกษาและผู้ปกครอง เพื่อส่งเสริมความประพฤติที่เหมาะสม มีความรับผิดชอบต่อสังคมและจัดความปลอดภัยแก่นักเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก 2548)

นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งมั่นในการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็น “การศึกษาขั้นพื้นฐานวิถีใหม่ วิถีคุณภาพ” มุ่งเน้นความปลอดภัยในสถานศึกษา ส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียม และบริหารจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นพัฒนาระบบและกลไกในการดูแลความปลอดภัยให้แก่ผู้เรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา และสถานศึกษา จากภัยพิบัติและภัยคุกคามทุกรูปแบบ รวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดี สามารถปรับตัวต่อโรคอุบัติใหม่และอุบัติซ้ำส่งเสริมความปลอดภัยสร้างความมั่นใจให้สังคม เพื่อคุ้มครองความปลอดภัยแก่นักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาสังกัด กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้การป้องกัน ดูแล ช่วยเหลือหรือเยียวยา สอดคล้องกับกลยุทธ์ที่ 1 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 คือ ส่งเสริมระบบความปลอดภัยทุกรูปแบบ กำหนดนโยบายและจุดเน้น 1. ความปลอดภัยและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนซึ่ง โรงเรียนนับว่าเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีความสำคัญต่อเด็กมาก ทั้งนี้เนื่องจากเด็กจะต้องใช้ชีวิตอยู่วันละ 6 – 7 ชั่วโมง ความรู้ ทักษะคน ค่านิยม และประสบการณ์ต่างๆ ที่เด็กได้รับในโรงเรียน ย่อมมีอิทธิพลต่อจิตใจ ความสนใจ และอุดมคติในชีวิตการเรียนต่อไปจนถึงชีวิตในการทำงานของเด็กทุกคน ประการสำคัญโรงเรียนเป็นสถาบันที่จะสร้างเสริมประชาชนให้มีสุขภาพดี มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด และมีพฤติกรรมที่ปลอดภัย สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข และทำประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติได้เต็มความสามารถ (เอ็มอัชมา วัฒนบุรณนธ์ 2548)

จากที่กล่าวมาข้างต้นนั้นสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการรักษาความปลอดภัยในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักและให้ความสำคัญ เพราะนักเรียนเป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษา ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชน จึงต้องแสวงหาหนทางที่ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข ได้รับการปลูกฝังเรื่องความปลอดภัยจนเกิดเป็นนิสัย มีจิตสำนึกแห่งความปลอดภัย (safety culture) และวัฒนธรรมแห่งความปลอดภัย (safety culture) อีกทั้งมีทักษะชีวิตในการดำรงชีพอยู่ท่ามกลางกระแสสังคมที่เปลี่ยนแปลงและพัฒนาตนเองสู่ความเป็นเลิศตามมาตรฐานสากล เช่นเดียวกับการรักษาความปลอดภัยในโรงเรียนของต่างประเทศนั้น พบว่ามีการให้ความสำคัญและมีการพัฒนาในเรื่องนี้เป็นอย่างมาก เช่น

มีการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติร่วมกันของผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย ผู้ปกครองและนักเรียนในการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุและอุบัติภัยอย่างจริงจังเป็นประจำ(กระทรวงศึกษาธิการ สำนักอำนวยการ กลุ่มส่งเสริมสวัสดิภาพและสงเคราะห์นักเรียน 2554,) ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการดำเนินงานรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 เพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางการบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษาให้มีคุณภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการดำเนินงานรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

3. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งขั้นตอนของการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาการดำเนินงานรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

1. ขอบเขตเนื้อหา ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการดำเนินงานรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 โดยใช้เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษาของคู่มือแนวทางปฏิบัติและมาตรการรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2552 โดยจำแนกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

- 1.1 มาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุ
- 1.2 มาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติภัย
- 1.3 มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านสังคม
- 1.4 มาตรการป้องกันและแก้ไขด้านสุขภาพอนามัยของนักเรียน
- 1.5 มาตรการป้องกันและแก้ไขด้านสัตว์มีพิษ

2. ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารในสถานศึกษา จำนวน 113 คน และครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 1,561 คน รวม 1,674 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารในสถานศึกษา จำนวน 21 คน และครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 289 คน รวมประชากรกลุ่มตัวอย่าง 310 คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยการเปิดตาราง Krejcie และ Morgan (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, น. 43) และเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการเลือกแบบแบ่งชั้นตามกลุ่มวิชาการ

3. ขอบเขตตัวแปรที่ศึกษา ตัวแปรที่ศึกษาการดำเนินงานรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

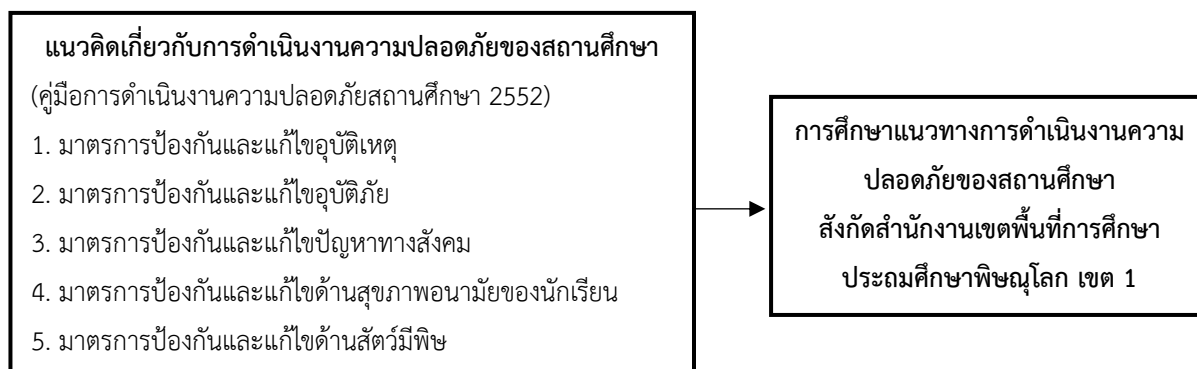
ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการดำเนินงานรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

1. ขอบเขตเนื้อหา ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการดำเนินงานรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ในขั้นตอนที่ 1 โดยเลือกจากข้อที่มีค่าร้อยละที่ไม่ปฏิบัติมากที่สุดในแต่ละด้านมาเป็นกรอบในการศึกษาแนวทางการดำเนินงานรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

2. ขอบเขตกลุ่มผู้ให้ข้อมูล กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในด้านนวัตกรรม จำนวน 3 คน ได้โดยการเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ 1. เป็นผู้บริหารการศึกษาหรือผู้บริหารสถานศึกษา 2 คน 2. ผู้บริหารกลุ่มงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 1 คน

3. ขอบเขตตัวแปรที่ศึกษา ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ แนวทางการดำเนินงานรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

4. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

5. วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาการดำเนินงานรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

1. เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสอบถามการศึกษาการดำเนินงานรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ประกอบด้วย เพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 การศึกษาการดำเนินงานรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ประกอบด้วย 5 ด้าน จำนวน 116 ข้อ

2. การหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้ผ่านกระบวนการหาความเชื่อมั่นโดยผ่านผู้ทรงคุณวุฒิ หาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม โดยได้ค่า (IOC : Index of item objective congruence) ผลการวิเคราะห์หาความเที่ยงตรงของ

แบบสอบถาม มีค่าเฉลี่ยของดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้เท่ากับ 0.67 และนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้ (try-out) กับครูและผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ที่ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามด้วยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบัก ผลปรากฏว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ มีค่าเท่ากับ 0.97

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage)

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานรักษาความปลอดภัยสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 วิเคราะห์ด้วยค่าความถี่และค่าร้อยละ (%)

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการดำเนินงานรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

1. **เครื่องมือการวิจัย** คือ แบบสัมภาษณ์แนวทางการดำเนินงานรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ มีลักษณะเป็นแบบเติมคำตอบ

ตอนที่ 2 แนวทางการดำเนินงานรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) จำนวน 5 ด้าน ด้านละ 1 ข้อ รวมทั้งสิ้น 5 ข้อ

2. การหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ศึกษาเอกสาร หลักการสัมภาษณ์ การสร้างคำถาม เพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือให้ครอบคลุมขอบเขตเนื้อหาตามที่กำหนดสร้างคำถามในการสัมภาษณ์ โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและข้อมูลจากแบบสอบถามการดำเนินงานรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 จากข้อไม่ปฏิบัติที่มีค่าร้อยละมากที่สุด และด้านย่อยของแต่ละมาตรการมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย และสร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมจากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาจัดกระทำข้อมูลและสรุปข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

6. สรุปผลการวิจัย

6.1 ผลการศึกษาการดำเนินงานรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 1. ด้านมาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุ จากอาคารเรียน อาคารประกอบ การปฏิบัติสูงสุด คือ การแต่งตั้งบุคลากรในการดูแลรักษาอาคารสถานที่ การดูแลรักษาความสะอาดของห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องน้ำ ห้องส้วม และสนามกีฬา การตรวจสอบโครงสร้างส่วนประกอบของอาคาร อุปกรณ์ ต่าง ๆ เช่น ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ไฟฟ้า ให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้อย่างปลอดภัย และการปรับปรุงซ่อมแซมโครงสร้างส่วนประกอบของอาคาร วัสดุ ครุภัณฑ์และอุปกรณ์ไฟฟ้า ให้อยู่ในสภาพปลอดภัยพร้อมใช้งาน การไม่ปฏิบัติสูงสุด คือ การติดตั้งอุปกรณ์และจัดสภาพห้องน้ำห้องส้วมที่เหมาะสมกับวัย และลักษณะของผู้ใช้งาน ด้านมาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุบริเวณสถานศึกษา การปฏิบัติสูงสุด คือ การจัดให้มีผู้รับผิดชอบและตรวจสอบความปลอดภัยของบริเวณสถานศึกษา การไม่ปฏิบัติสูงสุด คือ การบันทึกเก็บสถิติจุดที่เกิดอุบัติเหตุบ่อยครั้งในสนามกีฬา เพื่อหาทางป้องกัน มาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา การปฏิบัติสูงสุด

คือ การ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนในหลักสูตร ให้นักเรียนรู้จักการรักษาสภาพแวดล้อมและพัฒนาชุมชน การไม่ปฏิบัติสูงสุด คือ การสำรวจสภาพปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม และมลภาวะในสถานศึกษาและชุมชน มาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุ เครื่องมือ เครื่องใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ การปฏิบัติสูงสุด คือ การจัดเก็บเครื่องมือ เครื่องใช้และอุปกรณ์ให้ปลอดภัยจากการหล่นหรือเป็นอันตรายกับเด็ก การไม่ปฏิบัติสูงสุด คือ การจัดทำคู่มือการใช้และการบำรุงรักษา มาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุ อุบัติเหตุการเดินทางไป – กลับ การปฏิบัติสูงสุด คือ การจัดครูเวรปฏิบัติหน้าที่ดูแลการใช้รถใช้ถนนของนักเรียนบริเวณหน้าสถานศึกษา การไม่ปฏิบัติสูงสุด คือ การประสานงานกับตำรวจจราจรให้มาช่วยปฏิบัติงานช่วงเวลา 06.00 – 08.00 น. และเวลา 15.30 – 18.00 น. มาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุการพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ การปฏิบัติสูงสุด คือ การจัดให้มีครูในการควบคุมดูแล ให้เหมาะสมกับจำนวนนักเรียนและการควบคุมดูแลในเรื่องอาหารที่นักเรียนนำไปรับประทานรวมทั้งสถานที่ที่ซื้ออาหารรับประทาน ของการไม่ปฏิบัติสูงสุด คือ การตรวจสอบบริษัทและคนขับยานพาหนะที่จ้างให้มีความเชื่อถือได้ในการขับขี่ มาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุการร่วมกิจกรรมสำคัญ การปฏิบัติสูงสุด คือ การจัดให้มีครูในการควบคุมดูแล ให้เหมาะสมกับจำนวนนักเรียนและการปฐมพยาบาล นำส่งสถานพยาบาลเมื่อเกิดอุบัติเหตุ การไม่ปฏิบัติสูงสุด คือ การประสานกับตำรวจจราจรในเรื่องการเดินและการข้ามถนน 2. ด้านมาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุ ข้อที่มีร้อยละของการปฏิบัติสูงสุด คือ การให้ครูและนักการภารโรงอยู่เวรยามรักษาความปลอดภัยอย่างเคร่งครัดในแต่ละวันและยาม การไม่ปฏิบัติสูงสุด คือ การติดตั้งระบบสัญญาณเตือนภัยพร้อมแผนผังการหนีไฟประชาสัมพันธ์ให้ทุกคนทราบและฝึกซ้อม 3. ด้านมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านสังคม การล่วงละเมิดทางร่างกายและจิตใจ การปฏิบัติสูงสุด คือ การจัดบรรยากาศภายในห้องเรียนและสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาให้มีความปลอดภัยและการใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง การไม่ปฏิบัติสูงสุด คือ การตรวจสอบแหล่งจำหน่ายหนังสือ การ์ตูนและวารสารวัยรุ่นรอบบริเวณโรงเรียนอย่าให้มีขึ้นด้านการทำร้ายตัวเองและการฆ่าตัวตาย การปฏิบัติสูงสุด คือ การสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรทางศาสนา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สมาคม หรือมูลนิธิในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการไม่ปฏิบัติสูงสุด คือ การจัดหาจิตแพทย์เข้ามาศึกษาและให้ความรู้แก่นักเรียนในเรื่องจิตใจ ด้านสารเสพติด การปฏิบัติสูงสุด คือ การจัดกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียน เพื่อเชื่อมและหลอมรวมพลังระหว่างบ้านและโรงเรียนให้เป็นที่พักแก่เด็กและเยาวชนอย่างแท้จริง การไม่ปฏิบัติสูงสุด คือ การจัดกิจกรรมคืนคนดีสู่สังคมเพื่อให้โอกาสนักเรียนที่เคยติดสารเสพติด ด้านการอุปถัมภ์ บริโภค การปฏิบัติสูงสุด คือ การจัดระบบมาตรฐานสุขภาพ รับประทานอาหาร อาคารเรียน อาคารประกอบและการจัดกิจกรรมรณรงค์ให้ความรู้ด้านโภชนาการแก่นักเรียน ครู บุคลากร การไม่ปฏิบัติสูงสุด คือ การจัดให้มีการวิจัยอาหารกลางวันที่ทำหรือจำหน่ายให้เกิดประโยชน์ในเชิงโภชนาการ ด้านการทะเลาะวิวาท การปฏิบัติสูงสุดคือ การดำเนินการตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน การไม่ปฏิบัติสูงสุด คือ การจัดให้มีหน่วยเคลื่อนที่เร็ว เพื่อเข้าระงับเหตุกรณีที่มีการทะเลาะวิวาท ด้านการถูกล่อลวงและลักพา การปฏิบัติสูงสุด คือ การจัดระบบรักษาความปลอดภัย จัดเวรยาม เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยในสถานศึกษา การไม่ปฏิบัติสูงสุด คือ การจัดกิจกรรมฟื้นฟูสภาพจิตใจให้กับผู้ได้รับผลกระทบด้านสื่อลามกอนาจาร การปฏิบัติสูงสุด คือ การจัดรวบรวมสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วนำมาจัดเป็นกิจกรรมพัฒนาและส่งเสริมเพื่อแก้ปัญหา การไม่ปฏิบัติสูงสุด คือ การประสานความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่และผู้ที่เกี่ยวข้องในการตรวจตรา ควบคุมดูแล สื่อลามก อนาจารตามแหล่งจำหน่ายรอบบริเวณโรงเรียน ด้านสื่ออบายมุข การปฏิบัติสูงสุด คือ การกำกับ ติดตาม การมาเรียนของนักเรียนจากครูฝ่ายปกครองครูที่ปรึกษาพร้อมทั้งประสาน กับผู้ปกครองในการเดินทางไป – กลับระหว่างบ้านและโรงเรียน การไม่ปฏิบัติสูงสุด คือ การจัดทำ การสำรวจแหล่งอบายมุขหรือแหล่งมั่วสุม โดยจัดทำเป็นข้อมูลแผนที่ตั้งเพื่อการประสานงานกับครู ผู้รับผิดชอบ ผู้ปกครอง และเจ้าหน้าที่ตำรวจ ด้านพฤติกรรมชู้สาว การปฏิบัติสูงสุด คือ การประสานงานเชิญผู้ปกครองมารับทราบปัญหา และร่วมมือช่วยกันแก้ไขปัญหาระบบพฤติกรรมไปในทางที่เหมาะสม การไม่ปฏิบัติสูงสุด คือ การให้ฝ่ายกิจการนักเรียนเข้มงวดและตรวจตราสภาพที่พักของเด็กที่อยู่ตามหอพักและสถานที่ที่ไม่ใช่ผู้ปกครอง ด้านอินเทอร์เน็ตและเกม การปฏิบัติสูงสุด คือ การ

จัดให้บริการอินเทอร์เน็ตกับนักเรียนในช่วงเวลาที่เหมาะสมตามบริบทของโรงเรียน และให้มีครูควบคุมดูแล การไม่ปฏิบัติสูงสุด คือ การจัดตั้งอาสาสมัครนักเรียนคอยตรวจสอบเว็บไซต์ หรือจัดให้ติดตั้งโปรแกรมตรวจจับเว็บไซต์ที่ไม่พึงประสงค์ และแจ้งให้หน่วยงานที่รับผิดชอบทราบ (กระทรวง ICT) 4. ด้านมาตรการป้องกันและแก้ไขด้านสุขภาพอนามัยของนักเรียน ด้านความปลอดภัยที่เกิดจากสภาพแวดล้อม การปฏิบัติสูงสุด คือ การป้องกันและลดของเสียโดยนำวัสดุอุปกรณ์ที่ชำรุดเสียหายมาซ่อมแซมใช้ใหม่ (Repair) การไม่ปฏิบัติสูงสุด คือ การกำจัดของเสียในสถานศึกษา โดยวิธีการฝังกลบ ด้านโรคติดต่อและโรคระบาด การปฏิบัติสูงสุด คือ การแยกนักเรียนที่ป่วยและนักเรียนที่สัมผัสโรคติดต่อและการแจ้งเมื่อมีโรคติดต่อเกิดขึ้นในสถานศึกษาต้องแจ้งเจ้าหน้าที่สาธารณสุข การไม่ปฏิบัติสูงสุด คือ มีการตรวจร่างกายหาผู้ป่วย ด้านความผิดปกติจากสภาวะการปฏิบัติสูงสุด คือ การจำแนกพฤติกรรมที่เป็นปัญหาหาแนวทางการช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาและการปรับพฤติกรรมของเด็กที่มีปัญหา การไม่ปฏิบัติสูงสุด คือ การจัดอาคารและสถานที่เรียนสำหรับเด็กที่มีปัญหา 5. ด้านมาตรการป้องกันและแก้ไขด้านสัตว์มีพิษ ด้านสัตว์มีพิษ การปฏิบัติสูงสุด คือ การจัดสภาพแวดล้อม ให้สะอาด ร่มรื่น ตัดแต่งต้นไม้ กำจัดแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์มีพิษ การไม่ปฏิบัติสูงสุด คือ การจัดทำป้ายเตือนภัยจากสัตว์มีพิษในบริเวณที่เป็นจุดเสี่ยง

6.2 ผลการศึกษาแนวทางการดำเนินงานรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้แนวทางแนวทางการดำเนินงานรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา ดังนี้ 1.มาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุด้านมาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุจากอาคารเรียน อาคารประกอบแนวทางป้องกันและแก้ไขในการติดตั้งอุปกรณ์และจัดสภาพห้องน้ำห้องส้วมที่เหมาะสมกับวัยและลักษณะของผู้ใช้งาน เช่นนักเรียน คนพิการ ผู้สูงอายุ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีประชุมวางแผนระบบป้องกันแก้ไขการติดตั้งอุปกรณ์ความปลอดภัยในสถานศึกษา นอกจากนี้ครูผู้รับผิดชอบงานอาคารสถานที่ดำเนินการให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์ ห้องน้ำ ห้องส้วม ให้กับนักเรียนและติดป้ายข้อควรระวังในการในห้องน้ำ ห้องส้วม ด้านบริเวณสถานศึกษา แนวทางป้องกันและแก้ไขในการบันทึกเก็บสถิติจุดที่เกิดอุบัติเหตุบ่อยครั้งในสนามกีฬา เพื่อหาทางป้องกัน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการประชุม วางแผนป้องกัน ชี้แจง การบันทึกเก็บสถิติจุดที่เกิดอุบัติเหตุบ่อยครั้งในสนามกีฬา และมอบหมายให้ครูผู้รับผิดชอบจัดทำแบบบันทึกการเกิดอุบัติเหตุ ในสนามกีฬา และบำรุงรักษาความสะอาด โดยรอบสนามกีฬาอย่างสม่ำเสมอ ด้านสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา แนวทางป้องกันและแก้ไขการสำรวจสภาพปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม และมลภาวะในสถานศึกษาและชุมชน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรสำรวจสภาพปัญหาและหาทางแก้ปัญหาและมีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการพร้อมประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ครูผู้รับผิดชอบจัดกิจกรรมส่งเสริมสร้างจิตสำนึกตระหนักรู้ต่อปัญหาสภาพแวดล้อม ด้านเครื่องมือ เครื่องใช้ อุปกรณ์ต่าง ๆ แนวทางป้องกันและแก้ไขในการจัดทำคู่มือการใช้และการบำรุงรักษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสำรวจตรวจสอบ เครื่องมือที่ใช้งานได้ และมอบหมายให้ครูผู้รับผิดชอบจัดทำคู่มือการใช้งานเครื่องมือ อุปกรณ์ ดำเนินการซ่อมแซม บำรุงรักษาและจัดเก็บเครื่องมือ อุปกรณ์ให้เป็นระบบให้ปลอดภัยด้านการเดินทางไป – กลับ แนวทางป้องกันและแก้ไขในการประสานงานกับตำรวจจราจรให้มาช่วยปฏิบัติงาน ช่วงเวลา 06.00 – 08.00 น. และเวลา 15.30 – 18.00 น. พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาประสานความร่วมมือกับสถานีตำรวจจราจร ขอความร่วมมือส่งตำรวจจราจรมาปฏิบัติงานตามช่วงเวลา ที่นักเรียนเดินทางมาและกลับ ด้านการพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ แนวทางป้องกันและแก้ไขในการตรวจสอบบริษัทและคนขับยานพาหนะที่จ้างให้มีความเชื่อถือได้ในการขับขี่ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ตรวจสอบรถยนต์และตรวจสอบประวัติคนขับรถเพื่อความปลอดภัยในการเดินทาง ด้านการร่วมกิจกรรมสำคัญ แนวทางป้องกันและแก้ไขในการประสานงานกับตำรวจจราจรในเรื่องการเดินและการข้ามถนน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรประสานงานกับตำรวจจราจรมาปฏิบัติหน้าที่ในการเดินทางและการข้ามถนนอย่างปลอดภัย นอกจากนี้ครูผู้รับผิดชอบควรจัดอบรมนักเรียนให้มีความรู้ในเรื่องการเดินและการข้ามถนนอย่างปลอดภัย 2. มาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุ แนวทางป้องกันและแก้ไขในการติดตั้งระบบสัญญาณเตือนภัยพร้อมแผนผังการหนีไฟ และประชาสัมพันธ์ให้ทุกคนทราบและฝึกซ้อม พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาแต่งตั้งคำสั่งเวรยาม

รักษาความปลอดภัย นำระบบเทคโนโลยีสัญญาณเตือนภัยเข้ามามีบทบาทในการป้องกัน นอกจากนี้ควรจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์เบอร์โทรติดต่อสื่อสารเจ้าหน้าที่ขอความช่วยเหลือเมื่อเกิดอุบัติเหตุ และมีแผนเผชิญเหตุทางด้านอุบัติเหตุ

3. มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาทางสังคม ด้านการล่วงละเมิดทางร่างกายและจิตใจแนวทางป้องกันและแก้ไขในการตรวจสอบแหล่งจำหน่ายหนังสือ การ์ตูนและวารสารวัยรุ่นรอบบริเวณโรงเรียนอย่าให้มีขึ้น พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาตรวจสอบ เช่น ตำรวจ อย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ครูผู้รับผิดชอบควรเฝ้าระวัง และสังเกตพฤติกรรมนักเรียนในการเข้าถึงแหล่งจำหน่ายหนังสือการ์ตูน และวารสารที่เป็นแหล่งวัยรุ่นรอบบริเวณโรงเรียน ด้านการทำร้ายตัวเองและการฆ่าตัวตายแนวทางป้องกันและแก้ไขในการจัดหาจิตแพทย์เข้ามาศึกษาและให้ความรู้แก่นักเรียนในเรื่องจิตใจ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาประสานความร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญ นักจิตวิทยา มาให้องค์ความรู้ อย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ครูแนะแนวยังให้คำปรึกษาทำความเข้าใจพร้อมทำการสำรวจ การช่วยเหลือและส่งต่อนักจิตแพทย์ ด้านสารเสพติด แนวทางป้องกันและแก้ไขในการจัดกิจกรรมคืนคนดีสู่สังคมเพื่อให้โอกาสนักเรียนที่เคยติดสารเสพติด พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามอบนโยบายโครงการกิจกรรมคืนคนดีสู่สังคมในแผนปฏิบัติการ นอกจากนี้ครูผู้รับผิดชอบโครงการกิจกรรมจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้แสดงออกถึงความสามารถที่ถูกต้อง เพื่อใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เช่น ดนตรี กีฬา ศิลปะ ด้านการอุปโภคบริโภค แนวทางป้องกันและแก้ไขในการจัดให้มีการวิจัยอาหารกลางวันที่ทำหรือจำหน่ายให้เกิดประโยชน์ในเชิงโภชนาการ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาติดตามสอบถาม สังเกต ความพึงพอใจในอาหารกลางวันของนักเรียน นอกจากนี้ครูผู้รับผิดชอบโครงการอาหารกลางวัน ควรสำรวจความพึงพอใจอาหารกลางวันและดำเนินการตามระบบ Thai School Lunch เกี่ยวกับโภชนาการอาหารนักเรียน ด้านทะเลาะวิวาทแนวทางป้องกันและแก้ไขในการจัดให้มีหน่วยเคลื่อนที่เร็ว เพื่อเข้าระงับเหตุกรณีที่มีการทะเลาะวิวาท พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาประสานความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ อปพร.หมู่บ้านเข้ามาระงับเหตุ นอกจากนี้ครูผู้รับผิดชอบใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ ด้านการถูกล่อลวงและลักพาแนวทางป้องกันและแก้ไขในการจัดกิจกรรมฟื้นฟูสภาพจิตใจให้กับผู้ได้รับผลกระทบ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจัดกิจกรรมฟื้นฟูสภาพจิตใจโดยเชิญผู้เชี่ยวชาญ นักจิตวิทยา มาเป็นแกนนำในการจัดกิจกรรม นอกจากนี้ให้ครูผู้รับผิดชอบจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการและติดตามเฝ้าระวัง ด้านสื่อลามกอนาจารแนวทางป้องกันและแก้ไขในการประสานความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่และผู้ที่เกี่ยวข้องในการตรวจตรา ควบคุมดูแล สื่อลามก อนาจารตามแหล่งจำหน่ายรอบบริเวณโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาประสานความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องในการตรวจตรา ควบคุมดูแล สื่อลามกอนาจาร ตามแหล่งจำหน่ายรอบบริเวณโรงเรียน ด้านสื่ออบายมุขแนวทางป้องกันและแก้ไขในการจัดทำแบบสำรวจแหล่งอบายมุขหรือแหล่งมั่วสุม โดยจัดทำเป็นข้อมูลแผนที่ตั้งเพื่อการประสานงานกับครูผู้รับผิดชอบ ผู้ปกครอง และเจ้าหน้าที่ตำรวจ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจัดตั้งกลุ่มเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน ในการให้ข้อมูลข่าวสารและติดตามเฝ้าระวัง นอกจากนี้ครูประจำชั้นควรดูแลกำกับติดตามนักเรียน ในการมั่วสุมและใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หรือการเยี่ยมบ้านนักเรียน ด้านพฤติกรรมชู้สาวแนวทางป้องกันและแก้ไขในการให้ฝ่ายกิจการนักเรียนเข้มงวดและตรวจตราสภาพที่พักของเด็กที่อยู่ตามหอพักและสถานที่ที่ไม่ใช่ผู้ปกครอง พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาประสานให้ฝ่ายกิจการนักเรียนดำเนินการอย่างต่อเนื่องในการตรวจตราสภาพที่พักของนักเรียน ที่อยู่ตามหอพัก และสถานที่ที่ไม่ใช่ผู้ปกครองดูแล นอกจากนี้ครูผู้รับผิดชอบโครงการควจัดกิจกรรมสายตรวจโดยมีครู กรรมการนักเรียน สภานักเรียนออกตรวจตราบริเวณแหล่งที่พักของนักเรียน ด้านมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาทางสังคม ด้านอินเทอร์เน็ตและเกมแนวทางป้องกันและแก้ไขในการจัดตั้งอาสาสมัครนักเรียนคอยตรวจสอบเว็บไซต์ หรือจัดให้ติดตั้งโปรแกรมตรวจจับเว็บไซต์ที่ไม่พึงประสงค์ และแจ้งให้หน่วยงานที่รับผิดชอบทราบ (กระทรวง ICT) ผู้บริหารสถานศึกษาประสานกระทรวง ICT จัดให้มีการติดตั้งโปรแกรมตรวจจับเว็บไซต์ที่ไม่พึงประสงค์และประสานงานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือหน่วยงาน ICT ระดับเขตพื้นที่การศึกษา นอกจากนี้ครูผู้รับผิดชอบฝ่ายเทคโนโลยีของโรงเรียนควรติดตั้งระบบการใช้งานสัญญาณอินเทอร์เน็ตและควบคุมติดตามการใช้งาน พร้อมสร้างองค์

ความรู้เกี่ยวกับการใช้เว็บไซต์ที่ไม่พึงประสงค์ 4. มาตรการป้องกันและแก้ไขด้านสุขภาพอนามัยของนักเรียน ด้านความปลอดภัยที่เกิดจากสภาพแวดล้อม แนวทางป้องกันและแก้ไขในการกำจัดของเสียในสถานศึกษาโดยวิธีการฝังกลบ พบว่าผู้บริหารสถานศึกษามอบนโยบาย โรงเรียนปลอดภัยปลอดขยะ สถานศึกษาพอเพียง นอกจากนี้ครูผู้รับผิดชอบโครงการนำขยะที่ฝังกลบมาทำปุ๋ย โดยการแยกขยะเปียก ขยะแห้งออกจากกัน ด้านโรคติดต่อและโรคระบาดแนวทางป้องกันและแก้ไขในการตรวจร่างกายหาผู้ป่วย พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินงานตามคู่มือการปฏิบัติสำหรับสถานศึกษาในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในการตรวจร่างกายหาผู้ป่วย นอกจากนี้ครูผู้รับผิดชอบควรให้ความรู้และมีการสำรวจการเจ็บป่วยของนักเรียน โดยการขอความร่วมมือกับ ผู้ปกครอง ครูเวร ครูประจำชั้น ในการตรวจร่างกายการเจ็บป่วย ด้านความผิดปกติจากสภาวะแนวทางป้องกันและแก้ไขในการจัดอาคารและสถานที่เรียนสำหรับเด็กที่มีปัญหา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจัดอาคารสถานที่ให้เหมาะสมกับนักเรียนที่มีปัญหาและความสะดวกพร้อมความปลอดภัย นอกจากนี้ครูผู้รับผิดชอบนักเรียนกลุ่มที่มีปัญหา ควรจัดการเรียนการสอนในแผนการสอนเฉพาะรายบุคคลและบูรณาการในการเรียนการสอน 5. มาตรการป้องกันและแก้ไขด้านสัตว์มีพิษ แนวทางป้องกันและแก้ไขในการจัดทำป้ายเตือนภัยจากสัตว์มีพิษในบริเวณที่เป็นจุดเสี่ยง พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการตามนโยบายเรื่องสถานศึกษาปลอดภัยโดยจัดสภาพแวดล้อมให้มีพื้นที่สะอาดร่มรื่น ตัดแต่งกิ่งไม้ กำจัดแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์มีพิษเพื่อความปลอดภัยของนักเรียน

7. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยการดำเนินงานรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาการดำเนินงานรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

1.1 ด้านมาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุ พบว่า ด้านการเดินทางไป – กลับ มีการปฏิบัติสูงสุด คือ การจัดครูเวรปฏิบัติหน้าที่ดูแลการใช้รถใช้ถนนของนักเรียนบริเวณหน้าสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาได้ให้ความสำคัญและตระหนักต่อความปลอดภัยป้องกันการเกิดอุบัติเหตุจากการเดินทางไป – กลับของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับมาตรการรักษาความปลอดภัยในสถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552) ได้กำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุจากการเดินทางไป – กลับของนักเรียน ไว้ว่า สถานศึกษาต้องจัดครูเวรปฏิบัติหน้าที่ดูแลการใช้รถใช้ถนนของนักเรียนหน้าสถานศึกษา นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ญัฐธิดา แก้วถาวร (2551) ที่ศึกษาการจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่จัดระบบการรักษาความปลอดภัยในการเดินทาง และกำหนดความรับผิดชอบ เช่น จัดครูเวร การไม่ปฏิบัติสูงสุด คือ การประสานงานกับตำรวจจราจรให้มาช่วยปฏิบัติงานช่วงเวลา 06.00 – 08.00 น. และเวลา 15.30 – 18.00 น. ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาเห็นว่าความปลอดภัยในเรื่องรถรับ-ส่งนักเรียนเป็นสิ่งสำคัญต่อชีวิตของนักเรียน ที่ผู้บริหารควรตระหนักและให้ความสำคัญอย่างมาก ดังที่กฎหมายได้บัญญัติให้ครูอาจารย์ หรือหัวหน้าสถานศึกษาต้องรับผิดชอบ เมื่อเกิดอันตรายแก่นักเรียน ในมาตรา 430 ที่บัญญัติว่า “ครูบาอาจารย์ นายจ้าง หรือบุคคลอื่น ซึ่งรับดูแลบุคคลผู้ไร้ความสามารถ อยู่เป็นนิตย กิติ ชั่วครั้งชั่วคราวก็ดี จำต้องรับผิดชอบร่วมกับผู้ไร้ความสามารถในการละเมิด ซึ่งเขาได้กระทำความผิดลงในขณะที่อยู่ในความดูแลของตนถ้าหากพิสูจน์ได้ว่าบุคคลนั้น ๆ มิได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควร” ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (2535) ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาและครูจึงต้องตระหนักและให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อความปลอดภัยของนักเรียนทั้งขณะที่อยู่ในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา

1.2 ด้านมาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุพบว่าการปฏิบัติสูงสุด คือ การให้ครูและนักการภารโรงอยู่เวรยามรักษาความปลอดภัยอย่างเคร่งครัดในแต่ละวันและยามวิกาล ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญ

และความสำคัญต่อการให้บุคลากรอยู่เวรยามรักษาความปลอดภัยในแต่ละวันทั้งกลางวันและกลางคืน สอดคล้องกับวิจิตร บุญหะโทะระ (2530) ที่กล่าวว่า การจัดตั้งคณะกรรมการป้องกันอุบัติเหตุในหน่วยงาน เป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้การป้องกันอุบัติเหตุได้ผลดี ไม่ว่าคณะกรรมการที่จัดตั้งขึ้นนั้นจะเป็นรูปแบบใดก็ตาม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชาญ ชวัญมุข (2544) ที่พบว่าสภาพการดำเนินการประกันความปลอดภัยด้านการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุ ข้อที่มีการดำเนินการสูงสุด คือ ครูและนักการภารโรงอยู่เวรยามอย่างเคร่งครัด การไม่ปฏิบัติสูงสุด คือ การติดตั้งระบบสัญญาณเตือนภัยพร้อมแผนผังการหนีไฟประชาสัมพันธ์ให้ทุกคนทราบและฝึกซ้อม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาขาดความตระหนักและให้ความสำคัญกับความปลอดภัยด้านอุปกรณ์สัญญาณเตือนภัย การฝึกซ้อมแผนเผชิญเหตุภัยร้ายที่เกิดใกล้ตัว จะพบได้ว่าจะมาแก้ไขปัญหามือเกิดเหตุขึ้นแล้ว สอดคล้องกับ ชญาพร สุขสิริวรรณ (2550) ที่กล่าวว่า ครู เจ้าหน้าที่ บุคลากรในโรงเรียนควรได้รับการฝึกทั้งการปฐมพยาบาล การกู้ชีพเบื้องต้น รวมทั้งติดตั้งระบบสัญญาณเตือนภัยพร้อมมีแผนฉุกเฉินเพื่อรับภัยที่ไม่คาดคิด หรือภัยธรรมชาติ เช่น อัคคีภัย วาตภัย อุทกภัย มีการซ้อมอพยพ รวมทั้งการเตรียมอุปกรณ์ปฐมพยาบาลในห้องพยาบาล การมีแผนส่งต่อนักเรียนไปยังโรงพยาบาลใกล้เคียง โดยสถานศึกษาควรมีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อขอความช่วยเหลือได้ทันทีทั้งที่เมื่อเกิดอุบัติเหตุ

1.3 ด้านมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาทางสังคม ด้านการล่วงละเมิดทางร่างกายและจิตใจพบว่า การปฏิบัติสูงสุด คือ การจัดบรรยากาศภายในห้องเรียนและสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาให้มีความปลอดภัยและการใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาใส่ใจให้ความสำคัญกับการสร้างบรรยากาศภายในห้องเรียนและสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาให้มีความปลอดภัยพร้อมทั้งดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับมาตรการรักษาความปลอดภัยในสถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552) ได้กำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านการล่วงละเมิดทางร่างกายและจิตใจ ไว้ว่า สถานศึกษาต้องจัดบรรยากาศในห้องเรียน และสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้มีความปลอดภัย และใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง การไม่ปฏิบัติสูงสุด คือ การตรวจสอบแหล่งจำหน่ายหนังสือ การ์ตูนและวารสารวัยรุ่นอบบริเวณโรงเรียนอย่าให้มีขึ้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาอาจมีการเข้มงวดกวดขันกับนักเรียนที่อยู่เฉพาะในสถานศึกษาเท่านั้น ซึ่งบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของครูผู้ว่าอยู่แค่นี้ในรั้วสถานศึกษาแต่ต้องดูแลรับผิดชอบนักเรียนเมื่ออยู่นอกรั้วสถานศึกษาด้วย

1.4 ด้านมาตรการป้องกันและแก้ไขด้านสุขภาพอนามัยของนักเรียนด้านความปลอดภัยที่เกิดจากสภาพแวดล้อมพบว่า การปฏิบัติสูงสุด การป้องกันและลดของเสียโดยนำวัสดุอุปกรณ์ที่ชำรุดเสียหายมาซ่อมแซมใช้ใหม่ (Repair) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาขาดงบประมาณในการจัดซื้อจัดจ้างจึงต้องหาวิธีทางให้ได้อุปกรณ์ที่ชำรุดกลับมาใช้งานได้ใหม่เพื่อเกิดประโยชน์ต่อสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับมาตรการกำจัดของเสียในสถานศึกษา ที่ว่าสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตชุมชน ต้องมีการรวบรวมขยะหรือของเสียที่สามารถเก็บขนได้ไว้ในสถานที่ที่เหมาะสมและมีเวลาจัดเก็บที่แน่นอน สพร. (2552) การไม่ปฏิบัติสูงสุด การกำจัดของเสียในสถานศึกษาโดยวิธีการฝังกลบ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาบางส่วนอยู่ในพื้นที่ที่จำกัดและหนาแน่นต่อประชากรและพื้นที่จึงไม่สามารถจะฝังกลบขยะได้ในความจำเป็น สอดคล้องกับมาตรการรักษาความปลอดภัยในสถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552) ได้กำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไขด้านสุขภาพอนามัยของนักเรียนด้านความปลอดภัยที่เกิดจากสภาพแวดล้อมในการกำจัดของเสียในสถานศึกษาโดยวิธีการฝังกลบ

1.5 ด้านมาตรการป้องกันและแก้ไขด้านสัตว์มีพิษพบว่า การปฏิบัติสูงสุด คือ การจัดสภาพแวดล้อมให้สะอาดร่มรื่น ตัดแต่งต้นไม้ กำจัดแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์มีพิษ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาให้ความสำคัญด้านสภาพแวดล้อมที่สะอาด และปราศจากจากสัตว์ที่จะเกิดอันตรายต่อนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับมาตรการรักษาความปลอดภัยในสถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552) ได้กำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านสัตว์มีพิษไว้ว่า สถานศึกษาต้องจัดสภาพแวดล้อมให้สะอาด ร่มรื่น ตัดแต่งต้นไม้ กำจัดแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์มีพิษ

เพื่อให้มีความปลอดภัยแก่นักเรียน การไม่ปฏิบัติสูงสุด คือ การจัดทำป้ายเตือนภัยจากสัตว์มีพิษในบริเวณที่เป็นจุดเสี่ยง ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาบริหารงานสภาพแวดล้อมให้สะอาดร่มรื่น ตัดแต่งต้นไม้ กำจัดแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์มีพิษจึงควรไม่จัดทำป้ายเตือนภัยจากสัตว์มีพิษ

2. ผลศึกษาแนวทางแนวทางการดำเนินงานรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 พบว่า

2.1 มาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุด้านการเดินทางไป – กลับ เป็นด้านที่ไม่ปฏิบัติสูงสุด ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้แนวทางป้องกันและแก้ไขในการประสานงานกับตำรวจจราจรให้มาช่วยปฏิบัติงานช่วงเวลา 06.00 – 08.00 น. และเวลา 15.30 – 18.00 น. พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาประสานความร่วมมือกับสถานีตำรวจจราจร ขอความร่วมมือ ส่งตำรวจจราจรมาปฏิบัติงานตามช่วงเวลาที่นักเรียนเดินทางมาและกลับ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากความปลอดภัยในเรื่องรถรับ-ส่งนักเรียนเป็นสิ่งที่สำคัญต่อชีวิตของนักเรียนที่ผู้บริหารควรตระหนักและให้ความสำคัญอย่างมาก ดังที่กฎหมายได้บัญญัติให้ครู อาจารย์ หรือ หัวหน้าสถานศึกษาต้องรับผิดชอบ เมื่อเกิดอันตรายแก่นักเรียน ในมาตรา 430 ที่บัญญัติว่า “ครูบาอาจารย์ นายจ้าง หรือ บุคคลอื่น ซึ่งรับดูแลบุคคลผู้ไร้ความสามารถ อยู่เป็นนิตย์ กิตี ชั่วครั้งชั่วคราวก็ดี จำต้องรับผิดชอบร่วมกับผู้ไร้ความสามารถในการละเมิด ซึ่งเขาได้กระทำการลงในช่วงที่อยู่ในความดูแลของตน ถ้าหากพิสูจน์ได้ว่าบุคคลนั้น ๆ มิได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควร” ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (2535) ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาและครูจึงต้องตระหนักและให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อความปลอดภัยของนักเรียนทั้งขณะที่อยู่ในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา

2.2 มาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุ เป็นด้านที่ไม่ปฏิบัติสูงสุด ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้แนวทางป้องกันและแก้ไขในการติดตั้งระบบสัญญาณเตือนภัยพร้อมแผนผังการหนีไฟและประชาสัมพันธ์ให้ทุกคนทราบและฝึกซ้อม พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาแต่งตั้งคำสั่งเวรยามรักษาความปลอดภัย นำระบบเทคโนโลยีสัญญาณเตือนภัยเข้ามามีบทบาทในการป้องกัน นอกจากนี้ควรจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์เบอร์โทรติดต่อสื่อสารเจ้าหน้าที่ขอความช่วยเหลือเมื่อเกิดอุบัติเหตุ และมีแผนเผชิญเหตุทางด้านอุบัติเหตุ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาขาดความตระหนักและให้ความสำคัญกับความปลอดภัยด้านอุปกรณ์สัญญาณเตือนภัย การฝึกซ้อมแผนเผชิญเหตุภัยร้ายที่เกิดใกล้ตัว จะพบได้ว่าจะมาแก้ไขปัญหาเมื่อเกิดเหตุขึ้นแล้ว สอดคล้องกับ ขวภาพร สุขสิริวรรณ (2550) ที่กล่าวว่า ครู เจ้าหน้าที่ บุคลากรในโรงเรียนควรได้รับการฝึกทั้งการปฐมพยาบาล การกู้ชีพเบื้องต้น รวมทั้งติดตั้งระบบสัญญาณเตือนภัยพร้อมมีแผนฉุกเฉินเพื่อรับภัยที่ไม่คาดคิดหรือภัยธรรมชาติ เช่น อัคคีภัย วาตภัย อุทกภัย มีการซ้อมอพยพ รวมทั้งการเตรียมอุปกรณ์ปฐมพยาบาลในห้องพยาบาล การมีแผนส่งต่อนักเรียนไปยังโรงพยาบาลใกล้เคียงโดยสถานศึกษาควรมีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อขอความช่วยเหลือได้ทันทั่วทั้งที่เกิดอุบัติเหตุ

2.3 มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาทางสังคมด้านการล่วงละเมิดทางร่างกายและจิตใจ เป็นด้านที่ไม่ปฏิบัติสูงสุด ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้แนวทางป้องกันและแก้ไขในการตรวจสอบแหล่งจำหน่ายหนังสือ การ์ตูนและวารสารยั่วเยาบริเวณโรงเรียนอย่าให้มีขึ้น พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาตรวจสอบ เช่น ตำรวจ อย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ครูผู้รับผิดชอบควรเฝ้าระวัง และสังเกตพฤติกรรมนักเรียนในการเข้าถึงแหล่งจำหน่ายหนังสือ การ์ตูน และวารสารที่เป็นแหล่งยั่วเยาบริเวณโรงเรียน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาอาจมีการเข้มงวดกวดขันกับนักเรียนที่อยู่เฉพาะในสถานศึกษาเท่านั้น ซึ่งบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของครูใช้ว่าจะอยู่แค่ในรั้วสถานศึกษาแต่ต้องดูแลรับผิดชอบนักเรียนเมื่ออยู่นอกรั้วสถานศึกษาด้วย ซึ่งสอดคล้องกับมาตรการรักษาความปลอดภัยในสถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552) ว่าสถานศึกษาควรกำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไขโดยให้มีคณะกรรมการเฝ้าระวังในสถานศึกษาที่เสี่ยงและให้คำปรึกษาให้ความรู้แก่ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน สามารถประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้

2.4 มาตรการป้องกันและแก้ไขด้านสุขภาพอนามัยของนักเรียนด้านความปลอดภัยที่เกิดจากสภาพแวดล้อม เป็นด้านที่ไม่ปฏิบัติสูงสุด ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้แนวทางป้องกันและแก้ไขในการกำจัดของเสียในสถานศึกษาโดยวิธีการฝังกลบ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามอบนโยบาย โรงเรียนปลอดภัยปลอดภัย สถานศึกษาพอเพียง นอกจากนี้ครูผู้รับผิดชอบโครงการ นำขยะที่ฝังกลบมาทำปุ๋ยโดยการแยกขยะเปียก ขยะแห้งออกจากกัน ทั้งนี้เนื่องจากมาจากสถานศึกษาบางส่วนอยู่ในพื้นที่ที่ จำกัดและหนาแน่นต่อประชากรและพื้นที่จึงไม่สามารถจะฝังกลบขยะได้ในความจำเป็น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีแนวทาง ป้องกันการเกิดขยะขึ้นในสถานศึกษาจึงเข้าร่วมโครงการโรงเรียนปลอดภัยปลอดภัยหรือสถานศึกษาพอเพียงเพื่อลดปริมาณ ขยะในสถานศึกษา สอดคล้องกับมาตรการรักษาความปลอดภัยในสถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน (2552) ได้กำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไขด้านสุขภาพอนามัยของนักเรียนด้านความปลอดภัยที่เกิดจาก สภาพแวดล้อมในการกำจัดของเสียในสถานศึกษาโดยวิธีการฝังกลบ

2.5 มาตรการป้องกันและแก้ไขด้านสัตว์มีพิษ เป็นด้านที่ไม่ปฏิบัติสูงสุด ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้แนวทางป้องกัน และแก้ไขในการจัดทำป้ายเตือนภัยจากสัตว์มีพิษในบริเวณที่เป็นจุดเสี่ยง พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการตามนโยบาย เรื่องสถานศึกษาปลอดภัยโดยจัดสภาพแวดล้อมให้มีพื้นที่สะอาดร่มรื่น ตัดแต่งกิ่งไม้ กำจัดแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์มีพิษเพื่อ ความปลอดภัยของนักเรียน ทั้งนี้เนื่องจาก เป็นเพราะผู้ว่าบริหารสถานศึกษาบริหารงานสภาพแวดล้อมให้สะอาด ร่มรื่น ตัดแต่งต้นไม้ กำจัดแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์มีพิษจึงควรไม่จัดทำป้ายเตือนภัยจากสัตว์มีพิษ และดำเนินงานโครงการโรงเรียน ปลอดภัยปลอดภัยซึ่งสอดคล้องกับมาตรการรักษาความปลอดภัยในสถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน (2552) ว่าการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาให้มีความปลอดภัยจากการได้รับอันตราย จากสัตว์มีพิษกัดต่อยถือว่า เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ทุกที่ ไม่ว่าจะเป็นบริเวณส่วนต่าง ๆ ของสถานศึกษา และมีมาตรการจัดสภาพแวดล้อมให้สะอาดร่ม รื่น ตัดต้นไม้ กำจัดแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์มีพิษเพื่อให้มีความปลอดภัยแก่นักเรียน

8. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัย พบว่า การดำเนินงานรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ด้านมาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุด้านการเดินทางไป – กลับ เป็นด้านที่ไม่ ปฏิบัติสูงสุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ควรประสานความ ร่วมมือกับสถานีตำรวจภูธร ขอความร่วมมือ ส่งตำรวจจราจรมาปฏิบัติงานตามช่วงเวลาที่นักเรียนเดินทางมาและกลับ และครู จึงต้องตระหนักและให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อความปลอดภัยของนักเรียนทั้งขณะ ที่อยู่ในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา

2. จากผลการวิจัย พบว่า การดำเนินงานรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ด้านมาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุด้านการติดตั้งระบบสัญญาณเตือนภัยพร้อม แผนผังการหนีไฟและประชาสัมพันธ์ให้ทุกคนทราบและฝึกซ้อม เป็นด้านที่ไม่ปฏิบัติสูงสุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ควรให้ความสำคัญแต่งตั้งคำสั่งเวรยามรักษาความปลอดภัย นำ ระบบเทคโนโลยีสัญญาณเตือนภัยเข้ามามีบทบาทในการป้องกัน นอกจากนี้ควรจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์เบอร์โทรติดต่อสื่อสาร เจ้าหน้าที่ขอความช่วยเหลือเมื่อเกิดอุบัติเหตุ และมีแผนเผชิญเหตุทางด้านอุบัติเหตุ

3. จากผลการวิจัย พบว่า การดำเนินงานรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ด้านมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาทางสังคมการล่อลวงเมตทางร่างกายและจิตใจ ด้านการตรวจสอบแหล่งจำหน่ายหนังสือ การ์ตูนและวารสารยั่วยุบอบบิเวณโรงเรียนอย่าให้มีขึ้น เป็นด้านที่ไม่ปฏิบัติสูงสุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ควรประสานความร่วมมือกับ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาตรวจสอบ เช่น ตำรวจ อย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ครูผู้รับผิดชอบควรเฝ้าระวัง และสังเกตพฤติกรรมนักเรียนในการเข้าถึงแหล่งจำหน่ายหนังสือการ์ตูน และวารสารที่เป็นแหล่งยั่วยุรอบบริเวณสถานศึกษา

4. จากผลการวิจัย พบว่า การดำเนินงานรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 มาตรการป้องกันและแก้ไขด้านสุขภาพอนามัยของนักเรียนด้านความปลอดภัยที่เกิดจากสภาพแวดล้อม การกำจัดของเสียในสถานศึกษาโดยวิธีการฝังกลบ เป็นด้านที่ไม่ปฏิบัติสูงสุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ควรให้ความตระหนักในเรื่องการกำจัดขยะในสถานศึกษาเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีให้แก่ผู้เรียนพร้อมเข้าร่วมโครงการ โรงเรียนปลอดภัยปลอดภัย สถานศึกษาพอเพียง

5. จากผลการวิจัย พบว่า การดำเนินงานรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ด้านมาตรการป้องกันและแก้ไขด้านสัตว์มีพิษ เป็นด้านที่ไม่ปฏิบัติสูงสุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ควรให้ดำเนินการตามนโยบายเรื่องสถานศึกษาปลอดภัยโดยจัดสภาพแวดล้อมให้มีพื้นที่ร่มรื่น สะอาด ตัดแต่งกิ่งไม้ กำจัดแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์มีพิษเพื่อความปลอดภัยของนักเรียน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษากลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้ปกครอง ชุมชน หรือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในโรงเรียน
2. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอื่น ๆ เช่น ภาวะผู้นำกลยุทธ์การจัดการความปลอดภัยของสถานศึกษา

9. เอกสารอ้างอิง

- กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2564). **คู่มือการปฏิบัติสำหรับสถานศึกษาในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19**. กรุงเทพฯ: คิว แอดเวอร์ไทซิ่ง
- ชฎาพร สุขสิริวรรณ. (2550). **คู่มือโรงเรียนปลอดภัย**. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยเพื่อส่งเสริมความปลอดภัยและป้องกันการบาดเจ็บในเด็ก. โรงพยาบาลรามาธิบดี.
- ชาญ ขวัญมุข. (2544). **การประกันความปลอดภัยแก่นักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา กำแพงเพชร: สถาบันราชภัฏกำแพงเพชร**
- ณัฐธิดา แก้วถาวร. (2551). **การจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2 การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารการศึกษา กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์**
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. (2535). **ประมวลกฎหมาย**. สืบค้น 17 เมษายน 2565, สืบค้นจาก <http://www.peesirilaw.com/index.php?lay=show&ac=article&id=538682019&Ntype=10>.
- พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. (2546). **ราชกิจจานุเบกษา**. สืบค้น 17 เมษายน 2565, สืบค้นจาก <http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER18/DRAWER003/GENERAL/DATA0000/00000011.PDF>
- พระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2525. (2525). **ประมวลกฎหมายอาญา**. สืบค้น 8 เมษายน 2565, สืบค้นจาก <http://www.kodmhai.com/m2/m2-2/m2-276-287.html>
- วิจิตร บุญยะโทระ. (2530). **วิชาความปลอดภัย**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 (2564). **แผนการปฏิบัติราชการประจำปี 2564**.

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2579)**. สืบค้น 9 พฤษภาคม 2565, สืบค้นจาก <https://drive.google.com/file/d/1VXj7xULoizJJsNIOHo3zbnkFNG5dntc0V/view>.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). **คู่มือแนวทางปฏิบัติและมาตรการรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2552**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (2535). **อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก**. กรุงเทพฯ: SM เซอร์คิตเพรส.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1. (2565). **ข้อมูลสารสนเทศผู้บริหารสถานศึกษาและครู**. สืบค้น 15 พฤษภาคม 2565, สืบค้นจาก <https://info.phitsanulok1.go.th/home.php>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 (พิมพ์ครั้งที่ 1)**. กรุงเทพฯ: บริษัท พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สุโขทัยธรรมมาธิราชมหาวิทยาลัย. (2537). **ประมวลสาระชุดวิชา การบริหารสถานศึกษาปฐมวัย หน่วยที่ 1 – 4**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- เอ็มอัชมา วัฒนบูรณนธ์. (2548). **ความปลอดภัย**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการคลังพัสดุ: กรณีศึกษาคลังเชื้อเพลิงกรมพลธิการทหารเรือ The Enhancing of Warehouse Management: a Case Study of Naval Supply Department Fuel Depot

เจษฎากร อินทพงศ์¹, ธัญภัส เมืองปัน²

Jedsadakorn Intapong¹, Thanyaphat Muangpan²

¹นิสิตคณะโลจิสติกส์ มหาวิทยาลัยบูรพา

²อาจารย์ประจำคณะโลจิสติกส์ มหาวิทยาลัยบูรพา

^{1,2}Faculty of Logistics, Burapha University

Corresponding author: Email: 64920583@go.buu.ac.th

(Received: June 2, 2023; Revised: August 11, 2023; Accepted: August 20, 2023)

บทคัดย่อ

ในปัจจุบันการจัดการโลจิสติกส์ มีบทบาทสำคัญอย่างมาก ทำให้หน่วยงานต่าง ๆ ของภาครัฐจำเป็นต้องปรับตัว เพื่อให้มีการบริหารจัดการโลจิสติกส์ให้ทันสมัย ประหยัดต้นทุน และมีประสิทธิภาพในการจัดการมากยิ่งขึ้น การศึกษาวิจัยการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการคลังพัสดุครั้งนี้ เป็นการศึกษารูปแบบการจัดวางพัสดุอันได้แก่ พัดสู่น้ำมันหล่อลื่นจากกรณีศึกษาซึ่งเป็นคลังเชื้อเพลิงของกรมพลธิการทหารเรือ โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยได้แก่ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดวางพัดสู่น้ำมันหล่อลื่นแบบดั้งเดิมในคลังเชื้อเพลิงกรณีศึกษา 2) เพื่อศึกษาแนวทางการจัดวางพัดสู่น้ำมันหล่อลื่นของคลังเชื้อเพลิงกรณีศึกษา 3) เพื่อเปรียบเทียบพื้นที่จัดเก็บและระยะเวลาดำเนินการเบิกจ่ายพัดสู่น้ำมันหล่อลื่นของคลังเชื้อเพลิงกรณีศึกษา ผู้วิจัยได้ดำเนินการกำหนดวิธีการดำเนินงาน และกรอบการดำเนินการ ได้แก่ ศึกษาทบทวนวรรณกรรม ทฤษฎี และวิจัยที่เกี่ยวข้อง เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ผลข้อมูล สรุปผลและข้อเสนอแนะ โดยรายการพัสดุที่ดำเนินการศึกษา คือพัสดุประเภทน้ำมันหล่อลื่นทั้งสิ้น 41 รายการ ผลการศึกษาค้นพบว่า การจัดวางผังพัสดุแบบดั้งเดิมไม่มีรูปแบบการจัดวางที่แน่นอน มีประตูของคลังพัสดุทั้งสิ้น 3 ประตู แต่มีการใช้ประตูทางเข้าออกทางเดียว ไม่มีการกำหนดเส้นทางการเคลื่อนย้ายพัสดุที่นำเข้ามาใหม่และพัสดุนำส่งที่เป็นรูปแบบ และเมื่อเสนอแนวทางการจัดวางพัสดุแบบใหม่ทำให้อัตราพื้นที่จัดเก็บเพิ่มขึ้นร้อยละ 11.11 และระยะเวลาดำเนินการเฉลี่ยต่อถังของการจัดวางพัสดุแบบดั้งเดิมอยู่ที่ 5.16 นาทีต่อถัง และระยะเวลาดำเนินการเฉลี่ยต่อถังของการจัดวางพัสดุแบบที่ได้นำเสนออยู่ที่ 4.26 นาทีต่อถัง ซึ่งคิดเป็นระยะเวลาที่ลดลงร้อยละ 17.44

คำสำคัญ : คลังพัสดุ; น้ำมันหล่อลื่น; พัดสู; ประสิทธิภาพ

Abstract

At present, logistics management has come to play a very important role as a result, various government agencies need to adapt in order to have modern logistics management. This research study on increasing the efficiency of warehouse management. It is a study of a case study which is the fuel depot of the Naval Supply Department. The objectives of this research are: To study the current situation of the traditional lubricant stock placement in the fuel depot. To propose a guideline for the placement of lubricant stocks of fuel depots. as well as to compare the storage space and processing time of lubricant

disbursement. The researcher has established a method of operation and framework namely Study and review literature, theory and related research. collect information data analysis Summary and recommendations. The materials on which the study was supplies in a total of 41 items of lubricant type parcels. The research results found that It was found that the layout of parcels in the traditional way does not have a definite layout. There are 3 doors of the warehouse, but only one entrance is used. There is no routing for moving newly imported parcels and formatted delivery parcels. And when the new stacking approach was proposed, the storage space rate increased by 11.11% and the average processing time per drum of the traditional stacking was 5.16 minutes per drum. The proposed placement time was 4.26 minutes per drum, representing a 17.44% reduction in time.

Keywords: warehouse; lubricant; supplies; efficiency

1. บทนำ

กรมพลาธิการทหารเรือ มีหน้าที่ในการบริหารจัดการน้ำมันเชื้อเพลิง น้ำมันหล่อลื่น และแก๊ส เพื่อสนับสนุนภารกิจต่าง ๆ ของกองทัพเรือ ทำให้กรมพลาธิการทหารเรือ เป็นหน่วยสนับสนุนที่มีความสำคัญ โดยมีหน้าที่ในการบริหารจัดการจัดซื้อจัดหาพัสดุต่าง ๆ ที่มีความจำเป็นต่อการส่งกำลังบำรุงให้แก่กองทัพเรือ ตลอดจนในปัจจุบันการจัดการโลจิสติกส์ ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญอย่างมากโดยเฉพาะในส่วนของภาครัฐกิจที่มีการแข่งขันกันอย่างรุนแรงมากขึ้น และเริ่มที่จะเข้ามามีบทบาทในส่วนของภาครัฐ ทำให้หน่วยงานต่าง ๆ ของภาครัฐจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อให้มีการบริหารจัดการโลจิสติกส์ให้ทันสมัย ประหยัดต้นทุน และมีประสิทธิภาพในการจัดการมากยิ่งขึ้น กองเชื้อเพลิง กรมพลาธิการทหารเรือ ก็เป็นหน่วยงานหนึ่งของภาครัฐที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่าง ๆ ในระบบโลจิสติกส์ ภายใต้วิสัยทัศน์ “เป็นหน่วยสนับสนุน สป.3 ด้วยระบบงานที่มีคุณภาพและทันสมัย” (กรมพลาธิการทหารเรือ, ม.ป.ป.) ซึ่ง สป.3 ที่กล่าวถึงนั้น หมายถึงสิ่งอุปกรณ์ที่เกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิง และน้ำมันหล่อลื่น โดยกองเชื้อเพลิง มีคลังเชื้อเพลิงหลายแห่งอยู่ในความรับผิดชอบ ซึ่งคลังเชื้อเพลิงแต่ละแห่งมีหน้าที่เปรียบเสมือนคลังสินค้า ทำให้เกิดกิจกรรมที่สำคัญต่าง ๆ ในระบบโลจิสติกส์ซึ่งจำเป็นต้องใช้ระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพในการดำเนินการ

ปัญหาที่เกิดขึ้นกับคลังเชื้อเพลิงกรณีศึกษา ได้แก่ การจัดเก็บอย่างไม่เป็นรูปแบบ มีการจัดเก็บพัสดุปะปนกันโดยไม่มีการจำแนกพัสดุ ส่งผลให้เกิดความไม่สะดวกในปฏิบัติงาน เนื่องจากพัสดุมิได้มีการจำแนกตามอัตราการจ่ายพัสดุดอกแก่หน่วยเบิก มีสินค้าที่ไม่มีการเคลื่อนไหวอยู่อีกหลายรายการที่จัดวางในพื้นที่ใกล้เคียงประตูเข้าออก อีกทั้งยังไม่มีแผนการเคลื่อนที่ในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ทำให้เกิดความล่าช้าในกิจกรรมต่าง ๆ ภายในคลังพัสดุ ไม่ว่าจะเป็นการรับ การจัดเก็บ และการแจกจ่ายพัสดุไปยังหน่วยต่าง ๆ ในกองทัพเรือ และใช้เวลารอคอยการจัดเตรียมพัสดุของเจ้าหน้าที่เป็นเวลานาน ในการเบิกจ่ายพัสดุแต่ละครั้ง รวมไปถึงการมีพื้นที่ในการจัดเก็บไม่เพียงพอในบางครั้งที่มีการสั่งซื้อพัสดุคราวละมาก ๆ จากการจัดวางผังการวางพัสดุที่ไม่เหมาะสม

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดวางพัสดุน้ำมันหล่อลื่นแบบดั้งเดิมในคลังเชื้อเพลิงกรณีศึกษา อันเป็นที่มาของปัญหาที่เกิดขึ้นดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น เพื่อนำไปเป็นแนวทางและข้อมูลในการออกแบบและเสนอแนวทางการจัดวางพัสดุน้ำมันหล่อลื่นของคลังเชื้อเพลิงดังกล่าว ให้มีประสิทธิภาพในการจัดวางพัสดุเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้น และผลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อคลังเชื้อเพลิงกรณีศึกษา ให้มีรูปแบบที่ชัดเจนและสามารถลดระยะเวลาในการดำเนินการในการเบิกจ่ายพัสดุ อันจะนำไปสู่ประโยชน์ของรัฐต่อไป

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการจัดวางพัสดุน้ำมันหล่อลื่นแบบดั้งเดิมของคลังเชื้อเพลิงกรณีศึกษา
- 2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการจัดวางพัสดุน้ำมันหล่อลื่นของคลังเชื้อเพลิงกรณีศึกษา
- 2.3 เพื่อเปรียบเทียบพื้นที่จัดเก็บพัสดุและระยะเวลาดำเนินการเบิกจ่ายพัสดุน้ำมันหล่อลื่นของคลังเชื้อเพลิงกรณีศึกษา

3. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

- 3.1 สามารถปรับปรุงการจัดวางพัสดุภายในคลังน้ำมันหล่อลื่นได้ดียิ่งขึ้น
- 3.2 สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานภายในคลังน้ำมันหล่อลื่นได้มากยิ่งขึ้น
- 3.3 สามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของหน่วยเบิกได้มากยิ่งขึ้น
- 3.4 เพื่อเป็นแนวทางการในการจัดวางพัสดุน้ำมันหล่อลื่นให้แก่หน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

4. ขอบเขตการวิจัย

- 4.1 ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่ น้ำมันหล่อลื่นในคลังเชื้อเพลิงกรณีศึกษาจำนวน 41 รายการ
- 4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ การจัดวางผังการจัดเก็บพัสดุน้ำมันหล่อลื่นของคลังเชื้อเพลิงกรณีศึกษา โดยการใช้ทฤษฎี ABC Analysis
- 4.3 ขอบเขตในการวัดประสิทธิภาพ ได้แก่ การเปรียบเทียบขนาดพื้นที่จัดเก็บพัสดุ และระยะเวลาดำเนินการเบิกจ่ายพัสดุน้ำมันหล่อลื่นระหว่างแบบดั้งเดิม และแบบที่ได้เสนอแนวทางการจัดการ
- 4.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา ได้แก่ การศึกษาวิจัยในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2566 ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2566

5. วิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการกำหนดวิธีการดำเนินงาน และกรอบการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ศึกษาทบทวนเอกสาร วรรณกรรม ทฤษฎี และวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. เก็บรวบรวมข้อมูล
3. วิเคราะห์ผลข้อมูล
4. สรุปผลและข้อเสนอแนะ

5.1 ศึกษาทบทวนเอกสาร วรรณกรรม ทฤษฎี และวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1.1 แนวคิดทฤษฎีการจัดการสินค้าคงคลังในโซ่อุปทาน

ประสิทธิภาพ คือ การจัดการที่เกิดความคุ้มค่าในการลงทุน ประหยัดเวลา และต้นทุน ลดความสูญเสียต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ ผ่านการวางแผนอย่างมีรูปแบบที่ชัดเจนก่อนการดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งสร้างความพึงพอใจให้กับผู้ปฏิบัติงาน

คลังสินค้า เป็นสถานที่จัดเก็บสินค้า ซึ่งเป็นหนึ่งในกิจกรรมของโลจิสติกส์ที่สำคัญ (วรพล เนตรอัมพร, 2559) คลังสินค้าสามารถจำแนกได้หลายหลายวิธี ขึ้นอยู่กับความความต้องการในการใช้คลังสินค้านั้น ๆ ว่าต้องการให้คลังสินค้านี้มีลักษณะรูปแบบใด โดยจะต้องขึ้นอยู่กับจำนวนรายการสินค้าที่จัดเก็บ ขนาดของสินค้า ปริมาณสินค้าที่ต้องจัดเก็บ และข้อจำกัดอื่น ๆ ที่มีผลกระทบต่อการจัดเก็บสินค้า

การจัดการคลังสินค้าว่าหมายถึง กระบวนการจัดการให้ประสานสอดคล้องระหว่างทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินการกิจกรรมในคลังสินค้าเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพตลอดจนบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของคลังสินค้าแต่ละประเภทที่กำหนดไว้ (Thomas & Meller, 2015) โดยวัตถุประสงค์ในการจัดการคลังสินค้า มีดังนี้

1. เพื่อลดระยะทางในการปฏิบัติงานในกิจกรรมที่ต้องมีการเคลื่อนย้ายหรือเคลื่อนที่สินค้าภายในสถานที่จัดเก็บสินค้า หรือคลังสินค้าให้เกิดการเคลื่อนย้ายให้น้อยที่สุด เพื่อลดความเสี่ยงในการเกิดความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นกับสินค้า

2. เพื่อให้การใช้ประโยชน์จากพื้นที่ในการจัดเก็บเกิดความสามารถสูงสุด

3. สร้างความเชื่อมั่นและมั่นใจว่ามีอุปกรณ์ เครื่องมือ แรงงาน รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพียงพอ ต่อแผนการจัดการที่ได้วางเอาไว้

4. เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในคลังสินค้า

5. สามารถควบคุม และรักษาระดับการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ก่อให้เกิดการบริการที่ดีตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ และยังสามารถวางแผนการจัดการได้อย่างต่อเนื่อง แต่ยังคงมีต้นทุนที่คุ้มค่าแก่การลงทุนและการดำเนินการ

5.1.2 แนวคิดทฤษฎีการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการสินค้าคงคลังและคลังสินค้า

การควบคุมปริมาณสินค้าคงคลังเป็นกิจกรรมที่ทำเพื่อให้ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นต่ำที่สุด แต่ถึงอย่างไรก็ตามองค์กรต่าง ๆ มักจะมีจำนวนรายการสินค้าจำนวนมากหลายรายการ ทั้งสินค้าที่เป็นวัตถุดิบหลักของการผลิต สินค้าที่เป็นอะไหล่ชิ้นส่วน หรือส่วนประกอบต่าง ๆ รวมไปถึงการจัดเก็บอุปกรณ์อื่น ๆ ที่ใช้ในการสนับสนุนการปฏิบัติงาน ดังนั้นหากองค์กรจะต้องดำเนินการอย่างละเอียดและให้ความสนใจในสินค้าทุกรายการก็จะทำให้เกิดความสิ้นเปลืองเวลาในการจัดการและสิ้นเปลืองงบประมาณเป็นอย่างมาก (พิภพและมานพ, 2536) เทคนิคที่ได้รับการยอมรับ และใช้อย่างแพร่หลายในการจำแนกสินค้าที่ควรให้ความสำคัญในระดับต่าง ๆ ได้แก่เทคนิค ABC Analysis ซึ่งเป็นเทคนิคที่มีหลักการจำแนก โดยการนำข้อมูลสถิติของรายการสินค้าคงคลังตามจำนวนมูลค่าของสินค้าคงคลังที่หมุนเวียนในคลังในรอบปีมาวิเคราะห์จำแนกแบ่งสินค้าแต่ละประเภท (ธงชัย แสงสุวรรณดี และสภณห์ คล่องบุญจิต, 2564)

การบริหารสินค้าคงคลังโดยใช้ระบบ ABC Analysis เป็นแนวคิดการบริหารสินค้าคงคลังที่เหมาะสมกับกิจการที่มีสินค้าคงคลังมากชนิด แต่ละชนิดมีปริมาณการใช้และต้นทุนต่อหน่วยแตกต่างกัน ซึ่งเป็นแนวคิดแบ่งสินค้าคงคลังออกเป็น 3 กลุ่ม คือกลุ่ม A, B และ C โดยที่

กลุ่ม A คือสินค้าที่มีปริมาณการจ่ายออกจากคลังสินค้าประมาณ 75-80% ของปริมาณพัสดุทั้งหมด เป็นสินค้าคงคลังกลุ่มที่มีปริมาณการหมุนเวียนมาก

กลุ่ม B คือสินค้าที่มีปริมาณการจ่ายออกจากคลังสินค้าประมาณ 20-30% ของพัสดุทั้งหมดเป็นสินค้าคงคลังกลุ่มที่มีปริมาณการหมุนเวียนปานกลาง

กลุ่ม C คือสินค้าที่มีปริมาณการจ่ายออกจากคลังสินค้าประมาณ 5-10% ของพัสดุทั้งหมดเป็นสินค้าคงคลังกลุ่มที่มีปริมาณการหมุนเวียนน้อย

การจัดวางผังสินค้าที่ตินั้นจะต้องทำให้ระบบของการเคลื่อนย้ายสินค้านั้นมีความง่าย ควรมีการเคลื่อนที่ไปในทิศทางเดียวกันไม่ว่าจะเป็นทิศทางในส่วนของการเข้าของสินค้าใหม่ และทิศทางในการออกของสินค้าจัดส่ง นั้นแสดงให้เห็นว่าควรจะมีลักษณะของการดำเนินงานที่เป็นเส้นตรง และไม่ซับซ้อนในการใช้เส้นทาง การวางแผนผังของเส้นทางการดำเนินงานในลักษณะดังกล่าวนี้เป็นที่นิยมนำไปใช้ในคลังสินค้าทั่วไป ซึ่งการดำเนินงานนั้นจะต้องมีความยืดหยุ่นในการปฏิบัติงานบ้าง

เพื่อให้ในบางกรณีนั้นสามารถที่จะดำเนินงานได้ง่ายกว่า แต่ต้องไม่ยืดหยุ่นมากเกินไปจนขาดระเบียบวินัยในการใช้ระบบที่ตั้งไว้ (เวียดา สังโซติ, 2558)

การจัดเก็บสินค้านั้นได้มีแนวคิดในการจัดการขึ้นในหลายรูปแบบ โดยแต่ละรูปแบบในการจัดเก็บสินค้านั้นจะมีวิธีการจัดการ ข้อกำหนดกฎเกณฑ์ รวมไปถึงข้อจำกัดที่จะทำให้เกิดถึงความเหมาะสมว่าองค์กรนั้น ๆ ควรจะมีการจัดการในเรื่องของการเก็บสินค้าในรูปแบบใด (อานนท์ โกฏจนวรรณ, 2561) นโยบายในการจัดเก็บสินค้า แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. นโยบายการจัดเก็บแบบสุ่ม (Randomized Storage Location Policy) ซึ่งเป็นการจัดเก็บสินค้าลงในที่ว่างที่ใกล้ที่สุด การจัดเก็บประเภทนี้มีการใช้ประโยชน์จากพื้นที่มากที่สุด เมื่อเวลานำสินค้าออกไปใช้หลักการ “เข้าก่อนออกก่อน (FIFO)” ในปัจจุบันมีการนำโปรแกรมคอมพิวเตอร์มาช่วยในการจัดเก็บ และนำ สินค้าออกไปใช้ ชื่อ AS/RS (Automatic Storage and Retrieval System) ซึ่งทำให้ลดต้นทุนแรงงานในด้านนี้ลงไปได้ โดยพื้นที่การจัดเก็บที่ต้องเตรียมสำหรับจัดเก็บจะมาจากพื้นที่ที่ต้องใช้ในการจัดเก็บรวมสูงสุดของทุกสินค้าในแต่ละช่วงเวลา

2. นโยบายการจัดเก็บตามที่กำหนดไว้ (Dedicated Storage Location Policy) การจัดเก็บประเภทนี้จะมีการระบุ แหล่งที่เก็บที่แน่นอนสำหรับสินค้าแต่ละประเภทภายในคลังสินค้าการจัดเก็บประเภทนี้แบ่งเป็น 3 ประเภทดังนี้

2.1 การจัดเก็บตามลำดับของชิ้นส่วน (Part number sequence)

2.2 การจัดเก็บตามอัตราการใช้ (Usage rates)

2.3 การจัดเก็บตามระดับกิจกรรม (Activity level) เช่นการจัดเก็บตามความเร็วที่ต้องการในการจัดเก็บและนำออกไปใช้

โดยการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้นโยบายการจัดเก็บตามที่กำหนดไว้ (Dedicated Storage Location Policy) โดยใช้ การจัดเก็บตามอัตราการใช้ (Usage rates) มาเป็นเกณฑ์ในการจัดวางพัสดุ เนื่องจากคลังพัสดุกรณีศึกษาที่มีปริมาณรายการพัสดุไม่มาก และมีพื้นที่เพียงพอในการจัดวางพัสดุ ซึ่งเป็นรูปแบบการจัดวางที่เหมาะสม

5.2 ข้อมูลทั่วไปของคลังเชื้อเพลิงกรณีศึกษา และรายการพัสดุที่ดำเนินการศึกษา

5.2.1 ข้อมูลทั่วไปของคลังเชื้อเพลิงกรณีศึกษา

กองทัพอากาศได้มีการจัดตั้งคลังพัสดุโดยแบ่งเป็นระดับต่าง ๆ ซึ่งแต่ละคลังมีขีดความสามารถและเหตุผลในการจัดตั้งที่แตกต่างกัน ได้แก่

คลังใหญ่ มีหน้าที่ในการจัดหาพัสดุที่จำเป็นและสำคัญของกองทัพอากาศ โดยจะเป็นคลังที่มีบทบาทอย่างมากในกิจกรรมการรับพัสดุ การตรวจรับพัสดุ

คลังสาขา เป็นคลังพัสดุตามพื้นที่ต่าง ๆ ที่กองทัพอากาศกำหนด โดยจะตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีความต้องการพัสดุเป็นจำนวนมาก

คลังย่อย เป็นคลังพัสดุประจำหน่วยต่าง ๆ ที่เป็นหน่วยผู้ใช้ หรืออาจเรียกได้ว่าเป็นคลังของหน่วยผู้ใช้เอง ซึ่งเปรียบได้กับพื้นที่จัดเก็บสินค้าของลูกค้า

คลังเชื้อเพลิงกรณีศึกษา มีฐานะเป็นคลังใหญ่ของกองทัพอากาศ โดยกรมพลาธิการทหารเรือ ซึ่งเป็นหน่วยรับผิดชอบการสนับสนุนน้ำมันเชื้อเพลิง ให้กับหน่วยต่าง ๆ ของกองทัพอากาศ เป็นหน่วยรับผิดชอบในส่วนของการนำน้ำมันเชื้อเพลิง และกลายเป็นคลังเชื้อเพลิงสำคัญของกองทัพอากาศ เนื่องจากเป็นคลังที่จัดเก็บน้ำมันเชื้อเพลิงน้ำมันหล่อลื่น และแก๊สที่ใช้ในราชการกองทัพอากาศ โดยมีรายการพัสดุที่ต้องจัดเก็บมากกว่าร้อยละ 50 แบ่งเป็นประเภทหลัก ๆ ได้แก่ น้ำมันเชื้อเพลิง น้ำมันหล่อลื่น และแก๊ส โดยพัสดุที่มีจำนวนรายการมากที่สุดคือ น้ำมันหล่อลื่น แก๊ส และน้ำมันเชื้อเพลิง ตามลำดับโดยงานวิจัยนี้จะมุ่งเน้นไปที่การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดวางพัสดุของคลังน้ำมันหล่อลื่น โดยคลังพัสดุที่ใช้ในการจัดเก็บพัสดุดังกล่าว มีขนาดกว้าง 15 เมตร ยาว 40 เมตร หรือคิดพื้นที่ได้ 600 ตารางเมตร มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานจำนวน 2 คน

5.2.2 รายการพัสดุที่ดำเนินการศึกษา

พัสดุน้ำมันหล่อลื่นของกรณีศึกษาคลังเชื้อเพลิง รวมทั้งหมด 41 รายการ โดยเป็นพัสดุที่อยู่ภายในคลังเชื้อเพลิงกรณีศึกษาทั้งหมด จากระบบควบคุมการเบิกจ่ายน้ำมันเชื้อเพลิงในระบบอิเล็กทรอนิกส์(e-SUPPOL) ของกองทัพเรือ โดยได้มีการกำหนดหมายเลขกำกับรายการพัสดุ ดังตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 รายการพัสดุที่ดำเนินการศึกษา

รหัสหมายเลข	รายการ
1	น้ำมันก๊าด
2	น้ำมันเกียร์ CALTEX DELO GEAR EP-5 80W-90
3	น้ำมันเกียร์ CALTEX DELO GEAR EP-5 85W-140
4	น้ำมันเกียร์ CALTEX MEROPA 320
5	น้ำมันเกียร์ SHELL OMALA S2 G 220
6	น้ำมันเกียร์ SHELL OMALA S2 GX 150
7	น้ำมันเกียร์ SHELL OMALA S2 GX100
8	น้ำมันเกียร์ VOLVO GEAR BOX OIL VW-G-40
9	น้ำมันเครื่องสำหรับเครื่องยนต์ดีเซล SAE 40 CALTEX DELO GOLD SAE 40
10	น้ำมันหล่อลื่น CALTEX REGAL R & O 100
11	น้ำมันหล่อลื่น CALTEX REGAL SGT 22
12	น้ำมันหล่อลื่น SHELL MORLINA S2 B150
13	น้ำมันหล่อลื่น VICKERS NEOX 8000
14	น้ำมันหล่อลื่นเครื่องยนต์ดีเซล (เรือ) CALTEX DELO 1000 MARINE SAE 40
15	น้ำมันหล่อลื่นเครื่องยนต์ดีเซล (เรือ) SHELL RIMULA R4 X 15W-40
16	น้ำมันหล่อลื่นเครื่องยนต์ดีเซล CALTEX DELO 400 MULTIGRADE SAE 15W-40
17	น้ำมันหล่อลื่นเครื่องยนต์ดีเซล CALTEX DELO GOLD MULTIGRADE SAE 15W-40
18	น้ำมันหล่อลื่นเครื่องยนต์ดีเซล CALTEX DELO SILVER SAE 40
19	น้ำมันหล่อลื่นเครื่องยนต์ดีเซล PTT D-3 PLUS SAE 30
20	น้ำมันหล่อลื่นเครื่องยนต์ดีเซล PTT D-3 PLUS SAE 40
21	น้ำมันหล่อลื่นเครื่องยนต์ดีเซล PTT DYNAMIC COMMONRAIL 10W-30
22	น้ำมันหล่อลื่นเครื่องยนต์ดีเซล PTT DYNAMIC EXTRA LONG DRAIN 10W-40
23	น้ำมันหล่อลื่นเครื่องยนต์ดีเซล SHELL ARGINA S3 40
24	น้ำมันหล่อลื่นเครื่องยนต์ดีเซล SHELL RIMULA R3+ SAE 30
25	น้ำมันหล่อลื่นเครื่องยนต์ดีเซล SHELL SIRIUS 15W-40
26	น้ำมันหล่อลื่นเครื่องยนต์ดีเซล(เรือ) PTT NAVITA PLUS SAE 40
27	น้ำมันหล่อลื่นเครื่องยนต์ดีเซล(เรือ) SHELL GADINIA S3 SAE 40
28	น้ำมันหล่อลื่นเครื่องยนต์ดีเซล(เรือ) SHELL GADINIA SAE 30

ตารางที่ 1 รายการพัสดุที่ดำเนินการศึกษา (ต่อ)

29	น้ำมันหล่อลื่นเครื่องยนต์เทอร์โบ CHEVRON GST 2190 EP
30	น้ำมันหล่อลื่นเครื่องยนต์เบนซิน CALTEX HAVOLINE FORMULA SAE 20W-50
31	น้ำมันหล่อลื่นเครื่องยนต์เบนซิน PTT PERFORMA SYNTEC PLUS SAE 10W-40
32	น้ำมันหล่อลื่นเครื่องอัดอากาศ/คอมเพรสเซอร์ CASTROL AIRCOL PD 100
33	น้ำมันหล่อลื่นดีเซล MOBIL DELVAC 1640
34	น้ำมันไฮดรอลิกส์ CALTEX RANDO HD 46
35	น้ำมันไฮดรอลิกส์ CALTEX RANDO HD 68
36	น้ำมันไฮดรอลิกส์ CALTEX RANDO HDZ 32
37	น้ำมันไฮดรอลิกส์ PTT HYDRAULIC 10W
38	น้ำมันไฮดรอลิกส์ PTT HYDRAULIC 37
39	น้ำมันไฮดรอลิกส์ PTT HYDRAULIC 46
40	น้ำมันไฮดรอลิกส์ SHELL TELLUS S2 MX68
41	น้ำมันไฮดรอลิกส์ SHELL TELLUS S2 VX15

5.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสังเกตในการจับเวลาในการปฏิบัติงานเบิกจ่ายพัสดุของเจ้าหน้าที่ ซึ่งได้ผ่านการตรวจสอบจริยธรรมเรียบร้อยแล้ว โดยผู้วิจัยดำเนินการสังเกตแบบไม่มีส่วนรวมในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ เครื่องมือวิจัยดังกล่าว สามารถทำให้ได้ข้อมูลทางสถิติเป็นระยะเวลาในหน่วยของนาฬิกา เพื่อนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิภาพต่อไป

5.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

5.4.1 แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสังเกตการณ์ ณ สถานที่ปฏิบัติงานจริง โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการเข้าตรวจสอบพื้นที่คลังเชื้อเพลิงกรณีศึกษา ในส่วนของลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ และการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ใช้เครื่องมือการวิจัยคือการสังเกตโดยดำเนินการเก็บข้อมูลจากการวัดขนาดพื้นที่จัดเก็บพัสดุ และการจับเวลาในการดำเนินการเบิกจ่ายพัสดุน้ำมันหล่อลื่นของเจ้าหน้าที่ โดยใช้ระยะเวลาเฉลี่ยในการดำเนินการเบิกจ่ายพัสดุน้ำมันหล่อลื่นแต่ละถังมาเป็นข้อมูลเพื่อนำมาดำเนินการวิเคราะห์ผลในการวิจัย

5.5.2 แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ผู้วิจัยได้ดำเนินการทบทวนวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงทฤษฎีที่มีความสอดคล้องกับการวิจัยในครั้งนี้ ตลอดจนได้นำข้อมูลทางบัญชีพัสดุของแผนกควบคุม ซึ่งได้มีการจัดทำบัญชีการเคลื่อนไหวของพัสดุกำนวนทั้งสิ้น 41 รายการ จากระบบควบคุมการเบิกจ่ายน้ำมันเชื้อเพลิงในระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-SUPPOL) โดยรวบรวมข้อมูลในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 มาวิเคราะห์ในการวิจัย

5.5 การวิเคราะห์ผลข้อมูล

จากการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมมาดำเนินการ วิเคราะห์ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 : ดำเนินการศึกษาสภาพปัจจุบันการจัดวางพัสดุน้ำมันหล่อลื่นแบบดั้งเดิมของคลังเชื้อเพลิงกรณีศึกษา โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตในพื้นที่จริง

ขั้นตอนที่ 2 : วิเคราะห์การจัดกลุ่มพัสดุแบบ ABC Analysis โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการเก็บรวบรวมข้อมูล อัตราการเบิกจ่ายพัสดุรายการต่าง ๆ ในประเภทน้ำมันหล่อลื่นจากระบบควบคุมการเบิกจ่ายน้ำมันเชื้อเพลิงในระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-SUPPOL) ของกองทัพอากาศ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 โดยใช้จำนวนการเบิกจ่ายของพัสดุแต่ละรายการที่ถูกเบิกจ่ายออกจากคลังพัสดุเป็นเกณฑ์ เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลในการนำมาใช้ในการวิเคราะห์ในการจัดลำดับในการจัดวางพื้นที่จัดเก็บพัสดุต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 : นำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 และ 2 มาจัดทำแผนผังการจัดวางแบบดั้งเดิมเพื่อเป็นข้อมูลในการศึกษาประสิทธิภาพในการจัดวางพัสดุของคลังเชื้อเพลิงกรณีศึกษาต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 : ดำเนินการวิเคราะห์พื้นที่จัดเก็บพัสดุโดยใช้นโยบายการจัดเก็บตามที่กำหนดไว้ (Dedicated Storage Location Policy) มาใช้ในการกำหนดพื้นที่ของการจัดวางพัสดุภายในคลังเชื้อเพลิงกรณีศึกษาจากการนำข้อมูลพัสดुकคลังในแต่ละช่วงเวลามาวิเคราะห์หาพื้นที่สูงสุดที่ต้องจัดเตรียมสำหรับพัสดุแต่ละรายการ โดยผู้วิจัยได้ใช้ข้อมูลพัสดुकคลังทุกสิ้นเดือน จากระบบควบคุมการเบิกจ่ายน้ำมันเชื้อเพลิงในระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-SUPPOL) มาใช้ในการพิจารณาการเตรียมพื้นที่

ขั้นตอนที่ 5 : นำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 2 และ 4 มาจัดทำแผนผังการจัดวาง และผังการเคลื่อนย้ายพัสดุ เพื่อเสนอเป็นแนวทางการจัดวางพัสดุน้ำมันหล่อลื่นของคลังเชื้อเพลิงกรณีศึกษา

ขั้นตอนที่ 6 : นำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 3 และ 5 มาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการปฏิบัติงานจากการสังเกตระหว่างรูปแบบดั้งเดิม และรูปแบบที่นำเสนอ มาวิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานโดยเก็บข้อมูลด้านพื้นที่ใช้งานภายในคลังพัสดุ และระยะเวลาในการดำเนินการเบิกจ่ายพัสดุของเจ้าหน้าที่

การวัดประสิทธิภาพของการจัดวางพัสดุของคลังน้ำมันหล่อลื่น กรณีศึกษา คลังเชื้อเพลิง ที่ได้ทำการศึกษาในนั้น จะใช้การเปรียบเทียบพื้นที่ใช้งานจากผังการจัดวางพัสดุน้ำมันหล่อลื่นระหว่างการจัดวางพัสดุในรูปแบบดั้งเดิม และการจัดวางพัสดุที่ได้นำเสนอใหม่ รวมถึงการเปรียบเทียบเวลาเฉลี่ยที่เจ้าหน้าที่ใช้ในการปฏิบัติงานโดยใช้ข้อมูลจากการสังเกตการจับเวลาในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตั้งแต่เริ่มรับใบเบิกพัสดุจนถึงการส่งมอบพัสดุให้แก่หน่วยเบิกเรียบร้อยแล้วและนำมาหาค่าเฉลี่ยของเวลาในการปฏิบัติงานเบิกจ่ายในแต่ละถัง

6. ผลการวิจัย

6.1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของการจัดวางพัสดุน้ำมันหล่อลื่นแบบดั้งเดิมในคลังเชื้อเพลิงกรณีศึกษา

จากการสำรวจด้วยการสังเกตพื้นที่จริงพบว่าคลังเชื้อเพลิงกรณีศึกษา มีขนาดกว้าง 15 เมตร ยาว 40 เมตร การจัดวางผังพัสดุแบบดั้งเดิมไม่มีรูปแบบการจัดวางที่แน่นอน มีประตูของคลังพัสดุทั้งสิ้น 3 ประตู แต่มีการใช้ประตูทางเข้าออกทางเดียว ไม่มีการกำหนดเส้นทางการเคลื่อนย้ายพัสดุที่นำเข้าใหม่และพัสดุนำส่งที่เป็นรูปแบบ

6.2 ผลการวิเคราะห์การเสนอแนวทางการจัดวางพัสดุน้ำมันหล่อลื่นของคลังเชื้อเพลิงกรณีศึกษา

จากการวิเคราะห์การจัดกลุ่มพัสดุแบบ ABC Analysis โดยการใช้อัตราการเบิกจ่ายพัสดุน้ำมันหล่อลื่นซึ่งเป็นอัตราการนำพัสดุน้ำมันออกจากคลังเชื้อเพลิงกรณีศึกษาจากข้อมูลบัญชีระบบควบคุมการเบิกจ่ายน้ำมันเชื้อเพลิงในระบบอิเล็กทรอนิกส์ของกองทัพอากาศ (e-SUPPOL) ทำให้สามารถจัดแบ่งกลุ่มพัสดุน้ำมันหล่อลื่นของคลังเชื้อเพลิงกรณีศึกษา ได้ออกเป็น 3 กลุ่ม ดังข้อมูลจากการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

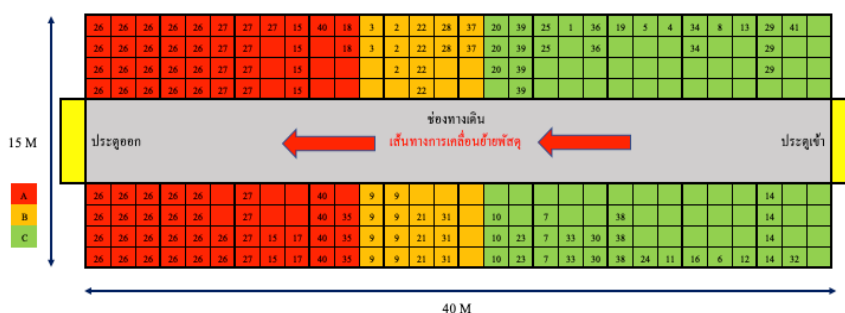
ตารางที่ 2 ABC Analysis

กลุ่มพัสดุ	จำนวนรายการพัสดุ	รายการพัสดุ (ร้อยละ)	ปริมาณการเบิกจ่ายพัสดุ (ถัง)	ร้อยละสะสมของการ เบิกจ่ายพัสดุ
A	7	17.07	1,106	74.58
B	8	19.51	268	18.07
C	26	63.42	109	7.35
ผลรวม	41	100	1,483	100

รายการพัสดุน้ำมันหล่อลื่นของคลังเชื้อเพลิงกรณีศึกษา ที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาในครั้งนี้มีจำนวนทั้งหมด 41 รายการ สามารถแบ่งกลุ่มพัสดุดังออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ พัดกลุ่ม A มีจำนวน 7 รายการ พัดกลุ่ม B มีจำนวน 8 รายการ และ พัดกลุ่ม C มีจำนวน 26 รายการ

เมื่อนำผลการจำแนกพัสดุน้ำมันหล่อลื่นของคลังเชื้อเพลิงกรณีศึกษาออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ พบว่ามีการจัดวางพัสดุอย่างไม่เป็นระเบียบ พัดแต่ละกลุ่มถูกจัดวางรวมกัน ทำให้ไม่สามารถดำเนินการจัดการคลังพัสดุได้อย่างเป็นระบบ ทั้งการนำพัสดุดังเข้าคลัง และการหยิบพัสดุเพื่อส่งออกจากคลัง

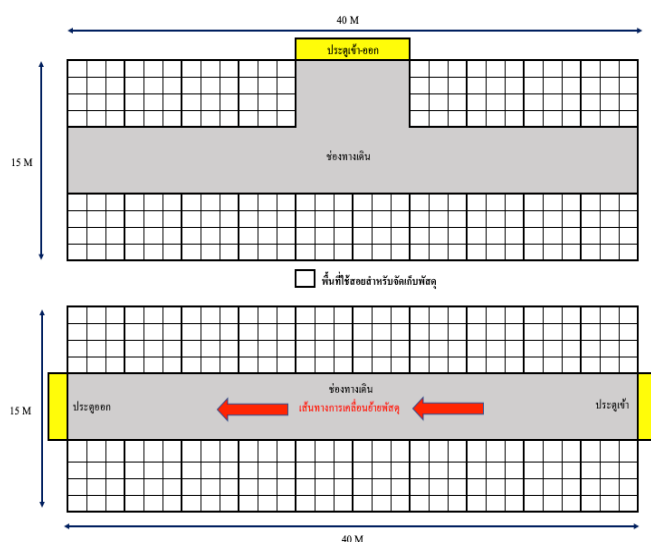
จากการวิเคราะห์ทำให้สามารถทราบพื้นที่ในการจัดเตรียมสำหรับการจัดเก็บพัสดุน้ำมันหล่อลื่นของคลังเชื้อเพลิงกรณีศึกษาแต่ละชนิดจากปริมาณการจัดเก็บสูงสุดของแต่ละรายการ โดยปริมาณพื้นที่ที่ต้องจัดเตรียมทั้งหมดจะใช้ในการจัดเก็บพัสดุน้ำมันหล่อลื่นของคลังเชื้อเพลิงกรณีศึกษา สำหรับน้ำมันหล่อลื่นจำนวน 1,483 ถัง โดยปริมาณการจัดเก็บพัสดุน้ำมันหล่อลื่นของคลังเชื้อเพลิงกรณีศึกษาในรายการที่มีการเติมพื้นที่จัดเก็บสูงสุด ได้แก่ น้ำมันหล่อลื่นเครื่องยนต์ดีเซล (เรือ) PTT NAVITA PLUS SAE 40 ซึ่งมีปริมาณการจัดเก็บสูงสุดในแต่ละช่วงเวลาถึง 493 ถัง อีกทั้งยังเป็นรายการที่มีการเบิกจ่ายมากที่สุดอีกด้วย รายการพัสดุน้ำมันหล่อลื่นอื่น ๆ มีปริมาณความต้องการพื้นที่ในการจัดเตรียมสำหรับจัดเก็บที่แตกต่างกันไป รวมไปถึงพัสดุน้ำมันหล่อลื่นของคลังเชื้อเพลิงกรณีศึกษาบางรายการต้องการพื้นที่จัดเก็บเพียง 1 ถังเท่านั้น อีกทั้งยังเป็นพัสดุน้ำมันหล่อลื่นที่ไม่มีการเคลื่อนไหว หรือเคลื่อนไหวช้าอีกด้วย รูปแบบที่นำเสนอเป็นการปรับปรุงรูปแบบดั้งเดิมในเรื่องของการใช้การเคลื่อนย้ายพัสดุน้ำมันหล่อลื่นของคลังเชื้อเพลิงกรณีศึกษาที่ไม่มีรูปแบบการเคลื่อนย้ายที่เป็นรูปแบบ โดยการกำหนดช่องทางเข้าออกใหม่ คือการใช้ประตูทางเข้าหนึ่งทาง และทางออกหนึ่งทาง โดยไม่ใช้ประตูทางออกเดิมซึ่งจะทำให้สามารถเพิ่มพื้นที่ในการจัดเก็บพัสดุได้เพิ่มขึ้นถึง 2 พื้นที่ อีกทั้งยังกำหนดทิศทางการเคลื่อนที่ของพัสดุน้ำมันหล่อลื่นของคลังเชื้อเพลิงกรณีศึกษา จากพัสดุน้ำมันหล่อลื่นใหม่ ไปจนถึงการส่งมอบพัสดุน้ำมันหล่อลื่นออกจากคลังเชื้อเพลิงกรณีศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับหลักการจัดการคลังสินค้าที่ควรมีเส้นทางการเคลื่อนย้ายที่แน่นอน และเป็นเส้นตรง อันจะส่งผลให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย และสะดวกในการปฏิบัติงาน แต่ยังคงความยืดหยุ่นในการหยิบพัสดุ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการจัดการคลังพัสดุ

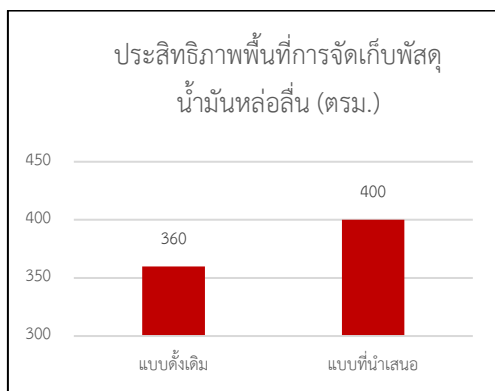
ภาพที่ 1 แผนผังการจัดวางพัสดุน้ำมันที่นำเสนอ

6.3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิภาพพื้นที่จัดเก็บ และระยะเวลาดำเนินการเบิกจ่ายพัสดุน้ำมันหล่อลื่นของคลังเชื้อเพลิงกรณีศึกษา

ผลการวิจัยในการเปรียบเทียบประสิทธิภาพพื้นที่การจัดเก็บพัสดุน้ำมันหล่อลื่นพบว่า พื้นที่จัดเก็บพัสดุน้ำมันหล่อลื่นของคลังเชื้อเพลิงกรณีศึกษาแบบดั้งเดิมนั้นมีพื้นที่ใช้สอยสำหรับการจัดเก็บอยู่ที่ 360 ตารางเมตร และเมื่อมีการปรับปรุงการจัดเก็บพัสดุน้ำมันหล่อลื่นของคลังเชื้อเพลิงกรณีศึกษา ในรูปแบบที่ทางผู้วิจัยได้นำเสนอพบว่าทำให้พื้นที่จัดเก็บเพิ่มขึ้นเป็น 400 ตารางเมตร หรือเพิ่มขึ้น 40 ตารางเมตร ซึ่งคิดเป็นอัตราพื้นที่จัดเก็บเพิ่มขึ้นร้อยละ 11.11 และด้วยรูปแบบการเคลื่อนย้ายที่พัสดุน้ำมันหล่อลื่นของคลังเชื้อเพลิงกรณีศึกษาที่มีลักษณะเป็นเส้นตรง ทำให้เกิดความสะดวกในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่มากขึ้น ตลอดจนลดความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการเคลื่อนย้ายพัสดุ

ภาพที่ 2 แผนผังการจัดวางพัสดุที่นำเสนอ

ภาพที่ 3 แผนภูมิเปรียบเทียบประสิทธิภาพพื้นที่การจัดเก็บพัสดุน้ำมันหล่อลื่น

ผลการวิจัยในการเปรียบเทียบระยะเวลาดำเนินการเบิกจ่ายพัสดุน้ำมันหล่อลื่นของคลังเชื้อเพลิงกรณีศึกษานั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาโดยแบ่งเป็น 2 ช่วงเวลา ได้แก่ การศึกษาระยะเวลาดำเนินการเบิกจ่ายพัสดุน้ำมันหล่อลื่นจากการใช้ผังการจัดวางพัสดุแบบดั้งเดิม และระยะเวลาดำเนินการเบิกจ่ายพัสดุน้ำมันหล่อลื่นจากการใช้ผังการจัดวางพัสดุที่นำเสนอ โดยในช่วงแรกศึกษาในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ และช่วงหลังศึกษาในช่วงเดือนมีนาคม หรือช่วงละ 1 เดือน จากผลการวิจัยสามารถ

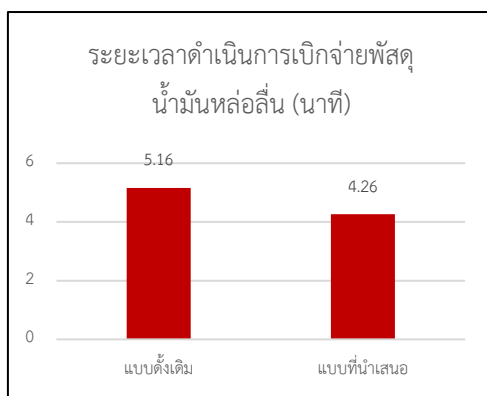
วิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิภาพในการจัดการคลังพัสดุในกรณีศึกษา พบว่า ระยะเวลาเฉลี่ยในการเคลื่อนย้ายรถโฟล์คคลิฟท์ไปยังจุดวางพัสดุ ระยะเวลาเฉลี่ยการหยิบพัสดุ และระยะเวลาเฉลี่ยในการเคลื่อนย้ายรถโฟล์คคลิฟท์ไปยังจุดส่งมอบ ของการจัดวางพัสดุในรูปแบบที่ได้นำเสนอมีระยะเวลาที่สั้นลงกว่าระยะเวลาในการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ในรูปแบบการจัดวางแบบดั้งเดิม และส่งผลให้ระยะเวลาดำเนินการเฉลี่ยต่อถังรวมลงด้วยเช่นกัน จากผลการวิจัยระยะเวลาดำเนินการเฉลี่ยต่อถังของการจัดวางพัสดุแบบดั้งเดิมอยู่ที่ 5.16 นาทีต่อถัง และระยะเวลาดำเนินการเฉลี่ยต่อถังของการจัดวางพัสดุแบบที่ได้นำเสนออยู่ที่ 4.26 นาทีต่อถัง ซึ่งคิดเป็นระยะเวลาที่ลดลงเฉลี่ย 0.9 นาที หรือคิดได้เป็นระยะเวลาที่ลดลงร้อยละ 17.44

ตารางที่ 3 ระยะเวลาดำเนินการเบิกจ่ายพัสดุน้ำมันหล่อลื่นจากการใช้ผังการจัดวางพัสดุที่นำเสนอ

วันที่	รหัสหมายเลขพัสดุ	ระยะเวลาในการดำเนินการ			ระยะเวลารวม (นาที)
		การเคลื่อนย้ายรถโฟล์คคลิฟท์ไปยังจุดวางพัสดุ	การหยิบพัสดุ	การเคลื่อนย้ายรถโฟล์คคลิฟท์ไปยังจุดส่งมอบพัสดุ	
8 มี.ค. 66	17	0.24	2.12	1.52	3.88
	17	0.29	2.22	1.45	3.96
	35	0.32	2.56	1.49	4.37
	35	0.35	3.11	1.47	4.93
	35	0.32	2.67	1.67	4.66
	35	0.42	2.45	1.55	4.42
	35	0.39	3.11	1.60	5.10
	35	0.34	3.01	1.59	4.94
	35	0.38	2.45	1.61	4.44
	35	0.37	3.00	1.60	4.97
9 มี.ค. 66	26	0.12	2.11	0.95	3.18
	26	0.10	2.98	1.11	4.19
10 มี.ค. 66	26	0.14	2.52	0.98	3.64
	26	0.12	2.43	1.24	3.79
	26	0.11	2.78	1.35	4.24
	26	0.15	2.76	1.22	4.13
	26	0.12	2.34	1.13	3.59
	26	0.18	2.44	1.00	3.62
	26	0.11	2.03	1.20	3.34
	26	0.14	2.89	1.11	4.14
	26	0.12	2.45	1.02	3.59
	26	0.15	2.34	1.05	3.54
27 มี.ค. 66	27	0.23	2.44	1.44	4.11
27 มี.ค. 66	27	0.25	2.13	1.52	3.90

ตารางที่ 3 ระยะเวลาดำเนินการเบิกจ่ายพัสดุน้ำมันหล่อลื่นจากการใช้ผังการจัดวางพัสดุที่นำเสนอ (ต่อ)

วันที่	รหัสหมายเลขพัสดุ	ระยะเวลาในการดำเนินการ			ระยะเวลารวม (นาที)
		การเคลื่อนย้ายรถโฟล์คคลิฟท์ไปยังจุดวางพัสดุ	การหยิบพัสดุ	การเคลื่อนย้ายรถโฟล์คคลิฟท์ไปยังจุดส่งมอบพัสดุ	
	27	0.30	1.80	1.12	3.22
	27	0.22	1.98	1.25	3.45
	27	0.19	2.09	1.55	3.83
	27	0.29	2.14	1.62	4.05
	27	0.32	3.12	1.45	4.89
28 มี.ค. 66	34	0.75	2.44	2.15	5.34
	34	0.78	2.34	2.20	5.32
	34	0.69	2.23	2.11	5.03
	34	0.82	2.88	1.89	5.59
	34	0.74	2.75	2.02	5.51
ระยะเวลาดำเนินการเฉลี่ยต่อถึง		0.31	2.50	1.45	4.26

ภาพที่ 4 แผนภูมิเปรียบเทียบระยะเวลาดำเนินการเบิกจ่ายพัสดุน้ำมันหล่อลื่น

7. สรุปผลการวิจัย

7.1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของการจัดวางพัสดุน้ำมันหล่อลื่นแบบดั้งเดิมในคลังเชื้อเพลิงกรณีศึกษา

สรุปได้ว่าการจัดวางผังพัสดุแบบดั้งเดิมไม่มีรูปแบบการจัดวางที่แน่นอน มีประตูของคลังพัสดุทั้งสิ้น 3 ประตู แต่มีการใช้ประตูทางเข้าออกทางเดียว ไม่มีการกำหนดเส้นทางการเคลื่อนย้ายพัสดุที่นำเข้ามาและพัสดุนำส่งที่เป็นรูปแบบการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในการเบิกจ่ายพัสดุ

7.2 ผลการวิเคราะห์การเสนอแนวทางการจัดวางพัสดุน้ำมันหล่อลื่นของคลังเชื้อเพลิงกรณีศึกษา

รายการพัสดุทั้งหมด 41 รายการ สามารถแบ่งกลุ่มพัสดุดอกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ พัสตุดังกล่าว มีจำนวน 7 รายการ พัสตุดังกล่าว มีจำนวน 8 รายการ และพัสตุดังกล่าว มีจำนวน 26 รายการ ซึ่งสามารถคิดเป็นพัสตุดังกล่าว มีร้อยละ มีปริมาณการ

เบิกจ่ายรวมอยู่ที่ ร้อยละ 74.58 พัสดกลุ่ม B มีร้อยละการเบิกจ่ายรวมอยู่ ร้อยละ 18.07 พัสดกลุ่ม C มีร้อยละการเบิกจ่ายรวมอยู่ที่ ร้อยละ 7.35 ของปริมาณการเบิกจ่ายพัสดน้ำมันหล่อลื่นทั้งหมดของคลังเชื้อเพลิงกรณีศึกษา การวิเคราะห์การจัดเตรียมพื้นที่จัดเก็บแบบ Dedicate Storage Location พบว่าจะต้องจัดเตรียมพื้นที่ปริมาณการจัดเก็บสูงสุดที่จำนวน 1,488 ถัง โดยปริมาณการจัดเก็บพัสดน้ำมันหล่อลื่นของคลังเชื้อเพลิงกรณีศึกษาในรายการที่มีการเติมพื้นที่จัดเก็บสูงสุดได้แก่ น้ำมันหล่อลื่นเครื่องยนต์ดีเซล (เรือ) PTT NAVITA PLUS SAE 40 ซึ่งมีปริมาณการจัดเก็บสูงสุดในแต่ละช่วงเวลา 493 ถัง และเมื่อรวบรวมข้อมูลจากการวิเคราะห์ทั้งหมดทำให้สามารถนำเสนอรูปแบบการจัดวางผังคลังพัสดกรณีศึกษา ได้แก่ การกำหนดช่องทางเข้าออกใหม่ คือการเลือกใช้ประตูทางเข้าหนึ่งทาง และทางออกหนึ่งทาง ซึ่งสามารถเพิ่มพื้นที่ในการจัดเก็บพัสดได้เพิ่มขึ้นถึง 2 พื้นที่ อีกทั้งยังกำหนดทิศทางการเคลื่อนที่ของพัสดน้ำมันหล่อลื่นของคลังเชื้อเพลิงกรณีศึกษา จากพัสดรับเข้าใหม่ ไปจนถึงการส่งมอบพัสดออกจากคลังเชื้อเพลิงกรณีศึกษา ส่งผลให้การเคลื่อนย้ายพัสดเป็นเส้นตรง ทำให้เกิดสะดวกในการปฏิบัติงาน แต่ยังคงความยืดหยุ่นในการหยิบพัสด เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการจัดการคลังพัสด

7.3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิภาพพื้นที่จัดเก็บ และระยะเวลาดำเนินการเบิกจ่ายพัสดน้ำมันหล่อลื่นของคลังเชื้อเพลิงกรณีศึกษา

พื้นที่การจัดเก็บพัสดน้ำมันหล่อลื่นของคลังเชื้อเพลิงกรณีศึกษาแบบดั้งเดิมนั้นมีพื้นที่ใช้สอยสำหรับการจัดเก็บอยู่ที่ 360 ตารางเมตร และรูปแบบที่ทางผู้วิจัยได้นำเสนอเป็น 400 ตารางเมตร หรือเพิ่มขึ้น 40 ตารางเมตร ซึ่งคิดเป็นอัตราพื้นที่จัดเก็บเพิ่มขึ้นร้อยละ 11.11 และในการเปรียบเทียบระยะเวลาในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ พบว่ารูปแบบการจัดวางแบบดั้งเดิมมีระยะเวลารวมเฉลี่ยอยู่ที่ 5.16 นาทีต่อถัง แต่ในส่วนของรูปแบบการจัดวางที่ได้นำเสนอมีระยะเวลารวมเฉลี่ยอยู่ที่ 4.26 นาทีต่อถัง ซึ่งคิดเป็นระยะเวลาที่ลดลงเฉลี่ย 0.9 นาที หรือคิดได้เป็นระยะเวลาที่ลดลงร้อยละ 17.44 ทำให้อภิปรายได้ว่าการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดวางสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการคลังพัสดได้มากขึ้น

8. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่องการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการคลังพัสด กรณีศึกษา คลังเชื้อเพลิง กรมพลอากาศทหารเรือ ทำให้สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการคลังพัสด ที่จะส่งผลให้เกิดความสามารถในการจัดการที่ดียิ่งขึ้นของทางราชการ โดยสามารถอภิปรายผลการวิจัยออกเป็นประเด็นได้ดังนี้

1. การปรับปรุงประสิทธิภาพในส่วนของรูปแบบการจัดวางผังคลังพัสด ทำให้เพิ่มขีดความสามารถของการจัดการภายในคลังพัสด อันได้แก่ การมีพื้นที่จัดวางที่เพิ่มมากขึ้น ที่จะส่งผลไปยังการรองรับพัสดได้มากยิ่งขึ้นในอนาคต หากมีการจัดเก็บพัสดที่มีปริมาณมากขึ้นจะสามารถดำเนินการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดวางให้เหมาะสมได้ ตามรูปแบบของการจัดวางผังเดิม อีกทั้งการปรับปรุงเส้นทางโดยการกำหนดเส้นทางการเคลื่อนย้ายพัสด ตั้งแต่การรับเข้า ไปจนถึงส่งพัสดออกนอกคลัง เป็นเส้นทางที่มีเส้นตรง ก่อให้เกิดความปลอดภัยในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ อีกทั้งยังลดความเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อพัสดได้ และยังทำให้เกิดความชัดเจน ความแน่ชัดในการปฏิบัติ ที่จะส่งผลให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้วยความมั่นใจมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิทยา คาระคำ (2559) ที่ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการออกแบบผังการจัดเก็บสินค้าสำหรับคลังสินค้า บริษัท ABC จำกัด โดยออกแบบคลังสินค้าด้วยทฤษฎี ABC Analysis ส่งผลให้มีประสิทธิภาพในการจัดการคลังสินค้าเพิ่มมากขึ้น

2. การลดระยะเวลาในการดำเนินการเบิกจ่าย ทำให้เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานภายในคลัง รวมไปถึงเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่มารับการเบิกพัสด สามารถมีเวลาในการปฏิบัติภารกิจอื่น ๆ ได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิดา สังข์โชติ (2558) ที่ได้ศึกษาเรื่องการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการคลังสินค้าสำเร็จรูป กรณีศึกษา โรงงานผลิตกระดาษเคลือบซิลิโคน โดยจากการวิจัยการจัดสินค้าด้วยระบบ ABC Analysis ทำให้สามารถลดระยะเวลาในการปฏิบัติงานได้มากยิ่งขึ้น

3. การเป็นคลังพัสดุตัวอย่างของกองทัพเรือ เนื่องจากระบบโลจิสติกส์ในปัจจุบันได้เข้ามาอีกบทบาทสำคัญอย่างมากโดยเฉพาะในภาคเอกชนที่มีการแข่งขันกันอย่างสูง หากภาครัฐได้มีการปรับตัวให้เข้าสู่การจัดการที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ก็จะส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อทางราชการมากยิ่งขึ้นเช่นกัน ดังนั้น การศึกษาวิจัยในเรื่องของการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการคลังพัสดุ ในครั้งนี้ สามารถนำไปดำเนินการให้เหมาะสมกับคลังพัสดุอื่น ๆ ในกองทัพเรือได้ตามความเหมาะสมของพื้นที่ และลักษณะของพัสดุนิตต่าง ๆ ได้ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดคลังพัสดุสูงขึ้น

9. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อให้ผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้สามารถเกิดประโยชน์ได้อย่างกว้างขวาง และครอบคลุมการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการคลังพัสดุได้มากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทำการศึกษาเฉพาะรูปแบบการจัดวางเฉพาะรูปแบบการจัดเตรียมพื้นที่จัดเก็บแบบ Dedicate Storage Location ซึ่งเป็นการจัดเก็บแบบกำหนดพื้นที่ ควรมีการศึกษาการจัดเก็บในรูปแบบอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น รูปแบบการจัดเก็บแบบ Randomize Storage Location ซึ่งเป็นการจัดเก็บที่ประหยัดพื้นที่ รูปแบบการจัดเก็บแบบ Share Storage Location ซึ่งเป็นการจัดเก็บแบบหมุนเวียนพื้นที่ในการจัดเก็บ การจัดเก็บแบบ Class-Base Dedicate Storage Location ซึ่งเป็นการจัดเก็บแบบผสมการกำหนดพื้นที่ และการสุมพื้นที่ เป็นต้น

2. การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทำการศึกษาเฉพาะการจัดการในด้านของระยะเวลาในการเบิกจ่ายพัสดุ หรือกล่าวได้ว่าศึกษาเฉพาะในส่วนของการส่งพัสดุนอกคลังพัสดุ จึงเห็นควรให้ศึกษาเพิ่มเติมในส่วนของการจัดการอื่น ๆ ภายในคลังพัสดุ เช่น การรับพัสดุเข้าคลังพัสดุ การจัดเตรียมพื้นที่สำหรับการตรวจรับพัสดุเข้าใหม่ เป็นต้น

3. การศึกษาวิจัยในเรื่องการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการคลังพัสดุ ควรพิจารณาปัจจัยในด้านของสมรรถนะของเครื่องจักร หรืออุปกรณ์เพิ่มเติม เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการคลังพัสดุเพิ่มขึ้น

10. เอกสารอ้างอิง

- กรมพลธิการทหารเรือ. (ม.ป.ป.). **ประวัติกรมพลธิการทหารเรือ**. เข้าถึงได้จาก <http://www.supply.navy.mi.th/history/history.html>.
- กองทัพเรือ. (2564). กฎหมายหรือพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับทหารเรือ. เข้าถึงได้จาก https://www.navy.mi.th/index.php/today/detail/content_id/20323.
- เกสร สีสระวิวัฒน์. (2558). **การปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดเก็บวัตถุดิบเคมีภัณฑ์ในคลังสินค้า**. งานนิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน, คณะโลจิสติกส์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- คณะอนุกรรมการจัดการความรู้เพื่อผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล. (2562). **ทะเลและมหาสมุทรและผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล**. (พิมพ์ครั้งที่ 1).
- คำนาย อภิปรัชญาสกุล. (2547). **โลจิสติกส์และการจัดการซัพพลายเชน กลยุทธ์สำหรับลดต้นทุนและเพิ่มกำไร**. กรุงเทพฯ: โฟกัสมีเดีย แอนด์พับลิชชิง จำกัด.
- ชุมพล มณฑาทิพย์กุล. (2556). การปรับปรุงประสิทธิภาพตำแหน่งการจัดวางสินค้าในคลังสินค้ากรณีศึกษา บริษัทศรีไทยซูเปอร์แวร์จำกัด (มหาชน) สาขาสุขสวัสดิ์, *WMS Journal of Management*, มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์, 2(3); 8-20
- พิภพ เล้าประจาง และมานพ ศรีดุลาโชติ. (2536). **การบริหารสินค้าคงคลังและการวางแผนความต้องการพัสดุ**. กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น)

- ภัทรา อุดมกัลยารักษ์. (2560). **แนวทางการพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบการจัดการคลังสินค้า สำหรับโรงงานแปรรูป เหล็ก สแตนเลส และอลูมิเนียม กรณีศึกษา บริษัท พีเอ็มพี มอเตอร์โปรดักส์ จำกัด.** สารนิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต, วิทยาลัยการจัดการ, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วรพล เนตรอัมพร. (2559). **การปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดเก็บวัตถุดิบในคลังสินค้า กรณีศึกษา บริษัท นิปปอน เอ็กซ์เพรส เอ็นไอซี โลจิสติกส์ (ประเทศไทย) จำกัด.** งานนิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน, คณะโลจิสติกส์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วรรณวิภา ชื่นพีชร. (2560). **การวางแผนคลังสินค้าสำเร็จรูปด้วยเทคนิค ABC ANALYSIS กรณีศึกษาบริษัท AAA จำกัด.** การค้นคว้าอิสระวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน, วิทยาลัยโลจิสติกส์และซัพพลายเชน, มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- วิทยา คาระคำ. (2559). **แนวทางการออกแบบผังการจัดเก็บสินค้าสำหรับคลังสินค้า บริษัท ABC จำกัด.** งานนิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน, คณะโลจิสติกส์มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิดา สังขิต. (2558). **การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการคลังสินค้าสำเร็จรูป กรณีศึกษา โรงงานผลิตกระดาษเคลือบซิลิโคน.** งานนิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน, คณะโลจิสติกส์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุจิตรา เทียนชัย. (2559). **การปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานในคลังสินค้าของอุตสาหกรรมยานยนต์ กรณีศึกษา บริษัท เอส ยู วี ออโต้พาร์ท จำกัด.** งานนิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน, คณะโลจิสติกส์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อชิระ เมธราชตกุล. (2557). **การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการคลังสินค้า กรณีศึกษา บริษัทผลิตชิ้นส่วนรถยนต์.** งานนิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน, คณะโลจิสติกส์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Al-Momani, H., Al Meanazel, O. T., Kwaldeh, E., Alaween, A., Khasaleh, A., & Qamar, A. (2020). **The efficiency of using a tailored inventory management system in the military aviation industry,** Heliyon, 6, e04424.
- James, A.T., & Jerry, D. S. (1998). **The Warehouse Management Handbook (2nd ed.).** USA: Thompkinspress.
- Mehdizadeh, M. (2020). **Integrating ABC analysis and rough set theory to control the inventories of distributor in the supply chain of auto spare parts.** Computers & Industria Engineering, 139, 105673.
- Silva, A., Coelho, L. C., Darvish, M., & Renaud, J. (2020). **Integrating storage location and order picking problems in warehouse planning.** Transportation Research Part E: Logistics and Transportation Review, 140, 102003.
- Rebelo, C. G. S., Pereira, M. T., Silva, F. J. G., Ferreira, L. P., & Sáa, J. C. (2021). **The relevance of space analysis in warehouse management.** In Procedia Manufacturing 55 (471–478). Athens: Elsevier Ltd.

การตัดสินใจใช้บริการทรูออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตพื้นที่เทศบาลนครขอนแก่น Consumers' decision to use True Online service in the area of Khon Kaen municipality

ฤดี โคตรทุม¹, ธนาพันธ์ นัยพินิจ², นพดล มั่งมี³, ศิริพร น้อยวงศ์⁴, ประมินทร์ นวลอินทร์⁵, สวิตา อ่อนละออ⁶

Ruedee Khotthum¹, Thanaphan Naipinit², Noppadol Mungmee³, Siriporn Noi Wong⁴, Paramin Noun-In⁵, Savita Onlaor⁶

¹นักศึกษาลัทธิบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

^{2,3}อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

^{2,3}อาจารย์ประจำคณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

¹Master of Business Administration Program, Faculty of Business Administration, College of Asian Scholars

^{2,3}Lecturer of the Master of Business Administration Program, Faculty of Business Administration, College of Asian Scholars

^{4,6}Lecturer of the Faculty of Business Administration, College of Asian Scholars

Corresponding author. Email: noppadol@cas.ac.th

(Received: June 30, 2023; Revised: August 15, 2023; Accepted: August 20, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความคิดเห็น เรื่องส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการทรูออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตพื้นที่เทศบาลนครขอนแก่น 2) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการทรูออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตพื้นที่เทศบาลนครขอนแก่น 3) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการทรูออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตพื้นที่เทศบาลนครขอนแก่น และ 4) เพื่อศึกษาด้านพฤติกรรมของผู้ใช้บริการทรูออนไลน์ของในเขตพื้นที่เทศบาลนครขอนแก่น

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มลูกค้าที่ใช้บริการทรูออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยกำหนดขนาดตัวอย่างแบบที่ไม่ทราบจำนวนประชากรจากวิธีการของ W.G. Cochran (1953) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ความผิดพลาดไม่เกิน 5% ซึ่งขนาดของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 385 คน และสำรองเพื่อแบบสอบถามไม่สมบูรณ์ไว้เท่ากับ 15 คน ดังนั้นขนาดของกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยครั้งนี้ เท่ากับ 400 คน

ผลการวิจัย พบว่า

พฤติกรรมและการตัดสินใจใช้บริการทรูออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตพื้นที่เทศบาลนครขอนแก่น ส่วนใหญ่มีเหตุผลที่เลือกใช้บริการทรูออนไลน์ เพราะ พนักงานให้แนะนำบริการดี มากที่สุด จำนวน 202 คน คิดเป็นร้อยละ 75.09 รองลงมา ราคาถูกและโปรโมชั่น Package ค่ำค่า จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 20.07 เหตุผลที่เลือกใช้บริการทรูออนไลน์เมื่อเปรียบเทียบกับค่ายอื่น เพราะ มีสินค้าของแถมให้หลายรายการ จำนวน 280 คน คิดเป็นร้อยละ 70.18 รองลงมา สินค้ามีคุณภาพดีกว่าที่อื่น จำนวน 236 คน คิดเป็นร้อยละ 59.15 มีจุดประสงค์ในการใช้บริการทรูออนไลน์เพื่อติดตั้งใช้ในธุรกิจ จำนวน 224 คน คิดเป็นร้อยละ 56.00 รองลงมา ติดตั้งเพื่อดูกล้องวงจรปิด จำนวน 203 คน คิดเป็นร้อยละ 50.75 ช่องทางที่ใช้บริการมากที่สุด คือ ศูนย์บริการ Shop True จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 32.00 รองลงมา พนักงานขายนอกพื้นที่ จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 22.00 และเลือกใช้ Package ที่มีค่าบริการทรูออนไลน์ต่อเดือน 600 – 899 บาท จำนวน 187 คน คิดเป็นร้อยละ 46.75 รองลงมา 300 – 599 บาท จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 30.50

คำสำคัญ: การตัดสินใจ; ส่วนประสมทางการตลาด 7Ps; ผู้บริโภค

Abstract

The objectives of this research are 1) To study opinions Regarding the marketing mix that affects consumers' decision to use True Online services in the Khon Kaen Municipality area 2) To study personal factors that affect consumers' decision to use True Online services in the Khon Kaen Municipality area. 3) To study marketing mix factors that affect consumers' decisions to use True Online services. in the Khon Kaen Municipality area and 4) To study the behavior of True online service users in the Khon Kaen Municipality area.

The sample group includes customers who use True Online services for consumers in the Mueang District area. Khon Kaen Province The sample size was determined with an unknown population based on the method of W.G. Cochran (1953) at a confidence level of 95% with an error not exceeding 5%. The sample size was equal to 385 people and reserved for incomplete questionnaires equal to 15. people. Therefore, the sample size for this research is equal to 400 people.

The research results found that

Behavior and decision to use True Online services of consumers in Khon Kaen Municipality area Most of them had a reason for choosing to use True Online service because the employees gave the most good service recommendations, 202 people, accounting for 75.09 percent, followed by low prices and worthwhile promotional packages, 54 people, accounting for 20.07 percent. Choose True Online service. When compared to other camps because there are many free products given, 280 people, accounting for 70.18 percent, followed by products of better quality than anywhere else, 236 people, accounting for 59.15 percent, with the aim of using True Online services to Installed for use in business, 224 people, accounting for 56.00 percent, followed by installing to view CCTV cameras, 203 people, accounting for 50.75 percent. The channel that uses the most services is the Shop True service center with 128 people, accounting for 32.00 percent, followed by salespeople outside the area, 88 people, accounting for 22.00 percent, and choosing to use the package with a True Online service fee per month of 600 - 899 baht, 187 people, accounting for 46.75 percent, followed by 300 - 599 baht, 122 people, accounting for 30.50 percent.

Keywords: Decision; marketing mix 7Ps; Consumer

1. บทนำ

ปัจจุบันกระบวนการสื่อสารมีการพัฒนาและเติบโตอย่างรวดเร็ว โดยสังเกตได้จากการขยายตัวของช่องทางหรือสื่อในการสื่อสารที่เพิ่มมากขึ้น เช่น การสื่อสารผ่านระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงหรือการสื่อสารไร้สาย เป็นต้น อนึ่ง การพัฒนากระบวนการสื่อสารนั้นได้นำเอาเทคโนโลยีด้านต่าง ๆ มาใช้ปรับปรุงและพัฒนาให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น หรือที่เรียกว่า) เทคโนโลยีการสื่อสาร "Communication Technology)" ซึ่งปัจจุบันมีองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนที่ดำเนินกิจกรรมหรือธุรกิจ (Business Organization)เกี่ยวกับเทคโนโลยีการสื่อสารเป็นจำนวนมาก แต่หากพิจารณาองค์กรภาคเอกชนแล้ว พบว่า บริษัททรูคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) เป็นองค์กรหนึ่งที่ดำเนินธุรกิจในด้าน การสื่อสารนี้อย่างครบ

วงจร อีกทั้งยังมีผลิตภัณฑ์และการให้บริการหลากหลายและครอบคลุมความต้องการของผู้บริโภคได้ ไม่ว่าจะเป็นทรูออนไลน์ (True Online) คือการให้บริการอินเทอร์เน็ตและบรอดแบนด์อินเทอร์เน็ตทิวทัศน์ (True Vision) คือการให้บริการโทรทัศน์ระบบบอกรับเป็นสมาชิกทั่วประเทศ ทรูมันนี่ (True Money) คือการให้บริการE-Commerce ทรูไลฟ์ (True Life) คือการให้บริการดิจิทัลคอนเทนต์ต่าง ๆ และทรูมูฟ (True Move) ซึ่งเป็นการสื่อสารไร้สาย (True Wireless Group Product) ที่ให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่และยังเป็นผู้ให้บริการรายใหญ่เป็นอันดับสามของประเทศไทย (บริษัททรูคอร์ปอเรชัน จำกัด (มหาชน), 2555 : ออนไลน์) Kotler (2000:11) ได้กล่าวถึงส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) ว่าเป็นเครื่องมือทางการตลาดที่องค์กรธุรกิจต้องใช้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ทางการตลาด ประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ส่วน (4P' s) ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) และการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ในขณะที่ Christopher and Wirtz (2011 : 44) ได้เสนอแนวคิดเพิ่มเติมเกี่ยวกับ ส่วนประสมทางการตลาดว่า เมื่อสินค้าหรือผู้ผลิตผลิตภัณฑ์มีการพัฒนาแล้ว กลยุทธ์หรือเครื่องมือทางการตลาดโดยเฉพาะส่วนประสมทางการตลาดก็ควรมีการปรับปรุง พัฒนา และขยายไปสู่การบริการด้วย เพื่อที่จะสามารถจัดการและเชื่อมโยงถึงความต้องการของผู้บริโภคหรือลูกค้าได้อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะส่วน ประสมทางการตลาดสำหรับการบริการนั้น ควรมีองค์ประกอบเพิ่มเติมอีก 3 องค์ประกอบ คือบุคลากรในการบริการ(People) กระบวนการในการบริการ(Process) และสภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Evidence) ซึ่งรวมเป็น 7 องค์ประกอบหรือเป็นส่วนประสมทางการตลาดบริการ(Services Marketing Mix : 7P' s) นั่นเอง

และจากสถิติของ Marketeeronline พบว่า คนไทยใช้เวลาอยู่บนโลกออนไลน์มากถึง 9.06 ชั่วโมงต่อวันเรียกได้ว่าอยู่บนโลกอินเทอร์เน็ตมากกว่า 1 ใน 3 ของวันเสียอีก ส่วนค่าเฉลี่ยโลก 6.58 ชั่วโมงต่อวันเท่านั้นเวลาที่อยู่บนโลกออนไลน์จะใช้เวลาเฉลี่ย 5.28 ชั่วโมงต่อวันทั้งห้าค่าเฉลี่ยโลกที่อินเทอร์เน็ตผ่านมือถือเพียง 3.43 ชั่วโมงต่อวันเท่านั้นและคนไทยเชื่อมต่อโลกออนไลน์ผ่านคอมพิวเตอร์ 3.38 ชั่วโมงต่อวัน ใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ยโลกที่ 3.14 ชั่วโมงต่อวันสำหรับกิจกรรมบนโลกออนไลน์ จากการสำรวจของ We Are Social พบว่า คนไทยเล่นเกมออนไลน์มากถึง 94.7% ของประชากรไทยอายุ 16-64 ปี ที่ใช้เน็ตเล่นเกม เกมออนไลน์ที่ได้รับความนิยมในทวิตไวย์ซ์ที่เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตได้สูงกว่าค่าเฉลี่ยโลกที่มีเพียง 83.6% เท่านั้นในมุมของการเข้าถึงธุรกรรมทางการเงินคนไทยใช้โมบาย หรืออินเทอร์เน็ตแบงกิ้งทุกเดือนมากถึง 31.4% จากประชากรเน็ตอายุ 16-64 ปี มากกว่าค่าเฉลี่ยโลกที่มีเพียง 28.8% จำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ต ปี 2565 ส่วนหนึ่งเพิ่มขึ้นจาก ตลาดคริปโตและเมื่อสำรวจถึงการซื้อคริปโตฯ ซึ่งเป็นกระแสหลักในเวลานี้ คนไทยใช้เน็ตอายุ 16-64 ปีมากถึง 20.1%

บริษัททรูคอร์ปอเรชัน จำกัด (มหาชน) เป็นบริษัทที่เข้ามาทำการแข่งขันการให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่หลังคู่แข่งรายใหญ่ได้แก่ AIS และDTAC แต่ด้วยการแข่งขันของธุรกิจโทรคมนาคม ผู้ให้บริการแต่ละค่ายต่างผลักดันเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อให้บริการทันสมัยเหนือคู่แข่งกันอยู่ตลอดเวลาแต่ในปีที่ผ่านมา บริษัททรูคอร์ปอเรชัน จำกัด (มหาชน) สามารถก้าวขึ้นเป็นผู้ให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่อันดับ 2 ของประเทศไทย แต่อย่างไรก็ตามทุกเครือข่ายต่างต้องการส่วนแบ่งทางการตลาด และพัฒนาเครือข่ายให้ครอบคลุมมากที่สุดเพื่อรองรับความต้องการของตลาดโทรคมนาคม

คุณภาพการบริการถือเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ใช้ในการสร้างความแตกต่างและความสามารถในการแข่งขัน สอดคล้องกับทีกันกรวรรณ นาสมpong, (2555) กล่าวว่า คุณภาพการให้บริการ (Service Quality) หมายถึง ความสามารถในการตอบสนองความต้องการให้ตรงกับความต้องการของผู้รับบริการซึ่งคุณภาพการบริการเป็นสิ่งสำคัญที่สามารถสร้างความแตกต่าง ของธุรกิจให้เหนือกว่าคู่แข่งได้ หากการบริการนั้นมีคุณภาพสอดคล้องและสามารถตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการให้รู้สึกคุ้มค่าถึงสิ่งที่ได้รับเปรียบเทียบกับสิ่งที่เสียไป จะทำให้ผู้รับบริการเกิดความพึงพอใจ และเกิดความเชื่อมั่นประทับใจในการบริการนำไปสู่การกลับมาใช้บริการซ้ำอย่างต่อเนื่อง Bolton and Bramlett (2000) กล่าวว่า การกลับมาใช้บริการซ้ำของผู้รับบริการเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินธุรกิจนอกจากเป็นการเพิ่มส่วนครองตลาดให้สูงขึ้น รวมทั้งการที่สินค้าหรือบริการนั้นอยู่ ในความทรงจำจากการซื้อหรือใช้บริการจากครั้งแรก และจากการศึกษาข้างพบว่า การซื้อหรือการกลับมาใช้

บริการซ้ำในครั้งแรกจะมีผล โดยตรงต่อการซื้อในครั้งต่อไป และการซื้อหรือใช้บริการซ้ำยังขึ้นอยู่กับทัศนคติเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้านคุณภาพหรือบริการและระดับความพึงพอใจของลูกค้าอีกด้วย รวมทั้งการบริการที่ดีนั้นจะนำไปสู่การพัฒนารูปแบบการบริการสู่ระดับความเป็นเลิศ

พฤติกรรมผู้บริโภค คือการกระทำของแต่ละบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการได้รับและการใช้สินค้าและบริการทางเศรษฐกิจ รวมถึงกระบวนการตัดสินใจที่เกิดขึ้นก่อนและที่เป็นตัว กำหนดให้เกิดการกระทำต่าง ๆ ขึ้น (สมจิตร ล้วนจำเริญ, 2546) และกระบวนการตัดสินใจ คือสิ่งกระตุ้นและการกระทำของ บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการมาใช้บริการจึงต้องมีการศึกษาและวิเคราะห์ถึงพฤติกรรมการใช้บริการเพราะฉะนั้นการศึกษาถึงพฤติกรรมการใช้บริการจะเน้นเฉพาะพฤติกรรมผู้บริโภคเป็นหลัก ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับกระบวนการตัดสินใจซื้อและปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2534 : 38) ซึ่งส่วนประสมการตลาด (Marketing Mix) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการดำเนินการตลาดเป็นปัจจัยที่กิจการสามารถควบคุมได้ กิจการธุรกิจจะต้องสร้างส่วนประสมการตลาดที่เหมาะสมในการวางกลยุทธ์ทางการตลาด (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2541, หน้า 35-36)

ดังนั้น ด้วยลักษณะขององค์กรและการดำเนินธุรกิจ ที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีการต่าง ๆ ของบริษัททรูคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยด้านบุคคล และส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการทรูออนไลน์ของผู้บริโภค ในเขตพื้นที่เทศบาลนครขอนแก่น โดยการตัดสินใจเลือกใช้บริการทรูออนไลน์ที่เป็น Products หลักของทรูตามแนวคิดส่วนประสมทางการตลาด บริการ (Services Marketing Mix: 7P's). (Lovelock Ch. H. and Jochen W., 2011: 44-53) ว่าองค์ประกอบใดบ้างที่มีผลต่อการตัดสินใจ เลือกใช้บริการทรูออนไลน์ อีกทั้งยังเป็นแนวทางให้ผู้บริหารหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง นำไปใช้ในการวิเคราะห์ วางแผน แก้ไข และปรับปรุง ตลอดจนกำหนดกลยุทธ์ต่าง ๆ เพื่อเพิ่มศักยภาพการดำเนินธุรกิจให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาความคิดเห็น เรื่องส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการทรูออนไลน์ของผู้บริโภค ในเขตพื้นที่เทศบาลนครขอนแก่น

2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการทรูออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตพื้นที่เทศบาลนครขอนแก่น

2.3 เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการทรูออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตพื้นที่เทศบาลนครขอนแก่น

2.4 เพื่อศึกษาด้านพฤติกรรมของผู้ใช้บริการทรูออนไลน์ของในเขตพื้นที่เทศบาลนครขอนแก่น

3. สมมติฐานการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัย ไว้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการทรูออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตพื้นที่เทศบาลนครขอนแก่น ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการทรูออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตพื้นที่เทศบาลนครขอนแก่น

4. ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีด้านส่วนประสมทางการตลาด

ในช่วงทศวรรษที่ 1990 นักการตลาดได้เริ่มมองหาหนทางการทำการตลาดเพื่อให้ตัวเองอยู่รอดในท่ามกลางการแข่งขันทางตลาดที่มีความรุนแรงและกดดันเพิ่มขึ้นอย่างมากดังนั้นแนวคิดใหม่ในการทำการตลาดแบบ 4C's ก็เริ่มมีบทบาทเข้ามาทดแทนการทำการตลาดแบบ 4P's สำหรับแนวคิดเรื่องการตลาดแบบ 4C's เผยแพร่ครั้งแรกในหนังสือพิมพ์ Advertising Age เรื่อง New Marketing Litany ซึ่งเขียนโดย Lauterborn, B. (1990) กล่าวว่ากลยุทธ์ทางการตลาด 4C's ที่จะมาทดแทนที่แนวคิด 4Ps ของ Philip Kotler ในมุมมองของผู้บริโภคดังนี้

C: Consumer Wants and Needs หรือความต้องการและความปรารถนาของผู้บริโภคหมายถึงผลิตภัณฑ์และบริการที่ผู้บริโภคพิจารณาเลือกมาเพื่อสนองต่อความต้องการและความปรารถนา

C: Consumer's Cost to satisfy หรือต้นทุนของผู้บริโภคหมายถึงการที่ผู้ประกอบการรับรู้และเข้าใจถึงต้นทุนของผู้บริโภคหรือลูกค้าเพื่อนำมาสร้างให้เกิดความพึงพอใจขึ้นสำหรับความต้องการหรือความปรารถนาของผู้บริโภคหรือลูกค้า

C: Convenience to buy หรือความสะดวกในการซื้อหมายถึงการเพิ่มความสะดวกรบายให้กับผู้บริโภคหรือลูกค้าในเรื่องของการขายเนื่องจากปัจจุบันมีแหล่งการขายเกิดขึ้นมากมายหลายช่องทางและในบางครั้งผลิตภัณฑ์ก็สามารถนำส่งให้ถึงมือลูกค้าเป้าหมายได้มากกว่าหนึ่งช่องทางเช่นช่องทางการขายตรงช่องทางอินเทอร์เน็ตช่องทางออกอีเว้นท์จัดแสดงสินค้า เป็นต้น

C: Communication หรือการสื่อสารหมายถึงวิธีการสื่อสารที่ใช้เพื่อทำการกระตุ้นการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคหรือลูกค้าให้เกิดขึ้นในการสื่อสารนั้นผู้ประกอบการจำเป็นต้องพินิจทั้งสื่อและสารที่จะส่งถึงผู้บริโภคหรือลูกค้า เพราะการตลาดในปัจจุบันผู้บริโภคมีความสามารถที่จะเลือกไม่รับหรือรับก็ได้ทั้งยังสามารถเลือกไม่เชื่อหรือเชื่อก็ได้ดังนั้นการส่งเสริมการตลาดจำเป็นต้องเน้นเรื่องความสำคัญในการสื่อสารรวมถึงการสร้างที่น่าเชื่อถือผ่านช่องทางที่ผู้บริโภคหรือลูกค้ารับฟังโดยตรงผ่านการสื่อสารที่ตรงจุดและเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย

McCarthy (1971 อ้างถึง ณิชภัทร แสงนิล, 2557) ให้ความหมายว่าส่วนประสมทางการตลาดเป็นองค์ประกอบของตัวแปรทางการตลาดที่บริษัทใช้ในการทำกำไรเพื่อตอบสนองกลุ่มเป้าหมายของผู้บริโภคได้แก่

1) ผลิตภัณฑ์ (Product) พิจารณาทั้งสินค้าและบริการซึ่งรวมถึงผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพในการให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกบริการการสร้างตราสินค้าบรรจุภัณฑ์มาตรฐานและการจัดลำดับ

2) ราคา (Price) คือการตัดสินใจที่ส่งผลกระทบต่อราคาขายทั้งของบริษัทและผลกำไรดังนั้นราคาที่มีจะพิจารณาในการกำหนดเป็นรายการในระบบเศรษฐกิจที่ทันสมัยผู้บริโภคอาจจะคิดว่าเป็นการแลกเปลี่ยนของเงินเป็นราคาสำหรับบางสิ่งบางอย่าง

3) ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) เป็นสถานที่ที่จะให้ตรงกับความสามารถในการจัดหาความต้องการของตลาดเป้าหมายจำนวนมากและเคลื่อนย้ายสินค้าที่ใดก็ได้ตามที่ผู้บริโภคต้องการสถานที่หมายถึงปัจจัยทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นเวลาสถานที่และครอบคลุมถึงสาธารณูปโภคที่จำเป็นเพื่อตอบสนองกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย

4) การส่งเสริมการขาย (Promotion) คือการสื่อสารระหว่างผู้ขายกับผู้ซื้อซึ่งรวมถึงการโฆษณาการขายส่วนบุคคลการส่งเสริมการขายเครื่องมือในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และรูปแบบอื่นๆของการส่งเสริมการตลาดการส่งเสริมการตลาดมีความสำคัญแต่เป็นเพียงส่วนประกอบของกลยุทธ์ทางการตลาด

5. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจ

ความหมายของการตัดสินใจ

พฤติกรรมทุกรูปแบบของมนุษย์ก่อนแสดงให้เป็นที่ปรากฏ จะต้องผ่านขั้นตอน หนึ่งที่สำคัญนั่นคือ “การตัดสินใจ” ซึ่งแต่ละบุคคลต้องกระทำเป็นประจำในทุกอิริยาบถ และ เนื่องจากการกระทำด้วยความถี่สูงมากจึงปรากฏคล้ายกับการตัดสินใจของบุคคลอื่นไหลไปเอง ตามธรรมชาติ และโดยไม่รู้ตัวว่าได้กระทำการตัดสินใจอยู่ตลอดเวลาจึงมิได้สำเหนียกใน ความสำคัญ (รศนา อักษรกิจ, 2539, หน้า 83) นักวิชาการหลายท่านคำว่า การตัดสินใจ (Decision Making) มีนักวิชาการหลาย ท่านได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

Pfiffner และ Presthus (1960, อ้างถึงใน อนันต์ เกตุวงศ์, 2543, หน้า 116) กล่าวว่า การ ตัดสินใจ หมายถึง การเลือกจากระหว่างทางเลือกต่าง ๆ ทั้งในเรื่องวัตถุประสงค์ขององค์การ และ การสนับสนุนเอาวิถีทางที่ดีที่สุดที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้น

วิชัย โสสุวรรณจินดา (2546, หน้า 134) ให้ความหมายว่า การตัดสินใจ คือ การเลือก ระหว่างทางเลือกต่าง ๆ และปฏิบัติไปตามนั้น

เครื่องมือที่ใช้วัดคุณภาพการให้บริการ

(Ziethaml, Parasuraman, and Berry, 1985, 1990 อ้างใน รุ่งทิพย์ นิลพัท, 2561) ได้ทำการศึกษาพัฒนาเครื่องมือที่จะใช้เป็น มาตราวัดคุณภาพบริการและได้ทำการทดสอบความน่าเชื่อถือ (Reliability) และความเที่ยงตรง (Validity) ซึ่งผลจากการวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ได้เครื่องมือที่จะนำ ใช้วัดคุณภาพการให้บริการ เรียกว่า SERVQUAL ซึ่งเป็นเครื่องมือที่นำมาเป็นตัววัดองค์ประกอบของ คุณภาพการบริการทั้ง 5 ด้าน มีดังนี้

1. ความเป็นรูปธรรมของการบริการ (Tangible)
2. ความน่าเชื่อถือในการให้บริการ (Reliability)
3. การตอบสนองต่อความต้องการบริการ (Responsiveness)
4. การสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้มารับบริการ (Assurance)
5. ความเห็นอกเห็นใจ (Empathy)

6. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อัญฉิกา แก้วศิริ (2560) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีความสัมพันธ์ต่อการใช้บริการร้านอาหาร บุฟเฟต์ของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ศิริมล เมืองน้อย (2561) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านภาพลักษณ์องค์กร และปัจจัยด้านแรงจูงใจในการใช้บริการ ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการธนาคารพาณิชย์ไทย แห่งหนึ่งในจังหวัดกรุงเทพมหานคร

ทรงพร เทือกสุบรรณ (2562) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7P's) ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน Shopee ของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานคร

ภาณุพงศ์ จุลานพันธ์ (2563) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจใช้บริการศูนย์บริการลูกค้า PEA Shop ราชบุรี

วรัญญา บำรุงสรณ์ (2563) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อคุณภาพการให้บริการรถตู้โดยสารของบริษัทเสนาสหนิยม

วฤณดา ทองเนื้อสุก (2563) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการคอร์สเรียนภาษาอังกฤษออนไลน์

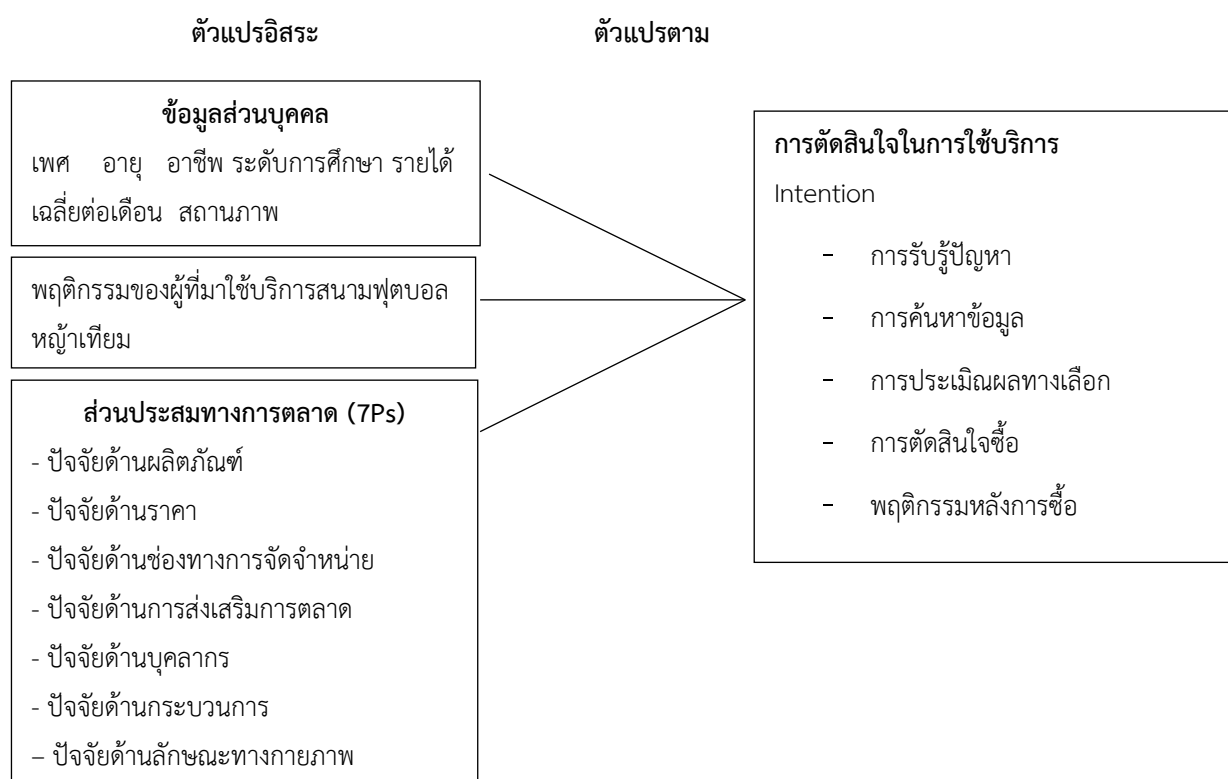
สิริธร อินจัน (2563) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งสาธารณะในเขตกรุงเทพมหานคร

ภาณุวัฒน์ ลัทธิธรรม และคณะ (2564) ได้ศึกษาเรื่องส่วนประสมทางการตลาดบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจ เช่าห้องพักเอกชนของผู้เช่าในเขตเทศบาลเมืองเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

สุปรียา ช่วยเมือง และคณะ (2564) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและคุณภาพบริการที่มีอิทธิพลต่อการกลับมาใช้บริการซ้ำของผู้บริโภคร้าน After Yum โดยส่งผ่านความพึงพอใจ

พนิดา ต้นศิริ (2565) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของกลุ่มเจนเอเรชั่น Z ในกรุงเทพมหานคร

7. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

8. วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง แบ่งได้ 2 กลุ่ม ดังนี้

1.1 ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มลูกค้าที่ใช้บริการทรูออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรกลุ่มใหญ่และไม่มีหน่วยงานใดที่เก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าวไว้ ดังนั้นการวิจัยในครั้งนี้ จึงไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน

1.2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มลูกค้าที่ใช้บริการทรูออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยกำหนดขนาดตัวอย่างแบบที่ไม่ทราบจำนวนประชากรจากวิธีการของ W.G. Cochran (1953) ที่ระดับ

ความเชื่อมั่น 95% ความผิดพลาดไม่เกิน 5% ซึ่งขนาดของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 385 คน และสำรวจเพื่อแบบสอบถามไม่สมบูรณ์ไว้เท่ากับ 15 คน ดังนั้นขนาดของกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยครั้งนี้ เท่ากับ 400 คน

9. สรุปผลการวิจัย

ข้อมูลข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 209 คน คิดเป็นร้อยละ 52.25 และเพศชาย จำนวน 191 คน คิดเป็นร้อยละ 47.75 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 26 – 35 ปีจำนวน 157 คน คิดเป็นร้อยละ 39.25 รองลงมา อายุระหว่าง 36 – 45 ปี จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 25.25 ส่วนใหญ่มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 44.50 และระดับปริญญาตรี จำนวน 174 คน คิดเป็นร้อยละ 43.50 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพลูกจ้าง/พนักงานเอกชนจำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 40.25 รองลงมาเจ้าของธุรกิจ/อาชีพอิสระ จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 22.25 ส่วนใหญ่มีรายได้ 10,001 – 20,000 บาทจำนวน 279 คน คิดเป็นร้อยละ 69.75 รองลงมา 20,001 – 30,000 บาท จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 16.00 และส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด จำนวน 245 คน คิดเป็นร้อยละ 61.25 และสมรส จำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 35.75 ตามลำดับ

10. อภิปรายผลการวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง อิทธิพลของส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการทรูออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตพื้นที่เทศบาลนครขอนแก่น สามารถนำผลการศึกษาวิจัยมาอภิปรายผลได้ดังนี้ ปัจจัยส่วนประสมการตลาดในการตัดสินใจใช้บริการทรูออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตพื้นที่เทศบาลนครขอนแก่น พบว่า ส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจใช้บริการทรูออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตพื้นที่เทศบาลนครขอนแก่น ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อพิจารณาทางด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ พบว่า ด้านลักษณะทางกายภาพมีค่าเฉลี่ยสูงสุดรองลงมาคือ ด้านราคาและด้านบุคลากร สอดคล้องกับงานวิจัยของทรงพร เทือกสุบรรณ (2562) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7P's) ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน Shopee ของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานคร

11. ข้อเสนอแนะ

การศึกษา อิทธิพลของส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการทรูออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตพื้นที่เทศบาลนครขอนแก่น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัยได้ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า ในด้านบุคลากรพนักงานมีจำนวนเพียงพอต่อการให้บริการมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด บริษัทจึงควรเพิ่มจำนวนพนักงานให้เพียงพอต่อความต้องการของลูกค้า รวมถึงมีการอบรมพนักงานให้มีความรู้ความเข้าใจในผลิตภัณฑ์ เพื่อสามารถแนะนำลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 จากผลการวิจัย พบว่า ในด้านการค้นหาข้อมูล โฆษณาตามป้าย บิลบอร์ด ข้างทางมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด บริษัทจึงควรเพิ่มการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ตามสื่อต่าง ๆ ทั้งออนไลน์และออฟไลน์เพื่อให้ผู้บริโภคเข้าถึงสื่อและรับรู้ข้อมูลมากขึ้น

1.3 จากผลการวิจัย พบว่า ในด้านการตัดสินใจซื้อ ตัดสินใจใช้บริการเพราะประหยัดค่าใช้จ่ายมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด บริษัทจึงควรปรับราคาค่าบริการให้มีหลายระดับราคาเพื่อเข้าถึงทุกกลุ่มผู้บริโภค รวมถึงมีโปรโมชั่นต่าง ๆ เช่น ฟรีค่าบริการรายเดือน 1 เดือนแรก เพื่อเป็นข้อเสนอให้แก่ผู้บริโภค เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาตัวแปรปัจจัยอื่น ๆ เพิ่มเติม ที่อาจจะส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการทรูออนไลน์ของผู้บริโภคในพื้นที่เทศบาลนครขอนแก่น เช่น ความพึงพอใจความจงรักภักดี เพื่อที่จะได้นำมาปรับปรุงหรือสร้างความน่าเชื่อถือให้กับบริการ ให้มีความตรงต่อความต้องการของลูกค้าและสามารถเข้าถึงลูกค้าได้หลายกลุ่มเป้าหมายมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรศึกษาการวิจัยในเชิงคุณภาพ เพื่อสอบถามความต้องการและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้บริโภค เพื่อนำไปปรับปรุงบริการให้ดียิ่งขึ้น

12. เอกสารอ้างอิง

ฉัตยาพร เสมอใจ. (2550). พฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.

ณัฐพันธุ์ เขจรนันท์. (2551). พฤติกรรมองค์กร. กรุงเทพฯ: บริษัท วี.พรินท์.

น้ำลิน เทียมแก้ว. (2561). ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการ สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประจำปีการศึกษา 2560. สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

บุญญาพร บุญธรรมมา. (2563). คุณภาพการบริการและพฤติกรรมการเข้าพักที่มีผลต่อความตั้งใจในการใช้บริการโรงแรมขนาดกลางใน อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ภักดี กลั่นภักดี. (2564). คุณภาพการบริการ กลยุทธ์การตลาดบริการ และความพึงพอใจต่อการบริการ วิถีใหม่ (New Normal) ที่ส่งผลต่อความภักดีของนักท่องเที่ยวต่างชาติ ที่ใช้บริการสถานประกอบการสปาเพื่อสุขภาพระดับสากลในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรบริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

รศนา อัชชะกิจ. (2539). กระบวนการแก้ปัญหาและตัดสินใจเชิงวิทยาศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ไซน่า.

วิลาสินี จงกลพิช. (2563). ได้ศึกษาเรื่องคุณภาพการให้บริการในมุมมองของผู้บริโภคที่มีต่อธุรกิจเครื่องแก้ววิทยาศาสตร์ ภาควิชาการจัดการนวัตกรรมทางธุรกิจ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วิชัย โสสุวรรณจินดา. (2546). ครบเครื่องเรื่องบริหารธุรกิจขนาดย่อม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ ส.ส.ท.

วิรัช สงวนวงศ์วาน. (2546). การจัดการพฤติกรรมองค์กร. กรุงเทพมหานคร: เพียร์สัน เอ็ดดูเคชั่น อินโน

อนันต์ เกตุวงศ์. (2543). หลักการและเทคนิคการวางแผน. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.